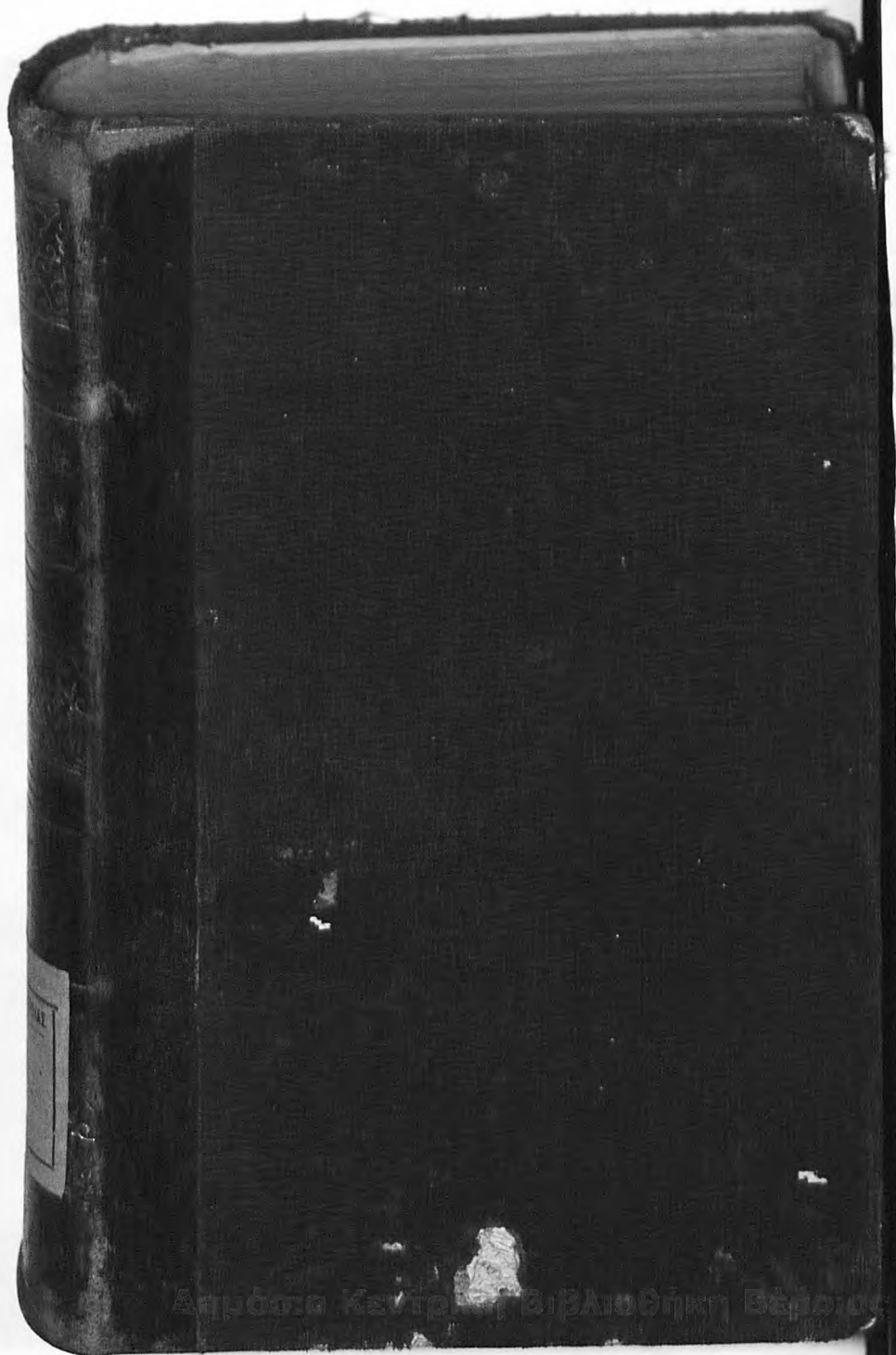

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

GRVCR.00235

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

+800
6000

ΒΕΡΟΙΑΣ

B2

Αριθ. είδ.

10769

1956

ΔΩΡΕΑ

Το 16. Τελετή εορτασμού

10

H

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡρόδοτος Ἱστορίαι .

HERODOTI

HISTORIARUM LIBRI IX.

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

EDITIO ALTERA.

CURAVIT

H. KALLENBERG.

copy for
VOL. I.

EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCIX.

1899

Handwritten notes:
Spring
Handwritten signature/initials
Handwritten notes:
1899

J. M. S.
1894

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Praefatio.

Ne uberius praefando spatium mihi datum transgrediar, hoc loco praeter notabiles quasdam emendationes et veterum hominum et recentiorum praecipue quibus in rebus ab Steinii editionibus discesserim afferre satis habeo, praesertim cum quid de codicibus Herodoti sentiam alio loco propediem iam expositurus. Priusquam autem ad enumerandos singulos locos transeam, paucis complectar quae ad dialectum pertinent. 1) de consonantibus. Aspiratam, quam in ἔφεδρος (V 41) libri exhibent, retinendam censeo; nam huius vocis causa eadem esse mihi videtur quae vocis ἔφορος. — Παρρησός duplici σ scribendum esse censeo ut Ἀλικαρρησός, Ταρτησός, ceteras voces in -ησος, quas Stein quoque geminata consonanti scripsit; qua de causa etiam Κορησώ (V 100), quod Dietsch libros (r)sv secutus recepit, non cum Steinio in Κορησώ mutavi. Contra Μυλασέης (V 121) simplici σ cum Dietschio scripsi, quo in nomine Stein libros secutus geminatam literam admisit; conf. Μύλασα, Πήδασα, Πηδασεύς. — 2) de vocalibus. IV 148 cum Dietschio et Bredovio Παρωρεήτας edidi (conf. VIII 73); in libro quarto scriba syllaba -τας sequente in formam vulgarem aberravit. Alia est causa vocis τιάρης, in qua et α et η admittendum esse censeo (conf. Krueg. ad I 132). Utrum autem Νύσην an Νύσαν (vel Νῦσαν) sit scribendum (II 146, III 97), decerni non potest; sed cum Herodotum alteram utram formam usurpasse verisimile sit, η praetuli, spectans Hom. hym. in Bacch. 8. — Ὠρεΐθνιαν VII 189 (bis) Rsv, Dietsch; Stein -ύην; in nomine urbis Phocaeae, in quo Stein libros secutus tum α, tum η posuit, Dietsch recte, ut opinor, α solum admisit (conf. Bred.

p. 130); item V 43 Ἡράκλειον (ABCd) scripsit, quo loco Stein lectione ceterorum librorum recepta adnotavit „fortasse Ἡρακλέην γῆν“. Formam Μηδείην I 2, quamvis dubitanter, libros secutus cum Steinio recepi. — V 111 ὀπέων Dindorf, Dietsch; ὀπέων libri, Stein. — Φωκαεύς Dietsch Bredovio auctore constanter scripsit. I 163—167 omnes libri αἰ habent; I 152, VI 8—17 Φωκαεύς extat, nisi quod nonnulli in Φωκεύς aberraverunt; Stein utramque formam admisit. — Θῶμα, Θωμάζω etc. Dindorf (p. XXXVII). Ex codicibus diiudicari non potest utrum ω an ων Herodoti sit, nisi quod multis locis ABR vel ABCR ω habent, Pz soli ων, quorum z nullius est momenti; in P autem multa ad dialectum pertinentia de industria correctae sunt. Maxime autem ut ω scribam adducor, cum videam ων formis Θῶμα etc. remotis in Herodoti libris non inveniri, nisi ex crasi ortum (ἐμῶντοῦ, σεωντοῦ, ἑαυτοῦ, ὠντός, τάντό). Etiam Stein in editione quinta Θῶμα etc. recepit. — VIII 28 κεινούς Rsv, Dietsch; ceteri libri, quos Stein secutus est, in formam homericam κενεούς aberraverunt. Item IV 123 κεινωμένον, quod Dietsch auctore Dindorfio restituit, intactum reliqui; κεινωμένου libri, Stein. — I 188 ἡμιόνειαι sv, Dietsch (conf. Bred. p. 156); ἡμιόνειαι cet. libri, Stein. — III 52 στοῖσαι (sic Rsv, στολῆσι C; στοῖσαι cet. libri, Stein) recte mea sententia Dietsch recepit; nam formae atticae ex στο-ία, πο-ία (ποίη omnes libri Herodoti habent, conf. Bred. p. 161) natae sunt. Sed pro γλόην IV 34, cuius vocis alia est origo, γλοῖην, ut Bredovius vult, non est scribendum. — Ἰθὺς Dindorf, Dietsch et i et v libros secutus Stein admisit. Idem in voce Ἀμφοκίωτης η praeter ω admisit; non recte, ut opinor. Nam IX 28 librarii in -ητέων aberraverunt, quod Πατιδαίητων, Αεπρητέων antecedunt. Similiter res se habet IX 31, antecedentibus Τεγεήτας, Αεπρηήτας; ceterum priore loco Rsv ω servaverunt. — VIII 37 et 39 Προνηίης (sic R, -οίης sz, -αίης cet. libri, Stein) ut I 92; in libro VIII -αίης ex sequenti Ἀθηναίης ortum videtur. — V 54 Μεμόνοιον (rsv; -ειον cet. libri, Stein) ut V 53 (εἰ P corr. dz), VII 151 (εἰ Pdz). — στρατιή recepi pro στρατή Steinium secutus III 56; VII 7, 38, 174, Steinio

non probante III 3 (-ήην Rsv antecedente βασιλήην), IV 83 (-είην C, στρατιήν cett.), IV 84 (στρατιῆς ABCd, -ήης cett.). Conf. Krueg. ad Thuc. I 3, Kock ad Arist. equ. 587. — V 83 ἱεροργαίαι (ἱεροργαίαι ABC; ἱερουργαίαι cet. libri, Stein). — Dindorf, quem Abicht secutus est, πλώειν etc. constanter scripsit. Extant hae formae: πλώειν IV 156; περιπλώειν IV 43. 44; ἐκ-, κατα-, ἀναπλώουσι II 93; ἀνα- et ἐκπλώοντες II 93; περιπλώοντες IV 42; ἀναπλώοντι II 97; διεκπλώοντα VII 147. Contra vide apud Bredovium (p. 172) locos fere innumerabiles, in quibus formae praesentis et imperfecti verbi πλέειν leguntur: iam intelleges quam audacter illi egerint. Immo formas πλώειν etc. plane delere non dubitavi; leguntur enim duobus imprimis locis, IV 42—44 et II 93—97, quibus accedunt singuli IV 156 et VII 147. At IV 156 πλώσαντες antecedit. — 3) de elisione et crasi. I 5 sv fortasse recte τῷ αὐτῷ; confer I 36, 171; II 127; III 97; IV 62; VI 58. — IV 198 τὰ αὐτὰ μέτρα (Rsv) recepi; conf. VII 23, ubi in R ταῦτά extat, et IV 114. — De elisione conf. quae in progr. Gymn. Fried.-Werd. Berlin 1884 p. 17 seq. exposui. — 4) de nominibus. VI 101 Κυνέω Dietsch auctore Bredovio scripsit; quod libri habent, Κυνέου (Stein), ex antecedenti Ἀλκιμάχου ortum videtur. — In accusativo singularis primae declinationis εα constanter scripsi in his nominibus plerumque persicis: Ἀλυάτης, Κανδούλης, Δημόκης, Καμβύσης, Γηρυόνης, Ὀροάτης, Σανδώνης, Φαερνούχης, Ὀτιάνης, Μιτροβάτης, Ἀράξης. Contra ην solum admisi in his: Γόγης, Ἀρισταγόρης, Ἐπιάτης, Εὐρυβιάδης, Αἰωνίδης, Πέρσης, Ξέρξης, Ἀκινάκης, δεσπότης; res valde est dubia in Αετυχίδης, Ἴπποκλειδης, Μιλτιάδης, Αυσαγόρης, Στησαγόρης, Ὀρέστης. — Εἰλώτων constanter scripsi; nam reliquis in casibus variis lectionibus non adnotatis legitur εἰλωτα (VII 229), εἰλωτες (IX 80, 85), εἰλωτας (VI 81, VIII 25, IX 80). In genetivo pluralis autem permutatio facillime orta est, praesertim cum duobus locis ex tribus in quibus -έων in omnibus libris extat (VI 58, 76) Σπαρτιέων non procul absit. — Μίνω III 122 (Rsv; Μίνωος cet. libri, Stein); conf. I 171 (2), 173. — Omnium adiectivorum genetivum pluralis in genere feminino in έων ab Herodoto formatum esse

Bradovius Steinio approbante contendit (p. 223). Sed omnibus libris consentientibus legitur ἀμφότερων (II 17); ἑτέρων (II 137, IV 101), ὑμετέρων (IV 114), σφετέρων (VI 15, VII 118, IX 106), ὅσων (VIII 98), ὀλίγων (VIII 16, IX 45). Eadem ratione genetivus participiorum in -ος desinentium in feminino genere formatus est, ab eaque formatione in libris non aberratum est nisi genetivus substantivi alicuius in -έων formatus proxime antecedit aut sequitur: εἰλημένων II 76, συγκατημένων III 68, οἰκημένων I 151, οἰκισμένων III 107, (III 106, 114?), τεταμημένων IV 136, γενομένων VII 235, εἰρημένων VIII 49, γενομένων II 137 (P^rR^{sv}, τασσομένων P^m reliqui). Porro φυλασσομένων ὁδῶν I 123 in omnibus libris, V 35 in libro d solo extat; τερπεσσομένων VIII 16 ABd (cett. -έων, sequitur περιπιπτονσέων), ἀρπασομένων I 4 Rb d (cett. -έων, antecedente bis ἀρπασθεύστων), μαχομένων II 76 (-έων Pz, μελαινέων), ἀνατριβομένων III 113 ABz (cett. -έων, οὐρέων), ἀλίσκομένων V 124 Prsz (cett. -έων, antecedit Αλολέων, sequitur πολίων), γνωμέων προκειμενέων VII 16 α bis AB (cett. -μένων), ἐπικειμένων VII 185 (Pd -έων), πειθομένων V 18 s (cett. -έων) Videmus igitur -μένων compluribus locis variis lectionibus non adnotatis legi, -μενέων aut nusquam aut, si lectionem libri d V 35 omittimus, uno loco in omnibus libris. Praeterea libri variant in his adiectivis: μεγάλων VI 46 (-έων PRv, non s; ἑουσέων), ἐκείνων IV 111 Rs (-έων cett.), ἀλλήλων IV 113 Rs (-έων cett.), VI 111 sz (-έων cett.); ut ἀλλήλων in omnibus libris VI 12; ὁκοσέων ἡμερέων V 50; ἀλλέων ἡμερέων IV 182 (ἀλέων R), IV 184 bis (ἄλλων Rs posteriore loco); ἀλλέων παιγνιέων I 94 (ἀλέων ds, ἄλλων qz); at ἄλλων I 133, VII 191, IX 115 (I 170?). Porro legitur: ἐσχατέων χωρέων VIII 47, τοιοντέων προκειμενέων (sic AB) γνωμέων VII 16 α (τουτέων PRsz); τασουτέων VII 187. Ceterum ut cognoscatur quam facile scribae falsa analogia inducti erraverint, hunc locum totum ante oculos ponam: ἀνδρῶν (ἀνδρέων z) δὲ ἑουσέων τασουτέων μυριάδων (μυριαδέων Cd z). Hactenus Dindorfum (p. XVII) secutus sum; sed quod homo doctus etiam genetivum pluralis adiectivorum in -ιος desinentium in feminino genere eodem modo formatum

esse contendit, studio analogiae, quod nimis amplexus est, longius ductus videtur. Conspirant enim libri in his adiectivis saepius in terminatione *-έων*: ὁδῶν δημοσιέων VI 57, κοινοδιδέων γυναικῶν VI 138 (*-ίων* PRsz), Θηβέων τῶν Αἰγυπτίέων II 55 (*-ίων* z, Eust.), λεχθευσέων γνωμέων ἀντιέων VII 10 α, χυτρίδων ἐπιχωρίέων V 88 (*-ίων* rsvz, Athen.), τετρακοσιέων VII 190, ξουσέων ἐπτά καὶ διηκοσιέων (*-ίων* R [sv]z) καὶ χιλίέων VII 184, τούτων (τούτων R[sv]bdz) τῶν ἀπασέων ἡμερέων . . . ξουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιέων καὶ ἑξακισχιλίαν (*-έων* A) καὶ διαμυρίων (*-έων* A) I 32. Quae cum ita sint, in his adiectivis quod res postulare videtur, terminationem *-ίων* ponere adhuc non ausus sum. Τούτων denique an τούτων scribendum sit, plane est incertum; sed quamquam illud saepius in libris legitur, tamen, quod ex falsa analogia formae *αὐτίων* formatum videtur, τούτων a Dietschio receptum intactum reliqui. — 5) de verbis. In plusquamperfecto augmentum *ε* quibus locis in libris omissum est adieci; neque enim *ε* deest una forma τετελευτήκει (I 165) excepta nisi in compositis, in quibus *ε* et ultima vocalis praepositionis facile permutari potuerunt. In aoristo I activi Herodotus exceptis eis verbis quae augmentum plane repudiant semper augmentum videtur adhibuisse; nam I 125, quo loco συνάλισε extat, librorum lectio corrupta videtur et formam ἀπέλησε, quae VI 37 in omnibus codicibus legitur, ex antecedenti ἀπέλεε ortam esse verisimile est. Nescio an pro ἔψατο quoque, quae forma I 19 antecedente ἔφθη, sequente ἔφθεις legitur, ἔψατο scribendum sit. — Ἐσθήμενος, quod III 129 omnes codices habent, etiam VI 112, libros R(sv)z secutus cum Dietschio recepi; nam in libris alterius stirpis similiter in verbo ἐργάζεσθαι nonnullis locis in *η* aberratum est. His duobis in verbis digamma augmento videtur obstitisse; ἐργάσατο etiam in titulis ionicis extat (Erman, Curt. Stud. V p. 307). — Ἠπείγετο, quod sine ulla variatione VI 28, 43; VII 192; VIII 18; IX 12 legitur, etiam IV 98 et 135 (Rsv), IV 134 (*η* Rsv, *η* C) Dietsch recte, ut opinor, edidit. In verbo ὁρμάω, in quo ab Herodoto nusquam augmentum positum esse Stein in editione quinta contendit, id in aoristo activi et in

plusquamperfecto passivi, quibus in temporibus nusquam fere libri inter se discrepant, admisi. — *Κάτισε* I 88 (R[sv]dz; *κάτεισε* vel *κατεισε* cett.) et IV 79 (s, *κάτεισε* Rv, *ἐκάτισε* cett.) cum Dietschio recepi; conf. I 89 *κάτισον*. Ab aoristo *εἶσα* est derivandum *εἶσε* III 61 et *ὤπείσας* III 126, VI 103. — VIII 144 ex libris ABC *ἐμπεπρημένα* (cet. libri *-σμένα*) edidi; verborum *πιμπλάναι* et *πιμπράναι* aoristi constanter consonanti *σ* formati sunt, perfectum hoc loco solo legitur, cum proxime extet *πεχασμένα*. Quidni Herodotus horum verborum aoristos et perfecta passivi eodem modo formaverit ac verborum *ἐλαύνω*, *πάνω*, *κληίω*, quorum in aoristis *σ* admisit, in perfecto omisit? Eadem est causa verbi *ζώννυμι*; nam VII 69 in Rsvz extat *ὤπεξωσμένοι*, in cett. *ὤπεξωμένοι*; contra II 85 *ὤπεξωμένοι* R d, *ὤπεξωόμενοι* s, *ἐπεξωόμενοι* P, *ἐπεξωσμένοι* cett. et post pauca *ἐπεξωόμενοι* R, *-ωόμενοι* sv, *-ωμένοι* d, *-ωμένοι* P, *-ωσμένοι* cett. — III 98 *ἐνδύνουσι* (Rs), *-έουσι* cet. libri, Stein; cum verbum *δυνέω* neque in aliis scriptoribus neque alio Herodoteorum librorum loco (conf. Bred. p. 362) occurrat, illam formam levitate scribae, decepti formis quae antecedunt *αἰκέουσι* (bis), *αἰρέουσι*, *φορέουσι* ortam esse apparet. V 98 invitis libris *ἐπεμαρτύροιντο* pro *-έοντο* a Dietschio est scriptum (Bred. p. 363, Cob. V. L. p. 419). Etiam Stein, qui lectionem codicum retinuit, eam non carere suspitione censet (praef. p. LXVIII). Contra *διαβυνέονται* IV 71, quod et in omnibus libris extat et apud alios scriptores invenitur, non est quod damnemus. — *Δεῖ* et *δεῖν* constanter scripsi (*δέει* III 127, VIII 68 α, 143 in codicibus occurrit, contra *δεῖ* undequinquagies, *δεῖν* ter; VIII 65 *δεῖ* Rs, *δέον* dz, *δέειν* cett. Utrum *ἔδεε* an *ἔδει* Herodotus scripserit, discerni non potest; legitur *ἔδεε* quindecies, *ἔδει* septies, IV 79 *ἔδει* AB d, *ἔδεε* cett. Praeterea contractionem in *ει* admisi in imperativis *θάρασει* (I 9, 120; III 85; IX 76), *ὦθει* III 78, *χώρει* V 72, *βοήθει* VII 157, 159, *δυσθύνει* VIII 100 (conf. Spreer et Merzdorf), in formis *ἐκείτο* (*κείσθω*, *πρόσκειμαι*, *κείσθαι*, at *κείται*), *μυεῖται* (VIII 65). — Contractionem vocalium *εα* in *ου* excepto *δέους*

(I 85), cuius loco quid sit ponendum, non exploratum est, non admittendum putavi; Stein libros secutus *ἔξανδροποδιούμενοι* I 66 et *νομοῦμεν* II 17 retinuit. — In verbis in -άω, de quarum formatione num unquam certi quid statui possit magnopere dubito, quae Stein (ed. V p. LIX) proposuit, secutus sum, nisi quod in singulis formis verborum *ἐρωτάω*, *ὀράω*, *φοιτάω*, quas enumerare nihil attinet, lectiones aliorum librorum recepi. — IV 191 *κομῶσι* Rsv; *κομῶσαι* cet. libri, Stein. — *Ἐδικαίεν*, quam formam Stein I 100 ex plerisque libris recepit (A solus *ἔδικαίον* habet), reiciendum esse puto; legitur enim *ἔδικαίον* in omnibus libris III 19 et VIII 126, in ABR III 52 et 148 (cet. libri -εν), in -εν aberraverunt III 118 C solus et IV 154 sz; his accedunt *ἡξιόν* III 42, *ἔδηλον* VIII 50. Contra *οο* et in *ου* et in *ευ* contractum esse concedendum est. *Ἀνδρουμένω*, quod legitur I 123 in omnibus libris, fortasse rectius cum Abichtio in *ἄνδρονμένω* est mutandum. — Constanter scripsi ut Abicht *τιθεῖ* et *διδοῖ*. Legitur enim *τιθεῖ* in omnibus libris I 113, 133; V 95, VII 35; uno tantum loco (IV 73) in compluribus libris *τιθήσι* extat: „καὶ τῷ νεκρῷ ἀπάντων παρακλησίᾳς παρατιθήσι ὅσα τοῖσι ἄλλοις.“ At quae in Rsv inveniuntur (*πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοις*) nonne Herodoti consuetudini magis respondent? Ceterum Stein VI 62, cum formam *ἀπίησι*, quae extat in ABCd, reicit, eam quam solet religionem non probat. Item *διδοῖ* II 154 (bis) et VIII 24, quibus locis omnes libri *δίδωσι* habent, et II 2, ubi *διδοῖ* in Rsvdz, *δίδωσι* in reliquis extat, cum Abichtio restitui, quae forma, nisi fallor, septuagies sine ulla discrepantia legitur. *Ἰεῖ* denique in praesenti pro *ἴει* et *εἰρέσθαι* pro *εἰρεσθαι* scribendum esse Cobet (Mnem. XI ad Her. I, 6 et 19) docuit.

LIBER I.

1. τῇ τε ἄλλῃ cod. Par. 1405, Schaefer; in cet. libris χώραν adiectum est. — τὴν Ἰνάχον incl. Valck., Reiz, Krueg. — 3. οὐδὲ γὰρ Schaefer, οὐτε γὰρ libri. — 4. ἀρπασθεϊσάν incl. Cob. — ἔθνεα ante βάρβαρα incl. Stein. — 5. ἐπεὶ δὲ ἔμαθες, Krueg. ἐπεὶτε... αἰδεομένην (P^m). — αὐτῶν σμικρά; ACP, Stein σμικρὰ αὐτῶν. — Συρίων Bred., Σύρων libri; τε post Συρίων Stein ex Dionysio adiecit. — 7. οἱ ante Ἕλληνες incl. Herw. — 8. ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας; A¹CP, Stein ὁ δ' ἀμβώσας; A² ὁ δ' ἀμβώσας μέγα, fortasse recte; conf. III 38, VII 18. — 9. μετὰ δ' ἐμέ; legendum videtur aut μετὰ δέ με aut μετὰ δὲ ἐμέ. — ἀνοιγμένης suspic. Krueg. pro ἀνοιγομένης. — 11. ἀλλ' ὥρα; Cob. γὰρ adiecit. — 12. ὀπειδὺς Sauppe, ὀπεσδὺς (ὀπειδὺς) libri. — τοῦ καὶ Ἀρχιλοχός usque ad ἐπεμνήσθη incl. Wessel. — 13. initio Krueg. suspic. ἔσχε τε; an δέ τε? — ἦν μὲν δῆ; A¹C¹Ppr., Stein in ed. crit. δῆ om. — 15. τοῦ post τοῦ Γύγεω Stein desiderat. — οὗτος δέ; Ppr., Krueg. οὗτος δῆ. — 18. initio Dobree, Krueg., Herw. ἐπ' ἔτεα ἔνδεκα. — quod ante οὗτος γὰρ in libris extat Σαδυνάτης deleuit Schweigh., retinuit Stein; Gomperz verba ὁ καὶ ἐσβάλλων usque ad συνάψας et τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ damnat. — 21. ἀπόστολος ἐς τὴν Μ. ἤν; Valck., Dietsch ἦτε pro ἤν. — 24. ἀπειληθέντα δέ, Stein ἀπ. δῆ. — κατεργάσασθαι P; κατεργάσασθαι cet. libri, Stein. — 27. Gomperz ἀρᾶσθαι ex C²P^t pro ἀρώμενοι deletο εὐχεσθαι recipiendum iubet; de coniecturis aliorum vide Baehr. — 28. εἰσι δὲ usque ad Πάμφυλοι Stein incl. — 29. καὶ προσεπικτ. K. A. Stein incl., προσεπεκτετημένου Krueg. suspic. — κατὰ ante θεωρήν Naber incl. — 30. εἵνεκεν post σοφίης Stein incl. — ἡμερος ἐπείρεσθαι μοι ἐπῆλθε Rbd; ἐπείρεσθαι με ἡμερος ἐπῆλθε σε cet.

libri, Stein. — 31. τὸν Κροῖσον εἶπας, Herold τ. Κ. εἶπαι. — ὅδε δὲ λόγος; artic. om. Rs, fortasse recte. — 32. μακρότερον γίνεσθαι, Krueg. μ. γενέσθαι. — ὃ Κροῖσος; ACP, Stein ὃ om. — ἀνολβίου Pz; ἀνόλβου cet. libri, Stein. — ἄπληρος d², Stein ed. V; ἄπειρος cet. libri, Stein ed. crit.; ἄπληρος [δὲ] Gomperz, referens τὰντα ad sequentia. — ὄλβιος κεκλησθαι, Stein ὃ ὄλβ. κεκλ. — ὃ βασιλεῦ Stob., ὡς βασιλεὺς libri. — 34. δόγματα Herw., δογᾶτια libri; idem βληθέντα delet. — μελλόντων γενέσθαι; malim γίνεσθαι. — 35. συμφορὴν δέ; ABC, Stein συμφ. τε. — 36. τὰ εἶπα, Krueg. τὰ εἶπε suspic. — 38. τὴν ἀκοὴν incl. Reiz, διεφθαρμένον quoque delent Bek., Dietsch, Krueg.; utrumque servat Stein. — παραλαμβάνόμενα; C², Herw. παραβαλλόμενα. — 41. ἄχαρι libri (vel ἄχαρι), Stein; ἄχαρι Reiz, Bred. p. 269, alii. — κακοῦργοι delet Naber. — 44. τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεὸν delet Naber. — 45. τοῦ καθήσαντος, Krueg. suspic. τοῦ υἱοῦ τοῦ καθ. — 46. ἀπέστειλε Ac, Stein ed. V; ἀπέστειλε cet. libri et edd. — 47. ἑκατοστῇ in margine cod. Vatic. 122 idemque ex coniectura Bergler, ἑκατον τῇ P, ἑκατοστῇ τῇ cet. libri. — 48. ἐμνηστεύσατο Ac, Stein ed. V; ἐμνηστεύσατο cet. libri et edd. — 49. ὀπόκρισιν Schaefer, ἀπόκρισιν libri. — 50. τοῦτο δὲ τι Ac; τοῦτο δὲ τι cet. libri, Stein. — τρίτον ἡμιτάλαντον Pollux; „duorum et dimidii talenti“ Valla, idem ex coniectura Matthiae; τρία ἡμιτάλαντα libri (in Rsv est lacuna). — 51. φαιμένων; Krueg. σφείων φαιμ. suspic., Madv. φάμινον et postea λέγον pro λέγοντες; Cob. ratus aliquid deesse supplet „ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων. διὰ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν τὰ ὀπίτην οἱ Δελφοὶ Λακεδαιμονίων φασὶ εἶναι ἀνάθημα. — ἀρτοπόπον, Cob. ἀρτοπόπον. — 52. τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω ἐς ἐμέ, bdx καὶ om. (in Rsv est lacuna); particula nonne post ἀμφοτέρω est collocanda? — Θηβέων Reiske, Θηβαίων libri. — 53. Κροῖσος post ἐπὶ Πέρσας delet Mehler. — καταλύσαι; bdx, Stein καταλύσειν. — 54. τε post Κροῖσος addidi. — 56. οὐδὲ of, Cob. οὐδὲ τοῖς. — 57. Πελασγῶν τῶν, Stein suspic. Π. τῶν τε. — οἰκησάντων; Wessel., alii οἰκισάντων. — καὶ τῶν Πλακίων Dobree, καὶ τὴν Πλ. libri. — 58. Πελασγῶν Sauppe, πολίων libri; ἑθνέων πολλῶν, τῶν Πελασγῶν Gomperz. — πρὸς δὲ

ὦν libri (δὲ pro δὴ Vatic. 122); Krueg. πρὸς ὃ δὴ ὦν, Stein πρὸςθε δὲ ὦν, Abicht πρὸς ταῦτα δὴ ὦν. — ἔμοιγε Reiske ἔμοι τε libri. — 59. Ἀνκούργου τοῦ Schaefer, Ἀνκούργου libri. — ἄνδρας τούτους, Naber ἄνδρας τριηκοσίων. — 60. Gomperz μακροῖ. (θαῦμα γάρ μοι), ἐπέλγε ἀπεκρίθη ἐν παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου [ἔθνεος]. — οἱ ἐν τῷ ἄστεϊ c³ Stein, οἱ om. cet. libri. — 61. χρήματα post παρασχόντων delet Cob. — 62. ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας Schaefer, ἦσαν κτλ. libri. — Ἀλαρνάν, Valck, Ἀλαρνεύς. — 63. ἀπιέναι ἕκαστον P¹, ἀπ. ἕκαστος cet. libri; ἕκαστους Stein suspic. — 64. πρὸς τε ἔτι Bek., πρὸς γε ἔτι libri. — μετ' Ἀλκμεωνίδεων, libri μετ' Ἀλκμεωνίδεω vel (bδz) Ἀλκμαιωνίδεω; pluralem primus Wessel. ex Valla restituit. — τὴν νῆσον Ἀήλον, Krueg. aut νῆσον deletum aut τὴν ante Ἀήλον repetitum vult. — ἔπαυσις, Krueg. artic. desiderat. — ἐτυράννιντε Ἀθηνέων Cob., ἔτ. Ἀθηναίων libri. — 66. πέδας ἔχοντες, Naber π. ἔλκοντες. — 67. τὴν ἐς θεὸν libri, Stein; τὴν plerique add. om.; Krueg. ἐς τὸν θεὸν ex Aldina. — ἐπιτάροθον ἔξεις Pauw, Herw. — 69. προσκαλέσμαι, Cob. προσκλ. — Herw. τε post ξεινίης addit. — 70. ἐκκινθάνοντο δέ, Krueg. τε suspic. — 71. Πέρσῃσι γάρ usque ad ἀγαθὸν οὐδὲν glossema esse Heilmann (de inf. synt. Herod. 1879) censet. — 72. Αὐδικίης; nonne Αὐδής; — Καππαδόνας Naber, Συρίους Cob. delet. — 73. initio βουλόμενος Krueg. incl. — ὥστε ἀνάξια, Gomperz ὥς γε ἂν. — χρόνου δὲ γενομένου, Naber χρ. ἐγγενομένου. — 74. ἐν δὲ καὶ νυντ. τ. ἐποίησαντο incl. Herold. — διαφέρονται δέ, Krueg. δὴ suspic. — 75. κατὰ τὴν διώρυχα incl. Herw., idem iam Krueg. suspic. — οὐ προσίεμαι, Rsv οὐδὲ προσίεναι; fortasse οὐδὲν προσίεμαι. — post διέβησαν Schaefer ἂν supplet. — 76. κειμένη Wessel., κειμένην libri. — artic. ante ἰσχυρότατον Stein (ed. V) incl. — 77. Λακεδαιμονίοισι Schaefer, Λακεδαιμονίους libri. — ὅς ἦν, Herw. ὅσος ἦν. — 78. ἐς τῶν ἐξηγητῶν Τελμησσέων, Stein artic. post ἐξ. ponendum censet, Herw. τῶν ἐξ. glossatoris esse iudicat; Τελμησσέων Herw. — ἦν ante περὶ Σάργιδις delet Matthiae. — 80. ἑσταλμένους pro ἐνιστ. Schaefer. — ἰδέην αὐτῆς Rsdz; ἰδ. αὐτοῦ cet. libri, Stein. — ὥσφροντο Krueg., Cob.; ὥσφραντο libri. — 82. τοῖσι

Σπαρτήτῃαι delet Cob. — πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου, Schaefer πρὸ τοῦ ἀ. τ., elegantius Cob. πρὸ τοῦ τὸ ἀ. τ. — 84. τὸ χαρίον ante τῆς ἀεροπόλιος incl. Krueg. — κατηλόγησε τοῦτο Reiske, κατ. τούτου libri. — Ὑποιάδης οὗτος Reiske, Ὑρ. ἀπὸς libri. — πρὸς τοῦ Τιμόλῳ, Reiske πρὸς τὸν Τιμόλῳ. — 85. χρησιμοποιέουσ, Herw. χρησιμοποιέουσ (I, 46). — 86. προσοστῆναι Schweigh., προστ. libri. — καίπερ ἐν κακῷ ἔονται; Schweigh. καὶ γὰρ pro καίπερ. — σιγῇν ἔχειν, Krueg. suspic. σιγῇ ἔχειν. — ἀποβεβήναι cod. Cantabr. (K.); ἀποβέβηκε of ABCP, Stein ed. crit.; ἀποβεβήκει Rsdz; ἀποβέβηκε sine of Stein ed. V. — οὐκ post λέγων ἢ Stein adiecit. — 87. ὄψασθαι μιν Rsdz; ὄψ. αὐτὸν cet. libri, Stein. — προήσουσι Bek., ποιήσουσι libri. — 90. ἐπηγορεύων Bred., ἐπαγορεύων Lob., ἐπηγορεύων libri. — ἐπαλλιλόγησε Leopardus, Pollux II 120; ἐπανηλόγησε libri. — 91. οἶός τε Rsv; cet. libri, Stein οἶόν τε. — ἡνυσέ τε Schaefer, ἡνύσατο libri, Cob. — τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένων [εἶπε] τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου, οὐδὲ Dietsch; τῷ καὶ τὸ τελ. χρ. εἶπε Λοξίης π. ἡμ. οὐδὲ Bred. p. 29; τὸ δὲ τὸ τελ. χρ. οἱ εἶπε Λοξίης π. ἡμ., οὐδὲ Herold; τῷ καὶ τὸ τελ. χρ. εἶπε Α. π. ἡμ., οὐδὲ Stein; item Krueg., qui τῷ quoque incl. Ceterum in libris extat ὃ et sv (Valla) τὰ εἶπε om. — 92. τὰ τῶν ἀναδημάτων libri, τὰ delevit Schaefer. — τῇσι Μιλησίων Stein; τοῖσι Μιλ. Reiske, alii. — Stein putat post τοῖσι ἐν Δελφοῖσι talia fere excidisse „ἔόντα, Πέρσαι χρόνῳ ὑστερον συλήσαντες ἐς Σούσα ἀπηγάγοντο.“ — κνάφον Hesych., γνάφον Plut. mor. p. 858, κναφῆλον libri. — 93. γῇ ἢ Ἀνδίῃ Schaefer, γῇ Ἀνδίῃ libri. — οἶά τε, Krueg. οἶά γε. — [ἐν]εργαζόμεναι Herw. — 94. ἐπίπλοα et τοῦ inter βασιλέος et παιδὸς incl. Krueg.; idem suspic. ἀπήγαγε pro ἀνήγαγε; Herold et Gomperz ἀνήγαγε, ἐπί; Gomperz ὀνομασθῆναι delet; malim δὲ post ἐπὶ τούτου addere. — 96. ἐς τυραννίδας, Stein ἐς τυραννίδα. — 98. ἐπειθευόθη, κύκλων ἔόντων libri; ἐπειθευόθη κύκλων δ' ἔόντων Krueg., Stein. — ἐπτά· ἐν δὲ libri; ἐπτά· ἐν δὲ Schweigh.; ἐπτά, ἐν δὲ Stein; ἐπτά, ἐν Krueg. — Ἀθηνέων Reiz, Ἀθηναίων libri. — οὕτω πάντων; Stein suspic. τοῦτων πάντων. — 100. τάδε δὲ Eltz, τάδε δὲ δὴ libri. — 101. Βούσαι B, Stephan.; Βουσαὶ vel

Βουαί cet. libri. — 103. Πρωτοθύεω Pz; Πρωτοθύεω cet. libri, Stein. — 104. ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, malim ἐπὶ τε Φ. vel ἐπὶ Φᾶσιν τε (conf. I, 2). — 105. ἰδὼν post τὸ ἐν Κύπρῳ delet Cob. — ὁ θεός libri, Stein; ἡ θεός plerique edd. ex Longino. — παρ' ἐωντοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους, Gomperz πάρεστι τοῖσι ἀπικνεομένοιαι. — 106. φόρον Reiske, φόρων libri. — τὸ ἐκάστοισι, Reiske τὸν ἐκ. — τοῦ φόρου post χωρὶς δὲ incl. Krueg. — 107. ὁ Κναξάρω παῖς Rsdz; ὁ om. cet. libri, Stein. — ὑπερθέμενος Schaefer, ὑποθ. libri. — 108. ἐδόκεε δέ; dsz δὲ om.; particulam aut omittendam aut in δὴ mutandam Krueg. censet. — γεννώμενον C²R(sv)dz, γενώμενον B; γενόμενον cet. libri, Stein. — ἔλεγέ οἱ τάδε Rs; τοιάδε cet. libri, edd. — τῶν μάγων οἱ ὀνειροπόλοι Krueg.; οἱ τῶν μ. ὄν. libri, cet. edd. — σεωντῶ z, perique edd.; σοὶ αὐτῶ P, Stein; σοὶ vel σὺ σεωντῶ cet. libri. — 110. περιποιήσης Bek., περιποιήση libri. — 111. κραγγανόμενον Lob. ad Phryn. p. 337, Bred., Dietsch, Abicht; κραυγανόμενον A¹B¹CP, Stein; κραυγανόμενον cet. libri; κλανθυμιζόμενον Cob. — 112. ἄμα τε Krueg.; ἄμα δὲ libri, cet. edd. — οἶός τε scripsi, οἶός τ' libri. — πᾶσά γε ἀνάγκη Rsvdz; γε om. cet. libri, Stein. — 114. καὶ ὅτε δὴ Rsvdz; δὴ om. cet. libri, Stein. — τούτων τῶν παιδῶν Bek., τ. τ. παιδίων libri. — ἐσφέρειν Rsvdz; φέρειν cet. libri, Stein. — 115. ἐγὼ ταῦτα; εἰ ἐγὼ δὲ ταῦτα, non male. — 116. ἐλευθερωτίερη; Portus, Bred. p. 67 ἐλευθεριωτίερη. — μούνος μουνόθεν, τάδε ABpr., Stein ed. V; μούνος μουνωθέντα τάδε CPz, Stein ed. crit. — πέμπει, Herw. ἐκπέμπει. — λαμβάνειν; Naber διαλαμβ., Cob. συλλαμβ. — 118. ἐνείχε H. Stephanus, ἐνείχεε libri. — 119. εὐτυντα A²B²Rsdz, Stein ed. V; εὐτυντα A¹B¹CP, Stein ed. crit. — ἄκρων, Stein ἀκρίων. — προσστάντες Schweigh., προστάντες libri. — 120. ἀπικομένους δέ; nonne ἀπικομένων δέ; — ἀμείβετο CRs; ἀμείβεται cet. libri, edd. — ὅμως γε μέντοι Eltz; ὅμως μὲν γέ τοι libri, Stein. — σέα τε καὶ Rsvdz; τε om. cet. libri, Stein. — ἐνωρῶμεν Lhardy, ἐσθῶμεν vel ἐωρῶμεν libri. — φλαδρον Rsvdz; φαδλον cet. libri, Stein. — 123. βουλόμενος ὁ Ἀρπυγος Rsvdz; ὁ om. cet. libri, Stein. — 125. εὐρισκέ τε . . . εἶναι καὶ ἐποίεε cod. Cantabr.; εὐρίσκεται . . . εἶναι ἐποίεε

ABC, Stein; εὔρισκε sine τε et καὶ Rsdz. — 126. πάντα σφί libri; π. σφίσι Abicht; π. σφεῖς Krueg. — ἐμὸ πείθεσθαι incl. Naber, Cob., Abicht. — φανλοτέρους, Bred. φλανροτέρους. — 127. ἤξει Rsd; ἤξει cet. libri, Stein. — 129. προστάς Schweigh., προστάς libri. — ἡ ἐκείνου δουλοσύνη, Krueg. suspic. ἡ ἐκεῖ νῦν δουλ. — 131. Ἀλλὰτ Selden, ἔλιττα libri. — 132. στέμμασι, Valck. πέμμασι. — ὡς ἐκαστῶ, Bek. ὡς ἑκαστος. — τοῖσι πᾶσι Πέρσῃσι; nonne τε addendum est? — πάντα τὰ κρέα Valck., τὰ om. libri. — τὰ κρεάδια. θέντος Tournier Rev. de phil. 1878 p. 194. — 133. ἐν ταύτῃ δέ, Krueg. ἐν τ. δῆ. — τὰ ἄν νή- φοντες . . . ἐπιδιαγινώσκουσι „festivi alicuius lectoris bonum Herodotum suaviter ridentis adnotationuncula marginalia, sed valde antiqua“. Herw. — 134. ἐντυγχάνοντες . . . οἱ συντυγχά- νοντες, Naber συντυγχάνοντες . . . [οἱ συντυγχάντες]. — κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ; Abresch κ. λ. τὸν λεγόμενον; Krueg., Stein incl. τῷ λεγ.; fortasse in textu fuit τὸν αὐτόν, ad quod dativus a correctore aliquo adiectus est. — τὸν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτόν δέ libri; τὸν ἐχ., κατὰ τὸν αὐτόν δῆ Stein. — προϊέβαινε usque ad finem capitis incl. Krueg. — 136. τοῦδε δὲ Schweigh., τοῦδε libri. — προσβάλλῃ sdz, προσβάλῃ cet. libri. — 137. μήτε τῶν ἄλλων; Krueg. requirit τινα pro τῶν; in s legitur μήτε τινα τῶν ἄλλων, quae in codice R in μηδένα τῶν ἄλλων cor- rupta videntur. — ἄν εδρεθῆναι Bek., ἀνευρεθῆναι libri. — 138. πολλοὶ ἐξελεύνοσαι ἐν τῇς χώρας καὶ τὰς λευκάς περισσότεράς libri; πολλοὶ transposuit post χώρας Reiz, quem Dietsch et Abicht secuti sunt; πολλοὶ deleuit Palm, quod idem Stein fecit, ratus post περισσότεράς pauca deesse. — 140. ἐλκυσθῇ Rsdz; ἐλκυσθῆναι cet. libri, Stein. — κατακηρώσαντες δὲ Stein, κατ. δῆ libri. — 141. ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι „aut lege ὀρχησόμενοι aut dele ὀρχεόμενοι.“ Herw. — περιεβάλλοντο Pz; περιεβάλοντο cet. libri, Stein. — 142. οὔτε τὰ usque ad ἐσπέ- ρην incl. Stein; οὔτε γὰρ τὰ ἐνω usque ad ἀσχυμώδεος incl. Abicht. — πρὸς μεσαμβροῆς scripsi, πρὸς μεσαμβρότην libri. — 143. πολλῶ δῆ Stein, πολλῶ τε Herold, πολλῶ δὲ libri. — ἔφυ- γον, Cob. ἐφευγον. — 145. Πελλήνη μὲν γε Dobree, Π. μὲν τε libri. — 146. Ὀρχομένιοι σφί Herold, Ὀρχομενίοισι libri. —

Ἀθηνέων Schaefer, Ἀθηναίων libri. — ἔπειτα Stein (ed. V); ἔπειτα Reiz, alii; ἐπεῖτε libri. — 147. ἔστωσαν δὴ Herold, ἔστ. δὲ libri. — 148. κατήκουσα Σάμω, Stein καταντὼν ex VII 33 adiecit. — πεπόνθασι usque ad finem capitis incl. Stein. — 149. Τήμος Holsten, τήνος libri. — Αἰγιόδεσσα, Cob. Αἰγιόδεσσα. — 151. οἰκημένην et οἰκῆται Krueg, pro οἰκεομένην et οἰκέται. — 152. οὐκ ἐσήκουον Naber, Cob.; οὐ πως ἐσήκουον Stein; οὐ πως ἤκουον libri. — ξῆσιν, Cob. ξήμασι. — 153. οὐκ ἔδιδασκ' ως Krueg.; οὐκ ἔδ. κω libri. — δμνύντες Bek., δομούντες libri. — στήσάμενοι Stein, κτήσάμενοι libri. — 155. ἐστειώτων libri, quorum lectionem tuetur Gomperz (Soph. Trach. 1271); ἐνστειώτων Naber, Stein, Cob. — 158. ὀρημένον Stein, ὀρμεομ. vel ὀρμεωμ. vel ὀρμωμ. libri. — 159. νεροσσευμένα, Portus νερεσσευμένα. — τὰ, κτελέω delet Cob. — 162. Φωκίῃ Ἰωνίης, Krueg. Φ. τῆς Ἰωνίης. — 163. τὰ πάντα εἶκοσι Herm. ad Vig. 727; τὰ om. libri, Stein. — τοῦτω δὴ 2, τοῦτω δὲ codices. — 164. ὁ δὲ Ἀρπαγος scripsi; ὁ Ἄρπ. CRsv, ὁ δ' Ἄρπ. cet. libri. — προῖσχομενος ἔπειτα; Krueg. τὰδε desiderat. — 165. μὴ πρίν; nonne μὴ πρότερον? — ἀναφανῆναι Reiske, ἀναφῆναι libri; ἀναδύναι Bek., ἀναβῆναι Herold, ἀναπεφηνέναι Krueg., ἀναφῆνῃ Heilmann. — στελλομένων δὲ αὐτῶν; malim στ. δὲ αὐτίς. — Οἰνούσας, Herw. Οἰνοῖσας; idem ἐνεκλήσαντο suspic. pro ἀνεστήσαντο et delendum censet τῆς χώρας post τῶν ἡθέων. — 166. ὧν post στρατεύονται incl. Stein. — 167. lacunam, quam primus Reiske vidit, Stein explendam censet tali modo: διέλαχον, τῶν δὲ Τυρσηῶν οἱ Αἰγυλλᾶοι; post pauca idem πλέους (libri πλείους) in πλείστους mutavit. Krueg.: διέλαχον· οἱ δὲ Τυρσηοί; aliter Madv. advers. p. 44, Cob. Mnem. XI (= V. L. p. 410). — καταλευσθέντες, Krueg. οἱ καταλ. suspic. — 168. Θρηκίης Bek., Θρηκίης libri. — 169. ἕκαστος μαχόμενοι, Schweigh. ἕκαστοι μαχόμενοι, Cob. ἕκαστος μαχόμενος. — καταρρωθήσαντες ταῦτα, Reiske κατ. ταῦτά. — 170. οἰκεομένης, Krueg. οἰκημένης. — 171. οὗτοι μὲν δὴ Schaefer, οὕτω μὲν δὴ libri. — ἐπὶ μακρότατον Werfer, ἐπὶ om. libri. — κατὰ τοῦτον ἡμα, Krueg. suspic. ἄρα pro ἡμα. — 173. ἕως Cob., τίως libri. — οἱ Αὐκίαι delet Cob. — τίς εἶη, Krueg. τίς ἐστι

— 174. οἱ post *Κνίδιοι* Bek. adiecit. — *Βυβασσίδης* Js. Vossius, *βυβλεσίδης* libri. — εἴ κ' ἐβούλετο; Bek. et Cob. εἴ γ' ἐβ. — οἱ ἐργαζόμενοι delet Gomperz. — 176. ἐπεξιόντες et ἐπεξεληθόντες Bek., ὑπεξιόντες et ὑπεξεληθόντες libri. — 179. δεῖ δὲ δῆ; Krueg. suspic. δεῖ δὲ δῆ. — ἔτι φράσαι Bek., ἐπιφράσαι libri. — ἐνεσταῖσι Krueg. incl. — 180. καὶ αὐταὶ post φέρουσαι Werfer delet; Stein (ed. IV) inter χάλκεαι et φέρουσαι pauca deesse censet. — 181. ἐν μέσῳ post ἐτετελίστα Stein in edit. crit. „ab Opperto admonitus“ secl., non in edit. V; quae sequuntur ἐν τῷ μὲν Gronov. corraxit (ἦεν vel εἶεν libri pro μὲν). — 182. [οἱ] Αἰγύπτιοι; artic., qui in C deest, inclusi. — 184. πᾶν πελαγίζειν; Krueg. suspic. πάντα. — 185. ἀλλ' ἄλλα Bek., ἄλλα libri. — καταπλέοντες τὸν Εὐφρ. Schweigh., καταπλ. ἐς τὸν Εὐφρ. libri, κατὰ pro ἐς Cob. — Herw. paulo supra τρις ante ἀπικνέεται addendum censet. — τὸν τε ποταμὸν usque ad πᾶν ἔλος Gomperz delendum censet. — 186. τῆς πόλιος ἐούσης, Reiske τ. π. ἐόντων. — ἐπεῖτε γὰρ ὥρυσσε et ἐς τὰ ὥρυσσε χωρίων libri, ὥρυσσε utroque loco Krueg. suspic. — ὅκως μὲν ἡμέρη γίνετο Stein ed. V, γένοιτο libri. — ἔλος γινόμενον Rsdz Stein ed. V; ἔλ. γινόμενον cet. libri, Stein ed. crit. — 187. μέντοι γε; Krueg. et Cob. γε incl. — 188. λαβυνήτου Wessel., λαβυνήτου libri, — ἐσκενασμένος Schweigh., ἐσκενασμένοισι(ν) libri. — 191. τὴν στρατιὴν ἔπασαν; Stein suspic. τ. στρ. ἀπα-ναστᾶσαν, Herw. τῆς στρατιῆς ἀποδοασμόν. — οἱ δ' ἂν περι-δόντες Palm, οὐδ' ἂν περ. ABCP, οὐ μὲν περ. Rsdz, οὐκ ἂν περ. Schweigh. — Stein ἂν post διέφθειραν adiecit. — 193. ἄρχοντι τῆς Βαβυλωνος; nonne Βαβυλωνίης? — ἐς ante διώρυ-χας incl. Krueg., ἐς διώρυχας delet Gomperz, utrumque servat Stein. — Stein post καρπὸν ἐκφέρειν pauca deesse censet. — ἐπεὶ δὲ ἀριστα; dz ἐπεὶ δὲ, Rs ἐπ' ἐόν, A ἐπειδὴν; Stein ἐπειδὴν. — ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦνται s; ἀλλ' ἐκ. τ. σ. ποιεῦντες cet. libri, Stein ed. crit.; ἀλλ' ἢ . . . ποιεῦντες Stein ed. V. — κατὰ περ οἱ ὀλυνθοὶ ABC, Athen.; κατὰ περ δὲ οἱ ὀλ. cet. libri, Stein. — 194. τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπαιεῖσι; Gomperz τὸ πλοῖον, οὕτω ἀπ. — βίλους φοινικίους, Wessel. βι. φοιν-ικίον. — 195. ἀρτισις Rdz; ἀρτησις cet. libri (s quoque), Stein;

ἀρτυσις Krueg. suspic. — νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστᾶσι; Krueg. ὧδε incl., Eltz suspic. οἶδε. — 196. ὥς ἂν αἱ παρθέναι; Krueg. ἂν incl., Stein suspic. ὅσαι αἰεὶ παρθ. — ἄλλην ἀνεκνήρουσε, Stein ἄλλην ἂν ἀνεκ. — ὥς γὰρ δὴ διεξέλθοι Bergler, ὥς γὰρ δὴ αἱ ἐξέλθοι libri; δὴ delevit Krueg. — ἔμπηρος ἦν, Stein ἔμπ. εἴη. — ἥ μὲν Schaefer, ἥ μὴν libri, — διατέλεσε, Cob. διατελέει. — ἵνα μὴ usque ad ἄγωνται incl. Stein; verba οὐ μέντοι usque ad finem capituli Krueg. in suspicionem vocat. — 197. κατέστηκε Schaefer, κατεστήκει libri. — ταῦτα προσιόντες; Stein (ed. V) δὲ adiecit. — 199. πάντα τρόπον ὁδῶν libri, Stein; ὁδὸν 2, δι' ὧν Bek., ὁσαιῶν Dietsch; ὁδῶν delent alii. — ὥς μιν λάμψαι, Krueg. ὧ pro ὥς. — 200. ἔχει, Herw. ἐσθίει. — 202. ἐλάσσω, Cob. μάσσω. — κατατίθεσθαι, Herw. ἀποτίθ. — παντάλλαντι πᾶσαν; AB πᾶσα, quod Cob. scribendum censet. — 203. ἐὼν ὁρέων Rsd, ἐὼν cet. libri et edd. — 204. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου τοῦ μεγάλου Herold, τούτου libri om.; τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου [τοῦ μεγάλου] Gomperz. — δεύτερᾳ; PRsvdz, Stein (ed. V) δεύτερον. — γινωμένη; ABC, Stein (ed. V) γενομένη. — 205. θέλων γυναῖκα ἦν ἔχειν incl. Krueg.; ἦν in μιν mutat Cob. — 206. πάντως plerique libri, Stein; πᾶν κως Schweigh.; πάντα s, plerique edd. — 207. τὸ ἂν ὁρέω; nonne ἐνυρέω? (conf. I 89). — τῷ ante ἐόντα ἀχάριτα incl. Schaefer. — ἔχω γνώμην, Rsd ἐγὼ γνώμην ἔχω, quod Cob. tuetur. — περιγίγνεσθαι Rsvdz; περιγενέσθαι cet. libri, Stein. — διεξίωσι; Stein, Cob. suspic. ὁπεξίωσι. — 209. τὸ μὴ κείνον; Dobree, Krueg., Stein, Cob. μὴ οὐ postulant. — σὺ τοίνυν, Stein (ed. V) σὺ νυν, ABC σὺ νῦν. — 210. περιχωρεῖ; C περιχωρέσει (Steinio auctore C περιχωρεύει, R περιχωρεύοι), in quo Schweigh. probante Kruegero περιχωρήσει latere putat. — ἐπιβουλεύσει Krueg., Stein (ed. V); ἐπιβουλεύει B¹R, ἐπιβουλεύοι dz; ἐπιβουλεύσει cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι; Reiske artic. adiecit. — 211. τοῦ καθαρῶς στρατοῦ; Krueg. aut τοῦ ante στρατοῦ adiciendum aut στρατοῦ delendum censet (IV 135). — 212. ἥ μὲν Schaefer, ἥ μὴν libri. — εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσης; οὐ in AB a secunda manu pro σὺ est correctum; εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ π. CPdz, εἰ δὲ ταῦτα σὺ μὴ π. a.

Dietsch „mihī id indicio esse videtur, Herodotum scripsisse εἰ δὲ μὴ, quae brevitās ad orationis gravitatem aptissima est, librariorum vero vario modo ellipticam locutionem explevisse.“ Item Dindorf iudicat. — 215. φάλαρα χρυσῶ; Krueg. suspic. φάλ. χρυσοῦ; Stein κοσμεύονται ex eo loco quo supra est dictum, huc transponendum censet. — περὶ τὰ ante στέρνα Stein in ed. crit., non in edit. V incl. — 216. ἐπιθυμήσῃ AB, Stein; ἀν adiecit Cob.; ἐπιθυμήσει cet. libri. — νόος Krueg., νόμος libri.

LIBER II.

1. πένθος ποιέσθαι incl. Krueg., Naber, Cob. — 2. οὐ γενοίετο πρῶτοι ἀνθρώπων delet Cob.; οἵτινες Naber postulat. — τοῦ γάλακτος et post pauca ὁ Ψαμμήτιχος Rsdz; artic. om. cet. libri, Stein. — πρῶτους Rsvd, πρεσβυτέρους cet. libri, πρῶτους Herw. — ἐποίησατο τῶν παιδίων Rsdz; παίδων cet. libri, Stein. — 4. ἄστρον ABC; ἀστέρων cet. libri, Stein. — ἐμβόλιμον; Cob. μῆνα desiderat probante Steinio, qui ἐμβόλιμον delendum censet (Burs. Jahresber. 1881—83). — αὐτῆς δὲ αὐτῆς ἐστὶ Αἰγύπτου μῆκος Stein; αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος cet. edd., secuti eodd. Rsdz (in his ἐπὶ pro ἐστὶ extat). — 7. ἐνυδρος Hennicke, ἀνυδρος libri. — ὡς om. ABC, incl. Stein. — 8. πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότον plerique libri; μεσαμβρίη Rd; μεσαμβρίην et νότον sz, Stein. — τῆς ante ὁδοῦ Stein (ed. IV) incl. — κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον Stein; τεταμένον pro κατὰ Rsvdz, quod plerique receperunt; τεταμένον vs, ex quo Bek. τετραμένον coniecit. artic. τὸν, qui extat in A²CP ante verba καὶ τοῦ Ἀραβίων, Stein delevit. — τεσσαράων καὶ δέκα Dietsch; καὶ δέκα libri om. — 10. ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν; Bek. et Stein genetivum posuerunt. — ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἰλίων; Rsdz ὥσπερ τὰ τε π. Ἰ.; fortasse utraque particula est servanda. — ὥς γε εἶναι Schweigh.; ὥστε εἶναι ABCP, ὡς εἶναι Rsdz. — 11. θαλάσσης post καλειμένης om. Rs, fortasse recte. — κόλπον Krueg. incl.; Ἀράβιον, τὸν ἐρχ. λέξων Schweigh. incl. — συντετραίνοντες ABC, συμπεραίνοντας cet. libri, quod Herw. tuetur.

— 12. τῇ χώρῃ Stein incl. — καταρρηγνυμένην ABC (simplici e), κατερρηγνυμένην cet. libri, κατερρηγμένην Bek. — Σύροι Stein, Σύριοι libri. — 13. εἰ ἀναβῆ; PRsd¹ ἤν ἀναβῆ. — ἐπιδιδῶ et ἀποδιδῶ Reiz, ἐπιδιδοῖ et ἀποδιδοῖ libri. — καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶ ἐς αὐξῆσιν Krueg. incl. — ὅδατος sub finem capitis Cob. delet. — 14. οἰκέοντες Αἰγυπτίων, Rs Αἰγ. οἰκ.; e margine Αἰγ. videtur irrepsisse. — 15. ἦδη γάρ; Krueg. suspic. ἦ γάρ. — 16. δεῖ προσλογίζεσθαι; Krueg. postulat ἔδει. — οὐ-
 ρίζων τῇ Αἰβύῃ plerique codices, Stein; οὐρ. τῆς Αἰβύης cod. Remig., plerique add. — οὐ γάρ δῆ, Gomperz ἦ γάρ δῆ. — 17. ὥδε κη Reiske; ὥδε καὶ libri, Stein. — ἐκ τῶν Καταδού-
 πων; PRsdz, Eust., Stein ἀπὸ τ. Κ. — παρεχόμενος ταύτη; AB, Stein (ed. IV) παρ. ταύτην. — 18. τῆς ἐμ. γνώμης Valck.,
 τῆσι ἐμ. γνώμῃσι libri. — ἔπεμψον ἐς Ἀμμωνα; nonne rectius
 Ἀμμωνος? Herodotus aut παρὰ Ἀμμωνα aut ἐς Ἀμμωνός dicere
 solet. — 19. παρὰ Krueg. incl. — τὰ λελεγμένα AC; τὰ λεγό-
 μενα cet. libri, Stein; incl. Krueg. — 20. τῶν ὁδῶν incl. Naber
 et Krueg., retinet Stein. — 22. οὐδ' αὖτη Stein, οὐδ' αὐτή libri;
 quae sequuntur ex Steinii coniectura, quae mihi simplicissima
 videtur, scripsi; τόπων ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν τὰ πολλά ἔστι
 ἀνδρῶ γε ABC, ψυχρότατα omissis τόπων et γε PRsvz. —
 οὐδὲ οἰκός; C, Stein οὐδὲν οἰκός. — 23. τινα τῶν; nonne τῶν
 τινα? idem Gomperz suspic. — 24. τε ἦ Stein; ἦι ABC, γε ἦ
 P, γέη vel γεη Rs. — διψῆν; διψᾶν? conf. Bred. p. 379. —
 25. οὐκ ἔόντων ἀνέμων s (ὄντων pro ἔόντων), plerique add.;
 καὶ ἀνέμων cet. libri, Stein; pauca intercidiisse (οὐδαμὰ ἐπε-
 χόντων) suspic. Gomperz. — ἔωθε ABC, εἶωθε s; ἔωθε cet.
 libri, Stein. — 26. ἔωντοῦ Stein, Abicht; αὐτῶ ABCPz, om.
 Red. — 28. ἀπηγμένα Bek.; ἀπηγημένα Rsd, ἀπιγμένα cet.
 libri. — οὕτω μὲν; Rsvd, Gomperz οὕτος μὲν. — γερόμενα
 PRsdz; γινόμενα cet. libri, Stein. — 30. τὴν Αἰθιοπίαν AB;
 τῶν Αἰθ. cet. libri, Stein. — κατέστασαν Rdz(s?); κατίστησαν
 cet. libri, Stein. — ἄλλη πρὸς Ἀραβίων Bek., ἄλλη δὲ π. Ἀρ.
 libri, δῆ pro δὲ Eltz. — Ἀσσυρίων; Rsd Σύρων. — 31. τοσού-
 τοι Reiske, τοσαύτω Rsvd, οὗτοι cet. libri. — 32. ἴδοιεν; Krueg.
 ἂν adiecit. — τῇ τελευταίᾳ τὰ τῆς Αἰβύης Krueg. (τὰ Reiske

adiecit, qui ἡ κτλ. posuit); in libris extat ἡ (ῆ, ῆ) τελευτᾷ (vel -τᾷ) τῆς Διβύης; Stein ἡ τελευτᾷ τῆς Διβύης. — τὰ κατὸ-
 περὶ Krueg. incl. — εἶπαι ὦν Stein, ἐπεὶ ὦν libri, εἶπον
 Reiske, εἰεῖ vel εἰεῖνον Bek. — ὕδατι Stein edit. crit.;
 ὕδασι ABC, Stein edit. IV. — 33. ἐς τοῦτο, Abicht ἐς τοσοῦτο.
 — ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον ABC, ὡς οἱ Κυρ. ἔλ. cet. libri et add.
 — Νεῖλον; z, Krueg. τὸν Ν., fortasse recte. — ἐν Κελτῶν;
 nonne ἐκ. Κ. τε? — διὰ πάσης Εὐρώπης Valck. incl., qui idem
 ῥέων paucis supra delevit. — 34. οὐδεὶς ἔχει λέγειν; Herw. non
 male suspic. οὐδεὶς οὐδέν. — 35. πλείστα ABC, Stein; πλέω
 cet. libri. — ἡ ἄλλη πᾶσα χώρα incl. Stein, Cob. — κατ'
 οἴκους ἔοντες, Cob. κατ' οἴκους ἔχοντες. — 36. ἡ δίαυτα Schaefer;
 in libris ἡ deest. — 39. πῦρ ἀνακαίλου Schaefer, πυρὴν καί-
 νουσι libri. — μέλλοι γίνεσθαι scripsi, μ. γενέσθαι libri. — φέ-
 ρουσι incl. Krueg., qui idem post pauca οἱ δὲ ante φέροντες,
 ubi Bek. οἱ μὲν scripsit, incl. — 40. ἐπεὶ ἀποδείξωσι τὸν
 βοῦν, κατενέμενοι Stein, qui ante haec verba aliquid inter-
 cidisse putat; RPs ἐπ' ἦν (ἐπὶν Ps) προηστεύωσι (προηστητύ-
 σουνσι s) τῇσι (τῇσι P) καὶ ἐπ' ἦν (ἐπὶν Ps) κατενέμονται
 (κατενέχονται s) θύουσι τὰν βῶν (τὸν βοῦν P, τὸν βῶν s) καὶ
 ἀποδείξαντες, Cob. ἐπὶν προηστεύωσι τῇ 'Ισι, id quod extat in
 v, cod. Remig., tribus Paris., recipiendum et quod paucis supra
 extat προηστεύσαντες δὲ θύουσι delendum censet. — 42. νον,
 quod deest in PRsdz, Cob. delet. — ὁμοίως ἀπαντες σέβονται,
 Rd(s?) σέβονται ante ὁμοίως; fortasse σέβονται est delendum.
 — μηχανήσασθαι (τοιόνδε)· κριδν Krueg.; similiter Herold et
 Stein τὰδε supplent: — προσχεῖσθαι P, Stein (ed. IV), προεκ-
 θέσθαι Rsvdz, προέχεσθαι cet. libri. — ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων
 Ἀρμώνιοι; Krueg. et Stein μαθόντες supplent, Cob. ἔμαθον. —
 43. ἦκουσα, ὅτι; PRsvz ὡς, fortasse recte; conf. c. 45. — 43.
 Αἰγύπτιοι τοῦ Ἡρακλέος ABC, τοῦ Ἡρ. Αἰ. cet. libri, unde τοῦ
 Η. delendum apparet; idem Cob. censet. — οὗτοι ante οἱ θέ-
 μενοι incl. Krueg. et Cob. — ἡ τοῦ Ἡρακλέος; Krueg. suspic.
 ἡ τὸ Ἡρ. — 44. μέγαθος incl. Krueg.; μέγα φῶς Reiske, Eltz;
 μεγάλως Abicht; μεγάλθι· μέγαλον Herw. — 45. δῖων (δῖων C)
 Valek., alii; ὄων cet. libri, Stein. — 46. αἰπόλοι, Schaefer

κόλοι. — ἐκ δὲ τούτων εἰς; Stein ἔνα pro εἰς; librorum lectionem Baehr defendit. — 47. ἐς τὸν ποταμόν; ABC (auctoribus Schweigh. et Gaisf.), Stein ed. crit. ἐπὶ τ. π. — τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ delet Cob. — τοὺς ὅς incl. Stein; equidem articulum solum deleverim. — 48. Αἰγύπτιοι; artic. of, qui deest in ABC, delevi. — 52. ἔθρον δὲ πάντα, Hermann πάντων. — διελθόντος PRsdz; διεξεληθόντος cet. libri, Stein. — 53. ἐνθεν δὲ ἐγένοντο ABC (= I 111); ὅθεν δὲ ἐγ. cet. libri, Stein (= V 62). — 55. καὶ σφεας; Krueg. suspic. καὶ σφεα; Herw. καὶ αὐτοὺς expungendum et καὶ σφέας, ὑπολαβεῖν <γὰρ> θεῖον εἶναι τὸ ἐπ. αὐτοῖσι, ἐκ τούτου ποιῆσαι scribendum censet. — 56. δοκέει ενb; δοκέειν cet. libri, Stein. — φηγῷ πεφνυμένη; Valck. εἰ adiecit; Herw. αὐτόθι πεφνυμένη transponendum censet. — 59. διότιρα; Stein δὲ adiecit. — 62. τῇσι θυσίῃσι (sic in omnibus libris) ἔν τινι νυκτί (ἐν τῇ νυκτί P¹Rsdz, Abicht, Stein ed. IV); τῆς θυσίης Schweigh., quem secuti sunt Abicht et Stein (ed. IV). — τῆς θυσίης post τὴν νύκτα incl. Krueg. — 64. ἀνιστάμενοι Naber recte incl.; nam in A¹B¹ legitur ἀνιστ. ἄλλοι, in cet. libris ἄλλοι ἀνιστ. — 65. ἑοῦσα δὲ Αἰγυπτίος libri; δὲ delevi; Krueg. δὴ suspic., Bek. ἡ; Reiske, Dietsch, Stein γάρ. — καὶ ante τὰ μὲν σύντροφα Krueg. incl. — τὰ ante ἑρὰ incl. Valck.; τὰ θηρία ἑρὰ Stein supplevit. — Stein et Krueg. post εὐχὰς aliquid intercidisse putant. — 66. διαδόνοντες Stein (ed. IV), Cob.; διαδύοντες libri. — 68. τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις, Schaefer κ. δὲ κρ. ἡ φύσις. — θνητῶν, Cob. θηρίων. — κατὰ λόγον τοῦ σώματος delet Gomperz. — ὡς ἐπίπαν; Rsd fortasse rectius ὡς τὸ ἐπίπαν. — 69. ἐσθίνοντες Rsvdz (ε^v P); ἐνθίνοντες cet. libri et edd. — ταριχεύσαντες PRsdz; ταριχεύοντες cet. libri, Stein. — 70. δελιάσῃ, Herw. δέλειαρ θῆ. — 71. ὀπλοὶ βοός Stein incl. — ἀκόντια Schaefer incl. — ποιέσθαι ABC; ποιέται cet. libri, Stein. — ἐρυνθρὰ ἐς τὰ μάλιστα οἰατῶ Stein ed. IV. — ἐκκοιλήνας (ABC) scripsi cum Cob. pro ἐγκοιλήνας. — ἐσκειμένον (ABC) Stein, ἐγκειμένον cet. libri; fortasse etiam ἐστιθέναί et ἐσέθηκε pro ἐντιθ. et ἐνέθ. scribendum est. — χρυσόκομα, Herw. χρυσοχρόα. — 77. αἰ ὥραι Herw. delet. — 78. ξύλινον, Herw. ξύλον. — πάντη post ὅσον

τε incl. Stein. — 79. *ἔν ἐστι* Wessel., *ἔνεστι* libri. — τὸ οὖνομα
 Wessel. incl. — *ἀοιδὴν τε*; Lhardy, Krueg. *ἀοιδὴν γε*. — 80.
 τὸδε μέντοι ἄλλο H. Stephanus; τ. μ. ἄλλοισι libri; Stein lectione
 librorum servata *Ἑλλήνων* incl. — 86. Stein post *μυμημένα*
 lacunam signavit „exciderunt talia fere τρία ὅσαι περ καὶ ταρι-
 χεύσεις κατεστᾶσι.“ — 89. *γένωνται*, Herw. *ἀπογένωνται*. —
 90. *οἱ τοῦ Νεῖλον* Rsdz; *οἱ* om. cet. libri, Stein (ed. crit.). —
 91. *πρόπυλα*, Herw. *προπύλαια*. — 92. *οἱ κατόπερθε τῶν ἑλέων*
οἰκούντες Αἰγύπτιοι; Rsd om. *οἰκούντες*, fortasse recte. — 93.
οὔται, quod deest in ABC, om. plerique add., retinuit Stein.
 — 94. *ἄγρια* incl. Valek., alii, retinuit Stein. — *φρούξαντες*,
 Dobree *θρούφαντες*. — *ἐσθὺς* cum Cob. scripsi, *ἐνδὺς* libri. —
 96. *διαβυνέται* cum Cob. scripsi, *διαβύνεται* libri. — *δύναται*
πλέειν; ABC *δύναται*, quod non prorsus reiiciendum sta-
 tuerim. — 97. *ἔστι δὲ οὐκ οὗτος* Rsvd, *οὐδ’* pro *οὐκ* cet.
 libri; Stein *οὐδ’* retinuit ratus ὁ *ἑωθὺς* supplendum. — *ἀπὸ*
θαλάσσης; nonne *τε* adiciendum est? — 99. *προσέσσι δέ τι αὐ-*
τοῖσι cum Cob. scripsi (= II 147); in ABC *τε* post *αὐτοῖσι*;
 Stein ex Rsd καὶ ante *αὐτοῖσι* adiecit. — κατὰ ἥμονον Struve,
 Bred.; κατὰ τὰ ἥμονον libri, Stein. Idem iam Dietsch recepit
 IV 76; V 11, 89, 112; VI 64, 88. — *Μῖνα τὸν πρῶτον* Stein
 ed. IV; *τὸν Μ. τὸν πρῶτον* Rsvd; *τὸν Μ. πρῶτον* cet. libri,
 Stein ed. crit. — *πάντα ὄρειν*; Stein suspic. *πάσαι ὄρειν*. — *ὅς*
ὄρει δ, ὡς *ὄρει* cet. libri; ὡς *ὄρη* Stein. — *ἔστι γὰρ* usque ad
Αἰγύπτου Abicht incl. — 100. *τούτω τιμωρέουσιν*; nonne *τούτω*
δὴ? — 100. *δὲ* post *καλέσασιν* Abicht incl.; *δὴ* Krueg. suspic.,
γὰρ Stein. — 101. *κατ’ οὐδέν*, Stein καὶ *οὐδέν*. — *Ἡφαιστον*;
 nonne *Ἡφαιστείον*? — 102. *πολλὴν τῶν...*; Gaisf. pro *τῶν*
εὐσπικ. αὐτῶν; Schweigh. *Αἰγυπτίων*, Stein ἤρως intercidisse
 putat. — *γλιχομένοις*; Cob. non male *γινομένοις* (V 2) quod
 si recipere voles, dele καὶ ante *δρινῶς* (om. Ppr. Rsvd). —
 104. *ἔφασαν Αἰγύπτιοι* PRsdz; *ἔφ. οἱ Αἰ.* cet. libri, Stein. —
 106. *τὰς δὲ στήλας* Rsvd; *αἱ δὲ στήλαι* cet. libri, Stein. —
 107. *τῷ ἐπέτρειπε Σέσωστρις* PRsdz; *τῷ ἐπ. ὁ Σ.* cet. libri,
 Stein. — *τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ*; Stein (ed. IV) *αὐτοῦ*, Krueg.
 artic. incl. — *ἔξ τούς δύο*; Gomperz μὲν ante *δύο* addit. —

τους δὲ λοιποὺς ἀποσ. ἅμα τῷ πατρὶ Gomperz incl. — 108. τῶν
 τὰς χώρας κατεστρέψατο incl. Wessel., Cob., Gomperz. — ἡ
 Αἴγυπτος; artic. om. ABCd, fortasse recte. — 109. τῆς τεταγμ.
 ἀποφορῆς incl. Krueg. et Gomperz. — ἐπαυελθύν; Krueg. aliquid
 intercidisse suspic.; quae sequuntur usque ad finem capitis
 idem incl. — 110. βασιλεὺς δὲ οὗτος δὴ R^d, Stein; δὲ δὴ οὗτος
 α, δὴ οὗτος δὴ P^{pr}., μὲν δὴ οὗτος ABC et plerique edd.; μὲν δὴ
 οὗτος δὴ P corr. z. — 111. κατελθόντος μέγιστα; Krueg. suspic.
 ἐς τὰ μέγ. — 113. ὅτευν Bek., ὅτεφ libri. — τὸ μέχρι ἐμεῦ
 ἀπ' ἀρχῆς Rsvd, Stein; μέχρι ἐμεῦ τὸ ἀπ' ἀρχῆς AB; μέχρι
 ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς Pz C corr., cet. edd.; suspicor artic. a
 margine in textum irrepsisse. — 114. ἐς γῆν ταύτην; P^Rsdz,
 Stein ἐς γῆν τὴν σὴν. — ἀνόσια ἐργ., Krueg. ὁ ἀνόσια ἐργ. —
 115. μηδὲνα ξείνων, Gomperz μηδὲνα ξείνον. — τῆς ἐμῆς γῆς;
 nonne γῆς τῆς ἐμῆς? — 116. ἐς ὃ Struve incl., ἐκὼν Stein
 scripsit. — κατὰ πτρ ἐποίησε Reiz, κατὰ γὰρ libri; κατὰ παρε-
 ποίησιν Bek., δηλοῖ δὲ κατὰ παρεποίησιν Gomperz. — ἀριστήν,
 Stein ἀριστιήν. — ἐπιμένηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ usque ad
 ἐκατόμβας incl. Schaefer; etiam quae antecedunt ἐπιμένηται
 δὲ αὐτοῦ κελ. et quae sequuntur usque ad finem capitis suspi-
 cionem movent; idem Gomperz videtur sentire. — 117. τὸ
 χωρίον vel καὶ τόδε τὸ χωρίον Valek. incl. — 118. δίκας ὑπέχειν
 τῶν (vel τὰ) Struve; in libris extat ἄ. — βασιλεὺς post Αἴγυ-
 πτος Cob. incl. — 120. οὐδὲ οἱ ἄλλοι Bek., artic. om. libri. —
 121α. ἐπιελθόντας; Rsvd, Cob. ἐλθόντας. — 121ε. ἐσελθεῖν ὥς;
 CPz ἐς, Abicht πρὸς pro ὥς. — 122. εἴ γε A¹BRsvd; εἴτε δι'
 ἄλλο τι εἴτε Pz, οὔτε δι' ἄλλ' ὅτι εἴτε C, εἴτε δι' ἄλλο ὅτι εἴτε
 A². — ἐνὸς αὐτῶν, Stein ἐνὸς ἑωυτῶν. — 123. ἐσδύνειν Rsvz,
 Stob.; ἐσδύνει cet. libri, Stein. — ἀρχηγεῖειν Bind., Cob.;
 ἀρχηγετιύειν libri. — 124. θυναιέων Rsv; quod in cet. libris
 adiectum est τουτέων Stein recepit. — ἐτέροις ἐταξί; Krueg.
 ἐτέροις ἐταξί, Naber ἐτέροις ἐπέταξε. — τὴν τρίμηνον ἑκαστοί
 Gomperz; τὴν τριμ. ἐκάστην libri et edd. — ταύτης τε δὴ Reiz,
 ταύτη vel ταύτη δέ (vel τε) δὴ libri. — 125. ἐχόμενα Bek.,
 ἐπόμυνα libri. — εἴτε; Krueg. suspic. εἰ μή. — ἐστὶ post δεδα-
 πανῆσθαι Cob. incl. — 126. ἐν τοῖσι ἐργοῖσι delent Abicht et

Gomperz, *ἐν* delet Valek., *ἐπὶ* pro *ἐν* comiecit Warfer. — 127. ante οὕτε γὰρ aliquid intercidisse Krueg. et Abicht putant. — *περιρρέει* Rs; *περιρρέειν* cet. libri, Stein (ed. crit.). — τὸν τὸ μέγαθος, Stein (ed. IV) τὸ μέγαθος; Herw. τῆς ἐτέρης τὸν τὸ μέγαθος incl. — οἰκοδόμησε H. Stephanus pro οἰκοδομῆς. — 128. ταῦτα ἔξ; Krueg. τὰ adiecit. — 129. δικαιώματα Krueg. et Cob.; *δικαιωτάτας* libri. — ταύτην Krueg. incl. — τὸ μῦθον Rs; τὴν μ. cet. libri, Stein. — 132. φασὶ γὰρ δὴ Rs; δὴ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — 133. συνταχόνειν αὐτὸν plerique libri, Stein; σ. αὐτῷ dz, cet. edd. — ἔξ ἔπειτα, Herw. ἔξ ἔτι ἔπειτα. — 134. πνευματικὰ δὲ καὶ Rs; καὶ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀπελλέπετο, Bek. κατελλέπετο. — λιπομένων ἦν Schaefer, alii; ἦν λιπομένων PRs; Stein (ἦν λειπομένων C, ἦν λειπομένη AB). — ἐπεὶ γὰρ κτλ.; interpuncti ut Krueg., non quod textum sic emendatum putarem, sed quia nihil melius inveni; ceterum γὰρ quoque suspicionem movet. Gomperz *ἐπειτεν*. — 135. Ξάνθου Cob., Ξάνθεω libri et edd.; post pauca μιν om. ABCd. — ὡς ἂν εἶναι 'Ροδώπιος Valek.; 'Ροδώπι Schaefer, Stein, 'Ροδώπιν vel 'Ροδῶπιν libri; ἂν incl. Krueg., in μὲν mutavit Gomperz. — οὐδὲν usque ad ἀναθεῖναι Gomperz incl. — ἐωντῆς post μνημῆσιον Herw. in suspicionem vocat (conf. IV 166). — τυγχάνει, Stein τυγχάνοι. — post ὅστιμον ταύτης Stein et Herw. ἐτέρη supplendum censent. — 136. μήτε αὐτῷ R (μήτ' sv); μὴ δὲ cet. libri, μὴδὲ Stein (ed. crit.). — ἐνὶ τῷ incl. Krueg. — 137. τασσόμενων ABCP^m; γενομένων P^rRs; Stein. — ἡ ἐν Βουβάσι πόλιν PRsvz; ἡ ἐν Β. πόλιν cet. libri, Stein. — 141. τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων; nonne τῶν μαχ. τῶν Αἰγ.; — πέμψειν Rs; πέμψει cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀπικομένον Reiske; ἀπικομένους libri, Stein (ed. IV). — αὐτοῖσι incl. Schaefer, qui antea ἀπικομένοισι; Krueg. αὐτίκα vel ἐπιστοῖσι suspic.; Herw. ante αὐτοῖσι aliquid deesse censet; idem ἀντίοισι pro ἐναντίοισι postulat. — ὅπλων incl. Stein (ed. IV); extat in PRsvz, Eust., in cet. libris ἀνόπλων. — 142. καὶ πρὸς Rs; πρὸς om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — οὐ μὲν Rs; οὐ μέντοι cet. libri, Stein. — ἐπανατεῖλαι Bek.; ἐπαντεῖλαι libri (om. Rs;), Stein. — 143. ἐκκαιδέκατον; Krueg. suspic. ἔκτον καὶ δέκατον. — εἰς δ

Struve; ἕως οὗ libri (ἕς οὗ s), Stein. — ἐπὶ τῇ ἀριθμῇσι Gomperz incl. — πύρρων ἐκ πυρώριος γενόμενον Rsv, πύρρων ἱπονομαζόμενον cet. libri. — κατὰ Ἑλλάδα Stein, κατ' Ἑ. libri. — 144. οἰκόντας Rsv, οὐκ ἔόντας cet. libri (οὐκείοντας AB'), Athen., Stein (ed. IV). — 147. ἕς ante δυνάδεκα μοίρας om. Rsv, plerique edd. — 148. ὑπὲρ τῆς λίμνης; artic. nonne delendus est? — παραλαβόντες Krueg. incl. — ἐλιγμοὶ Bek.; ἐλιγμένοι ACd; ἐλιγμοὶ cet. libri, Stein. — 149. περίμετρον, Herw. μέτρον. — μὲν post ἐξαπέδον Krueg. incl., τε Stein scripsit. — ἡ ταύτῃ Haupt, ἡ om. libri. — 150. γένοιτο Rsv; γένοιτο cet. libri, Stein. — καὶ κατὰ τὸ ex Kruegeri coniectura; κατὰ libri om. — ἐν ante φρεσὶ om. Rsv, Cob. — αὐτὸν ποιήσαντα, Krueg. αὐτὸ π.; Bek. τὰ ἐποίησε supplendum censet. — 152. μετ' ἑωυτοῦ Krueg. incl. — 154. ἐν τούτοις δὴ; Ellz, Stein, Abicht δὲ pro δὴ. — ἀρξάμενοι, πάντα; Gomperz ἀρξ., ταῦτα. — 155. τὸ ἐν Αἰγύπτῳ Cob. incl. — ἦν ante θῶμα, quod deest in ABCd, Dietsch incluserat; item Cobet. — 156. οὕτω μὲν; Bek. et Gomperz οὕτος μὲν. — δευτέρων, Gomperz δεύτερον. — ἐν δὴ ὧν; Bek., Stein (ed. crit.) δὲ pro δὴ. — φοίνικες τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — δὴ post ὅτε, quod in Cs extat, Stein delevit. — Διονύσου καὶ Ἰσίου, Herw. Δ. κ. Δήμητρος. — 158. τῆς μήκος μὲν Rsv; μὲν om. cet. libri, Stein. — 160. συγκαλέεται, Cob. συγκαλέει. — παντὸς τοῦ δικαίου; Krueg. suspic. πάντως. — 161. στρατεῦμα ὃ Ἀπρίης μέγα Pz, Stein; στρ. μέγα Ἀπρίης Rs, μέγα om. cet. libri. — μεγαλωστί; Rsv, Naber, Cob. μεγάλως. — 162. interpuncti cum Cobeto post μὴ ποιέειν. — ἐπαίρας; Wessel, et Cob. τὸ σκέλος supplendum censent. — ὅμως δὲ αὐτόν, Cob. αὐτὶς pro αὐτόν. — ὑποκρίνασθαι et παρασκευάζεται Rsv; ὑποκρίνασθαι et παρασκευάζεται cet. libri, Stein (ὑποκρίνασθαι ed. IV). — λόγον ἑωυτῷ Wessel., λ. αὐτῷ libri. — 165. ἀνείνται Bred., ἀνέωνται αὐτὶ ἀνέονται libri. — Ἀνύσιος R (Ἀνύσσιος sv); Ἀνύτιος cet. libri, Stein. — 167. οἱ Ἕλληνες; R οἱ om. — 168. post Ἐρμοτυβίων in Rsv extat ἄλλοι; Krueg. ἄλλοι χίλιοι suspic. — 169. τὰ δένδρεα Cob. incl. — 171. πάσης ante Πελοποννήσου Stein incl., τῆς Cob. coniecit. — 172. προμηθέεσθαι ἑωυτόν Rs, Ellz,

Krueg.; *πρ. ἐωντοῦ* cet. libri, Stein. — 173. *ὅτεν* post *μέχρι* Krueg. incl. — *πληθώρας* Rsv; *πληθοῦσης* cet. libri, Stein. — *ἐὼν δὲ χρήσονται*, *ἐκλύουσι* Rsz; om. haec verba cet. libri, Stein; fortasse recte, quod ne Valla quidem ea legit. — *ἐκρυγείη*, Herw. *διακρυγείη*. — *οὕτω δὴ*, Gomperz *οὕτω δέ*. — 174. *καὶ ἡλίσκετο* Valck., *κατηλίσκετο* aut *καταλίσκετο* libri. — *ἀληθείας* Rsv; *ἀληθειῶν* cet. libri, Stein. — 175. *θωμάσια οἶα* Abresch, Madv., Stein (ed. IV); in libris *οἱ* pro *οἶα*. — *ὑπερβαλλόμενος*; ACP, Stein *ὑπερβαλλόμενος*. — *τὸ μέγαθος* post *ὅσων τε* suspicionem movet. — *τὸ δὲ εὖρος δωδέκα* (δωδέκα π) *πηχέων* non extant nisi in svz. — *ἐνθυμιον* Valck., *ἐνθυμητὸν* Bek.; *ἐνθυμιστὸν* libri (ἐσθ. Rs) Stein. — *ἐγγεγονότες* Schweigh., *ἐγγ.* libri. — 176. *Ἀθιοπικοῦ* Rsv, Valla; *τοῦ αὐτοῦ* cet. libri, Stein, fortasse rectius; at idem Romanus post pauca recte *μεγάλου* pro *μεγάρου*. *ἐόντες* post *Ἀθιοπικοῦ* Schweigh. correxit pro *έόντος*. — 178. *ἐνοικῆσαι*, B non male *ἐσοικῆσαι*. — *οἰκέειν* post *βουλομένοιαι αὐτῶν* Gomperz incl. — 180. *αὐτομάτος* Rsv; *αὐτομάτως* cet. libri, Stein. — 181. *εἴτε ἐπιθυμῆσας* scripsi, *εἴτ' ἐπ.* libri. — *οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω* scripsi, *οἱ δ' Ἀ.* libri. — *ὅπ' ἐκείνην* Schaefer, *ἐπ' ἐκείνην* libri. — *ὁκότε ἔλθοι* Rsv; *ὁκότε ἔλθοι Ἀμασις* cet. libri, Stein. — *τετραμμένον*, Rsv *ἰδρυμένον*.

LIBER III.

1. *συμβουλῆς* Rsv; *βουλῆς* cet. libri, Stein. — *Ἀμάσι* Lhardy; *Ἀμασιν* libri, Stein. — *ἐπρηξε ταῦτα* Cob. incl. — *συμβουλῇ* CPdz; *συμβουλῇ* cet. libri, Stein. — *κελεύων* Krueg. incl. — 3. *στρατιήν*; Rsv, edd. *στρατηγὴν*. — 4. *ἐπικούρων* Ἀμάσιος Stein; rectius fortasse *τῶν Ἀμάσιος* Rsv. — *οὐνομα* δέ *οἱ ἦν* Rsv; *ἦν* om. cet. libri, Stein. — *πολέμια* Rsvz Remig.; *πολεμικά* cet. libri, Stein. — *τὴν ἔλασιν* Cob. incl. — 5. *ἐστὶ Σόρων* Dobree, Stein; *ἥ ἐστὶ Σ.* libri, *γῆ ἐστὶ Σ.* Gronov. — *ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν*; nonne ὁδοῦ ut IV 18? — 6. *δι' ἔτεος* Gomperz; *δι' ἔτεος* (vel *ἔτους*) *ἐκάστου* Rs, *δι' ἔτους ἔτεος* *ἐκάστου* v; *δις τοῦ ἔτεος ἐκάστου* cet. libri, Stein. —

κεινὸν PRsv, Stein; κείμενον cet. libri, „difficile est dictu
 utrum rectius κείμενον an κεινὸν scribatur.“ (Dietsch). — 9
 τῶν ὁμοβοίων ABCd; τῶν om. cet. libri, Stein. — τῶν ἄλλων
 δερμάτων; Rsv om. τῶν, Stein incl. — διὰ δὴ τούτων; R ταῦτα,
 sv ταύτου pro τούτων. — τριῶν om. ABCd, ex additamento
 ortum Baehr et Abicht putant. — 11. ἐξ ἀμφοτέρων; ἐξ, quod
 deest in Rsv, Krueg. et Gomperz incl. — τῶν στρατοπέδων
 Gomperz delet. — 12. τῶν γὰρ δασέων; fortasse γάρ, quod
 deest in Rsv, delendum est. — διαρρήξιας Psz, διαρρήξεις
 ABCd; διαρᾶξιας Rv, Gomperz. — ἐμέ γε (R) scripsi; ἐμέ γ'
 libri et edd. — πῖλους τιάρας; Gomperz τιάρας in suspicionem
 vocat. — ἔοντα εἶδον Rsv, om. cet. libri, incl. Stein. — 13.
 ἕτερα ταιαῦτα Rsv; ἕτερα om. cet. libri, Stein. — ὁμοίως καὶ
 Struys; ὁμ. ὡς καὶ Rsv; ὁμ. ᾧ καὶ cet. libri, Stein (ed. crit.).
 14. παρήσαν Reiz, παρήσαν vel παρήσαν libri. — ἀγόμενον
 Dindorf, Bred.; ἀγεόμενον qz, ἡγεόμενον B; ἡγεόμενον cet.
 libri, Stein. — ἄλλων ante πυνθάνεται Krueg. incl. — ὡς ἐπε-
 νευχθέντα ὑπὸ τούτων; Krueg. ἤκουσε pro ὑπὸ τούτων, Abicht
 ὑπὸ τούτων ἤκουσε, Stein post ὡς intercidisse pauca suspic. —
 τῶντὸ ἐποίησε τὸ ABCd, Dietsch; καὶ ex cet. libris Stein
 adiecit. — 15. εὔρον ABCd; εὔρον αὐτοῦ cet. libri, Stein. —
 ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε; in z et cod. Remig. solis δὴ extat; τῷδε
 (= III 38) retinui cum Gomperzio; Reiske et Stein τῷ τε. —
 Αἰβνος cum Bekkero inclusi; τῷ Αἰβνος Ἰνάρω z, Remig.;
 Ἰνάρω τῷ (vel τῷ) Αἰβνος Rs(v?); τῷ Αἰβνος om. cet. libri,
 Stein; Ἰνάρω τοῦ Αἰβνος παιδὶ Ἰθαννύρα Gomperz. — 16.
 ταῦτά οἱ Rsv; οἱ om. cet. libri, Stein. — κεντροδν Rs; κεντοδν
 cet. libri, Stein. — τὸ πῦρ Ps, Stob., τὸ om. cet. libri; item
 post pauca τὸ πῦρ Stob., πῦρ libri; Stein utroque loco artic.
 om. — κατακαλεῖν γρ Schwoigh., κατακαλεῖν τε ABCPd, τε
 om. cet. libri. — πλησθὲν δὲ αὐτό; Abicht αὐτὸ incl., Krueg.
 αὐτῆς suspic. — οὕτω δὴ Rsv; δὴ om. cet. libri, Stein, Gom-
 perz, tuetur Cob. — τῶν τις Ἀλγυπτίων Rsv; τις τῶν Αἰ. cet.
 libri, Stein; ante haec verba ἄλλος Cob. delet. — ἀποθανόντα
 μέλλοι Stein (ed. III), μέλλοι ἀποθανόντα Rsv; ἀποθανόντα
 μέλλοντα cet. libri, Stein (ed. crit.). — 18. τοὺς ἐν τέλει ἐκ-

στοις, Gomperz ἐκάστοτε. — 19. ὁρκίοισι τε Rsz; τε om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — 20. ἐντειλόμενος τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — ἀξιοῦσαι om. Rsv, Cob., Gomperz. — 21. τὰ ante τόξα om. Rsv, Gomperz. — 22. τὸν χρόσον εἰρώτα στρεπτόν; Stein τὸν χρυσὸν (Rsvz) εἰρώτα τὸν (R) στρεπτόν. — κόσμον αὐτῶν s; κόσμον αὐτοῦ cet. libri, Stein. — πέδαι Gomperz incl. — 23. εἰκοσί τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — 24. πάντων τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — 25. αὐτοῦ ταύτη R; ταύτη om. cet. libri, Stein. — ἐπείτε δὲ στρατευόμενος; Rsv πορευόμενος, quod Cob. probat. — 26. ὅπ' αὐτῶν Ἀμυνίων, Cob. ὑπὸ τῶν Ἀμ. — 27. εἰματά τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — ἀπικομένων Rsv, Cob.; ἀπικομένους cet. libri, edd. — 28. ἀπάγειν; Rsv et Cob., qui ἄγοντες delet, ἄγειν; ἐπάγειν z. — τετράγωνον; Caylus, Stein τι τρίγωνον. — ὑπὸ δὲ τῇ γλώσση Jablonsky, ἐπὶ δὲ κτλ. libri. — 29. ἡ ὁρτὴ Schaefer; ὁρτὴ libri, Stein. — ἄξιος μὲν Rsv; ἄξιος μὲν γε cet. libri, Stein. — 30. τῶν κακῶν Stein incl. — εἶδε ὄψιν recepi ex R; ὄψιν εἶδε cet. libri, edd. — ἰδόκει Stein (ed. crit.), ἰδόκει Schol. Aristid., ἔδοξε libri. — προσαγαγόντα R, Bek. ex coniectura; προσαγαγόντα cet. libri. — 31. κελύων post νόμος Krueg. incl. — post βασιλείους Cob. ex Rsv, Valla καλεσμένους adici iubet. — 32. ἄλλον σκόλακα Naber et Cob. incl. — παρακατημένων Stein, περικατημένων vel -μένων libri. — 33. κακά om. ABCd; incl. Schweigh. et Krueg., fortasse recte. — 34. ἐσέφορε Naber, ἐσέφερε Cob.; ἐφόρε libri, Stein. — τοιαῖδε ἀμείβεσθαι PRuz (τοῖσδε), τοιαῦτα d; τοιαῖδε cet. libri, Stein. mea quidem sententia aut τοιαῖδε ἀμ. aut ἀμείβεσθαι sine ullo additamento scribendum est. — γὰρ δὴ ἄρα; Abicht ἄρα incl. — post verba πρὸς τὸν πατέρα in CP corr. καλέσαι Κῦρον, in cet. libris τελῆσαι Κῦρον legitur; τελῆσαι delet Negriz, τελῆσαι Κῦρον Naber, εἰκάσαι suspic. Stein. — κρίαι; Rsv, Cob. κρίαι γινόμενῃ. — 35. εἰ τόχω scripsi; ἦν τόχω Rsv; εἰ τόχοιμι cet. libri, Stein. — καὶ ἐμὲ R; καὶ με cet. libri, Stein; καμὲ Cob. — ἐγὼ τε Dobree; ἔγωγε libri, Stein. — 36. ἀγαθὸν τοι Reiske; ἀγαθόν τε Rsv, Stein (ed. III); ἀγαθὸν τε cet. libri, Stein (ed. crit.). — ὠλεσας post ἀπὸ δὲ Krueg. et Cob. incl. — 37. ἐν

δὲ δὴ καὶ Bek.; ἐς δὲ δὴ καὶ Rsv P corr.; ὡς δὲ δὴ καὶ ἐς ABCd, Schaefer, Stein (in libris ὡς). — ὤπωσε Schaefer, ὀπώπεε libri. — οἱ ante Φοίνικες om. P. — ἔστι δὲ καὶ ταῦτα; Rs, Cob. γὰρ pro δέ. — 39. post verba δασάμενος τὴν πόλιν aliquid intercidisse Stein statuit. — ἐνευμε, Rsv διένευμε. — ἴσχω, Rs ἔχω, Stein σχώ. — μὴδὲ λαβών. Krueg. μῆ, Abicht μὴδὲν pro μὴδέ. — 40. τοι τῇσι πάθῃσι Dind., Stein; τοι αὐτῇσι πάθῃσι Bred.; τοι αὐταῖσι πάθαισι vel τοιαύταισι πάθαισι (πάθεισι) libri. — 42. καίπερ γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 43. τοῦδε δὲ Bek., δὲ om. libri. — 45. οὐδὲ λόγος αἰρέει, in Mediceo Abichtio auctore δ λόγος. — ἐπικύριοι τε Rsvz, P supra scr.; τε om. cet. libri, Stein. — 46. ἐπιλεληθέναι Rsv, Plut.; ἐπιλελησθαι cet. libri, Stein. — ὅστερα sv, Plut.; ὅστατα cet. libri, Stein. — 47. ποιέει· ἐοῦσα γάρ, Krueg. [ποιέει·] ἐοῦσα [γάρ]. — 48. τρίτῃ γενεῇ Panofka, τρίτῃ om. libri. — κατὰ δὲ usque ad γεγονός Urlichs in suspicionem vocat. — τὸν λόγον ante ἐπ' οἷσι Krueg. incl. — 49. φίλα ἦν, Bek. φίλια ἦν. — post ἑωντοῖσι Stein lacunam signavit; Valek. συγγενέες addidit, alii similia; Krueg. ἐρίζοντες vel φθονέοντες pro ἔοντες suspic., Cob. διατελεῖναι pro εἶναι ἀλλήλοισι. — 50. διαλεγομένῳ τε οὔτι Reiz; οὔτε libri, Stein; οὐ z, Krueg., Cob. — περιθύμως ἔχων Abicht, περιθύμως ἐχόμενος Rs, περιθυμῶι vel περὶ θυμῷ ἐχόμενος cet. libri; περὶ θυμῷ ἐχόμενος Schaefer, Stein. — 51. καὶ τοῦτο Krueg. incl. — 52. ἀπειρημένον, Krueg. ἀπειρημένον suspic. — ἐν αὐτοῖσι γέγονε Krueg., Cob.; „fortasse ἐγγέγονε“ Stein, ἐγεγόνεε libri. — 53. οὐκ ἐνώρεα R, οὐκ ἐνεώρεα Psvz, οὐκῶν ἐώρεα cet. libri, οὐκῶν ἐνώρεα Stein. — ἀνακρίσιος Wessel., ὑποκρίσιος libri. — ταύτῃ ἂν πελθεσθαι; Rs ταύτης ἂν π., fortasse recte. — κατελθὼν Valek.; ἀπελθὼν libri, Stein. — ὑποκρινόμενος Pz, Cob.; ὑποκρινόμενος cet. libri, edd. — 56. λέγεσθαι pro λέγεται Wessel.; incl. Stein. — 59. καὶ τὸν τῆς Δ. νῆδον om. s, incl. Stein. — 60. διὰ σωλήρων Rsv, Eust.; διὰ τῶν σωλήρων cet. libri, Stein. — καὶ εἴκοσι Eltz, κατὰ εἴκοσι libri. — Φιλέω Thiersch, φιλῶ libri. — 61. ὀλλόγοι ἦσαν sv; ὀλλόγοι εἶησαν R, Stein; ὀλλόγοι τε ἦσαν cet. libri. — 62.

ταῦτα ἀληθέα Cob. incl. — διέπρηξας Rsv, Cob.; διεπρήξαω
 cet. libri, Stein. — 64. καιρήν; Blomfield et Cob. καιρήν. — ἐν
 post χορηγήριον Krueg. adiecit. — 65. παντός δέ, Krueg. πάντως
 δέ. — 67. ἐνεστεῶτα Valck., ἐνεστεῶτα libri. — 68. κατάδηλος,
 Rsv κατάδηλος ὅς ἦν. — συμβαλλόμενος Rsvd; συμβαλόμενος
 cet. libri, Stein (ed. crit.). — συγκατημένον; Naber συγκοιμω-
 μένων, Mehler συγκατοικημένων. — Φαιδύμη; R, Zonaras Φαι-
 δυμή, forsitan recte. — 69. ἀναλαβείσθαι, Cob. ἀναβαλέσθαι.
 — εἰ τυγχάνη R, εἰ τυγχάνει sv, ἦν τυγχάνει ABd; ἦν τυγχάνη
 cet. libri, Stein (ed. crit.). — artic. ante ὅτα Gomperz delet
 — 70. Γωβρύης; Stein constanter Γωβρύης, libri variant. —
 ὅτω Struve, Stein; ὅτω ABP, τῶ R; τῷ vs, Krueg., Abicht.
 — ἐσάγεται; Valck. ex Zonara, Krueg. ἐπάγεται. — 72. τοιῶνδε
 Rsv; τοίων cet. libri, Stein. — ἕνα τι Rs, τι om. cet. libri,
 Stein. — καὶ τι μᾶλλον Stein (ed. crit.); καὶ τις μᾶλλον P corr.
 Rsz, Stein (ed. III). — διαδεικνύσθω Rsv; δεικνύσθω cet.
 libri, Stein. — 73. ἀλλ' ἢ ἰόντας Palm, Dind., Dietsch, Gom-
 perz; ἀλλ' ἰόντας Rsv; ἄλλοθι ἰόντας ἢ cet. libri, Stein; verba
 quaedam post ἀλλ' ἰόντας excidisse Cob. putat. — τούτῃ αἰ-
 νεον; Rsv ταῦτα αἰνεον. — 74. ὑποδεχομένου Rsv; ὑποσχομένου
 cet. libri, Stein. — 75. ὁ δὲ τῶν μὲν Herold, Krueg., Cob.;
 μέντοι CPsv (R?), μὲν τι cet. libri; μὲν δὴ Bek., Stein. — 76.
 κελύοντες ὑπερβάλλεσθαι P (ὑπερβαλλέσθαι C); ὑπερβαλέσθαι
 ABR svz, Eust., Stein. — 77. ἐπιστάει, Rs ἐπιστάντες, Cob.
 non male ἐπιστάντων. — 79. ἔθειον ἔξω Rsv; ἔξω om. cet.
 libri, Stein. — 80. κατηρημένον libri, Stein; κατηρισμένον
 H. Stephanus, cet. edd.; εἰ adiecit Naber. — ἐς ταύτην τὴν
 ἀρχὴν Rsvz, Stob.; τὴν ἀρχὴν om. cet. libri, Stein (ed. crit.). —
 ἀριστος ἐνδέκεσθαι B's, ἀριστον ἐνδ. cet. libri, ἔηστος ἐνδ. Abicht.
 — 81. καὶ τοι Rs; τοι om. cet. libri, Stein. — οὐδ' Valck.
 delevit. — 82. ἐς τὰ κοινὰ Krueg. incl. — ποιῆσαι, Bek. τὰ
 ποιῆσαι adiecit. — 85. Cob. τῇ ἵππῳ et τὸν ἵππον post ὀχε-
 τεῦσαι delet. — 89. καὶ ὀχετῶ adiecerunt Reiz, Mommsen,
 Hultsch. — 90. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος ABCd; οὗτος μὲν δὴ
 πρῶτος cet. libri, Stein. — νομὸς δεύτερος οὗτος ε; δεύτερος
 νομὸς οὗτος libri, Stein. — Καβαλίων libri, Καβαλέων Stein. —

Ὑγεννέων, R αὐτεννέων, sv αὐτενέων, Stein Ὑτεννέων. — τεσ-
 σεράκοντα μὲν Rsz; μὲν om. cet. libri (in P suprascr.), Stein.
 — 91. ἀρξάμενον, Stein ἀρξάμενος, Abicht (ed. Teubn.) delet
 delegans ad cap. seq. — σκλον PRsvz, πρὸς cet. libri. —
 μυριάδας Schweigh., μυριάσι libri. — νομὸς ἔβδομος οὗτος
 scripsi secutus z, νομὸς οὗτος ἔβδομος PRsz; νομὸς δὲ οὗτος
 ἔβδομος cet. libri, Stein. — 92. Πανσίκαι καὶ Stein, πανσίκαι
 A, παναὶ καὶ R, πανσολ καὶ s, πανσίκαι cet. libri. — τε post
 πεντήκοντα inclusi. — 94. Μαροῖ Js. Vossius, μάροισι vel
 μάροσσι vel μαροῖς vel μάροσσι libri. — 95. ὀγδώκοντα καὶ
 ὀκτακόσια s in rasura, Mommsen, Stein; τεσσαράκοντα vel τεσσα-
 ράκοντα καὶ πεντακόσια cet. libri. — συντιθέμενον Eltz; συντι-
 θέμενων libri, Stein. — 97. αὐταὶ μὲν νυν Rsvz; νυν om. cet.
 libri, Stein. — verba οὗτοι οἱ Αἰθίοπες usque ad κατάγαια
 incl. Naber et Stein. — Κόλχοι δ' ἱτάξαντο Rsv, Κόλχοι δ'
 ἱταξάν οἱ cet. libri; Κόλ. δὲ ταξάμενοι Stein; Κόλ. δὲ τὰ ἱτά-
 ξαντο Reiske et Gomperz, qui quae sequuntur ἐς τὴν δωρεὴν
 delenda censet. — 98. ἀμήσονται Rsv; ἀμήσωσι cet. libri.
 Stein. — ἐνδύρονται Rs; ἐνδυνέονται cet. libri, Stein. — 99.
 διαφθείρεσθαι; PRsvz, Cob. διαφθείρειν. — ἔπαρνος PRsvz;
 ἔπαρνεόμενος cet. libri, Stein. — τὸν γὰρ δῆ; Dobree δὲ pro
 γὰρ; idem Krueg. in ed. I, qui in ed. II particulam incl. — 100.
 ποιηφαιγένουσι δέ; ABd, Stein τε. — 102. κυνῶν, Herw. λύκων.
 — τῶ Περσέων Bek.; τῶν Περσέων libri, Stein. — κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον Krueg., Herold; καὶ τ. α. τρ. libri. — αὐτοὶ
 εἶδος ABCd, Stein (ed. III); τὸ εἶδος PRsz; αὐτοῖσι εἶδος
 Reiske, Stein (ed. crit.). — ξεύξει Bek., ξεύξη vel ξεύξη libri.
 — 104. ὄκως Bek., ὄκως αὐτῶν Rsv, ὄκως ἂν cet. libri. —
 ἐπιῶν Schaefer, ἐπιῶν libri. — 105. καὶ παραλύεσθαι ἐπελκυ-
 μένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους; locus est corruptus; καὶ om.
 PRsv, Dobree; καὶ et οὐ dolent Dind., Dietsch, Abicht; οὐκ
 ὁμοῦ ἀμφοτέρους incl. Krueg. — 106. τοῦτο δὲ H. Stephanus,
 τοῦτωι CP, τοῦτο cet. libri. — 107. οὗτοι οἱ περ ἐπ' Αἴγυπτον
 ἐπιστρατεύονται Cob. delet. — 108. ἡπιστάμην incl. Krueg. et
 Cob., retinuit Stein. — καὶ κατὰ Schweigh., Krueg., Abicht,
 Cob.; καὶ Rsv; κατὰ cet. libri, Stein. — γὰρ damnavit

H. Stephanus; γε suspic. Stein. — μητρί Bek., μήτηρ libri. — *ἐπικινύεται* plerique libri, *ἐπικινύεται* z, Stein (ed. crit.). — 109. ἄν, quod om. ABCd, inclusi. — 111. λόγῳ οἰκότη, Welcker λόγῳ οὐκ οἰκότη. — αὐτῶν om. Rsv, plerique edd.; ἀντίκα suspic. Schweigh. — τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω τὸ κινῆμα, συλλεγόμενον δέ; PRs, Stein τοὺς δὲ ἐπ. συλλέγειν. οὕτω μὲν τὸ κιν. συλ. — 114. πάντα ἄγρια, Mehler παντοῖα ἄγρια. — 115. post Ἡριδανὸν in Rs τινὰ legitur, quod Cob. tuctur. — δύναιμι PRs; οὐ δύναιμι cet. libri, Stein. — τῆς Εὐρώπης Rs; τῆς om. cet. libri, Stein. — 116. ἔχειν αὐτὰ Rsv, αὐταί cet. libri; αὐταί suspic. Stein. — 117. χρησικονταί Portus, χρησικοντο libri. — 118. ἓνα αὐτῶν incl. Krueg. — 119. ἄλλοτριώτερος Bek., ἄλλοτριώτατος libri. — 120. οὐδὲ ἰδῶν ABd, Stein; οὕτε ἰδῶν cet. libri. — 121. εἴτε ἐκ scripsi, εἴτ' ἐκ libri. — 122. Μίνω Rsv; Μίνως cet. libri, Stein. — ἐστὶ quod in Rsv extat inter Πολυκράτης et πρῶτος Stein deletit. — αὐτὸν καὶ χρήματα; nonne αὐτὸν τε? — 124. αὐτὸς ἀπέναι (Rsv) intactum reliqui, quamvis correctum videatur; neque minorem enim quod Stein ex cet. libris exhibet αὐτόσε suspicionem movet. — παρθελεύεσθαι; P, Cavallin παρθελεύεσθαι. — 125. τῶν ἐπομένων post δοῦλοι Cob, expungit. — τῇ οἱ ἡμασίς usque ad finem capitis om. Rsv, incl. Stein et Cob. — 126. ἀγγελιηφόρον; ἐν ἀγγαρήιον (corruptum in R in ἀγγαρεῖον), quod non plane reiiciendum videtur; conf. VIII 98. — 127. πάντων τε Rs; τε om. cet. libri, Stein; fortasse partic. post Μιτροβάττω transponenda est. — ἡμέων δὲ ὧν τίς ἐν; Schaefer ἄν adiecit non probante Steinio, qui idem pro δὲ, quod z solus exhibet, δὲ restituit. — λογισμῶτατος PRsv; δοκιμῶτατος cet. libri, Stein. — 128. ποιεῖ τάδε; Rsdz fortasse rectius τοιάδε. — περὶ πολλῶν ἔοντα Haupt; π. π. ἔχοντα libri. — οἱ ἐνδεκάτατο Rsz; οἱ om. cet. libri, Stein. — 130. κατεφάνη τε; PRs κατ. δέ; ἀν δέ τε? — ἔοντα ante ἀπέδεξε incl. Krueg. et Cob. — τοῦ χρυσοῦ ἐς θήκην Stein, τοῦ χρ. τὴν θήκην Rsz, τοῦ χρ. πὺν θήκη cet. libri, ἐς τοῦ χρ. τὴν θήκην Porson. — 131. τῷ πρώτῳ ἐτεῖ Rsz; τῷ om. cet. libri, Stein. — ἐγίνετο γὰρ usque ad finem capitis Abicht incl. — 135. καὶ τοῦτο

ταῦτά AB, Reiske; ταῦτα pro ταῦτά cet. libri, Stein. — 136. *ῥησιώτης* cod. Cantabr., Wessel.; *κρότωνος* Rsv, *ρησιώτης* cet. libri, *ρησιμοσύνης* Herold, *ρησιώτης* Ahrens. — 138. *μά-
λιστα δῆ;* partic. *δῆ*, quamvis extet in s solo (in R in δ corrupta) delere nolim. — *καὶ αὐτοί*, Gomperz *καὶ οὕτω*. — 139. *οἱ δὲ στρατευόμενοι* inclusi; Stein *οἱ δέ*, quod in Rs solis extat, delevit. — 140. *δδς* ante *τὴν πατρίδα* om. sv, eiecit Cob. — 142. *ἐντῷ τέ μοι* Bek., *ἐμοί τε αὐτῷ* Rs, *αὐτῷ τ' ἐμοί* cet. libri. — *γεγονώς τε κακῶς*, in PRs(v) dz *κακός*. — 143. *οὐ δὴ
τι; s οὐδ' ἔτι*, Abicht *οὐ δὴ ἔτι*. — verba *οὐ γὰρ* usque ad finem capitis Gomperz post *τόρῳνος καταστήσεται* collocanda censet. — 146. *ταῦτα ἔλεξε* Rsv; *ταῦτα δὲ ἔλεξε* cet. libri, Stein. — *καὶ* ante *ἀναπετάσας* Krueg. incl. — 147. *τε* post *ἐντολὰς* Krueg. incl., *μὲν* Herold suspic. — 149. *σαγηνεύσαντες* Stein incl. — *ἥ μιν κατέλαβε*, Krueg. *τῇ* pro *ἡ*. — 153. *τούτου τοῦ Μεγαβύζου* Rs, Herold; *τούτῳ τῷ Μεγαβύζου* cet. libri, Stein. — 154. artic. ante *Πέρσης*, qui deest in Rs, inclusi; conf. c. 157. — 155. *τῶν σῶν δειήση*; Stein suspic. *τῶν σῶν τι ἐνδειήση*, quod Cob. ita mutatum vult, ut *τι* ante *τῶν σῶν* collocetur. — *πέπονθα* PRsv; *ἔπαθον* cet. libri, Stein. — *τά δει* Reiske, *τάδε* libri, una cum sequenti *ποιέειν* delet Cob. — 156. *ἐπέιτε* Pz, *ἐπέιτε δὲ* cet. libri; *ἐπέιτε δὴ* Schweigh., Stein. — *καὶ Πέρσης* om. PRsv, Cob. Steinio non adversante. — 157. *ἐν* ante *τοῖσι Βαβυλωνίοις* delet Cob.; idem antea *οἱ* inter *τοῦτο* et *κατέργαστο* adiecit. — 158. *οὔτοι μὲν* Rsv; *μὲν* om. cet. libri, Stein. — 159. *γενεή* Bek., *γένη* vel *γένεα* libri. — *ὑπογίνηται*; Krueg. suspic. *ἐπιγένηται*.

LIBER IV.

1. *αὐτοῦ Δαρείου*; Stein suspic. *αὐτίκα*, Cob. *τοῦ* pro *αὐτοῦ*. — *πρότεροι* PRsz, *πρώτον* cet. libri; Cob. utrumque damnat. — verba *καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους* transponenda esse post *τριήκοντα* Stein censet. — 2. *τάς φλέβας*; Rs *τοῦ τὰς φλέβας*, idem Krueg. ex conjectura. — *τοῖσι στόμασι* om. Rsv,

Cob.; idem ἄλλων ante φρασάντων delendum censet. — οἱ Σκύν-
 θαι ἐκτυφλοῦσι; ABCd om. οἱ, fortasse recte. — 3. ἐπεγράφη
 ν (ἐπεστράφη Rs); ἐτράφη cet. libri, Stein. — τῇ περ Dobree,
 ἢ περ libri. — 4. τῶν δὲ εἵνεκα, Krueg. suspic. τῶνδε δὲ εἶν.
 — 5. ἀρχόντων, quod deest in sv, incl. Stein, tuetur Cob. —
 6. τοὺς βασιλέας, Wessel. τοὺς βασιλεῖους, Jo. le Febvre τοῦ
 βασιλῆος, Stein τοῦ βασιλέος. — 7. Ταργιτάου post τοῦ πρώτου
 βασιλέος Stein (ed. crit.) incl. — βορέην ἄνεμον λέγουσι Rs,
 βορέην λέγουσι ἄνεμον cet. libri; λέγουσι incl. Krueg. et Cob.,
 tuetur Stein. — 8. ὡς ἀπικέσθαι Rs; ὡς om. cet. libri, Stein,
 Abicht; καταλαβεῖν libri, καὶ καταλ. Herold, Stein. — Σκυθι-
 κήν Rs; Σκυθίην cet. libri, Stein. — 9. μιχθῇ Rsv; μιχθῆναι
 cet. libri, Stein. — σῶστρον δὲ Rsv; τε pro δὲ cet. libri, Stein.
 — ἔχω γὰρ ἐκ σέο παῖδας τρεῖς Rs; ἔγω γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας
 ἔχω cet. libri, Stein. — κατὰ τὰδε ζωννύμενον RsvP^m; κατα-
 ζωννύμενον cet. libri, Stein. — 11. γὰρ δὴ post τὴν μὲν Krueg.
 incl. — πρὸς πολλοὺς μένοντας κινδυνεύειν Bred., Herold;
 πρὸ πολλοῦ ABCd^z, πρὸς πολλοὺς cet. libri; δεόμενα AB²Cd,
 γινόμενα B¹, δεόμενον PRsvz; πρὸς πολλοὺς [δεόμενον] κινδυν-
 εύειν Krueg., πρὸ σποδοῦ δεόμενον κινδ. Stein, πρὸς πολλοὺς
 δέοι ἀνακινδ. Abicht, πρὸς πολλοὺς ὥδε μένοντας κινδ. Gom-
 perz. — 12. οἴκηται Rsv; οἰκίσται cet. libri, Stein. — γῆν
 inclusi; τὴν Μηδικὴν γῆν z, γῆν om. Rs; γῆν τὴν M. cet. libri,
 Stein. — 14. ποιήσας; P¹R, Orig., Stein εἶπας. — εἰρηται;
 ABC, Orig., Stein εἰρηκα. — 15. καὶ τὸν μὲν Rs, Orig.; μὲν
 om. cet. libri, Stein. — Μεταποντινοὶ λέγουσι delet Cob. —
 17. Ἀλιζῶνες Rsv, Strabo; Ἀλαζόνες cet. libri, Stein. — ἔρημος
 Rsv; ἔρημον cet. libri, Stein. — 18. ἔνω ὧν Krueg., Herold;
 ἄνθρωποι vel ἄνθρωποι libri. — ἡ δὲ κατόπερθε τούτων ἔρημος
 P¹Rsv; ἡδη δὲ pro ἡ δὲ cet. libri, Stein. — τὸ δὲ τούτων
 κατόπερθε ἔρημος Rs; ἔρημον pro ἔρημος cet. libri, Stein. —
 19. γῆ, quod in z solo legitur, Stein delevit. — 22. καὶ ἐπιβάς
 Rsv; καὶ delevit Stein. — 23. λιθώδης τε scripsi; λιθώδης
 ABCd, λιθώδης τ' cet. libri, Stein. — πῆς τερχέης χάρον
 πολλὸν Rsv; χάρης pro χάρον cet. libri, Stein. — τῆς τεργὸς
 Gomperz delet. — 25. τὴν ἀρχὴν Stein, τὴν om. Rsv. — 26.

νόμοισι τοιοῖσδε (PRsv τοιοῖσδε); τοῖσδε cet. libri, Stein. — 27. artic. ante μονόφθ. et χρυσόφ., qui extat in Rsv, Stein delevit. — 28. Σίνδους Holsten, Ἰνδούς libri. — ὡς τέρας θαμάζεται Krueg., Abicht; ὡς τέρας νερόμισται θαμάζεσθαι libri, Stein. — οὐκ ἀνέχονται; Cob. et Gomperz οὐκ damnant. — 29. sub finem φύει bis Rsv, Eust.; φύειν cet. libri, Stein. — 31. οἱά τε Rsv (= c. 7); οἱά τε cet. libri, Stein. — 33. τοῖσι πλησιοχώροις Schaefer (τοῖς πλησιοχώροις Wessel.); idem Cob., qui κελύοντας damnat; τοὺς πλησιοχώρους libri, Stein. — Θρηίσας Cob.; Θρήισας P, Θρήισας R, Θρήισας s; Θρηιλίας cet. libri, edd. — ἐρδούσας Eldick, θνούσας PRsvz; ἐχούσας cet. libri, Stein. — 34. ὅσοι δὲ παῖδες ABC, Stein; οἱ δὲ π. cet. libri et edd. — ἀποταμνόμεναι, Cob. ἀποταμόμεναι. — προτιθεῖται Rsv; τιθεῖται cet. libri, plerique edd. — 35. τὴν θῆκην τὴν Bek., τὴν θ. τῆς libri. — 36. λέγων Reiske damnavit; λέγοντα Schweigh. et Abicht, λέγω δὲ Gomperz. — νόον ἐχόντως Dobree, νόον ἔχοντας libri. — ποιούντων Krueg. incl. — 37. initio capituli Schweigh., quem Stein secutus est, Ἀσίην supplevit. — πρὸς βορέῳ ἀνέμου sv (R?); πρὸς βορέην ἄνεμον cet. libri, Stein. — 38. Μαριανδρικοῦ Wessel.; μαριανδρικοῦ Rsv, μαριανδρῶν AB, μαριανδρῶν CP, μαριανδρῶν dz. — 40. οἰκίεται ἡ Ἀσίη Rs; ἡ om. cet. libri, edd. — 42. συμβάλλειν, Rsv συμβαλέειν; aoristus fortasse rectius ponendus est; conf. II 10, III 125; eadem varietas est in libris IV 53. — διεκπλῆειν Rs; ἐκπλῆειν cet. libri, Stein. — προσέχοντες Rsv; προσσχόντες AB, Stein; προσχόντες cet. libri. — δὴ inclusi; om. PRsv (conf. V 86). — περιπλέοντες τὴν Αἰθύν; Re τὴν om., fortasse recte. — 43. καταλείποντες scripsi; καταλιπόντες PRsvz, Stein; λείποντες cet. libri. — πρόβατα P^m Rsv; βρωτά cet. libri, Stein. — οἱ Krueg. incl.; οἱ οὐ PRsz; οὐ οἱ cet. libri, Stein. — 44. παρεχομένη, Dobree παρεχομένης, Krueg. παρεχόμενα. — 45. ἤδη γάρ, Krueg. ἡ γάρ δὴ (conf. II 15). — 46. λόγιον; PRsv, Stein (ed. III) λόγιμον. — τοῦ Σκνδικοῦ; nonne τοῦ τε Σκ. idem Gomperz ex Herodiano. — δὲ ante μέγιστον om. Rsv, Gomperz; idem τοῦτο ante οὕτω supplendum censet; Krueg. pro οὕτω susp. τοῦτο. — 48. Stein γέγονι.

ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων εἰσεῖ δὴ κτλ. (libri δέ).
 — 49. Σκίος Rsv; Kίος cet. libri, Stein. — Ἄλπις; ABCd, Stein Ἄλπις ποταμός. — Σκυθικῆς Rsv; Σκυθίης cet. libri, Stein. — 50. ἐκδιδοῖ et bis ἐκδιδοῦσα cum Bredovio scripsi pro ἐσθ. — 51. τὴν Νευρίδα Rsv; τὴν om. cet. libri, Stein. — 52. γλυκὺς ἐτι R, cod. Paris. 2933, Valla; γλυκὺς ἐστι cet. libri, Stein. — πικρὸς αἰνῶς sv (πικρὸς αἰνῶς R); πικρὸς δεινῶς cet. libri, Stein. — τῇ κρήνῃ; nonne τε adiciendum est? — 53. ἐστι μέγιστός τε sv (γε pro τε ABC); τε ante μέγιστος PR, Stein; fortasse γε est rectum et inter μετὰ et Ἰστρον (conf. V 3) aut post κατὰ γνώμην (conf. c. 59) transponendum. — Γέρον χώρου v, Γέρον τε χ. Rs; Γερρέων χώρον cet. libri, Stein; locus est corruptus. — ἐς τῶντὸ ἔλος Wessel.; ἐς τῶντὸ τέλος PRsz, ἐς τὸ τέλος ABCd. — ἐπὶ τῷ Ὑπέρν Valek., ὑπὲρ τ. Ὑ libri. — 54. ᾄει δὲ PRsv, ᾄει μὲν γὰρ cet. libri, ᾄει μὲν Stein. — 58. ἡ ποίη ἀναφρομένη, PRsv ἡ om., ποίη ἡ Reiske, ἡ ποίη ἡ Krueg. — 59. Ἄτα τε καὶ Rsz (C?); τε om. cet. libri, Stein. — καλεόμενος, quod deest in ABCd, inclusi; idem Krueg. quoque propter ordinem verborum in suspicionem vocat. — ὀνομάζεται; Rs (ὀνόμ. P), Stein ὀνομάζονται. — Οἰόσους libri; Γοιόσους Hesych., Stein. — Θαυμασάδας Stein, θαυμασὰ PRsv, θαυμασάδα et θαυμασάδα Origenis codd., θαυμασάδας ABCd. — 61. ἐπειάν; AB ἐπειδ' ἄν; Cd, Stein ἐπειδάν. — δὲ post ἐπειτα cum Gomperzio ex codd. PR (δ' sz) sumpsit. — ἐς ante λέβητας Reiz adiecit; Cob. et Gomperz lectionem librorum defendunt. — λέβης PRsz; δ λέβης cet. libri, Stein. — 62. τῶν ἀρχήων, Abicht ἐν τῷ ἀρχήῳ, Krueg. pro ἐκάστοις suspic. οὐκ ἐκάς. — ὅσον τε scripsi (sic R); ὅσον τ' cet. libri, edd.; etiam τοῦτ' et τοισίδ' suspicionem movent. — ἔλασαν; „videtur certus pedum cubitorumve modus, quo minorem illam exaggerationem scripserat, deficere“ Petavius probante Wessel. — ὄγκον (PRs) an σηκοῦ (cet. libri, Stein) rectum sit, vix diiudicari potest. — ὅσους ἄν Bek., ὅσους δ' ἄν libri. — ἄνδρα ἕνα Rs; ἕνα om. cet. libri, Stein. — τῷ αὐτῷ Struve, τῷ αὐτῷ ὃ libri. — ἀποτάμνοντες PRsz; ἀποταμόντες cet. libri, Stein. — 64. διακλάται (sic ABC) scripsi;

διακέεται cet. libri, edd. — ἀποδεσμάτων A¹BRs, Stein; quod alii libri habent ἀποδεσμάτων correctoris videtur; Krueg. δεσμάτων, paucis supra δέσματα, quod om. Rsv, inclusi cum Cobeto; δέσματα χειρόμακτρα delet Gomperz. — 65. ἕκαστος Krueg, incl. — ἧ om. PRsz, Gomperz. — 66. αὐτὸν ἐκαστον post ἐκαστον αὐτὸν pro ἐκαστον delendum censet Krueg., idem ἕκαστος post νομάρχης in suspicionem vocat. — τῶν Συνθέων τοῖσι; Rs βασι δὴ pro τοῖσι, Schweigh. τοῖσι ἄν. — 67. φιλόρφων, Stein (ed. III) φιλ. δ' ὦν. — συντιθεῖσι, Gomperz τιθεῖσι. — 68. ὁ Συνθέων post βασιλεὺς et μάλιστα ante τάδε Krueg, incl. — τοῖσι πρώτοις... αὐτοῖς, Krueg. τοὺς πρώτους... αὐτοὺς. — ἐν τῇ μαντιῇ et post pauca ἐς τὴν μαντιῇ Gomperz delet. — 70. ὑπέατι PRsz, υπέατι AB, όπέατι J. Vossius, υπέατι Lobeck et Stein. — 71. ἐς ὁ Βορ. ἐστὶ προσπλωτός Stein incl. — ἐν Γέροισι; Rsv ἐν τε τοῖσιν (vel τοῖσιν), Stein ἐν τε Γέροισι. — μέγα (om. Rs) post χῶμα inclusi; idem Cob. censet. — οὐδὲν ante οὐδὲ Cob. delet. — 72. καλλιστεύοντας Rsv; καλλίστους cet. libri, Stein. — τραχήλου· κάτωθεν δέ; Abicht τραχήλου, κάτωθεν [δέ]. — ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα; αὐτὸ τὸ σῆμα delendum est (Krueg.) αὐτὸ περιστήσαντες (Stein) αὐτὸ περὶ τὸ σῆμα (Reiske) scribendum est. — 73. πάντων παρατιθεῖ κτλ. Rsv; ἀπάντων παραπλησίως παρατιθεῖσθαι ὅσα τοῖσι ἄλλοις cet. libri, Stein. — ἔπειτα θάπτονται; nonne καὶ ἔπειτα? — 74. μὲν post Θρήνης Krueg, incl. — 75. τῷ περὶ Cob. delet. — 76. μήτε τῶν Krueg., μήτε τῶν Stein, μήτοις Abicht; μήτε (vel μή τί) γε ὦν codd., μή τοι γε ὦν z. — ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι... Σκύλη Rsv; Ἀναχάρσις et Σκύλης cet. libri, Stein; fortasse est ἐν supplendum (conf. I 31). — κάρτα correctoris videtur; om. ABC, ante μεγάλα in Rsv, post μεγάλα in P legitur. — ἀγάλματα, Cob. ἀγαλμάτια. — 77. πέπλασται; Rsv, Eust. πέπαισται. — 78. ἐγχωρίης, Nubem ἐπιχωρίης. — ἐγκλησίει, Cob. συγκλησίει. — 79. διεδρήστενε J. G. Schneider; διεπρήστενε PRsv, Stein; ἐπρήστενε ABCd, διεπίστενε s, διεδρηπέτενε Dind., διεπέστενε Dietsch 1853, διέδρη ἐντέυθεν Abicht. — 80. συνάπτειν PRsvz, συνάψειν cet. libri et edd. — 81. τοῦτον Schaefer damnavit, Stein retinuit. — 83.

ἐπιπύμποτος, Cob. περιπύμποτος. — ξευγνύναι s, ξευγνύναι R; ξεύγνυσθαι cet. libri, Stein. — τὰ πάντα PRsz; τὰ ἀπαντα cet. libri, Stein. — 84. ἐλείποντο Bek., ἐλλέποντο libri. — 85. τῷ ἱερῷ B (sv?), ἱερῷ Rd, ἱερῷ P, ἱερὸν C, ῥῶι A; τῷ ἱερῷ de Pauw, ἱερῷ Stein, τῷ ἱερῷ Valek. — τριηκόσιοι s corr.; διηκόσιοι cet. libri. — στεινότητα Schweigh., στεινότατα Ry, στεινότατον s, στεινότητι cet. libri. — 86. Σινδικῆς Wessel., Ἰνδικῆς libri. — οὗτος om. ABCd, incl. Dietsch, retinuit Stein. — ἐνδιδοῦσαι ἐς λαυτὸν P corr. Rs, plerique edd.; οὐτὸν cet. libri, Stein. — 87. ἐπ' αὐτῷ q, plerique edd.; ἐπ' αὐτὸν ABCd; ἐπ' αὐτοῦ PRsvz, Stein. — δοκέειν Rsv; δοκέει cet. libri, Stein. — verba τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδρουκλῆς Σάμιος nonne delenda sunt? — 88. πᾶσι δέκα corrupta esse putant Mahler et Krueg., καλάντοισι δέκα Gomp. suspic. — in epigrammate μ' ante ἀνέθηκε supplendum censet Naber. — 89. τὰς Κουανίας Pz; τὰς om. cet. libri, Stein. — 90. τὰ ante ἐς ἄκρην Krueg. adiecit. — 93. Σκυρμιάδας Rs, Σκυρμιάδας Steph. Byz.; Κουρμιάνας (-ωνας, -ανας) cet. libri, Stein. — Νιψαῖον s, Steph. Byz., νυψαῖοι R, μυψαῖοι cet. libri. — 94. Ζάμολξιν sv; Σάμολξιν cet. libri, Stein. — νομίζουσι, Mehler οὐνομάζουσι. — 95. καὶ Πόντον om. ABCd; nescio an a correctore adiecta sint. — 95. συχνῶ PRsz; μεγάλα cet. libri, Stein. — τὰ ante πάντα ἀγοθὰ Krueg. incl. — 96. εἴτε ἐστὶ scripsi; εἴ δὲ ἐστὶ Rsv, εἴτ' ἐστὶ cet. libri. — 97. τε ante Ἰωνας Stein adiecit. — ἀμείβετο scripsi; ἡμίπατο libri, ἀμείπατο Bred. et recentiores. — 98. ταῦτα εἶπας PRsz; ταῦτα δὲ εἶπας cet. libri, Stein. — 99. ἡ ante ἀρχαίη Krueg. adiecit. — καλνομένης Καρμιντίδος PR(sv)z; Καρκ. καλ. cet. libri, Stein. — τὴν ἄκρην Krueg. incl. — συμβαλεῖν (= II 10) Rsv; συμβάλλειν cet. libri, Stein. — 102. ἐπιλαύνοντος, Rsv ἐπιόντος (= IV 11). — 103. ἐπαναχθέντες AB, Lhardy ex coniectura, Stein; ἐπαναχθέντας cet. libri, ἀπενιχθέντας Schweigh. — 104. ἀβρότατοι ἄνδρες Rsv, Strabo; ἀβρότατοι ἀνδρῶν cet. libri, Stein. — 106. ἐσθῆτα δέ; ABd, Stein τε pro δέ. — γλώσσαν δὲ ἰδίην; Reiz ἔχουσι, Dobree ἔεισι adiecit; Cob. transponendo scribendum esse censet χορῶμενοι, γλώσσαν δὲ ἰδίην. — ἀνθρωποπαγεῖον Rsv, Eust;

ἀνδρῶν. cet. libri, Stein. — verba ἀνδρῶν πορ. μὲνοι ταύτων in hac sede Reiz collocavit, in libris post ἐπαννύμιας ἔχονσι (c. 107) leguntur. — 108. οὐκ αἶ; Reiske et Cob. αἶ οὐκ αἶ. — 109. περὶ τὰς σισύρας; plerique codd., Stein παρὰ pro περὶ. — 110. κατὰ τε κῶμα vel κατὰ κῶμά τε malim. — 111. τὴν αὐτὴν ἡλικίην; Dietsch 1853 et Gomperz τὴν πρώτην ἡλικίην. — ἐλθόντας αὐτοῦ; Mehler ἐλθ. αὐτῶν. — ἐγγενήσεσθαι Reiske, ἐγγενήσασθαι libri. — 112. ὥσπερ οὐδὲ αἶ Ἀμαζόνες Rsv; οὐδὲ om. cet. libri, Stein. — 113. τῇ δὲ ὑστεραίῃ z; τῇ δὲ δευτεραίῃ libri, Stein. — 114. συνεμίχθη, Gomperz ἐμίχθη. — δίκαιοι; Rsv, Cob. δικαιοτάτοι. — 115. ἐπιθάνου καὶ ἐποίησαν; Mehler καὶ ἐπ. damnavit; malim τε adicere. — τὴν γῆν τὴν θμ.; fortasse rectius ABd om. τὴν ante γῆν. — 118. ἡ ἐκλεέρομεν ABdz; ἡ om. cet. libri, Stein. — διέβη ἐς Dietsch, ἐς om. libri; τὴνδε τὴν ἡπειρον Krueg. incl. — 119. οὐ πεισόμεθα plerique libri, οὐκ οἰσόμεθα s, ἀπωσόμεθα Hoeger; οὐ περιωσόμεθα Bek., Krueg., Cob.; lectionem codicum nuperrime Gomperz defendit. — 120. εἰ δὲ μὴ ἐκόντες; Stein (ed. III) γὰρ pro δέ, Krueg. τε. — 121. τὰ τέκνα τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — γυναῖκες πᾶσαι; s, Stein γυναῖκες πάσας. — πάντα post τὰ πρόβατα om. ABCds, retinuit Stein. — 122. τοῦ Τανταῖδος; Stein suspic. ἰθὺ T. vel ἰθὺ τοῦ T. — 123. διεξιελθόντες ταύτην; nomine καὶ ταύτην? — 125. ἐμβαλεῖν scripsi, ἐμβαλεῖν libri. — 126. ὥς δὲ πολλόν; Krueg. ὥς δ' ἐπὶ πολλόν suspic. — 127. ὅμιν inclusi; om. Rs, ante συμμίγομεν in ABCd, post μάχην in cet. libris. — μαχησόμεθα post καὶ οὐ Cob. delet. — verba τοῦτο ἔστι ἡ ἀπὸ Σκ. φηοῖς Valck. incl. — 128. αὐτῶν δέ, Krueg. τῶν δέ. — in ἀναιρεομένοισι et ἀναιρεομένους Cob. praepositionem delet. — 131. ἄλλο ἢ, Gomperz ἄλλ' ἢ. — 132. Cob. delet participia γενόμενοι post voces μύς et βάτραχοι et βαλλόμενοι post τοξενμάτων; hoc fortasse recte. — 133. ὅμιν inclusi; legitur in PRsz ante ἤκομεν, in cet. libris post ἤκομεν (conf. c. 139). — 134. ἀντιπολέμων Rs; ἀντιπολεμίων cet. libri, Stein. — ὥρων Krueg. incl. — αὐτοῦ ταύτη; PRsz, Stein, Krueg. om. ταύτη. — 135. ὥς αὐτὸς μὲν Reiz; αὐτὸς μὲν libri, Stein. — προσάσιος δὲ τῆσδε; Krueg. suspic. προσφ. δ' ἐπὶ τῆσδε; idem ὑποσίαιο pro ὑνοίαιο. — ἀκούοντες

Rs, Cob.; ἀκούσαντες cet. libri, Stein. — 136. προετίθεντο ABCd; προετίμων cet. libri, Stein. — ἡ μετὰ Σανροματίων Buttman, ἡ μία Σανρομάται (sv Σανροματίων) libri, ἡ μία καὶ Σανρομάται Stein. — στρατεύσασθαι; Naber, Madvig, Cob. στρατεύσεσθαι. — 137. ἔσεσθαι Reiz, ἔσται libri. — 138. ἦσαν om. Rsv. plerique edd., retinuit Stein. — καὶ βουλόμενοι om. C, damnaverunt plerique edd., retinuit Stein. — 140. πιστεύοντες PRsv, Stein (ed. III); πιστεύσαντες cet. libri, plerique edd. — ἀπίκαστο CRsv; ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — ἀντιπολέμους Rsv; ἀντιπολεμίους cet. libri, Stein. — 141. ἱπακούσας, Bake et Cob. ὑπακούσας. — 144. τόδε τὸ ἔπος; PRsz, Stein τὸ om. — εἰ μὴ ἦσαν τυφλοὶ delent Herw. et Cob. — 145. ἀντιπαραθέμενοι ἐκ Αἰῶνος in ACd legitur δὲ (διεξελαθέντες B corr.); δὴ Wessel., ὧν Cob. — 146. διεκλόντος Rsv, Cob.; διεκλόντος cet. libri, Stein. — καταχρησασθαι Cz; καταχρησασθαι cet. libri, Stein. — 148. μήτε φόνος γενήσεται αὐτός τε [ὑπεδέκετο] σφέας ἐξάξει Cob. — 149. τοιγαρὼν Krueg. incl. — ὑπέμεινε τὸν τὸ τοῦτο, Stein ὑπέμειναν . . . τὸν τὸ τοῦτο; Reiske συνέβη post τοῦτο supplendum censet, plura excidisse Dietsch putat. — 150. Εὐφημίδης Paulmier ex Pindaro, εὐθυμίδης libri. — 152. μετὰ δὲ PRsz; μετὰ δὲ τὰ ταῦτα cet. libri, Stein. — 153. post ἄνδρας Cob. διηκοσίους excidisse putat; Dobree quoque numerum desiderat. — 155. ἰσχύφωνος AB, Bek.; ἰσχύφωνος cet. libri, Plut., Suid., Cob. — 159. ἔπεμπε PRsz; ἔπεμψε cet. libri, Stein. — Θέστιν PRsvz; Θέστην cet. libri, Stein. — οἱ ante Αἰγύπτιοι (om. PRsz) inclusi. — καὶ τὰ ταῦτα Bek., κατὰ τὰ ταῦτα vel κατὰ ταῦτα libri, ἀντὶ τὰ ταῦτα Dietsch, κάρτα ταῦτα Abicht. — 160. Αἰαρχος Rsv, Plut., Polyb. (Αἰαρχος); cet. libri ἀλῖαρχος vel ἀλῖαρχος (Stein). — 162. καὶ τὸ τοῦτο γάρ; Dietsch καί, quod om. libri, adiecit non adversante Steinio. τὸ τοῦτο ἐπεὶ sine γάρ Abicht, fortasse recte; non enim in eadem sede γάρ in libris collocatum est. — προσῆν δέ; PRsz, Stein προσῆν δὲ οἱ. — 164. Ἀγλαμάχου, Cob. Ἀγλαομάχου. — τῶν ante Κυρηναίων (om. PRsz) inclusi. — ἀμφίρρυντον τήν, Schweigh. τήν ἀμφίρρυντον. — 165. ἔως Stein, τέως libri. — ἀπικ. δὲ ἐς Αἰγύπτιον PR(sv)z; τήν ante Αἴγ. cet. libri, Stein. — 167.

πρόσχημα τοῦ λόγου, Krueg. τοῦ incl. — 169. τὴν πρὸς ἐσπέρην; malim ἐσπέρης. — Γιλιγάμαι Steph. Byz., Stein; γιγάμαι PRz. γηγάμαι s, γιλιγάμαι cet. libri. — ἔκτισαν Κυρηναῖοι PR(sv)z; ἔκτ. οἱ K. cet. libri, Stein. — Μενελάιος z, μενέλεος Rs, μενέλεος cet. libri, Stein; Μενελάειος Cob. — 172. post ἀπτόμενοι supplendum esse ὁμνύουσι Krueg. censet. — 173. πᾶσα CRsz; ἀπασα cet. libri, Stein. — ἄνεμος Cob. delet. — 179. τῶν τις ἐκόνων Wessel., Schaefer; πάντων τις ἐκόνων Rsv, τῶν ἐκ- τις cet. libri (ἐγγόνων AB). — 181. ψάμμον Dind., ψάμμος PRsdz; ψάμμης cet. libri, Stein. — 183. σάφρας P^mRsv, Eust.; σαύρας cet. libri, Stein. — 184. Ἀτάραντες Salmasius, Ἀτλαντες libri. — τοῦτον κίονα Bek., τοῦτο κίονα qz, τοῦτον τὸν κίονα C; τοῦτο τὸν κίονα cet. libri, Stein. — ἐστι (om. PRsz) ante Ἄτλας inclusi. — 185. τὸ ἔξω, Krueg. τοῦ ἔξω. — 187. οἴσπη ABCpr.d; οἰσόπη cet. libri, Cob. — τράγου C; τράγου γὰρ cet. libri, Stein. — 188. δόμον, Reiske et Dobree ὄμον. — 189. τὰ δὲ ἄλλα, Stein τὰ γε ἄλλα. — ἡ ὁλολυγὴ Eust.; ἡ om. libri, Stein. — ἐπὶ ἱροῖσι Rsv, ἐπὶ τῶν ἱρῶν Eust.; ἐν ἱροῖσι cet. libri, Stein. — χρεῶνται αἱ Αἰβυσσοὶ καὶ χρεῶνται καλῶς Rsv; χρεῶνται καλῶς αἱ Αἰβ. cet. libri, Stein. — 191. τὸ πρὸς ἐσπέρης PRsv; τὸ πρὸς ἐσπέρην cet. libri, Stein. — ἀκατάφενστα, Reiz κατάφενστα. — 196. οὔτε γὰρ αὐτοῦς, Bek. αὐτοί, Dietsch ἑωυτοῖς pro αὐτοῦς. — 197. οὔτε τι, Mehler οὔτ' ἔτι. — 199. τῆς Αἰβύης τήν; Rsv τ. Α. τῆς (P τῆς), quod probat Eltz, fortasse recte. — 201. verba δόλω δὲ κίρειται suspicionem mihi movent. — κατόπερθε δὲ ἐπιπολῆς, Mehler ἐπιπολῆς δέ. — φάναι Krueg. incl. — 202. ἐκέλευε ABC; ἐκέλευσε cet. libri et edd. — 203. τε ὕσον τε AB^m, Stein; ὕσον τε B^t, τε ὕσον Cd, δὲ ὕσον cet. libri; fortasse δὲ ὕσον τε. — 205. post ἐξέξεσε supplendum esse καὶ διέδεξε Cob. censet.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησσεός Ιστορίας ἀπόδεξις ἥδε, ὥς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται, τὰ τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

ΠΕΡΣΕΩΝ μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους¹ φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἑρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χώρον τὸν καὶ νῦν οἰκεῖνσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσι ἐπιθέσθαι, ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια τῇ τε ἄλλῃ ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπανσι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι

σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα
 τὸ δὲ οἱ οὕνομα εἶναι, κατὰ τὸν αὐτὸ καὶ Ἑλληνες λέ-
 γουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρόμνην
 τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς
 μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους δορμῆσαι
 ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῖν τῶν γυναικῶν ἀπο-
 φυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἀρπασθῆναι· ἐσβαλο-
 μένους δὲ ἐς τὴν νέα οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἴ-
 2 γύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-
 γουσι Πέρσαι, οὐκ ὥς Ἑλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων
 πρῶτον τοῦτο ἄρξαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινὰς
 (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγγέσασθαι) φασὶ τῆς Φοι-
 νίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν
 θυγατέρα Εὐρώπην. εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρήτες. ταῦτα
 μὲν δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλη-
 νας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώ-
 σαντας γὰρ μακρῇ νηϊ ἐς Αἶαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ
 Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τὰλλα
 τῶν εἵνεκεν ἀπίατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυ-
 γατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς
 τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ
 ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς
 οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφι δίκας τῆς
 3 ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ
 λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου
 ἀκηκούτα ταῦτα ἐθελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρ-
 παγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ
 δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἀρ-
 πάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην τοῖσι Ἑλλήσι δόξαι πρῶτον

πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ προῖσχομένων ταῦτα προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρπαγὴν, ὥς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτούντων βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι. μέχρι μὲν ὦν τούτου ἀρπαγὰς 4 μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἑλληνὰς δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἀρπασθαισέων σπονδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν [ἀρπασθαισέων] σωφρόνων· δηλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἠρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἑλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἠγῆσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνηα βάρβαρα οἰκηγεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἡγῆνται κεχωρίσθαι.

Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν 5 Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι εἶναι τὴν ἀρχὴν τῆς ἐχθρῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογεῖν Πέρσῃσι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἀρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὥς ἐν τῷ Ἀργεὶ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νεὸς· ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἔγκυος εἶναι, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθέλοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὥς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι

τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὥς οὕτω ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἑλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστυα ἀνθρώπων ἐπεξιῶν. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε, τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπίνην ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τῶντι μένουσιν ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

- 6 ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Ἀνδρὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττειω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἄλφειο ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Συρίων τε καὶ Παφλαγόνων ἐξιεῖ πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὐξείνου καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὼν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν
- 7 πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγῆ. ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιήλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλου ὀνομάζουσιν, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέους. Ἀγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου τοῦ Βήλου τοῦ Ἀλκαίου πρῶτος Ἡρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων, Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἀγρωνος βασιλεύσαν-

τες ταύτης τῆς χώρας ἦσαν ἀπόγονοι Ἀνδοῦ τοῦ Ἄττος,
 ἀπ' οὗτεν ὁ δῆμος Ἀύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότε-
 ρον Μηίων καλούμενος. παρὰ τούτων Ἡρακλεΐδαι ἐπι-
 τραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης
 τε τῆς Ἰαρδάνου γερονότες καὶ Ἡρακλέος, ἄρξαντες
 μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἰκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἕτεα πέντε
 τε καὶ πεντακόσια, πᾶς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν
 ἀρχήν, μέχρι Κανθαύλεω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὲ ὢν 8
 ὁ Κανθαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς, ἑρασθεὶς
 δὲ ἐνὸμιξέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην.
 ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων, ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφύρων
 Γύγης ὁ Δασκύλον ἀρεσκόμενος μάλιστα, τούτῳ τῷ
 Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετί-
 θετο ὁ Κανθαύλης καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς
 ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, χρῆν
 γὰρ Κανθαύλῃ γενέσθαι κακῶς, ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην
 τοιαῦδε· Γύγῃ, οὐ γὰρ σε δοκέω πεῖθεσθαι μοι λέγοντι
 περὶ τοῦ εἶδους τῆς γυναικὸς (ὅτα γὰρ τυγχάνει ἀν-
 θρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὁφθαλμῶν), ποῖες ὅκως ἐκέ-
 νην θεήσσαι γυμνήν. ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας εἶπε· Δέ-
 σποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέσποι-
 ναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκ-
 δνομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ
 τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ.
 ἐν τοῖσι ἐν τόδε ἐστί, σκοπέειν τινὰ τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ
 δὲ πεῖδομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην,
 καὶ σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. ὁ μὲν δὲ λέγων 9
 τοιαῦτα ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μὴ τί οἱ ἐξ αὐτῶν γένη-
 ται κακόν. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Θάρσει, Γύγῃ, καὶ
 μὴ φοβεῦ μήτε ἐμέ, ὥς σεο πειρώμενος λέγω λόγον

- τόνδε, μήτε γυναῖκα τὴν ἐμήν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος· ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα ὕπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κέεται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἕν ἕκαστον ἐκδύνουσα θήσει καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείλῃ ἐπὶ τὴν εὐνὴν κατὰ νότου τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ μελέτω τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν ὅπως μή σε ὕψεται ἰόντα διὰ θυρῶν. ὁ μὲν δὴ ὥς οὐκ ἐδύνατο διαφυγεῖν, ἦν ἔτοιμος· ὁ δὲ Κανθαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὦρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγην ἐς τὸ οἶκημα, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή· ἐσελθούσας δὲ καὶ τιθεῖσας τὰ εἴματα ἐθηεῖτο ὁ Γύγης. ὥς δὲ κατὰ νότου ἐγένετο ἰούσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδύς ἐχώρεε ἕξω. καὶ ἡ γυνὴ ἐπορεύετο μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὔτε ἀνέβρωσε αἰσχυνθεῖσα οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανθαύλεα· παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροις, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν ἐς αἰσχύνῃν μεγάλην φέ-
 11 ρει. τότε μὲν δὴ οὕτω οὐδὲν δηλώσασα ἡσυχίην εἶχε ὥς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγγόνει, τῶν οἰκετῶν τοὺς μάλιστα ὦρα πιστοὺς ἔοντας ἑωυτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη ἐκάλεε τὸν Γύγην. ὁ δὲ οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν προηχθέντων ἐπίστασθαι ἤλθε καλεόμενος· ἑώθεε γὰρ καὶ πρόσθε, ὅπως ἢ βασιλεία καλέοι, φοιτᾶν. ὥς δὲ ὁ Γύγης ἀπῆκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε· Νῦν τοι δυὼν ὀδῶν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκοτέρην βούλειαι

τραπέσθαι· ἢ γὰρ Κανδαύλεω ἀποκτείνας ἐμέ τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτὸν σε αὐτίκα οὕτω ἀποδυνήσκειν δεῖ, ὥς ἂν μὴ πάντα περικόμενος Κανδαύλῃ τοῦ λοιποῦ ἰδῇς τὰ μὴ σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κεύθον γε τὸν ταῦτα βουλευσάντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σὲ τὸν ἐμὲ γυμνὴν θεησάμενον καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαξε τὰ λεγόμενα, μετὰ δὲ ἰκέτευσε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδύειν διακρίναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκ ὦν δὴ ἔπειθε, ἀλλ' ὥρα ἀναγκαίην ἄληθώς προκειμένην ἢ τὸν δεσπότην ἀπολλύναι ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι· αἰρέεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε· Ἐπεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότην τὸν ἐμὸν κτείνειν οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω, τέφρῃ καὶ τροπῇ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. ἢ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνὴν, ὑπνωμένῳ δὲ ἡ ἐπιχειρήσις ἔσται. ὥς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γενομένης (οὐ 12 γὰρ μετίτετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία, ἀλλ' ἔθηκε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι ἢ Κανδαύλεω) εἶπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐκείνη ἐγχειρίδιον δοῦσα κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα ἀνακαυομένου Κανδαύλεω ὑπεκδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· [τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη]· ἔσχε 13 δὲ τὴν βασιληίην καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὥς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιοῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τὸντο οἱ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλε μιν βασιλέα εἶναι Λυ-

- δῶν, τὸν δὲ βασιλεύειν, ἣν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἑρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνείλε τε δὴ τὸ χρηστήριον καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἑρακλείδῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγῳ. τοῦτου τοῦ ἔπεος Ἀνδοί τε καὶ οἱ βασιλεῖς αὐ-
- 14 τῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθῃ. τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι τοὺς Ἑρακλείδας ἀπελόμενοι, Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα, ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα, ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι, πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε ἄλλον τε καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἔστί, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἔξ χρύσειοι ἀνακέαται. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθέει δὲ λόγῳ χρεωμένῳ οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ἔστι ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος. οὗτος δὲ ὁ Γύγης πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα μετὰ Μίδην τὸν Γορδῖεω, Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλῆιον θρόνον ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε, εόντα ἀξιόθνητον· κέεται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνθα περ οἱ τοῦ Γύγῳ κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἀργυρός, τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλεῖται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιὴν καὶ οὗτος, ἐπειτέ ἤρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἔργον ἐγένετο βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσαρέκκοντα ἔτεα, τοῦτον μὲν παρήσομεν τοσαῦτα
- 15 ἐπιμνησθέντες. Ἀρδύος δὲ τοῦ Γύγῳ μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνεὺς τε

εἶλε ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε, ἐπὶ τούτου τε τυραννεύ-
οντος Σαρδίων Κιμμέριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυθίων τῶν
νομάδων ἐξαναστάντες ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην καὶ Σάρ-
δεις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἶλον.

Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα 16
ἔτεα ἐξεδέξατο Σαδνάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε
ἔτεα δυνώδεκα, Σαδνάττew δὲ Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυ-
αξάρη τε τῷ Διηόκew ἀπογόνῳ ἐπολέμησε καὶ Μήδοισι,
Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίας ἐξήλασε, Σμύρνην τε τὴν
ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἶλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέ-
βαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὥς ἡθέλε ἀπήλλαξε,
ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο
ἔων ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε. ἐπολίμησε Μι- 17
λησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρὸς.
ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε.
ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρός, τηνικαῦτα ἐσέ-
βαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε
καὶ πηκτίδων καὶ αὐλοῦ γυναικίλου τε καὶ ἀνδρηίου.
ὥς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ
τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε οὔτε ἐνεπίμπρη οὔτε θύρας
ἀπέσπα, ἔα δὲ κατὰ χώραν ἐστάναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα
καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅπως διαφθείρειε, ἀπαλ-
λάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκρά-
τεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ
οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ Ἀνδρὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν
ἐνθεῦτεν ὀρμώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζε-
σθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ ἐκείνων ἐργαζομένων ἔχοι
τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. ταῦτα ποιεῶν ἐπολέμεε ἔτεα 18
ἑνδεκα, ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων
ἐγένετο ἐν τε Λιμενίῳ χώρῃ τῆς σφετέρης μαχεσαμέ-

νων καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἔξ ἔτεα τῶν
 ἑνδεκα Σαδυάτης ὁ Ἄρδουος ἐτι Ἀνδῶν ἤρχε ὁ καὶ
 ἐσβάλλων τηρικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν·
 οὗτος γὰρ καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας· τὰ δὲ πέντε
 τῶν ἑτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ Ἀλυάτης ὁ Σαδυά-
 τεω ἐπολέμει, ὃς παραδεξάμενος, ὥς καὶ πρότερόν μοι
 δεδήλωται, παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον προσεῖχε
 ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν
 πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον ὅτι μὴ Χίοι μοῦναι·
 οὗτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ
 δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρ-
 19 θραίοις πόλεμον συνδιήρκειαν. τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτει
 λήϊον ἐμπιπραμένον ὑπὸ τῆς στρατιῆς συνηνείχθη τι
 τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὥς ἄφθνη τάχιστα τὸ λήϊον,
 ἀνέμῳ βιώμενον ἄφατο νηοῦ Ἀθηναίης ἐπὶ κλησιν Ἀσ-
 σησίης, ἀφθίει δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη. καὶ τὸ παραυτίκα
 μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ τῆς στρατιῆς ἀπικο-
 μένης ἐς Σάρδις ἐνόσησε ὁ Ἀλυάτης. μακροτέρως δὲ
 οἱ γινομένης τῆς νόσου πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρό-
 πους, εἴτε δὴ συμβουλευσάντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε
 πέμψαντα τὸν θεὸν ἐπειρέσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι
 δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν,
 πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσῃσι, τὸν ἐνέ-
 20 πρησαν χώρας τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῷ. Δελφῶν οἶδα
 ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τὰδε προστι-
 θεῖσι τούτοις, Περίανδρον τὸν Κυψέλου ἰόντα Θρασυ-
 βούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ
 μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάτῃ γε-
 νόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατεπειν, ὅπως ἂν τι προ-
 ειδῶς πρὸς τὸ παρεὼν βουλευῇται. Μιλήσιοι μὲν νυν

οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δέ, ὥς οἱ ταῦτα ἐξαγ- 21
 γέλθῃ, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον βουλόμενος
 σπουδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι
 χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομήῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστο-
 λος ἐς τὴν Μίλητον ἦν, Θρασύβουλος δὲ σαφέως προ-
 πετυσμένος πάντα λόγον καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι
 ποιῆσειν, μηχανᾶται τοιάδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἥστει σίτος
 καὶ ἑαυτοῦ καὶ ιδιωτικός, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς
 τὴν ἀγορὴν προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ,
 τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους.
 ταῦτα δὲ ἐπαίεε τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος τῶνδε 22
 εἵνεκεν, ὅπως ἂν δὴ ὁ κῆρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδὼν τε σω-
 ρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐ-
 παθείῃσι ἑόντας ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο·
 ὥς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκεῖνα ὁ κῆρυξ καὶ εἰπας πρὸς Θρα-
 σύβουλον τοῦ Λυδοῦ τὰς ἐντολὰς ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδεις,
 ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγὴ.
 ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν
 τῇ Μιλήτῳ καὶ τὸν λεὼν τετρῶσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κα-
 κοῦ, ἤκουσε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου
 τοὺς ἐναντίους λόγους, ἢ ὥς αὐτὸς κατεδόκει. μετὰ δὲ
 ἢ τε διαλλαγὴ σφι ἐγένετο ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι
 εἶναι καὶ συμμάχους, καὶ δύο τε ἀντὶ ἐνὸς νηοῦς τῇ
 Ἀθηναίῃ οἰκοδόμησε ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτὸς
 τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. κατὰ μὲν τὸν πρὸς Μιλησίους
 τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττη ὥδε ἔσχε.

Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρα- 23
 συβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Πε-
 ριάνδρος Κορίνθου· τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολο-
 γοῦσι δέ σφι Αἰεσβίοι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον παρα-

στῆναι, Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἐξενει-
 χθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἔοντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἔόντων
 οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ δι-
 24 δάξαντα ἐν Κορίνθῳ. τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν
 πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπι-
 θυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην, ἐργασά-
 μενον δὲ χρήματα μεγάλα θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον
 ἀπικέσθαι. ὀρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύ-
 οντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώσασθαι
 πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων· τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπι-
 βουλεύειν τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας ἔχειν τὰ χρήματα·
 τὸν δὲ συνέντα τοῦτο λίσσεσθαι, χρήματα μὲν σφι
 προϊέντα, ψυχὴν δὲ παραιτούμενον. οὐκ ὦν δὴ πείθειν
 αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν
 διαχρᾶσθαι μιν, ὥς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχη, ἢ ἐκπηδᾶν
 ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν
 Ἀρίονα ἐς ἀπορίην παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω
 δοκέοι, περιιδεῖν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν
 τοῖσι ἐδωλίοισι ἀεῖσαι· ἀείδων δὲ ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατ-
 εργάσεσθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν εἰ μέλλοιεν
 ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων αἰδοῦ, ἀναχωρή-
 σαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ ἐνδύντα τε
 πᾶσαν τὴν σκευὴν καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα
 ἐν τοῖσι ἐδωλίοισι διεξελθεῖν νόμον τὸν ὕρθιον, τελευ-
 τῶντος δὲ τοῦ νόμου ῥῖψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν
 ὥς εἶχε σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν
 ἐς Κόρινθον, τὸν δὲ δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἐξε-
 νεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς
 Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ καὶ ἀπικόμενον ἀπηγγέσθαι

πάν τὸ γεγονός. Περιανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίας Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὥς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτούς, κληθέντας ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκείνων ὥς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ τοὺς ἐκπλαγέντας οὐκ ἔχειν ἐτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Αἰσβίοι λέγουσι, καὶ Ἀρίονος ἔστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφίνος ἐπεὶ ἄνθρωπος.

Ἀλυσίας δὲ ὁ Αὐδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον 25 διενείκας μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἐπτά καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ ἐκφυγῶν τὴν νοῦσον δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυσίας ἐξεδέξατο τὴν βασι- 26 λειήν Κροῖσος ὁ Ἀλυσίας, ἔτεων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα, ὃς δὴ Ἑλλήνων πρῶτοις ἐπεθήκατο Ἐφεσίοις. ἐνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέτο, καὶ τοῦ νηοῦ ἐπτά στιάδιοι. πρῶτοις μὲν δὴ τούτοις ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος, μετὰ δὲ ἐν μέρει ἐκάστοις Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοις ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονας παρενθρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐ-

- 27 τῶν καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. ὥς δὲ ἔρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῖν-
 τεν ἐπευόεε νέας ποιησάμενος ἐπιχειρεῖν τοῖσι νησιώ-
 τησι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἐτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην,
 οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρ-
 δις, οἱ δὲ Πιπτακὸν τὸν Μυτιληναῖον, εἰρομένου Κροί-
 σου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τὰδε
 καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην. Ὡ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππων
 συνωνεύονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐν νόφ
 ἔχοντες στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ ἐλπίσαντα λέγειν
 ἐκείνον ἀληθέα εἰπεῖν· Αἶ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ
 νόον νησιώτησι, ἔλθειν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι.
 τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι· Ὡ βασιλεῦ, προθύμως μοι
 φαίνεαι εὖξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν
 ἡπείρῳ, οἰκόντα ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὖξε-
 σθαι ἄλλο ἢ, ἐπεῖτε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ
 σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμενοι Λυδοὺς ἐν
 θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων Ἑλ-
 λήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; κάρτα τέ
 ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ καὶ οἱ, προσφυνέως γὰρ
 δόξαι λέγειν, παιθόμενον παύσασθαι τῆς ναυπηγίης.
 καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην
 28 συνεθήκατο. χρόνου δὲ ἐπιγινομένου καὶ κατεστραμ-
 μένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ οἰκη-
 μένων· πλὴν γὰρ Κιλικίων καὶ Λυκίων τοὺς ἄλλους πάν-
 τας ὑπ' ἱωντῷ εἶχε καταστρεφάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ
 δὲ οἶδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυ-
 βες, Παφλαγόνης, Θρήκες οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυννοί,
 29 Κάρεις, Ἴωνες, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Πάμφυλοι· κατε-
 στραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροῖσου

Ἀνδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ
 ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἷ τοῦτον
 τὸν χρόνον ἐτύγγανον ἐόντες, ὥς ἕκαστος αὐτῶν ἀπι-
 κνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναί-
 οισι νόμους κελεύσασι ποιήσας ἀπεδήμησε ἔτι δέκα,
 κατὰ θεωρίας πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινα τῶν
 νόμων ἀναγκασθῇ λύσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί
 τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοισι
 κατείχοντο δέκα ἔτια χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἔν σφι
 Σόλων θῆται. αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ τῆς θεωρίας 30
 ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν ἐς Αἴγυπτον ἀπῆκετο παρὰ
 Ἀμμοσίν καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσου. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐξευνίζετο ἐν τοῖσι βασιλεῦσι ὑπὸ τοῦ Κροί-
 σου· μετὰ δέ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετάρτη, κελεύσαντος
 Κροῖσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιήγον κατὰ τοὺς
 θησαυροὺς καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἑόντα μεγάλα τε
 καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα καὶ σκεψά-
 μενον, ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε·
 Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπί-
 κται πολλὸς καὶ σοφίης [εἵκευεν] τῆς σῆς καὶ πλάνης,
 ὥς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν θεωρίας εἵνεκεν ἐπελήλυ-
 θας· νῦν ὧν ἵμερος ἐπειρέσθαι μοι ἐπῆλθε εἴ τινα ἦδη
 πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώ-
 πων ὀλβιώτατος ταῦτα ἐπειρώτα, Σόλων δὲ οὐδὲν ὑπο-
 θωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἑόντι χρησάμενος λέγει· Ὡς βασι-
 λεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωμάσας δὲ Κροῖσος τὸ
 λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρεφέως· Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
 ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε· Τέλλῳ τοῦτο μὲν τῆς πόλιος
 εὖ ἠκούσης παῖδες ἦσαν καλοὶ τε κἀγαθοί, καὶ σφι
 εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα καὶ πάντα παραμείναντα.

τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἤκοντι, ὥς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτῇ τοῦ βίου λαμπροτάτῃ ἐπεγένετο· γενομένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν Ἐλευσίνι βοηθήσας καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων ἀπέθανε κάλλιστα, καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ

31 τῇ περ ἔπεσε καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. ὥς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προειρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον εἶπας πολλά τε καὶ ὕλβια, ἐπειρώτα τίνα δευτέρον μετ' ἐκείνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε· Κλέοβιν τε καὶ Βίτωνα. τούτοις γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπὴν καὶ πρὸς τούτῳ ῥῶμη σώματος τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοότεροι ὁμοίως ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος· ἐοῦσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν, οἳ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκληνόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνῖαι ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἰλκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἄμαξης δὲ σφι ὥχεετο ἡ μήτηρ, σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι καὶ ὀφθειῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος τελευτῇ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο, διέδεξέ τε ἐν τούτοις ὁ θεὸς ὥς ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην, αἳ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων ἐκύβησε. ἡ δὲ μήτηρ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, σῆσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος εὔχετο Κλεόβιν τε καὶ Βίτωνι τοῖσι ἐωντῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, τὴν θεὸν δοῦναι τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἔστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν ὥς ἔθυσάν τε

καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ οἱ
 νεηνῆαι οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.
 Ἀργεῖοι δὲ σφεων εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς
 Δελφοὺς ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων. Σόλων μὲν 32
 δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι, Κροῖσος δὲ
 σπερχθὲς εἶπε· ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαι-
 μονίη οὕτω τοι ἀπέριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ
 ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξιόους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε·
 ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἔδν φθονε-
 ρὸν τε καὶ ταραχῶδες ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηῶν πρηγμα-
 των πέρι. ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι
 ἰδεῖν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ
 ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι.
 οὗτοι ἔόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα παρέχονται ἡμέρας
 διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυριάς, ἐμβολίμου
 μηνὸς μὴ γινομένου· εἰ δὲ δὴ ἐθελήσῃ τοῦτερον τῶν
 ἑτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμ-
 βαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ
 ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα
 πέντε, ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλια πεντή-
 κοντα. τούτων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδο-
 μήκοντα ἔτεα, ἑορσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιέων καὶ
 ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ
 ἡμέρῃ τὸ παρέπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει προήγμα.
 οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσε, πᾶν ἔστι ἄνθρωπος συμφορῇ.
 ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα φαίνεται καὶ βασιλεὺς
 πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶρεός με οὐ κῶ-
 σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα
 πόθωμαι. οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ'
 ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχῃ ἐπίσποιο

πάντα καλὰ ἔχοντα εὖ τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ξάπλουτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοι εἰσι, πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ θυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μοῦνον, οὗτος δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι· ὁ μὲν ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνέει καὶ δυνατώτερος, ὁ δὲ τοισίδε προέχει ἐκείνου· ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνείκει ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχία οἱ ἀπερύκει, ἄπηρος δὲ ἐστὶ, ἄνουςος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής· εἰ δὲ πρὸς τοῦτοις ἐτι τελευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκείνος τὸν σὺ ζητεῖς ὄλβιος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν μηδὲ καλέειν καὶ ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπων ἰόντα ἀδύνατόν ἐστι, ὥσπερ χώρη οὐδεμία καταρκεῖ πάντα ἑαυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἡ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη· ὥς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς δ' ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελέῃ καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἑμοὶ τὸ οὐνόμα τοῦτο, ὁ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ πάντος χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς προορίζους ἀνέτρεψε.

33 ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὕτως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς ἀποπέμπεται, κάρτε δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

34 Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, ὥς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἑαυτὸν εἶναι

ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ εὖδοντι
 ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελ-
 λόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ
 Κροίσῳ δύο παῖδες, τῶν οὐτερος μὲν διέφθαρτο, ἦν
 γὰρ δὴ κωφός, ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἡλικίων μακρῷ τὰ πάντα
 πρῶτος· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Ἄνυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν
 Ἄνυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὥς ἀπολέει μιν
 αἰχμῇ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἐξηγέρθη καὶ
 ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον ἄγεται
 μὲν τῷ παιδί γυναικί, ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν
 Ἀυδῶν οὐδαμῇ ἐτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέπεμπε, ἀκόν-
 τια δὲ καὶ δόρατα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέων-
 ται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομί-
 σας ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μὴ τί οἱ κρεμάνμενον
 τῷ παιδί ἐμπέσῃ. ἔχοντας δὲ οἱ ἐν χειρὶ τοῦ παιδὸς 35
 τὸν γάμον ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ
 ἐχόμενος καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας, ἔων Φρυγῇ μὲν γενεῇ,
 γένεος δὲ τοῦ βασιλῆιου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ
 Κροίσου οἰκία κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίον
 ἐδέετο ἐπικυρῆσαι, Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ
 παραπλησίη ἡ καθαρσίς τοῖσι Ἀυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλήσι.
 ἐπεῖτε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθά-
 νετο δόκθην τε καὶ τίς εἴη, λέγων τάδε· Ὁ ἄνθρωπε,
 τίς τε ἔων καὶ κόθην τῆς Φρυγίης ἦκων ἐπίστιος ἐμοί
 ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ
 ἀμείβετο Ὁ βασιλεῦ, Γορδίῳ μὲν τοῦ Μίδεω εἰμι παῖς,
 ὀνομάζομαι δὲ Ἄδρηστος, φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμ-
 ουτοῦ ἀέκων πάρειμι ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοι-
 σίδε· Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἔων καὶ ἐλλή-

- λυθας ἐς φίλους, ἐνθα ἀμνηχανήσεις χρήματος οὐδενὸς
 μένων ἐν ἡμετέρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὥς κουφό-
 36 τατα φέρων κερδανέεις πλείστον. ὁ μὲν δὴ δίαταν
 εἶχε ἐν Κροίσου, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ ἐν τῷ
 Μυσίῳ Ὀλύμπῳ ὕδρ' χρῆμα γίνεται μέγα· δρμώμενος
 δὲ αὐτός ἐκ τοῦ ὕδρ'ος τούτου τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα δια-
 φθείρεσκε, πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες
 ποιέεσκον μὲν κακὸν οὐδέν, ἐπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ.
 τέλος δὲ ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν
 ἄγγελοι ἔλεγον τάδε· ὦ βασιλεῦ, ὕδρ' χρῆμα μέγιστον
 ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὅς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦ-
 τον προθυμεόμενοι ἐλεῖν οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσ-
 δεόμεθά σευ τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας
 συμπέμψαι ἡμῖν, ὥς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρας. οἱ
 μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο, Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ
 ὀνείρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε· Παιδὸς μὲν πέρι τοῦ
 ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἐτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι·
 νεόγαμός τε γὰρ ἐστί καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Ἀνδῶν
 μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω καὶ
 διακελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι εἶναι ὥς προθυμοτάτοις συν-
 37 ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα ἐμείφατο.
 ἀποχρεωμένων δὲ τούτοις τῶν Μυσῶν ἐπεσέρχεται ὁ
 τοῦ Κροίσου παῖς ἀκηκῶς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ
 φαιμένου δὲ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδ' αὖ σφι συμπέμ-
 ψειν λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε· ὦ πάτερ, τὰ
 κάλλιστα πρότερόν κοτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν ἦν ἐς τε
 πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμείν. νῦν δὲ
 ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε τινα δει-
 λὴν μοι παριδὼν οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τέοισί με χρὴ
 ὕμνασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνε-

σθαι; κοῖος μὲν τις τοῖσι πολινήτησι δόξω εἶναι, κοῖος
 δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοῖω δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὸς
 συνοικεῖν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέτεες λέναι ἐπὶ τὴν θήρην,
 ἢ λόγῳ ἀνέπεισον ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω
 ποιούμενα. ἀμείβεται Κροῖσος τοισίδε· ὦ παῖ, οὔτε 38
 δειλίην οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδὼν τοι ποιέω ταῦτα,
 ἀλλὰ μοι ὕψις ὕνειρον ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστάσα ἐφη σε
 ὀλιγοχρόνιον ἐσεσθαι· ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρῆς ἀπο-
 λείεσθαι. πρὸς ὦν τὴν ὕψιν ταύτην τόν τε γάμον τοι
 τοῦτον ἐσπευσά καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ ἀπο-
 πέμπω, φυλακὴν ἔχων, εἴ πως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς
 σε ζῆς διακλέψαι. εἰς γὰρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἔδω
 παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον διεφθαρμένον [τὴν ἀκοήν] οὐκ
 εἶναι μοι λογίζομαι. ἀμείβεται ὁ νεηνύης τοισίδε· Συγ- 39
 γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὕψιν τοιαύτην, περὶ
 ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ σὺ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ
 σε τὸ ὕνειρον, ἐμὲ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῆς τοι
 τὸ ὕνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρῆς φάναι ἐμὲ τελευτή-
 σειν· ὅς δὲ κοῖαι μὲν εἰσι χεῖρες, κοῖη δὲ αἰχμὴ σι-
 δηρῆ τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε
 τελευτήσειν με ἢ ἄλλου τευ ὃ τι τούτῳ οἶκε, χρῆν
 δὴ σε ποιέειν τὰ ποιέεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεῖτε
 ὦν σὺ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέτεες με.
 ἀμείβεται Κροῖσος· ὦ παῖ, ἐστὶ τῇ με νικᾶς γνώμην 40
 ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὥς ὦν νενικημένος ὑπὸ
 σέο μεταγινώσκω μετήμῃ τέ σε λέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.
 εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος μεταπέμπεται τὸν Φρύγα 41
 Ἀδρηστον, ἀπικομένῳ δέ οἱ λέγει τάδε· Ἀδρηστε, ἐγὼ
 σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάρι, τὴν τοι οὐκ ὀνειδίξω,
 ἐκάθηρα καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω παρέχων πάσαν

- δαπάνην· νῦν ὦν, ὀφείλεις γὰρ ἐμεῦ προποιήσαντος χρη-
 στὰ ἐς σὲ χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι, φύλακα παιδός
 σε τοῦ ἐμοῦ χρηρίζω γενέσθαι ἐς ἄγρην ὁρμωμένου, μή
 τινες κατ' ὁδὸν κλώπεις κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσι φανέωσι
 ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ σέ τοι χρεόν ἐστι λέναι ἐνθά
 ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔργοισι· πατρῷόν τε γάρ τοι ἐστὶ
 42 καὶ προσέτι ῥώμῃ ὑπάρχει. ἀμείβεται δ' Ἀδρηστος· ὁ
 βασιλεὺς, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦμα ἐς ἄεθλον τοι-
 ὄνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον οἶκός ἐστι
 ἐς ἡμῆλικας εὖ πρήσσοντας λέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι
 πάρα, πολλαχῇ τε ἂν ἰσχον ἐμεωυτόν. νῦν δέ, ἐπεὶ
 σὺ σπεύδεις καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γὰρ σὲ
 ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἔτοιμος ταῦτα, παῖδά
 τε σὸν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φν-
 43 λασσοντος εἵνεκεν προσδύκα τοι ἀπονοστήσειν. τοιοῦ-
 τοῖσι ἐπεὶ οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα
 ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίῃσι καὶ κυσί. ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὸν Ὀλυμπον τὸ ὕψος ἐξήτεον τὸ θηρίον, εὐρόν-
 τες δὲ καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ ἐσηκόντιζον. ἐνθά
 δὴ ὁ ξείνος, οὗτος δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεώ-
 μενος δὲ Ἀδρηστος, ἀκοντίζων τὸν ὦν τοῦ μὲν ἄμαρ-
 τάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ
 βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τοῦ δυνείρου τὴν φήμην,
 ἔθεε δὲ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός, ἀπικό-
 μενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παι-
 44 δός μόρον ἐσήμνηε οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος τῷ θανάτῳ τοῦ
 παιδός συντεταραγμένος μᾶλλον τι ἐδεινολογέετο ὅτι
 μιν ἐπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων
 δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον
 μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθῶς εἶη, ἐκάλε

δὲ ἐπίστιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν, τὸν μὲν ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ οἰκίῃσι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον φονέα τοῦ παιδὸς ἐλένηθαι βόσκων, τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτὸν εὐρήκοι πολεμιώτατον. παρήσαν δὲ μετὰ τοῦτο 46 οἱ Ἀνδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὅπισθε δὲ εἶπετό οἱ ὁ φονεύς. στάς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ παρεδίδου ἑωυτὸν Κροῖσῳ προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάζει μιν κελεύων τῷ νεκρῷ, λέγων τήν τε προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα ἀπολωλεκώς εἴη, οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας τὸν τε Ἀδρηστον κατοικτεῖρει, καίπερ ἔων ἐν κακῷ οἰκίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Ἐγὼ, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαο, ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε, ὡς οἶκος ἦν, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα· Ἀδρηστος δὲ ὁ Γορδίῳ τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπέτε ἡσυχίῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἤδει βαρυσυμφωρότατος, ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ ἑωυτόν.

Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτια ἐν πένθει μεγάλῳ κατῆστο 46 τοῦ παιδὸς ἐστερημένος· μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάρεος τοῦ Κυαξάρῳ ἡγεμονίῃ καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσιω καὶ τὰ τῶν Περσέων πρῆγματα αὐξανόμενα πένθος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἰ κως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας,

καταλαβεῖν αὐτῶν ἀξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὧν
 τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηῶν
 τῶν τε ἐν Ἑλλήσι καὶ τοῦ ἐν Αἰβύῃ, διαπέμψας ἄλλους
 ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς
 Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο
 παρὰ τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον, οἱ δὲ τῆς
 Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ
 μαντήια ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος· Αἰ-
 βύης δὲ παρὰ Ἀμμῶνα ἀπέστελλε ἄλλους χρησομένους,
 διέπεμπε δὲ πειρώμενος τῶν μαντηῶν ὅ τι φρονέουσιν,
 ὥς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθεῖν εὔρεσθαι, ἐπείροισι
 σφρα δεύτερα πέμπων εἰ ἐπιχειροῖ ἐπὶ Πέρσας στρα-
 47 τεύεσθαι. ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Ἀνδοῖσι τάδε ἀπ-
 έπεμπε ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων, ἀπ' ἧς ἂν
 ἡμέρης ὀρμηθῶσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολο-
 γέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι
 τοῖσι χρηστηρίοις, ἐπειρωτῶντας ὅ τι ποιέων τυγχά-
 νοι ὁ Ἀνδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω· ἄσσα δ'
 ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους
 ἀναφέρειν παρ' ἑαυτόν. ὅ τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν
 χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ
 Δελφοῖσι ὥς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Ἀνδοὶ
 χρησόμενοι τῷ θεῷ καὶ ἐπειρωτῶν τὸ ἐντεταλμένον.
 ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε·
 Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης·
 Καὶ κωφοῦ συνίημι καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
 Ὅδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης
 Ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσι,
 Ἦι χαλκὸς μὲν ὑπέσθραιται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.
 48 ταῦτα οἱ Ἀνδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι

οἰχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδεις. ὥς δὲ καὶ ὅλλοι οἱ πε-
 ριπεμφθέντες παρήσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐν-
 θαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγ-
 γραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ ὡς
 τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσε-
 δέξατο, νομίσας μῦθον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι,
 ὅτι οἱ ἐξευρήκει τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεῖτε γὰρ δὴ διέ-
 πεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας
 τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἐπινοήσας
 τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι, χελώ-
 νην καὶ ἄρνα κατακόψας ὁμοῦ ἤψε αὐτὸς ἐν λέβητι
 χαλκῷ χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελ- 49
 φῶν αὐτῷ τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω
 τοῦ μαντήιου ὑπόκρισιν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι τοῖσι Λυ-
 δοῖσι ἐχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα (οὐ
 γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται) ἄλλο γε ἢ ὅτι καὶ τοῦτον
 ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα 50
 θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο· κτή-
 νεὰ τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσσε, κλῖνας
 τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους καὶ φιάλας χρυσῆς καὶ
 εἴματα πορφύρεα καὶ κιθῶνας νήσας πυρὴν μεγάλην
 κατέκαιε, ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοις ἀνα-
 κτήσεσθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ
 αὐτῶν τοῦτο ὅ τι ἔχοι ἕκαστος. ὥς δὲ ἐκ τῆς θυσίης
 ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον ἡμιπλίνθια ἐξ
 αὐτοῦ ἐξήλαυνε, ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα ποιεῶν ἑξαπά-
 λαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα τριπάλαιστα, ὕψος δὲ πα-
 λαιστιαῖα, ἀριθμὸν δὲ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ
 τούτων ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρίτον ἡμιτάλαντον
 ἕκαστον ἔλκοντα, τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια λευκοῦ χρυ-

σοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰ-
κόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἔλκουσαν σταθμὸν τέλαντα δέκα.
οὗτος ὁ λέων, ἐπεῖτε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς,
κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἴδρυτο)
καὶ νῦν κείται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων στα-
θμὸν ἑβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρ-
51 τὸν ἡμιτάλαντον. ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀ-
πέμπε εἰς Δελφοὺς καὶ τάδε ἔλλα ἅμα τοῖσι· κρητῆ-
ρας δύο μεγάλῃ μεγάλους, χρύσειον καὶ ἀργύρεον, τῶν
ὁ μὲν χρύσεος ἔκειτο ἐπὶ δεξιᾷ ἐσιόντι εἰς τὸν νηόν,
ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ
οὗτοι ὑπὸ τὴν νηὸν κατακαέντα, καὶ ὁ μὲν χρύσεος
κείται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν
εἴνατον ἡμιτάλαντον καὶ ἑτὶ δυνάδεκα μνέας, ὁ δὲ
ἀργύρεος ἐπὶ τοῦ προνηίου τῆς γωνίης, χωρέων ἁμ-
φορέας ἑξακοσίους· ἐπικίρνεται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεο-
φανίοισι, φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου
ἔργον εἶναι, καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντηχὸν φαί-
νεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίδους τε ἀργυρέους τέσ-
σερας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἐστᾶσι,
καὶ περιρραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύ-
ρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων φα-
μένων εἶναι ἀνέθημα, οὐκ ὁρθῶς λέγοντες· ἔστι γὰρ
καὶ τοῦτο Κροῖσου, ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν Λα-
κεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι, τοῦ ἐπιστάμενος
τὸ οὖνομα οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ
τῆς χειρὸς ἔχει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί, οὐ μὲν-
τοι τῶν γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἔλλα τε ἀνα-
θήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ
Κροῖσος καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα, καὶ δὴ καὶ

γυναικὸς εἰδωλὸν χρύσειον τρίπηχυν, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀγοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος καὶ τὰς ζώνας. ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀ- 52
πέμψε, τῷ δὲ Ἀμφιάρῳ, πνυθόμενος αὐτοῦ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσειον πᾶν ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν τῆσι λόγχῃσι ἐὼν ὁμοίως χρύσειον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι καὶ Θηβέων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

Τοῖσι δὲ ἄρχειν μέλλουσι τῶν Αὐδῶν ταῦτα τὰ δῶρα 53
ἐς τὰ ἱρὰ ἐρετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτῶν τὰ χρηστή-
ρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος καὶ εἰ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Αὐδοὶ ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοις λέγοντες· Κροῖσος ὁ Αὐ-
δῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τάδε μαν-
τήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ
στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας καὶ εἰ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρωτῶν, τῶν δὲ μαντήϊων ἀμφοτέρων ἐς τὸντὸ αἰ γινῶμαι συνέδρα-
μον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλῦσαι· τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυ-
νατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσ-
θέσθαι. ἐπεῖτε δὲ ἀνενηχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο 54
ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοις, πάγχυ τε ἐλπίσας καταλῦσειν τὴν Κύρου βασιληίην πέμψας αὐ-
τὸς ἐς Πυθῶ Δελφοὺς δωρέεται, πνυθόμενος αὐτῶν τὸ πληθὺς, κατ' ἄνδρα δύο στατήρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελ-

φοι δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ (τε) καὶ Ἀνδοίδῳ
 προμαντήρην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην καὶ ἐξεῖναι
 τῷ βουλομένῳ αὐτῶν γίνεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρό-
 νον. 55 δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος ἐχρη-
 στηιάζετο τὸ τρίτον. ἐπεῖτε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ
 μαντηίου ἀληθείην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ
 τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἐσται ἢ μου-
 ναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
 Καὶ τότε, Ἀνδὲ ποδαβρέ, πολυψήφιδά παρ' Ἑρμον
 Φεύγειν μὴδὲ μένειν, μὴδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.
 56 τούτοις ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεισι ὁ Κροῖσος πολλὸν τι μά-
 λιστα πάντων ἦσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ' ἄν-
 δρὸς βασιλεύσειν Μήδων, οὐδ' ὦν αὐτὸς οὐδὲ οἱ ἐξ
 αὐτοῦ καύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόν-
 τιζε ἱστορέων τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας
 προσκτῆσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ εὗρισκε Λακεδαι-
 μονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας, τοὺς μὲν τοῦ Δω-
 ρικοῦ γένους, τοὺς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ
 προκεκριμένα, ἐόντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν Πελασγικόν,
 τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν οὐδαμῇ κω ἐξεχώ-
 ρησε, τὸ δὲ πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευ-
 καλίωνος βασιλέος οἶκεε γῆν τὴν Φθιώτιν, ἐπὶ δὲ Δώρον
 τοῦ Ἑλληνος τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν Ὀλυμπον
 χώραν, καλεομένην δὲ Ἰστιαιώτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαιώ-
 τιδος ὡς ἐξανίστη ὑπὸ Καδμείων, οἶκεε ἐν Πίνδῳ
 Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὶς ἐς τὴν Ἀρνο-
 πίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Ἀρνοπίδος οὕτω ἐς Πελοπόν-
 57 νησον ἔλθον Δωρικὸν ἐκλήθη. ἦντινα δὲ γλῶσσαν ἔ-
 σαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεόν

ἔστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἔοῦσι Πελα-
 σγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρησιῶνα πόλιν οἰκεόντων,
 οἳ ὁμοῦροί ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι,
 οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεο-
 μένην, καὶ τῶν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν
 οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθη-
 ναίοισι, καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔόντα πολίσματα τὸ
 οὐνομα μετέβαλε, εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν,
 ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. εἰ τοί-
 νυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικὸν
 ἔθνος ἔδν Πελασγικὸν ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλλη-
 νας καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ
 Κρησιῶνιται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφρας περιοικούντων
 εἰσὶ δμόγλωσσοι οὔτε οἱ Πλακιηνοί, σφίσι δὲ δμόγλωσ-
 σοι, δηλοῦσί τε ὅτι τὸν ἠνεύκοντο γλώσσης χαρακτηρεῖ
 μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν 58
 φυλακῇ. τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν, ἐπεῖτε ἐγέ-
 νετο, αἰεὶ ποτε τῇ αὐτῇ διαχρᾶται, ὥς ἐμοὶ καταφαίνε-
 ται εἶναι· ἀποσχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ ἔδν
 ἀσθενές, ἀπὸ μικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὁρμώμενον αὔ-
 ξηται ἐς πληθὺς τῶν ἔθνέων, Πελασγῶν μάλιστα προσ-
 γεωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἔθνέων βαρβάρων συχῶν.
 πρὸς δὴ ὧν ἐμοιγε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος,
 ἔδν βάρβαρον, οὐδαμὰ μέγας αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὧν τῶν ἔθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατε- 59
 χόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖστος ὑπὸ
 Πεισιστράτου τοῦ Ἰπποκράτεος τοῦτον τὸν χρόνον τυ-
 ραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἰπποκράτει γὰρ ἔοντι ἰδιώτῃ
 καὶ θεωροῦντι τὰ Ὀλύμπια τέρας ἐγένετο μέγα· θύσαν-
 τος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ οἱ λήβητες ἐπεστεῶτες καὶ κρεῖον

τε εόντες ἐμπλεοὶ καὶ ὕδατος ἄνευ πυρὸς ἔξεσαν καὶ
 ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν
 καὶ θεησάμενος τὸ τέρας συνεβούλευε Ἰπποκράτει πρῶτα
 μὲν γυναῖκα μὴ ἄγεσθαι τεκνοποιὸν ἐς τὰ οἰκία, εἰ δὲ
 τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν, καὶ εἰ
 τίς οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὐκ ὦν
 ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν
 Ἰπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισιστράτον
 τοῦτον, ὃς στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ
 πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστέωτος Μεγακλῆος
 τοῦ Ἀλκμέωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου τοῦ
 Ἀριστολαΐδω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἡγείρε τρεῖς
 τὴν σιάνην, συλλέξας δὲ στασιώτας καὶ τῷ λόγῳ τῶν
 ὑπερακρίων προστάς μηχανᾶται τοιάδε· τρωματίσας ἑὼν-
 τόν τε καὶ ἡμιόνους ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ξεῦρος
 ὥς ἐκπεφυγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς
 ἄγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν, ἐδέετό τε τοῦ δήμου
 φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκῶν
 μήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίῃ, Νί-
 σαιάν τε ἐλὼν καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μέγала ἔργα. ὁ
 δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς ἔδωκέ οἱ τῶν
 ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ
 ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ· ξύλων γὰρ κο-
 ρύνας ἔχοντες εἶποντ' ὅτι ὕπισθα. συνεπαναστάντες δὲ
 οὗτοι ἕμα Πεισιστράτῳ ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἐνθα δὴ
 ὁ Πεισιστράτος ἦρχε Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας
 συνταράξας οὔτε θέσμια μεταλλάξας, ἐπὶ τε τοῖσι κατ-
 60 εστέωσι ἐνεμε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ
 δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τῷνυτὸ φρονήσαντες οἳ τε τοῦ Με-
 γακλῆος στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσι

μιν. οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας
 καὶ τὴν τυραννίδα οὐ καὶ κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων ἀπέ-
 βαλε, οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον αὐτὶς ἐκ νῆς
 ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ στάσι
 ὁ Μεγακλῆς ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό
 οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐν-
 δεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τού-
 τοις Πεισιστράτου μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ προῆ-
 γμα εὐηθέστατον, ὥς ἐγὼ εὐρίσκω, μακροῦ, ἐπεὶ γε
 ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνους τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐὼν καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθείης ἡλιθίου ἀπηλ-
 λαγμένον μᾶλλον, εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι
 τοῖσι πρώτοις λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην μη-
 χανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανίῳ ἦν γυνή,
 τῇ οὐνομα ἦν Φύη, μέγας ἀπὸ τεσσέρων πηχέων
 ἐπολείπουσα τρεῖς δακτύλους καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύ-
 τὴν τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐσβί-
 βάσαντες καὶ προδείξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλε εὐ-
 πρεπέστατον φανέσθαι ἔχουσα ἡλαννον ἐς τὸ ἄστυ,
 προδρομοὺς κήρυκας προπέμψαντες, οἱ τὰ ἐντεταλμένα
 ἡγόρευον ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ, λέγοντες τοιάδε· Ὡς
 Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴν
 ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα κατάρει ἐς
 τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφροίτεον-
 τες ἔλεγον, αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δῆμους φάτις ἀπί-
 κετο ὥς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάρει, καὶ οἱ ἐν τῷ
 ἔσπευ περὶ τὸν τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν
 προσεύχοντό τε τὴν ἀνθρώπων καὶ ἐδέκοντο Πεισίστρα-
 τον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ 61
 ὁ Πεισίστρατος κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα

γενομένην γαμίζει τοῦ Μεγακλέος τὴν θυγατέρα. οἱ αὖ δὲ παῖδων τὲ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλαμειωνιδέων, οὐ βουλούμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή, μετὰ δέ, εἴτε ἱστορεύσῃ εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῇ ἐωυτῆς μητρὶ, ἣ δὲ τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινὸν τι ἔσχε ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὥς εἶχε καταλλάσσειτο τὴν ἑχθρὴν τοῖσι στασιώτησι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἐωυτῷ ἀπαλλάσσειτο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν, ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππῖεω δὲ γνώμῃ νικήσαντος ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἡγρερον δωτίνας ἐκ τῶν πολιῶν αἰτινὲς σφι προαιδέοντό κού τι πολλῶν δὲ μεγάλα παρσχόντων χρήματα Θηβαῖοι ὑπερβάλλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν ἀκρόπολιν. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου, καὶ Νάξιος σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐδελομένης, τῷ οὐνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἐρετρίας δὲ ὀρηκτοὶ διὰ ἐνδεκάτου ἔτους ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ σφι στρατοπεδευομένοισι οἱ τε ἐκ τοῦ ἁστέος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέειπον, τοῖσι ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἁστέος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἡγρε, καὶ μετὰυτίς ὥς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον, ἐπειτέ δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος

αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὲ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὥς ὀρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τὸντὸ συνιόντες ἀπικνεύονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὼν χρησμολόγος ἄνηρ, ὅς οἱ προσιὼν χρεῶ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ τάδε λέγων·

Ἐρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται,

Θύνοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρεῶ τάδε, Πεισίστρατος δὲ συλλαβῶν τὸ χρηστήριον καὶ φῶς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν ἐπήγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν οἱ μὲν πρὸς κύβους, οἱ δὲ πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες τοὺς Ἀθηναίους τράπουσι. φευγόντων δὲ τούτων βουλήν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾷται, ὅπως μὴτε ἄλισθῇεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι διεσκεδασμένοι τε εἰεν. ἀναβιάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους προέπεμψε. οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσύνειν τε κελεύοντες καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. πεπιθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὲ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθήνας ἐρρίψωσε τὴν τυραννίδα ἐπικούροισι τε πολλοῖσι καὶ χρημάτων συνόδοισι, τῶν μὲν αὐτόθεν, τῶν δὲ ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων, ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν καὶ καταστήσας ἐς Νάξον (καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμῳ), πρὸς τε

ἔτι τούτοις τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων, καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱσοῦ εἶχε, ἐκ αὐτοῦ τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρει εἰς ἄλλον χώρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευε Ἀθηναίων, Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμεωνιδέων ἔφενγον ἐκ τῆς οἰκῆς.

- 65 Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον αὐτοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότες καὶ ἰόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχεύοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς Τεγεάτας μούνοισι προσέπταιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον αὐτῶν καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων κατὰ τε σφέας αὐτοὺς καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι· μετέβαλον δὲ ὧδε εἰς εὐνομίην· Λυκούργον τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος εἰς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὥς ἐσῆγε εἰς τὸ μέγαρον, ἰθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε·

Ἦκεις, ὦ Λυκούργε, ἔμδον ποτὶ πίονα νηὶν
Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.

Δίξω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον·

Ἄλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκούργε.

οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοις λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιητέων, ὥς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκούργον ἐπιτροπέυσαντα Λεωβώτῳ, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα· ὥς γὰρ ἐπετρόπευσε τάχιστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάν-

τα καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια, πρὸς τε τοῦτοις τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔσθησε Ἀνκυῶργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν, τῷ 66 δὲ Ἀνκυῶργῳ τελευτήσαντι ἱερὸν εἰσάμενοι σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρα ἡσυχίην ἔχειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χοῶ τάδε·

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,

Οἳ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγάρω.

Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι

Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο, οἱ δὲ πένδας φερόμενοι ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὥς δὴ ἐξανδραποδιέμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν ἐξωγρήθησαν, πένδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων ἐργάζοντο. αἱ δὲ πένδαι αὐταὶ ἐν τῇσι ἐδεδέατο ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σόαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἶει 67 κακῶς ἀέθλειον πρὸς τοὺς Τεγεήτας, κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον καὶ τὴν Ἀναξανδριδέω τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλείῃ ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατὰ πλείονοι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενό-

μενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς ἐπειρώτων τίνα ἀνθεὼν ἱλασάμενοι κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε τὰ Ὁρέστω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁστέα ἐπαγαγομένους. ὥς δὲ ἀνευρεῖν οἷοί τε ἐγίνοντο τὴν θήκην τοῦ Ὁρέστω, ἔπεμπον αὐτίς τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησόμενους τὸν χώρον ἐν τῷ κέοιτο Ὁρέστω. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε·

Ἔστι τις Ἀρκαδίας Τεγέῃ λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἐνθ' ἄνεμοι πνέουσι δύω κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται.
Ἐνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἴα·

Τὸν σὺ κομισσάμενος Τεγέης ἐπιτάροθος ἔσση.
ὥς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπείχον
τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσαν, πάντα διζήμενοι, ἐς ὃ
δὴ Αἰχῆς τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων
ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες
ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πάντε ἔτεος ἐκά-
στου· τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ
τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους
68 μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλη. τούτων ὦν τῶν ἀνδρῶν
Αἰχῆς ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ
σοφίῃ. εὐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς
τοὺς Τεγεήτας ἐλθὼν ἐς χαλκήιον ἐθηεῖτο σιδήρου ἐξ-
ελευνόμενον καὶ ἐν θώματι ἦν ὀρέων τὸ ποιεόμενον.
μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωμάζοντα εἶπε πανσά-
μενος τοῦ ἔργου· Ἡ κοῦ ἄν, ὧ ξεῖνε Λάκων, εἰ περ
εἶδες τό περ ἐγώ, κάρτα ἂν ἐθώμαζες, ὅκου νῦν οὔτω
τυγχάνεις θῶμα ποιεύμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου.

ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλῳ τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὁρύσσων ἐπέτυχον σορῶ ἐπαπλήχει· ὑπὸ δὲ ἀπιστίας μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν ἀνοιξα αὐτήν καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον εἶναι τῇ σορῶ. μετρίσας δὲ συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε τὰ περ ὀπώπεε, ὁ δὲ ἐννώσας τὰ λεγόμενα συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος· τοῦ χαλκίος δύο ὁρέων φύσας τοὺς ἀνέμους εὗρισκε εἶντας, τὸν δὲ ἔκμονα καὶ τὴν σφῦραν τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον, τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι κείμενον, κατὰ τοιούνδε τι εἰκάζων, ὥς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην ἔφραξε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκοντες οἱ αἰτίην ἐδίωξαν. ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐς Τεγέην καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκεῖ ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὥς ἀνέγνωσε, ἐνοικίσθη, ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας οἶχετο φέρων ἐς Σπάρτην καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅπως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ κατυπέριεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος ἐπεμπε 69 ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χοῆν. οἱ δὲ ἐλθόντες ἔλεγον· "Ἐπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Αὐδῶν τε καὶ ἄλλων ἔθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε· Ὁ Λακεδαιμόνιοι, χρῆσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσδέσθαι, ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι προεστάναι τῆς Ἑλλά-

δος, ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι φίλος
 τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ
 ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκη-
 ρυκεύετο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ
 θεοπρόπιον τὸ Κροῖσῳ γενόμενον ἤσθησάν τε τῇ ἀπλῆ-
 τῶν Αὐδῶν καὶ ἐποίησαντο ὄρκια ξεινίης πέρι καὶ συμ-
 μαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροῖ-
 σου πρότερον ἔτι γεγонуῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι ἐς Σάρδεις χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βου-
 λόμενοι χρήσασθαι τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν
 Θόρνακι ἰδρυται Ἀπόλλωνος, Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομέ-
 νοισι ἔδωκε δωτήνην.

- 70 Τούτων τε ὦν εἵνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμ-
 μαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας
 Ἑλλήνων αἰρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοὶ ἦσαν ἔτοι-
 μοι ἐπαγγέλλαντι, τοῦτο δὲ ποιησάμενοι κρητῆρα χάλ-
 κεον ξωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος καὶ
 μεγάλῃ τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἤγον, δῶρον
 βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροῖσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ
 ἀπύκετο ἐς Σάρδεις δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε·
 οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὥς ἐπεῖτε ἀγόμενος ἐς
 τὰς Σάρδεις ὁ κρητῆρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμῖν, πυθό-
 μενοι Σάμιοι ἀπελοίετο αὐτὸν νηυσὶ μακροῇσι ἐπιπλώ-
 σαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὥς ἐπεῖτε ὑστέρησαν
 οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθά-
 νοντο δὲ Σάρδεις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέναι, ἀπέδοντο
 τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ, ἰδιώτης δὲ ἄνδρας πριαμένους
 ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀπο-
 δόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην ὥς ἀπαιρεθείη-
 σαν ὑπὸ Σαμίων.

Κατὰ μὲν νυν τὸν κρητῆρα οὕτω ἔσχε, Κροῖσος δὲ 71
 ἑμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ ἐποιέετο στρατήην ἐς Καππαδο-
 κίην, ἐλπίσας καταιεῖν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων
 δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι
 ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Ἀνδῶν νομιζόμενος καὶ πρόσθε
 εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα
 οὖνομα ἐν Ἀνδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε·
 οὖνομά οἱ ἦν Σάνδανις· Ὡ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοι-
 οὔτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, οὐ σκυτῖνας μὲν
 ἀναξυρίδας, σκυτῖνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι,
 σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην
 ἔχοντες τρηχέαν. πρὸς δὲ οὐκ οἷω διαχρέωνται, ἀλλὰ
 ὑδροπατέουσι, οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο
 ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφίεας
 ἀπαιρήσεις, τοῖσί γε μὴ ἔστι μηδέν; τοῦτο δέ, ἦν νι-
 κηθῆς, μάθις ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γάρ
 τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν περιέξονται οὐδὲ ἀπώστοι ἔσου-
 νται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἱ οὐκ ἐπὶ νόον
 ποιοῦσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἀνδούς. ταῦτα
 λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γάρ, πρὶν
 Ἀνδούς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρὸν οὔτε ἀγαθὸν
 οὐδέν.

Οἱ δὲ Καππαδοκαὶ ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζον- 72
 ται· ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρ-
 σας ἄρξαι Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ
 οὗτος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Ἀνδικῆς δ' Ἄλυσ
 ποταμός, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου ὄρεος διὰ Κιλικῶν, μετὰ
 δὲ Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέ-
 ρου Φρύγας, παραμειβόμενος δὲ τούτους καὶ ῥέων ἄνω
 πρὸς βορέην ἄνεμον ἐνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας

ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω δ' Ἄλνυς ποταμὸς ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίας τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίου Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ἔστι δὲ αὐτὴν οὗτος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης μήκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμούνται.

73 Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροΐσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἱμέρῳ προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυντος ἐὼν καὶ τίσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κύρῳ. Ἀστυάγεια γὰρ τὸν Κυαξάρειω, ἔοντα Κροΐσου μὲν γαμβρόν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κύρος ὁ Καμβύσειω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρόν Κροΐσῳ ὧδε. Σκυθίων τῶν νομάδων εἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκω, ὃς τοὺς Σκυθίας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὐὼς ἔοντας ἱκέτας, ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιόμενος αὐτούς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθίων ἐπ' ἄγρην καὶ αἰεὶ τι φερόντων, καὶ κοτε συνήνεικε ἐλεῖν σφεας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῇσι χερσὶ ὁ Κυαξάρης (ἦν γάρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν ἄκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικαίῃ. οἱ δὲ ταῦτα πρὸς Κυαξάρειω παθόντες, ὥστε ἀνάξια σφείων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβούλευσαν τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἓνα κατακόψαι, σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρῃ δοῦναι φέροντες ὡς ἄγρην δῆθεν, δόντες δὲ τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλνᾶττα τὸν Σαδνάττειω ἐς Σάρδεις. ταῦτα καὶ ἐγένετο· καὶ γὰρ Κυαξάρης

καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπά-
 σαντο, καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες Ἀλυάττειω ἰκέ-
 ται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης 74
 ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυνάξαρη, πόλεμος τοῖσι
 Ἀυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι ἐγγόνους ἐπ' ἔτεα πέντε,
 ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Ἀυδοὺς ἐνίκησαν,
 πολλάκις δὲ οἱ Ἀυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτο-
 μάχην τινὰ ἐποίησαντο· διαφέρουσι δὲ σφι ἐπὶ ἴσῃς
 τὸν πόλεμον τῷ ἔκτῳ ἔτει συμβολῆς γενομένης συνή-
 νεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης τὴν ἡμέρην ἐξα-
 πλῆς νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγρὴν ταύτην τῆς
 ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε ἐσε-
 σθαι, οὗρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ
 καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Ἀυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι
 ἐπεῖτε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης
 τε ἐπαύσαντο καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέρω
 εἰρήνην ἐωντοτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐ-
 τοὺς ἦσαν οἶδε, Σύννεσις τε ὁ Κίλιξ καὶ Λαβύνητος
 ὁ Βαβυλώνιος. οὗτοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπεύσαντες
 γενέσθαι ἦσαν καὶ γάμων ἐπαλλαγρὴν ἐποίησαν· Ἀλυ-
 άττης γὰρ ἐγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύνην
 Ἀστυάγει τῷ Κυνάξαρει παιδί· ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης
 ἰσχυρῆς συμβάσεις ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν.
 ὄρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνη τὰ πέρ τε Ἕλληνες,
 καὶ πρὸς τούτοις, ἐπεὰν τοὺς βραχίλους ἐπιτάμωνται
 ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἶμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κύρος ἐόντα ἑωυτοῦ 75
 μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ
 ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοις σημανέω. τὰ Κροῖστος ἐπιμεμ-
 φόμενος τῷ Κύρῳ ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε εἰ στρα-

τεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ
 κιβδήλον, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι,
 ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὥς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ
 τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροΐσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὥς μὲν
 ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς εἰσάσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρα-
 τόν, ὥς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μι-
 λήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροΐσον ὅπως οἱ
 διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός (οὐ γὰρ δὴ εἶναι
 κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται
 παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ
 τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ
 καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν, ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρα-
 τοπέδου ἀρξάμενον διώρυχα βαθέαν ὀρύσσειν, ἄγοντα
 μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ
 νότον λάβοι, ταύτη κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος
 ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥέεθρων καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος
 τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεῖτε καὶ
 ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγέ-
 νετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον
 ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσείμαι·
 76 κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος
 δὲ ἐπεῖτε διαβάς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππα-
 δοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεσμένην (ἥ δὲ Πτερίη ἐστὶ
 τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον κατὰ Σινώπην πό-
 λιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστα κη κειμένη) ἐν-
 θαῦτα ἐστρατοπεδεύετο φθείρων τῶν Συρίων τοῦ
 κλήρους. καὶ εἴλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν καὶ ἡν-
 δραποδίσατο, εἴλε δὲ τὰς περικοκίδας αὐτῆς πάσας
 Συρίους τε οὐδὲν ἰόντας αἰτίους ἀναστάτους ἐποίησε.
 Κύρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν καὶ παραλαβὼν

τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας ἡντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν
 δὲ ἐξελαύνειν ὀρμησάι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας
 εἰς τοὺς Ἴωνας ἐπειρᾶτό σφεας ἀπὸ Κροίσου ἐπιστάναι.
 Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπέιθοντο, Κῦρος δὲ ὥς ἀπίκετο
 καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτε-
 ρίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης
 δὲ καρτερῆς γενομένης καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολ-
 λῶν τέλος οὐδέτεροι νικῆσαντες διέστησαν νυκτὸς ἐπελ-
 θούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφοτέρα οὕτω ἡρω-
 νίσατο. Κροῖσος δὲ μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ 77
 ἑωυτοῦ στρατεύμα (ἦν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς
 πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κῦρον) τοῦτο μεμφθεὶς, ὥς τῇ
 ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιδῶν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε εἰς
 τὰς Σάρδεις, ἐν νότῳ ἔχων παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους
 κατὰ τὸ ὄριον (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἀμασιν βασι-
 λεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ περ πρὸς
 Λακεδαιμονίους) μεταπεμφάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους
 (καὶ γὰρ πρὸς τούτους ἀντιᾷ ἐπεποιήητο συμμαχίῃ, ἐτυ-
 ράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τῶν Βαβυλωνίων Λα-
 βύνητος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρῆναι
 εἰς χρόνον ῥητόν, ἄλίσας τε δὴ τούτους καὶ τὴν ἑωυ-
 τοῦ συλλέξας στρατιὴν ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρῆς ἅμα
 τῷ ἔαρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα
 φρονέων, ὥς ἀπίκετο εἰς τὰς Σάρδεις, ἐπεμπε κήρυκας
 κατὰ τὰς συμμαχίας προερέοντας εἰς πέμπτον μῆνα συλ-
 λέγεσθαι εἰς Σάρδεις· τὸν δὲ παρῶντα καὶ μαχεσάμενον
 στρατὸν Πέρσῃσι, ὅς ἦν αὐτοῦ ξεινικός, πάντα ἀπεί-
 διεσκέδασε, οὐδαμὰ ἐλπίσας μὴ κοτε ἔρα ἀγωνισάμε-
 νος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ ἐπὶ Σάρδεις. ταῦτα 78
 ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ προάσκειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλή-

σθη. φανέντων δὲ αὐτῶν οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νο-
 μὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο
 Κροίσῳ, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ
 ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησσέων. ἀπι-
 κομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι καὶ μαθούσι πρὸς Τελ-
 μησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο
 Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι· πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶ-
 σαι ἐς τὰς Σάρδεις ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέντοι
 τὰδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι
 Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον κατα-
 στρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους, λέγοντες ὅφιν εἶναι γῆς
 παῖδα, ἵππον δὲ πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησ-
 σέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι,
 οὐδὲν καὶ εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδεις τε καὶ αὐτὸν
 Κροῖσον.

- 70 Κῦρος δὲ αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροῖσου μετὰ τὴν
 μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Περίῃ, μαθὼν ὡς ἀπε-
 λάσας μέλλοι Κροῖσος διασχεδᾶν τὸν στρατὸν, βουλευ-
 ὁμενος εὗρισκε πρῆγμα οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναται
 τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι
 τῶν Αὐδῶν τὴν δύναμιν. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ
 ἐποίησε κατὰ τάχος· ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Αὐ-
 δίην αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖ-
 σος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὥς οἱ παρὰ δόξαν
 ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκει, ὅμως τοὺς
 Αὐδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος
 οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρωύτερον οὔτε ἀλκιμώτερον
 τοῦ Αὐδίου. ἢ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων, δόρατι
 τε ἐφόρεον μεγάλα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγα-
 80 θοί. ἐς τὸ πεδίου δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ

ἄσπεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἔδν μέγα τε καὶ ψιλόν
 (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι καὶ Ἵλλος
 συρρηγνῦσι ἐς τὸν μέριστον, καλεόμενον δὲ Ἑρμιον,
 ὃς ἐξ ὄρεος ἱεροῦ μητροῦς Αἰνδυμῆνης ῥέων ἐκδιδοὶ ἐς
 θάλασσαν κατὰ Φώκαιαν πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς
 εἶδε τοὺς Ἀνδρῶν ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωδή-
 σας τὴν ἵππον ἐποίησε Ἀρπάγον ὑποθεμένου ἀνδρὸς
 Μήδου τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἑαυτοῦ εἶποντο
 σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας
 ἁλίσκας καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεια ἀνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέ-
 βησε ἱππάδα στολὴν [ἐν]εσταλμένους, σκευάσας δὲ αὐ-
 τοὺς προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προῖέναι πρὸς τὴν
 Κροίσου ἵππον, τῇ δὲ καμήλῃ ἐπεσθαι τὸν πεζὸν στρα-
 τὸν ἐκέλευε, ὕπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν
 ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε τῶν
 μὲν ἄλλων Ἀνδῶν μὴ φειδομένους κτείνειν πάντα τὸν
 ἐμποδῶν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν,
 μηδὲ ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παρ-
 αίνεσε, τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε
 εἵνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε
 τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων οὔτε τὴν ὁδμὴν ὀσφραινόμενος.
 αὐτοῦ δὲ ὦν τούτου εἵνεκεν ἐσεσόφιστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ
 ἄχρηστον ἢ τὸ ἱππικόν, τῷ δὲ τι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψε-
 σθαι ὁ Ἀνδρῶν. ὡς δὲ καὶ συνήισαν ἐς τὴν μάχην, ἐν-
 θαῦτα ὡς ὠσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι
 καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπίσω ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ
 Κροίσῳ ἢ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἳ γε Ἀνδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν
 δειλοὶ ἦσαν, ἀλλ' ὡς ἑμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόν-
 τες ἀπὸ τῶν ἵππων πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον.
 χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν ἐτράποντο οἱ

Λυδοί, κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος ἐπολιορκέοντο
ὑπὸ τῶν Περσέων.

- 81 Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκειε πολιορκίη, Κροῖσος δὲ
δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην
ἔπεμπε ἐκ τοῦ τεύχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμα-
χίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον
μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις, τούτους δὲ
ἔξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν ὡς πολιορκου-
82 μένου Κροίσου. ἐς τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμ-
μαχίας καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαιμόνα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι
[τοῖσι Σπαρτιήτησι] κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνε-
πεπτώκει ἕρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργεῖους περὶ χώρου καλεο-
μένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας ἐοῦσας τῆς Ἀρ-
γολίδος μοίρης ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι.
ἦν δὲ καὶ ἡ μέγρι Μαλέων ἡ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων,
ἡ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ χώρα καὶ ἡ Κυθηρίῃ νῆσος καὶ αἱ
λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφε-
τέρῃ ἀποταμνομένη, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συν-
ελθόντες ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι, δόκο-
τεροι δ' ἂν περιγίνωνται, τούτων εἶναι τὸν χώρον· τὸ
δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν
ἑωυτοῦ μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν
ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων ὀρῶντες οἱ ἕτεροι
ἔσσουνμένους τοὺς σφετέρους ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι
ταῦτα ἀπαλλάσσοντο, λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέν-
τες συνέβαλον. μαχομένων δὲ σφῶν καὶ γινομένων
ἰσοπαλίων ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς
Ἀργείων μὲν Ἀλκίνορος τε καὶ Χρόμιος, Λακεδαιμονίων
δὲ Ὀθρυάδης· ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελ-
θούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες

ἔθιον ἐς τὸ Ἄργος, ὃ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυά-
 δης σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς καὶ προσφορήσας
 τὰ ὄπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον ἐν τῇ τάξει εἶχε
 ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρήσαν πυνθανόμενοι ἀμ-
 φότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν,
 λέγοντες οἱ μὲν ὡς ἑωυτῶν πλεῖνες περιγεγόνασι, οἱ
 δὲ τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον
 παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς.
 τέλος δὲ ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο· πεσόν-
 των δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι.
 Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ ταύτου τοῦ χρόνου καταχειράμε-
 νοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγνες κομῶντες, ἐποι-
 ῆσαντο νόμον τε καὶ κατάρην μὴ πρότερον θρέψειν κό-
 μην Ἀργείων μηδένα μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφο-
 ρήσειν, πρὶν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 τὰ ἐναντία τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες
 πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν
 περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυρόμε-
 νου ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτῶν διε-
 φθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καταχρήσασθαι
 ἑωυτόν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτεσι ἐνεστεώτων 83
 πρηγμάτων ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κῆρυξ δεόμενος Κροίσῳ
 βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὁμῶς, ἐπεὶ ἐπύθοντο
 τοῦ κῆρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρ-
 ἑσκευασμένοισι καὶ νεῶν ἐνυσέων ἐτοιμῶν ἦλθε ἄλλη
 ἀγγελίη ὡς ἠλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν καὶ ἔχοιτο
 Κροῖσος ξωγραφθεῖς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν
 ποιησάμενοι μεγάλην ἐπέπαυντο.

Σάρδιες δὲ ἦλωσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ 84
 ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρα-

τῇ τῇ ἐαυτοῦ διαπέμψας ἱππέας προεῖπε τῷ πρώτῳ
 ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο πει-
 ρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὥς οὐ προεχώρει, ἐνθαῦτα
 τῶν ἄλλων πεπαισμένων ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσ-
 βαίνων, τῷ οὖνομα ἦν Ἑρτιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς
 ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος· οὐ γὰρ ἦν
 δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἄλῳ κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστι
 ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης ὁ πρό-
 τερον βασιλεὺς Σαρδίῳν μούνη οὐ περιήνεικε τὸν λέ-
 οντα τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησσέων δικασά-
 των ὡς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος ἔσονται
 Σαρδίαι ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος
 περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον [τὸ χωρίον] τῆς ἀκροπό-
 λιος, κατηλόγησε τοῦτο ὡς ἐὼν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότο-
 μόν· ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τιώλου τετραμμένον τῆς πό-
 λιος. ὁ ὢν δὴ Ἑρτιάδης οὗτος ὁ Μάρδος ἰδὼν τῇ
 προτεραιῇ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος
 καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν καὶ
 ἀνελόμενον ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ
 δὴ αὐτὸς τε ἀνεβέβηκε καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων
 ἀνέβαινον· προσβάντων δὲ συχνῶν οὕτω δὴ Σαρδίαις
 85 τε ἡλώκεσαν καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. κατ' αὐτὸν
 δὲ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρό-
 τερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφρωνος δέ.
 ἐν τῇ ὧν παρελθούσῃ εὐεστοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς
 αὐτὸν ἐπεποιήκει ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος καὶ δὴ καὶ
 ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησομένους. ἡ δὲ
 Πυθίῃ οἱ εἶπε τάδε·

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
 Μὴ βούλευ πολύενκτον ἰὴν ἀνὰ δώτατ' ἀκούειν

Παιδὸς φθεγγομένου. τὸ δέ σοι πολὺ λῶιον ἀμφὶς
 ἔμμεναι· ἀνδρήσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβω.
 ἄλισκομένου δὴ τοῦ τείχεος, ἥτε γὰρ τῶν τις Περσέων
 ἀλλογνώσας Κροῖσον ὡς ἀποκτενέων, Κροῖσος μὲν νυν
 ὁρέων ἐπιόντα ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημε-
 λήκεε, οὐδὲ τί οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανεῖν· ὁ δὲ
 παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην,
 ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν, εἶπε δέ· "Ὁν-
 θρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶ-
 του ἐφθέγγετο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα
 χρόνον τῆς ζόης.

Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις ἔσχον καὶ αὐτὸν 86
 Κροῖσον ἐξώρθησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα καὶ
 τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρη-
 στήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἐωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν.
 λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ
 δὲ συννήσας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτήν τὸν
 Κροῖσόν τε ἐν πέδησι δεδεμένον καὶ δις ἐπὶ Ἀνδῶν
 παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια
 ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεω δὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτε-
 λέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυνθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι
 θεοσεβέα τοῦδε εὔνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βου-
 λόμενος εἰδέναι εἰ τίς μιν δαιμόνων ἤσεται τοῦ μὴ
 ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα, τῷ δὲ
 Κροῖσῳ ἔστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν
 κακῷ ἑόντι τοσούτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν
 θεῷ εἰρημένον, τὸ μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον.
 ὡς δὲ ἄρα μιν προσστήναι τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ
 ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ἐς τρεῖς ὀνομάσαι
 'Σόλων'. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα κελεύσαι τοὺς

ἐρμηνέας ἐπειρέσθαι τὸν Κροῖσον τίνα τοῦτον ἐπικα-
 λείτο, καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ
 τέως μὲν σιγὴν ἔχειν εἰρωτώμενον, μετὰ δέ, ὡς ἤγα-
 κάζετο, εἶπεν· Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα
 μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἔλθειν. ὥς δὲ σφι ἄσσημα
 ἔφραξε, πάλιν ἐπειρώτων τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων
 δὲ αὐτῶν καὶ ὄχλον παρεχόντων ἔλεγε δὴ ὡς ἦλθε ἀρ-
 χὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ ἀτησάμενος πάντα
 τὸν ἑαυτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσειε οἷα δὴ εἶπας, ὥς
 τε αὐτῷ πάντα ἀπαβεβήκοι τῇ περ ἐκεῖνος εἶπε, οὐδὲν
 τι μᾶλλον ἐς ἑαυτὸν λέγων ἢ (οὐκ) ἐς ἕπαν τὸν ἀνθρώ-
 πον καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι ὀλβίους
 δοκέοντας εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι,
 τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμύνης καλεσθαι τὰ περιέσχετα
 καὶ τὸν Κύρον ἀκούσαντα τῶν ἐρμηνέων τὰ Κροῖσος
 εἶπε, μεταγνόντα τε καὶ ἐννόσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄν-
 θρωπος ἐὼν ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑαυτοῦ εἰδαι-
 μονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίῃ, πρὸς τε τοῖς
 τοῖσι δέξαντα τὴν τίσιν καὶ ἐπιλεξάμενον ὥς οὐδὲν
 εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεν-
 νύναι τὴν ταχίστην τὸ καίμενον πῦρ καὶ καταβιβάζειν
 Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσου. καὶ τοὺς πειρω-
 87 μένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. ἐν-
 θαῦτα λέγεται ὑπὸ Ἀνδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρον
 μετὰγνωσιν, ὡς ὦρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ
 πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβῶσασθαι
 τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἰ τί οἱ κεχαρισμένον
 αὐτοῦ ἰδωρήθη, παραστῆναι καὶ ῥύσασθαι μιν ἐκ τοῦ
 παρόντος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύνοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν
 θεόν, ἐκ δὲ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας συνδραμεῖν ἐξ

ἀπίνης νέφεα καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι καὶ ὕσαι
 ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρρὴν. οὕτω
 δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὥς εἴη ὁ Κροῖσος καὶ θεοφι-
 λῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς
 πυρρῆς εἰρέσθαι τάδε· Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέ-
 γνωσε ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον πολέμιον ἀντὶ
 φίλου ἔμοι καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ
 ταῦτα ἐπρηξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ
 κακοδαιμονίῃ· αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων
 θεὸς ἐπαείρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γάρ οὕτω ἀνό-
 ητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται· ἐν μὲν
 γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ οἱ
 πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσί κεν φίλον ἦν
 οὕτω γενέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Κῦρος δὲ αὐτὸν 88
 λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προ-
 μηθίῃ εἶχε, ἀπεθώμαξέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς καὶ οἱ περὶ
 ἑαυτὸν ἔοντες πάντες. ὁ δὲ συννόη ἐχόμενος ἡσυχος
 ἦν. μετὰ δὲ ἐπιστραφεῖς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας
 τὸ τῶν Αὐδῶν ἄστρῳ κεραΐζοντας εἶπε· ὦ βασιλεῦ, κότε-
 ρον λέγειν πρὸς σέ τὰ νοέων τυγχάνω ἢ σιγᾶν ἐν τῷ
 παρεόντι χρόνῳ; Κῦρος δὲ μιν θαρσύνοντα ἐκέλευε λέγειν
 ὃ τι βούλοιο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα λέγων· Οὗτος ὁ πολ-
 λὸς ὅμιλος τί ταῦτα πολλῇ σπουδῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε·
 Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάξει καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφο-
 ρέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο· Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν οὔτε
 χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάξει· οὐδὲν γάρ ἔμοι ἐτι τούτων
 μέτα· ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σὰ. Κύρῳ δὲ 89
 ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε, μετασθησάμενος δὲ
 τοὺς ἄλλους εἰρετο Κροῖσος ὃ τι οἱ ἐνορρῶν ἐν τοῖσι
 ποιουμένοισι. ὁ δὲ εἶπε· Ἐπεῖτε με θεοὶ ἔδωκαν δοῦ-

λόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνορέω πλέον, σημαίνειν σοι.
 Πέρσαι φύσιν ἔόντες ὕβρισταί εἰσι ἀχρήματοι· ἦν ὦν
 σὺ τούτους περιύδης διαρπάσαντας καὶ κατασχόντας
 χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι
 ὅς ἂν αὐτῶν πλεῖστα κατάσχῃ, τοῦτον προσδέκεσθαι
 τοι ἐπαναστησόμενον. νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέ-
 σκει τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃ
 τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέ-
 ροντας τὰ χρήματα ἀπαιρούμενοι ὥς σφρα ἀναγκαιῶς
 ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διί. καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθή-
 σαι βίῃ ἀπαιρούμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγ-
 90 γνόντες ποιέειν σε δίκαια ἔκόντες προήσουσι. ταῦτα
 ἀκούων ὁ Κῦρος ὑπερήδετο, ὥς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθε-
 σθαι· αἰνέσας δὲ πολλὰ καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυ-
 φόροις τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν εἶπε πρὸς
 Κροῖσον τάδε· Κροῖσε, ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασι-
 λείας χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο δόσιν ἥτινα
 βούλεαι τοι γενέσθαι παραντίκα. ὁ δὲ εἶπε· Ὡ δέσποτα,
 ἔασας με χαριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων,
 τὸν ἐγὼ ἐτίμησα θεῶν μάλιστα, ἐπειρέσθαι, πέμψαντα
 τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἔξαπατᾷν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος
 ἐστί οἱ. Κῦρος δὲ εἶρετο ὅ τι οἱ τοῦτο ἐπηγορεύει
 παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐκαλιλλόγησε πᾶσαν τὴν
 ἑωυτοῦ διάνοιαν καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσεις
 καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα καὶ ὥς ἐπαερθεῖς τῷ μαν-
 τηλί ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα κατέ-
 βαινε αἷτις παραιτούμενος ἐπεῖναι οἱ τῷ θεῷ τοῦτο
 ὑνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε· Καὶ τούτου τεύξεαι
 παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἂν ἐκά-
 στοτε δέῃ. ὥς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος, πέμπων

τῶν Ἀνδῶν ἐς Ἀελφούς ἐνετέλλετο τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν εἰρωτᾶν εἰ οὐ τι ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντηίοισι ἐπαίρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας ὥς καταπαύσονται τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι, δεικνύοντας τὰς πέδας· ταῦτά τε ἐπειρωτῶν καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.

Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Ἀνδοῖσι καὶ λέγουσι τὰ ἐντε- 91
ταλμένα τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε· Τὴν πεπρω-
μένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ. Κροῖ-
σος δὲ πέμπτον γονέος ἀμαρτιάδα ἐξέπλησε, ὃς ἔδωκε δο-
ρυφόρος Ἡρακλειδέων δόλω γυναικίῳ ἐπισπόμενος
ἐφόνευσεν τὸν δεσπότην καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐ-
δὲν οἱ προσήκουσαν. προθυμεομένου δὲ Λοξίῳ ὅπως
ᾧ κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίων
πάθος καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶός τε ἐγίνετο
παραγαγεῖν μοίρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐταί, ἤνυσέ τε
καὶ ἔχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐκάνεβάλετο τὴν Σαρ-
δίων ἄλωσιν, καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος ὥς ὕστερον
τοῖσι ἔτεσι τούτοις ἄλους τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ
τούτων καιομένη αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον
τὸ γενόμενον οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται· προηγό-
ρευε γάρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, με-
γάλην ἀρχὴν [αὐτὸν] καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα
χρὴν εὐ μέλλοντα βουλευέσθαι ἐπειρεῖσθαι πέμψαντα
κόττερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχὴν. οὐ συλ-
λαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν οὐδ' ἐκάνειρόμενος ἑωυτὸν αἴτιον
ἀποφαινέτω. τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ
[εἶπε] τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου, οὐδὲ τοῦτο συνέ-
λαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κύρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυῶν

οὐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνουρος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρον· ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέως, ὁ δὲ Πέρσης τε ἦν καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι καὶ ἔνερθε ἔων τοῖσι ἄπασιν δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνοίκεε. ταῦτα μὲν ἡ Πυθίῃ ὑπεκρίνατο τοῖσι Ἀνδοῖσι, οἱ δὲ ἀνήμεικαν ἐς Σάρδεις καὶ ἀπήγγειλαν Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας συνέγνω ἑών τοῦ εἶναι τὴν ἀμαρτάδα καὶ οὐ τοῦ θεοῦ.

- 92 Κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν ἔσχε οὕτω. Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μούνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν τριπλοὺς χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ, ἐν δὲ Ἐφέσῳ αἱ τε βόες αἱ χρύσειαι καὶ τῶν κίωνων αἱ πολλαί, ἐν δὲ Προνηίῃς τῆς ἐν Δελφοῖσι ἀσπίς χρυσῇ μεγάλῃ. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιέοντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίῳ ἀναθήματα Κροίσῳ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὅμοια τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε οἰκὴν τε ἰόντα καὶ τῶν πατρώϊων χρημάτων ἀπαρχήν, τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὅς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι ἀντιστασιώτης κατεστίγχε συνσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Ἀνδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν Ἀλυνάττει μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος· Κροίσος μὲν γὰρ ἐκ Καένης ἦν γυναικὸς Ἀλυνάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος· ἐπεὶ τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς Κροίσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρόσσουντα ἐπὶ κνάφῳ ἔλκων διέφθειρε, τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον

κατιρώσας τότε τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέσθηκε ἐς τὰ
 εἶρηται. καὶ περὶ μὲν ἀνάθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.
 Θώματα δὲ γῇ ἡ Αὐδὴ ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, 93
 οἷά τε καὶ ἄλλη χώρα, πάρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τρώλου κατα-
 φερομένου ψήγματος. ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον
 παρέχεται χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βα-
 βυλωνίων· ἐστὶ αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς
 σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ
 ἄλλο σῆμα χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι
 ἑνθροπιοὶ καὶ οἱ χειρῶνακτες καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παι-
 δίσκαι. οὗροι δὲ πάντε ἐόντες ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ
 τοῦ σήματος ἄνω, καὶ σφι γράμματα ἐνεκακόλαπτο τὰ
 ἑκαστοὶ ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν
 παιδισκέων ἔργον ἐὼν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Αὐδῶν
 δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι
 σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιεῖν·
 ἐκδιδοῦσι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σή-
 ματος εἰσι στάδιοι ἔξ καὶ δύο πλῆθρα, τὸ δὲ εὐρὸς ἐστὶ
 πλῆθρα τρία καὶ δέκα· λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος
 μεγάλη, τὴν λέγουσι Αὐδοὶ ἀείναον εἶναι· καλέσται δὲ
 αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Αὐδοὶ δὲ 94
 νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες, χωρὶς
 ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἀν-
 θρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
 κοψάμενοι ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο.
 φασὶ δὲ αὐτοὶ Αὐδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι
 τε καὶ Ἕλλησι κατεστρώσας ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι.
 ἔμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι καὶ
 Τυρσηνίην ἀποικίσαι, ὥδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ
 Ἄττος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν

Ἀυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Ἀυδοὺς τέως μὲν
 διάγειν λιπαρόντας, μετὰ δέ, ὥς οὐ παύεσθαι, ἕκα
 δίζησθαι, ἕλλον δὲ ἕλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξεν-
 ρεῖσθαι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλ-
 λων καὶ τῆς σφαίρης καὶ τῶν ἄλλων πασέων παιγνιέων
 τὰ εἶδεα, πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ ὦν τὴν ἐξεύρεσθαι
 οὐκ οἰκημοῦνται Ἀυδοί. ποιεῖν δὲ ὥδε πρὸς τὸν λιμὸν
 ἐξενρόντας· τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶ-
 σαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία, τὴν δὲ ἑτέραν σιτέεσθαι
 παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτῳ τρόπῳ διάγειν
 ἐπ' ἔτεα δυὼν δέοντα εἰκοσι. ἐπεῖτε δὲ οὐκ ἀνίεναι
 τὸ κακόν, ἀλλ' ἐτι ἐπὶ μᾶλλον βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν
 βασιλέα αὐτῶν δύο μοῖρας διελόντα Ἀυδῶν πάντων
 κληρῶσαι τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δ' ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς
 χώρας, καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν
 μοιρέων ἑωυτὸν τὸν βασιλέα προστάσσειν, ἐπὶ δὲ τῇ
 ἀπαλλασσομένῃ τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὐνομα εἶναι
 Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ
 τῆς χώρας καταβῆναι ἐς Σμύρνην καὶ μηχανήσασθαι
 πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθιμένους τὰ πάντα, ὅσα σφι ἦν χρηστὰ
 ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίον τε καὶ γῆς ζήτησιν, ἐς
 ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρ-
 κοὺς, ἐνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιος καὶ οἰκέειν τὸν
 μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Ἀυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς
 ἐπὶ τοῦ βασιλέως τοῦ παιδός, ὅς σφας ἀνήγαγε. ἐπὶ
 τούτου τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένους ὀνομασθῆναι Τυρ-
 σηνοὺς. Ἀυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδούλωντο.

95 ἘΠΙΔΙΖΗΤΑΙ δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος
 τὸν τε Κύρον ὅστις ἔων τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε
 καὶ τοὺς Πέρσας ὅτε τοῦ τρόπου ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης

ὥς ὧν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι οἱ μὴ βουλόμενοι
 σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον,
 κατὰ ταῦτα γράψω, ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ τρι-
 φασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων
 τῆς ἄνω Ἀσίας ἐπ' ἕτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι
 ὧτ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κως οὗτοι
 περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι ἐγέ-
 νοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ἀπώσάμενοι τὴν δουλοσύνην
 ἐλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη α-
 ἰοῖεε τῶντ' οὗτοι Μῆδοισι. ἐόντων δὲ αὐτονόμων 96
 πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον ὧδε αὐτὶς ἐς τυραννίδας πε-
 ριῆλθον. ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μῆδοισι ἐγένετο σοφὸς τῷ
 οὐνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ
 Δηϊόκης ἐρασθεὶς τυραννίδος ἐποίησε τοιάδε· κατοικη-
 μένων τῶν Μῆδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ
 πρότερον δόκιμος καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δι-
 καιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκαε· καὶ ταῦτα μέντοι εὐσύνης
 ἐνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν ἐποίησε, ἐπι-
 στάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἔδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ
 δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι ὀργῶντες αὐτοῦ τοὺς τρό-
 πους δικαστὴν μιν ἐωντῶν αἰρέοντο. ὁ δὲ δὴ, οἷα μνιά-
 μενος ἀρχήν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα
 ἐπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιητέων, οὕτω
 ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμησι ὡς Δηϊό-
 κης εἴη ἀνὴρ μούνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον
 περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμησι, τότε, ἐπειτέ ἤκουσαν,
 ἴσμενοι ἐφοίτων παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασό-
 μενοι, τέλος δὲ οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπιτράποντο. πλεῖστος 97
 δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανο-
 μένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐόν, γνοὺς ὁ

Αθιώκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον οὔτε κατίζειν ἔτι
 ἤθελε ἐνθα περ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη
 δικᾶν ἔτι· οὐ γάρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑωυτοῦ ἐξημελι-
 κῶτα τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. εἰούσης ὦν ἄρπα-
 γῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ
 πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τὴν αὐτὴν καὶ
 ἐδίδοσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων.
 ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Αθιώκου φίλοι·
 Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι δυνατοὶ εἶμεν
 οἰκέειν τὴν χώραν, φέρε στήσωμεν ἡμεῶν αὐτῶν βασι-
 λέα· καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται καὶ αὐτοὶ πρὸς
 ἔργα τρεψόμεθα οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα.
 ταῦτά κη λέγοντες πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.
 98 αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὕντινα στήσονται βασιλέα,
 ὁ Αθιώκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλ-
 λόμενος καὶ αἰνεόμενος, ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασι-
 λέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωυτῷ
 ἄξια τῆς βασιλείης οἰκοδομῆσαι καὶ κρατύναι αὐτὸν
 δορυφόροις. ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι· οἰκοδομέ-
 ουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐ-
 τὸς ἔφρασε τῆς χώρας, καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέ-
 πουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ ὥς ἔσχε
 τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιή-
 σασθαι καὶ τοῦτο περιστέλλοντας τῶν ἄλλων ἦσσαν
 ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων
 οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν
 Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστέωτα.
 μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος
 τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισι ἐστὶ ὑψη-
 λότερος. τὸ μὲν κού τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει κολω-

νός ἔων ὥστε τοιοῦτο εἶναι, τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπε-
 τηδεύθη. κύκλων δὲ ἔδοντων τῶν συναπάντων ἑπτά, ἐν
 τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλῆα ἐνεστί καὶ οἱ θησαυροί. τὸ
 δ' αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων κύ-
 κλον μάλιστα κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύ-
 κλου οἱ προμαχεῶνες εἰσι λευκοί, τοῦ δὲ δευτέρου μέ-
 λανες, τρίτου δὲ κύκλου φοινίκεοι, τετάρτου δὲ κυάνιοι,
 πέμπτου δὲ σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων
 οἱ προμαχεῶνες ἡνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι· δύο δὲ
 οἱ τελευταῖοι εἰσι ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατα- 99
 κεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ
 ὁ Δημόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία,
 τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν.
 οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων κόσμον τόνδε Δημόκης πρῶ-
 τός ἐστι ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα
 μηδένα, δι' ἀργέλων δὲ πάντα χρᾶσθαι, ὀρᾶσθαι τε
 βασιλέα ὑπὸ μηδενός, πρὸς τε τοῦτοις ἐτι γελᾶν τε
 καὶ ἀντίον πύειν καὶ ἅπασι εἶναι τοῦτό γε αἰσχρόν.
 ταῦτα δὲ περὶ ἑωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὥπως
 ἂν μὴ ὀρῶντες οἱ ὀμήλικες, ἔδοντες σύντροφοί τε ἐκείνῳ
 καὶ οἰκίῃς οὐ φλευροτέρῃς οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθήν λει-
 πόμενοι, λυπεοῖατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός
 σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι. ἐπεῖτε δὲ ταῦτα διεκό- 100
 σμησε καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἣν τὸ δί-
 καιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες
 ἔσω παρ' ἐκείνου ἐσπέμπεσκον, καὶ ἐκεῖνος διακρίνων
 τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δί-
 κας ἐποίεε, τὰδε δὲ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυν-
 θάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὥπως μεταπέμφαιτο, κατ'
 ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἑδικαίου, καὶ οἱ κατάσκοποι

τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἡρξ^ε.
 101 Αἰγιόχης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μορ-
 νον καὶ τούτου ἦρξε. ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα,
 Βοῦσαι, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βού-
 102 διοι, Μάγοι. γένεα μὲν δὴ Μήδων ἔστι τοσάδε. Αἰγ-
 όκειω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς τελευτήσαντος Αἰγ-
 όκειω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρ-
 δέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ οὐκ ἀπεχρόατο
 μούνων Μήδων ἄρχειν, ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς
 Πέρσας πρώτοισί τε τούτοισι ἐπιθήκατο καὶ πρώτους
 Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ ἔχων δύο ταῦτα
 ἔθνηα καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην
 ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος, ἐς ὃ στρατευσάμενος
 ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἳ Νίνων
 εἶχον καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν με-
 μυνωμένοι μὲν συμμάχων ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μὲν-
 τοι ἑωυτῶν εὖ ἤκοντες, ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσά-
 μενος ὁ Φραόρτης αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ
 103 εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω
 δὲ τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ
 Αἰγιόκειω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἄλ-
 κιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ
 τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκά-
 στος εἶναι, τοὺς τε αἰχμοφόρους καὶ τοὺς τοξοφόρους
 καὶ τοὺς ἱππέας· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα ὁμοίως
 ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσιν ἔστι μαχεσάμε-
 νος ὅτε νῦν ἡ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι, καὶ ὁ
 τὴν Ἄλυνος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἑωυτῷ.
 συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας ἐστρα-
 τεύετο ἐπὶ τὴν Νίνων, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ καὶ τὴν

πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὥς συμβαλὼν
 ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νίνον
 ἐπὶ ἤλθε Σκυθίων στρατὸς μέγας, ἥγε δὲ αὐτοὺς βασι-
 λεὺς ὁ Σκυθίων Μαδύης Πρωτοθύεω παῖς· οὐ ἐσέβα-
 λον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς
 Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι οὕτω ἐς
 τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης 104
 τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τρι-
 ῖγοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός, ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ
 πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλ' ἐν τῷ διὰ
 μέσου ἔθνος αὐτῶν ἔστι, Σάσπειρες, τοῦτο δὲ παρα-
 μειβομένοισι εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἱ γε Σκυ-
 θαὶ ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν πολλὰ
 μακροτέραν ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Κανκά-
 σιον ὕψος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μηδοὶ συμβαλόντες τοῖσι
 Σκυθήσι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ τῆς ἀρχῆς κατελύθη-
 σαν, οἱ δὲ Σκυθαὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. ἐνθεῦ- 105
 τε δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον. καὶ ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν τῇ
 Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Παμμήτιχός σφεας Αἴγυπτου βασι-
 λεὺς ἀντιάσας δώροισι τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει τὸ προ-
 σωτέρῳ μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ ἐπεῖτε ἀναχωρέοντες
 ὀπίσω ἐγίνοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῶν
 πλεόντων Σκυθίων παρεξελθόντων ἀσινέων ὀλίγοι τινὲς
 αὐτῶν ὑπολειφθέντες ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφρο-
 δίτης τὸ ἱερόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱερόν, ὥς ἐγὼ πυνθᾶ-
 νόμενος εὐρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱερόν, ὅσα ταύ-
 τῃ τῆς θεοῦ· καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερόν ἐνθεῦτεν
 ἐγένετο, ὥς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι, καὶ τὸ ἐν Κυθή-
 ροισι Φοῖνικές εἰσι οἱ ἰδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συ-
 ρίης ἰόντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθίων συλήσασι τὸ ἱερόν τὸ

ἐν Ἀσκάλωνι καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ὁ
 θεὸς θήλειαν νοῦσον. ὥστε ἅμα λέγουσιν τε οἱ Σκύθαι
 διὰ τοῦτό σφεας νοσέειν, καὶ ὄραν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς
 ἀπικνεομένους εἰς τὴν Σκυθικὴν χώραν ὡς διακέσται,
 106 τοὺς καλέουσι ἐνάρεας οἱ Σκύθαι. ἐπὶ μὲν νυν ὁκτὼ
 καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ
 πάντα σφι ὑπὸ τε ὕβριος καὶ ὀλιγορίας ἀνάστατα ἦν.
 χωρὶς μὲν γὰρ φόρον ἐπαρῆσον παρ' ἑκάστων τὸ ἐκά-
 στοις ἐπέβαλλον, χωρὶς δὲ τοῦ φόρου ἠρπαζον περιε-
 λαύοντες τοῦτο ὃ τι ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν
 τοὺς πλεῦνας Κυαζάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ
 καταμιθύσαντες κατεφόνευσαν, καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο
 τὴν ἀρχὴν Μῆδοι καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρό-
 τερον, καὶ τὴν τε Νίνον εἶλον (ὥς δὲ εἶλον, ἐν ἐτί-
 ροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους
 ἐποιήσαντο πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ
 ταῦτα Κυαζάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσαεράκοντα ἔτεα
 107 σὺν τοῖσι Σκύθαι ἤρξαν, τελευταῖα, ἐκδέκεται δὲ Ἀστυά-
 γης ὁ Κυαζάρειο παῖς τὴν βασιλίην. καὶ οἱ ἐγένετο
 θυγάτηρ τῇ οὖνομα ἔθηκε Μανδάνην, τὴν ἐδόκει
 Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτο ὥστε πληῖσαι
 μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην
 πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μέγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι
 τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθόν.
 μετὰ δὲ τὴν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς
 ὠραίην Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ
 γυναικα, δεδοικώς τὴν ὄψιν, ὁ δὲ Πέρσης διδοῖ τῷ
 οὖνομα ἦν Καμβύσης, τὸν εὗρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα
 ἀγαθῆς, τρόπον δὲ ἡσυχίου, πολλῶ ἐνεργθε ἄγων αὐτὸν
 μέσον ἰανδρὸς Μήδου.

Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης ὁ 108
 Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὕψιν· ἐδόκεε δὲ
 οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῶναι ἄμπε-
 λον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν
 δὲ τοῦτο καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι μετεπέμ-
 ψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν,
 ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ
 αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ οἱ τῆς ὕψιος τῶν μάγων οἱ
 ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐ-
 τοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὦν φυ-
 λασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὥς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας
 Ἀρπαγον, ἄνδρα οὐκίσιον καὶ πιστότατόν τε Μήδων καὶ
 πάντων ἐπίτροπον τῶν ἐωντοῦ, ἔλεγέ οἱ τὰδε· Ἀρπαγε,
 πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθῶ, μηδαμῶς παραχρήσῃ, μηδὲ
 ἐμέ τε παραβάλλῃ καὶ ἄλλους ἐλόμενος ἐξ ὑστέρης σεωντῷ
 περιπέσῃς. λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα, φέρων δὲ
 ἐς σεωντοῦ ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπῳ ὅτε φ
 αὐτὸς βούλει. ὁ δὲ ἀμείβεται· ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλ-
 λοτὲ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἔχαρι οὐδέν, φυλασσόμεθα
 δὲ ἐς σέ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν.
 ἀλλ' εἰ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τό γι
 ἡμῶν ὑπηρετέεσθαι ἐπιτηδέως. τούτοισι ἀμειψάμενος 109
 ὁ Ἀρπαγος, ὥς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦγε κλαίων ἐς τὰ οἰκία· παρελθὼν δὲ
 ἔφραξε τῇ ἐωντοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος ἡ-
 θέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει· Νῦν ὦν τί σοι
 ἐν νόῳ ἐστὶ ποιεῖν; ὁ δὲ ἀμείβεται· Οὐ τῇ ἐντελέλειτο
 Ἀστυάγης, οὐδ' εἰ παραφρονήσῃ τε καὶ μανέσται κάκιον
 ἢ νῦν μάλινται, οὐ οἱ ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ
 οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἴνεκα

- οὐ φονεύσω μιν, καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστὶ ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέρον καὶ ἄκαις ἔρ-
 σεως γόνου· εἰ δ' ἐθελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς
 τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς, τῆς νῦν
 τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τι ἢ λείπεται τὸ ἐν-
 θεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφα-
 λείως εἵνεκα ἐμοὶ δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα, δεῖ
 μέντοι τῶν τινα Ἀστυάγεος αὐτοῦ φονέα γενέσθαι καὶ
 110 μὴ τῶν ἐμῶν. ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἐπεμπε
 ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάγεος τὸν ἡπίστατο νομᾶς
 τε ἐπιτηδεσιτάτας νέμοντα καὶ ὕρεα θηριωδέστατα, τῷ
 οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἑωυτοῦ συνδούλῳ,
 οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε Κυνώ κατὰ τὴν
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν Σπακώ· τὴν
 γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι. αἱ δὲ ὑπώρεαί εἰσι
 τῶν ὀρέων, ἐνθα τὰς νομᾶς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ
 βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἀρβατάνων καὶ
 πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ
 χώρα πρὸς Σασπείρων ὀρεινὴ ἐστὶ κάρτα καὶ ὑψηλὴ τε
 καὶ ἰδησι συνηρεφής, ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα
 ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος
 ἀπῆκετο, ἔλεγε ὁ Ἀρπαγος τάδε· Κελεύει σε Ἀστυάγης
 τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν
 ὀρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖν. καὶ τάδε τοι ἐκέ-
 λευσε εἰπεῖν, ἣν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ
 περιποιήσῃς, ὁλέσθῃ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι· ἐπο-
 ρᾶν δὲ ἐκκείμενον τέταγμαί ἐγώ.
- 111 Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος καὶ ἀναλαβὼν τὸ παι-
 δίον ἦγε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν
 ἑπαυλιν. τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἐοῦσα πᾶ-

σαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει οίχομένου
τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφοτέροι
ἀλλήλων πέρι, ὁ μὲν τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων,
ἡ δὲ γυνὴ ὅ τι οὐκ ἐσθλῶς ὁ Ἄρπαγος μεταπέμψαιτο
αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεῖτε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἷα
ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ εἶρετο προτέρη ὅ τι μιν
οὕτω προθύμως Ἄρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε· Ὡ
γύναι, εἰδὼν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μήτε
ἰδεῖν ὄφελον μήτε κοτὲ γενέσθαι ἐς δεσπότας τοὺς ἡμε-
τέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατείχεται·
ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς ἦμα ἔσω. ὥς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω
παιδίον προκείμενον ἀσπαῖρόν τε καὶ κραγγανόμενον,
κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἄρπαγος
δὲ ὡς εἶδὲ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παι-
δίον οἴχεσθαι φέροντα καὶ θεῖναι ἐνθα θηριωδέστατον
εἴη τῶν ὁρέων, φᾶς Ἀστυάγεια εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέ-
μενόν μοι, πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφεα ποιήσαιμι. καὶ
ἐγὼ ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶ-
ναι· οὐ γὰρ ἔν κοτε κατέδοξα ἐνθεν γε ἦν. ἐθάμβεον
δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον, πρὸς δὲ
καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρπάγου. καὶ
πρόκατε δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον
θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλιος ἐνεχείρισε
τὸ βρέφος, ὡς ἄρα Μανθάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυά-
γεις θυγατρὸς καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου, καὶ μιν
Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὅδε ἐστί. ἅμα 112
τε ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε.
ἡ δὲ ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἔόν, θα-
ρσύνασα καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς ἐχρήριζε
μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τε εἶναι

ἄλλως αὐτὰ ποιεῖν· ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπους ἐξ
 Ἀρπάγου ἐποφομένους, ἀπολέσθαι τε κάκιστα ἦν μὴ
 σφρα ποιήσῃ. ὥς δὲ οὐκ ἐπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δει-
 τερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πεί-
 θειν μὴ ἐκθελῖναι, σὺ δὲ ὥδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσα γὰρ
 ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον· τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα
 δὲ τεθνεὺς· τοῦτο μὲν φέρων πρόθεσ, τὸν δὲ τῆς Ἀστύα-
 γεος θυγατρὸς παῖδα ὥς ἐξ ἡμέων ἔοντα τρέφωμεν· καὶ
 οὕτω οὕτε σὺ ἀλώσῃαι ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὕτω
 ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὅ τε γὰρ τεθνεὺς βασι-
 λείης ταφῆς κυρήσει καὶ ὁ περιεὼν οὐκ ἀπολείει τὴν
 113 ψυχὴν. κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρῶντα
 εὖ λέγειν ἡ γυνή, καὶ αὐτίκα ἐποίησε ταῦτα. τὸν μὲν
 ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδού τῇ ἑω-
 τοῦ γυναικί, τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἔοντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε
 ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον· κοσμήσας δὲ τῷ
 κόσμῳ παντὶ τοῦ ἐτέρου παιδός, φέρων ἐς τὸ ἐρημύτατον
 τῶν ὁρέων τιθεῖ. ὥς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκκει-
 μένῳ ἐγένετο, ἦι ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προ-
 βοσκῶν φύλακον αὐτοῦ καταλιπὼν, ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ
 Ἀρπάγου ἀποδεικνύναι ἔφη ἔτοιμος εἶναι τοῦ παιδίου
 τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγὸς τῶν ἑωυτοῦ δορυφό-
 ρων τοὺς πιστοτάτους εἰδὲ τε διὰ τούτων καὶ ἔθαψε
 τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο, τὸν
 δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα παραλαβοῦσα
 ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, ὄνομα ἄλλο κού τι καὶ
 οὐ Κῦρον θεμένη.

114 Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, προῆγμα ἐς αὐτὸν
 τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιξε ἐν τῇ κόμῃ
 ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὐται, ἔπαιξε δὲ

μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδοῖ. καὶ οἱ παῖδες παίζοντες
 εἶλοντο ἐκ τῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βου-
 κόλου ἐπικλησὶν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε τοὺς μὲν
 οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ δορυφόρους εἶναι, τὸν δὲ
 καὶ τινὰ αὐτῶν ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι, τῷ δὲ τινι
 τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὥς ἐκάστω ἔργον
 προστάσων. εἰς δὴ τούτων τῶν παίδων συμπαίζων,
 ἔων Ἀρτεμβάρεος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μῆδοισι, οὐ
 γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου, ἐκέλευε
 αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν, πειθομένων δὲ
 τῶν παίδων ὁ Κύρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε
 μαστιγέων. ὁ δὲ ἐπείτε μετείθη τάχιστα, ὥς γε δὴ ἀνάξια
 ἑαυτοῦ παθῶν, μᾶλλον τι περιημέκτεε, κατελθὼν δὲ ἐς
 πόλιν πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἡμ-
 ησε, λέγων δὲ οὐ Κύρου (οὐ γὰρ καὶ ἦν τοῦτο τοῦ-
 νομα), ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός.
 ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ ὥς εἶχε ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυά-
 γεα καὶ ἄμα ἀγόμενος τὸν παῖδα ἀνάρσια προήγματα ἔφη
 πεπονθέναι, λέγων· ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου,
 βουκόλου δὲ παιδὸς ὧδε περιυβρίσμεθα, δεικνὺς τοῦ
 παιδὸς τοὺς ὧμους. ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν Ἀστυάγης, 115
 θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδί τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεος εἵ-
 νεκα, μετεπέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα.
 ἐπείτε δὲ παρῆσαν ἀμφοτέρω, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον
 ὁ Ἀστυάγης ἔφη· Σὺ δὴ ἔων τοῦδε τοιούτου ἐόντος
 παῖς ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ'
 ἐμοὶ ἀεικεῖν τοιῇδε περισπεῖν; ὁ δὲ ἀμείβετο ὧδε· ὦ
 δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ· οἱ γὰρ
 με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τῶν καὶ ὧδε ἦν, παίζοντες
 σφῆων αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα· ἐδόκεον γὰρ σφι

εἶναι ἐς τοῦτα ἐπιτηδεότατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες
 τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀνηκούστες τε καὶ
 λόγον εἶχε οὐδένα, ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε
 116 εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὅδε τοι πάρειμι. ταῦτα
 λέγοντος τοῦ παιδὸς τὸν Ἀστυάρεα ἐσήϊε ἀνάνησθαι
 αὐτοῦ, καὶ οἱ ὃ τε χαρακτήρ τοῦ προσώπου προσφύρε-
 σθαι ἐδόκεε ἐς ἑωυτὸν καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρῃ
 εἶναι, ὃ τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῇ ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς
 ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγείς δὲ τούτοισι ἐπὶ χρόνον
 ἄφθογγος ἦν· μόγισ δὲ δὴ κοτε ἀνευρεχθεὶς εἶπε, θέλων
 ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μούνον
 λαβὼν βασανίσῃ· Ἀρτέμβαρεις, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω ὥστε
 σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφεσθαι. τὸν
 μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει, τὸν δὲ Κύρον ἦγον ἔσω οἱ
 θεράποντες κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάρεος. ἐπεὶ δὲ ὅπ-
 λείλειπτο ὁ βουκόλος μούνος μουνόθεν, τάδε αὐτὸν εἶ-
 ρετο ὁ Ἀστυάρχης, κόθιν λάβαι τὸν παῖδα καὶ τίς εἴη ὁ
 παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγυμέναι καὶ τὴν τε-
 κοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάρχης δὲ μὴ
 οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάρκας μεγά-
 λας ἀπικνέεσθαι, ἕμα τε λέγων ταῦτα ἐσήμαινε τοῖσι
 δορυφόροις λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ ἀρόμενος ἐς τὰς
 ἀνάρκας οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἔοντα λόγον. ἀρχόμενος
 δὲ ἀπ' ἀρχῆς διεξήϊε τῇ ἀληθείᾳ χρωόμενος καὶ κατε-
 βαινε ἐς λιτὰς τε καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔλ-
 117 αὐτόν. Ἀστυάρχης δὲ τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείαν
 ἐκφήναντος λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο, Ἀρπάγος
 δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος καλεῖν αὐτὸν τοὺς δορυ-
 φόρους ἐκέλευε. ὥς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος, εἰρετό μὲν
 ὁ Ἀστυάρχης· Ἀρπαγε, τέφ δὴ μόρφ τὸν παῖδα κατ-

ἤρξατο τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς
 ἡμῶν; ὁ δὲ Ἀρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἐνθὺν ἐόντα,
 οὐ τρώπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλ-
 σκῆται, ἀλλὰ λέγει τάδε· Ὡ βασιλεῦ, ἐπεῖτε παρέλαβον
 τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπέων ὅπως σοὶ τε ποιήσω κα-
 τὰ νόον καὶ ἐγὼ πρὸς σέ γινόμενος ἀναμάρτητος μήτε
 θυγατρὶ τῇ σῇ μήτε αὐτῷ σοὶ εἶην αὐθιγένης. ποιῶ δὴ
 ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε παραδίδωμι τὸ παι-
 δίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό.
 καὶ λέγων τοῦτό γε οὐκ ἐψευδόμεν· σὺ γὰρ ἐντετέλλο
 νότω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος
 εἶναι μιν ἐς ἔρημον ὕψος καὶ παραμένοντα φυλάσσειν
 ἕχρι οὗ τελετηρήσῃ, ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε ἦν μὴ τάδε
 ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεῖτε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κε-
 λεύμενα ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνούχων
 τοὺς πιστοτάτους καὶ εἶδον δι' ἐκείνων καὶ ἔθαψά μιν.
 οὕτω ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ προήγματος τούτου, καὶ
 τοιοῦτα μύθῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἀρπαγος μὲν δὴ τὸν 118
 ὅν ἐφαινε λόγον, Ἀστυάγης δὲ κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε
 νόλον διὰ τὸ γεγονός, πρῶτα μὲν, κατὰ περ ἤκουσε αὐ-
 τὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ προήγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ
 Ἀρπάγῳ, μετὰ δέ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέβαινε λέγων
 ὡς περίεστί τε ὁ παῖς καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς. Τῷ
 γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα τούτου
 λαμνον μεγάλως καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημένος
 οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεῦμην. ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετε-
 τεώσης τοῦτο μὲν τὸν σεωντοῦ παῖδα ἀπόπεμψον πα-
 ρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα, τοῦτο δέ (σῶσθρα γὰρ του
 παιδὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμῇ αὕτη προσκέεται)
 πέρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον. Ἀρπαγος μὲν ὡς ἤκουσε 119

ταῦτα, προσκυνήσας καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ
ἀμαρτὰς οἱ ἐς θεὸν ἐγεγόνεε καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῆσι
ἐπὶ δειπνον ἐκέκλητο, ἦγε ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν
ταχίστην, ἣν γὰρ οἱ παῖς εἰς μούνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα
κου μάλιστα γεγονώς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἵεναι τε κελύων
ἐς Ἀστυάγεος καὶ ποιέειν ὅ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς
δὲ περιχαρὴς ἔων φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα.
Ἀστυάγης δέ, ὥς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἀρπάγου παῖς, σφάξας
αὐτὸν καὶ κατὰ μέλεα διελὼν τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ
ἤψησε τῶν κρεῶν, εὖτυκτα δὲ ποιησάμενος εἶχε ἔτοιμα.
ἐπεῖτε δὲ τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δειπνου παρήσαν οἱ
τε ἄλλοι δαυτυμόνες καὶ ὁ Ἀρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι
καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετιθέατο τράπεζαι ἐπίπλευαι μν-
λέων κρεῶν, Ἀρπάγῳ δὲ τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ, πλὴν
κεφαλῆς τε καὶ ὤκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰλλα πάν-
τα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κατακεκαλυμμένα
ὥς δὲ τῷ Ἀρπάγῳ ἐδόκεε ἅλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης
εἶρετό μιν εἰ ἡσθείη τι τῇ θούλῃ. φαμένου δὲ Ἀρπάγου
καὶ κάρτα ἡσθῆναι παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κα-
φαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην καὶ τὰς χεῖρας καὶ
τοὺς πόδας, Ἀρπαγον δὲ ἐκέλευον προσστάντες ἀποκα-
λύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν. παιδόμενος
δὲ ὁ Ἀρπαγος καὶ ἀποκαλύπτων ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ
λείμματα· ἰδὼν δὲ οὔτε ἐξεπλάγῃ ἐντός τε ἑωυτοῦ γί-
νεται. εἶρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτι
θηρίον κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη καὶ
ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ. τοῦτοι οἱ δὲ
ἀμειψάμενος καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἦγε ἐς
τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἐμελλε, ὥς ἐγὼ δοκέω, ἀλίσσας
θάψειν τὰ πάντα.

Ἀρπύρῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην ταύτην ἐπέθηκε, 120
 Κύρου δὲ περὶ βουλευῶν ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μά-
 γων οἳ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτῃ ἐκριναν. ἀπικομένους
 δὲ εἶρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἐκρινάν οἱ τὴν ὕψιν. οἱ δὲ
 κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν
 παῖδα, εἰ ἐπέζωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμεί-
 βετο αὐτοὺς τοισίδε· Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι, καὶ
 μιν ἐπ' ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες
 ἐστήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ πάντα ὕσα περ οἱ ἀληθὲς λό-
 γῳ βασιλῆες ἐτελέωσε ποιήσας· καὶ γὰρ δορυφόρους
 καὶ θυρωροὺς καὶ ἀγγελιηφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα
 διατάξας ἤρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέ-
 ρειν; εἶπαν οἱ μάγοι· Εἰ μὲν περίεστί τε καὶ ἐβασί-
 λευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίας τινός, θάρσει τε τούτου
 εἵνεκα καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον
 ἔρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κε-
 χώρηκε, καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐχόμενα τελέως ἐς
 ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβεται ὁ Ἀστυάγης τοισίδε· Καὶ
 αὐτός, ὦ μάγοι, ταύτῃ πλείστος γνώμην εἰμί, βασιλέος
 ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς ἐξήκειν τε τὸν ὕνειρον καὶ
 μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν ἔτι οὐδέν. ὅμως γε
 μέντοι συμβουλευσάτέ μοι εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλ-
 λει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν
 πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι· Ὡ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν
 περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείνως
 μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦνται ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιοῦσα
 ἔδοντα Πέρσῃν, καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι δουλούμεθα τε
 καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἐόντες
 ἑξῆνοι· σέο δ' ἐνεστεῶτος βασιλέος, ἐόντος πολιήτεω,
 καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχο-

- μεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς
 προοπτεόν ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβερὸν τι ἐνωρῶμεν, πᾶν
 ἔν σοι προεφράζομεν. νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνω-
 πίου ἐς φλαῦρον αὐτοὶ τε θαρσέομεν καὶ σοὶ ἕτερα
 τοιαῦτα παρακελευόμεθα· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλ-
 μῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.
 121 ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης ἐχάρη τε καὶ καλέσας τὸν
 Κῦρον ἔλεγε οἱ τάδε· ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ οἶ' ὄψιν
 ὀνειρῶν οὐ τελέην ἠδίκηον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ πε-
 ρίεις· νῦν ὦν ἰθὺ χαίρων ἐς Πέρσας, πομποὺς δὲ ἐγὼ
 ἔμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ πατέρα τε καὶ μητέρα ἐν-
 ρήσεις οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλου καὶ τὴν
 γυναικα αὐτοῦ.
 122 Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης ἀποπέμπει τὸν Κῦρον.
 νοστήσαντα δὲ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία ἐδέξαντο
 οἱ γεινόμενοι, καὶ δεξάμενοι ὥς ἐπύθοντο, μεγάλως
 ἀσπάζοντο οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτήσαι,
 ἱστόρεόν τε ὅτεω τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε,
 φῶς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεί-
 στον, κατ' ὁδὸν δὲ πνυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην.
 ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὥς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶναι
 παῖς, ἀπὸ δὲ τῆς κείθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν
 πομπῶν πνυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βου-
 κόλου γυναικός, ἥτις τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός, ἥν
 τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες
 παραλαβόντες τὸ ὄνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως δοκέῃ
 τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναι σφι ὁ παῖς, κατέβαλον φάτιν
 ὥς ἐκκαίμενον Κῦρον κύων ἐξεθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ
 123 φάτις αὕτη κεχώρηκε. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ καὶ ἐόντι
 τῶν ἡλίκων ἀνδρηνότατῳ καὶ προσφιλεστάτῳ προσέκειτο

ὁ Ἄρπαγος δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυ-
 μέων. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἔόντος ιδιώτῃ οὐκ ἐνώρα τιμω-
 ρίην ἔσομένην ἐς Ἀστυάγεα, Κῦρον δὲ δρέων ἐπιτρε-
 φόμενον ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κῦρον
 τῇσι ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ
 κατέργαστο· ἔόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μή-
 δους συμμίσγων ἐνὶ ἐκάστῳ ὁ Ἄρπαγος τῶν πρώτων
 Μήδων ἀνέπειθε ὡς χορὴ Κῦρον προστησαμένους Ἀστυά-
 γεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένου δὲ οἱ τού-
 του καὶ ἔόντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κῦρῳ διαιτωμένῳ
 ἐν Πέρσῃσι βουλούμενος ὁ Ἄρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυ-
 τοῦ γνώμην ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἄτε τῶν ὁδῶν
 φυλασσομένων, ὁ δὲ ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε. λαγὸν μηχαν-
 υησάμενος καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα καὶ οὐ-
 δέν ἀποτίλας, ὥς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γρά-
 ψας τὰ οἱ ἐδόκεε· ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γα-
 στέρα καὶ δίκτυα δοὺς ἄτε θηρευτῇ τῶν οἰκετῶν τῷ
 πιστοτάτῳ, ἀπέστειλλε ἐς τοὺς Πέρσας, ἐντειλάμενός οἱ
 ἀπὸ γλώσσης διδόντα τὸν λαγὸν Κῦρῳ ἐπειπεῖν αὐτο-
 χειρίῃ μιν διελεῖν καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρ-
 εῖναι. ταῦτά τε δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κῦρος ¹²⁴
 παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὗρων δὲ ἐν αὐτῷ τὸ
 βιβλίον ἐνεὸν λαβὼν ἐπελέγετο, τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε
 τάδε· ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορῶσι, οὐ
 γὰρ ἂν κοτε ἐς τοσοῦτο τύχης ἀπίκευ, σὺ νυν Ἀστυά-
 γεα τὸν σεωυτοῦ φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τού-
 του προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοὺς τε καὶ ἐμὲ
 περὶς. τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκρεμαθηκέναι
 σέο τε αὐτοῦ περὶ ὡς ἐπρήχθη καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυά-
 γεος πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ

βουκόλῳ. σὺ νυν, ἣν βούλῃ ἐμοὶ πεῖθεσθαι, τῆς περ Ἀστυάγης ἔρχει χώρας, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίστασθαι στρατηλάτες ἐπὶ Μήδους· καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῆναι στρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων ἕλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα καταγείναι πειρήσονται. ὥς ὦν ἐτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἐόντος, ποίεις ταῦτα καὶ ποίεις κατὰ τάχος.

- 125 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεω τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίστασθαι, φροντίζων δὲ εὗρισκέ τε ταῦτα καιριώτατα εἶναι καὶ ἐποίησε δὴ ταῦτα· γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλήην τῶν Περσέων ἐποίησατο, μετὰ δὲ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος ἔφη Ἀστυάγέα μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένηα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνέλισε καὶ ἀνέπεισε ἀπίστασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὅλλοι πάντες ἀρτέεται Πέρσαι· Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι· τούτων Πασαργάδια εἰσὶ ἄριστοι, ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φηήτορη, ἐνθεν οἱ βασιλεῖς οἱ Περσεῖδαι γηγόνασιν· ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οὔδε· Πανθιαλαῖοι, Ἀθηρυσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι, οἱ δὲ ἄλλοι νομέδες, Δάοι, Μάρδοι, Ἀροπικοί, 126 Σαγάρτιοι. ὥς δὲ παρήσαν ἕπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος (ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὕσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἢ εἴκοσι πέντη) τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶ-

σαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον δευτέρᾳ σφι προεῖπε ἐς τὴν ὕστεραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰπόλια καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσσας ἐς τὸν αὐτὸ ἔθνε καὶ παρεσκεύαζε ὥς δεξιόμενος τὸν Περσέων στρατόν, πρὸς δὲ οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὥς ἐπιτηδεοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὕστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα εὐώχεε. ἐπεῖτε δὲ ἀπὸ δειπνου ἦσαν, εἰρετὸ σφεας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μέσον· τὴν μὲν γὰρ προτέρεην ἡμέρεην πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεούσαν πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέγων· Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι ἔστι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι δὲ [ἐμέο πείθεσθαι] εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναριθμηταί. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτὸς τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονώς τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι καὶ ὑμέας ἡγήμαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους οὔτε τᾶλλα οὔτε τὰ πολέμια. ὥς ὦν ἐχόντων ὧδε ἀπίστασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην.

Πέρσαι μὲν νυν προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ἄσμενοι 127 ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὥς ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα πρήσσοντα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἤξει παρ' ἐκείνου ἢ Ἀστυάγης αὐτὸς βουλήσεται. ἀκούσας

δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης Μήδους τε ὥπλισε πάντας καὶ
 στρατηγὸν αὐτῶν ὥστε θεοβλαβῆς ἔων Ἄρπαγον ἀπέ-
 δεξε, λήθην ποιούμενος τὰ μιν ἐόργεε. ὥς δὲ οἱ Μῆδοι
 στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες
 αὐτῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον, οἱ δὲ
 αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλείστοι ἐθελο-
 128 κάκειόν τε καὶ ἔφευγον. διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ
 στρατεύματος αἰσχροῶς, ὥς ἐπύθτετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης,
 ἔφη ἀπειλῶν τῷ Κύρῳ· Ἄλλ' οὐδ' ὥς Κύρος γε χαί-
 ρῃσει. τοσαῦτα εἰπας πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς
 ὄνειροπόλους, οἱ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κύρον,
 τούτους ἀνεσκολόπισε, μετὰ δὲ ὥπλισε τοὺς ὑπολει-
 φθέντας ἐν τῷ ἄστει τῶν Μήδων, νέους τε καὶ πρε-
 σβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους καὶ συμβαλὼν
 τοῖσι Πέρσῃσι ἐσώθη, καὶ αὐτὸς τε Ἀστυάγης ἐξωγρήθη
 129 καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. εἰσὶν δὲ αἰχμα-
 λώτῳ τῷ Ἀστυάγει προστάς ὁ Ἄρπαγος κατέχειρθε τε
 καὶ κατεχερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα
 ἔπεα καὶ δὴ καὶ εἰρετό μιν πρὸς τὸ ἔωντοῦ δεῖπνον,
 τό μιν ἐκείνος σαρκῇ τοῦ παιδὸς ἐθοίνησε, ὅ τι εἴη ἢ
 ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιλείης. ὁ δὲ μιν προσ-
 ιδὼν ἀντείρετο εἰ ἔωντοῦ ποιεῖται τὸ Κύρον ἔργον
 Ἄρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράφαι, τὸ πρῆγμα δὴ
 ἔωντοῦ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μιν ἐπέφαινε τῷ
 λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον εἶντα πάντων ἀν-
 θρώπων, σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρὲν αὐτῷ βασιλέα
 γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἔωντοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρῶντα,
 ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος, ἀδικώτατον δέ, ὅτι τοῦ
 δεῖπνου εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε· εἰ γὰρ δὴ δεῖν
 πάντως περιεῖναι ἄλλῳ τέφρῃ τὴν βασιλείην καὶ μὴ αὐ-

τὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέφρῳ περιβαλεῖν
 τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μήδους μὲν ἀναι-
 τίους τοῦτου ἔοντας δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι,
 Πέρσας δὲ δούλους ἔοντας τὸ πρὶν Μήδων νῦν γεγο-
 νέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα 130
 πέντε καὶ τριήκοντα οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύσθη,
 Μῆδοι δὲ ὑπέκνυσαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τοῦτου πικρό-
 τητα, ἄρξαντες τῆς ἀνω Ἄλφους ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα
 τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυὼν δέοντα, παρὲξ ἢ ὅσον οἱ
 Σκύθαι ἤρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ
 σφι ταῦτα ποιήσασι καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου· ἀπο-
 στάντες δὲ ὀπίσω κατεστράφησαν μάχῃ νικηθέντες.
 τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπα-
 ναστάντες τοῖσι Μήδοισι ἤρχον τὸ ἀπὸ τοῦτου τῆς
 Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας
 εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὲ Κῦρος γε-
 νόμενός τε καὶ τραφεὶς καὶ ἐβασίλευσε καὶ Κροῖσον
 ὑστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίῃς κατεστρέψατο, ὡς εἴ-
 ρηται μοι πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος οὕτω
 πάσης τῆς Ἀσίης ἤρξε.

ΠΕΡΣΑΣ δὲ οἶδα νόμοισι τοιοισίδε χρωμένους· 131
 ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ
 ποιευμένους ἰδρῦεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρήνῃ
 ἐπιφέρουσι, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωπο-
 φνείας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κατὰ περ οἱ Ἕλληνες εἶναι.
 οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότεα τῶν ὀρέων
 ἀναβαλίνοντες θυσίαις ἐρδεῖν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐ-
 ρανοῦ Δία καλέοντες. θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ
 καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τοῦτοι μὲν
 δὴ θύουσι μούνοισι ἀρχῇθεν, ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ

Οὐρανίη θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀρα-
 βίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα,
 132 Ἀράβιοι δὲ Ἀλιλάτ, Πέρσαι δὲ Μίτραν. θυσίῃ δὲ τοῖσι
 Πέρσῃσι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατέστηκε.
 οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες
 θύειν. οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκ ἀλῶ, οὐ στέμμασι,
 οὐκ οὐλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλῃ, ἐς χῶρον
 καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος καλέει τὸν θεὸν ἐστεφανω-
 μένος τὸν τιάρην μυρσίῃη μάλιστα. ἐνωτῷ μὲν δὴ τῷ
 θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ, ὃ
 δὲ τοῖσι πᾶσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι καὶ τῷ
 βασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς
 γίνεται. ἐπεὶ δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱεῖον
 ἐψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποιῇν ὡς ἀπαλωτάτην, μάλ-
 ιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα τὰ
 κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ παρεστὼς ἐπα-
 εῖδει θεογονίην, οἷν δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπα-
 οιδίην· ἔνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας
 ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον ἀποφέρεται ὁ θύ-
 133 σας τὰ κρέα καὶ χρᾶται ὅ τι μιν λόγος αἰρέει. ἡμέρην
 δὲ ἀπασίων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑκα-
 στος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δι-
 καιεῦσι προτιθέσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν
 καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται ὄλους
 ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτά
 τῶν προβάτων προτιθέαται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέων-
 ται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι καὶ οὐκ ἁλίσι· καὶ διὰ
 τοῦτό φασι Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους πεινῶν-
 τας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐ-
 δὲν λόγου ἄξιον, εἰ δὲ τι παραφέροιο, ἐσθίοντας ἂν

οὐ πάντες οἶνω δὲ κέρτα προσκείται, καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκ οὐρήσαι ἀντίον ἄλλον. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἔδη σφι βουλευομένοιαι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαραχος, ἐν τοῦ ἂν ἑύντες βουλεύονται. καὶ ἦν μὲν ἔδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ, ἦν δὲ μὴ ἔδη, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιακινώσκουσι.

Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε 134
 ἔν τις διαγνοίῃ εἰ ὅμοιοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι στόμασι, ἦν δὲ ἡ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται, ἦν δὲ πολλῷ ἡ οὔτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωυτῶν οἰκέοντας μετὰ γε ἑωυτούς, δευτέρα δὲ τοὺς δευτέρους, μετὰ δὲ κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι· ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἑκαστάτῳ οἰκημένους ἐς τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἑωυτούς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ λόγον [τῷ λεγομένῳ] τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ ἑκαστάτῳ οἰκέοντας ἀπὸ ἑωυτῶν κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μῆδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνηα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκούντων σφίσι, οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων, οἱ δὲ μέλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι· προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον. ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μέλιστα. 135
 καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίῳ φορέουσι καὶ ἐς τοὺς πολέμους τοὺς

- Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς
 πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων
 μαθόντες παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν
 πολλὰς μὲν κουριδίας γυναικας, πολλῶ δ' ἔτι πλευνὰς
 136 παλλακὰς κτῶνται. ἀνδραγαθήν δὲ αὕτη ἀποδέδεκται,
 μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀπο-
 δέξῃ παῖδας· τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι δῶρα
 ἐκπέμπει βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγήσεται
 ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας ἀπὸ πεν-
 ταέτεος ἀρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος τρία μοῦνα, ἱπ-
 πεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πεν-
 ταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρί, ἀλλὰ
 παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε δὲ εἵνεκα τοῦτο
 οὕτω ποιεῖται, ἵνα ἦν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν
 137 ἄσῃν τῷ πατρί προσβάλλῃ. αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν
 νόμον, αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίας εἶνεκα
 μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν
 ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ
 αἰτίῃ ἀνήκειστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν
 εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἑόντα τῶν
 ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ
 οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα οὐδὲ μητέρα,
 ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ
 ἀναζητεόμενα ταῦτα ἂν εὐρεθῆναι ἤτοι ὑποβολιματὰ
 ἑόντα ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἶκος εἶναι τὸν γε
 ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.
 138 ἄσσα δὲ σφι ποιεῖν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν
 ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται,
 δεύτερα δὲ τὸ ὀφείλειν χρήος, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων
 εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι τὸν ὀφείλοντα

καὶ τι ψεῦδος λέγειν. ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ
 λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται οὐδὲ συμ-
 μίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν
 ἥλιον ἀμαρτόντα τι ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα τὸν
 λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας,
 πολλοὶ καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην
 ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι οὔτε ἐμ-
 πνύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται οὐδὲ ἄλλον οὐδένα
 περιορῶσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα. καὶ τότε
 ἄλλο σφι ἔδωκε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν
 αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὐ. τὰ οὐνόματά σφι
 ἔόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ τελευ-
 τῶσι πάντα ἐς τῶντὸ γράμμα, τὸ Δωριεὺς μὲν σάν
 καλέουσι, Ἰῶνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις
 τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ
 δὲ οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰ-
 πὺν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται καὶ οὐ σα-
 φηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὡς οὐ πρότερον θά-
 πτεται ἀνδρὸς Πέρσῃσι ὁ νέκυς πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος
 ἢ κυνὸς ἔλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα
 ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατα-
 κηρώσαντες δὲ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι γῇ κρύπτουσι.
 μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώ-
 πων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων· οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι
 ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσιν· οἱ δὲ δὴ
 μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου
 κτείνουσι, καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦνται, κτεί-
 νοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις καὶ τᾶλλα ἐρ-
 πετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω

ὥς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη, ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

- 141 ἼΩΝΕΣ δὲ καὶ Αἰολεες, ὥς οἱ Ἀνδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἐπεμπον ἀγγέλους εἰς Σάρδεις παρὰ Κύρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο ἔλεξε σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθύς ἐν τῇ θαλάσῃ αὐλέειν, δοκέοντά σφας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὥς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξειρῦσαι, ἰδόντα δὲ παλλομένους εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθύς· Παύσεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ' ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κύρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπέιθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων ἦσαν ἔτοιμοι πεῖθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγε σφι τάδε, Ἴωνες δὲ ὥς ἤκουσαν τούτων ἀνευειχθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι καὶ συνελέγοντο εἰς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούνας γὰρ τούτους ὄρκιον Κύρος ἐποίησατο ἐπ' οἷσι περ ὁ Ἀνδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους
- 142 εἰς Σπάρτην δεησομένους σφίσι τιμωρεῖν. οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἔστι, τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἰδρυσάμενοι πόλις πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῶντ' οὐ ποιεῖ τῇ Ἰωνίῃ οὔτε τὰ κάτω, [οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ οὔτε τὰ πρὸς τὴν

ἐσπέρην,] τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὕγρου πιεζόμενα, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ ἀνχμώδεος. γλώσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτίων πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίας, μετὰ δὲ Μυοῦς τε καὶ Προήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοικηνται κατὰ ταῦτά διαλεγόμεναι σφίσι, αἶδε δὲ ἐν τῇ Αὐδίῃ· Ἐφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλεις τῇσι πρότερον λεχθείσησι ὁμολογέουσι κατὰ γλώσσαν οὐδέν, σφίσι δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέεται, Σάμον τε καὶ Χίον, ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἡπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χιοὶ μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τὸντὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐσφύτων μούνοι. οὗτοι χαρακτηῖρες γλώσσης τέσσερες γίνονται. τούτων 143 δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ φόβου, ὕρκιον ποιησάμενοι, τοῖσι δὲ αὐτῶν νησιώτῃσι ἦν δεινὸν οὐδέν· οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν καὶ Περσέων κατήκοοι οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἕλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἰόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῶ δὴ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἴωνικὸν καὶ λόγου ἐλαχίστον· ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὐνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκληθῆναι, ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὐνόματι· αἱ δὲ δυνάδεκα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφέων ἀντέων, τῷ οὐνόματι ἔθεντο Πανιώνιον, ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμῶσι

ἄλλοισι Ἰώνων (οὐδ' ἐδείθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν
 144 ὅτι μὴ Συμυρναῖοι), κατὰ περ οἱ ἐκ τῆς πενταπόλειος
 νῦν χώρας Δωριεὲς, πρότερον δὲ ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς
 ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμὸς ἐσδέ-
 ξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερὸν,
 ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν ἀνομήσαντας
 ἐξεκλήρισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἄγωνι τοῦ Τριο-
 πίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκίους
 τοῖσι νικῶσι, καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ
 τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ.
 ἀνὴρ ὧν Ἀλικαρνησσεύς, τῷ ὄνομα ἦν Ἀγασικλῆς,
 νικήσας τὸν νόμον κατηλόγησε, φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑσυν-
 τοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην
 τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Αἰνδος καὶ Ἰηλυσός τε καὶ
 Κάμειρος καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήρισαν τῆς μετο-
 χῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νυν
 145 οὗτοι ταύτην τὴν ξημίην ἐπέθηκαν. δυώδεκα δέ μοι
 δοκεῖσιν πόλεις ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες καὶ οὐκ ἐθελήσαι
 πλεῦνας ἐσδέξασθαι τοῦδε εἵνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πε-
 λοποννήσῳ οἶκεον δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέρη, κατὰ περ
 νῦν Ἀχαιῶν τῶν ἑξελασάντων Ἴωνας δυώδεκά ἐστι μέρη,
 Πελλήνη μὲν γε πρώτη πρὸς Σικυῶνος, μετὰ δὲ Αἰ-
 γείρα καὶ Αἰγαί, ἐν τῇ Κραῆτις ποταμὸς ἀεὶνάος ἐστί,
 ἀπ' ὅτεν δ' ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ ὄνομα ἔσχε, καὶ
 Βοῦρα καὶ Ἑλλάκη, ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν
 μάχῃ ἐσσωθέντες, καὶ Αἰγίον καὶ Ρύπες καὶ Πατρίες
 καὶ Φαρίες καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρῳ ποταμὸς μίγας
 ἐστί, καὶ Δύμη καὶ Τριταίεες, οἱ μούνοι τούτων μεσό-
 146 γαιοὶ οἰκεῖσιν. ταῦτα δυώδεκα μέρη νῦν Ἀχαιῶν
 ἐστί καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τούτων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ

Ἴωνες δυνάδεκα πόλιας ἐποίησαντο, ἐπεὶ ὥς γέ τι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνες εἰσι τῶν ἄλλων Ἰόνων ἢ κάλλιόν τι γέρονας, μωρήν πολλήν λέγειν, τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μετὰ οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν, Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι σφι ἀναμεμίσχεται καὶ Καδμεῖοι καὶ Δρύοπες καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι καὶ Μολοσσοὶ καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ καὶ Δωριεῖς Ἐπιδαύριοι, ἄλλα τε ἔθνηα πολλὰ ἀναμεμίσχεται· οἱ δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηνέων ὀρμηθέντες καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰόνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναικας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὐταὶ νόμον θέμεναι σφίσι αὐτῇσι ὄρκους ἐπήλασαν καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατρᾶσι μὴ κοτε δημοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ ἔπειτα ταῦτα ποιήσαντες αὐτῇσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐστήσαντο οἱ 147 μὲν αὐτῶν Λυκίους ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας, οἱ δὲ Κανύκωνας Πυλίου ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου, οἱ δὲ καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχεται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰόνων, ἔστωσαν δὴ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γέρονας καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὄρετήν. ἄγουσι δὲ πάντες πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰόνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια, καὶ οὗτοι κατὰ φόνον τινὰ σκήψιν. τὸ δὲ 148 Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης χῶρος ἱρός, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἑξαραιρημένος ὑπὸ Ἰόνων Ποσει-

δῶνι Ἑλικωνίῳ· ἥ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἡπείρου ἄκρῃ
 πρὸς ξέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ, ἐς τὴν συλ-
 λεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολιῶν Ἰῶνες ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ
 ἐθεντο οὖνομα Πανιώνια. [πεπόνυθασι δὲ οὔτι μούνα
 αἱ Ἰῶνων ὄρται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων
 ὁμοίως πᾶσαι ἐς τὸ αὐτὸ γράμμα τελευτῶσι, κατὰ περ
 τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα].

- 149 Αὗται μὲν αἱ Ἰάδες πόλεις εἰσι, αἷδε δὲ αἱ Αἰολί-
 δες, Κύμη ἡ Φρικωνίς καλεομένη, Αἴγρισαι, Νέον τεῖ-
 χος, Τῆμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιόρυσσα, Πιτάνη,
 Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρόνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πό-
 λεις αἱ ἀρχαῖαι· μία γάρ σφεων παρελύθη Σμύρνη
 ὑπὸ Ἰῶνων· ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυνάδεκα αἱ ἐν τῇ
 ἡπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώραν μὲν ἔτυχον κτίσαν-
 τες ἀμείνω Ἰῶνων, ὥρεων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως.
- 150 Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες· Κολοφωνίους ἄν-
 δρας στάσι ἐσσωθέντας καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος
 ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυ-
 λάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιεν-
 μένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες ἔσχον τὴν
 πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων ὁμολογίῃ
 ἐχρήσαντο τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰῶνων ἐκλιπεῖν
 Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων
 ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἔνδεκα πόλεις καὶ ἐποιήσαντο
- 151 σφέων αὐτέων πολιήτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἡπειρώτι-
 δες Αἰολίδες πόλεις, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημένων·
 κευρωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι πέντε
 μὲν πόλεις τὴν Λέσβον νέμονται (τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ
 Λέσβῳ οἰκομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι,
 εἶντας ὁμαίμους), ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκίεται πόλις,

καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν. τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλινσι ἔαδε κοινῇ Ἰωσι ἔπεσθαι τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται.

Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ 152
 Αἰολέων οἱ ἄγγελοι (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησόμενα), εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαῖέα, τῷ οὐνομα ἦν Πύθερμος. ὃ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλόμενος, ὥς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς ἔλεγε πολλὰ τιμωρέειν ἑαυτοῖσι χρηρίζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἐσήκονον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἰωσι. οἱ μὲν δὲ ἀπαλλάσσοντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπώσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἄγγελους ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φωκαίαν ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὐνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, ῥῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν συναμωρέειν ὥς αὐτῶν οὐ περιοψομένων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος 153
 λέγεται Κύρον ἐπειρέσθαι τοὺς περέοντας οἱ Ἕλληνας τίνες εἶντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι καὶ κόσοι πλήθος ταῦτα ἑαυτῷ προαγορεύουσι. πυνθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιητὴν· Οὐκ ἔδιδεσά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἐστὶ χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμνύντες ἑξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἑλλεσχα ἀλλὰ τὰ οἰκῆια. ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κύρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς στησάμενοι ὦνῃ τε καὶ πρήσι χρέωνται· αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι

ἀγορήσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παρὰ-
 παν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδεις Τα-
 βάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τῶν τε Κροίσου καὶ
 τὸν τῶν ἄλλων Ἀυδῶν Πακτῷ ἀνδρὶ Ἀυδῶ κομίζειν,
 ἀπήλαυε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα, Κροίσον τε ἅμα ἀγόμε-
 νος καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν
 πρώτην εἶναι. ἥ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος καὶ
 τὸ Βάκτριον ἔθνος καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς
 ἐπείχε τε στρατηλατέειν αὐτός, ἐπὶ δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμ-
 154 πειν στρατηγόν. ὥς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρ-
 δίων, τοὺς Ἀυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτὺς ἀπὸ τε Ταβά-
 λου καὶ Κύρου, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἕτε τὸν χρυ-
 σὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε
 ἐμισθοῦτο καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐπειθε
 σὺν ἐκωτῷ στρατεῦεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδεις
 155 ἐπολιόρκει Τάβαλον ἀπεργμῆνον ἐν τῇ ἀκροπόλει. πν-
 θόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς Κροίσον
 τάδε· Κροῖσε, τί ἔσται τέλος τῶν γινομένων τούτων
 ἐμοί; οὐκ αὖςονται Ἀυδοί, ὥς οἴκασι, πρήγματα παρ-
 χοντες καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίξω μὴ ἄριστον ἢ ἔξαν-
 δραποδίσασθαι σφεας· ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι
 πεποιηκῆναι ὥς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παίδων
 αὐτοῦ φεῖσταιτο. ὥς δὲ καὶ ἐγὼ Ἀυδῶν τὸν μὲν πλεόν
 τι ἢ πατέρα ἐόντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Ἀυδοῖσι
 τὴν πόλιν παρέδωκα καὶ ἔπειτα θωμάζω εἰ μοι ἀπε-
 στῶσι. ὁ μὲν δὴ τὰ περ ἐνόεε ἔλεγε, ὁ δ' ἀμείβετο τοι-
 σίδε, δείσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τὰς Σάρδεις· Ὡ βα-
 σιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἴρηκας, σὺ μέντοι μὴ πάντα
 θυμῷ χρέο μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἔξαναστήσης ἀναμάρ-
 τητον ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν νῦν ἐστεώτων·

τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἐπρηξα καὶ ἐγὼ κεφαλῇ
 ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρέοντα Πακτύης γὰρ
 ἴστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δότω
 τοι δίκην. *Αυδοῖσι* δὲ συγγνώμην ἔχων τάδε αὐτοῖσι
 ἐπίταξον, ὥς μήτε ἀποστέωσι μήτε δεινοί τοι ἔωσι·
 ἔπειπε μὲν σφι πέμψας ὅπλα ἀρήγια μὴ ἐκτῆσθαι, κέλευε
 δὲ σφρας κιδωνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι καὶ κο-
 θόρνους ὑποδέεσθαι, πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιδαρῖζειν τε
 καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ
 ταχέως σφέας, ᾧ βασιλεῦ, γυναικάς ἀντ' ἀνδρῶν ὕψαι
 γεγυότας, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι.
Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο, αἰρετώτερα ταῦτα 156
 εὐρίσκων *Αυδοῖσι* ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφρας,
 ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιόχρεον πρόφασιν προτείνει,
 οὐκ ἀνακείσει μιν μεταβουλεύσασθαι, ἀρρωδέων δὲ
 μὴ καὶ ὕστερόν ποτε οἱ *Αυδοί*, ἦν τὸ παρὲν ὑπεκδρά-
 μωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. *Κῦρος*
 δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς ἔφη οἱ πεί-
 θεσθαι. καλέσας δὲ *Μαζάρεια* ἄνδρα *Μῆδον*, ταῦτά τε
 οἱ ἐντείλατο προειπεῖν *Αυδοῖσι* τὰ ὃ *Κροῖσος* ὑπετί-
 θετο, καὶ πρὸς ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας
 οἱ μετὰ *Αυδῶν* ἐπὶ *Σάρδις* ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ
Πακτύην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἐωυτόν. ὃ μὲν δὴ 157
 ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος ἀπήλαυσε ἐς ἡθεα τὰ
 Περσέων, *Πακτύης* δὲ πνυθόμενος ἀρχοῦ εἶναι στρατὸν
 ἐπ' ἐωυτόν ἰόντα, δείσας οἶχετο φεύγων ἐς *Κύμην*.
Μαζάρης δὲ ὁ *Μῆδος* ἐλάσας ἐπὶ τὰς *Σάρδις* τοῦ *Κύρου*
 στρατοῦ μοῖραν ὅσῃν δὴ ποτε ἔχων, ὥς οὐκ εὖρος ἐτι ἰόν-
 τας τοὺς ἀμφὶ *Πακτύην* ἐν *Σάρδισι*, πρῶτα μὲν τοὺς *Αυ-*
δοῦς ἠνάγκασε τὰς *Κύρου* ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τοῦ-

του δὲ κελευσμοσύνης Ἀυδοὶ τὴν πᾶσαν διάιταν τῆς ζῆς
μετέβαλον. Μαξάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἐπεμπε εἰς τὴν Κύ-
μην ἀγγέλους ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην. οἱ δὲ Κυ-
μαῖοι ἐγνώσαν συμβουλῆς πέρι εἰς θεὸν ἀνοῖσαι τὸν ἐν
Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυ-
μένον, τῷ Ἰωνέσι τε πάντες καὶ Αἰολέσι ἐώθεσαν χρᾶ-
σθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτός ἐστι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πα-
158 νόρμου λιμένος. πέμψαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι εἰς τοὺς
Βραγχίδας θεοπρόπους εἰρώτευν περὶ Πακτύην ὁκοῖον
τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι· ἐπειρωτῶσι
δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐρένετο ἐκδιδόναι Πακτύην
Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυ-
μαῖοι, ὀρμέετο ἐκδιδόναι. ὀρμημένου δὲ ταύτῃ τοῦ
πλήθους Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδῃ ἀνὴρ τῶν ἀστῶν
ἑὼν δόκιμος ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων
τε τῷ χρησμῷ καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν
ἀληθέως, εἰς ὃ τὸ δεύτερον περὶ Πακτύῃ ἐπειρησόμενοι
159 ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. ἀπι-
κομένων δὲ εἰς Βραγχίδας ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων
Ἀριστόδικος ἐπειρωτέων τάδε· Ὀναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας
ἱκέτης Πακτύης ὁ Ἀυδὸς φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς
Περσέων· οἱ δὲ μιν ἐξαιτέοντα προσεῖναι Κυμαίους κε-
λεύοντες. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν
τὸν ἱκέτην εἰς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν
τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν.
ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' αὐτὶς τὸν αὐτόν σφι χρησμὸν
ἔφαινε κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα
ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίας ἐποίησε τάδε· περιὼν τὸν
νηὸν κύκλῳ ἐξαίρει τοὺς στρουθοὺς καὶ ἄλλα ὅσα ἦν
νεροσσευμένα ὀρνίθων γένηα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ

αὐτοῦ ταῦτα λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι φέ-
 ρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε·
 Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιεῖν; τοὺς
 ἰκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐξεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ
 ἔμπορῆσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ὡναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω
 τοῖσι ἰκέτησι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἰκέτην
 ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὐτῖς ἀμείψασθαι τοισίδε· Ναὶ κε-
 λεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλησθε, ὥς μὴ τὸ
 λοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδύσιος ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.
 ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλό- 160
 μενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι οὔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχον-
 τες πολιορκέσθαι ἐκπέμπουσι αὐτὸν ἐς Μυτιλήνην. οἱ
 δὲ Μυτιληναῖοι ἐπιπέμποντες τοῦ Μαξάρους ἀγγελίας
 ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ
 δέ. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτε-
 λεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὥς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ
 τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον ἐκκο-
 μίσουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱεροῦ Ἀθη-
 ναίης πολιούχου ἀποσπασθεὶς ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη. ἐξέ-
 δσαν δὲ οἱ Χίοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνέϊ μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρ-
 νέος τούτου ἐστὶ χώρος τῆς Μυσίας, Λέσβου ἀντίος.
 Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν
 φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος
 οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νέος τούτου οὔτε οὐλὰς κριθέων πρόχυσιν ἐποιέετο
 θεῶν οὐδενὶ οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐν-
 θεῦτεν, ἀπέχετό τε τῶν πάντων ἱερῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς
 χώρας ταύτης γινόμενα. Χίοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέ- 161
 δσαν, Μαξάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς
 συμπολιορκήσαντας Τάβαλον, καὶ τοῦτο μὲν Πριηνέας

ἐξηνδραποδίσατο, τοῦτο δὲ Μαιάνδρου πεδίου πᾶν ἐπέ-
 δραμε λήϊν ποιεύμενος τῷ στρατῷ, Μαγνησίην τε
 162 ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα νοῦσθ' τελευτᾷ. ἀπο-
 θανόντος δὲ τούτου Ἀρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρα-
 τηγίας, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν δὲ Μήδων βα-
 σιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέξῃ ἔδαισε, ὃ τῷ Κύρῳ
 τὴν βασιλείην συγκατεργασάμενος. οὗτος ὥνῃρ τότε
 ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν
 Ἰωνίην, αἴρεε τὰς πόλεις χῶμασι· ὅπως γὰρ τειχήρας
 ποιήσεις, τὸ ἐνθεῦτεν χῶματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρ-
 163 θεε. πρώτη δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε. οἱ δὲ Φω-
 καῖες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακροῖσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρή-
 σαντο, καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν
 Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησοῦν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες.
 ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ ἀλλὰ πεντηκον-
 τέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησοῦν προσφιλέες ἐγέ-
 νοντο τῷ βασιλεῖ τῶν Ταρτησίων, τῷ οὖνομα μὲν ἦν
 Ἀργανθώνιος, ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησοῦ ὀγδῶκοντα
 ἔτεα, ἐβίωσε δὲ (τὰ) πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὲ
 τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαῖες οὕτω δὴ τι ἐγένοντο,
 ὡς τὰ μὲν πρῶτά σφεας ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς
 ἐσωτοῦ χώρας οἰκῆσαι ὅκου βούλονται, μετὰ δέ, ὡς τοῦ-
 τό γε οὐκ ἐπειθε τοὺς Φωκαῖας, ὃ δὲ πνυθόμενος τὸν
 Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὖξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τε-
 χος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ
 γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοι εἴδη,
 τοῦτο δὲ πᾶν λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων.
 164 τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξε-
 ποιήθη, ὃ δὲ Ἀρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιήν, ἐπο-
 λιόρκεε αὐτούς, προϊσχύμενος ἔπεα ὥς οἱ καταχρᾶ εἰ

βοῦλονται Φωκαῖες προμαχεῶνα ἓνα μῦνον τοῦ τε-
 λους ἐρεῖψαι καὶ οἶκημα ἐν κατιρῶσαι. οἱ δὲ Φωκαῖες
 περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ ἔφασαν θέλειν βουλευ-
 σασθαι ἡμέρην μίαν καὶ ἔπειτα ὑποκρινέσθαι. ἐν ᾧ
 δὲ βουλευόνται αὐτοί, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν
 στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἄρπαγος ἔφη εἰδέναι
 μὲν εὖ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφι παρ-
 ἵεναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ
 τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαῖες ἐν τούτῳ
 κατασπᾶσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθήμενοι τέκνα
 καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλ-
 ματα τὰ ἐκ τῶν ἱερῶν καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς
 ὅ τι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα
 ἐσθέντες καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες ἐπλεον ἐπὶ Χίου· τὴν δὲ
 Φωκαίαν ἐρημωθείσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ 165
 Φωκαῖες, ἐπεῖτε σφι Χίοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας
 καλεόμενας οὐκ ἐβούλοντο ὠνευμένοισι πωλεῖν δειμαί-
 νοντες μὴ αἰ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτῶν νῆ-
 σος ἀποκληισθῇ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φω-
 καῖες ἐστέλλοντο εἰς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἰκοσι
 ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πό-
 λιν, τῇ οὖνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα
 ἦδη ἐτετελευτήκει. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον,
 πρῶτα καταπλεύσαντες εἰς τὴν Φωκαίαν κατεφόνευσαν
 τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη
 παρὰ Ἀρπάγου τὴν πόλιν, μετὰ δέ, ὥς τοῦτό σφι ἐξέρ-
 γαστο, ἐποίησαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ
 ἑωυτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι καὶ μύδρον σι-
 δήρεον κατεπόντωσαν καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν εἰς Φωκαίαν
 ἵξειν πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφανῆναι. στελλο-

μένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον ὑπὲρ ἡμίσεος τῶν
 ἄστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν
 ἡδέων τῆς χώρας, ψευδόρκοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον
 ὀπίσω ἐς τὴν Φώκαιαν. οἳ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκοιον ἐφύλασ-
 166 σον, ἀερθύντες ἐκ τῶν Οἰνουσσεῶν ἔπλεον. ἐπεῖτε δὲ
 ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρό-
 τερον ἀπικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ ἱρὰ ἐνιδρυσάντο.
 καὶ ἦγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας,
 στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῶς λόγῳ χρησάμενοι
 Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι νηυσὶ ἐκάτεροι ἐξήκοντα. οἳ
 δὲ Φωκαῖες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα
 ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμε-
 νον πέλαγος. συμμίσγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ Καδμεΐη
 τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσε-
 ράκοντά σφι νέες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦ-
 σαι ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους·
 καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλακίην ἀνέλαβον τὰ τέκνα
 καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὕσην οἳαί τε
 ἐγίνοντο αἱ νέες σφι ἄγειν, καὶ ἔπειτα ἀπέντες τὴν
 167 Κύρνον ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ διαφθαρεῖσάντων
 νεῶν τοὺς ἄνδρας οἳ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρση-
 νοὶ ἔλαχόν τε αὐτῶν πολλῶ πλέους καὶ τού-
 τους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι
 πάντα τὰ παριόντα τὸν χώρον, ἐν τῷ οἱ Φωκαῖες κα-
 ταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγένετο διάστροφά καὶ ἔμπηρα καὶ
 ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρω-
 ποι. οἳ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἐπεμπον, βουλόμενοι
 ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρτιάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε
 ποιεῖν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐτι ἐπιτελέουσι· καὶ
 γὰρ ἐναγίζουσι σφι μεγάλως καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ

ἱππικὸν ἐπιστάσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαϊέων τοιού-
 τῳ μὲν διεχρήσαντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
 φυνόντες ἐνθεῦτεν ὁρμώμενοι ἐκτῆσαντο πόλιν γῆς τῆς
 Οἰνωτρῆς ταύτην ἣτις νῦν Ὑέλη καλεῖται. ἔκτισαν δὲ
 ταύτην πρὸς ἄνδρὸς Ποσειδωνιῆτεω μαθόντες ὥς τὸν
 Κύρνον σφι ἢ Πυθίῃ ἔχρησε κτίσαι ἥρων ἐόντα, ἀλλ'
 οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ
 οὕτω ἔσχε. παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίη- 168
 σαν· ἐπεὶτε γὰρ σφεων εἶλε χώματι τὸ τεῖχος Ἀρπαγος,
 ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς
 Θρηίκης καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἀβδήρα, τὴν πρό-
 τερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας οὐκ ἀπό-
 νητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς τιμὰς νῦν ὑπὸ
 Τηίων τῶν ἐν Ἀβδήροισι ὥς ἥρως ἔχει.

Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ 169
 ἀνεχόμενοι ἐξέλιπον τὰς πατρίδας, οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες,
 πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο Ἀρπάγῳ
 κατὰ περ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ
 περὶ τῆς ἑωυτοῦ ἑκάστος μαχόμενοι· ἐσσωθέντες δὲ καὶ
 ἀλόντες ἔμενον κατὰ χώραν ἑκάστοι καὶ τὰ ἐπιτασσό-
 μενα ἐπετέλεον. Μιλησίοι δέ, ὥς καὶ πρότερόν μοι
 εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρεκον ποιησάμενοι ἡσυχίην ἤγον.
 οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἐδεδούλωτο. ὥς δὲ τοὺς
 ἐν τῇ ἡπειρῷ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ τὰς νή-
 σους ἔχοντες Ἴωνες καταρρωδήσαντες ταῦτα σφέας αὐ-
 τοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κεκακωμένων δὲ Ἰώνων καὶ συλ- 170
 λεγομένων οὐδὲν ἦσσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι
 γνῶμην Βιάντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρη-
 σιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐδαιμο-
 νέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὅς ἐκέλευε κοινῶ στόλῳ Ἴωνας

αερόντας πλέειν ἐς Σαρδῶ καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων, καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασέων μεγίστην νεμομένους καὶ ἔρχοντας ἄλλων· μένουσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοις Ἰωσι γενομένη, χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι Ἰωνίην Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν γένος ἰόντος Φοίνικος, ὃς ἐκέλευε ἔν βουλευτήριον Ἰωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέφ (Τέων γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης), τὰς δὲ ἄλλας πόλεις οἰκεομένας μηδὲν ἥσσαν νομίζεσθαι κατὰ περ εἰ δῆμοι εἶεν.

- 171 Οὗτοι μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο, Ἀρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καννίους καὶ Ανκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπυγμένοι ἐς τὴν ἡπειρον ἐκ τῶν νήσων· τὸ γὰρ παλαιὸν ἰόντες Μίνω κατήκοοι καὶ καλεόμενοι Λέλεγες εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι ἐπὶ μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ, οἱ δέ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἄτε δὴ Μίνω τε κατεστραμμένου γῆν πολλὴν καὶ εὐτυχεύοντος τῷ πολέμῳ τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἔθνέων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακροῦ μάλιστα. καὶ σφι τριζὰ ἐξευρήματα ἐγένετο τοῖσι οἱ Ἑλλήνες ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρες εἰσι οἱ καταδέξαντες καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι, καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱ περ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρᾶσθαι, τε-

λαμῶσι σκυτίνουσι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι ἀνέχεσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῶν Λωριέες τε καὶ Ἰωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπειρου ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρηῖτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοὶ γε ὁμολογέουσι τούτοις οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἐαυτοὺς εἶναι ἀντόχθονας ἡπειρώτας καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσσοις Λιδῶς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Ἀνδοῖσι μέτεστι ὥς κασιγνήτοις ἐοῦσι τοῖσι Καρσί· τὸν γὰρ Ἀνδρὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεοῦς. τούτοις μὲν δὴ μέτεστι, ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλον ἔθνεος ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσί ἐγένοντο, τούτοις δὲ οὐ μέτα. οἱ δὲ Καύνιοι ἀντόχθονες δοκέειν ἐμοὶ εἶσι, αὐτοὶ μὲν 172 τοὶ ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασιν δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καννικὸν (τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι), νόμοις δὲ χρέωνται κευχωρισμένοις πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Κερῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἰδρυθέντων δὲ σφι ἱερῶν ξεινικῶν μετέπειτα, ὥς σφι ἀπέδοξε (ἐδόξε δὲ τοῖσι πατρίοις μῦθον χρᾶσθαι θεοῖς), ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἔπαυτες Καύνιοι ἡβηδόν, τύπτοντες δόρασι τὸν ἥερα μέχρι οὖρων τῶν Καλυνδικῶν εἶποντο καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεοὺς. καὶ οὗτοι μὲν 173 τρύποις τοιούτοις χρέωνται, οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῷρχαον γερόνασι (τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι). διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς

βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων Σαρπηδόνοσ τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσι Μίνωσ, ἐξήλασε αὐτὸν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀποσθέντες ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα· τὴν γὰρ νῦν Αὐκιοὶ νέμονται, αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς, οἱ δὲ Μιλύαι τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν Σαρπηδῶν ἦρχε, οἱ δὲ ἐκαλέοντο τό πέρ τε ἡμείκαντο οὖνομα καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Αὐκιοὶ, Τερμίλαι· ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Αὐκιὸς ὁ Πανδίωνος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέοσ, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλασ παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Αὐκίου τὴν ἐπωνυμίην Αὐκιοὶ ἐνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἐν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμέσεται τὰς μητέρας· καὶ ἦν μὲν γε γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενομίσται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστός, καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχη, ἅτιμα τὰ τέκνα γίνεται.

- 174 Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου, οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδὲν οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώραν οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Λακεδαιμονίων ἀποικοὶ Κνίδιοι, οἱ τῆς χώρας τῆς σφετέρους τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλεῖται, ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασσίας, ξούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης πλην ὀλίγης περιρρόου (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βο-

ρήν ἄνεμον ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς νότον ἢ κατὰ Σίμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα), τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὼν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὥρυσσον οἱ Κνίδιοι ἐν ὕψι Ἀρπαγὸς τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώραν ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρα ἐς τὴν ἡπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἐστὶ τὸν ὥρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων, μᾶλλον γὰρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεισθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος τὰ τε ἄλλα τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς θραυομένης τῆς πέτρης, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπειρησόμενους τὸ ἀντίξουν. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρᾶ ἐν ῥιμέτρῳ τόνῳ τάδε·

Ἴσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε μὴδ' ὀρύσσετε·

Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης τοῦ τε ὀρύγμα-
τος ἐπαύσαντο καὶ Ἀρπάγῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ ἀμα-
χητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδωκαν. ἦσαν δὲ Πηδασεῖς οἱ- 175
κέοντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ μεσόγαυν, τοῖσι ὅπως τι
μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περι-
οίκοισι, ἡ Ἰρρεὴ τῆς Ἀθηναίης πύγωνα μέγαν ἴσχει. τρεῖς
σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρὴν ἀνδρῶν μού-
νοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἀρπάγῳ καὶ πρήγματα παρέσχον
πλείστα, ὅρος τειχίσαντες τῷ οὐνομά ἐστι Αἰδῇ. Πη- 176
δασεῖς μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν, Αὐκιοὶ δέ, ὡς ἐς
τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἀρπαγὸς τὸν στρατόν, ἐπεξ-
ίοντες καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀρετὰς ἀπε-
δείκνυντο, ἐσωθέντες δὲ καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ
συνήλυσαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα

καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ συνομύσαντες ὄρκους δεινούς, ἐπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Ἀνκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι οἱ πολλοί, πλὴν ὀγδῶκοντα ἰστιάων, εἰσὶ ἐπὶ ἡλυδες· αἱ δὲ ὀγδῶκοντα ἰστίαι αὗται ἔτιγον τήνικαῦτα ἐκδημέουσαι καὶ οὕτω περιεργέοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτω ἔσχε ὁ Ἀρπαγος, παρὰ πλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Ἀνκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

- 177 ΤΑ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίας Ἀρπαγος ἀνάστατα ἐποίηε, τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτῶν πλέω παρήσομεν, τὰ δὲ οἱ παρέσχε τε πόνον πλεῖστον
- 178 καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπέιτε τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχείρια ἐποίησατο, Ἀσσυρίοισι ἐπιτίθετο. τῆς δὲ Ἀσσυρίας ἐστὶ μὲν κον καὶ ἄλλα πόλεις μεγάλα πολλά, τὸ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον καὶ ἔνθα σφι Νίνου ἀναστάτου γενομένης τὰ βασιλῆα κατεστήκεε, ἣν ΒΑΒΥΛΩΝ, ἐοῦσα τοιαύτη δὴ τις πόλις. κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα μέτωπον ἕκαστον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου· οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδῶκοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτό ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου, ἐκεκόςμητο δὲ ὥς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ εὐρεά καὶ πλὴν ὕδατος περιθίει, μετὰ δὲ τεῖχος πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιλῆων ἐὼν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλῆος πῆχυς τοῦ μετρίου

ἐστὶ πῆχους μέζων τρισὶ δακτύλοισι. δεῖ δὴ με πρὸς 179
 τούτοις ἐτι φράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῆ ἀναι-
 σιμώδη καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἐργαστο. ὀρύσ-
 σοντες ἄμα τὴν τάφρον ἐπλύνθουν τὴν γῆν τὴν ἐκ
 τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην, ἐλκύναντες δὲ πλύνθους
 ἱκανὰς ὥπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοις· μετὰ δὲ τέλματι
 χρωόμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ καὶ διὰ τριήκοντα δόμων
 πλύνθου ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες ἔδειμαν
 πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλα, δευτέρᾳ δὲ αὐτὸ τὸ
 τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ
 τὰ ἔσχατα οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς
 ἡλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρόππῳ
 περιέλασιν. πόλιν δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατόν,
 χάλκας παῖσαι, καὶ σταθμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως.
 ἐστὶ δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος· Ἦς οὖνομα αὐτῇ. ἐνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ
 μέγας· Ἦς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα. ἐσβάλλει δὲ οὖ-
 νος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὢν
 ὁ Ἦς ποταμὸς ἄμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀνα-
 διδοῖ πολλοὺς, ἐνθεν ἢ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι
 τεῖχος ἐκομίσθη. ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τῷ 180
 τοιῷδε, ἐστὶ δὲ δύο φάρσες τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον
 αὐτῆς ποταμὸς διέρρει, τῷ οὖνομά ἐστι Εὐφράτης, ῥέει
 δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας καὶ βαθὺς καὶ ταχύς· ἐξίει
 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὢν δὴ τεῖχος
 ἑκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται· τὸ
 δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἑκάτερον τοῦ
 ποταμοῦ αἵμασι καὶ πλύνθων ὀπτέων παρατείνει. τὸ δὲ
 ἄστυ αὐτὸ ἐὼν πλήρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τε-
 τρωρόφων κατατέμνεται τὰς ὁδοὺς ἰσθείας, τὰς τε ἄλλας

καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας. κατὰ
 δὴ ὦν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασίῃ τῇ παρὰ τὸν ποτα-
 μὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ αἱ λαῦραι, τοσαῦται ἀρι-
 θμὸν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρονσαι καὶ αὐταὶ
 181 ἐς αὐτὸν τὸν ποταμὸν. τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ
 ἐστί, ἕτερον δὲ ἔσθθεν τεῖχος περιθῆει, οὐ πολλῷ τερ-
 ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τεῖχος, στεινότερον δέ. ἐν
 δὲ φάρσει ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ ἐν
 τῷ μὲν τὰ βασιλῆα περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ,
 ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ Διὸς Βήλον ἱερὸν χαλκόκυλον, καὶ ἐς
 ἐμὲ ἔτι τοῦτο ἔόν, δύο σταδίων πάντη, ἔδον τετραγώνον.
 ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκωδύμηται, στα-
 δίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ
 ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ,
 μέγχι οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔσθθεν
 κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται.
 μεσοῦντι δὲ κού τῆς ἀναβάσιός ἐστι καταγωγὴ τε καὶ
 θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται
 οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι
 μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρω-
 μένη καὶ οἱ τράπεζα παρακίεται χρυσῆ. ἄγαλμα δὲ
 οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς
 ἐναυλίζεται ἀνθρώπων ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχω-
 ρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὥς λέγουσι οἱ
 182 Χαλδαῖοι, εἶντες ἱερεῖς τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ
 αὐτοὶ οὗτοι, ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν
 αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς
 κλίνης, κατὰ περ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον, ὥς λέγουσι [οἱ] Αἰγύπτιοι (καὶ γὰρ δὴ
 ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίεος γυνή, ἀμ-

φότεραι δὲ αὐταὶ λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην
 φοιτᾶν), καὶ κατὰ περ ἐν Πατάροισι τῆς Ανκίης ἡ πρό-
 μαντις τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ γένηται· οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ ἐστὶ
 χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὶ δὲ γένηται, τότε ὦν συγκα-
 τακλήγεται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῶ. ἐστὶ δὲ τοῦ ἐν 183
 Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἐνθα ἄγαλμα μέγα
 τοῦ Διὸς ἐνὶ κατήμενον χρύσειον, καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη
 παρακείμεται χρυσῇ καὶ τὸ βέθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύ-
 σεός ἐστι. καὶ ὥς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτα-
 κοσίων χρυσοῦ πεποιήται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ βω-
 μός ἐστι χρύσεος. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ἵπ' οὗ
 θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων· ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσοῦ
 βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα, ἐπὶ
 δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίξουσι λιβανωτοῦ χίλια
 τάλαντα ἔτεος ἐκάστου οἱ Χαλδαῖοι τότε ἐπεὶ τὴν ὁρ-
 τὴν ἄρῳσι τῷ θεῷ τούτῳ· ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ
 ἔτι τὸν χρόνον ἐκείνον καὶ ἀνδριάς δυνάδεκα πηχέων
 χρύσεος στερεός. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, τὰ δὲ λέγεται
 ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δα-
 ρεῖος μὲν ὁ Ὑσάσπερος ἐπιβουλεύσας οὐκ ἐτόλμησε λα-
 βεῖν, Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε καὶ τὸν ἱεῖα ἀπέκτεινε
 ἀπαγορεύοντα μὴ κινεῖν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν
 τοῦτο οὕτω κεκόσμηται, ἐστὶ δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα
 πολλὰ. τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κού καὶ 184
 ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λό-
 γοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τεύχεά τε ἐπεκόσμησαν
 καὶ τὰ ἱερά, ἐν δὲ δὴ καὶ γυναικες δύο· ἡ μὲν πρότερον
 ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη,
 τῇ οὖνομα ἦν Σεμίραμις, αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα
 ἀνὰ τὸ πεδίου ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ

185 ποταμός ἀνὰ τὸ πεδίου πᾶν πελαγίζειν· ἡ δὲ δὴ δεύτε-
 ρον γενομένη ταύτης βασιλεία, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωρις,
 αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης
 τοῦτο μὲν μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγγέσομαι,
 τοῦτο δὲ τὴν Μήδων ὀρώσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ
 ἀτρεμίζουσαν, ἀλλ' ἔλλα τε ἀραιοημένα ἔστεα αὐτοῖσι,
 ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο
 μάλιστα. πρῶτα μὲν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ῥέοντα
 πρότερον ἰθύν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦ-
 τον ἀνωθεν διώρυγας ὀρύξασα οὕτω δὴ τι ἐποίησε σκο-
 λιὸν ὥστε δὴ τρεῖς ἐς τῶν τινα κωμῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσ-
 συρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὖνομά ἐστι ἐς
 τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφράτης Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οἱ
 ἄν κομίζονται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα,
 καταπλέοντες τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τρεῖς τε ἐς τὴν
 αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνονται καὶ ἐν τρισὶ ἡμέ-
 ρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε, χῶμα δὲ παρέ-
 χωσε παρ' ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος ἄξιον θῶ-
 ματος, μέγας καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ
 πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρουσε ἐλυτρὸν λίμνη, ὀλίγον τι
 παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ
 αἰεὶ ὀρύσσουσα, εὗρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα
 εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον
 χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χεῖ-
 λεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεῖτε δὲ οἱ ὀρώρυκτο,
 λίθους ἀγαρομένη κρηπίδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε.
 ἐποίησε δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκολιὸν καὶ
 τὸ ὀρυγμα πᾶν ἔλος, ὥς ὅ τε ποταμός βραδύτερος εἴη
 περὶ καμπὰς πολλὰς ἄγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκο-
 λιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἕκ τε τῶν πλόων ἐκδέχεται πε-

ρίοδος τῆς λίμνης μακρῇ. κατὰ τοῦτο δὲ ἐργάζετο τῆς
 χώρας τῇ αἷ τε ἐσβολαὶ ἦσαν καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ
 Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμαν-
 θάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάρθεος 186
 περιεβάλετο, τοιγύνη δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιή-
 σατο. τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ
 μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων, ὅπως τις
 ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἐτέρου φάρσεος εἰς τοῦτερον διαβῆναι,
 χρῆν πλοῖω διαβαίνειν, καὶ ἦν, ὡς ἐγὼ δοκέω, ὀχληρὸν
 τοῦτο. αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προσεῖδε· ἐπεῖτε γὰρ ὥρυσσε
 τὸ ἐλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἕλλο ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκειας, ὡς
 δέ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἔτοιμοι καὶ τὸ χωρίον ὀρώρουκτο,
 ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν εἰς τὸ ὥρυσσε
 χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμέ-
 νου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου τοῦτο μὲν τὰ χεῖλεα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσις τὰς ἐκ τῶν
 πυλίδων εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας ἀνοικοδομήσας πλίν-
 θοισι ὀπιτῇσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχει, τοῦτο
 δὲ κατὰ μέσῃν κον μάλιστα τὴν πόλιν τοῖσι λίθοισι
 τοὺς ὠρύξατο οἰκοδόμειε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους
 σιδήρῳ τε καὶ μολύβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅπως
 μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διά-
 βασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα
 ταῦτα ἀπαιρέεσκον τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντες
 τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό τε ὀρυ-
 χθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνει ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ
 περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν
 εἰς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε· καὶ οὕτω
 τὸ ὀρυχθὲν ἔλος γενόμενον εἰς θεὸν ἐδόκει γερονέναι

187 καὶ τοῖσι πολυήτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. ἡ δ' αὐτὴ αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο. ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον ἐωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων, ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε· ΤΩΝ ΤΙΣ ἙΜΕΥ ὙΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ἮΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ἈΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ ἈΛΛΩΣ ἈΝΟΙΞΗ. Οὔ ΓΑΡ ἈΜΕΙΝΟΝ. οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκνήτος μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληή. Δαρεῖω δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μὴδὲν χρῶσθαι καὶ χρημάτων κειμένων καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε. Εἰ ΜΗ ἈΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ἙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑἰΣχροκερῆς, ΟὔΚ ἂν ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ἈΝΕΩΛΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεία τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

188 Ὁ δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἐωυτοῦ τοῦνομα Λαβονήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένος ἐξ οἴκου καὶ προβάτοισι, καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἄμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεὺς καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένον πολλὰ

κάρτα ἔμαξαι τετράκνυλοι ἡμιόνεαι κομίζουσαι ἐν ἀρ-
 ρηίοισι ἀργυροίοισι ἔπονται ὅκη ἂν ἐλαύνῃ ἐκάστοτε.
 ἐπεῖτε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγί- 189
 νετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἰ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιη-
 νοῖσι ὕρεσι, ῥέει δὲ διὰ Λαρθανέων, ἐκδιδότ δὲ ἐς ἕτερον
 ποταμὸν Τύρῳ, ὃ δὲ παρὰ Ὠπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδότ, τοῦτον δὲ τὸν Γύνδην
 ποταμὸν ὥς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἐόντα νησι-
 πύρῳ, ἐνθαυτὰ οἱ τῶν τις ἱσθμῶν ἵππων τῶν λευκῶν
 ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν διαβαίνειν ἐπειρᾶτο,
 ὃ δὲ μιν συμψήσας ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα
 τε δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίζαντι
 καὶ οἱ ἐπηπείλησε οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν ὥστε
 τοῦ λοιποῦ καὶ γυναικᾶς μιν εὐπετέως τὸ γύνν οὐ βρε-
 χούσας διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν μετεῖς τὴν
 ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατεύουσιν διαίρει τὴν στρατιὴν δίχα,
 διελὼν δὲ κατέτεινε σχινοτενεὰς ὑποδέξας διώρυχας
 ὀρθῶντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ
 Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον, διατάξας δὲ τὸν
 στρατὸν ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργα-
 ζομένου ἦνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερσίην
 πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι. ὥς δὲ τὸν 190
 Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος ἐς τριηκοσίας καὶ ἐξή-
 κοντα διώρυχάς μιν διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ
 ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ
 Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ
 ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ
 Βαβυλώνιοι καὶ ἐσωθέντες τῇ μάχῃ κατετλήθησαν ἐς
 τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἐτι πρότερον τὸν Κῦρον
 οὐκ ἄτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρῶντες αὐτὸν παντὶ ἔθνει ὁμοίως

ἐπιχειρούντα, προεσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν.
 ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα,
 Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνείχετο ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου
 191 συχνοῦ ἀνωτέρω τε οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτο-
 καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε·
 τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ,
 τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὕπισθε αὐτὶς τῆς πόλιος
 τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξιεῖ ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός, προεῖπε
 τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἰδωνται γενό-
 μενον, ἐσιῆναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ τάξας
 καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ
 ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην,
 τὰ περ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεία ἐποίησε κατὰ τε
 τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος
 ἕτερα τοιαῦτα· τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι ἐσαγαγὼν ἐς
 τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν
 εἶναι ἐποίησε ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου
 δὲ τούτου τοιούτου οἱ Πέρσαι οἱ περ ἐτετάχατο ἐπ’
 αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφράτεω ποταμοῦ
 ὑπογενοσθηκότος ἀνδρὶ ὥς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστα κη,
 κατὰ τοῦτο ἐσήμisan ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προε-
 πύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου
 ποιούμενον, οἱ δ’ ἂν περιιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν
 ἐς τὴν πόλιν διέφθειραν κάκιστα· κατακληίσαντες γὰρ
 ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας καὶ αὐτοὶ
 ἐπὶ τὰς αἵμασιδς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλεα τοῦ
 ποταμοῦ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἂν σφας ὥς ἐν κύρῃ.
 νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκίτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι.
 ὑπὸ δὲ μεγάρθεος τῆς πόλιος, ὥς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ

οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων
τοὺς τὸ μέσον οἰκούντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν
ἐαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν)
χορεῦειν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι,
ἐς δὲ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλῶν μὲν
οὕτως τότε πρῶτον ἀραιήθη.

Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν 192
καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστί, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε.
βασιλεὶ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρα-
τῆς διαραιήθηται, πάρεξ τοῦ φόρου, γῇ πᾶσα ὅσης ἄρχει.
δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν τοὺς τέσσα-
ρας μῆνας τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρα, τοὺς δὲ ὀκτώ
τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίῃ. οὕτω τριτημορίῃ ἡ
Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ
τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήνην καλεοῦσι,
ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου
Τριτανταίχημ τῷ Ἀρταβάξου ἐκ βασιλέος ἔχοντι τὸν
νομὸν τοῦτον ἀργυρίου μὲν προσήις ἐκάστης ἡμέρας
ἑρτάβη μεσσή (ἡ δὲ ἑρτάβη μέτρον ἐδὼν Περσικὸν χωρεῖ
μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χαλκίξι τρισὶ Ἀττικῇσι), ἵπποι
δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ
μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας ὀκτακόσιοι, αἱ δὲ βαινό-
μεναι ἑξακισχίλια καὶ μύρια· ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος
τῶν ἑρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν
τοσοῦτο δὴ τι πλῆθος ἐτρέφετο ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν
τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελεές,
τοῖσι κυσὶ προσετέταχτο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν
τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλωνος ὑπῆρχε ἔοντα. ἡ δὲ γῆ 193
τῶν Ἀσσυρίων ἕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν
ὄϊσαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ

ποταμοῦ ἁδρύνεται τε τὸ λήιον καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος, οὐ κατὰ περ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνηίοισι ἀρδύμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατὰ περ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτυμνται [ἐς] διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπέροτος, πρὸς ἥλιον τετραμμένα τὸν χειμερινόν, ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφράτεω, ἐς τὸν Τίγρην, παρ' οὗ Νίνος πόλιν οἰκετο. ἔστι δὲ χωρῶν αὕτη πασέων μακροῦ ἀρίστη τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν. τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκῆν οὔτε ἄμπελον οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ ὥστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τὸ παρὰ πᾶν ἀποδιδοῖ, ἐπεὰν δὲ ἕριστα αὐτῇ ἔων τῆς ἐνεΐκης, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εὐπετέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγγρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην οὐ ποιήσομαι, εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπυγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦνται. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδῖον, οἱ πλευνες αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται· τοὺς συκῶν τρόπον θεραπεύουσι τὰ τε ἄλλα καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνῃ τὲ σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύνων καὶ μὴ ἀπορρήξῃ ὁ καρπὸς τοῦ φοίνικος· ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰ περ οἱ ὕλυν-

θοι. τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν μοι ἔστι τῶν ταύτῃ 194
 μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, ἐρχομαι φράσω. τὰ πλοῖα
 αὐτοῖσι ἔστι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα ἔοντα κυκλοτερέα πάντα σκύτινα· ἐπεὶ γὰρ
 ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκη-
 μένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσονται, περιτεί-
 νουσι τούτοις διφθέρας στεγαστροίδας ἔξωθεν ἐδάφους
 τρόπου, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες οὔτε πρόρην συνά-
 ροντες, ἀλλ' ἄσπιδος τρόπου κυκλοτερέα ποιήσαντες καὶ
 καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπιεῖσι κατὰ
 τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ
 βόκους φοινικηίους κατέργουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται
 δὲ ὑπὸ τε δύο πλῆκτρων καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστειώ-
 των, καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει.
 ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα καὶ ἐλάσσω·
 τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον
 ἔχει. ἐν ἐκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι
 μέξοσι πλεῦνες. ἐπεὶ ὦν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα καὶ διαθέονται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ
 πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ' ὧν ἐκέρυξαν, τὰς
 δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνουσι
 ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά
 τέ ἐστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ ὑπὸ τάχεις τοῦ ποταμοῦ·
 διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα
 ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὶ δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες
 ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῇ
 αὐτῇ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι 195
 τοιαῦτα, ἑσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέονται, κιθῶνι ποδηγεκέϊ
 λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἕλλον εἰρίνεον κιθῶνα ἐπενδύει
 καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων

ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτήσιν ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς μίτρησι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγίδα δὲ ἕκαστος ἔχει καὶ σκήπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον ἢ ῥόδον ἢ κρίνον ἢ αἰετὸς ἢ ἄλλο τι· ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὐ σφί νόμος ἐστὶ ἔχειν σκήπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφί ἄρτησις περὶ τὸ σῶμά ἐστι, νόμοι δὲ αὐτοῖσι
 196 ὧδε κατεστῆσι· ὁ μὲν σοφώτατος ὕδρκα κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριοῶν Ἐνετοῦς πυρθάνομαι χρᾶσθαι. κατὰ νόμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε. ὥς ἂν αἱ παρθέναι γινοίαιτο γάμων ὠραταί, ταύτας ὅπως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρὶον ἐσάγεσκον ἁλέας, πέριξ δὲ αὐτὰς ἴστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κῆρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων, μετὰ δέ, ὅπως αὕτη εὐροῦσα πολλὸν χρυσίον προηθείη, ἄλλην ἀνεκίρουσσε ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικίῃσι. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστενέουσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένοισι ἐλάμβανον. ὥς γὰρ δὴ διεξέλθοι ὁ κῆρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ᾗν, καὶ ταύτην ἀνεκίρουσσε, ὅστις θέλοι ἐλάχιστον χρυσίον λαβὼν συνοικίειν αὐτῇ, ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσέκειτο· τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων, καὶ οὕτω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδουσιν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα ὅτεφ βούλοιτο ἕκαστος

οὐκ ἐξῆν οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέω ἀπαγαγέσθαι τὴν παρ-
 θένον προάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χορὴν καταστήσαντα ἢ
 μὲν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμ-
 φεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ
 καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι.
 ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος οὗτός σφι ἦν, οὐ μέντοι
 νῦν γε διετέλεσε ἑὼν, ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασιν νεωστὶ
 γενέσθαι, [ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς μηδ' ἐς ἑτέραν πόλιν
 ἔγνωνται]. ἐπεῖτε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἴκο-
 φθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων κατα-
 πορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος 197
 σφι νόμος κατέστηκε. τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἐκφορέουσι· οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἱητροῖσι. προσιόντες
 ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα συμβουλεύουσι περὶ τῆς νοῦσον,
 εἰ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτο ἔπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχη ὁ
 κάμνων ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα· ταῦτα προσιόντες συμ-
 βουλεύουσι καὶ παραινέουσι ὥσπερ αὐτὸς ποιήσας ἐξέ-
 φυνγε ὁμοίῃν νοῦσον ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ
 παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπεί-
 ρηται ἥντινα νοῦσον ἔχει. ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι, 198
 θρῆνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ'
 ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ
 θυμὸν καταταγόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τῶντὸ
 τοῦτο ποιεῖ. ὄρθρου δὲ γενομένου λούνται καὶ ἀμ-
 φύτεροι· ἄγγελος γὰρ οὐδενὸς ἄφονται πρὶν ἂν λού-
 σονται. ταῦτ' αὖ καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι. ὁ δὲ δὴ 199
 αἰσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ὅδε. δεῖ
 πᾶσαν γυναικὰ ἐπιχωρὴν ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης
 ὑπαῖξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ
 οὐκ ἀξιέμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἑλλησι οἷα πλούτῳ

ὑπερφρονέουσai, ἐπὶ ξενύγων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι
 πρὸς τὸ ἱρὸν ἐστᾶσι, θεραπῆνίη δέ σφι ὕπισθε ἔπειται
 πολλή. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ὧδε· ἐν τεμένει Ἀφρο-
 δίτης κατέεται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι
 θώμυγρος πολλὰ γυναικες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται,
 αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διεξοδοὶ πάντα τρόπον
 ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξ-
 ἰόντες ἐκλέγονται. ἐνθα ἐπεὶ ἴζηται γυνή, οὐ πρό-
 τερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία ἢ τίς οἱ ξείνων ἀρ-
 γύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γούνατα μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ.
 ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε· Ἐπικαλέω τοι τὴν
 θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην
 Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθος ἐστὶ ὅσον ὧν· οὐ
 γὰρ μὴ ἀπόσῃται· οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστί· γίνεται γὰρ
 ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπειται
 οὐδὲ ἀποδοκιμᾶ οὐδένα. ἐπεὶ δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσα-
 μένῃ τῇ θεῷ ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, καὶ τῷτὸ τοῦτον
 οὐκ οὐτῶ μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲν νυν
 εἰδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσ-
 σονται, ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν
 προσμένουσι οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ
 τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ἐνιαχθῆ
 δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος.

200 Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστᾶσι,
 εἰσὶ δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς αἱ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται
 εἰ μὴ ἰχθυῶς μόνον, τοὺς ἐπεῖτε ἂν θηρεύσαντες αὐ-
 ἡνῶσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε· ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον
 καὶ λείναντες ὑπέροισι σῶσι διὰ σινδόνης· καὶ ὅς μὲν
 ἂν βούληται αὐτῶν ἅτε μᾶζαν μαζάμενος ἔχει, ὁ δὲ
 ἄρτου τρόπον ὀπτήσας.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, 201
 ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ
 ἔθνος τοῦτο καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκη-
 μένον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ
 Ἀράξου ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ
 δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι.
 ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ 202
 Ἰστροῦ. νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάλα παραπλη-
 σίας συχνὰς φασὶ εἶναι, ἐν δὲ αὐτῇσι ἀνθρώπους οὐ
 σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας, καρ-
 ποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν
 κατατίθεσθαι ὥραίους καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χει-
 μερινήν· ἄλλα δὲ σφι ἐξευρησθαι δένδρεα καρποὺς
 τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς ἐπεῖτε ἂν ἐς τῶντ' συν-
 ἔλθωσι κατὰ εἰλας καὶ πῦρ ἀνακαύσονται κύκλῳ
 περιζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ, ὁσφραινομένους
 δὲ καταγιζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου μεθύ-
 σκεσθαι τῇ ὁσμῇ κατὰ περ Ἑλλήνας τῷ οἴνῳ, πλεῖνος
 δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς
 ὃ ἐς ὕρχησίν τε ἀνίστασθαι καὶ ἐς αἰοιδὴν ἀπικνέεσθαι.
 τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης
 ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματινηῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνδης,
 τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας
 διέλαβε ὁ Κύρος, στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσαεράκοντα,
 τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς ἐς ἑλεά τε καὶ τενάγρεα ἐκ-
 διδοῖ, ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι λέγουσι ἰχθύς
 ὤμους σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φω-
 κέων δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξου
 ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ
 Κασπία θάλασσά ἐστι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμιλῶουσα τῇ

ἐτέρῃ θαλάσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται
 πᾶσαν καὶ ἡ ἔξω στήλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεο-
 203 μένη καὶ ἡ Ἐρυθρὴ μία ἐοῦσα τυγχάνει. ἡ δὲ Κασπίη
 ἐστὶ ἐτέρῃ ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου εἰρεσίῃ
 χρεωμένῳ πεντεκαίδεκα ἡμερέων, εὖρος δέ, τῇ εὐρυτάτῃ
 ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὅκτω ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν
 ἐσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος
 παρατείνει, ἔδον ὁρέων καὶ πλήθει μέριστον καὶ μεγάλῃ
 ὑψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα
 ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος, τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης
 ἀγροῆς ζῶντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε
 ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ
 παραμίσγοντας ὕδωρ ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγρά-
 204 φειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγνῶ-
 σκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ κατὰ περ ἐνυφανθέντα ἀρχήν, μῆξιν
 δὲ τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα κατὰ περ τοῖσι
 προβάτοισι.

204 Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς
 Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς
 ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα πεδίον ἐκδέκεται πλήθος
 ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου τοῦ με-
 γάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν μετέχουσι οἱ Μασσαγέται,
 ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύεσθαι· πολλὰ
 τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαιέροντα καὶ ἐποτρύνοντα
 ἦν, πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι
 ἀνθρώπου, δεύτερον δὲ ἡ εὐτυχία ἡ κατὰ τοὺς πολέμους
 γινομένη· ὅκῃ γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμή-
 205 χανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγεῖν. ἦν δὲ τοῦ ἀνδρός
 ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις
 οἱ ἦν οὖνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνῆτο τῷ

λόγῳ, [θέλων γυναῖκα ἢν ἔχειν.] ἡ δὲ Τόμυρις, συνιῖσα
 οὐκ αὐτὴν μιν μνῶμενον ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασι-
 λήν, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο,
 ὡς οἱ δόλῳ οὐ προεχώρησε, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξῃ ἐποιέετο
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηγὴν, γερύ-
 ρας τε ξευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ
 καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν
 ποταμὸν οἰκοδομεύμενος. ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν πο-
 τῶνον πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα ἔλεγε τάδε· ὦ βασι-
 λεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν
 εἰδείης εἰ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα· παν-
 σάμενος δὲ βασίλευε τῶν σεωντοῦ καὶ ἡμέας ἀνέχευ
 ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. οὐκ ὦν ἐθέλησεις
 ὑποθήκησι τησίδε χρᾶσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι'
 ἡσυχίης εἶναι· σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθυμέαι Μασσα-
 γετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν τὸν ἔχεις ξευ-
 γνὺς τὸν ποταμὸν ἄπες, σὺ δὲ ἡμέων ἀναχωρησάντων
 ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν διάβαινε ἐς τὴν
 ἡμετέραν. εἰ δ' ἡμέας βούλει ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
 τὴν ὑμετέραν, σὺ τῶντ' οὗτο ποίεε. ταῦτα δὲ ἀκού-
 σας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους, συν-
 αγείρας δὲ τούτους ἐς μέσον σφι προετίθει τὸ πρῆγμα,
 συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέη. τῶν δὲ κατὰ τῶντ'
 αἰ γινῶμαι συνεξέπιπτον κελευόντων ἐσδέξασθαι Τόμυριν
 τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν. παρεὼν δὲ
 καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς
 ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων τάδε·
 ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι ὅτι ἐπεὶ με
 Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρέω σφάλμα εἶναι οἴκῳ τῷ σῷ,
 κατὰ δύναιμι ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα [τὰ]

ἔοντα ἀχάρिता μαθήματα γέγονε. εἰ μὲν ἀθάνατος
 δοκέεις εἶναι καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν
 εἴη πρήγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἔγνω-
 κας ὅτι ἀνθρώπος καὶ σὺ εἷς καὶ ἐτέρων τοιῶνδε ἄρχεις,
 ἐκείνο πρῶτον μάθε ὥς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ἐστὶ
 πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἐὰν αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς
 εὐτυχέειν. ἤδη ὦν ἔχω γνώμην περὶ τοῦ προκειμένου
 πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
 ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώραν, ὅδε τοι ἐν
 αὐτῷ κίνδυνος ἐνι· ἐσσωθεῖς μὲν προσαπολλύεις πᾶσαν
 τὴν ἀρχήν· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται οὐ
 τὸ ὀπίσω φεύξονται ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σᾶς ἐλῶσι.
 νικῶν δὲ οὐ νικᾷς τοσοῦτο ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκεί-
 νων νικῶν Μασσαγέτας ἔποιο φεύγουσι· τῶντ' ὅ γὰρ
 ἀντιθήσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιοιμένους ἐλθὼς
 ἰθὺς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριοις. χωρὶς τε τοῦ ἀπηγημένου
 αἰσχροῦ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν Κύρον γε τὸν Καμβύσεω
 γυναικὶ εἷξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας. νῦν ὦν μοι
 δοκίει διαβάντας προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκείνοι ὑπεξίωσι,
 ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας πειρᾶσθαι ἐκείνων περι-
 γίνεσθαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ
 ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι καὶ καλῶν μεγάλων ἀπα-
 θείες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφει-
 δέως πολλὰ κατακόψαντας καὶ σκευάσαντας προθίνα
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα, πρὸς δὲ καὶ
 κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου καὶ σιτία παντοῖα·
 ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολιπομένους τῆς στρατιῆς
 τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὐτοὺς ἐξαναχωρέειν
 ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἀμάρτω,
 κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ τρέφονται τε πρὸς

αὐτὰ καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων
μεγάλων.

Γυνῶμαι μὲν αὐται συνέστασαν, Κύρος δὲ μετεῖς τὴν 208
προτέρη γυνάμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος προηγό-
ρευε Τομύρι ἐξαναχωρεῖν ὥς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ'
ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξανεχώρεε κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα.
Κύρος δὲ Κροίσου ἐς τὰς χεῖρας ἐσθλὴς τῷ ἑωυτοῦ
παιδί Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ
πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν,
ἣν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ, ταῦτα
ἐντειλάμενος καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας αὐτοὺς
διέβαινε τὸν ποταμὸν καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. ἐπειτα δὲ 209
ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης εἶδε ὕψιν
εὐδῶν ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ τοιήνδε· ἐδόκεε
ὁ Κύρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν
πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας καὶ τούτων
τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
Ὑστάσπευ δὲ τῷ Ἀρσάμειος, ἔοντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ,
ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἔων τότε ἡλικίην
ἐς εἰκοσί κ'ον μάλιστα ἔτεα, καὶ οὗτος κατελέλειπτο ἐν
Πέρσῃσι· οὐ γὰρ εἶχε κ'ω ἡλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ
ὦν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κύρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ
τῆς ὕψιος. ὥς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὕψις, κα-
λέσας Ὑστάσπεα καὶ ἀπολαβὼν μόνον εἶπε· Ὑστάσπεε,
παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἑάλωκε·
ὥς δὲ ταῦτα ἀτρεκέως οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ
κῆδονται καὶ μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ἐπιφερό-
μενα· ἥδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εὐδῶν εἶδον
τῶν σὼν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων
πτέρυγας καὶ τούτων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν

Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκ ὦν ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς
 ὄψιος ταύτης οὐδεμία τὸ μὴ ἐκείνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί.
 σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας καὶ
 ποίεε ὅπως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω
 210 ἐκεῖ, ὥς μοι καταστήσεις τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κύρος
 μὲν δοκέων οἱ Ἀρεῖον ἐπιβουλεύειν ἔλεγε τάδε· τῷ δὲ
 ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ
 ταύτῃ μέλλοι, ἣ δὲ βασιλήϊα αὐτοῦ περιχωρεῖοι ἐς Ἀ-
 ρεῖον. ἀμείβεται δὴ ὦν ὁ Ὑστάσπης τοισίδε· Ὡ βασιλεῦ,
 μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεροντὸς ὅστις τοι ἐπιβουλεύσει,
 εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὅς ἀντὶ μὲν δούλων
 ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι, ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι
 ὑπ' ἄλλων ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ τίς τοι ὕψις ἀπαγ-
 γέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο,
 ἐγὼ τοι παραδίδωμι χρᾶσθαι αὐτῷ τοῦτο ὃ τι σὺ βού-
 λαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοις ἀμειψάμενος καὶ διαβὰς
 τὸν Ἀράξεα ἦε ἐς Πέρσας φυλάζων Κύρῳ τὸν παῖδα
 211 Ἀρεῖον. Κύρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης
 ὁδὸν ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα
 Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ (τοῦ) στρατοῦ
 ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ
 ἀχρηίου, ἐπελθούσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορις τοῦ
 στρατοῦ τοὺς τε λειφθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφό-
 νευε ἀλεξιμένους καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα,
 ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο,
 πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἶνου ἡῦδον. οἱ δὲ Πέρσαι
 ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφραν ἐφόνευσαν, πολλῷ δ'
 ἔτι πλευνας ἐξώγρησαν, καὶ ἄλλους καὶ τὸν τῆς βασι-
 λεύης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ
 212 οὖνομα ἦν Σπαργαπίσης. ἣ δὲ πνυθομένη τά τε περὶ

τὴν στρατιὴν γεγνονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα πέμπουσα
κῆρυκα παρὰ Κύρον ἔλεγε τάδε· "Ἀπληστε αἵματος Κύρε,
μηδὲν ἐπαερθῆς τῷ γεγνονότι τῷδε πρῆγματι, εἰ ἀμ-
πελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε
οὕτω ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα ἐπανα-
πλέειν ὑμῖν ἔπεα κακά, τοιοῦτῳ φαρμάκῳ δολώσας
ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχη κατὰ τὸ
καρτερόν. νῦν ὦν μεν εὖ παραινέουσιν ὑπόλαβε τὸν
λόγον· ἀποδοὺς μοι τὸν παῖδα ἅπιθι ἐκ τῆσδε τῆς
χώρης ἀξήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ
κατυβρίσας· εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις, ἥλιον ἐδόμνυμι
τοὶ τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἣ μὲν σε ἐγὼ καὶ
ἅπληστον ἔοντα αἵματος κορέσω. Κύρος μὲν ἐπέων 213
οὐδένα τούτων ἀνευχεῖντων ἐποιέετο λόγον, ὁ δὲ τῆς
βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὥς μιν ὁ τε
οἶνος ἀνῆκε καὶ ἔμαθε ἵνα ᾗν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρον
ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι ἔτυχε, ὥς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα
καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἑαυτόν. καὶ δὴ 214
οὗτος μὲν τρόπῳ τοιοῦτῳ τελευτᾷ, Τόμυρις δέ, ὥς οἱ
Κύρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑαυτῆς
δύναμιν συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ
βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην
γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενό-
μενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας ἐς
ἀλλήλους τοξεύειν, μετὰ δέ, ὥς σφι τὰ βέλεια ἐξετετό-
ξεντο, συμπεσόντας τῆσι αἰχμῆσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειρι-
δίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστή-
ναι μαχομένους καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος
δὲ οἱ Μασσαγέται περιεγένοντο. ἣ τε δὴ πολλὴ τῆς
Περσικῆς στρατιῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη καὶ δὴ καὶ

αὐτὸς Κύρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα
 τριήκοντα ἔτεα. ἄσκον δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπίνου
 Τόμυρις ἐδίδητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν
 Κύρου νέκυν, ὥς δὲ εὔρε, ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν
 εἰς τὸν ἄσκον· λυμαιομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἐπέλεγε τάδε·
 Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶσαν τε καὶ νικῶσαν σε μάχῃ ἀπώλεσας
 παῖδα τὸν ἐμὸν ἔλδων δόλῳ· σὲ δ' ἐγώ, κατὰ περ ἡπέ-
 λησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρου
 τελευτὴν τοῦ βίου πολλῶν λόγων λεγομένων ὅδε μοι
 ὁ πιθανώτατος εἰρηται.

- 215 Μασσαγέται δὲ ἐσθιῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φο-
 ρέουσι καὶ δίαιταν ἔχουσι, ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ ἄνιπποι
 (ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι) καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμο-
 φόροι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ
 τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ εἰς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις
 καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται, ὅσα δὲ περὶ
 κεφαλὴν καὶ ζωστήρας καὶ μασχαλιστήρας, χρυσῷ κο-
 σμεύονται. ὥς δ' αὖτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ
 στέφνα χαλκίους θώρηκας περιβάλλουσι, τὰ δὲ περὶ
 τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα χρυσῷ. σιδήρῳ
 δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφι
 ἔστι ἐν τῇ χώρῃ, ὁ δὲ χρυσὸς καὶ ὁ χαλκὸς ἄπλετος.
- 216 νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοισίδε· γυναῖκα μὲν γαμέει
 ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ ἐπίκονα χρέωνται. τὸ γὰρ Σκύθαις
 φασὶ Ἕλληνες ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιοῦντες
 ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμίας γυναικὸς Μασ-
 σαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς
 ἀμάξης μίσγεται ἀδεῶς. οὗρος δὲ ἡλικίης σφι προ-
 κέεται ἄλλος μὲν οὐδεὶς· ἐπεὰν δὲ γέρον γέννηται κάρτα,
 οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν καὶ

ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ, ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα κατενέ-
χονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται, τὸν
δὲ νοῦσῳ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται ἀλλὰ γῇ
κρύπτουσι, συμφορὴν ποιούμενοι ὅτι οὐκ ἔκετο ἐς τὸ
τυθῆναι. σπεύρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι
καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποτα-
μοῦ παραγίνονται. γαλακτοπότηαι δὲ εἰσι. θεῶν δὲ
μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους. νόος δὲ
οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ πάντων τῶν
θυητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΥΤΕΡΙΗ.

- ¹ ΤΕΛΕΤΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου παρέλαβε τὴν βασι-
λήνν Καμβύσης, Κύρου ἑὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης
τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῆς προαποθανούσης Κύρου
αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποίησατο καὶ τοῖσι ἄλλοισι προ-
εῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὴ τῆς
γυναικὸς ἑὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης Ἰωνας μὲν
καὶ Αἰολέας ὥς δούλους πατριῶους ἔοντας ἐνόμιζε, ἐπὶ
δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παρα-
λαβὼν τῶν ἦρχε καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐπεκράτεε.
- ² Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Φαμμήτιχον σφέων
βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάν-
των ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Φαμμήτιχος βασιλεὺς αὖς
ἠθέλησε εἰδέναι οὔτινες γενοῖατο πρώτοι, ἀπὸ τούτου
νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ
ἄλλων ἑωυτούς. Φαμμήτιχος δὲ ὥς οὐκ ἐδύνατο πυν-
θανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἱ γενοῖατο
πρώτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε· παῖδιά δύο
νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέ-
φειν ἐς τὰ ποίμνια τροφήν τινα τοιήνδε, ἐντειλάμενος

μηδέν· ἀντίον αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν εἶναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἐωυτῶν κείσθαι αὐτὰ καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφι αἶγας, πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος τὰλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίησεν τε καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσχημῶν κνυζημάτων, ἥτινα φωνὴν βόησουσι πρῶτην. τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ διέτης χρόνος ἐγγόνει ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσουσι, ἀνοίγουσι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδία ἀμφοτέρω προσπίπτοντα βεκός ἐφώνεον ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας ἥσυχος ἦν ὁ ποιμὴν, ὥς δὲ πολλάκις φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σμημῆνας τῷ δεσπότη ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὕψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος ἐπυρθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκός τι καλέουσι, πυρθανόμενος δὲ εὗρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι καὶ τοιοῦτῳ σταθμησάμενοι προήγματι τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν. ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱστέων τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ καὶ ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμὼν τὴν δίαιταν οὕτω ἐποίησατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτησι τῆσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων 3 τοσαῦτα ἔλεγον, ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλίου πόλιν αὐτῶν τούτων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι· οἱ γὰρ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγγεμάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἔξω

ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μῦθον, νομίζων πάντας ἀνθρώ-
 πους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνη-
 σθῆω αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνη-
 4 σθήσομαι. ὅσα δὲ ἀνθρωπῆα πρήγματα, ὧδε ἔλεγον
 ὁμολογέοντες σφίσι, πρῶτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων
 ἀπάντων ἐξευρεῖν τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρη δασα-
 μένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ
 τῶν ἄστρων ἔλεγον. ἄγονσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον
 Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου
 ἔτους ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι τῶν ὥρέων εἵνεκεν, Αἰ-
 γύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας
 ἐπ' ἄγονσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀρι-
 θμοῦ, καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὥρέων ἐς τὸν αὐτὸ περιῶν
 παραγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρῶ-
 τους Αἰγυπτίους νομίσαι καὶ Ἕλληνας παρὰ σφῶν
 ἀναλαβεῖν, βωμοὺς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι
 ἀπονεῖμαι σφέας πρῶτους καὶ ζῶα ἐν λίθοις ἐγγλύψαι.
 καὶ τούτων μὲν νῦν τὰ πλεῶν ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενό-
 μενα, βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπον ἔλεγον
 Μίνα. ἐπὶ τούτῳ, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν
 Αἰγύπτον εἶναι ἕλος, καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον
 τῶν νῦν ἐνεργῆς λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων, ἐς τὴν
 ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ ἡμερέων ἔστι ἀνὰ τὸν
 5 ποταμόν. καὶ εὖ μοι ἐδόκειον λέγειν περὶ τῆς χώρας·
 δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅστις γε
 σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἰγύπτος ἐς τὴν Ἕλληνας ναυτίλλων-
 ται ἔστι Αἰγυπτίοις ἐπικτήτός τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ
 ποταμοῦ, καὶ τὰ κατ' ὑπερθεῖ ἐτι τῆς λίμνης ταύτης μέχρι
 τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκείνοι οὐδὲν ἐτι τοιόνδε
 ἔλεγον, ἔστι δὲ ἕτερον τοιοῦτο. Αἰγύπτου γὰρ φύσις

ἔστι τῆς χώρας τοιήδε· πρῶτα μὲν προσπλέων ἔτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην πηλὸν τε ἀνοίσεις καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυίῃσι ἔσειαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν.

Αὐτῇσι δὲ αὐτῆς ἔστι Αἰγύπτου μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμεῖς διαιρέομεν εἶναι Αἰγυπτὸν ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὕψος τείνει· ταύτης ὧν ἔκαστος οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναι εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυίῃσι μεμετρήκασι τὴν χώραν, ὅσοι δὲ ἦσσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι, οἳ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι, οἳ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγῃς τριήκοντα στάδια, ὁ δὲ σχοῖνος ἑκαστός, μέτρον εἶναι Αἰγύπτου, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι τὸ παρὰ θάλασσαν. ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλίου ἡ πόλις ἐς τὴν μεσόγαιάν ἐστι εὐρέα Αἰγυπτὸς, ἐοῦσα πᾶσα ὑπὲρ τε καὶ ἐνυδρὸς καὶ ἰλὺς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς [τὴν] Ἡλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι παραπλησίῃ τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρὸν τι τὸ διάφορον εὗροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τούτων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλεον πεντεκαίδεκα σταδίων· ἢ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηνέων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων [ὥς] μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων, ἢ δὲ ἐς Ἡλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης πληροὶ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἄνω ἰόντι στενὴ ἔστι Αἰγυπτὸς. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὕψος παρατίθεται, φέρου ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότου, αἰεὶ

ἄνω τείνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν, ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἔννεισι αἰ ἐς τὰς πυραμίδας καταταμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον ἀνακάμπει ἐς τὰ εἰρηται τὸ ὄρος· τῇ δὲ αὐτὸ ἐσωτοῦ ἐστὶ μακροτάτον, ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην, δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι [τῆς] ὁδοῦ ἀπὸ ἡοῦς πρὸς ἑσπέρην, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτό ἐστι, τὸ δὲ πρὸς Αἰβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἰ πυραμίδες ἔννεισι, ψάμμῳ κατειλνμένον, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ δὲν δὴ ἀπὸ Ἡλίου πόλιος οὐκέτι πολλὸν χωρίου ὥς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων (καὶ δέκα) ἀναπλόον ἐστὶ στενὴ Αἰγυπτὸς ἐοῦσα. τῶν δὲ ὁρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ πεδιάς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στενωτάτῳ ἐστὶ διηκοσίων οὐ πλέους ἐκ τοῦ Ἀραβίου ὄρους ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρία Αἰγυπτὸς ἐστὶ.

9 Πέρανκε μὲν νυν ἡ χώρα αὕτη οὕτω, ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων, στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς καὶ ὀγδῶκοντα ἐόντων. οὗτοι συντιθέμενοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἐξακοσίων τέ ἐστὶ σταδίων καὶ τρισχιλίων, ὅσον δὲ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, σημανέω· στάδιοι γὰρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσι.

Ταύτης ὧν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἢ πολλή, κατὰ 10
 περ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτη-
 τος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ ὁρέων τῶν εἰρημένων τῶν
 ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνεται μοι
 εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον
 καὶ Τευθρανίην καὶ Ἐφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίων,
 ὧς γε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλεῖν. τῶν
 γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν ἐν τῶν
 στομάτων τοῦ Νεῖλου, ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐ-
 τῶν πληθεὺς πέρι ἄξιος συμβληθῆναι ἐστι. εἰσὶ δὲ
 καὶ ἄλλοι ποταμοί, οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγά-
 θεα, οὔτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ τῶν ἐγὼ
 φράσαι ἔχω οὐνόματα καὶ ἄλλων καὶ οὐκ ἥμισυ Ἀχε-
 λφίου, ὅς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης καὶ ἐξίεις ἐς θάλασ-
 σαν τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμισέας ἤδη ἡπειρον
 πεποίηκε.

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, 11
 κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεσμένης
 θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στενὸς ὧς ἐρχομαι
 φράσων· μῆκος μὲν πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκ-
 πλῶσαι ἐς τὴν εὐρέαν θάλασσαν ἡμέραι ἀναισιμούνται
 τεσσαεράκοντα εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, εὐρος δέ, τῇ εὐρύ-
 τατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηγὴ δ'
 ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον
 τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἰγύπτου δοκῶ γενέσθαι
 κον, τὸν μὲν ἐκ τῆς βορηίης θαλάσσης [κόλπον] ἐσέ-
 χοντα ἐπ' Αἰθιοπίης, τὸν δὲ [Ἀράβιον, τὸν ἐρχομαι
 λέγων,] ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης, σχεδὸν μὲν
 ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι
 παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὧν ἐθελήσει ἐκτρέφαι

τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἂν. κοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναδιδωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι οὐκ ἂν χωσθεῖν κόλπος καὶ πολλῶ μέζων ἐτι τούτου ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτω ἐργατικοῦ;

- 12 Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πεῖθομαι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς κογχυλίᾳ τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὕρεσι καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι, καὶ ψάμμον μόνον Αἰγύπτου ὕρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον, πρὸς δὲ τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσοῦρρον εἰούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύροι νέμονται), ἀλλὰ μελάγγραιόν τε καὶ καταρροηγνυμένην ὥστε εἰούσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἰδμεν ἐρυθροτέραν τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέραν, τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπετρον εἰούσαν.
- 13 ἔλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μοίριος βασιλεὺς, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὅκτῳ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἔρδεσκε Αἴγυπτον τὴν ἐνεργθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὐκ ἦν ἔτι εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δέ, εἰ μὴ ἐπ' ἐκακίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέουσέ τέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἐνεργθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκέοντες τὰ τε ἄλλα

χωρία καὶ τὸ καλούμενον *Αέλιτα*, ἣν οὕτω ἡ χώρα αὕτη
κατὰ λόγον ἐπιδιδῶ ἐς ὕψος καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶ ἐς
αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι
τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον *Αἰγύπτιοι* τό κοτε αὐτοὶ
Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται
πίσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδε-
ται κατὰ περ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευσθέντας
κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος
τοῦτο ἐθέλει λέγειν ὡς, εἰ μὴ ἐθέλησει σφι ὕειν ὁ
θεὸς ἀλλ' ἀνχμῶ διαχρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἕλληνες αἰρε-
θίσονται· οὐ γὰρ δὴ σφι ἔστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη
ἀποστροφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μῦνον. καὶ ταῦτα μὲν ¹⁴
ἐς Ἕλληνας *Αἰγυπτίοις* ὁρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε
δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι *Αἰγυπτίοις* ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι
θέλοι, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἐνεργε *Μέμφιος*
(αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροι-
χομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη
οἰκόντες *Αἰγυπτίων* πεινήσουσι, εἰ μήτε γε ὕσεται
σφι ἡ χώρα μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τε ἔσται ἐς τὰς ἀρού-
ρας ὑπερβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα
καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων
πάντων καὶ τῶν λοιπῶν *Αἰγυπτίων*, οἳ οὔτε ἀρότρῳ
ἀναρρηγνύντες αὐλακὰς ἔχουσι πόνους οὔτε σκάλλοντες
οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι
περὶ λήιον πονέουσι, ἀλλ' ἐπεὶ σφι ὁ ποταμὸς αὐτό-
ματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολίπη
ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ἄρουραν ἐσ-
βάλλει ἐς αὐτὴν ὕς, ἐπεὶ δὲ καταπατήσῃ τῇσι ὕσιν τὸ
σπέρμα, ἀμητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει, ἀποδινησας δὲ
τῇσι ὕσιν τὸν σῖτον οὕτω κομίζεται.

- 15 *Εἰ ὦν βουλούμεθα γνώμησι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι τὰ περὶ Αἴγυπτον, οἳ φασὶ τὸ Δέλτα μῦνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηίων τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὴ τεσσαράκοντά εἰσι schoinoi, τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κένωβον, τὰ δὲ ἔλλα λεγόντων τῆς Αἴγυπτου τὰ μὲν Αἰβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι, ἀποδεικνύοιμεν ἂν τοῦτω τῷ λόγῳ χρεώμενοι Αἰγυπτίοισι οὐκ εὐδσαν πρότερον χώραν. ἤδη γὰρ σφι τό γε Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι καὶ ἔμοι δοκεῖ, ἐστὶ κατάρρυτόν τε καὶ νεωστὶ ὡς λόγῳ εἰπεῖν ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία ὑπῆρχε τί περιεργάζοντο δοκούντες πρῶτοι ἀνθρώπων γυγνέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἵεναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσθουσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπὸ Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι αἰεὶ τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο, προοῦσης δὲ τῆς χώρας πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν γίνεσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἰ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο, τῆς τὸ περίμετρον στάδιοι εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ*
- 16 ἑξακισχίλιοι. εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γινώσκουμεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἴγυπτου· εἰ δὲ ὀρθῇ ἐστὶ ἡ γνώμη τῶν Ἰώνων, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογιζέσθαι, οἳ φασὶ τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Αἰβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας δεῖ προσλογίζεσθαι Αἴγυπτον τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γέ ἐστι τῆς

Ἀσίης μήτε τῆς Αἰβύης· οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ ἐστι
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῇ Αἰβύῃ.
τοῦ Δέλτα δὲ τοῦτου κατὰ τὸ ὅξυ περιρρήγνυται ὁ
Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Αἰβύης γί-
νεται ἄν.

Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν, ἡμεῖς δὲ ὧδε 17
κη περὶ τούτων λέγομεν, Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι
ταύτην τὴν ὑπ' Αἴγυπτίων οἰκισμένην κατὰ περὶ Κιλι-
κίην τὴν ὑπὸ Κιλικίων καὶ Ἀσσυρίην τὴν ὑπὸ Ἀσσυ-
ρίων, οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Αἰβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἐόν
ὁρθῶ λόγῳ εἰ μὴ τοὺς Αἴγυπτίων οὐρούς· εἰ δὲ τῷ
ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρῆσόμεθα, νομιεῦμεν Αἴγυ-
πτον πᾶσαν ἀρξαιμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλε-
φαντίνης πόλιος δίχα διαιρέεσθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν
ἐπωνυμιῶν ἔχουσιν· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Αἰ-
βύης, τὰ δὲ τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος
ἐκ τῶν Καταδούπων ῥέει μέσσην Αἴγυπτον σχίζων ἐς
θάλασσαν. μέχρι μὲν νυνὲς Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς
ἑὼν ὁ Νεῖλος, τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος σχίζεται
τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶ τράπεται, τὸ κα-
λεῖται Πηλούσιον στόμα, ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν πρὸς
ἐσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ
δὲ δὴ ἰθεὰ τῶν ὁδῶν τῷ Νεῖλῳ ἐστὶ ἥδε· ἔνωθεν φε-
ρόμενος ἐς τὸ ὅξυ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται, τὸ δὲ ἀπὸ
τούτου σχίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξεῖ, οὔτε
ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ οὔτε
ἥμιστά ὀνομαστήν, τὸ καλεῖται Σεβεννυτικὸν στόμα.
ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυ-
τικοῦ ἀποσχισθέντα φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐ-
νόματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῦτικόν αὐτῶν, τῷ δὲ

- Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκόλι-
 18 κὸν οὐκ ἰθαγενεὰ στόματά ἐστι ἀλλ' ὄρυκτά. μαρτυ-
 ρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος
 ὅσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἀμμωνος
 χρηστήριον γενόμενον, τὸ ἐγὼ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης
 ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μα-
 ρήης τε πόλιος καὶ Ἀπιοσ οἰκέοντες Αἴγύπτου τὰ πρόσ-
 ουρα Αἰβυή, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Αἰβυες καὶ οὐκ
 Αἰγύπτιοι καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ
 βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἐργεσθαι, ἐπεμψαν ἐς
 Ἀμμωνα φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοι-
 νὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα καὶ οὐδὲν
 ὁμολογέειν αὐτοῖσι, βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι
 γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφραγς οὐκ ἔα ποιεῖν ταῦτα, φάς
 Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὃ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει, καὶ
 Αἰγυπτίους εἶναι τούτους οἱ ἐνεργθε Ἐλεφαντίνης πό-
 λιος οἰκέοντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω
 19 σφι ταῦτα ἐχρήσθη. ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὶ
 πληθύνῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα ἀλλὰ καὶ τοῦ Αἰβυκοῦ
 τε λεγομένου χωρίου εἶναι καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ καὶ
 ἐπὶ δύο ἡμερῶν ἐκατέρωθεν ὁδόν, καὶ πλεὺν ἔτι τού-
 του καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι οὔτε
 τι τῶν ἱερέων οὔτε ἄλλον οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνά-
 σθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτῶν πυθέσθαι, ὅ-
 τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν
 θερρινέων ἀρξάμενος ἐπ' ἑκατὸν ἡμέρας, πελάσας δὲ ἐς
 τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ὀπίσω ἀπέρχεται
 ἀπολείπων τὸ ῥέειθρον, ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα
 διατελέει ἔων μέχρι οὗ αὐτὶς τροπέων τῶν θερρινέων.
 τούτων ὧν πέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἶός τε ἐγενόμην παρα-

λαβεῖν [παρὰ] τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορεῶν αὐτοὺς ἦντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ [τὰ λελεγμένα] βουλόμενος εἶδέναι ἱστορεῶν καὶ ὃ τι αὐτὰς ἀποπνεούσας μούνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

Ἀλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι 20 γενέσθαι σοφίην ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδοὺς, τῶν τὰς μὲν δύο [τῶν ὁδῶν] οὐδ' ἄξιον μνησθῆναι εἰ μὴ ὅσον σημεῖναι βουλόμενος μούνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίως ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ὦν ἐπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τῶντὸ ἐργάζεται. πρὸς δέ, εἰ ἐτησίαι αἵτιοι ἦσαν, χοῖν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίησι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταῦτά τῳ Νεῖλῳ, καὶ μᾶλλον ἐτι τοσοῦτῳ ὅσῳ ἐλάσσονες ἔοντες ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα παρέχονται. εἰ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Αἰβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτο πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. ἡ δ' ἑτέρη ἀνεπιστημονεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς 21 λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν θωμασιωτέρη, ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὁκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δὲ Ὁκεανὸν γῆν πέρι πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν 22 πολλὸν ἐπιεικεστάτη ἐοῦσα μάλιστα ἔφενσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὕτη οὐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηχομένης χιόνος, ὅς ῥέει μὲν ἐκ Αἰβύης διὰ μέσων Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κὼς ὦν δῆτα ῥέοι ἐν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων [τόπων] ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα τὰ πολλά ἐστι; ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷῳ τε ἔοντι, ὥς οὐδὲ οἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν

ῥέειν, πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
 παρέχονται πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τούτων θερμοὶ
 δεύτερον δὲ ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρα καὶ ἀκρύσταλλος
 διατελέει ἐοῦσα, ἐπὶ δὲ χιόνι πεσούσῃ πᾶσα ἀνάγκη
 ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρησι, ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετο ἂν
 ταῦτα τὰ χωρία· τρίτα δὲ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύμα-
 τος μέλανες ἐόντες· ἱκτινοὶ δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτος
 ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι, γέραναι δὲ φεύγουσαι τὸν
 χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον φοιτῶσαι
 εἰς χειμασίην εἰς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε
 καὶ ὕσον ὦν ταύτην τὴν χώραν δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ
 τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἣν ἂν [τι] τούτων οὐδέν,
 23 ὥς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὀκεανοῦ λέξας
 εἰς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνευείκας οὐκ ἔχει ἐλεγχον· οὐ
 γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὀκεανὸν ἐόντα, Ὅμηρον
 δὲ ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων δοκέω
 24 τοῦτομα εὐρόντα εἰς ποίησιν ἐσενείκασθαι. εἰ δὲ δεῖ
 μεμφάμενον γνώμας τὰς προκειμένας αὐτὸν περὶ τῶν
 ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δο-
 κεῖει πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρους. τὴν χειμερινήν
 ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίας διεξόδου
 ὑπὸ τῶν χειμῶνων ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὥς
 μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλώσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ
 ἂν ἀγχοτάτω τε ἢ χώρας οὗτος ὁ θεὸς καὶ κατὰ ἡμῖνα,
 ταύτην οἶκός διψῇν τε ὑδάτων μάλιστα καὶ τὰ ἐγχώρια
 25 ῥεύματα μακραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. ὥς δὲ ἐν πλεονί-
 λόγῳ δηλώσαι, ὥδε ἔχει· διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω
 ὁ ἥλιος τάδε ποιεῖ· ἅτε διὰ παντός τοῦ χρόνου αἰ-
 θρίου τε ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία
 καὶ ἀλειυνῆς τῆς χώρας ἐούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων

ψυχρῶν, διεξιὼν ποιέει οἶόν περ καὶ τὸ θέρος ἔωθε
 ποιέειν ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ'
 ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ, ἐλκύσας δὲ ἀπωθεῖ ἐς τὰ ἄνω χωρία,
 ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι καὶ διασκιδνάντες τήκουσι·
 καὶ εἰς οἰκότης οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας πνέοντες,
 ὃ τε νότος καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων
 ὑπεριώτατοι. δοκεῖ δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέ-
 τειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νεῖλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ
 καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἑωυτόν. πρηγνυμένου δὲ τοῦ
 χειμῶνος ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν
 ὀπίσω, καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει
 τῶν ποταμῶν. τίς δὲ οἱ μὲν ὁμβρίον ὕδατος συμμι-
 σγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὁμένης τε τῆς χώρας
 καὶ κεχαρδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι, τοῦ δὲ θέρος
 τῶν τε ὕμβρων ἐπιλείπόντων αὐτοὺς καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου
 ἐλκόμενοι ἀσθενέες εἰσὶ. ὁ δὲ Νεῖλος, ἔων ἄνομβρος,
 ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μούνος ποταμῶν τοῦτον
 τὸν χρόνον οἰκότης αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλῷ ὑποδέε-
 στερος ἢ τοῦ θέρος· τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν
 ὑδάτων ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα μούνος πιέζεται.
 οὕτω τὸν ἥλιον νερόμικα τούτων αἴτιον εἶναι. αἴτιος 26
 δὲ ὁ αὐτὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν καὶ τὸν ἡέρα
 ξηρὸν τὸν ταύτη εἶναι, διακαίῳ τὴν διέξοδον ἑωυτοῦ·
 οὕτω τῆς Αἰβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ
 στάσις ἡλλακτο τῶν ὥρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν
 νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστᾶσι, ταύτη μὲν τοῦ
 νότου ἦν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος
 νῦν ἔστηκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης, εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ
 ἥλιος ἂν ἀπελαννόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ
 τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω ἦε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐ-

- ρώπης κατέ περ νῦν τῆς Αἰβύης ἔρχεται, διεξιόντα δ' ἔν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης ἔλπομαι ποιεῖν ἂν τὸν
- 27 Ἰστρου τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. τῆς αὐρῆς δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ὥς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρῶν οὐκ οἶκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν, αὐρῇ δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν.
- 28 Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὥς ἐστι τε καὶ ὥς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων οὔτε Αἰβύων οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σέι πόλι ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης· οὗτος δ' ἐμοιγε παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε, εἶναι δύο ὕρεα ἐς ὧν τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος καὶ Ἐλεφαντίνης, οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι ὕρεσι τῷ μὲν Κρῶφι, τῷ δὲ Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἄβυσσους ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων ταύτων ῥέειν, καὶ τὸ μὲν ἡμισὺ τοῦ ὕδατος ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, τὸ δ' ἕτερον ἡμισὺ ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότου. ὥς δὲ ἄβυσσοὶ εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυείων πλεξάμενον κάλον κατεῖναι ταύτη καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε, ὥς ἐμὲ κατανοεῖν, δίνας τινὰς ταύτη ἐούσας ἰσχυρὰς καὶ παλιθροίην, οἷα δὲ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδατος τοῖσι ὕρεσι μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηροίην ἐς βυσσὸν ἰέναι.
- 29 ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυνθέσθαι, ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυνθόμην, μέχρη μὲν

Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου
 ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων· ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι
 ἄναυτές ἐστι χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον διαδή-
 σαντας ἀμφοτέρωθεν κατὰ περ βοῦν πορεύεσθαι· ἣν
 δὲ ἀπορραγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος
 τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτό ἐστι ἐπ' ἡμέρας τέσ-
 σερας πλόος, σκολιὸς δὲ ταύτῃ κατὰ περ ὁ Μαϊάνδρος
 ἐστι ὁ Νεῖλος· σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι τοὺς δεῖ
 τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι· καὶ ἔπειτα ἀπίξαι ἐς
 πεδίον λείον, ἐν τῷ νήσον περιρρέει ὁ Νεῖλος· Τα-
 χομψὸ οὖνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλε-
 φαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη καὶ τῆς νήσου τὸ ἡμισυ,
 τὸ δὲ ἡμισυ Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη
 μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν
 διεκπλώσας ἐς τοῦ Νεῖλου τὸ ῥέεθρον ἤξεις, τὸ ἐς τὴν
 λίμνην ταύτην ἐκδιδού· καὶ ἔπειτα ἀποβάς παρὰ τὸν
 ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσας ἡμερέων τεσσαράκοντα·
 σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νεῖλῳ ὀξέες ἀνέχουσι καὶ χοι-
 ράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἶά τέ ἐστι πλέειν.
 διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ
 χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐσβὰς δυώδεκα ἡμέρας
 πλεύσει καὶ ἔπειτα ἤξεις ἐς πόλιν μεγάλην τῇ οὖνομά
 ἐστι Μερύη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις
 τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ Δία θεῶν καὶ
 Διόνυσον μόνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι,
 καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δέ,
 ἐπεὶ σφας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων,
 καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκείσε. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος 30
 πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ ἤξεις ἐς τοὺς αὐτομόλους
 ἐν ὧσιν περ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν

τὴν Αἰθιοπῶν. τοῖσι δὲ αὐτομόλοισι τούτοις οὐνομά-
 ἐστι Ἀσμάχ, δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλ-
 λήνων γλῶσσαν οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι
 βασιλεῖ. ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἰκοσι μυ-
 ριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθιοπᾶς τού-
 τους δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχῳ βασιλέϊ
 φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰ-
 θιοπῶν καὶ ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίῃσι ἄλλῃ πρὸς
 Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Αἰβύνης
 ἄλλῃ. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτά αἱ
 φυλακαὶ ἔχουσι ὥς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχῳ ἦσαν· καὶ γὰρ
 ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουροῦνσι καὶ ἐν Δάφνησι.
 τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε
 οὐδείς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ βουλευσάμενοι καὶ κοινῇ
 λόγῳ χρησάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀπο-
 στάντες ἦσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμητίχος δὲ πνθό-
 μενος ἐδίωκε· ὥς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο πολλὰ λέγων
 καὶ σφεας θεοὺς πατριώους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα καὶ τέκνα
 καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τινα λέγεται δέξαντα τὸ αἰδοῖον
 εἰπεῖν, ἐνθα ἂν τοῦτο ᾗ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ
 τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεῖτε ἐς Αἰθιοπίην ἀπί-
 κοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιοπῶν βασιλεῖ. ὁ
 δὲ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται· ἦσαν οἱ διάφοροί τινες
 γεγονότες τῶν Αἰθιοπῶν· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας
 τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἑσποικισθέντων ἐς
 τοὺς Αἰθιοπᾶς ἡμερώτεροι γερόνασι Αἰθιοπεσ ἦσαν
 μαθόντες Αἰγύπτια.

- 31 Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ
 γινώσκειται ὁ Νεῖλος πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος·
 τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὐρίσκονται ἀναισι-

μούμενοι ἐξ Ἑλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς αὐτομό-
 λους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυ-
 σμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι·
 ἔρημος γὰρ ἐστὶ ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ 32
 τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων φαμένων ἐλθεῖν
 τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους
 Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ, καὶ κως ἐκ λόγων ἄλ-
 λων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νελλου, ὥς οὐδεὶς
 αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς, καὶ τὸν Ἐτεάρχον φάναι ἐλθεῖν
 καὶ παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἀνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο
 ἐστὶ μὲν Αἰβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν
 πρὸς ἡῶν χώραν τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικο-
 μένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας καὶ εἰρωτωμένους εἴ τι
 ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρημῶν τῆς Αἰβύης,
 φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας
 ὑβριστάς, τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας πε-
 ρισσὰ καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πάντε ἐσσι τῶν ὀφομέ-
 νους τὰ ἔρημα τῆς Αἰβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν
 τὰ μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Αἰβύης τὰ μὲν κατὰ
 τὴν βορρην θάλασσαν ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι
 Σολέεντος ἄκρης, τῇ τελευτᾷ τὰ τῆς Αἰβύης, παρήκουσι
 παρὰ πᾶσαν Αἰβυες καὶ Αἰβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν
 ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι· τὰ δὲ ὑπὲρ θα-
 λίσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώ-
 πων, [τὰ κατύπερθε] θηριώδης ἐστὶ ἡ Αἰβύη· τὰ δὲ
 κατύπερθε τῆς θηριώδεος ψάμμος τέ ἐστι καὶ ἄνυδρος
 δεινῶς καὶ ἔρημος πάντων. εἶπαι ὦν τοὺς νεηνίας
 ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατι τε καὶ σιτίοισι
 εὖ ἐξηρτυμένους, λέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεο-
 μένης, ταύτην δὲ διεξελθόντας ἐς τὴν θηριώδεα ἀπι-

κέσθαι, ἐκ δὲ ταύτης τὴν ἔρημον διεξιέναι τὴν ὁδὸν
 ποιευμένους πρὸς ξέφυρον ἄνεμον, διεξελθόντας δὲ
 χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρησι ἰδεῖν
 δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότεα, καὶ σφας προσ-
 ελθόντας ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων
 καρποῦ, ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας σμικροὺς,
 μετρίων ἐλάσσοντας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφείας·
 φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώ-
 σκειν οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμῶνων. ἄγειν τε
 δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα
 ἀπικέσθαι ἐς πόλιν ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι
 τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν
 πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν, ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρας αὐτὸν
 πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκο-
 33 δείλους. ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς
 τοῦτό μοι δεδηλώσθω, πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε
 τοὺς Νασαμῶνας, ὥς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον, καὶ ἐς τοὺς
 οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι ἅπαντας. τὸν
 δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτέαρχος
 συνεβάλλετο εἶναι Νεῖλον, καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω
 αἰρεῖται. ῥέει γὰρ ἐκ Αἰβύνης ὁ Νεῖλος καὶ μέσσην τὰ
 μιν Αἰβύνην. καὶ ὥς ἐγὼ συμβάλλομαι τοῖσι ἐμφανέσει
 τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος, τῷ Ἰστρῳ ἐκ τῶν
 ἴσων μέτρων ὑρμᾶται. Ἰστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμε-
 νος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρρήνης πόλιος ῥέει μέσσην σχίζων
 τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἡρακλέων στη-
 λέων, ὁμοῦρέουσιν δὲ Κυνησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυ-
 σμέων οἰκεῖν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τε-
 λευτῇ δὲ ὁ Ἰστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου [διὰ πάσης Εὐρώπης], τῇ Ἰστροίῃ οἱ Μιλη-

σίων οἰκόνουσι ἄποικοι. ὁ μὲν δὲ Ἰστρος, ῥέει γὰρ δι' 34
οἰκουμένης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται, περὶ δὲ τῶν τοῦ
Νείλου πηγῶν οὐδεὶς ἔχει λέγειν· αἰοικητός τε γὰρ
καὶ ἔρημός ἐστι ἡ Αἰβύη δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ
φεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦντα ἦν
ἐκκέσθαι, εἰρηται· ἐκδιδού δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴ-
γυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστα καὶ ἀντίη κέεται.
ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ
πέντε ἡμερῶν ἰδέα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρὶ· ἡ δὲ Σινώπη
τῷ Ἰστροῦ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω
τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Αἰβύης διεξιόντα
ἐκισοῦσθαι τῷ Ἰστροῦ. Νείλου μὲν νῦν πέρι τοσαῦτα
εἰρήσθω.

ἜΡΧΟΜΑΙ δὲ περὶ Αἰγύπτου μηχανέων τὸν λόγον, 35
ὅτι πλεῖστα θωμάσια ἔχει [ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα] καὶ ἔργα
λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἴ-
νεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ
ὄργανῳ τῷ κατὰ σφέας εἰσὶν ἑτεροῖω καὶ τῷ ποταμῷ
φύσιν ἁλλοίην παρεχομένων ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ
πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις ἐστή-
σαντο ἡθεὰ τε καὶ νόμους, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες
ἐργορᾶζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴκους
εἰσὶν ὑφαίνουσι· ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνω τὴν
κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθεια οἱ μὲν
ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες
ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ
δὲ ἄνδρες κατήμενοι. εὐμαρεῖη χρέωνται ἐν τοῖσι οἰ-
κοῖσι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι, ἐπιλέγοντες ὥς
τὰ μὲν αἰσχρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν
χρεόν, τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφανδόν. ἰσθῆται γυνὴ μὲν

οὐδεμία οὔτε ἔρσηνος θεοῦ οὔτε θηλέης, ἄνδρες δὲ πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη μὴ βουλομένοισι, τῇσι δὲ θυγα-
 36 τράσι πᾶσα ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένησι. οἱ ἱστές τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομῶσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῶνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἱκνέεται, Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιέτῃ τὰς τρίχας αὐξέσθαι τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων ἡ δίκαια ἀποκέκριται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίκαιά ἐστι. ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθέων ὅλλοι ζώουσι, Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευ-
 μένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην ὕνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ξειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φρυῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ [καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται]. τὰ εἰδοῖα ὅλλοι μὲν ἔωσι ὥς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον, Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἴματα τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο, τῶν δὲ γυναικῶν ἐν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἐξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιὰ ποιεῖν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱρά, τὰ δὲ δημοτικά κα-
 37 λέεται. θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἔοντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων νόμοισι τοιοισίδε χρέωνται. ἐκ χαλκίων ποτηρίων πίνουσι, διασμώντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, οὐκ

ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνα φο-
 ρέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα.
 τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος εἵνεκεν,
 προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ
 ἱρέες ξυρῶνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα
 μήτε φθίειρ μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι
 θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες
 λινέην μούνην καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφι
 ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται
 δὲ δις τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῷ καὶ δις ἐκάστης νυ-
 κτός. ἄλλας τε θρησκείας ἐπιτελεῖουσι μυριάς ὥς εἰπεῖν
 λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ
 τῶν οἰκηῶν τρίβουσι οὔτε δαπανῶνται, ἀλλὰ καὶ σιτία
 σφί ἐστι ἱρὰ πεσσομένα, καὶ κρεῶν βοῶν καὶ χηνέων
 πλῆθος τι ἐκάστῳ γίνεται πολλὸν ἡμέρης ἐκάστης, δι-
 δοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι
 ἔξεστι πᾶσαισθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι.
 Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γινομένους οὔτε τρώ-
 γουσι οὔτε ἔφοντες πατέονται· οἱ δὲ διὰ ἱρέες οὐδὲ
 ὄρῶντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν εἶναι μιν
 ὕσπριον. ἱρᾷται δὲ οὐκ εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν ἀλλὰ
 πολλοί, τῶν εἰς ἐστὶ ἀρχιερεὺς· ἐπεὶ δὲ τις ἀποθάνῃ,
 τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται. τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἑρ- 38
 σενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι καὶ τούτου εἵνεκα
 δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τρίχα ἦν καὶ μίαν ἰδηται
 ἔπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζηται
 δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις ἱρέων καὶ
 ὄρθου ἑσπεῖτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου καὶ τὴν γλῶσ-
 σαν ἔξιρῦσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηίων,
 τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἔρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας

τῆς οὐρῆς εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τού-
 των πάντων ἥ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλω περὶ τὰ
 κέρα εἰλίσσων καὶ ἔπειτα γῆν σημαντροῖδα ἐπιπλάσας
 ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμε-
 τον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημὴ ἐπικέεται. δοκιμά-
 ζεται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε, θυσίῃ δέ σφι
 39 ἦδε κατέστηκε· ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς
 τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύωσι, πῦρ ἀνακαίουσι, ἔπειτα δὲ
 ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱερῆου ἐπισπείσαντες καὶ
 ἐπικαλῆσαντες τὸν θεὸν σφάζουσι, σφάζαντες δὲ ἀπο-
 τάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δει-
 ρουσι, κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρησάμενοι φέρουσι,
 τοῖσι μὲν ἂν ἡ ἀγορὴ καὶ Ἕλληνές σφι ἔωσι ἐπιδήμιοι
 ἔμποροι, οἳ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ' ὧν ἔδοντο,
 τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἳ δ' ἐκβάλλουσι ἐς
 τὸν ποταμόν. καταρῶνται δὲ τέδε λέγοντες τῇσι κεφα-
 λῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι ἢ Αἰγύπτῳ
 τῇ συνάπῃ κακὸν γίνεσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρα-
 πέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων
 κτηνέων καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἶνου πάντες Αἰγύ-
 πτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα
 τὰ ἱρά, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς
 40 ἐμφύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδεὶς. ἡ δὲ
 δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καὺσις ἄλλη περὶ ἄλλο
 ἱρὸν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα
 ἡγνῆται εἶναι καὶ μεγίστην οἳ ὄρετὴν ἀνάγουσι, ταύτην
 ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὶ ἂν ἀποδείρωσι τὸν βόυν, κατευξά-
 μενοι κοιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα
 δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν,
 σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην καὶ τοὺς

ὧμους τε καὶ τὸν τρέχῃλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τὸ
 ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς συμπλᾶσι ἔρτων καθαρῶν καὶ
 μέλιτος καὶ ἀσταφίδος καὶ σύκων καὶ λιβανωτοῦ καὶ
 σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων θυσιμάτων, πλήσαντες δὲ τού-
 των καταγίξουσιν, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προ-
 νηστεύσαντες δὲ θύουσιν, καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν τύ-
 πονται πάντες· ἐπεὶ δὲ ἀποτύψωνται, δαίτια προτί-
 θενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τοὺς μὲν νυν καθα- 41
 ροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες
 Αἰγύπτιοι θύουσιν, τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν,
 ἀλλ' ἱσραὶ εἰσι τῆς Ἰσθίου. τὸ γὰρ τῆς Ἰσθίου ἄγαλμα
 ἐὼν γυναικίον βοῦκερῶν ἐστίν, κατὰ περ Ἕλληνες τὴν
 Ἰοῦν γράφουσιν, καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι
 πάντες ὁμοίως σέβονται προσβάτων πάντων μάλιστα
 μακροῶ. τῶν εἵνεκα οὗτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος οὔτε γυνή
 ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ
 ἄνδρός Ἕλληνος χρησεται οὐδ' ὀβελοῖσι οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ
 κρέως καθαροῦ βοῦς διατετμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ
 γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς τρό-
 πον τόνδε· τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιεῖσι,
 τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσιν ἕκαστοι ἐν τοῖσι προα-
 στείοις, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρω ὑπερέ-
 χοντα σημηίου εἵνεκεν· ἐπεὶ δὲ σαπῇ καὶ προσίῃ ὁ
 τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἐκάστην πόλιν βάρεις
 ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἢ δ' ἐστὶ
 μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχολῖνοι
 ἑννέα. ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν
 καὶ ἄλλαι πόλεις συχναί, ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρεις παραγί-
 νονται ἀναιρεησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, οὖνομα τῇ
 πόλει Ἀτάρβηχis, ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἄριον

ἴδρυνται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλεονῶνται πολλοὶ ἄλλοι
 ἐς ἄλλας πόλεις, ἀγορεύοντες δὲ τὰ ὅστέα ἀπάγουσι
 καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χώρον πάντες. κατὰ ταῦτα δὲ
 τοῖσι βοῦσι καὶ τᾶλλα κτήνη θάπτουσι ἀποθνήσκοντα.
 καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτηται· κτείνουσι
 42 γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίος ἴδρυν-
 ται ἱρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσί, οὗτοι μὲν [νυν]
 πάντες οἶων ἀπεχόμενοι αἰῶας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ
 οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται,
 πλὴν Ἰσιὸς τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι
 λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι
 δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτενται ἱρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Μενδη-
 σίου εἰσί, οὗτοι δὲ αἰῶν ἀπεχόμενοι οἷς θύουσι.
 Θηβαῖοι μὲν νυν καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἶων ἀπέχον-
 ται, διὰ τὰδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφίσι τεθῆναι·
 Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία καὶ τὸν
 οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, τέλος δέ, ἐπεῖτε λιπα-
 ρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι (τοιούδε)
 κριὸν ἐκδείραντα προσχέσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποτα-
 μόντα τοῦ κριοῦ καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος οὕτω οἱ ἑωυτὸν
 ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶγαλμα
 ποιεῦσι Αἰγύπτιοι, ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀμμώνιοι, ἐόντες
 Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἄποικοι καὶ φωνὴν μεταξὺ
 ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δέ μοι, καὶ τὸ ὄνομα
 Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφίσι τὴν ἐπωνυμίην ἐποίησαντο·
 Ἀμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ
 κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο.
 μὴ δὲ ἡμέρη τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν
 ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες κατὰ τὸντὸ ἐνδύ-
 ουσι τῶγαλμα τοῦ Διὸς καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρα-

κλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τύ-
πονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν καὶ ἔπειτα
ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἶη 43
τῶν δωδέκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ Ἡρακλέος,
τὸν Ἕλληνες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθη
ἰακῶσαι. καὶ μὲν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ
ὄνομα Αἰγύπτιοι [τοῦ Ἡρακλέος], ἀλλ' Ἕλληνες μᾶλλον
παρ' Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ
Ἀμφιτρύωνος γόνῳ τοῦνομα Ἡρακλέα, πολλὰ μοι καὶ
ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ τόδε,
ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονεὲς ἀμφοτέρω ἦσαν
Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη γεγυῖντες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ'
Αἰγύπτου καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε
Διοσκουρίων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ
οὔτοι ἐν ταῖσι ἄλλοις θεοῖς ἀποδεδέχεται. καὶ μὲν
εἰ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμονος,
τούτων οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἐμελλον μνήμην ἔχειν,
εἰ περ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο καὶ ἦσαν Ἑλλήνων
τινὲς ναυτίλοι, ὥς ἔλπομαι τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει.
ὥστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα
ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλὰ τις ἀρ-
χαῖος ἐστὶ θεὸς Αἰγυπτίοις Ἡρακλέης· ὥς δὲ αὐτοὶ
λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν
βασιλεύσαντα, ἐπεῖτε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δωδέκα
θεοὶ ἐγένοντο τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλω 44
δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν,
ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος
αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἄριον. καὶ εἶδον πλουσίως
κατεσκευασμένον ἄλλοις τε πολλοῖς ἀναθήμασι, καὶ

ἐν αὐτῷ ἦσαν στήλαι δύο, ἥ μὲν χρυσοῦ ἀπέφθον, ἥ
 δὲ σμαράγδου λίθου λάμποντος τὰς νύκτας μέγας
 ἐς λόγους δὲ ἔλθων τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην
 ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἴδρυσται. εὗρον
 δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἑλλήσι συμφερομένους· ἔφασαν
 γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκισομένη καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἴδρυ-
 θῆναι, εἶναι δὲ ἔτεα ἅπ' οὗ Τύρον οἰκέουσι τριηκόσια
 καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν
 Ἡρακλέος ἐπωνυμίην ἔχοντος Θεσίου εἶναι. ἀπικόμεν
 δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ
 Φοινίκων ἰδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλά-
 σαντες Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῇσι
 ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφικτύωνος Ἡρακλέα ἐν
 τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ
 σαφέως παλαιὸν θεὸν Ἡρακλέα εἶναι, καὶ δοκέουσι
 δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἳ διζὰ Ἡρά-
 κλεια ἰδρυσάμενοι ἔκتهνται, καὶ τῷ μὲν ὡς ἀθανάτῳ,
 Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην θύουσι, τῷ δὲ ἑτέρῳ ὡς ἥρωι
 45 ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκῆπτως
 οἳ Ἕλληνες· εὐχθῆς δὲ αὐτῶν καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστὶ
 τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι, ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον
 ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἳ Αἰγύπτιοι ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον
 ὡς θύσοντες τῷ Διὶ· τὸν δὲ τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν,
 ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν
 τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν
 δοκέουσι ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ
 τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἳ Ἕλληνες· τοῖσι
 γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ χωρὶς ὀίων καὶ ἐρ-
 σένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ
 χηνῶν, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα

έόντα τὸν Ἡρακλέα καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὥς δὴ φασί, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φρονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενεῖη εἴη.

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσιν Αἰγυπτίῳν οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτῶ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδηῖοι, τοὺς δὲ ὀκτῶ θεοὺς τούτους προτέρους τῶν δυνώδεκα θεῶν φασί γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῶγαλμα κατὰ περ Ἑλλήνες αἰροπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα, οὗτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. οὔτεν δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, οὐ μοι ἡδιδόν ἔστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδηῖοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζοντας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἰς μάλιστα, ὅστις ἐπεὶ ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν Αἰγυπτιστὶ Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγητο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο. οὐν δὲ Αἰγύπτιοι μικρὸν ἡγήνται θηρίον εἶναι· καὶ 47 τοῦτο μὲν, ἦν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριῶν ὅς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοις ἀπ' ὧν ἔβαψε ἑωυτὸν βὰς ἐς τὸν ποταμόν, τοῦτο δὲ οἱ συμβῶται έόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες ἐς ἱρὸν οὐδέν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων, οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι οὐδεὶς θυματέρα ἐθέλει οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ συμβῶται καὶ ἔχονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὅς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι, Σελήνῃ δὲ καὶ Διο-

νύσῳ μούνοισι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ, [τοὺς] ὅς θύσαντες πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὅς ἐν μὲν τῇσι ἄλλησι ὀρτῇσι ἀπεστινυγῆκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὅπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος, ἔμοι μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἦδε τῶν ὄντων τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην καὶ τὸν σπλήνα καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη καὶ ἔπειτα καταγίξει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ ἐν τῇ ἃν τὰ ἱρὰ θύσῃσι, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίητο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὅπ' ἀσθενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες ὅς καὶ ὀπτήσαντες ταύτας θύουσι.

- 48 Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ χοῖρον πρὸ τῶν θυρῶν σφάξας ἕκαστος διδοῖ ἀποφέρεισθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἐποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνέγκουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ Αἰγύπτιοι πλήν χορῶν κατὰ ταῦτά σχεδὸν πάντα Ἑλλήσι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχναῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναικες· νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τερῷ ἔλασσον ἔον τοῦ ἄλλου σώματος· προηγέεται δὲ αὐλός, αἱ δὲ ἔπονται αἰείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον καὶ κινέει μῦθον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς 49 λεγόμενος. ἦδη ὧν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυνθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἁδαῆς ἀλλ' ἔμπειρος. Ἑλλήσι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὖνομα καὶ τὴν θυσίην καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν

λόγον ἔφηνε, ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ
 μεζόνως ἐξέφηναν· τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ
 πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγορούμενος, καὶ ἀπὸ
 τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἑλλήνες. ἐγὼ μὲν
 νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν μαντικὴν
 τε ἑωυτῷ συστήσαι καὶ πυνθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου ἄλλα
 τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἑλλήσι καὶ τὰ περὶ τὸν Διόν-
 υσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαι· οὐ γὰρ δὴ συμπε-
 σείν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ
 καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι· ὁμοτροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι
 Ἑλλήσι καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω
 ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο
 κού τι νόμιον. πυνθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Με-
 λάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ
 Τυρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς
 τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώραν. σχεδὸν δὲ καὶ ὅ
 πάντων τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε
 ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει,
 πυνθανόμενος οὕτω εὐρίσκω ἔνν. δοκέω δ' ὦν μά-
 λιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆχθαι· ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσει-
 δέωνος καὶ Διοσκούρων, ὥς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα
 εἴρηται, καὶ Ἥρης καὶ Ἰστίης καὶ Θέμιος καὶ Χαρίτων
 καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε
 τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι
 αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φράσι θεῶν γινώσκειν τὰ
 οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνο-
 μασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ
 Αἰβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέω-
 νος οὕνομα ἔκτηνται εἰ μὴ Αἰβυες καὶ τιμῶσι τὸν θεὸν
 τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν.

- 51 Ταῦτα μὲν νυν καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις, τὰ ἐγὼ
 φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίσασι· τοῦ δὲ
 Ἑρμῆος τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες
 οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν
 πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἐπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες,
 παρὰ δὲ τούτων ὄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη την-
 καῦτα ἐς Ἑλλήνας τελέουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο
 ἐν τῇ χώρῃ, ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆ-
 ναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὕργια μεμύηται, τὰ Σαμο-
 θρηκίκες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν,
 οὗτος ὠνὴρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρηκίην οἶκον
 πρότερον Πελασγοὶ οὔτοι οἳ περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι
 ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρηκίκες τὰ ὕργια παρα-
 λαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τοῦ
 Ἑρμῆος Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων μαθόντες παρὰ Πε-
 λασγῶν ἐποιήσαντο. οἳ δὲ Πελασγοὶ ἱρὸν τινα λόγον
 περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηκίῃ μν-
 52 στηρίοισι δεδῆλωται. ἔθνουν δὲ πάντα πρότερον οἳ
 Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα
 ἀκούσας, ἐπωνυμίην δὲ οὐδ' οὐνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ
 αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκηχόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμα-
 σάν σφας ἀπὸ τοῦ τοιούτου ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα
 πράγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνον
 πολλοῦ διελθόντος ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπι-
 γμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου
 δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐ χρη-
 στηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ· τὸ γὰρ
 δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν
 Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον
 μούνον. ἐπεὶ ὦν ἐ χρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἳ

Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουτα, ἀνεῖλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρῶμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον. ἐνθ' ἐν δὲ ἐγένοντο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ⁵³ αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοι τέ τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάτο μέχρι οὗ πρῶην τε καὶ χθὲς ὥς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοις ἔτεσι δοκέω μὲν πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν σημνῆντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον, ἔμοιγε δοκέειν, ἐγένοντο. τούτων τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρεῖαι λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδον τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω. χρηστηρίων δὲ περίεσσι ⁵⁴ τοῦ τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Αἰβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Θηβαίου Διὸς δύο γυναῖκας ἱερέας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων, καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Αἰβύην προηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας· ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσάμενας τὰ μαντήια πρῶτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δὲ μὲν ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα δήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων, καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι, πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τὰ περ δὴ ἔλεγον. ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱερέων ἤκουον, ⁵⁵ τάδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες· δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων ἀναπατάμενας

τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέ-
 σθαι. ἰζομένην δέ μιν ἐπὶ γηγὺν αὐδάξασθαι φωνῇ
 ἀνθρωπινή ὥς χρεὸν εἶη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέ-
 σθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελ-
 λόμενον αὐτοῖσι καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν
 δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι Ἀμ-
 μωνὸς χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιεῖν· ἔστι
 δὲ καὶ τοῦτο Διὸς. Ἀσδωναίων δὲ αἱ ἱρεῖαι, τῶν τῇ
 πρεσβυτάτῃ οὖνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετὰ ταύτην
 Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα·
 συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Ἀσδωναῖοι οἱ περὶ
 τοῦτο ἱρὸν· ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ
 ἀληθές ἐστι οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας καὶ
 τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα
 ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος·
 πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης·
 προηθῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς· ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι
 ἰδρῦσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ ἱρὸν Διὸς, ὥσπερ ἦν
 οἶκος ἀμφιπολεύουσιν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἐνθα ἀπύ-
 κητο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου χρη-
 στήριον κατηγήσατο, ἐπεὶτε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσ-
 σαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεποῆσθαι ὑπὸ
 τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὕτη ἐπρήθη. πελει-
 άδες δὲ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Ἀσδωναίων ἐπὶ
 τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν, ἐδόκεον δὲ
 σφι ὁμοίως ὕρῃσι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν
 πελειάδα ἀνθρωπινή φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεὶτε
 συνετά σφι ἡὔδα ἡ γυνή· ἕως δὲ ἐβαρβάρισε, ὁρνίθος
 τρόπον ἐδόκεε σφι φθέγγεσθαι, ἐπεὶ τέω τρόπῳ ἄν
 πελειάς γε ἀνθρωπινή φωνῇ φθέγγετο; μέλαιναν δὲ

λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη
 ἢ γυνὴ ἦν. ἡ δὲ μαντιήν ἢ τε ἐν Θήβησι τῆσι Αἰ-
 γυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ παραπλήσιαι ἑλληλήῃσι τυγχά-
 νουσι εἶδῃσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡ μαντική ἀπ’
 Αἰγύπτου ἀπιγμένη. πανηγύριος δὲ ἔρα καὶ πομπὰς 58
 καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσι οἱ
 ποιησάμενοι, καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι.
 τεκμήριον δέ μοι τούτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται
 ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ
 νεωστὶ ἐποιήθησαν. πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ 59
 ἴσμεν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύριος δὲ συχνάς, μάλιστα
 μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι,
 δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ
 τῇ πόλει ἔστι μέγιστον Ἴσιος ἱερὸν, ἴδονται δὲ ἡ πόλις
 αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα, Ἴσις δὲ ἔστι
 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ’ ἐς
 Σάβιν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι, τέταρτα δὲ ἐς
 Ἡλίου πόλιν τῷ Ἡλίῳ, πέμπτα δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν
 τῇ Αἰγίῳ, ἕκτα δὲ ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρει. ἐς 60
 μὲν νυν Βούβαστιν πόλιν ἐπεὶ ἀν κομίζονται, ποιεῦσι
 τοιάδε· πλείουςί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναῖξί καὶ
 πολλόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάστη βάρι· αἱ μὲν
 τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσαι κροταλλίζουσι, οἱ
 δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόν, αἱ δὲ λοιπαὶ γυ-
 ναῖκες καὶ ἄνδρες ἀεῖδουσι καὶ τὰς χεῖρας κροτεύουσι.
 ἐπεὶ δὲ πλείοντες κατὰ τινα πόλιν ἑλλήν γένωνται,
 ἐγχαίριψαντες τὴν βᾶριν τῇ γῇ ποιεῦσι τοιάδε· αἱ μὲν
 τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τὰ περ εἰρηκα, αἱ δὲ ται-
 θάζουσι βοᾶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας, αἱ δὲ
 ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ

πᾶσαν πόλιν παραποταμὴν ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπὶ
 κωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὁρτάξουσι μεγάλας ἀνάγοντες
 θυσίας, καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμουταί πλέων ἐν τῇ
 ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ.
 συμφοιτῶσι δέ, ὅ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι πλὴν πα-
 δίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὥς οἱ ἐπιχώριοι
 61 λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται, ἐν δὲ Βουσίρῃ
 πόλει ὥς ἀνάγουσι τῇ Ἰσι τὴν ὁρτὴν, εἰρηται πρότερον
 μοι. τύπνονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες
 καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ
 τύπνονται, οὗ μοι ὕσιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Κερῶν
 εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσοῦτῳ ἔτι πλεόν
 ποιεῦσι τούτων ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπνονται μαχαί-
 ρησι, καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ
 62 Αἰγύπτιοι. ἐς Σάιν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι
 θυσίῃσι, ἐν τινι νυκτὶ λύχνα καίονσι πάντες πολλὰ
 ὑπαῖθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ
 ἐμβάφια ἐμπλεα ἄλδς καὶ ἐλαίου, ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι
 αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον, καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον, καὶ
 τῇ ὁρτῇ οὕνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἳ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι
 τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες
 τὴν νύκτα τῆς θυσίης καίονσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ
 λύχνα, καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαί μούρη καίεται ἀλλὰ καὶ
 ἀνὰ πᾶσαν Αἰγυπτίον. ὅτεν δὲ εἵνεκα φῶς ἔλαχε καὶ
 τιμὴν ἢ νύξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγό-
 63 μενος. ἐς δὲ Ἥλιον τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας
 μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Πακρήμι θυσίας
 μὲν καὶ ἱρὰ κατὰ περ καὶ τῇ ἄλλῃ ποιεῦσι· εὐτ' ἂν
 δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν
 ἱρέων περὶ τῷγαλμα πεπονέεται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν

ξύλων κορύνας ἔχοντες ἐστᾶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ· ἄλλοι δὲ εὐχωλὰς ἐπιτελείοντες, πλεῖνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἔτερα ἄλλες ἐστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἔον ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατα- κεκρυσμένῳ προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἶκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τῷ ἀγάλματι λε- λειμμένοι ἔλκουσι τετράγωνον ἄμαξαν ἄγουσαν τὸν νηὸν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνέον ἄγαλμα, οἱ δὲ οὐκ ἔωσι ἐν τοῖσι προφυλαίοις ἐστεῶτες ἐσιέναι, οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι τιμωρέοντες τῷ θεῷ παίουσι αὐτοὺς ἄλ- ξομένους. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοις καρτερῇ γίνεται, κε- φαλὰς τε συναράσσονται καὶ ὥς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τραυμάτων· οὐ μέντοι οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. τὴν δὲ πανή- γυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκί- ειν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον ἐλθεῖν ἑξανδρωμένον ἐθέ- λοντα τῇ μητρὶ συμμῖξαι, καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὁπωπότης αὐτὸν πρότερον, οὐ περιο- ρᾶν παρίεναι ἀλλὰ ἀπερύκειν, τὸν δὲ ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους τοὺς τε προπόλους τρηχέως περισπεῖν καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρει ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναῖξιν ἐν ἱεροῖς μηδὲ ἐν ἁλούτοις ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱερά ἐσιέναι οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκευσάντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖς καὶ ἀπὸ γυναικῶν [ἀνιστάμενοι] ἄλλοιτοί ἐσέρ- χονται ἐς ἱερόν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰ περ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνηα ὁρᾶν καὶ

ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν
καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ δὲν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ
φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιεῖν. οὗτοι μὲν γὰρ
65 τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι ἔμοιγε οὐκ ἀρεστά. Αἰγύ-
πτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τὰ τε ἄλλα περὶ τὰ ἱερά
καὶ δὴ καὶ τάδε.

Ἐαῦσα Αἰγυπτὸς ὕμνουρος τῇ Αἰβύῃ οὐ μάλα θη-
ριώδης ἐστί. τὰ δὲ ἐόντα σφι ἅπαντα ἱερά νενόμισται,
καὶ τὰ μὲν σύντροφα [αὐτοῖσι] τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ
οὐ, τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται [τὰ] ἱερά εἰ λέγοιμι, κατα-
βαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πράγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω
μάλιστα ἀπηγέσθαι. τὰ δὲ καὶ εἰρηκα αὐτῶν ἐπιψά-
σας, ἀναγκαῖη καταλαμβάνόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἐστί
περὶ τῶν θηρίων ὥδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχεται
τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων καὶ ἔρσηνες καὶ θήλειαι τῶν
Αἰγυπτίων, τῶν παῖς πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμὴν.
οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλεσι ἕκαστοι εὐχᾶς. τάσδε σφι ἀπο-
τελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ἢ τὸ θηρίον, ἔν-
ρῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ ἥμισυ
ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἰσῶσι σταθμῷ πρὸς
ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελε-
δωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ· ἢ δ' ἂντ' αὐτοῦ τάμνουσα
ἰχθὺς παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοις. τροφή μὲν δὴ
αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεται· τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων
τούτων ἀποκτείνῃ, ἢν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζημὴ, ἢν
δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημὴν τὴν ἂν οἱ ἱερεῖς τάζωνται.
ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱσηκα ἀποκτείνῃ, ἢν τε ἐκὼν ἢν τε
66 ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. πολλῶν δὲ ἐόντων ὁμοτρό-
φων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων πολλῷ ἂν ἔτι πλεον
ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦρους τοιάδε.

ἐπεὶ τῶσι αἱ θήλειαι, οὐκέτι φοιτῶσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα κτείνουσι, κτείναντες μέντοι οὐ πατέονται. αἱ δὲ στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσai, οὕτω δὴ ἀπικνεύονται παρὰ τοὺς ἔρσενας· φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελοῦρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καίόμενον, οἱ δὲ αἰελοῦροι διαδύνοντες καὶ ὑπερθρῶσκοντες τοὺς ἀνθρώπους ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὅτεοις δ' ἂν οἰκίοις αἰελοῦρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρῶνται τὰς ὀφρύας μούνας, παρ' ὅτεοις δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν. ἀπάγονται δὲ οἱ αἰελοῦροι ἀποθανόντες 67 ἐς ἱρὰς στέγας, ἐνθα θάπτονται ταριχευθέντες, ἐν Βουβάσι πόλι· τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἐσωτῶν ἑκάστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι. ὥς δὲ αὐτως τῇσι κυσὶ οἱ ἵχνευται θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν, τὰς δὲ ἱβις ἐς Ἑρμείω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας σπανίας καὶ τοὺς λύκους οὐ πολλῶ τερὶ ἐόντας ἀλωπέκων μέζοντας αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὐρεθῶσι κείμενοι.

Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε· τοὺς χει- 68 μεριωτάτους μῆνας τέσσαρας ἐσθίει οὐδέν, ἐὼν δὲ τετράπουν χερσαῖον καὶ λιμναῖον ἐστὶ· τίκει μὲν γὰρ ὥς ἐν γῇ καὶ ἐκλείπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ·

θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίας καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ ὥς χηνέων οὐ πολλῷ μέζονα τίχτει, καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ῥοῦ γίνεται, αὐξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχας καὶ μέζων ἐτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕδς, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας [κατὰ λόγον τοῦ σώματος]. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ κινεῖ τὴν κάτω γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσέγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυθερκεστάτον. ἔτε δὴ τῶν ἐν ὕδατι διαίταν ποιέμενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φορεῖ πᾶν μεστὸν βδέλλων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν, ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἔτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὶ γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος καὶ ἔπειτα χάνῃ (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ξέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσθύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ ὠφελεύμενος ἡδεται καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον.

69 τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱερεῖς εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δὲ οὐ, ἀλλ' ἔτε πολέμιους περιέπονσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγῆνται αὐτοὺς εἶναι ἱερούς. ἐκ πάντων δὲ ἓνα ἑκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροῖθεα, ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες καὶ ἱρήια καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζώντας· ἀποθανόντας δὲ θά-

πρὸς ταριχεύσαντες ἐν ῥῆσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἑλεφαντίνην πόλιν οἰκούντες καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ῥοὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἶδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. ἄγραι δὲ σφεων 70 πολλαὶ κατεστᾶσι καὶ παντοῖαι· ἢ δ' ὧν ἔμοιγε δοκεῖ ἀξιοτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὶ δὲ νῶτον ὕος δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετιεῖ ἐς μέσον τὸν ποταμόν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφανα ζώην ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος ἵεται κατὰ τὴν φωνήν, ἐντυχὼν δὲ τῷ ὠτῷ καταπίνει· οἱ δὲ ἔλκουσι. ἐπεὶ δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτῆς πηλῶ κατ' ὧν ἐπλάσας αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· τοῦτο δὲ ποιήσας κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται, μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο σὺν πόνῳ.

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ Πακρημίτῃ 71 ῥοί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοις Αἰγυπτίοις οὐκ ῥοί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε· τετράκουν ἐστί, δίχηνον, ὅπλαι βοός, σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρήν ἵππου καὶ φωνήν, μέγαθος ὅσον τε βοὺς ὁ μέγιστος. τὸ δέριμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ τι παχὺ ἐστὶ ὥστε αὐτοῦ γενομένου ξυστὰ ποιέεσθαι [ἀκύντια] ἐξ αὐτοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ῥῶς 72 ἡγνῆται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεύμενον λεπιδωτὸν ῥόν εἶναι καὶ τὴν ἑγγελυν. ῥοὺς δὲ τούτους τοῦ Νείλου φασὶ εἶναι καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς κηναλώπεκας.

73 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὕρσις ἱρός, τῷ ὄννομα φοῖνιξ· ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι δι' ἐτέων, ὥς Ἑλλιοπολίται λέγουσι, πεντακοσίων. φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δέ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιούσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἐξ Ἀραβίης ὁρμώμενον ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἑλίου κομίζειν τὸν πατέρα ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσοντα καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἑλίου τῷ ἱρῷ· κομίζειν δὲ οὕτως· πρῶτον τῆς σμύρνης ῥὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν, μετὰ δὲ πειραῶσθαι αὐτὸ φορέοντα, ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτως δὴ κοιλῆναυτα τὸ ῥὸν τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι, σμύρνη δὲ ἄλλη ἐμπλάσσειν τοῦτο κατ' ὅ τι τοῦ ῥοῦ ἕκαστο λήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα, ἐσκειμένου δὲ τοῦ πατρὸς γίνεσθαι τῷ αὐτῷ βάρος, ἐμπλάσαντα δὲ κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἑλίου τὸ ἱρὸν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὕρσιν λέγουσι ποιεῖν.

74 Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὕρσις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς δηλῆμονες, οἳ μεγάρθῃ ἐόντες σμικροὶ δύο κέρει φορέουσι πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς, τοὺς θάπτουσι ἀποθανόντας ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διὸς· τοῦτον γὰρ σφρας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱρούς.

75 Ἔστι δὲ χώρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστα κη κείμενος, καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὄφίων. ἀπικόμενος δὲ εἶδον ὅστέα ὄφίων καὶ ἀκάνθας πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγῆσθαι, σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι καὶ

ὑποδεέστεροι καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων, πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἄκανθαι κατα-
 κεχύαται, τοιούσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὕδατων στενωπῶν ἐς
 πεδῖον μέγα, τὸ δὲ πεδῖον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ
 πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι ἅμα τῷ ἔαρι περωτοὺς ὕφης ἐκ
 τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου, τὰς δὲ ἴβρις τὰς
 ὄρνιθας ἀπαντῶσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας
 οὐ παριέναι τοὺς ὕφης ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν
 ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι
 μέγας πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογεῖν δὲ καὶ Αἰγύ-
 πτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. εἶδος δὲ 76
 τῆς μὲν ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ
 φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον,
 μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μα-
 χομένων πρὸς τοὺς ὕφης ἦδε ἰδέη, τῶν δ' ἐν ποσὶ
 μάλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διὲς γὰρ δὴ
 εἰσι ἴβιες) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν,
 λευκὴ πτεροῖσι πλὴν κεφαλῆς καὶ [τοῦ] ἀνέχενος καὶ
 ἄκρων τῶν πτερύγων καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου (ταῦτα
 δὲ τὰ εἶπον πάντα μέλαινά ἐστι δεινῶς), σκέλεα δὲ καὶ
 πρόσωπον ἐμφορῆς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὕφιος ἡ μορφὴ
 οἷα περ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ περωτὰ φορέει,
 ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστα καὶ ἐμφο-
 ρέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἰσῶν εἰρήσθω.

Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οὐ μὲν περὶ τὴν σπειρο-77
 μένην Αἰγύπτου οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων
 ἐπασκέοντες μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακροῦ τῶν ἐγὼ
 ἐς διάπειραν ἀπικόμεν. τρόπῳ δὲ ζῆς τοιῶδε διαχρό-
 νονται· συρμαῖζουσιν τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἐκά-
 στου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὕγιήν καὶ κλύσμασι,

νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νο-
 σους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ
 ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Αἴβυας ὑγιηρέστατοι πάντων
 ἀνθρώπων τῶν ὠρέων δοκέειν ἐμοὶ εἵνεκεν, ὅτι οὐ
 μεταλλάσσουνσι αἱ ὥραι· ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι
 ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων
 πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. ἀρτοφαγεῦσι
 δὲ ἐκ τῶν ὄλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλ-
 λήστις ὀνομάζουσι. οἷνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ
 διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφί εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι.
 ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον αὐήνυαντες ὠμοὺς σι-
 τέονται, τοὺς δὲ ἐξ ἄλμης τεταριχευμένους. ὀρνίθων
 δὲ τοὺς τε ὄρνυγας καὶ τὰς νήσσας καὶ τὰ σμικρὰ τῶν
 ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται προταριχεύσαντες· τὰ δὲ ἄλλα
 ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων σφί ἐστὶ ἐχόμενα, χωρὶς ἢ
 ὀκόσοι σφί ἱσοὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὁπτοὺς
 78 καὶ ἐφθοὺς σιτέονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι
 εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἑπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περι-
 φέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποιημένον, με-
 μιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος
 ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν, δεικνὺς δὲ ἐκά-
 στω τῶν συμποτιῶν λέγει· Ἐς τοῦτον ὀρέων πίνε τε
 καὶ τέρπευ· ἔσσαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν
 79 παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρεώμενοι
 νόμοισι ἄλλον οὐδένα ἐπικτῶνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπά-
 ξιά ἐστι νόμιμα καὶ δὴ καὶ ἔεισμα ἓν ἐστὶ, Αἴνος, ὃς
 περ ἐν τε Φοινίκῃ αἰοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ
 ἄλλῃ, κατὰ μέντοι ἔθνεα οὕνομα ἔχει· συμφέρεται δὲ
 αὐτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Αἴνον ὀνομάζοντες ἀεί-
 δουσι, ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωμάζειν με τῶν

περὶ Αἰγυπτίου ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἴνον ὁκόθεν
 ἔλαβον [τὸ οὖνομα]· φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτε τοῦτον
 αἰείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Αἴνος καλούμενος Μαν-
 ρῶς. ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύ-
 σαντος Αἰγύπτου παῖδα μονογενέα γενέσθαι, ἀποθα-
 νύντα δὲ αὐτὸν ἄνωρον θρήνοισι τούτοις ὑπὸ Αἰγυπτίων
 τιμηθῆναι, καὶ αἰοιδῆν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην
 σφίσι γενέσθαι. συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύ- 80
 πτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι
 αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες εἰκουσι τῆς
 ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται καὶ ἐπιούσι ἐξ ἔδρης ὑπανιστάται.
 τόδε μέντοι ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ
 τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι
 κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ 81
 κιδῶνας λινέους περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, τοὺς
 καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρίνεα εἴματα
 λευκὰ ἐπαναβληθὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ
 ἐσφύρεται εἰρίνεα οὐδὲ συγκαταδάπτεται σφι· οὐ γὰρ
 ὄσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλο-
 μένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ξοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθα-
 γορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὄσιον
 ἔστι ἐν εἰρινέοισι εἴμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν
 ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι ἐξευρημένα, μείς 82
 τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἔστί, καὶ τῇ ἑκάστος
 ἡμέρῃ γενόμενος ὁτέοισι ἐγκυρήσει καὶ ὅπως τελευτήσῃ
 καὶ ὁκοῦς τις ἔσται· καὶ τούτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν
 ποιῇσι γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι ἀν-
 εῖρηται ἢ τοῖσι ἄλλοις ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου
 γὰρ τέρατος φυλάσσουσι γραφόμενοι τῷ ποβαῖνον, καὶ

ἦν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ
 83 τὴν αὐτὴν νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντική δὲ αὐτοῖσι
 ὧδε διακίεσθαι. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκίεσθαι ἢ
 τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλῆος
 μαντήιον αὐτόθι ἐστὶ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀθηναίης
 καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἄρεος καὶ Διός, καὶ τό γε μέγιστα
 ἐν τιμῇ ἔχονται πάντων τῶν μαντηίων, Αἰγυπτοῦ ἐν
 Βουτοῖ πόλει ἐστὶ. οὐ μὲντοι αἶ γε μαντήϊα σφι κατὰ
 84 τὴν αὐτὴν ἐστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ
 τάδε σφι δέδασται· μίης νοῦσον ἕκαστος ἰητρὸς ἐστὶ
 καὶ οὐ πλέονων. πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα· οἳ μὲν
 γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστιάσι, οἳ δὲ κεφαλῆς, οἳ δὲ
 ὀδόντων, οἳ δὲ τῶν κατὰ νηδύν, οἳ δὲ τῶν ἀφανέων
 85 νοῦσων. θρηνοὶ δὲ καὶ ταφαὶ σφεων εἰσὶ αἶδε· τοῖσι
 ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκίων ἀνθρώπος τοῦ τις καὶ
 λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων
 κατ' ὧν ἐπλάσαστο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσ-
 ωπον, κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν
 αὐταὶ ἂνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι τύπτονται ἐπεξω-
 μέναι καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς, σὺν δὲ σφι αἱ προσ-
 ἤκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται,
 ἐπεξωμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω
 86 ἕς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ
 τούτῳ κατέσθαι καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι, ἐπεὶ
 σφι κομισθῇ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασσι παρα-
 δείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα, καὶ
 τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ
 ὀπίσθιον ποιεῖναι τὸ οὐνομα ἐπὶ τοιοῦτῳ πρήγματι ὀνο-
 μάζειν, τὴν δὲ δευτέραν δεικνύουσι ὑποδεεστέραν τῇ
 ταύτης καὶ εὐτελεστέραν, τὴν δὲ τρίτην εὐτελεστάτην·

φθάσαντες δὲ πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἥντινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρὸν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι ὧδε τὰ σπονδαιότατα ταριχεύουσι· πρῶτα μὲν σχολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυζωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγουτες, τὰ δὲ ἐργέοντες φάρμακα. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξείᾳ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν, ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν καὶ διηθήσαντες ὀλῶ φαινικίῳ αὐτὶς διηθέουσι θυμικήμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνῃς ἀκηράτου τετριμμένης καὶ κασίης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβαντοῦ, πλήσαντες συρράπτουσι ὑπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ταριχεύουσι λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὶ δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν κατελίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατατεταμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμῳ, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι δὲ ἐσεργνῶσι τὸν νεκρὸν, καὶ κατακληίσαντες οὕτω θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι 87 νεκρούς, τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελείην φεύγοντας σκευάζουσι ὧδε· ἐπεὶ τούτους κλυστήρας πλήσονται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ᾧ ἐπλήσαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὕτε ἀναταμόντες αὐτὸν οὕτε ἐξελόντες τὴν νηδύν, κατὰ δὲ τὴν ἑδρην ἐσηθίσαντες καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς

- ὀπίσω ὁδοῦ ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας, τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιέλαι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην τὴν ἐσῆκαν πρότερον. ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατίκει, καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέσμα μούνον καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρόν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες. ἡ δὲ τρίτη ταριχευσίς ἐστι ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκηνάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην ταριχεύουσι τὰς ἐβδομήκοντα ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὶ τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ἔωσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῖνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὶ τριταῖαι ἢ τεταρταῖοι γένωνται, οὕτω παραδιδούσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναι γὰρ τινὰ φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός, κατεπειν δὲ τὸν ὁμότεχρον. ὅς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπασθεῖς ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τεθνεώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενεχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν καὶ περιστείλαντας ὥς κάλλιστα θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκησι· οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων οὔτε τῶν φίλων, ἀλλὰ μιν οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρόν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.
- Ἕλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶπεῖν, μὴδ' ἄλλων μῆδαμὰ μῆδαμῶν ἀνθρώ-

πων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουνσι, ἔστι δὲ Χέμμισ πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱερὸν τετράγωνον, πέριξ δὲ αὐτοῦ φοῖνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηὸς τε ἐνὶ καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλὰς μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ, σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρίσκεισθαι, εὖν τὸ μέγαθος δίπηχυ, τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθιγνέειν ἔπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι, ποιεῦσι δὲ τὰδε Ἑλληνικά τῷ Περσέϊ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα, παρέχοντες ἄεθλα κτήνεα καὶ χλαῖνας καὶ δέρματα. εἰρομένου δὲ μεν ὅ τι σφι μόνουσι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι καὶ ὅ τι κεχωρῖσθαι Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγενῆσθαι· τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἔοντας Χεμμῖτας ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα, ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσονται ἐκ Αἰβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας· ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον τὸ τῆς Χέμμιος οὖνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρὸς· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κελεύσαντος ἐπιτελέειν.

Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατ' ὑπερθε τῶν ἐλέων οἰκέ- 92
οντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι

κατοικημένοι τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι
καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι, καὶ τὰ ἄλλα καὶ γυναικὶ μὴ
ἕκαστος αὐτῶν συνοικεῖ κατὰ περ Ἑλληνες, ἀτὰρ πρὸς
εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὶ
πλήρης γίνηται ὁ ποταμὸς καὶ τὰ πεδία πελαγίσθη,
φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέ-
ουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὶ δὲ ὀρέσῃσι, ἀναΐνουσι πρὸς
ἥλιον καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι
ἔδον ἑμπερές, πτίσαντες ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους
ὀπιτοὺς πυρρί. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου
ἐδωδίμη καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἔδον στρογγύλον, μέγα-
θος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἑμ-
περές, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ
καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γί-
νεται, κηρίῳ σφηκῶν ιδέην ὁμοιότατον· ἐν τούτῳ
τρωχιά ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά, τρώ-
γεται δὲ καὶ ὑπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον
τὴν ἐπέτειον γινομένην ἐπεὶ ἀνασπάσῃσι ἐκ τῶν ἐλέων,
τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνουτες ἐς ἄλλο τι τρώπουσι,
τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν τρώγουσι
[καὶ πωλεύουσι.] οἱ δὲ ἄν καὶ κάρτα βούλονται χρη-
στῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πνίξαντες
οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν
ἰχθύων μούνων, τοὺς ἐπεὶ λάβωσι καὶ ἐξέλωσι τὴν
κοιλίην, ἀναΐνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα αὔους ἐόντας
σιτέονται.

- 93 Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι
οὐ μάλα γίνονται, τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι τοιάδε
ποιεῦσι· ἐπεὶ σφεας ἐσίῃ οἷστρος κυίσκεσθαι, ἀγγελ-
δὸν ἐκπλέουσι ἐς θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἑρσενες

ἀπορραίνοντες τοῦ θοροῦ, αἱ δὲ ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι καὶ ἐξ αὐτοῦ κυύσκονται. ἐπεὶ δὲ πλήρεις γίνονται ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀναπλέουσι ὀπίσω ἐς ἥθεα τὰ ἑσπέρων ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονία. ἡγεύμεναι δὲ ἀγελήδων ποιεῦσι οἷον περ εἴποιεν οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ῥῶν ἀπορραίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτῶν ἰλῶσι ἐκπλέοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλῶν, οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλέοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφεται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τὸδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλέουσι ἐς θάλασσαν καὶ ἀναπλέοντες ὀπίσω τῆς αὐτῆς ἀντέχονται, ἐργχιμπτόμενοι καὶ ψαύοντες ὥς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥύον. ἐπεὶ δὲ πληθύνεσθαι ἄρχεται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κότεν δὲ οἶκος αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκῶ κατανοεῖν τοῦτο· τοῦ προτέρου ἔτους ἐπεὶ ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες ὧς ἐς τὴν ἰλὸν ἄμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὶ δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ῥῶν τούτων παραντίκα γίνονται οἱ ἰχθύες [οὗτοι]. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθύας οὕτω ἔχει.

Ἀλείφατι δὲ χρεώνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλα 94 οἰκόντες ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ κα-

- λεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίαι, ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χεῖλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλησι αὐτόματα [ἄγρια] φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὶ συλλέξονται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι, οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπ΄ ψουσι καὶ τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον καὶ οὐδὲν ἥσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσ-
 95 ηνές, ὁδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. πρὸς δὲ τοὺς κώ-
 νωπας ἀφθόγους ἐόντας τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὤφρε-
 λείουσι, ἐς τοὺς ἀναβαίνοντες κοιμῶνται· οἱ γὰρ κώ-
 νωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τέ εἶσι ὑποῦ πέτε-
 σθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλαα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται· πᾶς ἀνὴρ αὐτῶν ἀμφίβλη-
 στρον ἔκτεται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθυὺς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ, περὶ ταύτην ἴσῃσι τὸ ἀμφίβληστρον καὶ ἔπειτα ἐσθὺς ὑπ' αὐτὸ κατεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἣν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζάμενος εὐδῇ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι·
 96 διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι τοῖσι φορηγέουσι ἐστὶ ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιούμενα, τῆς ἥ μορφῇ μὲν ἐστὶ ὁμοιοτάτη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἐστί· ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὕσον τε δι-
 πήχεα πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιεί-
 ρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὶ δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσονται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν. νο-
 μεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν

ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβυνέεται. ἰστῶ δὲ ἀκανθίῳ χρέωνται, ἰστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἣν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέξη, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται, κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατερραμμένη ῥίπει καλᾶμων, καὶ λίθος τετραμένος διτάλαντος μάλιστα κη σταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπιδί επιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὕπισθε. ἡ μὲν δὲ θύρη τοῦ ῥόου ἐπίπτοντος χωρεῖ ταχέως καὶ ἔλκει τὴν βάρην (τοῦτο γὰρ δὴ οὖνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοις), ὁ δὲ λίθος ὕπισθε ἐπελκόμενος καὶ ἔων ἐν βυσσῶ κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλὰ καὶ ἄγει ἕνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

Ἐπεὶ δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις 97
μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα κη ἐμφερέες
τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἔλλα
τῆς Αἰγύπτου πέλαγος γίνεται, αἱ δὲ πόλεις μοῦναι
ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὶ τοῦτο γένηται,
οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ ἀλλὰ διὰ μέσον
τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀνα-
πλέοντι παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος·
ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα καὶ
παρὰ Κερκάσωρον πόλιν· ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θα-
λάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων ἤξεις κατ'
Ἀνθυλλάν τε πόλιν καὶ τὴν Ἀρχάνδρον καλεωμένην.
τούτων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα ἐοῦσα λογίμη πόλις ἐς 98
ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδεται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος

Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δὲ ἐτέρη πόλις δοκεῖ μοι τὸ οὐνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου, τοῦ Φθίου τοῦ Ἀχαιοῦ· καλεῖται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος, οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὐνομα.

- 99 ΜΕΧΡΙ μὲν τούτου ὅψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἑρέων κατὰ ἥκουν· προσέεται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Μῖνα τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς Αἰβύης, τὸν δὲ Μῖνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶνα προσχώσαντα τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέειθρον ἀποξηρῆναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι τὸ μέσον τῶν ὀρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκῶν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος· εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναι ἐστὶ. ὥς δὲ τῷ Μῖνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην ἣτις νῦν Μέμφις καλεῖται (ἐστὶ γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στενωπῷ τῆς Αἰγύπτου), ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξει λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορρῇν τε καὶ πρὸς ἐσπέρην (τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει), τοῦτο δὲ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἰδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιαπληροτάτον.
- 100 μετὰ δὲ τοῦτον κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βίβλου ἄλλων

βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν
 τοσαύτῃσι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων ὀκτώκαιδεκα μὲν Αἰ-
 θίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρὶή, οἱ δὲ ἄλλοι ἄν-
 δρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐνομα ἦν, ἥτις ἐβα-
 σίλευσε, τό περ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἐλε-
 γον τιμωρέουσιν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντά
 σφιν ἀπέκτειναν, ἀποκτείναντες δὲ οὕτω ἐκείνη ἀπέ-
 δσαν τὴν βασιληίην, τούτῳ τιμωρέουσιν πολλοὺς Αἰ-
 γυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι. ποιησαμένην γάρ μιν οἰ-
 κημα περίμηκες ὑπόγειον καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ
 ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν [δέ] μιν Αἰγυπτίων τοὺς
 μάλιστα μεταίτιους τοῦ φόνου ἤδεε, πολλοὺς ἰστιάειν,
 δαινυμένοισι δὲ ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυ-
 πτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον, πλὴν
 ὅτι αὐτὴν μιν, ὥς τοῦτο ἐξέργαστο, εἶπαι ἐς οἰκημα
 σποδοῦ πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων 101
 βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἐργων ἀποδέξιν,
 κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος, πλὴν ἐνὸς τοῦ ἐσχάτου
 αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα
 τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προ-
 πύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἢ περιόδου ὅσων ἐστὶ
 σταδίων ὕστερον δηλώσω, πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκο-
 δομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάρου περὶ ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ
 ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, τῶν
 δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν. παραμειψάμενος ὧν τούτους 102
 τοῦ ἐπὶ τούτοις γενομένου βασιλέος, τῷ οὐνομα ἦν
 Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι. τὸν ἔλεγον
 οἱ ἱερεῖς πρῶτον μὲν πλοίοις μακροῖσι δομηθέντα ἐκ
 τοῦ Ἀραβίου κόλπου τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν
 κατοικημένους καταστρέφειν, ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω

ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων.
 ἐνθεῦτεν δὲ ὥς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν
 ἰσρέων τὴν φάτιν στρατιὴν πολλὴν τῶν ... λαβὼν ἤλαυνε
 διὰ τῆς ἡπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος.
 ὁτέοισι μὲν νυν αὐτῶν ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε
 καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοισι
 μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας διὰ γραμμάτων λε-
 γούσας τὸ τε ἔωτοῦ οὐνομα καὶ τῆς πάτρης καὶ ὡς
 δυνάμι τῇ ἔωτοῦ κατεστρέφατό σφεας· ὅτεων δὲ ἀμα-
 χητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλιας, τούτοισι δὲ
 ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταῦτά καὶ τοῖσι ἀν-
 δροῖσι τῶν ἐθνέων γενομένοισι καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα
 γυναικὸς προσενέγραφε, δηλα βουλόμενος ποιέειν ὥς
 103 εἶησαν ἀνάλκιδες. ταῦτα δὲ ποιέων διεξῆγε τὴν ἡπεί-
 ρον, ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάς τοὺς
 τε Σκυθὰς κατεστρέφατο καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τού-
 τους δὲ μοι δοκεῖ καὶ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύ-
 πτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται
 σταθεῖσαι αἱ στήλαι, τὸ δὲ προσωτέρω τούτων οὐκέτι
 ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦγε, καὶ ἐπεῖτε ἐγένετο
 ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν
 εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς
 ἔωτοῦ στρατιῆς μόνον ὅσον δὴ αὐτοῦ κατέλιπε τῆς
 χώρας οἰκήτορας, εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων τῇ πλάνῃ
 αὐτοῦ ἀχθεσθέντες περὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν.
 104 φαίνονται μὲν γὰρ ἔόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοή-
 σας δὲ πρότερον αὐτὸς ἢ ἀκούσας ἄλλων λέγω. ὥς δὲ
 μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους, καὶ μάλ-
 λον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων ἢ οἱ Αἰγύ-
 πτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς

Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ
 εἰκασα τῇδε καὶ ὅτι μελέγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες.
 καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι
 τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοισίδε καὶ μᾶλλον ὅτι μοῦνοι πάντων
 ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περι-
 τάνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι
 οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰ-
 γυπτίων μεμαθηκέναι, Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα
 καὶ Παρθένιον ποταμὸν καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις
 ἀστυγείτονες ἐόντες ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμα-
 θηκέναι· οὗτοι γὰρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων
 μοῦνοι, καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοις φαίνονται ποιεῦντες
 κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθίοπων οὐκ
 ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον· ἀρ-
 χαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται εἶναι. ὥς δὲ ἐπιμισγόμενοι
 Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γί-
 νεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκ-
 ἔτι Αἰγυπτίους μιμούνται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν
 ἐπιγινομένων οὐ περιτέμνουσι τὰ αἰδοῖα. φέρε νυν 105
 καὶ ἄλλο εἰπὼ περὶ τῶν Κόλχων, ὥς Αἰγυπτίοις προσ-
 φερέες εἰσὶ. λίνον μοῦνοι οὗτοι τε καὶ Αἰγύπτιοι
 ἐργάζονται κατὰ ταῦτά, καὶ ἡ ζώη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα
 ἐμφορῆς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν
 ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδωνικὸν κέκληται, τὸ μέντοι ἀπ'
 Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον καλεῖται Αἰγύπτιον. τὰς δὲ 106
 στήλας τὰς ἴστα κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς
 Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῖνες οὐκέτι φαίνονται περιοῦ-
 σαι, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρων ἐοῦσας
 καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα καὶ γυναικὸς
 αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι

ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίδης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἐκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγρέγλυπται μέγας πύπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμήν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὧμου ἐς τὸν ἕτερον ὧμον διὰ τῶν στηθέων γραμματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε· ἘΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ὩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ἘΜΟΙΣΙ ἘΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστί, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῦ, ἐτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετ' ἐξέτεροι τῶν θεησαμένων Μένονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολλὸν τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

- 107 Τοῦτον δὲ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρόντα καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱερεῖς, ἐπεῖτε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγύπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας περινήσαι ἕξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην, περινήσαντα δὲ ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὥς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἔγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεύσαι τῶν παίδων ἰόντων ἕξ τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα γεφυρῶσαι τὸ καίόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν, καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ,
- 108 τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγύπτον καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο τῶν τὰς χώρας

κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τέ οἱ
 λῶνους τοὺς ἐπὶ τούτῳ τοῦ βασιλέως κομισθέντας ἐς
 τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν, ἐόντας μεγάλῃ περιμήκειας,
 οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες, καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν
 εἰούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὥρυσ-
 σον, ἐποίησαν τε οὐκ ἐκόντες Αἰγυπτίου, τὸ πρὶν εἶδεν
 ἱππασίμην καὶ ἀμαξευομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ
 γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγύπτιος εἶδεν πεδιάς πᾶσα
 ἄνιππος καὶ ἀναμάξεντος γέγονε· αἰτίαι δὲ τούτων αἱ
 διώρυχες γέγονασι, εἶδεν πολλὰ καὶ παντοίους τρό-
 πους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἴνεκα τὴν χώραν
 ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ
 ἔκστηντο τὰς πόλεις ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι, ὅπως τε ἅπλοι
 ὁ ποταμός, σπινίζοντες ὑδάτων πλατυτέροισι ἐχρῶντο
 τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ
 εἴνεκα κατετεμήθη ἡ Αἰγύπτος. κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν 109
 Αἰγυπτίοισι ἅπασιν αὐτὸν ἔλεγον τὸν βασιλέα, κληρὸν
 ἴσον ἐκάστῳ τετράγωνον διδόντα, καὶ ἀπὸ τούτου τὰς
 προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν
 κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δὲ τινος τοῦ κληρῶντος ὁ ποταμός τι
 παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμεναι τὸ γεγενη-
 μένον· ὁ δὲ ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμε-
 τρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χώρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοι-
 ποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκεῖ
 δὲ μοι ἐνθευτεῖν γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα ἐς τὴν Ἑλλάδα
 ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δυνά-
 δεκα μέρη τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ
 Ἕλληνες.

Βασιλεὺς δὲ οὗτος δὴ μόνος Αἰγύπτιος Αἰθίο-110
 πῆξ ἦρξε, μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου

ἀνδριάντας λιθίνους δύο μὲν τριήκοντα πηχέων, ἑνὸν τε καὶ τὴν γυναικα, τοὺς δὲ παῖδας ἑόντας τέσσαρας, εἰκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱερὸς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῶ Δαρεῖον τὸν Πέρσῃν οὐ περιεῖδε ἰσάντα ἔμπροσθε ἀνδριάντα, φᾶς οὐ οἱ ποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σεσώστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου καὶ δὴ καὶ Σκύθας, Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. οὐκ ὦν δίκαιον εἶναι ἰσάντα ἔμπροσθε τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυνὶ λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

- 111 Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν, τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίαν στρατηίην, συνενειχθῆναι δὲ οἱ τυφλὸν γενέσθαι διὰ τοιόνδε πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὥς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἔμπεσόντος κυματίνης ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον λαβόντα αἰχμὴν βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ, μετὰ δὲ αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλόν, ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήμιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὥς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ξημίας καὶ ἀναβλέψει γυναικὸς οὗρου νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμούς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μούνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι, μετὰ δέ, ὥς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπέξῃς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἣ τῆς

τῷ οὐρῷ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Ἐρυθρὴ βῶλος, ἐς ταύτην συναλίσσαντα ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλει. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὐρῷ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναικα. ἀναθήματα δὲ ἀποφυγῶν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγισμα ἀνέθηκε καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἥλιου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους, ἐξ ἐνὸς ἑόντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πηχέων ἑκατόν, εὖρος δὲ ὀκτὼ πηχέων.

Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα 112
Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὐνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλὸν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλεῖται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὁ συνάπας Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν τὸ καλεῖται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδαρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς ὡς διαιτῆθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπάνωμόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλεῖται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱερεῖς ἱστοροῦντι τὰ 113
περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἰωντοῦ· καὶ μιν, ὡς ἐρένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος, ἐνθεῦτεν δέ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεούμενον στόμα τοῦ Νείλου καὶ ἐς Ταριχεῖας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡμόνος, τὸ καὶ νῦν

ἐστι, Ἡρακλέος ἱρὸν, ἐς τὸ ἦν καταφυγὼν οἰκίτης
 ὅτεν ὦν ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρά, ἐώντων
 διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἄψασθαι. ὁ νόμος
 οὗτος διατελεῖ ἐὼν ὅμοιος τὸ μέχρι ἐμεῦ ἀπ' ἀρχῆς.
 τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστεύεται θεράποντες πυνθό-
 μενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἱκέται δὲ ἰζό-
 μενοι τοῦ θεοῦ κατηγοροῦν τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλό-
 μενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγούμενοι ὥς
 εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην
 κατηγοροῦν δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ
 114 στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὐνομα ἦν Θῶνις. ἀκού-
 σας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμ-
 φιν παρὰ Πρωτεύα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἦκει ξείνος,
 γένος μὲν Τευκρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι
 ἐξεργασμένος· ξείνου γὰρ τοῦ ἐωντοῦ ἐξαπατήσας τὴν
 γυναῖκα αὐτὴν τε ταύτην ἄγων ἦκει καὶ πολλὰ κάρτα
 χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπενειχθεῖς· κο-
 τερα δῆτα τοῦτον ἐῷμεν ἀσινέα ἐκπλέειν ἢ ἀπελώμεθα
 τὰ ἔχων ἥλθῃ; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέ-
 γοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀνόσια
 ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἐωντοῦ, συλλαβόντες ἀπάγετε
 115 παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδῶ ὅ τι κοτέ καὶ λέξει. ἀκούσας δὲ
 ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς
 νέας αὐτοῦ κατίσχει, μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε
 ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς
 δὲ καὶ τοὺς ἱκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων εἰρώτα
 τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς τίς εἴη καὶ ὁκόθεν πλέοι.
 ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ
 οὐνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι.
 μετὰ δὲ ὁ Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτόν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην

λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος· τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώραν τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνος ἐτίσάμην, ὅς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἦρκεσε, ἀλλ' ἀναπτερώσας αὐτὴν οἶχαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἦρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐσας ἦκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἦγγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὐ τοι προήσσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς δ' ἂν αὐτὸς ἔλθῶν ἐκεῖνος ἀπαγάγῃσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερῶν προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι.

Ἐλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ 116
ἰσῆες γενέσθαι· δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πνυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο, [ἐς δ] μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίστατο τὸν λόγον. δηλον δέ, κατὰ περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλη ἀνεπόδισε ἑωυτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπύκετο. [ἐπι]μέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει δὲ τὰ ἑπεα οὕτω·

- "Ενθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
 Ἦγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
 Τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.
 ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσεείῃ ἐν τοισίδε τοῖσι ἔπει·
 Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
 Ἑσθλά, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις
 Αἰγυπτίῃ, τῇ πλεῖστα φέρει ξείδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ.
 καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·
 Αἰγύπτω μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
 Ἑσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.
 ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεισι δηλοῖ ὅτι ἡπίστατο τὴν ἐς Αἰ-
 γυπτον Ἀλεξάνδρον πλάνην· ὁμοურεῖ γὰρ ἡ Συρίη
 Αἰγύπτω, οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστὶ ἡ Σιδῶν, ἐν τῇ
 117 Συρίῃ οἰκεῖουσιν.] κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε [τὸ
 χωρίον] οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὀμή-
 ρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστὶ ἀλλ' ἄλλου τινός· ἐν μὲν
 γὰρ τοῖσι Κυπρίοις εἴρηται ὥς τριταῖος ἐκ Σπάρτης
 Ἀλέξανδρος ἀπύκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἑλένην, εὐαέ-
 τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι
 λέγει ὥς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὀμηρος μὲν νυν καὶ
 τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.
 118 Εἰρομένον δέ μιν τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέ-
 γουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι ἢ οὐ, ἔφα-
 σαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορίησι φάμενοι εἰδέναι παρ'
 αὐτοῦ Μενέλεω· ἔλθειν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἄρ-
 παγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλήν
 βοηθεῦσαν Μενέλεω, ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυ-
 θεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους,

σὺν δὲ σφι ἵέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεῖτε
ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἑλένην τε καὶ τὰ
κρήματα τὰ οἱ οἶχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδι-
κημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν
λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύοντας καὶ
ἄνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα
κρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ
ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτεὺς ὁ Αἰ-
γύπιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελασθαι
δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐπολιόρκειον, ἐς δ' ἐξείλον·
ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὥς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ
τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ
πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες αὐτὸν
Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ 119
ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἰγυπτον καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν
Μέμφιν, εἰπας τὴν ἀληθείην τῶν προηγημάτων, καὶ ξει-
νίων ἤντησε μεγάλων καὶ Ἑλένην ἀπαθεία κακῶν ἀπέ-
λαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐσωτοῦ κρήματα πάντα. τυχὼν
μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰ-
γυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιοι·
ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾷται
πρόηγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπι-
χωρίων ἐντομά σφεα ἐποίησε· μετὰ δὲ ὥς ἐπ' αἰστος
ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος
οἶχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Αἰβύης. τὸ ἐνθεῦτεν
δὲ ὅκου ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι·
τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἐφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ
παρ' ἐσωτοῖσι γενόμενα ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐγὼ δὲ τῷ 120
λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι,

τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἑλλησι ἦτοι ἐκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πριάμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι οἱ προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συν-
οικέη. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἑλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χροὶ τι τοῖσι ἐποποιῶσι χρεώμενον λέγειν, τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συν-
οίκες Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληὴ ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ ἔκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἔων ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσὶ. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὥς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἶρηται.

121 Πρωτίος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληὴν Ῥαμφίνι-

τον ἔλεγον, ὅς μνημόσυνα ἔλλπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἑφαιστείου, ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγας πέντε καὶ εἴκοσι πηγέων, τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῳ ἑστέωτα καλέουσι θέρως, τὸν δὲ πρὸς νότον χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρως, τοῦτον μὲν προσκυνέουσιν τε καὶ εὖ ποιέουσιν, τὸν δὲ χειμῶνα καλέουσι τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσιν. πλοῦτον δὲ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὑστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι οὐδ' ἐγγὺς ἔλθειν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν οἰκοδομέσθαι οἶκον λίθινον, τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκῆς ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσεσθαι ἓνα ἑξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἑνός. ὥς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἶκον, τὸν μὲν βασιλεῖα θησαυρίζει τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ, χρόνον δὲ περιόντος τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα ἀνακαλέσεσθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο), τούτοις δὲ ἐξηγήσεσθαι ὡς ἐκείνων προορέων, ὅπως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσασθαι οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως· σαφές δὲ αὐτοῖς πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἑξαίρεσιν τοῦ λίθου δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες ταμίαι τῶν βασιλέως χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργον ἔχουσιν, [ἐπ]ελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆα νυκτὸς καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομῇματι ἀνευρόντας ῥηιδίως μεταχειρίσασθαι καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὥς δὲ β

τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἶκημα, θωμάσαι
 ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεῖν τὰ ἀργήρια, οὐκ ἔχειν
 δὲ ὄντινα ἐπαιτιᾶται τῶν τε σημάτωντων ἐόντων σῶων
 καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλημμένου. ὥς δὲ αὐτῷ καὶ δις
 καὶ τρις ἀνοίξαντι αἰεὶ ἐλάσσων φαίνεσθαι τὰ χρήματα
 (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κερατίζοντας), ποιῆσαι
 μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι καὶ ταύτας
 περὶ τὰ ἀργήρια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν στήσαι. τῶν
 δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου ἐλθόντων καὶ
 ἐσδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἔγγος προσ-
 ῆλθε, ἰθὺς τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι· ὥς δὲ γινῶναι αὐτὸν
 ἐν οἷῳ κακῷ ἦν, ἰθὺς καλέειν τὸν ἀδελφεὸν καὶ δηλοῦν
 αὐτῷ τὰ παρεόντα καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα
 ἀποταμεῖν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθῆις
 καὶ γνωρισθῆις ὅς εἰη προσαπολέσῃ ἀκείνον· τῷ δὲ
 δοῖναι εὐ λέγειν καὶ ποιῆσαι μιν πεισθέντα ταῦτα καὶ
 καταρμόσαντα τὸν λίθον ἀπιέναι ἐπ' οἶκου, φέροντα
 γ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο,
 ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἶκημα ἐκπεπλήχθαι
 ὄρωντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς
 κεφαλῆς ἐόν, τὸ δὲ οἶκημα ἀσινὲς καὶ οὔτε ἐσοδὸν
 οὔτε ἐκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορεῦμενον δὲ μιν τάδε
 ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος κατα-
 κρεμάσαι, φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα ἐντείλα-
 σθαί σφι, τὸν ἂν ἰδῶνται ἀποκλαύσαντα ἢ κατοικτι-
 σάμενον, συλλαβόντας ἔγειν πρὸς ἐωντόν. ἀνακρεμα-
 μένου δὲ τοῦ νέκνος τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν, λόγους
 δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιευμένην προστάσσειν
 αὐτῷ, ὅτεα τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα
 τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομίσῃ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει,

διαπειλέειν αὐτὴν ὥς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὥς δὲ χαλεπῶς ἐλάμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιούτου παιδὸς καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν ὄνους κατασκευασάμενον καὶ ἄσκοὺς πλήσαντα οἴνου ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς· ὥς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμáμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἄσκων δύο ἡ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύειν ἀπαμμένους· ὥς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα ὥς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται· τοὺς δὲ φυλάκους ὥς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν ἀγρήγια ἔχοντας καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν ἐν κέρδεϊ ποιευμένους. τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι ὄργην προσποιούμενον· παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων χρόνῳ προῦνεσθαι προσποιέεσθαι καὶ ὑπείσθαι τῆς ὄργης, τέλος δὲ ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κατασκευάζειν. ὥς δὲ λόγους τε πλέους ἐγγίνεσθαι καὶ τινα καὶ σκῶψαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἄσκων ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν καὶ κελεύειν μετ' ἐσωτῶν μέιναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναι τε δὴ καὶ καταμεῖναι. ὥς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἄσκων· θαυσιλέει δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους ὑπερμεθυσθῆναι καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ἔνθα περ ἔπινον κατακοιμηθῆναι· τὸν δέ, ὥς πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων

ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηγίδας, ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν
 ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ
 μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ
 ἀπηγγέλλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ
 ποιεῖν, πάντως δὲ βουλόμενον εὐρεθῆναι ὅστις κοτὴ
 εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν
 οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαι ἐπ' οἴκη-
 ματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι,
 καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ τι δὴ
 ἐν τῷ βίῳ ἐργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον·
 ὅς δ' ἂν ἀπηγγέσθαι τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα,
 τοῦτον συλλαμβάνειν καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὥς δὲ τὴν
 παῖδα ποιεῖν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν
 φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλη-
 θέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι ποιεῖν
 τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὧμῳ τὴν
 χεῖρα ἶναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ, ἐσελ-
 θόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα καὶ εἰρωτώ-
 μενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγγέσθαι ὡς ἀνοσιώ-
 τατον μὲν εἴη ἐργασμένος ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ
 θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι
 τὴν κεφαλὴν, σοφώτατον δὲ ὅτι τοὺς φυλάκους κατα-
 μεθύσας καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν
 νέκυν. τὴν δέ, ὡς ἤκουσε, ἅπτεσθαι αὐτοῦ· τὸν δὲ
 φῶρα ἐν τῷ σκότει' προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν
 χεῖρα· τὴν δὲ ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ
 ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον
 αὐτῇ οἶχεσθαι διὰ θυρῶν φεύγοντα. ὥς δὲ καὶ ταῦτα
 ἐς τὸν βασιλέα ἀννυείχθη, ἐκπεπληγῆναι μὲν ἐπὶ τῇ
 πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου, τέλος δὲ

διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις ἐπαγγέλλεσθαι ἀδείην
 τε διδόντα καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὕψιν
 τὴν ἑαυτοῦ· τὸν δὲ φῶρα πιστεύσαντα ἐλθεῖν πρὸς
 αὐτόν, Ῥαμφίνιτον δὲ μεγάλως θαυμάσαι καὶ οἱ τὴν
 θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι ὥς πλείστα ἐπισταμένῳ
 ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρί-
 σθαι, ἐκείνους δὲ Αἰγυπτίων. μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον 122
 τοῦτον τὸν βασιλέα ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ
 Ἕλληνες αἰδὴν νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖθι συγκυβεῖν
 τῇ Δήμητρι, καὶ τὰ μὲν νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι
 ὑπ' αὐτῆς, καὶ μιν πάλιν ἐπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ'
 αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμφινίτου
 καταβάσιος, ὥς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰ-
 γυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ἐπιτελείοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἴ γε διὰ ταῦτα ὁρτά-
 ζουσι ἔχω λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτῆμερὸν ἐξυφνήσαντες
 οἱ ἱερεῖς κατ' ὧν ἔδησαν ἐνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀ-
 φθαλμούς, ἀγαγόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φᾶρος ἐς ὁδὸν
 φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω·
 τὸν δὲ ἱερεὴ τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς λέ-
 γουσι ὑπὸ δύο λύκων ἔγχεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος
 ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους, καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ
 τοῦ ἱεροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον.

Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χράσθω 123
 ὅτε τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν
 λόγον ὑποκέεται ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἑκάστων ἀκοῇ
 γράφω. ἀρχηγετέειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι
 Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τούδε τὸν λόγον
 Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὥς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθά-
 νατός ἐστι, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῶον

αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὶ δὲ πάντα περιέλθῃ τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὐτὶς ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν, τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τοῦτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὥς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἔοντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα οὐ γράφω.

- 124 Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέως εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως, μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι· κατακληρίσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱερὰ πρῶτα μὲν σφεας θυσιέων ἀπέρξαι, μετὰ δὲ ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρει, ἐκ τούτων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι καὶ πρὸς τὸ Αἰβυχὸν καλούμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ, τὴν τρίμηνον ἔκαστοι. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λεῶ δέκα ἔτεα μὲν τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἴλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν ἔργον εἶναι οὐ πολλῶ τερῶ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὥς ἐμοὶ δοκέειν (τῆς μὲν γὰρ μῆκος εἰσὶ πέντε στάδιοι, εὖρος δὲ δέκα ὀργυιαί, ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὁκτὼ ὀργυιαί, λίθου δὲ ξεστοῦ καὶ ξφῶν ἐγγεγλυμμένων), ταύτης τε δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένη,

τῆς ἑστὶ πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὁκτώ πλέθρα ἐούσης
 τετραγώνου καὶ ὕψος ἴσον, λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ
 ἱεροσμένου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα
 ποδῶν ἐλάσσων. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς, ἀνα- 125
 βαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμί-
 δας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπέτε ἐποίησαν
 αὐτήν, ἥειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῆσι ξύλων
 βραχέων πεποιημένῃσι, χαμᾶθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον
 στοίχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅπως δὲ ἀνίοι ὁ
 λίθος ἐπ' αὐτόν, ἐς ἐτέραν μηχανὴν ἐτίθετο ἐστεῶσαν
 ἐπὶ τοῦ πρῶτου στοίχου, ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύ-
 τερον εἴλκετο στοίχον ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι γὰρ δὴ
 στοίχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ
 ἦσαν, εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν εἴουσαν μίαν τε καὶ
 εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοίχον ἕκαστον, ὅπως
 τὸν λίθον ἐξέλαιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρα,
 κατὰ περ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς
 πρῶτα, μετὰ δὲ τὰ ἐχόμενα τούτων ἐξεποίηεν, τελευ-
 ταῖα δὲ αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν.
 σεσημάνται δὲ διὰ γραμμῶν Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυρα-
 μίδι ὅσα ἐς τε συρμαίνην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα
 ἀναισιμώδη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ ὥς ἐμὲ εὖ με-
 μυῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα
 ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι.
 εἰ δ' ἔστι οὕτω ἔχοντα ταῦτα, κόσα οἰκὸς ἄλλα δεδα-
 πανῆσθαι ἔστι ἐς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία
 καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκο-
 δόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον, ἄλλον δέ, ὥς ἐγὼ δοκέω,
 ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον καὶ ἦγον καὶ τὸ ὑπὸ γῆν
 ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ 126

ἔλθειν Χέοπα κακότητος ὥστε χρημάτων δεόμενον τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος προστάξει προήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι· οὐ γὰρ δι τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοχθέντα προήσσεσθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνηστήριον καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι ὥπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον [ἐν τοῖσι ἔργοισι] δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος, τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἑκαστον ὕλου καὶ ἡμίσεος πλείθρου.

- 127 Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτεα, τελευτήσαντος δὲ τούτου ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρήνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ τὰ τε ἄλλα καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρούσαμεν· οὔτε γὰρ ὕπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διωρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέραν ῥέουσα· δι' οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιρρέει ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσαράκοντα πόδας ὑποβάς τῆς ἑτέρης τῶντὸ μέγαθος ἔχουμένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφον τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρήνα ἔξ καὶ πεντήκοντα
- 128 ἔτεα. ταῦτα ἔξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληισθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ

καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἐνεμε κτήνεια κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῆ- 129
νου ἔλεγον Χέοπος παῖδα, τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἐπαδεῖν, τὸν δὲ τὰ τε ἱρὰ ἀνοῖξαι καὶ τὸν λεῶν τετρα-
μένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ
θυσίας, δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτα κρί-
νειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον ἀπάντων ὅσοι ἤδη
βασιλεῖς ἐγένοντο Αἰγυπτίων αἰνέουσι μάλιστα τοῦ-
τον· τὰ τε ἄλλα γὰρ μιν κρίνειν εὖ καὶ δὴ καὶ τῷ
ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα
ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἡπίῳ τῷ
Μυκερίῳ κατὰ τοὺς πολίτας καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι
πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ,
τὸ μοῦνον οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ
ὑπεραλγῆσαντά τε τῷ περιπεπτῶκε πρήγματι καὶ βου-
λόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγα-
τέρα ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην καὶ ἔπειτα κατα-
χυσώσαντά μιν [ταύτην] ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ
τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῇ οὐκ 130
ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή, ἐν Σάτ μὲν
πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλῆίοισι ἐν οἰκή-
ματι ἡσκημένῳ· θυμῆματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα κατα-
γίξουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυχος
λύχνος παρακαίεται. ἀρχοῦ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ
οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι,
ὥς ἔλεγον οἱ ἐν Σάτ πόλει ἱερεῖς· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι
κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὥς εἴκοσι μάλιστα κη, γυ-
μναὶ ἐργασμέναι· αἵτινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν
πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς 131

βοὺς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν τόνδε τὸν λόγον, ὡς
 Μυκερίνος ἠρώσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς καὶ ἔπειτα
 ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ· μετὰ δὲ λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπῆγ-
 ξατο ὑπὸ ἄχρος, ὃ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῖ ταύτῃ, ἣ
 δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τὴν
 θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας, καὶ νῦν τὰς
 εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τὰ περ αἱ ζῶσι ἔπαθον.
 ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τὰ τε
 ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν·
 ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὠρῶμεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς
 χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο
 132 εἶναι καὶ ἐξ ἐμέ. ἣ δὲ βοὺς τὰ μὲν ἄλλα κατα-
 κέκρυπται φοινικέῳ εἵματι, τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν
 κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέϊ κάρτα χρυσῷ·
 μετὰ δὲ τῶν κερῶν ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος
 ἔστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοὺς οὐκ ὀρθὴ ἀλλ' ἐν
 γούνασι κειμένη, μέγαθος δὲ ὅση περ μεγάλη βοὺς
 ζώῃ. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἴκηματος ἀνὰ πάντα ἔτα,
 ἔπειδ' ἀνὰ τῶν Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν
 ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρῆγματι. τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν
 ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι
 τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
 133 ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς
 τὸ πάθος δεύτερον τοῦτ' αὖτε βασιλεῖ τάδε γενέσθαι·
 ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς μέλλοι εἶ-
 ἶτα μοῦνον βιοῦς τῷ ἐβδόμῳ τελευτήσῃ· τὸν δὲ
 διειδὼν ποιησάμενον πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ
 ὀνειδισμα ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατήρ καὶ
 πάτριος ἀποκλησίαντες τὰ ἱρὰ καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον

ἐπὶ πολλόν, αὐτὸς δ' εὐσεβῆς ἐὼν μέλλοι ταχέως οὕτω
 τελευτήσῃν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλ-
 θεῖν λέγοντα τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτὸν
 τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρεὸν ἦν ποιέειν·
 δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε
 καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενο-
 μένους βασιλέας μαθεῖν τοῦτο, κείνον δὲ οὐ. ταῦτα
 ἀκούσαντα τὸν Μυκερῶνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη οἱ
 τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅπως γένοιτο νύξ,
 ἀνάψαντα αὐτὰ πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης
 οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἕς τε τὰ ἔλεα καὶ τὰ ἔλσεα πλα-
 νώμενον καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηρητήρια ἐπιτη-
 δεύτατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο θέλων τὸ μαντήιον ψευ-
 δόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δωδέκα ἔτεα ἀντὶ ἑξ ἑτέων
 γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι. πυραμίδα δὲ 134
 καὶ οὗτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, εἴκοσι
 ποδῶν καταδέουσιν κῶλον ἕκαστον τριῶν πλῆθρων,
 εἰσὶν τετραγώνον, λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ·
 τὴν δὲ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἐταίρης
 γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· οὐδὲ ὦν οὐδὲ
 εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἦτις ἦν ἡ Ῥοδώπις·
 οὐ γὰρ ἔν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην,
 ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρέθμητοι ὡς λόγῳ εἰπεῖν
 ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα
 ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδώπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἔτεσι γὰρ
 κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς
 πυραμίδας ταύτας λιπομένων ἦν Ῥοδώπις, γενεὴν μὲν
 ἀπὸ Θρηάκης, δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστο-
 πόλιος ἀνδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ
 λογοποιού. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε

τῇδε οὐκ ἦμιστα· ἐπίτε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων
 Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰ-
 σώπου ψυχῆς ἀιελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη·
 Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο, οὕτω
 135 καὶ Αἰσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἰ-
 γυπτον ἀπῆκετο Ξάνθου τοῦ Σαμίου κομίσαντός [μιν],
 ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην ἐλύθη χρημάτων μεγάλων
 ὑπὸ ἀνδρὸς Μυτιληναίου Χαράξου τοῦ Σκαμανδρω-
 νύμου παιδός, ἀδελφεοῦ δὲ Σακφούς τῆς μυνσοποιοῦ.
 οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη καὶ κατέμεινέ τε ἐν
 Αἰγύπτῳ καὶ κάρτε ἐπαφροδίτου γενομένη μέγала ἐ-
 κτήσατο χρήματα ὥς [ἂν] εἶναι Ῥοδῶπιος, ἀτὰρ οὐκ ὥς
 γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκά-
 την τῶν χρημάτων ιδέσθαι ἔστι ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ
 τῷ βουλομένῳ, [οὐδὲν δεῖ μέγала οἱ χρήματα ἀναθεῖ-
 ναι]. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημίον ἐαυτῆς ἐν τῇ
 Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο τὸ μὴ
 τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ,
 τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑαυτῆς. τῆς
 ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελούς βου-
 πόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρει ἡ δεκάτη
 οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς· οἱ καὶ νῦν ἔτι συννεύεται
 ὀπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ
 αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλείουσι δέ πως ἐν τῇ Ναυκράτι
 ἐπαφροδίτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη,
 τῆς περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγέ-
 νετο ὥς καὶ οἱ πάντες Ἕλληνες Ῥοδῶπιος τὸ οὖνομα
 ἐξέμαθον, τοῦτο δὲ ὕστερον ταύτης τῇ οὖνομα ἦν
 Ἀρχιδίκη αἰοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἥσσαν δὲ
 τῆς ἑτέρας περιλεσχήμεντος. Χάραξος δὲ ὥς λυσάμενος

Ροδῶπιν ἀπενόστησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαφρῶ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδῶπιος μὲν νυν πέρι πέπauμαι.

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα 136 ἔλεγον οἱ ἱερεῖς Ἀσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἑφαίστῳ προπύλαια, ἔοντα πολλῶ τε κάλλιστα καὶ πολλῶ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε ἐγγεγλυμμένους καὶ ἄλλην ὕψιν οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκείνα δὲ καὶ μακρῶ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἔλεγον ἀμιξίης εἰούσης πολλῆς χρημάτων γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύοντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατεῖν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης, τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τήνδε ἐπεῖναι ξημίην μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήτε αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν [ἐκείνῳ] τῷ πατρὶτι τάφῳ μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα τῶν ἑωυτοῦ ἀπογενομένου θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἑωυτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα, ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολλημένα τάδε λέγοντά ἐστι· ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ· ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΤΤΟ, ὍΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ἈΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩΙ ΓΑΡ ΤΗΟΤΤΗΤΟΝΤΕΣ ἘΣ ΑΙΜΝΗΝ, Ὁ ΤΙ ΠΡΟΣΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩΙ ΚΟΝΤΩΙ, ΤΟΥΤΟ ΣΤΑΛΛΕΓΟΝΤΕΣ ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΤΣΑΝ ΚΑΙ ΜΕ

ΤΡΟΠΩΙ ΤΟΙΟΥΤΩΙ ἘΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν
τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

- 137 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀν-
σιος πόλιος, τῷ οὐνομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τοῦτον
βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίο-
πας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν
δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλεα, τὸν
δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἕτα πεντήκοντα,
ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἰγυ-
πτίων ἀμάρτιοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν,
τὸν δὲ κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστῳ δικάζειν,
ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἐσωτῶν πόλει, ὅθεν
ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις
ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐχώσθησαν
ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζέντων ἐπὶ Σεσώστριος βα-
σιλέως, δεύτερα δὲ ἐπὶ τοῦ Αἰθιοπος, καὶ κάρτα ὑψηλαὶ
ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τιασσομένων ἐν τῇ
Αἰγύπτῳ πολιῶν, ὥς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἢ ἐν Βου-
βάστι πόλιν ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος
ἀξιαπηγνητότατον· μέζω μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πολυδαπα-
νώτερά ἐστι ἱρά, ἡδονὴ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μάλ-
λον· ἢ δὲ Βούβαστις κατὰ Ἑλλάδα γλώσσῃ ἐστὶ Ἄρτε-
138 μιν. τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ᾧδε ἔχει· πλὴν τῆς ἐσόδου τὸ
ἄλλο νησός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι
οὐ συμμίσγουσιν ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρη τῆς ἐσόδου τοῦ
ἱροῦ ἑκατέρῃ ἐσέχει, ἢ μὲν τῇ περιρρέουσα, ἢ δὲ τῇ,
εὖρος ἐοῦσα ἑκατέρῃ ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατὰ-
σκιος. τὰ δὲ προπύλαια ὕψος μὲν δέκα ὀργυιῶν ἐστί,
τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκευάδεται ἀξίοισι λόγου. ἐὼν
δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει τὸ ἱρὸν κατορθῶται πάντοθεν περι-

ἰόντι· ὅτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὕψοῦ, τοῦ δ' ἱεροῦ οὐ κεινημένου ὡς ἀρχῇθιεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐστι. περιθέει δὲ αὐτὸ αἱμασίη ἐγγεγλυμμένη τύποισι· ἐστὶ δὲ ἔσωθεν ἄλσος δένδρεων μεγίστων πεφυτευμένον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῷγαλμα ἐν· εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ πάντῃ σταδίου ἐστὶ. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἡῶ, εὖρος δὲ ὡς τεσσέρων πλέθρων· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμῆω ἱερὸν. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς 139 ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὕψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν οἴχεσθαι φεύγοντα· ἐδόκεε οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλευεῖν τοὺς ἱεῖρας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας μέσους διαταμεῖν· ἰδόντα δὲ τὴν ὕψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν ὡς πρόφασιν οἱ δοκεοὶ ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἄσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ κακὸν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκ ὦν ποιήσῃ ταῦτα, ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον δόκσον κεχοῖσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἰσὶν αὐτῷ τὰ μαντήια τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε καὶ αὐτὸν ἢ ὕψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς.

Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, 140 αὐτὸς τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον, ἐνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῶ τε καὶ γῇ οἴκεε· ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν σίτον ἄγοντας Αἰγυπτίῳ

ὥς ἐκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς τὴν
 δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην
 τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευ-
 ρεῖν, ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἶοί τε ἦσαν
 αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρ-
 ταίου· οὐνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ, μέγαθος δ'
 ἔστι πάντῃ δέκα σταδίων.

- 141 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι τὸν Ἰρέα τοῦ Ἰφραί-
 στου, τῷ οὐνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν
 παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων ὥς οὐδὲν
 δεησόμενον αὐτῶν, ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐ-
 τοὺς καὶ σφέας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν
 προτέρων βασιλέων δεδύσθαι ἑξαιρέτους ἐκάστῳ δυνά-
 δεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρα-
 τὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσ-
 συρίων· οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυ-
 πτίων βοηθέειν. τὸν δὲ Ἰρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον
 ἰσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι
 οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν
 ἐπελθεῖν ὕπνου καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι ἐπιστάντα τὸν
 θεὸν θαρσύνειν ὥς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάξων τὸν
 Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμπειν τιμωροὺς.
 τούτοισι δὴ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι παραλαβόντα
 Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι στρατοπεδεύ-
 σασθαι ἐν Πηλουσίῳ (ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἔσβολαι)· ἔπε-
 σθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπή-
 λους δὲ καὶ χειρῶνακτας καὶ ἄγοραίους ἀνθρώπους.
 ἐνθαῦτα ἀπικομένον τοῖσι ἐναντίοισι [αὐτοῖσι] ἐπιχυ-
 θέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους κατὰ μὲν φαρεῖν τοὺς
 φαρετρεῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα, πρὸς δὲ τῶν

ἀσπίδων τὰ ὄχλαια, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων
 γυμνῶν [ὑπλῶν] πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ
 βασιλεὺς ἐστήκει ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος.
 ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμάτων τάδε
 ἘΣ' ΕΜΕ ΤΙΣ ὍΡΕΩΝ ΕΤΣΕΒΗΣ' ΕΣΤΩ.

ἘΣ ΜΕΝ τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ 142
 ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως
 ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱερέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασι-
 λεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀν-
 θρώπων γενεὰς γενομένας καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερεῖας
 καὶ βασιλείας ἐκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι
 τριηκόσια μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέεται μύρια ἕτεα·
 γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἕτεά ἐστι. μῆς δὲ
 καὶ τεσσαράκοντα ἐτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆ-
 σαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἐστὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκόσια
 καὶ χίλια ἕτεα. οὕτω ἐν μυριάσι τε ἕτεσι καὶ χιλίοισι
 καὶ πρὸς τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσαράκοντα ἔλεγον θεὸν
 ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν οὐδὲ πρότερον
 οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεύσαι
 γενομένοισι ἔλεγον οὐδὲν τοιοῦτο. ἐν τοίνυν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνα-
 τεῖλαι· ἐνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπανα-
 τεῖλαι, καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδύ-
 ναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιω-
 θῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νομούς οὔτε τὰ κατὰ
 τοὺς θανάτους.

Πρότερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λογοποιοῦ ἐν Θίβησι γε- 143
 νεηλογήσαντί τε ἑαυτὸν καὶ ἀναδήσαντι τὴν πατριὴν
 ἐς ἑκκαίδεκατον θεὸν ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Αἰὸς οἶον

- τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἐμωυτόν· ἐσαγαγόντες
 ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὼν μέγα ἐξηρίθμεον δεικνύντες
 κολοσσούς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχι-
 εριὺς γὰρ, ἕκαστος αὐτόθι ἰστιά ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ ζόης
 εἰκόνα ἐωυτοῦ· ἀριθμέοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱστές
 ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἐωυτῶν ἕκαστον ἐόντα,
 ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης διεξιόντες διὰ
 πασέων, ἐς ὃ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἐκαταίω δὲ
 γενεηλογήσαντι ἐωυτόν καὶ ἀναδῆσαντι ἐς ἑκαιδέκατον
 θεὸν ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμῇσι, οὐ δεκόμενοι
 παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντιγενεη-
 λόγησαν δὲ ὧδε, φράμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν πύρω-
 μιν ἐκ πυρώμιος γεγονέναι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσε-
 ράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς [πύρωμιν
 ἐκ πυρώμιος γενόμενον], καὶ οὔτε ἐς θεὸν οὔτε ἐς
 ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. πύρωμις δὲ ἐστὶ κατὰ Ἑλλάδα
 141 γλῶσσαν καλὸς κἀγαθός. ἦδη ὧν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν,
 τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ
 πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν
 τούτων θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας αἰ-
 κέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα
 τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι
 Ὄρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνο-
 μάξουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα βασιλεῦσαι
 ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσίρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατὰ
 Ἑλλάδα γλῶσσαν.
- 145 Ἐν Ἑλλήσι μὲν νῦν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται
 εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν, παρ' Αἰγυ-
 πτίοισι δὲ Πάν μὲν ἀρχαιότατος καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν
 πρώτων λεγομένων θεῶν, Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων

- 147 Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὅσα δὲ οἷ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱσέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέος διαιτᾶσθαι) ἐστήσαντο δυώδεκα βασιλέας, [ἐς] δυώδεκα μοῖρας δασάμενοι Αἰγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι ἐβασίλευον νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἶναι τε φίλους τὰ μάλιστα, τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιέοντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρηστώ σφι κατ' ἀρχὰς ἀντίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας τὸν χαλκῇ φιάλῃ σπείσαντα αὐτῶν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱεὶ συνέλεγοντο. καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ, δόξαν δέ σφι ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κη κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέξω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἔόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου. καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὺς καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες καὶ πολλῶν ἐκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίη, ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλῃσι, ἔξ μὲν πρὸς βορέω, ἔξ δὲ πρὸς νότον τετραμ-
- 148

μέναι, συνεχέες· τοίχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφραγ πε-
 ῖργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν ὑπόγαια, τὰ
 δὲ μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμὸν, πεντα-
 κοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν
 οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὠρῶμεν διεξιόντες καὶ αὐτοὶ θεη-
 σάμενοι λέγομεν, τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπνυ-
 θανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύ-
 ναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἠθέλον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι
 τῶν τε ἀρχῆν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων
 βασιλέων καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν
 κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν, τὰ
 δὲ ἄνω μέζονα ἀνθρωπείων ἔργων αὐτοὶ ὠρῶμεν· αἱ
 τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων καὶ οἱ εἰσιγμοὶ διὰ τῶν
 αὐλέων ἔοντες ποικιλώτατοι θῶμα μυρίον παρείχοντο
 ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιούσι καὶ ἐκ τῶν οἰκη-
 μάτων ἐς παστιάδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστιά-
 δων καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὁροφῇ
 δὲ πάντων τούτων λιθίνη κατὰ περ οἱ τοῖχοι, οἱ δὲ
 τοῖχοι τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι, αὐλῇ δὲ ἑκάστη
 περίστυλος λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα. τῆς
 δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς
 τεσσαρεκοντόγυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλη ἐγγέγλυπται
 ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται. τοῦ δὲ λαβυ- 149
 ρίνθου τούτου ἔντος τοιούτου θῶμα ἔτι μέζον παρ-
 ἔχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύριν-
 θος οὗτος οἰκοδόμηται· τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου
 εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἐξήκοντα
 ἔντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν·
 κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον,
 ἑοῦσα βάθος τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἑωυτῆς πεντηκοντόρ-

γυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ
 δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα καὶ ἐστῶσι δύο
 πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς
 ἑκατέρῃ, καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον το-
 σοῦτο, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἐπεστι κολοσσὸς λίθινος
 κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ
 ἑκατὸν ὀργυιῶν, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαί εἰσι
 στάδιον ἑξάπλεθρον, ἑξαπέδου [μὲν] τῆς ὀργυιῆς μετρο-
 μένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαιάστωι
 ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος ἑξαπαλαιάστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ
 ἐν τῇ λίμνῃ αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι (ἄνυδρος γὰρ δὴ
 δεινῶς ἐστὶ ἡ ταύτη), ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυγαν
 ἑσθῆται, καὶ ἕξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἕξ
 δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτίς. καὶ ἐπεὰν μὲν
 ἐκρέῃ ἔξω, ἡ δὲ τότε τοὺς ἕξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆιον
 καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ
 τῶν ἰχθύων, ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἰκοσθε-
 150 μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν
 τὴν ἐς Λιβύην ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμ-
 μένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσούρῃαν παρὰ τὸ ὄρος
 τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεῖτε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου
 οὐκ ὤρων τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ
 μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης
 ὅκου εἶη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθεῖς. οἱ δὲ ἐφρασάν μοι ἵνα
 ἐξεφορήθῃ καὶ εὐπετέως ἐπειθον· ἥδεα γὰρ λόγῳ καὶ
 ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο.
 τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέος ἐόντα με-
 γάλα χρήματα καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι κατα-
 γαλοῖσι ἐπενόησαν κλώπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ τῶν τῶν
 σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλώπες ὑπὸ γῆν στα-

θμεόμενοι ἐς τὰ βασιλῆια οἰκία ὥρυσσον, τὸν δὲ χοῦν
τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅπως γίνοιτο νύξ,
ἐς τὸν Τίγρην ποταμὸν παραρρέοντα τὴν Νίνον ἐξεφύ-
ρουν, ἐς ᾧ κατεργάσαντο ὅ τι ἐβούλonto. τοιοῦτο ἔτε-
ρον ἤκουσα καὶ (κατὰ) τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης
ὄρυγμα γενέσθαι, πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην
ποιεῦμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους
ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν, ὃ δὲ ὑπολαμβάνων ἐμελλε
διαχέειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυ-
χθῆναι.

Τῶν δὲ δυνάδεα βασιλέων δικαιοσύνη χρεωμένων, 151
ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ
ὑστάτῃ τῆς ὀρθῆς μελλόντων κατασπείσειν ὁ ἀρχιερεὺς
ἐξήνικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσί περ ἐώθησαν σπέν-
δειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀριθμοῦ, ἑνδεκα δυνάδεα ἐοῦσι.
ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἐσχατος ἐστὼς αὐτῶν
Ψαμμήτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλ-
κήν ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι
ἅπαντες ἐφόρεον τε βασιλέες καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχον-
τες. Ψαμμήτιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόμῳ χρεώμε-
νος ὑπέσχε τὴν κυνέην, οἱ δὲ [ἐν] φρενὶ λαβόντες τό-
τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμήτιχου καὶ τὸ χρηστήριον ὅ τι
ἐκέχρηστό σφι, τὸν χαλκήν σπείσαντα αὐτῶν φιάλη
τοῦτον βασιλέα ἐσεσθαι μόνον Αἰγύπτου, ἀναμνη-
σθέντες τοῦ χρησμοῦ κτεῖναι μὲν οὐκ ἰδικαίωσαν Ψαμ-
μήτιχον, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προ-
νοίης αὐτὸν ποιήσαντα, ἐς δὲ τὰ ἔλεα ἔδοξε σφι διῶξαι
φιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμειος, ἐκ δὲ τῶν ἐλέων
ὀρμώμενον μὴ ἐπιμίσεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. τὸν 152
δὲ Ψαμμήτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα

Σαβακῶν, ὅς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον
 φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὀφίως
 τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι
 οἱ ἐκ νομοῦ Σαῖτεά εἰσι. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τὸ
 δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν
 διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλα. ἐπιστάμενος ὢν
 ὡς περιυβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι
 τοὺς διώξαντας. πέμφαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς
 τὸ χρηστήριον τῆς Αἴτους, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ
 μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς ὡς τίσις ἦξει
 ἀπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ
 μὲν δὴ ἀπιστίῃ μεγάλη ὑπεκέχυτο χαλκούς οἱ ἄνδρες
 ἦξιεν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος
 ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ
 λήην ἐκπλώσαντας ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον, ἐκβάντας
 δὲ ἐς γῆν καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ ἀγγέλλει τῶν τις
 Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμήτιχῳ, ὡς
 οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλισθέντας, ὡς
 χάλκιοι ἄνδρες ἀπικόμενοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ
 πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον φίλα
 τε τοῖσι Ἰῶσι καὶ Κασί ποιέεται καὶ σφεας μεγάλα
 ὑπισχνεύμενος πείθει μετ' ἐαυτοῦ γενέσθαι· ὡς δὲ
 ἔπεισε, οὕτω ἕμα τοῖσι [μετ' ἐαυτοῦ] βουλομένοισι
 Αἰγυπτίοισι καὶ τοῖσι ἐπικούροισι καταίρει τοὺς βασι-
 153 λέας. κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμήτιχος
 ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι τὰ πρὸς
 νότον ἄνεμον τετραμμένα, αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ
 τρέφεται ἐπεὶ φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε ἐναντίον τῶν
 προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν καὶ τύπων
 πλέην· αὐτὴ δὲ κίωνων ὑπεστέσσι κολοσσοὶ δυωδεκα-

πλήρεις τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἔστι Ἑπαφος. τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσί 154 τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ ὁ Ψαμμήτιχος διδοῖ χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος, τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους διδοῖ καὶ τὰ ἕλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι, ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν ἐρμηνεῖς ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασιν. οἱ δὲ Ἰωνεῖς τε καὶ οἱ Κῆρες τούτους τοὺς χώρους οἰκήσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης ὀλίγον ἔνευθε Βουβάστιος πόλιος ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἀμασις ἐξαναστήσας ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἐσωτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίαν. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοις τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα ἀπὸ Ψαμμήτιχου βασιλέως ἀρξάμενοι πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως· πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων ἐν τούτοις δὴ οἱ τε ὅλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἔμευ ἦσαν. Ψαμμήτιχος μὲν νῦν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον.

Τοῦ δὲ χρηστήριου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνή- 155 σθην ἤδη, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου εἶντος ποιήσομαι· τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ἔστι μὲν Αἰητοῦς ἱρόν, ἐν πόλει δὲ μεγάλῃ ἰδρυμένον κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνομα δὲ τῇ πόλει

ταύτη ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι Βουτώ, ὡς καὶ πρότε-
ρον ὠνόμασται μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ
Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτεμίδος. καὶ ὃ γε νηὸς τῆς Αἰγυπτῶν,
ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτός τε τυγχάνει ἕων
μέγας καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων.
τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἦν θῶμα μέγιστον παρεχόμε-
νον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Αἰγυπτῶν νηὸς
ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος ἐς τε ὕψος καὶ ἐς μῆκος,
καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσαεράκοντα πηχέων
τούτων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς
ἄλλος ἐπικέεται λίθος ἔχων τὴν παρωροφίδα τετρά-
150 πηχυν. οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν
περὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστι θωμαστότατον, τῶν δὲ δευτέ-
ρων νῆσος ἡ Χέμμις καλευμένη. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ
βαθῇ καὶ πλατῇ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν,
λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή.
αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσιν οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον,
τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθῶς ἐστὶ πλωτή. ἐν
δὴ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι καὶ βωμοὶ
τριφάσιοι ἐνιδρύονται, ἔμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοῖνικες
τε συχνοὶ καὶ ἄλλα δένδρεα καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα
πολλά. λόγον δὲ τούδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοί φασιν
εἶναι αὐτὴν πλωτήν, ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ εὐρύση
πρότερον πλωτῇ Αἰγὼ εὐρύσα τῶν ὀκτώ θεῶν τῶν πρῶ-
των γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ
οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτο ἔστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος
παρακαταθήκην δεξαμένη διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ
νῦν πλωτῇ λεγομένη νήσῳ, ὅτε [δὴ] τὸ πᾶν διεξήμενος
ὁ Τυφῶν ἐπῆλθε, θέλων ἔξσυρεῖν τοῦ Ὁσίριος τὸν
παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἀρτεμιν Διονύσου καὶ Ἴσιος

λέγουσι εἶναι παῖδας, Αἰγυπτῶν δὲ τροφὸν αὐτοῖσι καὶ
 σῴτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν Ὡρος,
 Δημήτηρ δὲ Ἴσις, Ἀρτεμις δὲ Βούβαστις. ἐκ τούτου
 δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου Αἰσχύλος ὁ Εὐφο-
 ρίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὴ ποιητέων
 τῶν προγενομένων· ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγα-
 τέρα Δημήτρου. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι
 πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμήτιχος δὲ 157
 ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πεντήκοντα ἔτα, τῶν
 τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα Ἀζῶτον τῆς Συρίας μεγάλην
 πόλιν προσκατήμενος ἐπολιόρκει, ἐς ὃ ἐξείλε· αὕτη δὲ
 ἡ Ἀζωτος ἀπασέων πολιῶν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορ-
 κεομένη ἀντέσχε τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμήτιχου δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένετο καὶ ἐβασίλευσε 158
 Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυγι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ, τὴν Δαρείος ὁ Πέρσης
 δευτέρα διώρυξε. τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλόος ἡμέραι
 τέσσερες, εὖρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρεας δύο πλέειν
 ὁμοῦ ἐλαστρομέναις. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ
 ἐς αὐτήν, ἦκται δὲ κατ' ὑπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλις
 παρὰ Πάτουμου τὴν Ἀραβίην πόλιν· ἐσέχει δὲ ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὁρώρεται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ
 πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα, ἔχεται
 δὲ κατ' ὑπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τείνον ὄρος,
 ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἐνεῖσι. τοῦ ὧν δὴ ὕψος τούτου
 παρὰ τὴν ὑπωρεῖν ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρας μακρὴ
 πρὸς τὴν ἡῶ καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα
 ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον
 ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ
 συντομώτατον ἐκ τῆς βορρῆς θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς

- τὴν νοτίην καὶ Ἑρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου ὕψους τοῦ οὐρίζοντος Αἰγυπτίων τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰςὶ στάδιοι ἑκατὶ χίλιοι εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον, ἡ δὲ διῶρυξ πολλῶ μακροτέρη, ὅσῳ σχολιωτέρη ἐστὶ τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλέος ὁρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυνάδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὁρύσσων ἐπαύσατο μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους.
- 159 πανσάμενος δὲ τῆς διῶρυχος ὁ Νεκῶς ἐτράπετο πρὸς στρατηγίας, καὶ τριήρεις αἱ μὲν ἐπὶ τῇ βορρῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἑρυθρῇ θαλάσῃ, τῶν ἔτι οἱ ὄλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι καὶ Σύροισι περὶ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδάλῳ ἐνίκησε, μετὰ δὲ τὴν μάχην Κάδντιν πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν μεγάλην εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέσθηκε τῷ Ἀπόλλωνι πέμψας εἰς Βραγχίδας τὰς Μιλησίῳν. μετὰ δὲ ἑκαταίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας τελευτᾷ, τῷ παιδί Ψάμμι παραδοὺς τὴν ἀρχήν.
- 160 Ἐπὶ τούτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἥλείων ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιοσύνην καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἄρῳνα πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικόμενοι εἰς τὴν Αἰγυπτον οἱ Ἥλείοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπυνθάνοντο τῶν Ἥλείων

λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἄγωνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρον ἐπέξευρεῖν. οἱ δὲ βουλευσάμενοι ἐπειρώτων τοὺς Ἡλείους εἴ σφι οἱ πολικῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφας οὕτω τιθέντας παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίαν γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅπως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξείνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίτατο εἰς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον τὸν ἄγωνα τιθέναι, Ἡλείων δὲ μηδεὺς εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἡλείοισι ὑπεθήκαντο.

Ψάμμιος δὲ ἔξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύ- 161
πτου καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος· ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον τὸν ἑαυτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἰκοσι ἄρξας, ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε καὶ ἐνανυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προσφάσιος τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Αἰβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρῶντι· ἀποπέμψας γὰρ στρατεύμα ὃ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους μεγαλῶστί προσέπειται, Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιέμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες καὶ οἱ τῶν ἀπολομέ-

162 νων φίλοι ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθύνης. πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσονται λόγοισι. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους ταῦτα μὴ ποιεῖν, λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις Αἰγυπτίων ὑπισθε σιὰς περιέθηκέ οἱ κυνέην καὶ περιτιθεὶς ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὐ κῶς ἀκούσιον ἐγίνετο τὸ ποιούμενον, ὥς διεδείκνυε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστιῶτες, παρεσκευάζετο ὥς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δοκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὖνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε ὁ Πατάρβημις, ὁ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπαείρας ἀπεματάισε καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευε Ἀπρίῃ ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν βασιλέος μεταπεμπομένου ἰέναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνασθαι, ὥς ταῦτα πάλοι παρασκευάζεται ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἄγνοεῖν τὴν διάνοιαν καὶ παρασκευαζόμενον ὁρῶντα σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὰ προησόμενα. ὥς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ ἄγοντα τὸν Ἄμασιν, οὐδένα λόγον ἑωυτῷ δόντα ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα περιταμεῖν προστάξαι αὐτοῦ τὰ τε ὦτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχροῶς λύμη διακεείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς

Ἀμάσι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ὥπλιζε τοὺς 163
ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ
περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἰωνας ἄνδρας ἐπικούρους
τρισυρίους, ἣν δὲ οἱ τὰ βασιλῆα ἐν Σάι πόλει, μεγάλα
έόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ
τοὺς Αἰγυπτίους ἤισαν καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν ἐπὶ
τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλει ἐγένοντο ἀμ-
φότεροι καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἐπτὰ γένηα, καὶ τούτων οἱ μὲν 164
ῥαῖες, οἱ δὲ μάχιμοι κεκλέαται, οἱ δὲ βουκόλοι, οἱ δὲ
συνῶται, οἱ δὲ κάπηλοι, οἱ δὲ ἐρμηνέες, οἱ δὲ κυβερ-
νήται. γένηα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι, οὐνόματα
δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτῶν
καλέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἐρμοτύβιες, ἐκ νομῶν
δὲ τῶνδὲ εἰσὶ· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἔπασα
διαρραίρηται. Ἐρμοτυβίων μὲν οἷδε εἰσὶ νομοί· Βουσι- 165
ρίτης, Σαίτης, Χερμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προ-
σωπίτις καλεομένη, Ναθῶ τὸ ἡμῖς. ἐκ μὲν τούτων
τῶν νομῶν Ἐρμοτύβιες εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλεί-
στους ἐγένοντο, ἑκατάδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βα-
ναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀνένται ἐς τὸ
μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἷδε ἄλλοι νομοί εἰσὶ· Θη- 166
βαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος,
Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνου-
φίτης, Ἀνύσιος, Μνεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ
οἰκεῖ, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ
Καλασιρίων εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένοντο,
πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξεστι
τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπα-
σκεύουσι μούνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος. εἰ μὲν 167

- νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλλη-
 νες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι, ὁρέων καὶ Θρήκας καὶ
 Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Αὐδοὺς καὶ σχεδὸν πάντας
 τοὺς βαρβάρους ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγνήμενους
 πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας καὶ τοὺς ἐκγό-
 νους τούτων, τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίεων
 γενναίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν
 πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες
 οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι, ἥκιστα δὲ
 168 Κορίνθιοι ὕνονται τοὺς χειροτέχνας. γέρεα δέ σφι ἦν
 τάδε ἐξαχρησμένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱερῶν,
 ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἐκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα
 ἑκατὸν πηχέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη, ὃ δὲ Αἰγύπτιος
 πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ
 τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαχρησμένα, τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ
 ἐκαρποῦντο καὶ οὐδαμὰ ὦντοί· Καλασιγρίων χίλιοι καὶ
 Ἑρμοτυβίων ἑδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα
 τούτοις ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοδο
 ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, ὅπου σίτου σταθμὸς πέντε μνῆαι
 ἐκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνῆαι, οἴνου τέσσερες ἀρ-
 στήρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοδο.
- 169 Ἐπεῖτε δὲ συνιόντες ὃ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπι-
 κούρους καὶ ὃ Ἀμασις πάντας Αἰγυπτίους ἀπίκοντο
 ἐς Μώμεφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν
 εὖ οἱ ξεινοί, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες κατὰ
 τοῦτο ἐσώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἡδε διά-
 νοια, μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς
 βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωυτῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκεε. καὶ
 δὴ τότε συμβαλὼν ἐσώθη καὶ ζωγραφθεὶς ἀπήχθη ἐς
 Σάιν πόλιν, ἐς τὰ ἐωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε

δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλῆα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ μεμφομένων Αἰγυπτίων ὥς οὐ ποιεῖοι δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδίδοι τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρωίῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἕσω ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα ἐκαστέρω μὲν ἔστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίω καὶ τῶν τούτου προπατόρων, ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱεροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη καὶ ἡσκημένη στύλοισι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἕσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δι᾽ ἀθυρώματα ἔστηκε, ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἔστι. εἰσὶ δὲ 170 καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρῆγματι ἐξαγορεύειν τὸ νόμα ἐν Σάτ, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι, λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λιθίνη κρηπίδι κεκοσμημένη καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ καὶ μέγαθος, ὥς ἑμὸι ἐδόκεε, ὅση περ ἢ ἐν Ἀήλῳ ἢ τροχοειδῆς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκνυλα τῶν παθόντων 171 αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων εἰδοῖ μοι ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Ἀήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὀσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν

τελετήν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας· μετὰ δὲ ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων ἐξαπώλετο ἡ τελετή, οἳ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι.

- 172 Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιορημένου ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαῖτεω ἑών, ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὐνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατάνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλη ἤγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν εἶναι καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἄμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἳ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτῆρ χρόσεος, ἐν τῷ αὐτὸς τε ὁ Ἄμασις καὶ οἳ δαιτυμόνες οἳ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζοντο· τοῦτον κατ' ὧν κόψας ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο καὶ ἵδρυσεν τῆς πόλις ὄκον ἦν ἐπιτηδεότατον· οἳ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τῷγαλμα ἐσέβοντο μεγάλως· μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἁστῶν ποιούμενον, σονκαλέσας Αἰγυπτίους ἐξέφηνε φᾶς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμέειν τε καὶ ἐνουρέειν καὶ πόδας ἐναπονίξεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὧν ἐφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγμέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθεύεσθαι ἑωυτὸν ἐκέλευε. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς
- 173 Αἰγυπτίους ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. ἐχρᾶτο δὲ καταστάσι πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὕρθριον μέχρι ὅτεν πληθώρας ἀγορῆς προθύμως ἐπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐπινέ τε καὶ κατέσκηπτε

τοὺς συμπότας καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων.
 ἀχθесθέντες δὲ τούτοις οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐνουθέτεον
 αὐτὸν τοιάδε λέγοντες· ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ
 προέστηκας ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν· σὲ
 γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θωκέοντα δι' ἡμέ-
 ρης πρήσσειν τὰ πρήγματα, καὶ οὕτω Αἰγύπτιοι τ' ἂν
 ἠπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἔρχονται, καὶ ἡμι-
 νον σὺ ἂν ἤκουες· νῦν δὲ ποιεῖς οὐδαμῶς βασιλικά.
 ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτούς· Τὰ τόξα οἱ ἐκτημένοι,
 ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι, ἐπεὰν δὲ
 χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον
 ἐντεταμένα εἴη, ἐκτραγείη ἂν, ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν
 ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὲ καὶ ἀνθρώπου κατὰ-
 στασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπυδάσθαι αἰεὶ μὴδὲ ἐς παιγνήην
 τὸ μέρος ἐωυτὸν ἀνιέναι, λάθῃ ἂν ἦτοι μαυεῖς ἢ ὃ γε
 ἀπόπληκτος γενόμενος, τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος μέρος ἐκα-
 τέρω νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. λέγεται 174
 δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ
 φιλοσκώμμων καὶ οὐδαμῶς κατεσπυδασμένος ἀνήρ·
 ὅπως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθεόντα τὰ
 ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ἂν περιών. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι
 ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα ἀρνεύμενον ἔγχεσκον ἐπὶ
 μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἡλί-
 σκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέφευγε. ἐπεῖτε
 δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν
 θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱερῶν
 οὔτε ἐπεμέλετο οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν, οὐδὲ
 φοιτέων ἔθνε ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι ψευδέα τε
 μαντήια ἐκτημένοισι· ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι,
 τούτων δὲ ὡς ἀληθές θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαν

175 *τήμα παρεχομένων τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. καὶ τοῦτο*
μὲν ἐν Σάϊ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωμάσια οἷα ἐξε-
ποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ
τῷ μεγέθει, ὥσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ καὶ ὁκοίων
τέων· τοῦτο δὲ κολοσσούς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας
περιμήκειας ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν
ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἡγάγετο δὲ τούτων
τούς μὲν ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων,
τούς δὲ ὑπερμεγάθους ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος πλόον
καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάιτος. τὸ δὲ οὐκ
ἦκιστα αὐτῶν ἀλλὰ μάλιστα θωμάζω, ἐστὶ τόδε· οἰκημα
μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, καὶ τοῦτο
ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἕτεα τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετι-
τάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερ-
νήται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἐξωθέν
ἐστὶ εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεις, εὖρος δὲ τεσσερεσκαί-
δεκα, ὕψος δὲ ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἐξωθεν τῆς
στέγης τῆς μουνολίθου ἐστί, ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος
ὀκτωκαίδεκα πηχέων καὶ πυγόνος, [τὸ δὲ εὖρος δυώ-
δεκα πηχέων], τὸ δὲ ὕψος πέντε πηχέων ἐστί. αὕτη
τοῦ ἱεροῦ κέεται παρὰ τὴν ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ
ἱερόν φασι τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα
αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης ἀναστενάξαι οἷά τε χρόνου
ἐργεγονότος πολλοῦ καὶ ἀχθόμενον τῷ ἔργῳ, τὸν δὲ
"Ἀμασιν ἐνθύμιον ποιησάμενον οὐκ ἔαν ἔτι προσωτέρω
ἐλκύσαι. ἤδη δὲ τινες λέγουσι ὥς ἄνθρωπος διεφθάρη
ὅπ' αὐτῇ τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου
 176 *οὐκ ἐσελκυσθῆναι. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι*
ἱεροῖσι ὁ "Ἀμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγα-
θος ἀξιοθέητα, ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι τὸν ὑπτιον κείμενον

κολοσσὸν τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε, τοῦ πόδες πέντε
καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάρῳ
ἑστᾶσι Αἰθιοπικοῦ ἑόντες λίθου δύο κολοσσοί, εἴκοσι
ποδῶν τὸ μέγεθος ἑὼν ἑκάτερος, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ'
ἐνθεν τοῦ μεγάλου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος
καὶ ἐν Σάϊ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν
Μέμφι. τῇ Ἰσί τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἀμασίς ἐστι ὁ
ἐξοικοδομήσας, ἑὼν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλεὺς λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα 177
δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ
γινόμενα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ
πόλιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς
οἰκόμενας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἀμασίς ἐστι
ὁ καταστήσας, ἀποδεικνύναι ἕτερος ἑκάστων τῷ νομάρχῃ
πάντα τινὰ Αἰγυπτίων ὅθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιεῦντα
ταῦτα μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην ἰδύνεσθαι θα-
νάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦ-
τον τὸν νόμον Ἀθηναίοισι ἔθηκε· τῷ ἐκείνοι ἐς αἰεὶ
χρᾶνται, ἑόντι ἀμώμῳ νόμῳ. φιλέλλην δὲ γενόμενος 178
ὁ Ἀμασίς ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο
καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε
Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι, τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι
αὐτῶν οἰκέειν αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους
ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τέμενα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν
μέριστον αὐτῶν τέμενος καὶ ὀνομαστότατον ἑὼν καὶ
χρησιμώτατον, καλούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πόλιές
εἰσι αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν Χίος καὶ Τέως καὶ
Φώκαια καὶ Κλαζομεναί, Ἰωριέων δὲ Ῥόδος καὶ Κνίδος
καὶ Ἀλικαρνησσοὺς καὶ Φάσηλις, Αἰολέων δὲ ἡ Μυτιλη-
ναίων μούνη. τούτων μὲν ἐστὶ τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ

- προσιτάτας τοῦ ἐμπορίου αὐται αἱ πόλεις εἰσι αἱ παρ-
 έχουσαι· ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλεις μεταποιεῦνται, οὐδὲν
 σφι μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ Αἰγυπτῆται ἐπὶ
 ἐστυῶν ἰδρύσαντο τέμενος Διός, καὶ ἄλλο Σάμιοι Ἡρό-
 179 καὶ Μιλήσιοι Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μόνη
 Ναύκρατις ἐμπόριον καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ
 τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρὴν
 ὁμῶσαι μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ τῇ νηὶ
 αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἶά τε εἰς
 πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν
 ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύ-
 180 κρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυό-
 νων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἰόντα νηὸν
 τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι (ὁ γὰρ πρότερον
 ἔων αὐτόθι αὐτόματος κατεκῆ), τοὺς Δελφοὺς δὴ
 ἐπέβαλλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν.
 πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις ἐδωτίναζον,
 ποιεῦντες δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνεί-
 καντο. Ἀμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυπηρίης
 τάλαντα, οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες εἰκοσι-
 μνέας.
- 181 Κυρηναίοισι δὲ Ἀμασις φιλόττητά τε καὶ συμμαχίην
 συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτε
 ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικός, εἴτε καὶ ἄλλως φιλό-
 τητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὧν, οἱ μὲν λῆ-
 γουσι Βάπτου, οἱ δὲ Ἀρκεσίλειω θυγατέρα, οἱ δὲ Κριτο-
 βούλου ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, τῇ οὖνομα ἦν Αἰδίκη.
 τῇ ἐπέιτε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶδεν
 τε ἐγίνετο, τῇσι δὲ ἄλλησι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπέιτε δὲ
 πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Αἰδίκην

ταύτην καλεομένην· Ὡς γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι τοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεῖτε οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐρίνετο πρηνύτερος ὁ Ἀμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἀμασις, τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἀμασις, καὶ τὸ ἐνθεύτεν ἦδη, ὁκότε ἐλθοι πρὸς αὐτήν, ἐμίσγεται καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ· ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὥς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἶη, ἀπέπεμψε ἄσινέα ἐς Κυρήνην.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἀμασις ἐς τὴν Ἑλ-182
λάδα, τοῦτο μὲν ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθη-
ναίης καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῇ εἰκασμένην, τοῦτο δὲ
τῇ ἐν Αἰνῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα καὶ θώ-
ρηκα λίνεον ἀξιοθέητον, τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ
εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἷ ἐν τῷ νηῷ τῷ
μεγάλῳ ἰδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὀπισθε τῶν
θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν
ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος, ἐς δὲ Αἰνδον
ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Αἰνῳ
τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρύ-
σασθαι προσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου
παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἀμασις. εἶλε δὲ Κύπρον
πρῶτος ἀνθρώπων καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρον ἀπα-
γωγὴν.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΘΑΛΕΙΑ.

- 1 ΕΠΙ τούτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρος ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε· πέμψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα αἴτεε Ἀμασιν θυγατέρα, αἴτεε δὲ ἐκ συμβουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἀμάσι ἐπρηξε ταῦτα ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικὸς τε καὶ τέκνων ἐκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε Κύρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἴτεε ἰητρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἶη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπιος ἐνήγε τῇ συμβουλῇ κελεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεια Ἀμασιν θυγατέρα, ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῶτο ἢ μὴ δοὺς Καμβύσει ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὥς γυναικὶ μιν ἔμελλε Καμβύσης ἔξειν ἀλλ' ὥς παλλακῇ. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδής·

μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη, ὄνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις.
 ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἀμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε
 καὶ χρυσῷ ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα.
 μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἠσπάζετο πατρόθεν ὀνομάζων,
 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος
 ὑπὸ Ἀμέσιος οὐ μανθάνεις, ὅς ἐμὲ σοι κόσμησας
 ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδούς, ἐοῦσαν τῇ ἀλη-
 θείᾳ Ἀπρίῳ, τὸν ἐκεῖνος ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότην μετ'
 Αἰγυπτίων ἐπαναστάς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ
 αὕτη ἡ αἰτία ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου
 μέγας θυμωθέντα ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν νυν
 λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκημεῦνται Καμβύσεα, 2
 φάμενοι μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγατρὸς γε-
 νέσθαι. Κύρου γάρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἀμασιν
 ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ
 ταῦτα οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέληθε αὐτοὺς
 (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ἐπιστέα-
 ται καὶ Αἰγύπτιοι), ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος
 ἐστὶ βασιλεῦσαι γνησίου παρμόντος, αὐτὶς δὲ ὅτι Κασ-
 σανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης,
 ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ
 παρατράπουσι τὸν λόγον προσποιούμενοι τῇ Κύρου
 οἰκίᾳ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. λέ- 3
 γεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός, ὡς τῶν
 Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου
 γυναικας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστέωτα τέκνα
 εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἔχρατο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερ-
 θωμάζουσα, ἣ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή,
 εἶπε τάδε· Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν
 Κύρος ἐν ἀτιμίᾳ ἔχει, τὴν δὲ ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον

ἐν τιμῇ τίθεται. τὴν μὲν ἀχθομένην τῇ Νιτήτι εἰπεῖν
 ταῦτα, τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμ-
 βύσεα· Τοιγάρ τοι, ὦ μητερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ,
 Αἰγύπτου τὰ μὲν ἔνω κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω ἔνω.
 ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὥς δέκα κου γεγονότα, καὶ
 τὰς γυναῖκας ἐν θώματι γενέσθαι· τὸν δὲ διαμνημο-
 νεύοντα οὕτω δὴ, ἐπεῖτε ἀνδρώδη καὶ ἔσχε τὴν βασί-
 4 λήην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἰγυπτον στρατιήν. συνή-
 νεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρήγμα γενέσθαι ἐς τὴν
 ἐπιστράτευσιν ταύτην· ἦν τῶν ἐπικούρων Ἀμάσιος ἀνὴρ
 γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὐνομα δὲ οἱ [ἦν] Φάνης·
 καὶ γνώμην ἱκανὸς καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ
 Φάνης μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι ἐκδιδρῆσκει πλοῖον
 ἐξ Αἰγύπτου, βουλούμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους·
 οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροισι λόγου οὐ
 σμικροῦ ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἰγυπτον ἀτρεκέστατα,
 μεταδιώκει ὁ Ἀμασις σπουδὴν ποιούμενος ἐλεῖν, μετα-
 διώκει δὲ τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας
 τριήρει κατ' αὐτόν, ὃς αἰρᾷ μιν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ
 οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἰγυπτον· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ
 Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους ἀπαλλάσσειτο
 ἐς Πέρσας. ὁρμημένῳ δὲ στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ'
 Αἰγυπτον καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἑνυδρον
 διεκπερά, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τὰ ἄλλα τὰ Ἀμάσιος
 πρήγματα, ἐξηγέται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων,
 πέμψαντα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι τὴν διεξ-
 5 οδὸν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν. μούνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ
 φανεραὶ ἑσβολαὶ ἐς Αἰγυπτον· ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι
 οὐρῶν τῶν Καδύτιος πόλιός ἐστι Σύρων τῶν Παλαι-
 στίνων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος ἐούσης πόλιος,

ὥς ἔμοι δοκέει, Σαρδίῳ οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου αὐτὶς Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὕψος τείνει ἐς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύνθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος καὶ Κασίου τε ὕψους καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τούτῳ οὐκ ὀλίγον χωρίον ἀλλὰ ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἀνυδρὸν ἐστὶ δεινῶς. τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλο- 6 μένων ἐννευνώκασιν, τούτῳ ἔρχομαι φράσω. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης καὶ πρὸς ἐκ Φοινίκης κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δι' ἔτεος, καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρὸν ἀριθμῷ κεινὸν οὐκ ἔστι ὥς λόγῳ εἰπεῖν ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἰποι τις ἔν, ταῦτα ἀναισιμούνται· ἐγὼ καὶ τούτῳ φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐσωτοῦ πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον ἔγειν ἐς Μέμφιν, τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίας κομίζειν πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος καὶ ἐξαιρούμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νυν 7 Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐς Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. τότε δὲ οὐκ ἔόντος κω ὕδατος ἐτοίμου, Καμβύσης πυνθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησέος ξείνου, πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἄγγέλους καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. σέβονται δὲ Ἀράβιοι 8 πίστις ἀνθρώπων ὅμοια τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέ-

εσθαι ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἐστειώσ
 λίθῳ ὁξεί τὸ ἔσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους
 τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις
 καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύνδα
 ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτὰ,
 τοῦτο δὲ ποιέων ἐπικαλεῖ τε τὸν Διόνυσον καὶ τὴν
 Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου ταῦτα ὁ τὰς πίστις
 ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξείνον ἢ καὶ
 τὸν ἄστυν, ἣν πρὸς ἄστυν ποιέηται, οἱ δὲ φίλοι καὶ
 αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ
 θεῶν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι καὶ
 τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασὶ κατὰ περ αὐτὸν
 τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περιτρόχαλα,
 ὑποξυρῶντες τοὺς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν
 Διόνυσον Ὀροτάλτ, τὴν δὲ Οὐρανίην Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὦν
 τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσειω ἀπυ-
 γμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιαύδε· ἀκούς
 καμήλων πλήσας ὕδατος ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν κα-
 μήλων πάσας, τοῦτο δὲ ποιήσας ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον
 καὶ ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσειω στρατὸν. οὗτος
 μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἰρηται, δεῖ δὲ καὶ τὸν
 ἡσσαν πιθανόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός
 ἐστὶ μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ ὀνόματι Κόρυς, ἐκδιδοὶ
 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ
 τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν
 Ἀραβίων, ῥαψάμενον [τῶν] ὠμοβοέων καὶ [τῶν] ἄλλων
 δερμάτων ὀχετὸν μήκει ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον,
 ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ, ἐν δὲ τῇ ἄνυδρῳ
 μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ
 σώζωσι. ὁδὸς δ' ἐστὶ δυνάδεκα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ πο-

ταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δέ μιν δι' ὀχετῶν [τριῶν] ἐς τριζὰ χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ¹⁰ ἐστρατοπεδεύετο Φαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπομένων Καμβύσεια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσαρῶντα ἔτεα ἀπέθανε, ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον προῆγμα συνηνείχθη. ἀποθανὼν δὲ καὶ ταριχευθεὶς ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Φαμμήνιτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου φάσμα Αἰγυπτίοισι μέριστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὕσθισαι οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰπαν· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. οἱ δὲ Πέρσαι ¹¹ ἐπεῖτε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων ὥς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἔοντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται προῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι, τοὺς ἀγαρόντες ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς ὕψιν τοῦ πατρὸς κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων, μετὰ δὲ ἀγινέοντες κατὰ ἓνα ἕκαστον τῶν παίδων ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν, ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς καὶ πεσόντων [ἐξ] ἀμφοτέρων [τῶν στρατοπέδων] πλήθει πολλῶν

- 12 ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θῶμα δὲ μέγα εἶδον πυθό-
 μενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων· τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυ-
 μένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων
 (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἔκειτο τὰ ὀστέα, ὥς ἔχω-
 ρίσθη κατ' ἀρχάς, ἐτέρωθι δὲ τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν
 τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθενέες οὕτω ὥστε, εἰ
 θέλεις ψήφῳ μούνη βαλεῖν, διατετρανέεις, αἱ δὲ τῶν
 Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραί, μόγις ἂν λίθῳ παίσας
 διαρρήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γε
 εὐπετέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν αὐτίκα ἀπὸ παι-
 δίων ἀρξάμενοι ξυρῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ πρὸς τὸν
 ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τῶντὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ
 μὴ φαλακροῦσθαι αἰτιὸν ἐστὶ· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις
 ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοῦ-
 τοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστὶ αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς
 κεφαλὰς, τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς
 κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς πῖλους
 τιάρας φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα [έόντα εἶδον],
 εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοισι ἐν Πακρήμῃ τῶν ἄμα
 Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ
 13 Αἰβυος. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὥς ἐτράποντο,
 ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν
 ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μυτιληναῖην κή-
 ρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεό-
 μενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ ἐπεῖτε τὴν νέα εἶδον ἐσελ-
 θούσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἁλές ἐκ τοῦ τείχεος
 τὴν τε νέα διέφθειραν καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηθὸν
 διασπάσαντες ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν
 μετὰ τοῦτο πολιορκεούμενοι χρόνῳ παρέστησαν, οἱ δὲ
 προσεχέες Αἰβυες δεισαντες τὰ περὶ τὴν Αἰγυπτου

γεγονότα παρέδосαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον
 τε ἐτάξαντο καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
 Βαρυκαῖοι, δεισάντες ὁμοίως καὶ οἱ Αἰβύες, ἕτερα τοι-
 αῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Αἰβύων
 ἔλθοντα δῶρα φιλοφρόνως ἐδέξατο, τὰ δὲ παρὰ Κυρη-
 ναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἦν
 ὀλίγα (ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου
 οἱ Κυρηναῖοι), ταύτας δρασσόμενος αὐτοχειρὶ διέ-
 σπειρε τῇ στρατιῇ. ἡμέρη δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ 14
 τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προά-
 στειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Παμμή-
 νιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν
 ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιέων
 τοιάδε· στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουληίῃ
 ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσιν ὕδρηιον, συνέπεμπε δὲ καὶ
 ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως
 ἵσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλανθμῷ
 παρήϊσαν αἱ παρθένοι παρὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι
 πάντες ἀνεβῶν τε καὶ ἀντέκλαιον ὀρῶντες τὰ τέκνα
 κεκακωμένα, ὁ δὲ Παμμήνιτος προιδὼν καὶ μαθὼν
 ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων,
 δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα ἔπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων
 δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχόντων, τοὺς τε αὐχίνας
 κάλῳ δεδεμένους καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλιωμένους.
 ἦγοντο δὲ ποιῶν τίσοντες Μυτιληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι
 ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηὶ· ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασι-
 λῆοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων
 τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ ἰδὼν παρεξίοντας
 καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων
 Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ

δεινὰ ποιεύντων, τὼντὸ ἐποίησε τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ
 παρελθόντων δὲ καὶ τούτων συνήνεικε ὥστε τῶν συμ-
 ποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον, ἐκπεπωκότα ἐκ τῶν
 ἐόντων ἔχοντά τε οὐδὲν εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς καὶ προσ-
 αιτέοντα τὴν στρατιήν, παριέναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν
 Ἀράσιος καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν
 Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας
 μέγα καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον ἐπλήξατο τὴν
 κεφαλὴν. ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι, οἱ τὸ ποιεύ-
 μενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσή-
 μαινον. θωμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιεύμενα πέμ-
 ψας ἄγγελον εἰρώτα αὐτὸν λέγων τάδε· Λεσπότης σε
 Καμβύσης, Ψαμμήνιτε, εἰρώτῃ διότι δὴ τὴν μὲν θυ-
 γατέρα ὀρέων κεκακωμένην καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον
 στείχοντα οὔτε ἀνέβωσας οὔτε ἀπέκλινσας, τὸν δὲ πτω-
 χὸν οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτί-
 μησας; ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε·
 Ὡ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκίητα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνα-
 κλαίειν, τὸ δὲ τοῦ ἑταῖρου πένθος ἄξιον ἦν δακρύων,
 ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἐκπεσὼν ἐς πτωχήν
 ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα
 ὑπὸ τούτου εὐδοκίειν σφι εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται
 ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ
 καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον), δα-
 κρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας, αὐτῷ τε Καμβύσῃ
 ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα καὶ ἀντίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ
 παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σώζειν καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ
 16 προαστείου ἀναστῆσαντας ἄγειν παρ' ἐωυτόν. τὸν μὲν
 δὴ παῖδα εὖρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιέοντα ἀλλὰ
 πρῶτον κατακοπέντα, αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστή-

σαντες ἤγον παρὰ Καμβύσεια· ἐνθα τοῦ λοιποῦ δια-
 τὰτο ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυ-
 πρηγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον ὥστε ἐπιτροπεύειν
 αὐτῆς, ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς
 παῖδας· τῶν, εἰ καὶ σφεων ἀποστρέψῃ, ὅμως τοῖσι γε
 παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν
 καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νευο-
 μίκασι ποιέειν, ἐν δὲ [δὴ] καὶ τῷδε, τῷ [Αἰβυρος] Ἰνάρω
 παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν,
 καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε
 τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν· καίτοι Ἰνάρω γε καὶ Ἀμυρταίου
 οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ
 μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος ἔλαβε τὸν μισθόν·
 ἐπιστὰς γὰρ Αἴγυπτίους ἦλω, ἐπεῖτε δὲ ἐπάϊστος ἐγέ-
 νετο ὑπὸ Καμβύσειω, αἷμα ταύρου πῶν ἀπέθανε παρα-
 χρήμα. οὕτω δὴ οὗτος, ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ 16
 Μέμφιος ἀπῆκετο ἐς Σάϊν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι
 τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεῖτε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμά-
 σιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος
 νέκυν ἐκφέρειν ἔξω· ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο,
 μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν καὶ κεν-
 τροῦν τε καὶ τᾶλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεῖτε δὲ καὶ
 ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς ἄτε τετα-
 ριχευμένος ἀντεῖχε τε καὶ οὐδὲν διεχέετο), ἐκέλευσέ μιν
 ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρ-
 σαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν κατα-
 καίειν τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι,
 Πέρσῃσι μὲν δι' ὃ περ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι
 λέγοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἴγυπτίοισι δὲ νενό-
 μισται τὸ πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ

κατεσθίειν τὰ περ ἂν λάβῃ, πλησθὲν δὲ [αὐτὸ] τῆς
 βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὐκ ὦν θη-
 ρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ
 διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλείῳ
 καταβρωθῇ. οὕτω [δὲ] οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνε-
 τέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. ὥς μέντοι Αἰγύπτιοι
 λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος
 τῶν τις Αἰγυπτίων ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι, τῷ
 λυμαινόμενῳ Πέρσῃ ἐδόκεον Ἀμάσι λυμαίνεσθαι. λέ-
 γουσι γάρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἀμασις τὰ
 περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοι γίνεσθαι, οὕτω δὲ
 ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον
 τὸν μαστιγωθέντα ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῇσι θυρήσιν
 ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί
 ἐν μυγῷ τῆς θήκης ὥς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ
 τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται αἱ ἐς τὴν ταφήν τε καὶ τὸν
 ἄνθρωπον ἔχουσαι οὗ μοι δοκοῦνσι ἀρχὴν γενέσθαι,
 ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

- 17 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας
 στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους
 καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λι-
 βύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἐδόξε
 ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλ-
 λειν, ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα, ἐπὶ
 δὲ τοὺς Αἰθίοπας κατόπτας πρῶτον, ὁπομένους τε τὴν
 ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τρά-
 πεξαν εἰ ἐστὶ ἀληθὺς, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατο-
 ψομένους, δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐ-
 18 τῶν. ἡ δὲ τράπεξα τοῦ ἡλίου τοιγάρ τις λέγεται εἶναι·
 λειμὼν ἐστὶ ἐν τῷ προαστείῳ ἐπίπλους κρεῶν ἐφθῶν

πάντων τῶν τετραπόδων, ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπι-
 τηδευόντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλει ἐκάστους
 ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα
 τὸν βουλούμενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν
 γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα
 τοῦ ἡλίου καλεομένη λέγεται εἶναι τοιγῆδε. Καμβύση 19
 δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετε-
 πέμπτο ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφάγων ἀν-
 δρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν
 ᾧ δὲ τούτους μετήρισαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρ-
 χηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ
 ἔφασαν ποιῆσειν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐν-
 δεδέσθαι καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς
 ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων
 οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν
 νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμ-
 βύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι, ὅτι
 σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρσῃσι καὶ πᾶς ἐκ Φοι-
 νίκων ἡγρητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον.
 ἐπεῖτε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαντίνης ἀπίκοντο 20
 οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας ἐντει-
 λάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν καὶ δῶρα φέροντας πορφύ-
 ρεόν τε εἶμα καὶ χρύσειον στρεπτόν περιανχένιον καὶ
 ψέλια καὶ μύρον ἀλάβαστρον καὶ φοινικηίου οἶνου
 κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμ-
 βύσης λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων
 πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασι
 κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ δὴ καὶ κατὰ
 τὴν βασιληίην τοιγῶδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρῖνωσι

μέγιστόν τε εἶναι καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν,
 21 τοῦτον [ἄξιουσιν] βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς
 ἄνδρας ὡς ἐπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα
 τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἔλεγον τάδε· Βασιλεὺς ὁ Περσέων
 Καμβύσης, βουλόμενος φίλος καὶ ξεῖνός τοι γενέσθαι,
 ἡμέας τε ἀπέπεμψε ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων καὶ
 δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται
 χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκουεν,
 λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιαῦτα· Οὕτε ὁ Περσέων βασιλεὺς
 δῶρα ὑμέας ἐπεμψε φέροντας προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ
 ξεῖνος γενέσθαι, οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθεῖα (ἤκετε γὰρ
 κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς) οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δίκ-
 καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης
 ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώ-
 πους ἤγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον
 τόδε διδόντες τάδε ἔπεα λέγετε· βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν
 συμβουλευεῖ τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὶ οὕτω εὐπετέως
 ἔλκωσι [τὰ] τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθει τοσαῦτα, τότε
 ἐπ' Αἰθιοπας τοὺς μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τοῦτον θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τράπουσι Αἰθιοπῶν παισὶ γῆν ἄλλην
 22 προσκτιᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. ταῦτα δὲ εἰπας καὶ ἀνεῖς τὸ
 τόξον παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ
 πορφύρεον εἰρώτα ὃ τι εἴη καὶ ὅπως πεποιημένον.
 εἰπόντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθεῖν περὶ τῆς
 πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτῶν τὰ εἶματα. δεύτερα
 δὲ τὸν χρύσειον εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιανχένιον καὶ
 τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κό-
 σμον αὐτῶν γελάσας ὁ βασιλεὺς καὶ νομίσας εἶναι σφρα

πέδας εἶπε ὥς παρ' ἐωυτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεραι τού-
των πέδαι. τρίτον δὲ εἰρώτα τὸ μύρον· εἰπόντων δὲ
τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν
καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπί-
κετο καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερησθὲις τῷ
πόματι ἐπέειρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς καὶ χρό-
νον δόξου μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ σιτέ-
εσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν
τὴν φύσιν, ὀργάζοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ
μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη
οὐδὲν θωμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον ἔτεα ὀλίγα ζώ-
ουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ
μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοις
τὸν οἶνον· τούτῳ γὰρ ἐωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
σθαι. ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων 23
τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἰκοσί τε καὶ
ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν
δὲ τινας καὶ ταῦτα, σίτησιν δὲ εἶναι κρέα ἐφθὰ καὶ
πόμα γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων
περὶ τῶν ἐτέων ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς
λουόμενοι λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ περ εἰ ἐλαίου
εἴη· ὕξειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥς εἰ λων. ἀσθενὲς δὲ τὸ
ὔδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι οἱ
κατάσκοποι ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
πλέειν, μήτε ξύλον μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
τερα, ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
ὔδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, δια-
τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων ἀγαγεῖν σφέας ἐς
δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἐνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι

χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεηδύ-
 μενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον ἐθεήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην τελευταίως
 ἐθεήσαντο τὰς θήκας αὐτῶν, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι
 ἐξ ὑέλου τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι,
 εἴτε δὴ κατὰ περ Αἰγύπτιοι εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαν-
 τες ἅπαντα αὐτὸν γραφῇ κοσμεύουσι, ἔξομοιεύντες τὸ
 εἶδος ἐς τὸ δυνατόν, ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι στήλην ἐξ
 ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὺς
 ὁρύσsetαι· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ
 νέκρς, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίαν ἄχαριν παρεχόμενος οὔτε
 ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ
 τῷ νέκρῳ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι
 οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες πάντων τε ἀπαρχό-
 μενοι καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκο-
 25 μίσαντες ἰσθᾶσι περὶ τὴν πόλιν. θεηδύμενοι δὲ τὰ
 πάντα οἱ κατάσκοποι ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. ἀπαγγελ-
 λάντων δὲ ταῦτα τούτων αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργήν
 ποιησάμενος ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, οὔτε παρα-
 σκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγγέλλας, οὔτε λόγον ἐαυτῷ
 δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι· οἷα
 δὲ ἐμμανὲς τε εἶναι καὶ οὐ φρενήρης, ὥς ἤκουε τῶν
 Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρ-
 όντας αὐτοῦ ταύτῃ τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα
 ἅμα ἀγόμενος. ἐπεῖτε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν
 Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὥς πέντε μυριάδας, καὶ
 τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμέ-
 νους τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπροῆσαι, αὐτὸς δὲ
 τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν

δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρα-
τιήν, ἀντίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα
ἐπελελοίπεε, μετὰ δὲ τὰ σιτία καὶ τὰ ὑποξύγια ἐπέλιπε
κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης
ἐγνωσιμάχεε καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατόν, ἐπὶ τῇ ἀρ-
χῇθεν γενομένῃ ἀμαρτάδι ἦν ἂν ἀνὴρ σοφός· νῦν δὲ
οὐδὲνα λόγον ποιούμενος ἦε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ
στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν,
ποιηφάγοντες διέζωον, ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπί-
κοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινες ἐργάσαντο· ἐκ δεκά-
δος γὰρ ἓνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες κατέφαγον.
πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλο-
φαγίην, ἀπείρ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον ὀπίσω ἐπο-
ρεύετο καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ
στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβάς ἐς Μέμφιν τοὺς Ἑλ-
ληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

Ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε, οἱ δ' 26
αὐτῶν ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπί-
τε ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
ροὺς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροὶ εἰσι ἐς Ὀάσιν πόλιν, τὴν
ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχειωνίης φυλῆς λεγόμενοι
εἶναι, ἀπέχουσι δὲ ἐπὶ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ
ψάμμου, ὀνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων
γλῶσσαν Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον
λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν, τὸ ἐνθεῦτεν δέ, ὅτι μὴ
αὐτοὶ Ἀμμωνιοὶ καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐ-
δένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς
Ἀμμωνίους ἀπίκοντο οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται
δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀά-
σιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι

τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀά-
 σιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτοῖσι ἐπιπνεῦσαι νότον
 μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου
 καταχῶσαι σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι.
 Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρα-
 27 τῆς ταύτης. ἀπιγμένον δὲ Καμβύσῃ ἐς Μέμφιν ἐφάνη
 Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνας Ἐπαφον καλέονσιν·
 ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου ἀντίκα οἱ Αἰγύπτιοι
 εἵματα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα καὶ ἦσαν ἐν θαλήσῃ.
 ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύ-
 σης, πάγχυ σφέας καταδόξας ἑωυτοῦ κακῶς προήξαντος
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέμφιος· ἀπικομένων δὲ ἐς ὕψιν εἶρετο ὅ τι πρότερον
 μὲν ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι ἐποίεον τοιοῦτο οὐδὲν Αἰ-
 γύπτῳ, τότε δὲ ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πληθός
 τι ἀποβαλὼν. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς σφι θεὸς εἴη φανεὶς
 διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὥς ἐπεὶ
 φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὁρτίζοιεν.
 ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἔφη ψεύδεσθαι σφεας καὶ
 28 ὥς ψευδομένους θανάτῳ ἐξημίον. ἀποκτείνας δὲ τού-
 τους δευτέρα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὕψιν. λεγόντων δὲ
 κατὰ ταῦτα τῶν ἱρέων οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεός
 τις χειροῇθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ
 εἰπας ἀπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν
 δὴ μετήσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἄπις οὗτος ὁ Ἐπαφος γί-
 νεται μόσχος ἐκ βοῦς ἥτις οὐκέτι οἷη τε γίνεται ἐς
 γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι
 σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν καὶ μιν
 ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος
 ὁ Ἄπις καλεόμενος σημῖμα τοιάδε, ἔων μέλας ἐπὶ μὲν

τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον, ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου αἰ-
τὸν εἰκασμένον, ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τρίχας διπλᾶς, ὑπὸ
δὲ τῇ γλώσση κύνθαρον. ὥς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ 29
ἱερεῖς, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος
τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος
παίει τὸν μηρόν· γελάσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· Ὁ
κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε καὶ
σαρκώδεες καὶ ἐπαῖοντες σιδηρίων; ἄξιος μὲν Αἰγυ-
πτίων οὗτός γε ὁ θεός· ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαί-
ροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἰπας ἐντελείατο
τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱερεῖς ἀπομαστιγῶσαι,
Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι δοράζοντα
κτείνειν. (ἡ) ὁρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι, οἱ
δὲ ἱερεῖς ἐδικαιεῦντο, ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν μη-
ρὸν ἐφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν
τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος ἔθαψαν οἱ ἱερεῖς λάθρη
Καμβύσειω.

Καμβύσης δέ, ὥς λέγουσι Αἰγύπτιοι, ἀντίκα διὰ 30
τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενῆρης.
καὶ πρῶτα μὲν [τῶν κακῶν] ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
Σμέρδιον ἔοντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς, τὸν ἀπέ-
πεμψε εἰς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον
μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἰρυσσε, τὸ
παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἡνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ
ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποικομόμενον
ὦν εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος εἶδε ὕψιν ὁ Καμβύσης ἐν
τῷ ὕπνῳ τοιγάρδε· ἐδόκεε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ-
σέων ἀγγέλλειν ὥς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἵζόμενος
Σμέρδις τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. πρὸς ὧν
ταῦτα δεισας περὶ ζωντοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελ-

φρὸς ἄρχῃ, πέμπει Πηξιάσπεια ἐς Πέρσας, ὃς ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὃ δὲ ἀναβὰς ἐς Σοῦσα ἀπέκτεινε Σμέρδιν, οἱ μὲν λέγουσι ἐπ' ἄρχῃν ἐξαγαρόντα, οἱ δὲ ἐς τὴν Ἑρυνθρὴν θάλασσαν προαγαρόντα καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο, δεύτερα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεῇ. ἔγρημε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι· ἠρώσθη μίης τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιῆσειν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιλῆους δικαστὰς εἰ τις ἔστι κελεύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. οἱ δὲ βασιλῆες δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς ὃ ἀποθάνωσι ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τούτου οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσησι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακίεσται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω ὑπεκρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα, φάμενοι νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικεῖν ἀδελφεόν, ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὕτε τὸν νόμον ἔλυσαν δείσαντες Καμβύσεα, ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγρημε τὴν ἐρωμένην, μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν· τούτων δῆτα τὴν νεωτέραν ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνει. ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς ὥσπερ

περὶ Σμέρδιος λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν λέγουσι
 Καμβύσεια συμβαλεῖν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός,
 θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην, νικωμένου δὲ
 τοῦ σκύλακος ἀδελφεὸν αὐτοῦ [ἄλλον σκύλακα] ἀπορ-
 ρήξαντα τὸν δεσμὸν παραγενέσθαι οἱ, δύο δὲ γενομέ-
 νους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου.
 καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἥδεσθαι θεώμενον, τὴν δὲ παρ-
 ημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα τοῦτο ἐπει-
 ρέσθαι διότι δακρύει, τὴν δὲ εἰπεῖν ὥς ἰδοῦσα τὸν
 σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα δακρύσεις, μνη-
 σθεῖσά τε Σμέρδιος καὶ μαθοῦσα ὥς ἐκείνῳ οὐκ εἴη ὁ
 τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ
 αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσειῳ, Αἰγύπτιοι δὲ ὥς
 τραπέξῃ παρακατημένων λαβοῦσαν θρῖδακα τὴν γυναῖκα
 περιτίλαι καὶ ἐπανειρέσθαι τὸν ἄνδρα κότερον περιτε-
 τιμένη ἢ θρῖδαξ ἢ δασέα εἴη καλλίων, καὶ τὸν φάναι
 δασέα, τὴν δὲ εἰπεῖν. Ταύτην μέντοι κοτὲ σὺ τὴν
 θρῖδακα ἐμιμήσαιο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποσιλώσας. τὸν
 δὲ θυμωθέντα ἐμπεδήσας αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ, καὶ
 μὴ ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἴκη- 33
 λους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἀπιν εἴτε
 καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμ-
 βάνειν· καὶ γὰρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέ-
 γεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσί τινες.
 οὗ νῦν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν τοῦ σώματος νοῦσον με- 34
 γάλην νοσέοντος μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε δ' ἐς
 τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη· λέγεται γὰρ εἰπεῖν
 αὐτὸν πρὸς Πηξιάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα καὶ οἱ
 τὰς ἀγγελίας (ἐσ)εφόρεε οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἴνο-
 χος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ,

εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· Πηγήσπες, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν· Ὡ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ σέ φασι πλέονως προσκείσθαι. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων, τὸν δὲ θυμωθέντα τοισίδε ἀμείβεσθαι· Νῦν ἄρα μὲ φασι Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονεῖν καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων καὶ Κροίσου εἴρετο Καμβύσης κοῖος τις δοκέει ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα· οἱ δὲ ἀμείβοντο ὥς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν καὶ προσεκτῆσθαι Αἰγυπτίον τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον, Κροῖσος δὲ παρεὼν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε· Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κόρου, οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κῶ τοί ἐστί υἱὸς οἷον σὲ ἐκείνος κατελίπετο. ἦσθι τε ταῦτα ἀκού-
 35 σας ὁ Καμβύσης καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν. τούτων δὴ ὧν ἐπιμνησθέντα ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πηγήσπεια· Σὺ νυν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα εἶτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι· εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε ἐστρωτός ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχῳ μέσης τῆς καρδίας, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ ἁμάρτω, φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα καὶ ἐμὲ μὴ σωφρονεῖν. ταῦτα δὲ εἰπόντα καὶ διατείναντα τὸ τόξον βαλεῖν τὸν παῖδα, πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὗρεθῆναι ἐνέοντα τὸν οὖστόν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς γελάσαντα

καὶ περιχαρέα γενόμενον· Πρῆξασπες, ὥς μὲν ἐγὼ τε
 οὐ μαίνομαι Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλὰ τοι γέ-
 γονε· νῦν δέ μοι εἰπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώ-
 πων οὕτω ἐπίσκοπα τοξεύοντα; Πρῆξάσπεα δὲ ὁρῶντα
 ἄνδρα οὐ φρενῆρεα καὶ περὶ ἑωυτῷ δειμαίνοντα εἰπεῖν·
 Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
 ἂν καλῶς βαλεῖν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο, ἐτέρωθι
 δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι θυώδεα ἐπ' οὐ-
 δεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώ-
 ρυξε. ταῦτα δέ μιν ποιῶντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ 36
 Ἄνδρς νουθετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἔπεσι· ὦ βασιλεῦ, μὴ
 πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτραπε, ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
 λάμβανε σεωυτὸν· ἀγαθὸν τοι πρόνοον εἶναι, σοφὸν
 δὲ ἢ προμηθεῖ· σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωντοῦ
 πολίτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν, κτείνεις δὲ
 παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὅρα ὅπως μὴ σε
 ἀποστήσονται Πέρσαι. ἔμοι δὲ πατήρ σός Κῦρος ἐνε-
 τέλλετο πολλὰ κελεύων σε νουθετεῖν καὶ ὑποτίθεσθαι
 ὅ τι ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὐνοίην φαίνων
 συνεβούλευε οἱ ταῦτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Σὺ καὶ
 ἔμοι τολμᾷς συμβουλευεῖν, ὅς χρηστῶς μὲν τὴν σεων-
 τοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἑμῷ
 συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα ποταμὸν διαβάντα
 ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν
 εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ ἀπὸ μὲν σεωντὸν ὦλεσας τῆς
 σεωντοῦ πατρίδος κακῶς προστάς, ἀπὸ δὲ [ὦλεσας]
 Κῦρον πειθόμενόν σοι· ἀλλ' οὔτι χαίρων, ἐπεὶ τοι καὶ
 πάλαι ἐς σὲ προφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα
 δὲ εἰπας ἐλάμβανε τὸ τόξον ὥς κατατοξεύσων αὐτόν,
 Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ ἐπειτὲ τοξεύσαι

οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἳ δὲ θεράποντες ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ ὥστε, εἰ μὲν μεταμελήσῃ τῷ Καμβύσῃ καὶ ἐπιζητήῃ τὸν Κροῖσον, οἳ δὲ ἐκφήναντες αὐτὸν δῶρα λάμπανται ζωάργια Κροῖσον, ἣν δὲ μὴ μεταμέλῃται μηδὲ ποθέῃ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιεῖη. Καμβύσης δὲ Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι ἐφη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κα-
 37 ταπροΐξασθαι ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς συμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέρφι καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς· ἐν δὲ δὴ καὶ ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν ἦλθε καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γάρ τοῦ Ἡφαίστου τῷγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταῖκοις ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρώρησι τῶν τριηρέων περιάγουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὕπωπε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱερὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱερέα· ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε πολλὰ κατασκάψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῦ Ἡφαίστου· τοῦ-
 38 του δὲ σφρας παῖδας λέγουσι εἶναι. πανταχῇ ὦν μοι δὴλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελαῦν. εἰ γὰρ τις προθέῃ πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομί-

ζουσι πολλόν τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔκα-
στοι εἶναι. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄλλον γε ἢ μαινόμενον
ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὥς δὲ οὕτω νεο-
μίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί
τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν
δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέ-
σας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας εἴρετο ἐπὶ κόσῳ ἂν χρή-
ματι βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέε-
σθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δα-
ρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους
Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρε-
όντων τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ
λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίαι' ἂν τελευτῶντας
τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ ἀμβώσαντες μέγα
εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νυν ταῦτα νεο-
μισται, καὶ ὁρθῶς μοι δοκᾷ Πίνδαρος ποιῆσαι νόμον
πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

ΚΑΜΒΥΣΕΩ δὲ ἐπ' Αἰγυπτίον στρατευομένου ἐποιή- 39
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηγὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς,
καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν τοῖσι
ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνειμε, μετὰ
δὲ τὸν μὲν αὐτῶν ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλο-
σῶντα ἐξελάσας ἔσχε πᾶσαν Σάμον, ἰσχων δὲ ξεινήν
Ἀμάσι τῇ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε
δῶρα καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ
ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους τὰ πρήγματα ἠϋξέτο
καὶ ἦν βεβωμένα ἀνὰ τε τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν ἄλλην
Ἑλλάδα· ὅκον γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ
ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν

- καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας διακρί-
νων οὐδένα· τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον
ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβῶν. συχνὰς μὲν
δὴ τῶν νήσων ἀραιρῆκε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου
ἄσπεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέοντας
Μιλησίοισι ναυμαχίῃ κρατήσας εἴλε, οἱ τὴν τάφρον
περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὥρουν.
40 καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης
οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ
ἔτι πλεονός οἱ εὐτυχίης γινομένης γράψας ἐς βιβλίον
τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει.
ἡδὺ μὲν πυρθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὐ πρήσ-
σοντα, ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἔστι φθονερόν. καὶ κως βού-
λομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἄν κήδωμαι τὸ μὲν τι εὐτυ-
χέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταλεῖν, καὶ οὕτω
διαφέρειν τὸν αἰῶνα ἐναλλάξ πρήσσων ἢ εὐτυχέειν τὰ
πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας ὅστις ἐς
τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόοριζος, εὐτυχέων τὰ
πάντα. σὺ [ᾧ] νῦν ἐμοὶ πειθόμενος ποιήσον πρὸς τὰς
εὐτυχίας τοιάδῃ· φροντίσας τὸ ἂν εὖρης εἶν τοι πλεί-
στον ἄξιον καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν
ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς
ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλλάξ ἦδη τῶπὸ τούτου αἱ
εὐτυχίαι τοι τῆσι πάθῃσι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἔξ
41 ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο. ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυ-
κράτης καὶ νόῳ λαβὼν ὥς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις,
ἐδίξητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολο-
μένῳ τῶν κειμηλίων, διζήμενος δ' εὗρισκε τόδε· ἦν οἱ
σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθον

εοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου.
 ἐπὶ ὧν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιαύδε·
 πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ
 δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὥς δὲ ἀπὸ τῆς
 νήσου ἕκας ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα πάν-
 των ὁρῶντων τῶν συμπλῶν ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος.
 τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία
 συμφορῇ ἐχρᾶτο. πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τοῦ 42
 των τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ ἄλιεὺς λαβὼν
 ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον
 δοθῆναι· φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας Πολυκράτει ἔφη
 ἐθέλειν ἔλθειν ἐς ὕψιν, χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου ἔλεγε
 διδοῦς τὸν ἰχθύν· Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν οὐκ
 ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἔων ἀποχειρο-
 βίτος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς
 ἀρχῆς· σοὶ δὴ μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ ἡσθεὶς τοῖσι
 ἔπεσι ἀμείβεται τοισίδε· Κάρις τε εὖ ἐποίησας καὶ
 χάρις διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δῶρου· καὶ σε ἐπὶ
 δεῖπνον καλέομεν. ὁ μὲν δὴ ἄλιεὺς μέγα ποιεύμενος
 ταῦτα ἦε ἐς τὰ οἰκία, τὸν δὲ ἰχθύν τάμνοντες οἱ θε-
 ράποντες εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύι αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὥς δὲ εἰδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτη,
 διδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐ-
 ρέθη. τὸν δὲ ὥς ἐσηλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατατελέ-
 βηκε, γράψας δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπέσθηκε. ἐπιλεξάμενος 43
 δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτους
 ἦκου, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη ἀνθρώπῳ
 ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγματος καὶ

ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃν μέλλοι Πολυκράτης εὐτυχέων
 τὰ πάντα, ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει εὐρίσκει. πέμψας δὲ
 οἱ κήρυκα ἐς Σάμον διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε
 δὲ εἵνεκεν ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε
 καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβούσης αὐτὸς ἀλγήσειε
 44 τὴν ψυχὴν ὥς περὶ ξείνου ἀνδρός. ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν
 τὸν Πολυκράτεια εὐτυχέοντα τὰ πάντα ἐστρατεύοντο
 Λακεδαιμόνιοι ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυθω-
 νίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ
 κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη
 ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων προθύμως
 ἔπεμπε ἐς Σάμον δεησόμενος Πολυκράτεις στρατὸν
 ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτενε μάλιστα ἐς ἐπανά-
 στασιν ἀπέπεμπε τεσσαεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 45 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. οἱ μὲν δὴ
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεις
 οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐπείτε ἐγένοντο ἐν
 Καρπάθῳ πλείοντες, δοῦναι σφίσι λόγον, καὶ σφι ἄδειν
 τὸ προσωτέρω μηκέτι πλεῖν· οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομέ-
 νους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους ἐνθεῦτεν αὐ-
 τοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέονσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυ-
 κράτης νηυσὶ ἀντιάσας ἐς μάχην κατέστη· νικῆσαντες
 δὲ οἱ κατιόντες ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον, πεζομαχήσαντες
 δὲ ἐν αὐτῇ ἐσώθησαν καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακε-
 δαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι
 Πολυκράτεια, λέγοντες ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν
 γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἰ περ

αὐτοὶ ἦσαν ἱκανοὶ Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς
 δὲ τούτοις οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῷ ἐπίκουροί τε μισθω-
 τοὶ καὶ τοξόται οἰκήριοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τοῦτον
 ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσσωθῆναι·
 τῶν δ' ὑπ' ἐωυτῶ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς
 γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνελήσας
 εἶχε ἐτοιμούς, ἦν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατι-
 όντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοις. ἐπεῖτε δὲ οἱ ⁴⁶
 ἐξελασθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτους ἀπίκοντο ἐς
 τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον
 πολλὰ οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ κατα-
 στάσι ὑπεκρίναντο τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέ-
 ναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα δεύ-
 τερα καταστάντες ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ
 φέροντες ἔφασκαν τὸν θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ
 σφι ὑπεκρίναντο τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθῆειν
 δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. καὶ ἔπειτα παρασνευσάμενοι ⁴⁷
 ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὥς μὲν Σάμιοι
 λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ
 νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους, ὥς δὲ Λακεδαιμό-
 νιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι δεομένοις Σαμίοις
 ἐστρατεύοντο ὥς τίσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος
 τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος, τὸν
 αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐπεμψε δῶρον.
 καὶ γὰρ θώρηκα ἐλήισαντο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν
 κρητῆρα οἱ Σάμιοι, ἔοντα μὲν λίνεον καὶ ξύλων ἐνυ-
 φασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοις
 ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ
 ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποιέει· ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ ἔχει
 ἀρπεδόνας ἐν ἐωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας

φανερός. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Αἰνιδῷ ἀνέ-
 48 θηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἕμασις. συνεπελάβοντο δὲ τοῦ
 στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέσθαι καὶ Κο-
 ρινθιοὶ προθύμως· ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε
 ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον τρίτῃ γενεῇ πρότερον τοῦ
 στρατεύματος τούτου, [κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ
 κρητῆρος τῇ ἄρπαγῇ γεγονός]. Κερκυραίων γὰρ πατ-
 ρας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων Περίανδρος ὁ
 Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκ-
 τομῇ· προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀργόντων
 τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυνθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν
 λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν τοὺς
 παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἕψασθαι Ἀρτέμιδος, μετὰ δὲ οὐ
 περιορῶντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων
 δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων τῶν Κορινθίων, ἐποίησαντο οἱ
 Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρέωνται κατὰ ταῦτά·
 νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτεον οἱ
 παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡιθέων,
 ἰστάντες δὲ τοὺς χοροὺς τροχὰ σῆσάμου τε καὶ μέ-
 λιτος ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ
 τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ
 τόδε ἐγένετο, ἐς ὃ οἱ Κορινθιοὶ τῶν παιδῶν οἱ φύ-
 λακοὶ οἶχοντο ἀπολιπόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον
 49 ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περίανδρου τε-
 λευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς
 Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύ-
 ματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν
 δὲ αἰεὶ ἐπεῖτε ἐκτίσαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διά-
 φοροὶ ἐόντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκεν ἀπεμνησι-
 κάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορινθιοὶ. ἀπέπεμπε δὲ ἐς

Σάργκις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος τῶν πρώτων Κερκυ-
ραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας τιμωρευόμενος· πρότεροι
γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον
ποιήσαντες. ἐπεῖτε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν 50
Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἕλλην
συνέβη πρὸς τῇ γερονυίᾳ γενέσθαι· ἥσαν οἱ ἐκ Με-
λίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην δὲ μὲν ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ
ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τοὺτους δὲ μητροπάτωρ Προ-
κλῆς, ἑὼν Ἐπιδάυρου τύραννος, μεταπεμφάμενος παρ'
ἑωυτὸν ἐφιλοφρονέετο, ὥς οἶκός ἦν θυματρὸς ἔοντας
τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεῖτε δὲ σφεας ἀπεπέμπετο, εἶπε
προπέμπων αὐτούς· Ἄρα ἴστε, ὦ παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν
μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος
αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ
ὄνυμα ἦν Λυκόφρων, ἡλγησε ἀκούσας οὕτω ὥστε
ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον ἔτε φονέα τῆς μητρὸς
τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγόμενος τε οὐ τι προσ-
διελέγετο ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος
δὲ μιν περιθύμως ἔχων ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ
τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον ἱστόρει τὸν πρεσβύ- 51
τερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δὲ οἱ ἀπη-
γέετο ὥς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο, ἐκείνου δὲ τοῦ
ἔπος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἄτε οὐ νόψ
λαβῶν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίαν μηχαν-
ὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνον ὑποθέσθαι τι, ἐλι-
πάρεε τε ἱστορέων. ὁ δὲ ἀναμνησθεὶς εἶπε καὶ τοῦτο.
Περίανδρος δὲ νόψ λαβῶν [καὶ τοῦτο] καὶ μαλακὸν
ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, τῇ δὲ ἐξελασθεὶς ὑπ' αὐ-
τοῦ παῖς δίαίταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον
ἀπηγγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ ὅπως ἀπε-

λαυνόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπηλαύνετ' ἂν καὶ
 ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δε-
 ξαμένοισι καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ'
 ἂν ἦμε ἐπ' ἐτέρην τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ ἅτε Περιάνδρου
 52 ἔοντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. τέ-
 λος δὲ ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅς ἂν ἢ οἰ-
 κίοισι ὑποδέξηται μιν ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρήν ζημίην
 τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς
 ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι οὔτε
 οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνος
 ἐδικαίον πειραῖσθαι ἀπειρημένον, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν
 τῇσι στοιῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
 ὁ Περιάνδρος ἀλουνσίησί τε καὶ ἀσιτήσι συμπεπτωκότα
 οἴκτειρε· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς ἦμε ἄσσον καὶ ἔλεγε· ὦ
 παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν
 ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν
 ἐγὼ ἔχω, ταῦτα ἔοντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον παραλαμ-
 βάνειν; ὅς ἔδω ἐμός τε παῖς καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαί-
 μονος βασιλεὺς ἀλήτην βίον εἴλεν, ἀντιστατέων τε καὶ
 ὀργῇ χρεώμενος εἰς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις
 συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι γέγονε, ἐξ ἧς ὑποψίην εἰς ἐμὲ ἔχεις,
 ἐμοί τε αὕτη γέγονε καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῖν μέτοχός
 εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφεα ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ
 φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἴκτειρεσθαι, ἅμα τε δοκίον
 τι εἰς τοὺς τοκέας καὶ εἰς τοὺς κρέσσοντας τεθυμῶσθαι,
 ἅπιθι εἰς τὰ οἰκία. Περιάνδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν
 κατελάμβανε, ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα,
 ἔφη δὲ μιν ἱρήν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ ἔωντῳ εἰς λό-
 γους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περιάνδρος ὡς ἔπορόν
 τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν

μιν ἀποπέμπεται στείλας πλοῖον εἰς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε
 γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος
 ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὥς τῶν παρε-
 ὄντων οἱ πρηγμάτων ἔοντα αἰτιώτατον, καὶ εἶλε μὲν
 τὴν Ἐπίδανρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα καὶ ἐξώγησε.
 ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος ὁ τε Περίανδρος 53
 παρηβήκεε καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκ ἔτι εἶναι δυ-
 νατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας εἰς
 τὴν Κέρκυραν ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυ-
 ραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ
 ἑνώρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωθέστερος. ὁ δὲ
 Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν
 ἡγγελίην. Περίανδρος δὲ περιεχόμενος τοῦ νεηνίω
 δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ
 θυγατέρα, δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι.
 ἡπικομένης δὲ ταύτης καὶ λεγούσης· ὦ παῖ, βούλει
 τὴν τε τυραννίδα εἰς ἄλλους πεσεῖν καὶ τὸν οἶκον τοῦ
 πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον ἢ αὐτὸς σφεα κατελθὼν
 ἔχειν; ἂπιθι εἰς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωντὸν ζημιῶν. φι-
 λοτιμίῃ κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰδῷ. πολλοὶ
 τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη
 τὰ μητρῶια διζήμενοι τὰ πατρῶια ἀπέβαλον. τυραννὶς
 λῆμα σφαλερόν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι, ὁ δὲ
 γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκώς· μὴ δῶς τὰ σεωντοῦ
 ὠραθὰ ἄλλοισι. ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα
 ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος
 ἔφη οὐδαμὰ ἤξειν εἰς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται
 περιεόντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα
 τὸ τρίτον Περίανδρος κήρυκα πέμπει βουλόμενος αὐτὸς
 μὲν εἰς Κέρκυραν ἵκειν, ἐκείνου δὲ ἐκέλευε εἰς Κόρινθον

ἀπικόμενον διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. κατὰ
 νέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ παιδὸς ὁ μὲν Περίανδρος
 ἐστέλλετο εἰς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ εἰς τὴν Κό-
 ρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα,
 ἵνα μὴ σφί Περίανδρος εἰς τὴν χώραν ἀπύκηται, κτεί-
 νουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος
 Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὥς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λιόρχεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσσης ἐστρωτός πύργου κατὰ τὸ προάστειον
 τῆς πόλιος ἐπέβησαν, μετὰ δὲ αὐτοῦ βοηθήσαντος Πο-
 λυκράτεος χειρὶ πολλῇ ἀπηλάσθησαν. κατὰ δὲ τὸν
 ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ὕψους ἐπεόντα
 ἐπεξήλθον οἱ τε ἐπικούροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί,
 δεξιόμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον.
- 55 ἔφρουγον ὀπίσω· οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἔκτεινον. εἰ μὲν
 νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο ταύ-
 την τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἂν Σάμος.
 Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦθοι συνεσπεσόντες φεύ-
 γουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοις καὶ ἀποκληισθέντες
 τῆς ὀπίσω ὁδοῦ ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ Σαμίων. τρίτῳ
 δὲ ἀπ' Ἀρχίω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίῳ
 τοῦ Ἀρχίω αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην (δήμου γὰρ
 τούτου ἦν), ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σα-
 μίους καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τούνομα τεθεῆναι,
 ὅτι οἱ ὁ πατήρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύ-
 τησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναί οἱ τὸν
- 56 πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς
 σφί τεσσαεράκοντα ἐγερόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σά-
 μον εἰς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκώπτετο τῶν προηρημα-

των, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελοπόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιώ-
 τερος λόγος ὀρμηται λέγεσθαι, Πολυκράτεα ἐπιχώριον
 νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολύβδου καταχρυσώσαντα
 δοῦναί σφι, τοὺς δὲ δεξαμένους οὕτω δὴ ἀπαλλάσσε-
 σθαι. ταύτην πρώτην στρατιὴν ἐς τὴν Ἀσίην Λακε-
 δαιμόνιοι Δωριεὲς ἐποίησαντο. οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυ- 57
 κράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι
 αὐτοὺς ἀπολείπειν ἐμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς
 Σίφνον· χρημάτων γὰρ ἐδέοντο, τὰ δὲ τῶν Σιφνίων
 πρήγματα ἤκμαξε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτικῶν
 μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ
 χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετέλλων, οὕτω ὥστε ἀπὸ τῆς
 δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων θησαυρὸς
 ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι·
 αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ χρήματα διε-
 νέμοντο. ὅτε ὦν ἐποיעῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο
 τῷ χρηστηρίῳ εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε
 ἔστι πολλὸν χρόνον παραμένειν· ἡ δὲ Πυθίη ἐχρησέ-
 σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανίᾳ λευκὰ γένηται
 Λεύκοφρός τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρός
 Φράσσεσθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανίον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοί 58
 τε ἦσαν γινῶναι οὔτε τότε ἰδυς οὔτε τῶν Σαμίων ἀπι-
 γμένων. ἐπείτε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσῆ-
 σχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄρου-
 σαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν
 μιληλιφεές· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε
 τοῖσι Σιφνίοισι φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύ-

ονσα καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι τῶν οἱ ἄγγελοι
 ἐδέοντο τῶν Σιφνίων δέκα τέλαινά σφι χρῆσαι· οὐ
 φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι οἱ Σάμιοι
 τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἦγον
 οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι ἐσώ-
 θησαν, καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληρίσθησαν τοῦ ἄστεος
 ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τέ-
 69 λαινὰ ἐπρηξαν. παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρη-
 μάτων παρέλαβον, Ἰθρέην τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ
 αὐτὴν Τροισηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυδωνί-
 νην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλείοντες,
 ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ'
 ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε, ὥστε τὰ
 ἱερὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἔόντα νῦν οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες
 καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτερ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται
 αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κοη-
 τῶν καὶ τῶν νεῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρώτας
 ἠκρωτηρίασαν καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης
 ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σα-
 μίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικρά-
 τεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ στρατευσάμενοι ἐπ' Αἰγι-
 ναν μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινῆτας καὶ ἐπαθον ὑπ'
 ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τριῶν
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἔξεργασμένα, ὄρεός τε
 ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς, τούτου
 ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μήκος
 τοῦ ὀρύγματος ἐπὶ τὰ στάδιοι εἰσι, τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος
 διττὸν ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυ-
 γμα εἰκοσίπηχυν βάρους ὀρώρονται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος,

οὐδ' οὗ τὸ ὕδωρ ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων παραγίνεται
 ἐς τὴν πόλιν ἄρόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέ-
 κτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐ-
 παλῆνος Ναυστρώφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ, δεῦτερον δὲ περὶ λιμένα χώμα ἐν θαλάσσῃ, βά-
 θος καὶ εἴκοσι ὀργυιῶν, μήκος δὲ τοῦ χώματος μέζον
 δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος
 πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶ-
 τος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκεν
 μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον⁶¹
 καὶ παραφρονήσαντι ἐπανιστέαται ἄνδρες μάγοι δύο
 ἄδελφοί, τῶν τὸν ἕτερον κατελελοίπεε τῶν οἰκίων με-
 λεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὢν οἱ ἐπανεστη μα-
 θὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον ὡς κρύπτοιο γενόμενος,
 καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ
 δὲ πολλοὶ περιέοντα μιν εἰδείσαν. πρὸς ταῦτα βου-
 λεύσας τὰδε ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλεῦσι· ἦν οἱ ἀδελ-
 φός, τὸν εἰπὰς οἱ συνεπαναστήναι, οἰκῶς μάλιστα τὸ
 εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης, ἔοντα ἑνω-
 τοῦ ἀδελφεοῦ, ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ
 Σμέρδι καὶ δὴ καὶ οὐνομα τῷ αὐτῷ εἶχε Σμέρδιν. τοῦ-
 του τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὥς οἱ
 αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς τὸν βασιλῆιον
 θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέ-
 πεμπε καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον προσερέοντα τῷ στρατῷ
 ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ ἄλλ'
 οὐ Καμβύσεω. οἳ τε δὴ ὢν ἄλλοι κήρυκες προηγό-⁶²
 ρεον ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς (εὐ-
 ρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἔοντα τῆς Συρίας

ἐν Ἀρβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐς μέσον τὰ ἐντε-
ταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα
ἐκ τοῦ κήρυκος καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθῆα αὐτὸς
τε προεδούσθαι ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν
ὥς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν οὐ ποιῆσαι ταῦτα), βλέψας
ἐς τὸν Πρηξάσπεα εἶπε· Πρηξάσπεε, οὕτω μοι διέπρη-
ξας τό τοι προσέθηκα πρῆγμα; ὁ δὲ εἶπε· Ὡς δέσποτα,
οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθῆα, ὅπως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελ-
φὸς ὁ σὸς ἐπανεστῆκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ
ἀνδρὸς νεῖκός τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ
αὐτὸς ποιήσας τὰ σὺ με ἐκέλευες ἔθαψά μιν χερσὶ τῆσι
ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστῶσι, προσ-
δέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι·
εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τί τοι ἐκ γε ἐκείνου
νεώτερον ἀναβλάσῃ. νῦν ὦν μοι δοκεῖ μεταδιώξαν-
τας τὸν κήρυκα ἐξετάζειν εἰρωτῶντας παρ' ὅτεν ἤκων
63 προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλεὺς ἀκούειν. ταῦτα
εἰπάντος Πρηξάσπεος (ἦρεσε γὰρ Καμβύση) αὐτίκα
μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἦκε· ἀπιγμένον δέ μιν
εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· Ὡνθρωπε, φῆς γὰρ ἦκειν
παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος. νῦν ὦν εἰπας
τὴν ἀληθείην ἄπιθι χαίρων, κότερα αὐτὸς τοι Σμέρδις
φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα ἢ τῶν τις ἐκείνου
ὑπηρετῶν. ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρον,
ἐξ ὅτεν βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὕκω
ὑπάπα· ὁ δέ μοι μάγος, τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν
οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φῶς Σμέρδιν
τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς
ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος,
Καμβύσης δὲ εἶπε· Πρηξάσπεε, σὺ μὲν οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς

ποιήσας τὸ κελευόμενον αὐτήν ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς
 ἔν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστειὼς ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρ-
 διος οὐνόματος; ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι
 τὸ γερονὸς τοῦτο, ὃ βασιλεῦ· οἱ μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 εστειώτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατι-
 ξείδης καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδης. ἐνθαῦτα ἀκού- 64
 σάντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὐνομα ἔτυψε ἡ ἀληθείη
 τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὅς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ
 ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ ὡς Σμέρδης ἰζόμενος ἐς τὸν βασι-
 λῆιον θρόνον ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν
 δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκώς εἶη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλειε
 Σμέρδιν, ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ
 συμφορῇ ἀναθρόσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νύφῃ ἔχων τὴν
 ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ
 οἱ ἀναθρόσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος
 ὁ μύκης ἀποπίπτει, γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παῖσι τὸν
 μηρόν· τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον
 τὸν [τῶν] Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξε, ὡς οἱ καιρῷ
 ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ τι τῇ πόλει οὐ-
 νομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρό-
 τερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἀγβατάνοισι
 τελευτήσκειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι
 Ἀγβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσκειν γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ
 ἦν τὰ πάντα πρήγματα, τὸ δὲ χρηστήριον ἐν τοῖσι ἐν
 Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπει-
 ρόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμ-
 φορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος καὶ τοῦ
 τρώματος ἐσωφρόνησε, συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον
 εἶπε· Ἐνθαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρον ἐστὶ πεπρωμένον
 τελευτᾶν. τότε μὲν τосαῦτα, ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς 65

εἰκοσι μεταπεμφάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς
 λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, καταλελά-
 βηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρουπτου προηγμάτων,
 τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἔων ἐν Αἰγύπτῳ
 εἶδον ὕψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμὰ ὕφελον ἰδεῖν·
 ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν
 ὥς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ψαύσειε
 τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαιρεθῆω τὴν
 ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώ-
 τερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ
 μέλλον γίνεσθαι ἀποτρίπειν, ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρη-
 ξάσπεια ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιον.
 ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου ἀδεῶς διαιτώμην,
 οὐδαμὰ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τις μοι Σμέρδιος ὑπα-
 ραιρημένου ἄλλος ἐπανασταίῃ ἀνθρώπων. πάντος δὲ
 τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμαρτῶν ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν
 δέον γέγονα καὶ τῆς βασιληΐης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημα.
 Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
 φαινε ἐν τῇ ὕψι ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
 ἐξέργασταί μοι, καὶ Σμέρδιον τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν
 ἔόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τῶν βασι-
 λῆων, τὸν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων καὶ ὁ ἐκεί-
 νου ἀδελφεὸς Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν'
 ἐμεῦ αἰσυχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος τιμωρεῖν
 ἐμοί, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν
 ἑωντοῦ οἰκηιοτάτων· τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερον
 τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον
 ἐντέλλεσθαι τὰ θέλω μοι γενέσθαι τελευτῶν τὸν βίον·
 καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω θεοὺς τοὺς βασιλῆιους
 ἐπικαλέων καὶ πᾶσιν ὑμῖν καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων

τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὐτῖς ἐς
 Μήδους περιελθοῦσαν, ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν
 κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων, εἴτε καὶ
 σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ καρτερόν
 ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῇ τε καρ-
 πὸν ἐκφέρει καὶ γυναικὲς τε καὶ ποῖμαι τίκτοιεν, ἐοῦσι
 ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ δὲ ἀνασωσαμέ-
 νοις τὴν ἀρχὴν μὴδ' ἐπιχειρήσας ἀνασώζειν τὰ ἐναντία
 τούτοις ἀρῶμαι ὑμῖν γενέσθαι, καὶ πρὸς ἔτι τούτοις
 τὸ τέλος Περσέων ἐκάστῳ ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπι-
 γέγονε. ἅμα τε εἰπας ταῦτα ὁ Καμβύσης ἀπέκλειε
 πᾶσαν τὴν ἑωντοῦ πρῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς τὸν βασιλέα εἶ-
 δον ἀνακλαύσαντα, πάντες τὰ τε ἐσθλῆτος ἐχόμενα
 εἶχον, ταῦτα κατηρεῖκοντο καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ δι-
 χρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὁστέον
 καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπήνεικε Καμβύσεα τὸν
 Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ πέντε
 μῆνας, ἡπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἑόντα ἔρσενος καὶ θή-
 λεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστὴ πολλὴ
 ὑπεκέχυντο τοὺς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα, ἀλλ' ἡπι-
 στέατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τοῦ
 Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσι-
 κόν. οὗτοι μὲν νυν ἡπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου
 βασιλέα ἐνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξιάσπης ἔξαρ-
 νος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ
 ἀσφαλὲς Καμβύσεω τετελευτηκότος φάναι τὸν Κύρου
 υἱὸν ἀπολωλέκεναι αὐτοχειρίῃ. ὁ δὲ δὴ μάγος τελευ-
 τήσαντος Καμβύσεω ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ
 ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπι-
 λοίπους Καμβύση ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν

τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας
 μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας
 τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας
 γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχε προεῖπε ἀτελείην
 68 εἶναι στρατηγὴς καὶ φόρου ἐπ' ἕτα τρία. προεῖπε μὲν
 δὴ ταῦτα αὐτίκα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν, ὀγδόῳ δὲ
 μηνὶ ἐγένετο κατὰδηλος τρόπῳ τοιῷδε· Ὀτάνης ἦν Φαρ-
 νάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χοήμασι ὅμοιος τῷ
 πρώτῳ Περσέων· οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε
 τὸν μάγον ὡς οὐκ εἶη ὁ Κύρου Σμέρδιος ἀλλ' ὅς περ
 ἦν, τῇδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς
 ἀκροπόλιος καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὕψιν ἐαυτῷ οὐδένα
 τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν ἐποίησε τάδε·
 ἔσχε αὐτοῦ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὖνομα ἦν Φαι-
 δύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος καὶ
 ταύτῃ τε συνοικέε καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὢν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα ἐπονθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώ-
 πων κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε φαιμένη οὐ γινώσκειν·
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιον ιδέσθαι οὐδαμὰ οὔτε
 ὅστις εἶη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἐπεμπε δευτέρω
 ὁ Ὀτάνης λέγων· Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιον τὸν Κύρου γι-
 νώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω τούτῳ συν-
 οικέει αὐτὴ τε ἐκείνη καὶ σὺ· πάντως γὰρ δὴ κον-
 τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ θυγάτηρ· Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς λόγους
 ἐλθεῖν οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ιδέσθαι τῶν συγκατημέ-
 νων γυναικῶν· ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα οὗτος ὢνθρωπος,
 ὅστις κοτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέσπειρος

ἡμεῖς ἄλλην ἄλλη τάξας. ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνη 69
 μᾶλλον κατεφρίνετο τὸ προῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην
 ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν λέγουσαν ταῦτα· Ὁ θυγάτηρ, δεῖ
 σε γεγρονυῖαν εὖ κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατήρ
 ὑποδύνειν κελεύῃ· εἰ γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρ-
 δις ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγὼ, οὔτοι μιν σοί τε συγκοι-
 μώμενον καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα
 ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὧν ποιήσον
 τάδε· ἐπεὶ σοι συνεῦδῃ καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνω-
 μένον, ἄφασον αὐτοῦ τὰ ὄτα· καὶ ἦν μὲν φαίνεται
 ἔχων ὄτα, νόμιξε σιωπὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοι-
 κέειν, ἦν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντι-
 πέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη φασμένη κινδυνεύσειν
 μεγάλως, ἦν ποιῇ ταῦτα· εἰ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ
 ὄτα ἔχων, ἐπίλαμπος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι
 ὥς αἰστώσει μιν· ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν
 δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι, τοῦ δὲ
 μάγου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρ-
 χων τὰ ὄτα ἀπέταμε ἐπ' αἰτῇ δὴ τιμὴ οὐ σμικρῇ. ἡ
 ὧν δὴ Φαιδύμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα
 ἐπιτελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρί, ἐπεὶ αὐτῆς μέρος
 ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν μάγον (ἐν περιτροπῇ γὰρ
 δὴ αἱ γυναῖκες φοιτῶσι τοῖσι Πέρσησι), ἐλθοῦσα παρ'
 αὐτὸν ἠῦδε, ὑπνωμένον δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου ἤφασε
 τὰ ὄτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οὐκ
 ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὄτα, ὥς ἡμέρη τάχιστα ἐγερόνει,
 πέμψασα ἐσήμνηε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα. ὁ δὲ Ὀτά- 70
 νης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρύην, Περσέων τε
 πρῶτους ἐόντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτηδεοτάτους ἐς πίστιν,
 ἀπηγγέσατο πᾶν τὸ προῆγμα· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώ-

πτεουν οὕτω τοῦτο ἔχειν, ἀνενείκωντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω
 τοὺς λόγους ἐδέξαντο. καὶ ἔδοξε σφι ἕκαστον ἄνδρα
 Περσέων προσεταιριῖσθαι τοῦτον ὅτεω πιστεύει μά-
 λιστα. Ὀτάνης μὲν νυν ἐσάγεται Ἰνταφρένεα, Γωβρύης
 δὲ Μεγάβυζον, Ἀσπαδίνης δὲ Ἰθάρεα. γεγονότων δὲ
 τούτων ἔξ παραγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑτά-
 σπεος ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατήρ
 ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι ἔξ τῶν Περ-
 71 σέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιριῖσθαι. συνελθόντες
 δὲ οὗτοι ἰόντες ἐπὶ ἐδίδουσαν σφίσι πίστις καὶ λόγους·
 ἐπεῖτε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι,
 ἔλεγέ σφι τάδε· Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον μὲν αὐτὸς μῦθος
 ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων καὶ Σμέρ-
 δις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν
 ἦμω σπουδῇ ὥς συστήσω ἐπὶ τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεῖτε
 δὲ συνήνεκε ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι καὶ μὴ μῦθον
 ἔμέ, ποιεῖν αὐτίκα μοι δοκέει καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι·
 οὐ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· Ὡ πατήρ
 Ὑτάσπεος, εἰς τε πατὴρ ἀγαθοῦ καὶ ἐκφαίνειν οἶκας
 σεωυτὸν ἰόντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἤσσω· τὴν μέντοι
 ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβούλως, ἀλλ'
 ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε· δεῖ γὰρ πλεῖνας
 γενομένους οὕτω ἐπιχειρεῖν. λέγει πρὸς ταῦτα Δα-
 ρεῖος· Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἔξ
 Ὀτάνεω εἰ χορήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολέσεσθε κάκιστα·
 ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος
 ἑωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμῶν
 αὐτῶν βαλλόμενοι ποιεῖν ταῦτα· ἐπεῖτε δὲ ὑμῖν ἀνα-
 φέρειν ἐς πλεῖνας ἐδόκεε καὶ ἑμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιῶ-
 μεν σήμερον ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπέση ἢ νῦν ἡμέρη,

ὥς οὐκ ἄλλος φθάς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεα
 αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. λέγει πρὸς ταῦτα 72
 Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὦρα σπερχόμενον Δαρεῖον· Ἐπεῖτε
 ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις καὶ ὑπερβάλλεσθαι οὐκ
 ἔξες, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ πάριμεν ἐς τὰ βα-
 σιλῆα καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ
 διεστεώσας οἰδὰς κου καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ'
 ἀκούσας· τὰς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος
 τοισίδε· Ὀτάνη, ἣ πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε
 δηλῶσαι, ἔργῳ δέ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε,
 ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ
 ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας ἐούσας οὐδὲν χαλεπὰς
 παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ ἡμέων ἐόντων τοιῶνδε οὐ-
 δεις ὅστις οὐ παρήσει, τὰ μὲν κου καταιδεόμενος ἡμέας,
 τὰ δέ κου καὶ δειμαίνων· τοῦτο δὲ ἔχω αὐτὸς σκῆψιν
 εὐπρεπεστάτην τῇ πάριμεν, φὰς ἄρτι τε ἦκειν ἐκ Περ-
 σέων καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πατρὸς σημῆναι
 τῷ βασιλεί. ἐνθα γὰρ τι δεῖ ψευδὸς λέγεσθαι, λεγέσθω.
 τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἳ τε ψευδόμενοι καὶ οἳ τῇ
 ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἳ μὲν γε ψεύδονται τότε ἐπεὶ
 τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι, οἳ δ'
 ἀληθίζονται ἵνα τι τῇ ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος
 καὶ τι μᾶλλον σφι ἐπιτρέπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέ-
 οντες τῷ αὐτοῦ περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
 μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ τε ἀληθιζόμενος ψευδῆς εἴη καὶ
 ὁ ψευδόμενος ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουργῶν
 ἐκὼν παριῇ, αὐτῷ οἳ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ'
 ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, διαδεικνύσθω ἐνθαῦτα ἔων
 πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω ἔργου ἐχώμεθα.
 λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα· Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε 73

κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ εἰ γε μὴ
 οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε γε
 ἀρχόμεθα μὲν ἔόντες Πέρσαι ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μά-
 γου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε ὑμῶν
 Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγέροντο, πάντως κόνι μέμνησθε
 τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον μὴ πειρωμέ-
 νοις ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα,
 ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν
 τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ καὶ μὴ διαλύεσθαι
 ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἀλλ' ἢ ἰόντας ἐπὶ τὸν μάγον
 ἰθέως. ταῦτα εἶπε Γωβρύης, καὶ πάντες ταύτῃ αἴνεον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγίνετο κατὰ
 συντυχίην τάδε. τοῖσι μάγοις ἐδοξε βουλευομένοις
 Πρηξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς
 Καμβύσεω ἀνῆρσις, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολώ-
 ληκε, καὶ διότι μόνος ἡπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ
 Κύρου θάνατον αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας, πρὸς δ' ἔτι
 ἔόντα ἐν αἵῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι
 τούτων δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες φίλον προσεκτῶντο
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοις, ἣ μὲν ἔξιεν παρ' ἑών-
 τῳ μὴδ' ἑξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφῶν
 ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγωνῆαν, ὑπισχνεύμενοι τὰ πάντα
 οἱ μυρία δῶσειν. ὑποδεκόμενον δὲ τοῦ Πρηξάσπεος
 ποιήσειν ταῦτα, ὥς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερά
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκα-
 λείειν ὑπὸ τὸ βασιλῆιον τεῖχος, κείνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορευσαί ὥς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἔρχονται καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο ὥς πιστοτάτου δῆθεν ἔόντος αὐτοῦ
 ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὥς

περιείη ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρνησαμένου τὸν φό-
 ρον αὐτοῦ. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποι- 75
 εῖν τοῦ Πρηξάσπεος συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ μάγοι
 ἀνέβιβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 ὁ δὲ τῶν μὲν ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἑκὼν ἐπελήθητο, ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος ἐγεννη-
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου, μετὰ δὲ ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευταίων ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας πε-
 ποιήκοι, διεξελθὼν δὲ ταῦτα ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν (οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λὲς λέγειν τὰ γενόμενα), ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν· καὶ δὴ ἔλεγε τὸν μὲν Κύ-
 ρον Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσειω ἀναγκαζόμενος
 ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ
 πολλὰ ἐπαρησάμενος εἰ μὴ ἀνακησαίετο ὀπίσω τὴν
 ἀρχὴν καὶ τοὺς μάγους τισαίετο, ἀπῆκε ἑαυτὸν ἐπὶ
 κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης
 μὲν νυν ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δοκιμὸς οὕτω
 ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἐπὶ τῶν Περσέων ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
 τῶν ἐπιχειρεῖν τοῖσι μάγοισι καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
 ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα
 πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ
 στείχοντες ἐγίνοντο καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγυότα
 ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ ἐδίδουσιν
 αὐτοῖς σφίσι λόγους, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεα πᾶγχυ
 κελεύοντες ὑπερβάλλεσθαι μηδὲ οἰδεύοντων τῶν πρη-
 γμάτων ἐπιτίθεσθαι, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον αὐτίκα τε
 εἶναι καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.
 ὠθιζομένων δ' αὐτῶν ἐφάνη ἰρήκων ἐπὶ ζεύγεα δύο

αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντα καὶ τίλλοντά τε καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἐπὶ τὴν τε Δαρείου πάντες αἰνεον γνώμην καὶ ἔπειτα ἤσαν ἐπὶ τὰ βασιλῆα τε-
 77 θαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι. ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἶδν τι Δαρεῖω ἢ γνώμῃ ἔφερε· καταιδόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους καὶ οὐδὲν τοιοῦτο ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν θείῃ πομπῇ χρεωμένους, οὐδ' ἐπειρώτα οὐδέεις· ἐπεῖτε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ σφεας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστορέοντες τούτους τοῖσι πυλουργοῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν, ἰσχον τε βουλομένους τοὺς ἐπὶ ἐς τὸ πρόσω παριέναι. οἱ δὲ διακελευσάμενοι καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντεύουσι, αὐτοὶ δὲ ἤ-
 78 σταν ὁρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες τε ἔσω καὶ τὰ ἀπὸ Πρῆξασπεος γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὥς ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτῶν φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὴ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτῶν, ἐόντων τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων καὶ προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν· ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο καὶ τοῦτο μὲν Ἀσπαθίνην παῖει ἐς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ Ἰνταφρένεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερηθῆ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφρένης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὔτερος τρωματίζει τούτους, ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεῖτε οἱ τὰ τόξα οὐδέν·

χρηστὰ ἐγένετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν
 ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσ-
 θεῖναι τὰς θύρας. καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπὶ τῷ
 ὄνῳ, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης· συμπλακέντος δὲ Γω-
 βρύεω τῷ μάγῳ ὁ Δαρεῖος ἐπεστεῶς ἠπόρεε οἷα ἐν
 σκοτει, προμηθεόμενος μὴ πληῖξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν
 δὲ μιν ἀγρόν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύης εἶρετο ὅ τι οὐ
 ληῖται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· Προμηθεόμενος σέο, μὴ
 πληῖξω· Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· Ὡθελί τὸ ξίφος καὶ δι'
 ἀμφοτέρων. Δαρεῖος δὲ πειθόμενος ὥσέ τε τὸ ἐγγει-
 ρίδιον καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγον. ἀποκτείναντες δὲ 79
 τοὺς μάγους καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τοὺς
 μὲν τραυματίας ἑωυτῶν αὐτοῦ λείπουνσι καὶ ἀδυναστίης
 εἵνεκεν καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος, οἱ δὲ πέντε αὐ-
 τῶν ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς ἔθιον ἕξω, βοῇ
 τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους
 ἐπεκαλέοντο ἐξηγεόμενοι τε τὸ πρῆγμα καὶ δεικνύοντες
 τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων
 τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι μαθόντες τό τε
 γεγονός ἐκ τῶν ἐπὶ καὶ τῶν μάγων τὴν ἀπάτην ἐδι-
 καίουν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιεῖν, σπασάμενοι δὲ
 τὰ ἐγγειρίδια ἔκτεινον ὅκον τινὰ μάγον εὗρισκον· εἰ
 δὲ μὴ νύξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον·
 ταύτην τὴν ἡμέρην θεωροῦνσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα
 τῶν ἡμερέων καὶ ἐν αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἥ
 κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφόνια, ἐν τῇ μάγον οὐδένα
 ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς
 οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.*

Ἐπεῖτε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος καὶ ἐντὸς πέντε ἡμε- 80
 ρέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μά-

γοισι περὶ τῶν πάντων πραγμάτων, καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὅτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ
 πράγματα, λέγων τάδε· Ἑμοὶ δοκεῖ εἶνα μὲν ἡμέων
 μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ οὔτε ἀγα-
 θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσον
 ἐπεξηλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος·
 κῶς δ' ἂν εἴη χοῆμα κατηρημένον μουναρχίᾳ, τῇ
 ἕξεστι ἀνευθύνη ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 ἄριστον ἀνδρῶν πάντων σπάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν
 ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ
 ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει
 πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρις κεκορημένος ἔρδει
 πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε
 τύραννον ἀφθονον εἶδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ
 ἀγαθὰ· τὸ δὲ ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολίτας πέ-
 φυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοις περιουσί τε καὶ
 ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν ἀστῶν, διαβο-
 λὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοστότατον δὲ πάν-
 των· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμάξης, ἄχθεται οὐ
 οὐ κάρτα θεραπεύεται, ἦν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄ-
 χθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἐρχομαι ἐρέων
 νόμια τέ κινεῖ πάτρια καὶ βιάται γυναῖκας κτείνει
 τε ἀκρίτους. πληθὸς δὲ ἄρχον πρώτα μὲν οὐνομα
 πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην, δεύτερα δὲ τούτων
 τῶν ὁ μούναρχος ποιέει οὐδέν· πάλῳ μὲν ἀρχὰς ἄρχει,
 ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ
 κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην μετέντας ἡμεῶς
 μουναρχίην τὸ πληθὸς ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐν

τὰ πάντα. Ὅτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέ-
 φερε, Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λή- 81
 γων τάδε· Τὰ μὲν Ὅτάνης εἶπε τυραννίδα παύων,
 λελέχθω καὶ μοι ταῦτα, τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἔνωγε φέ-
 ρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάροτῃ· ὁμίλου
 γὰρ ἀχρηίου οὐδέν ἐστι ἀσυνετώτερον οὐδὲ ὑβριστό-
 τερον. καίτοι τυράννου ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας ἐς
 δῆμον ἀκολάστου ὕβριν πεσεῖν ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχε-
 τόν. ὁ μὲν γὰρ εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει, τῷ δὲ
 οὐδὲ γινώσκειν ἐνι· κῶς γὰρ ἔν γινώσκοι ὅς οὔτ' ἐδι-
 δάχθη οὔτε εἶδε καλὸν οὐδὲν [οὐδ'] οἰκῆμιον, ὠθέει τε
 ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χεიმάρῳ ποταμῷ
 εἰκελος; δῆμα μὲν νυν, οἳ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσιν,
 οὗτοι χράσθων, ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέ-
 ξαντες ὁμιλίην τούτοις περιθέομεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ
 δὴ τούτοις καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα, ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν
 οἶκος ἄριστα βουλευμάτων γίνεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ
 ταύτην γνώμην ἐσέφερε, τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο 82
 γνώμην, λέγων· Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς
 τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι, τὰ δὲ ἐς ὀλι-
 γαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάν-
 των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δῆμου τε ἀρίστου καὶ
 ὀλιγαρχίης καὶ μονάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω.
 ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη·
 γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος ἐπιτροπεύει ἂν ἀμωμή-
 τως τοῦ πλήθους, σιγῶτό τε ἂν βουλευμάτων ἐπὶ δυσμε-
 νέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίᾳ πολλοῖσι
 ἀρετὴν ἐπασκέουσιν ἐς τὸ κοινὸν ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ
 φιλεῖ ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κο-
 ρυφαῖος εἶναι γνώμῃσι τε νικᾷ ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλή-

λοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στασιῶν φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη ἐς μονναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δῆμον τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θωμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου, θωμαζόμενος δὲ ἂν' ὧν ἐφάνη μόνναρχος εἶναι· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μόνναρχία κράτιστον. ἐνὶ δὲ ἑπεί πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μοναρχου; ἔγω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν, χωρίς τε τούτου πατρίους νόμους μὴ λύνειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἔμεινον.

- 83 Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προεκέατο, οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἐπὶ τὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτη. ὡς δὲ ἐδωσάθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· Ἄνδρες στασιῶται, δηλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρεψάντων τῶν Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνο ἔληται, ἢ ἄλλη τιμὴ μὴ· χανῇ· ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω· ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τούτου εἵπαντος ταῦτα ὡς συνεχώρεον οἱ ἔξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου

κατήστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη κλευ-
 θέρη ἐοῦσα Περσέων καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ
 θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ 84
 λοιποὶ τῶν ἐπὶ ἐβουλεύοντο ὥς βασιλέα δικαιοτάτα
 στήσονται. καὶ σφι ἔδοξε Ὀτάνη μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ
 Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἣν ἐς ἄλλον τινα τῶν ἐπὶ
 ἔλθῃ ἢ βασιληίῃ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθνητά τε Μηδι-
 κὴν ἔτεος ἐκάστου καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἢ γίνεται ἐν
 Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ
 δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα
 καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνη ἐξαίρετα,
 τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παρίεναι ἐς τὰ βα-
 σιλῆα πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἐπὶ ἔνευ ἐσαγγε-
 λῆος, ἣν μὴ τυγχάνῃ εὐδων μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς,
 γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν
 συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν
 τοιούδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶ-
 τος φθιέγγηται ἐν τῷ προαστείῳ αὐτῶν ἐπιβεβηκότων,
 τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην.

Δαρεῖω δὲ ἦν ἱπποκόμος ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνομα 85
 ἦν Οἰβάρης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεῖτε διελύθη-
 σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· Οἰβαρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ
 τῆς βασιληίης ποιεῖν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος
 πρῶτος φθιέγγηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι αὐτῶν ἐπανα-
 βεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν ὃν εἴ-
 τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο
 τὸ γέρας καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοισίδι·
 εἰ μὲν δὴ, ὧ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοί ἐστι ἡ βασιλέα
 εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκεν καὶ θυμὸν ἔχε ἀγα-
 θόν, ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ ἐσται· τοιαῦτα

ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος· Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτο ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανῶσθαι καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι, ὥς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἄγων ἡμῶν ἔστω. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρεθς ποιεῖ τοιόνδε· ὥς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρεῖος ἵππος ἔστρεψε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον κατέδησε καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρεῖος ἵππον καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἀρχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέῃ, τέλος
86 δὲ ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὸν ἵππον. ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ οἱ ἔξ κατὰ συνειθήκαντο παρήσαν ἐπὶ τῶν ἵππων· διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὥς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρεῖος ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίας καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρεῖῳ ἐτελέωσέ μιν ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον.

87 Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι, οἱ δὲ τοιάδε (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροια λέγεται ὑπὸ Περσέων), ὥς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάνους τῇ χειρὶ ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὥς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα πρὸς τοῦ Δαρεῖος ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι, τὸν δὲ αἰσθόμενον φοιμάξασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.

88 Δαρεῖος τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου καὶ ὕστερον αὐτοῖς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ἐπὶ δυν-

λουσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο παρέντες Καμ-
 βύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων οὐκ ἐν
 ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρώ-
 τους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυ-
 γατέρας Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην, τὴν μὲν Ἀτοσσάν
 προσνυοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὐτῇς
 τῷ μάγῳ, τὴν δὲ Ἀρτυστώνην παρθένον. ἐτέρην δὲ
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὖνομα ἦν
 Πάρμης· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ
 τὸν μάγον κατὰδῃλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ
 ἐπιμπλέατο. πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λί-
 θινον ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνὴν ἀνὴρ ἱππεύς, ἐπέγραψε
 δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπερος σὺν
 τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ (τὸ οὖνομα λέγων) καὶ Οὐβά-
 ρεος τοῦ ἱπποκόμου ἐκτίσασα τὴν Περσέων βασιληίην.
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι ἀρχὰς κατεστήσασα εἰ-
 89
 κοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπήας· καταστήσας δὲ
 τὰς ἀρχὰς καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας ἐτάξατο φόρους οἱ
 προσίναί κατὰ ἔθνεά τε καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς
 πλησιοχώρους προστάσσαν, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσ-
 εχέας τὰ ἑκαστέρῳ ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς
 δὲ καὶ φόρων πρόσδοτον τὴν ἐπέτειον κατὰ τάδε διεῖλε·
 τοῖσι μὲν αὐτῶν ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυ-
 λώνιον σταθμὸν τέλαντον ἀπαγινέειν, τοῖσι δὲ χερσίων
 ἀπαγινέουσι Εὐβοϊκόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τέλαντον
 δύναται Εὐβοϊδας ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτὼ μνέας. ἐπὶ
 γὰρ Κύρου ἄρχοντος καὶ αὐτῇς Καμβύσειῳ ἦν κατεστη-
 κὸς οὐδὲν φόρον πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον· διὰ δὲ
 ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ταύτῃ
 ἄλλα λέγουσι Πέρσαι ὥς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος,

Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κύρος δὲ πατήρ, ὁ μὲν ὅτι
 ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα, ὁ δὲ ὅτι χαλεπὸς τε
 ἦν καὶ ὀλίγωρος, ὁ δὲ ὅτι ἡπιὸς τε καὶ ἀγαθὰ σφι
 90 πάντα ἐμηχανήσατο. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων καὶ Μαγνή-
 των τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ Αἰολέων καὶ Καρῶν καὶ
 Αὐκίων καὶ Μιλυέων καὶ Παμφύλων (εἰς γὰρ ἦν οἱ
 τεταγμένος οὗτος φόρος) προσήιε τετρακόσια τάλαντα
 ἄργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος οἱ νομὸς κατεστήκει·
 ἀπὸ δὲ Μυσῶν καὶ Λυδῶν καὶ Λασονίων καὶ Καβα-
 λίων καὶ Ὑρευνέων πεντακόσια τάλαντα· νομὸς δεύ-
 τερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ
 ἐσπλέοντι καὶ Φρυγῶν καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 καὶ Παφλαγόνων καὶ Μαριανδυνῶν καὶ Συρίων ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ἦν φόρος· νομὸς τρίτος
 οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλικίων ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἄργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσαράκοντα μὲν
 καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσαν ἵππον τὴν Κιλικίην
 91 χώραν ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Λα-
 ρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ποσει-
 δηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκίσε ἐπ’
 οὔροισι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ
 ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων
 (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα), πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλ-
 λαντα φόρος ἦν· ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη
 τε πᾶσα καὶ Συρίη ἢ Παλαιστίνη καλεομένη καὶ Κύ-
 προς· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ’ Αἰγύπτου δὲ καὶ
 Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ καὶ Κυρήνης τε καὶ
 Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκο-
 σμέατο) ἑπτακόσια προσήιε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς

Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν
 ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ
 ἐπιμετρεομένου σίτου προσήιε ἑπτακόσια τάλαντα· σίτου
 γὰρ δυοκαίδεκα μυριάδας Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ
 Λευκῷ τείχει τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέ-
 ονσι καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος.
 Σατταγύδαι δὲ καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπα-
 ρύται ἐς τῶντὸ τεταγμένοι ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν
 τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἑβδομος οὗτος. ἀπὸ Σού-
 σων δὲ καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας τριηκόσια· νομὸς
 ὄγδοος οὗτος. ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσ- 92
 συρίης χίλια οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς ἐνάτος οὗτος. ἀπὸ δὲ
 Ἀγβατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρικανίων
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων πενήκοντά [τε] καὶ τετρακόσια
 τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι καὶ Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται ἐς τῶντὸ συμ-
 φέροντες διηκόσια τάλαντα ἀπαρίνεον· νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν
 ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυο-
 δέκατος οὗτος. ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ καὶ Ἀρμενίων καὶ 93
 τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου τετρα-
 κόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ
 δὲ Σάγαρτιων καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων καὶ
 Οὐτίων καὶ Μύκων καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων
 τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπά-
 στους καλεομένους κατοικίξει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων
 πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρ-
 τος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πενή-
 κοντα καὶ διηκόσια ἀπαρίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος

καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμοι καὶ
 Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοὶ τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος
 94 καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ
 τῆς Ἀσίας τετρακόσια τάλαντα ἀπαρίνεον· νομὸς ἑβ-
 δομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι δὲ καὶ Σάσπειροι
 καὶ Ἀλαροδιοῖσι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς
 ὅγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ καὶ Τιβαρη-
 νοῖσι καὶ Μάκρωσι καὶ Μοσσυνοῖκοισι καὶ Μαρόσι
 τριηκόσια τάλαντα προεῖρητο· νομὸς εἵνατος καὶ δέκα-
 τος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων καὶ φόρον ἀπαρί-
 95 νεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια
 τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. τὸ μὲν δὴ
 ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλό-
 μενον τάλαντον γίνεται ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια καὶ
 εἰνακισχίλια τάλαντα, τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαστάσιον
 λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοϊκῶν τα-
 λάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων.
 τούτων ὧν πάντων συντιθέμενον τὸ πλῆθος Εὐβοϊκὰ
 τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρεῖω
 μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα·
 96 τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεῖς οὐ λέγω. οὗτος Δα-
 ρεῖω προσήιε φόρος ἀπὸ τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Αἰβύης
 ὀλιγαχόθεν. προΐδοντος μέντοι τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ
 νήσων προσήιε ἄλλος φόρος καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 μέχρι Θεσσαλίας οἰκημένων. τοῦτον τὸν φόρον θη-
 σανρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐς πίθους κεραμίνους
 τήξας καταχέει, πλήσας δὲ τὸ ἄγγος περιαιρᾷ τὸν κέ-
 ραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο
 ὅσον ἂν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν καὶ φόρων ἐπιτάξεις· 97
 ἡ Περσὶς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφό-
 ρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. οἷδε δὲ
 φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀρί-
 νειον, Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης
 ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο,
 οἱ περὶ τε Νύσῃν τὴν ἱσθὴν κατοίκηνται καὶ τῷ Διο-
 νύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ
 πλησιόχωροι τούτοις σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ
 τῷ καὶ οἱ Καλανταὶ Ἰνδοί, οἰκήματα δὲ ἐκτινται κατὰ-
 γαια. οὗτοι συναμφοτέροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀρίνειον,
 ἀρίνευσιν δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσίου καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴ-
 κοσι. Κόλχοι δ' ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν καὶ οἱ προσ-
 εχέες μέχρι Κανκάσιος ὕριος (ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὕρος
 ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται, τὰ δὲ πρὸς βορρῆν ἄνεμον τοῦ
 Κανκάσιος Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει), οὗτοι ὦν
 δῶρα τὰ ἐτάξαντο ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀρίνειον, ἑκατὸν παῖδας καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά-
 βιοι δὲ χίλια τέλαντ· ἀρίνειον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλεῖ ἐκό-
 μιζον. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοί, 98
 ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι,
 τρόπῳ τοιῷδε κτῶνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ
 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος· τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν,
 τῶν καὶ περὶ ἀτρεκέες τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ
 ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 Ἰνδοί· Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημίη ἐστὶ διὰ
 τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνηα Ἰνδῶν καὶ οὐκ

ὁμόφωνα σφίσι, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν νομάδες εἰσὶ, οἱ δὲ
 οὐ, οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ καὶ
 ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, τοὺς κίρῃουσι ἐκ πλοίων καλα-
 μίνων ὁρμώμενοι· καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον
 ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα
 φλοῦνην· ἐπεὶ ἂν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμῆσονται καὶ
 κόψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν φορμῶν τρόπον καταπλέξαντες ὥς
 99 θῶρηκα ἐνδύνουσι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ
 οἰκέοντες τούτων νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν,
 καλέονται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοισίδε λέγον-
 ται χρᾶσθαι· ὅς ἂν κάμη τῶν ἄστῶν, ἣν τε γυνὴ ἦν
 τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέ-
 οντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ
 τὰ κρέα σφίσι διαφθεῖρεσθαι· ὁ δὲ ἄπαρμός ἐστι μὴ
 μὲν νοσέειν· οἱ δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι ἀποκτείναντες
 κατευωχέονται. ἢ δὲ ἂν γυνὴ κάμη, ὥσαύτως αἱ
 ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι
 ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες
 κατευωχέονται. ἐς δὲ τούτου λόγον οὐ πολλοὶ τινες
 αὐτῶν ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πλ-
 100 πτοντα πάντα κτείνουσι. ἑτέρων δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅδε
 ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον οὔτε τι
 σπείρουσι οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι, ποιηφάγε-
 ονσι δέ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέρχρος τὸ μέγαθος ἐν
 κάλυκι, αὐτόμακτον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον, τὸ συλλέ-
 γοντες αὐτῇ τῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ'
 ἂν ἐς νοῦσον αὐτῶν πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἐρημον κέ-
 εται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτε ἀποθανόντος οὔτε κά-
 101 μνοντος. μῆξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα
 πάντων ἐμφανής ἐστι κατὰ περ τῶν προβάτων, καὶ τὸ

χρῶμα φορέουσι ὅμοιον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰ-
 θίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπένται ἐς τὰς γυναῖ-
 κας, οὐ κατὰ περ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐστὶ λευκή,
 ἀλλὰ μέλαινα κατὰ περ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ
 Αἰθίοπες ἀπένται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκα-
 στέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι καὶ πρὸς νότου ἀνέμου
 καὶ Δαρείου βασιλέος οὐδαμὰ ὑπήκουσαν. ἄλλοι δὲ 102
 τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυλῇ χώρῃ
 εἰσὶ πρόσσυροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου
 κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτριόισι παρα-
 πλησίην ἔχουσι δίαιταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι
 Ἰνδῶν καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσι οὗτοι·
 κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὲ
 τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες
 μεγάθια ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἄλωπέκων δὲ
 μέξονα· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλῆϊ τῷ Περσέων
 ἐνθεύτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ μύρμηκες ποιεύ-
 μενοι οἰκῇσιν ὑπὸ γῆν ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατὰ
 περ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-
 πον, εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιώτατοι· ἡ δὲ ψάμμος
 ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσίτις. ἐπὶ δὲ ταύτην τὴν
 ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἐρημον οἱ Ἰνδοί, ξευξάμενος
 ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον μὲν ἐκατέρωθεν
 ἔρσενα παρέλκειν, θήλεαν δὲ ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτην δὲ
 αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς
 νεωτάτων ἀποσπάσας ξεύξει· αἱ γὰρ σφι κάμηλοι ἱππων
 οὐκ ἴσσοις ἐς ταχυτήτά εἰσι, χωρὶς δὲ ἄχθια δυνα-
 τώτεραι πολλὸν φέρειν. τὸ μὲν δὲ εἶδος ὁκοῖόν τι 103
 ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἑλλήσι οὐ συγ-
 γράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέεται αὐτῆς, τοῦτο φράσω.

καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μη-
 ρούς καὶ γούνατα τέσσερα, τὰ τε αἰδοῖα διὰ τῶν ὀπι-
 104 σθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα. οἱ δὲ
 δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξι τοιαύτῃ χρῶμενοι
 ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως ὅπως καυμά-
 των τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ·
 ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται
 ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοις τοῖσι
 ἀνθρώποις τὸ ἐωθινόν, οὐ κατὰ περ τοῖσι ἔλλοισι
 μεσαμβρίας, ἀλλ' ὑπερτείλας μέχρ' οὗ ἀγορῆς διαλύ-
 σιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ
 μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτω ὥστε ἐν ὕδατι λόγος
 αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη
 σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους
 καὶ τοὺς Ἴνδους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίας
 γίνεταί σφι ὁ ἥλιος κατὰ περ τοῖσι ἔλλοισι ὁ ἐωθινός,
 καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπίων ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἔς ὃ ἐπὶ
 105 δυσμῇσι ἔων καὶ τὸ κάρτα ψύχει. ἐπεὶ δὲ ἔλθῃσι
 ἔς τὸν χῶρον οἱ Ἴνδοι ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες
 ταῦτα τῆς ψάμμου τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω·
 αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὥς δὴ λέγεται ὑπὸ Περ-
 σέων, μαθύντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδὲν
 ἑτέρῳ ὅμοιον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τοὺς
 Ἴνδους τῆς ὁδοῦ ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι,
 οὐδένα ἔν σφεων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας
 τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἡσδονας θέειν τῶν θηλέων,
 καὶ παραλύεσθαι ἐπελκομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέ-
 ρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένους τῶν ἐλιπον
 τέκνων ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω
 του χρυσοῦ οὕτω [οἱ] Ἴνδοι κτῶνται, ὥς Πέρσαι

φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα 106
 ἔλαχον, κατὰ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλ-
 λιστα κεκορημένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ
 ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστὶ, ὥσπερ ὀλίγω
 πρότερον εἴρηκα· ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν τὰ ἐμψυχα, τε-
 τράποδά τε καὶ τὰ πετεινά, πολλῶν μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστὶ, πάρεξ τῶν Ἰππων (οὔτοι δὲ ἐσ-
 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νησαίων δὲ καλεσμένων
 Ἰππων), τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν
 ὀρυσσόμενος, ὁ δὲ καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν, ὁ δὲ
 ὥσπερ ἐσήμενα ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια
 αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε προφέροντα καὶ
 ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν δίων· καὶ ἐσθῆτι Ἰνδοὶ ἀπὸ τού-
 των τῶν δενδρέων χρεώνται. πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίας 107
 ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρέων ἐστί, ἐν δὲ
 ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστὶ μούνη χωρέων πασέων φυό-
 μενος καὶ σμύρνη καὶ κασίη καὶ κινάμωμον καὶ λή-
 δανον. ταῦτα πάντα πλὴν τῆς σμύρνης δυσπετέως
 κτῶνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέ-
 γουσι τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλλήνας Φοί-
 νικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι· τὰ γὰρ
 δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὕφεις ὑπόπτεροι, σμι-
 κροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, φυλάσσουσι πλή-
 θεὶ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον, οὔτοι οἱ περ ἐπ'
 Αἰγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύ-
 νονται ἀπὸ τῶν δενδρέων ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ.
 λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐρίμπλατο 108
 τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἶόν

τι καὶ κατὰ τὰς ἐχίδνας [ἡπιστάμην] γίνεσθαι. κα-
 κως τοῦ θείου ἢ προνοίῃ, ὥσπερ καὶ οἶκός ἐστι, ἐοῦσα
 σοφῇ, ὅσα μὲν [γὰρ] ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδῶδιμα,
 ταῦτα μὲν πάντα πολύγωνα πεποίηκε, ἵνα μὴ ἐπιλήπῃ
 κατεσθιόμενα, ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλιγόγωνα
 τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου
 καὶ ὕρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγωνόν
 ἐστι· ἐπικυύσκειται μοῦνον πάντων θηρίων, καὶ τὸ μὲν
 δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί, τὸ δὲ ψιλόν, τὸ δὲ
 ἔρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται, τὸ δὲ ἀναιρέεται·
 τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι, ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυ-
 ρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκει ἐν-
 τίκτους· γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ
 δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ
 μητρὶ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας
 θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους ἀμύσσει τὰς μήτρας·
 αὐξόμενός τε δὴ πολλῶ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγράφων·
 πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ καὶ τὸ παράπαν λείπεται
 109 αὐτέων ὑγιᾶς οὐδέν. ὥς δὲ καὶ αἱ ἐχιδναί τε καὶ οἱ
 ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις εἰ ἐρίνοντο ὥς ἡ φύσις
 αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν
 δ' ἐπεὶ θορνύονται κατὰ ζεύγεα καὶ ἐν αὐτῇ ἡ δ'
 ἔρσῃ τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὴν γονὴν ἢ
 θήλεα ἅπτεται τῆς θειρῆς καὶ ἐμφῦσα οὐκ ἀνιᾷ πρὶν
 [ἂν] διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσῃ ἀποθνήσκει τρώπῳ τῷ
 εἰρημένῳ, ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρ-
 σενι· τῷ γονεὶ τιμωρόντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ
 τέκνα διεσθίει τὴν μητέρα, διαφαρόντα δὲ τὴν νηδὺν
 αὐτῆς οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις
 ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες τίκτουςί τε ᾧ καὶ

ἐκλέπονσι πολλόν τι χρῆμα τῶν τέκνων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσι, οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ καὶ οὐδαμῇ ἕλλη· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀρά- 110
βιοι, τὴν δὲ κασίην ὧδε· ἐπεὶ καταδήσονται βύρρησι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη, περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ ἀλλύζεται κου θηρία περρωτά, τῇσι νυκτερίσι προσείκελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς ἑλκὴν ἔλκιμα· τὰ δεῖ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. τὸ δὲ δὴ κινάμωμον ἔτι 111
τούτων θωμαστότερον συλλέγουσι· ὅκον μὲν γὰρ γίνεται καὶ ἥτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ οἰκῶτι χρεώμενοι ἐν τοισίδε χωρίοισι φασὶ τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὕρνιδας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεια τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κινάμωμον καλέομεν, φορέειν δὲ τὰς ὕρνιδας ἐς νεοσσιὰς προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήννοισι ὕρσι, ἐνθα πρόσβασιν ἀνθρώπων οὐδεμίαν εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε, βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποξυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας ὥς μέγιστα κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία καὶ σφεα θέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιῶν ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὕρνιδας καταπετομένας [αὐτῶν] τὰ μέλεα τῶν ὑποξυγίων ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς, τὰς δὲ οὐ δυναμένας ἴσχειν καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω

τὸ κινάμωμον, συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι
 112 ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι
 Ἀράβιοι λάδανον, ἐν τούτου θυμασιώτερον γίνεται.
 ἐν γὰρ δυσοδομοτάτῳ γινόμενον εὐωδέστατόν ἐστι· τῶν
 γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι εὐρίσκεται
 ἐγγινόμενον οἷον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ'
 ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστὶ, θυμῳσί τε μάλιστα τοῦτο
 Ἀράβιοι.

113 Τοσαῦτα μὲν θυωμάτων πέρι εἰρήσθω, ἀπόξει δὲ
 τῆς χώρας τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὥς ἡδύ. δύο δὲ
 γένεα οἷων σφι ἐστὶ θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἐτέ-
 ρωθι ἐστὶ· τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μα-
 κράς, τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας, τὰς εἰ τις ἐπέη
 σφι ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν ἀνατριβομένων πρὸς τῇ
 γῇ τῶν οὐρέων· νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπί-
 σταται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες
 ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρήσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος
 τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ
 ἕτερον γένος τῶν οἷων τὰς οὐρὰς πλατείας φορέουσι
 καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος.

114 Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρήκει πρὸς δύ-
 νοντα ἥλιον ἢ Αἰθιοπία χώρα ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων·
 αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλὸν καὶ ἐλέφαντας ἀμ-
 φιλαφείας καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια καὶ ἔβενον καὶ
 ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους.

115 Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν
 τῇ Αἰβύῃ· περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων
 ποταμὸν ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἀνε-

μον, ἀπ' ὅτεν τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστί, οὔτε
 νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος
 ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ ὁ Ἡριδανὸς αὐτὸ κατη-
 γορεύει τὸ οὖνομα ὡς ἐστὶ Ἑλληνικὸν καὶ οὐ βάρβαρον,
 ὑπὸ ποιητέῳ δέ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ οὐδενὸς αὐ-
 τόπτεω γενομένου δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν,
 ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ
 ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ καὶ τὸ
 ἤλεκτρον. πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῶν τι¹¹⁶
 πλείστος χρυσὸς φαίνεται ἐὼν. ὅπως μὲν γινόμενος,
 οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι, λέγεται δὲ ὑπὲκ
 τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μονοφθαλ-
 μους. πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μονοφθαλμοὶ
 ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι
 ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οὐκασὶ περι-
 κληῖναι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ
 κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ σπανιώτατα ἔχειν
 αὐτά.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον ὕρεϊ¹¹⁷
 πάντοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ ὕρεος εἰσὶ πέντε· τοῦτο
 τὸ πεδίον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὖροις ἐὼν
 Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Τρκανίων καὶ Πάρθων καὶ
 Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων, ἐπεῖτε δὲ Πέρσαι ἔχουσι
 τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλέως. ἐκ δὴ ὧν τοῦ περικλη-
 λόντος ὕρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὖνομα δὲ οὗ
 ἐστὶ Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος
 πενταχοῦ τούτων τῶν εἰρημένων τὰς χώρας, διὰ δια-
 σφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοις, ἐπεῖτε δὲ ὑπὸ τῷ
 Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφάγας τῶν
 ὕρεων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς πύλας ἐπ' ἐκάστη διασφάγι

ἔσθησε, ἀποκεκλημμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν ὁρέων πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν οἱ περ ἔμπροσθε ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι, τοῦ δὲ θέρους σπεύροντες μελίην καὶ σήσαμον χρηρίζονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, σπάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως βοῶσι ὠρνόμενοι, ὃ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας. ἐπεὰν δὲ διάκορος ἢ γῆ σφρων γένηται πίνονσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληθῶνται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὥς δ' ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησόμενος ἀνοίγει πᾶρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

- 118 ΤΩΝ δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἐπὶ ἀνδρῶν ἕνα αὐτῶν Ἰνταφρένεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἤθελε ἐς τὰ βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἐσοδὸν εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἣν μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος βασιλεὺς. οὐκ ὦν δὴ Ἰνταφρένης ἐδικαίου οὐδένα οἱ ἐσαργεῖλαι, ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἐπτά, εἰσέναι ἤθελε· ὃ δὲ πυλουργὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρων, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσεσθαι. ὃ δὲ Ἰνταφρένης δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν ποιεῖται τοιάδε· σπασόμενος τὸν ἀκινέκην ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ

τε ὧτα καὶ τὰς ῥίνας, καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν
 τοῦ ἵππου περὶ τοὺς αὐχένους σφέων ἔδησε καὶ ἀπῆκε.
 οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύουσι ἑωυτοὺς καὶ τὴν αἰτίην 119
 εἶπον δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δὲ ἀρω-
 δήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἔξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα,
 μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ἀπεπειρῶτο γνώμης, εἰ
 συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιημένῳ. ἑπείτε δὲ ἐξέμαθε ὡς
 οὐ σὺν κείνοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε
 τὸν Ἰνταφρένεα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τοὺς οἰ-
 κήϊους πάντας, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγε-
 νέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν, συλλαβὼν δὲ
 σφρας ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰντα-
 φρένεος φοιτῶσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίεσκε
 ἂν καὶ ὀδυρέσκετο· ποιεῦσαι δὲ αἰεὶ τὸν αὐτὸ τοῦτο τὸν
 Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖσθαι μιν, πέμψας δὲ ἄγγελον ἔλεγε
 τάδε· ὦ γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἕνα τῶν
 δεδεμένων οἰκήϊων ῥύσασθαι τὸν βούλει ἐκ πάντων.
 ἡ δὲ βουλευσαμένη ὑπεκρίνετο τάδε· Εἰ μὲν δὴ μοι
 διδοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα καὶ θω-
 μάσας τὸν λόγον πέμψας ἠγόρευε· ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε
 βασιλεὺς τίνα ἔχουσα γνώμην τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ
 τέκνα ἐγκαταλιποῦσα τὸν ἀδελφεὸν εἴλεν περιεῖναι τοι,
 ὃς καὶ ἄλλοτριώτερός τοι τῶν παίδων καὶ ἡσσαν κεχα-
 ρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοισίδε· ὦ
 βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων
 ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ
 δὲ καὶ μητὴρ οὐκέτι μεν ζώντων ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος
 οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη
 ἔλεξα ταῦτα· εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ

καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἐπὶ εἰς ἀντίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δὲ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειω νοῦσον ἐγένετο τάδε. ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρχος Ὀροΐτης ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα τὸ οὐκ ὀσίον· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου οὐδὲ ἰδὼν πρότερον ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι, ὥς μὲν οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιγύνη τε καὶ αἰτίην· ἐπὶ τῶν βασιλέος θυρῶν κατήμενον τὸν τε Ὀροΐτη καὶ ἄλλον Πέρσην τῷ ὀνόματι εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νεῖκεα συμπεσεῖν· κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεια τῷ Ὀροΐτῃ προφέροντα· Σὺ γάρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ὅς βασιλεὺς νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὥδε δὴ τι ἐοῦσαν εὐπετέα χειρωθῆναι, τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει. οἱ μὲν δὴ μὴν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνειδέει ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι ὥς Πολυκράτεια πάντως ἀπολέσαι, δι' ὅντινα
- 121 κακῶς ἤκουσε. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀροΐτην ἐς Σάμον κήρυκα ὅτεν δὴ χρήματος δεησόμενον (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέγεται), καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήιον· καὶ κως εἴτε ἐκ προνοίας αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροΐτῳ πρῆγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγένετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα

τὸν Ὅροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι καὶ τὸν Πολυ-
 κράτεα (τυχεῖν γὰρ ἀπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον)
 οὔτε τι μεταστραφῆναι οὔτε ὑποκρίνασθαι. αἰτίαι μὲν 122
 δὴ αὗται διφάσαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυ-
 κράτεος γενέσθαι, πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις
 βούλεται αὐτέων. ὁ δὲ ὢν Ὅροίτης ἰζόμενος ἐν Μα-
 γνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένῃ ἔπεμπε
 Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Ἀυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην
 φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυ-
 κράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἰδμεν Ἑλλήνων ὃς
 θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνω τε τοῦ Κνωσ-
 σίου καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἤρξε τῆς
 θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης γενεῆς Πο-
 λυκράτης [ἐστὶ] πρῶτος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης
 τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὢν ταῦτά μιν διανοεύ-
 μενον ὁ Ὅροίτης πέμψας ἀγγελίην ἔλεγε τάδε· Ὅροίτης
 Πολυκράτει ὧδε λέγει. πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε
 πρήγμασι μεγάλοισι καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ
 τὰ φρονήματα. σύ νυν ὧδε ποιήσας ὁρθώσεις μὲν
 σεαυτὸν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμ-
 βύσης ἐπιβουλεύει θάνατον καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται
 σαφηνέως. σύ νυν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν καὶ χρήματα,
 τὰ μὲν αὐτῶν αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκέν
 τε χρημάτων ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι
 ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι
 πιστότατος τυγχάνει ἑὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω. ταῦτα 123
 ἀκούσας Πολυκράτης ἤσθη τε καὶ ἐβούλετο· καὶ κως
 ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπει πρῶτα
 κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου ἄνδρα τῶν ἀστῶν,
 ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον

τούτων τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυ-
 κράτεος ἔοντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἥροιον.
 ὁ δὲ Ὀροίτης μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἔοντα προσδύκε-
 μον ἐποίησε τοιάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων
 πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς
 τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε, καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας
 εἶχε ἐτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος καὶ θεησάμενος
 124 ἀπήγγελλε τῷ Πολυκράτει. ὁ δὲ πολλὰ μὲν τῶν μαν-
 τίων ἀπαγορευόντων πολλὰ δὲ τῶν φίλων ἐστέλλετο
 αὐτὸς ἀπιέναι, πρὸς δὲ καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν
 ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι
 μετέωρον ἔοντα λουῖσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι
 δὲ ὑπὸ τοῦ Ἥλιου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν παντοίῃ
 ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτα παρὰ τὸν
 Ὀροίτα, καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόν-
 τερον ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπέλλησε, ἦν σῶς ἀπονο-
 στήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ
 ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι· βούλεσθαι γὰρ παρ-
 θενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερεῖσθαι.
 125 Πολυκράτης δὲ πάσης συμβουλῆς ἀλογήσας ἔπλεε παρὰ
 τὸν Ὀροίτα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
 ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκίδεα τὸν Καλλιφώντος
 Κροτωνιήτην ἄνδρα, ἰητρὸν τε ἔοντα καὶ τὴν τέχνην
 ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑαυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς
 τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης διεφθάρη κακῶς, οὔτε
 ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑαυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ
 μὴ οἱ Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν
 ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτει
 μεγαλοπρεπεῖν συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ
 ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε· τῶν δὲ οἱ

ἐπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφῆας
ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι ἐόντας ἐλευθέρους, ὅσοι δὲ ἦσαν
ξείνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων
λόγῳ ποιούμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος
ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν
γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς, ὅπως ὄντοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου
ἡμεῖς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτης
μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, [τῇ
οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο.]

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεια Πολυ- 126
κράτης τίσις μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω
θάνατον καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης ὠφέλεια μὲν οὐδὲν Πέρσας ὑπὸ Μή-
δων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια
ἔχοντα, κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτεια τὸν παῖδα Κρανά-
σπην, ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους, ἄλλα τε ἐξύβρισε
πάντοια καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ'
αὐτόν, ὥς οὐ πρὸς ἡδονήν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα,
κτείνει μιν ὀπίσω κοιμζόμενον ἄνδρας οἱ ὑπέισας κατ'
ὁδόν, ἀποκτείνας δὲ μιν ἠφάνισε αὐτῷ ἱππῳ. Δαρείος 127
δὲ ὥς ἔσχε τὴν ἀρχήν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεια τίσασθαι
πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν καὶ μάλιστα Μι-
τροβάτεια καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθιῆς στρα-
τὸν ἐπ' αὐτόν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεύοντων ἔτι
τῶν πρηγμάτων καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχήν καὶ τὸν
Ὀροίτεια μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν, τὸν
Χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τόν
τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ

ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων
 τοὺς λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τίς ἄν
 μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίῃ καὶ μὴ
 βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον
 οὐδέν. ὑμέων δὴ ὧν τίς (ἄν) μοι Ὀροίτεα ἢ ζῶντα
 ἀράγοι ἢ ἀποκτείνειε; ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας
 οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν δύο ἡμέων
 ἥϊστωσε, Μιτροβάτεια τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, τοῦτο
 δὲ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ
 κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον φαίνων. πρὶν τι ὧν
 μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακόν, καταλαμπτέος
 128 ἐστὶ ἡμῖν θανάτω. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, τῷ
 δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων
 ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε κα-
 λεύων πάλλεσθαι· παλλομένων δὲ λαγχάνει ἐκ πάντων
 Βαραῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαραῖος ποιεῖ
 τάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἔοντα
 πρηγμάτων σφρηγιδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου, μετὰ
 δὲ ἦιε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ καὶ
 Ὀροίτεω ἐς ὕψιν ἐλθὼν τῶν βιβλίων ἐν ἕκαστον περι-
 αιρούμενος ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλῆϊ ἐπι-
 λέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιλῆϊους οἱ πάντες ὑπαρ-
 χοὶ ἔχουσι· ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων ἐδίδου
 τὰ βιβλία ὁ Βαραῖος, εἰ οἱ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν ἀπὸ
 Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομένους
 μεγάλως καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἐτι μεζόνως
 διδοῖ ἄλλο ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
 Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα·
 οἱ δὲ ἀκούσαντες τούτων μετήκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν
 δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βαραῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ,

ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ
τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγγράπτῳ· Βασιλεὺς Δαρεῖος
Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα.
οἱ δὲ δορυφόροι ὥς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς
ἀκινάκας κτείνουνσι παραντίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα
τὸν Πέρσῃν Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω¹²⁹
χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον βασιλέα Δαρεῖον ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρό-
σκοντα ἀπ' ἵππου στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυ-
ροτέρως ἐστράφη· ἡ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτὸν
εἶναι Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν
ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ στρεβλοῦντες καὶ
βιάμενοι τὸν πόδα κακὸν μῆζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἐπὶ
μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἐπὶ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος
κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο, τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ
ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως παρακούσας τις πρότερον
εἶναι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκίδεος τὴν
τέχνην ἀγγέλλει τῷ Δαρεῖῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν τα-
χίστην παρ' ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὥς ἐξεῦρον ἐν
τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις ὅκου δὴ ἀπημελημένον,
παρῆγον ἐς μέσον πέδας τε ἔλκοντα καὶ ῥάκεσι ἐσθι-
μένον. σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν¹³⁰
τέχνην εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων
μὴ ἑωυτὸν ἐκφύνας τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπε-
στερημένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρεῖῳ τεχνάζειν ἐπι-
στάμενος καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ἐκέλευσε μάστιγας
τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα
δὴ ὦν ἐκφαίνει, φῶς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι,

δμιλήσας δὲ ἡγερω̄ φλεύρωσ ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ ὥς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὕγιά μιν ἔοντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἐτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν ἐσεσθαι. δωρεῖται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι· ὁ δὲ μιν ἐπείρετο εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὕγιά ἐποίησε. ἡσθεῖς δὲ τῷ ἔπεῦ ὁ Δαρεῖος ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναικας. παράγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον πρὸς τὰς γυναικας ὡς βασιλεῖ οὗτος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε· ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη φιάλῃ τοῦ χρυσοῦ ἐς θήκην ἐδωρέετο Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι θαυσιλέῃ δωρεῇ ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο καὶ οἱ χρῆμα πολλὸν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος ὥδε ἐκ Κροτῶνος ἀπιγμένος Πολυκράτει ὠμίλησε· πατρὶ συνέχετο ἐν τῇ Κροτῶνι ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεῖτε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν οἶχετο ἐς Αἰριναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην [τῷ] πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς ἄλλους ἡγερούς, ἀσκευὴς περ ἑὼν καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆα. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου Αἰρινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται, τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι ἑκατὸν μνέων, τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυὼν ταλάντων· οὕτω μὲν ἀπῆκετο ἐς τὴν Σάμον, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἡγεροὶ εὐδοκίμησαν· [ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἡγεροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δευτεροὶ δὲ Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι

ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι]. τότε δὴ ὁ 132
 Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Λαρεῖον
 οἶκόν τε μέγιστον εἶχε καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεὺς ἐγε-
 γόνεε, πλήν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι πάντα
 ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἡ-
 τρούς, οἱ βασιλεῖα πρότερον ἰδόντο, μέλλοντας ἀνασκο-
 λοπιεῖσθαι ὅτι ὑπὸ Ἑλληνος ἡτρουῦ ἐσώθησαν, τού-
 τος βασιλεῖα παραιτησάμενος ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ μάν-
 τιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπισπόμενον καὶ ἀπημελημένον
 ἐν τοῖσι ἀνδραπύδοισι ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον προή-
 γμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα τὰδε ἄλλα συνή- 133
 νεικε γενέσθαι· Ἀτόσση τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Λα-
 ρείου δὲ γυναικὶ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφν φῦμα, μετὰ δὲ
 ἐκτραγὲν ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλασ-
 σον, ἡ δὲ κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη ἔφραζε οὐδενί,
 ἐπεῖτε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκίδα
 καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ φᾶς ὑγιέα ποιήσῃν ἐξορκοῖ μιν
 ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσῃν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς
 δεηθῇ, δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχύνην
 ἐστὶ φέροντα. ὥς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος 134
 ὑγιέα ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημο-
 κίδεος ἡ Ἀτόσσα προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Λαρεῖφ λόγον
 τοιούδε· ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κάτῃσαι,
 οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι.
 οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα καὶ νέον καὶ χρημάτων μεγάλων
 δεσπότην φαίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρ-
 σαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρω
 δέ τοι φέρει ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι
 ἐπίστανται ἄνδρα εἶναι τὸν προεστέωτα καὶ ἵνα τρι-

βωνται πολέμῳ μηδὲ σχολὴν ἔχοντες ἐπιβουλεύσῃ τοι.
 νῦν γὰρ ἂν τι καὶ ἀποδέξαιτο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλι-
 κίην· αὐξομένη γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ
 φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι καὶ ἐς τὰ πρῆ-
 γματα πάντα ἀπαμβλύνονται. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ δι-
 δαχῆς ἔλεγε, ὃ δ' ἀμείβετο τοισίδε· ὦ γύναι, πάντα
 ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοῶ ποιήσῃν εἰρηκας· ἐγὼ γὰρ
 βεβούλευμαι ζεύξας γέφυραν ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 τὴν ἑτέραν ἡπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ
 ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα. λέγει Ἀποσά-
 τάδε· Ὅρα νυν, ἐπὶ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι
 ἔασον· οὗτοι γάρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι· σὺ δέ
 μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γὰρ λόγῳ
 πυνθανομένη Ἀκαίνας τέ μοι γενέσθαι θεραπεύσας
 καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ
 ἄνδρα ἐπιτηδεύτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἕκαστα
 τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγῆσασθαι, τοῦτον ὅς σευ τὸν
 πόδα ἐξηίσατο. ἀμείβεται Δαρεῖος· ὦ γύναι, ἐπὶ
 τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπεν-
 ρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἔμει-
 νον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις πέμψαι ἐς αὐτοὺς,
 οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἐξαγγελέουσι ἕκαστα αὐτῶν
 ἡμῖν· καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος ἐπ' αὐτοὺς τρέψομαι.
 135 ταῦτα εἶπε καὶ ἅμῃ ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίεε. ἐπειτὲ
 γὰρ τάχιστα ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας
 δοκίμους πεντεκαίδεκα ἐντετέλλετό σφι ἐπομένους Δη-
 μοκῆδεϊ διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος,
 ὥπως τε μὴ διαδρῆσεται σφεας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν
 πάντως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοισι
 ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα ἐδέετο αὐτοῦ

ὅπως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι ὀπίσω ἤξει· δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα ἄγειν, φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς δὲ ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοί, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα, Δημοκίδης δὲ δείσας μὴ εὖ ἐκπειρώτο Δαρεῖος, οὗτι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδόμενα ἰδέκετο, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐωυτοῦ κατὰ χάριν ἔφη καταλείπειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι, τὴν μὲντοι ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν. καταβάντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην καὶ Φοι- 136 νίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαῦλον μέγαν παντοίων ἀγαθῶν· παρεσκευασμένοι δὲ πάντα ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια ἐθη- ἔδυντο καὶ ἀπεγράφοντο, ἐς ὃ τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνομαστά θησάμενοι ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶνης τῆς Δημοκίδεος Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς τοῦτο μὲν τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικῶν νεῶν, τοῦτο δὲ αὐτοὺς τοὺς Πέρσας εἰρξε ὥς κατασκόπους δῆθεν ἔοντας· ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκίδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπικμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἐωυτοῦ ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν ἀπὲδωκέ σφι. πλείοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρ- 137 σαι καὶ διώκοντες Δημοκίδεα ἀπικνέονται ἐς τὴν

Κρότωνα, εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα ἄπτοντο αὐτοῦ.
 τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν καταρρωδέοντες τὰ Περ-
 σικά πρῆγματα προΐναι ἔτοιμοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀντά-
 ποντό τε καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας
 προῖσχομένους ἔπεα τάδε· Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε
 τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην γενόμενον ἔξα-
 ρέεσθε. κῶς ταῦτα βασιλεῖ Δαρεῖω ἐκκρήσει περὶ-
 βρίσθαι· κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει καλῶς, ἣν
 ἀπέλησθε ἡμέας· ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέρην στρατευ-
 σόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίζεσθαι πε-
 ρησόμεθα; ταῦτα λέγοντες τοὺς Κροτωνιῆτας οὐκ ὦν
 ἐπειθον, ἀλλ' ἐξαίρεθέντες τε τὸν Δημοκῆδεα καὶ τὸν
 γαῦλον τὸν ἅμα ἦγοντο ἀπαιρεθέντες ἀπέπλεον ὀπίσω
 ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς
 Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγε-
 μόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετείλατό σφι Δημοκῆδης ἀνα-
 γομένοισι, κελεύων εἰπεῖν σφας Δαρεῖω ὅτι ἄρμостαι
 τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ
 δὴ παλαιστῆος Μίλωνος ἦν οὖνομα πολλὸν παρὰ βα-
 σιλέϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον
 τοῦτον τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα φανῇ
 138 πρὸς Δαρείου ἔων καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος. ἀνα-
 χθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι ἐκπύπτοντο
 τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰητυγίην, καὶ σφας δουλεύοντας ἐν-
 θαῦτα Γίλλος ἀνὴρ Ταραντίνος φυχὰς ὀυσάμενος ἀπή-
 γαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἔτοιμος
 ἦν διδόναι τοῦτο ὃ τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἰ-
 ρέεται κάτωδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προσηγγησά-
 μενος τὴν συμφορὴν· ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλ-
 λάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλέη ἐπὶ τὴν Ἰταλίην,

Κνιδίους μούρους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι, δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα δὴ τὴν κάτοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεσε· πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον κατὰγειν σφέας ἐκέλευε Γύλλον ἐς Τάραντα· παιδόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνιδιοὶ Ταραντίνοους οὐκ ὦν ἐπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη, οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποι ἐγένοντο.

META δὲ ταῦτα Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρέει, 139
πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατενομένου ἐπ' Αἴγυπτον ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὥς οἰκός, κατ' ἐμπορίην, [οἱ δὲ στρατενόμενοι,] οἱ δὲ τινες καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἡγόραξε ἐν τῇ Μέμφι. ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω καὶ λόγου οὐδενός κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν δρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, θείῃ τύχῃ χρεώμενος λέγει· Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος, δίδωμι δὲ ἄλλως, εἰ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως τοι· αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος παραλαμβάνει τὸ εἶμα. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπίστατο τοῦτό οἱ ἀπολωλέναι δι' εὐηθείην. ὥς δὲ τοῦ 140
χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε καὶ τῷ

μάγῳ ἐπανεστήσαν οἱ ἐπὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ Δαρείῳ
 τὴν βασιληίην ἐσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βα-
 σιληίη περιεληλύθει ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτῇ
 αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβάς
 δὲ ἐς τὰ Σοῦσα ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέως
 οἰκίων καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα
 ἀκούσας ὁ πύλουρός τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ θαμάσας λέγει
 πρὸς αὐτόν· Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης τῷ ἐγὼ
 προαιδεῦμαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε
 δ' ἢ τις ἢ οὐδεὶς καὶ παρ' ἡμέας αὐτῶν, ἔχω δὲ χρόνος
 [ὥς] εἰπεῖν οὐδὲν ἄνδρὸς Ἑλλήνος· ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ-
 γετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ
 πύλουρός τὸν Συλοσῶντα, σπάντα δὲ ἐς μέσον εἰρώ-
 των οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη καὶ τί ποιήσας εὐεργέτης
 φησὶ εἶναι βασιλέως. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ
 περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ
 δοῦς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· Ὡ γυναιότατε
 ἄνδρῶν, σὺ κεῖνος εἰς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίαν ἔχοντί καὶ
 δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴση γε ἢ χάρις
 ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα λάβοιμι. ἀντ' ὦν τοι
 χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἅπλετον δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι
 μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. λέγει
 πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· Ἐμοὶ μήτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ,
 μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασπασάμενός μοι δὸς τὴν
 πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυ-
 κράτες ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω ἔχει δοῦλος ἡμέ-
 τερος, ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόβου καὶ ἐξανδραπο-
 141 δίσιος. ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος ἀπέστειλλε στρατιήν τε
 καὶ στρατηγὸν Ὀτιάνα ἄνδρῶν τῶν ἐπὶ γενόμενον,
 ἐντειλάμενος, ὅσων ἔδεχθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποι-

εἶν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης
 ἵσταλλε τὴν στρατιήν. τῆς δὲ Σάμον Μαιάνδριος ὁ 142
 Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπείην παρὰ Πολυ-
 κράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βου-
 λομένῳ γενέσθαι οὐκ ἐξεγένετο. ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγ-
 γέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίησε τοιαῦτα· πρῶτα
 μὲν Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρύσατο καὶ τέμενος περὶ
 αὐτὸν οὖρισε τοῦτο τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστὶ· μετὰ
 δέ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν
 ἀστών ἐλεξε τάδε· Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον
 καὶ δυνάμεις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι
 παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πύλας ἐπι-
 πλήσσω, αὐτὸς κατὰ δυνάμιν οὐ ποιήσω· οὔτε γὰρ μοι
 Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ
 οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν νῦν
 ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ, ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρ-
 χὴν τιθεὶς ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι
 δικαίῳ γέρεα ἐμῶντιῳ γενέσθαι, ἐκ μὲν γε τῶν Πολυ-
 κράτεος χρημάτων ἐξαίρετα ἔξ τάλαντά μοι γενέσθαι,
 ἰρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις ἀίρεῦμαι αὐτῷ τέ μοι καὶ
 τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινουμένοις τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευ-
 θερίου, τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην καὶ τὴν ἑλευθε-
 ρίην ὑμῖν περιτίθηναι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοις
 ἐπαγγέλλετο, τῶν δὲ τις ἐξαναστὰς εἶπε· Ἀλλ' οὐδ'
 ἄξιός εἰς σὺ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονώς τε κακῶς καὶ
 ἔων ὄλεθρος, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως λόγον δώσεις τῶν
 μετεχειρίσας χρημάτων. ταῦτα εἶπε ἔων ἐν τοῖσι ἀστοῖσι 143
 δόκιμος, τῷ οὖνομα ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ
 νόῳ λαβὼν ὥς, εἰ μετήσει τὴν ἀρχήν, ἄλλος τις ἀντ'
 αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δὴ τι ἐν νόῳ εἶχε

μετιέναι αὐτήν, ἀλλ' ὥς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν
 μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὥς δὴ λόγον τῶν χρημάτων
 τῶν δώσων, συνέλαβέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὲ
 ἐδεδέετο, Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος·
 ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ ὀνόματι
 ἦν Λυκάροτος, ἵνα εὐπετεστέρως κατάσχη τὰ ἐν τῇ
 Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας·
 οὐ γὰρ δὴ, ὥς οἴκασι, ἐβούλοντο εἶναι ἐλεύθεροι·
 144 ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι κατὰ-
 γοντες Συλοσῶντα, οὔτε τίς σφι χεῖρας ἀνταείρεται,
 ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἔτοιμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου
 στασιῶται καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος ἐκχωρήσαι ἐκ τῆς
 νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτιάνεω καὶ
 σπεισαμένου τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους
 145 θίμενοι κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος κατέετο. Μαιαν-
 δρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, τῷ
 ὀνόματι ἦν Χαρίλεως· οὗτος δ' τι δὴ ἑξαμαρτῶν ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρη-
 σόμενα καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὥς εἶδε τοὺς
 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων
 Μαιανδρίῳ θέλειν ἔλθειν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ
 Μαιάνδριος λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἐωντόν.
 ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λαιδορέων τε καὶ κακίζων μιν
 ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσησι, λέγων τοιάδε· Ἐγὼ
 μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεωυτοῦ ἀδελφεοῦ καὶ
 ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ δήσας γοργύρης ἡξίω-
 σας, δρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τε σε καὶ
 ἄνοικον ποιέοντας οὐ τολμᾶς τίσασθαι, οὕτω δὴ τι
 ἔοντας εὐπετέας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἴ τοι σύ σφεας
 καταρρώδηκας, ἔμοι δὸς τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας

ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτὸν δέ σε ἐκ-
 πέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἑτοιμός εἰμι. ταῦτα ἔλεξε ὁ Χα- 146
 ρίλειος· Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὥς μὲν ἐγὼ
 δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὥς δόξαι
 τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλείας, ἀλλὰ
 φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι εἰ ἀπονητὶ ἐμελλε ἀπο-
 λείψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρ-
 σας ἤθελε ὥς ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πράγματα
 καὶ οὕτω παραδιδόναι, εὖ ἐξεπιστάμενος ὥς παθόντες
 οἱ Πέρσαι κακῶς προσεμπικρανέεσθαι ἐμελλον τοῖσι
 Σαμίοις, εἰδὼς τε ἑωυτῷ ἀσφαλὲς ἐκδυσιν ἑοῦσαν ἐκ
 τῆς νήσου τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γάρ
 οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θά-
 λασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς
 Σάμου, τοὺς δ' ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλειος
 καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας οὔτε
 προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν δοκούντας τε δὴ πάντα
 συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι τῶν Περσέων
 τοὺς διαφοροφευμένους τε καὶ λόγου πλείστον ἔοντας
 ἐκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθειε, πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κούροι ὀπίσω κατειληθήσαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτάνης 147
 δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας
 ἐντολὰς [τε] τὰς Λαρεΐδος οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο,
 μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων μήτε ἀνδραποδίζεσθαι
 ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νήσον Συλοσῶντι,
 τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελανθάνετο,
 ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἄν λάρωσι, καὶ
 ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρα-
 τῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρχεον, οἱ δὲ ἐκτεινον

- πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱερῷ καὶ
 148 ἔξω ἱεροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου ἐκ-
 πλέει εἰς Λακεδαιμόνα· ἀπικόμενος δὲ εἰς αὐτὴν καὶ
 ἀνευνεϊκόμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε ἐποίεις τοιάδε· ὅπως
 ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεια προθέοιτο, οἱ μὲν θι-
 ράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά, ὁ δ' ἂν τὸν χρόνον
 τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδριδεῷ ἐν λόγοισι ἐὼν
 βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰκία· ὅπως δι-
 ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαξέ τε καὶ ἐξε-
 πλῆσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτὸν ἀποφέρεισθαι αὐτῶν
 ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρις εἰπαντος Μαιαν-
 δρίου ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται, ὃς
 λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίουν, μαθὼν δὲ ὡς ἄλ-
 λοισι διδοὺς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμασίην, βὰς ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεινον
 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπέισῃ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων κακὸν
 γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκίρουζαν Μαιάνδριον.
 149 τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι παρέδοσαν
 Συλοσῶντι ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μέντοι
 χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης ἐκ
 τε ὄψιος ὀνείρου καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε νοσησαί
 τὰ αἰδοῖα.
 150 Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου
 Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν
 ὧν γὰρ ὁ τε μάχος ἦρχε καὶ οἱ ἐπὶ ἀπανέστησαν,
 ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ εἰς τὴν πολιορ-
 κίην παρεσκευάδατο. καὶ ὥς ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθαν
 νον. ἐπεῖτε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν
 τοιάνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες γυναῖκα ἕκαστος μίαν

προσεξαίρετο τὴν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ αἰκλίων,
 τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες ἀπέπνιξαν· τὴν δὲ
 μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτάς,
 ὥστε μὴ σφραγίσαντες τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι. πυθόμενος δὲ 151
 ταῦτα ὁ Δαρεῖος καὶ συλλέξας πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ δύνα-
 μιν ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βα-
 βυλῶνα ἐπολιόρκει φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης.
 ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ
 Βαβυλώνιοι κατορχέοντο καὶ κατέσκηπτον Δαρεῖον καὶ
 τὴν στρατιὴν αὐτοῦ, καὶ τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος·
 Τί κάτησθε, ὦ Πέρσαι, ἐνθαῦτα, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσ-
 σεσθε; τότε γὰρ αἰρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι·
 τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ ἐλπίζων ἐν
 ἡμίονον τεκεῖν. ἐπεὶ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυ- 152
 θότος ἤδη ὁ Δαρεῖος τε ἡσχαλλε καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα
 οὐ δυνατὴ εἶδεν ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους. καίτοι πάντα
 σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς
 Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφρας, ἄλλοισὶ
 τε σοφίσμασι πειρησάμενος καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ-
 σφρας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφρας οἶός τε ἦν ἐλεῖν.
 ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου 153
 ὅς τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόν-
 των, τούτου τοῦ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τότε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μία ἔτεκε. ὥς δὲ
 οἱ ἐξαγγέλθη καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδεὶν φράζειν τὸ
 γεγονὸς ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ἔγχεα, ὅς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-

μὴν Ζωπύρῳ ἐδόκεε εἶναι ἀλώσιμος ἢ Βαβυλῶν· σὺν
 γὰρ θεῷ ἐκείνῳ τε εἰπεῖν καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. ὥς δέ οἱ ἐδόκεε μύρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι
 ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρεῖον ἀπεπυνθάνετο εἰ περὶ
 πολλοῦ κάρτα ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυνθόμε-
 νος δὲ ὥς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως αὐ-
 τὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται·
 κάρτα γὰρ ἐν [τοῖσι] Πέρσησι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ
 πρόσω μεγέθεος τιμῶνται. ἄλλῳ μὲν νυν οὐκ ἐφράζετο
 ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ' ἑωυ-
 τὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν
 ἐλαφρῷ ποιησάμενος ἑωυτὸν λωβᾷται λώβην ἀνήκεστον·
 ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν
 κόμην κακῶς περικείμεας καὶ μαστιγώσας ἤλθε παρὰ
 155 Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεικε ἰδὼν ἄνδρα
 δοκιμώτατον λελωβημένον, ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπή-
 ρησας ἀνέβωσέ τε καὶ εἰρετό μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησά-
 μινος καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· Οὐκ ἔστι οὗτος
 ἀνὴρ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἐστὶ δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ᾧδε
 διαθεῖναι, οὐδέ τις ἄλλοτριῶν, ᾧ βασιλεῦ, τάδε ἔργα-
 σται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἑμεωυτόν, δεινόν τι ποιεύμενος
 Ἀσσυρίους Πέρσησι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο· Ὡς σχε-
 τλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὖνομα τὸ κἀλ-
 λιστον ἔδεν, φᾶς διὰ τοὺς πολιορκηομένους σεωυτὸν
 ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ᾧ μάταιε, λελωβημένου σεῦ
 θᾶσσον οἱ πολέμοι παραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας
 τῶν φρενῶν σεωυτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ εἶπε· Εἰ μὲν
 τοι ὑπερετίθεται τὰ ἐμελλον ποιῆσειν, οὐκ ἂν με περι-
 είδες· νῦν δ' ἐπ' ἑμεωυτοῦ βαλόμενος ἐπρηξά. ἤδη ὦν
 ἦν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. ἐγὼ μὲν

γὰρ ὥς ἔχω αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος καὶ φήσω πρὸς
 αὐτοὺς ὥς ὑπὸ σεῦ τύδε πέπονθα. καὶ δοκέω πείσας
 σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ,
 ἐπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύ-
 τῃς ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεαυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 δεμία ἐστὶ ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τάξον
 κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ αὐτῆς
 ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην ἄλλους μοι τάξον δισχι-
 λίους κατὰ τὰς Νινιῶν καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς
 ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἄλλους
 κάτισον ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλεομένας πύλας
 τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν
 τῶν ἀμυνεύντων μήτε οὗτοι, πλὴν ἐργχειριδίων· τοῦτο
 δὲ ἔἴην ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην ἰδέως τὴν
 μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύειν πέριξ προσβάλλειν πρὸς
 τὸ τεῖχος, Πέρσας δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας
 καλεομένας καὶ Κισσίας πύλας· ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω,
 ἐμέο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου τὰ τε ἄλλα ἐπιτρέ-
 ψονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
 βαλανάγρας· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν. ταῦτα ἐντειλάμενος ἦγε ἐπὶ τὰς 156
 πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὥς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος.
 ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι
 κατέτρεχον κάτω καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέ-
 ρην πύλην εἰρώτων τίς τε εἶη καὶ ὅτεν δεόμενος ἦκοι.
 ὁ δὲ σφι ἠγόρευε ὥς εἶη τε Ζώπυρος καὶ αὐτομολέοι
 ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλουργοί, ταῦτα ὥς ἦκου-
 σαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων· καταστὰς δὲ ἐπ'
 αὐτὰ κατοικίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρτείου πεπονθέναι τὰ
 ἐπεπόνθεε ὑπ' ἑαυτοῦ, παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμ-

βουλευσαί οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιήν, ἐπεῖτε οὐδεὶς
 πόρος ἐφαίνετο τῆς ἀλώσιος. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ
 ὑμῖν, ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἐγαθόν, Δαρεῖω δὲ
 καὶ τῇ στρατιῇ [καὶ Πέρσῃσι] μέγιστον κακόν· οὐ γὰρ
 δὴ ἐμέ γε ὥδε λωβησάμενος καταπροῖζεται· ἐπίσταμαι
 δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων. τοι-
 157 αῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρῶντες ἄνδρα τῶν ἐν
 Πέρσῃσι δοκιμώτατον ἥνός τε καὶ ὧτων ἐστερημένον
 μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες
 λέγειν μιν ἀληθέα καὶ σφι ἤκειν σύμμαχον ἐπιτρέπε-
 σθαι ἔτοιμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρα-
 τιῆς. ὁ δὲ ἐπεῖτε αὐτῶν τοῦτο παρέλαβε, ἐποίησε τὰ περ
 τοῦ Δαρεῖω συνεθήκατο· ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ
 τὴν στρατιήν τῶν Βαβυλωνίων καὶ κυκλωσάμενος τοὺς
 χιλίους τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρεῖω τάξαι, τού-
 τους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι
 τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὅμοια, πάγχυ περι-
 χαρές ἔοντες πᾶν δὴ ἔτοιμοι ἦσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ
 διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας αὐτὶς ἐπιλεξάμενος
 τῶν Βαβυλωνίων ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δα-
 ρείου στρατιωτῶν τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ
 τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι πάντες Ζώπυρον εἶχον
 ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ αὐτὶς διαλιπὼν τὰς συγκει-
 μένας ἡμέρας ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλω-
 σάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ
 τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν [ἐν] τοῖσι Βαβυλωνί-
 οισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ τειχο-
 158 φύλαξ ἀπεδέδεκτο. προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ
 συγκείμενα ποιευμένου πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ
 πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ

Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἡμύνοντο τὴν
 Δαρείου στρατιὴν προσβάλλουσιν, ὃ δὲ Ζώπυρος τὰς
 τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας
 ἐδῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων
 οἳ μὲν εἶδον τὸ ποιηθῆν, οὗτοι μὲν ἔφευγον ἐς τοῦ
 Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν, οἳ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν
 τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον
 προδεδομένοι. Βαβυλῶν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον 159
 αἰρέθη, Δαρεῖος δὲ ἐπέειπε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων,
 τοῦτο μὲν σφραγίσας τὸ τεῖχος περιεῖλε καὶ τὰς πύλας
 πάσας ἀπέσπασε (τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κύρος τὴν
 Βαβυλῶνα ἐποίησε τούτων οὐδέτερον), τοῦτο δὲ ὁ Δα-
 ρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχι-
 λίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι
 ἰκέειν τὴν πόλιν οἰκέειν. ὥς δ' ἔξουσι γυναῖκας
 οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφί γενηὲ ὑπογίνηται, τάδε Δα-
 ρεῖος προιδὼν ἐποίησε (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὥς καὶ κατ'
 ἑρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι τοῦ σίτοι
 προορῶντες)· ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας
 ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἑκάστοισι ἐπιτάσσων,
 ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαῖωμα τῶν γυναικῶν
 συνῆλθε. ἐκ τούτων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυ-
 λῶνιοι γεγόνασι. Ζωπύρον δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργὴν Περ- 160
 σέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον
 γενομένων οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κύρος μόνος·
 τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἡξίωσε κω ἑωυτὸν συμβα-
 λείν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀπο-
 δέξασθαι, ὥς βούλοιο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθῆα τῆς
 ἀεικείης μᾶλλον ἢ Βαβυλωνάς οἱ εἰκοσι πρὸς τῇ ἐούσῃ
 προσγενέσθαι. ἐτίμησε δὲ μιν μέγας· καὶ γὰρ δῶρά

οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμώ-
τατα καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι
μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζω-
πύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ
ἀντὶ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγα-
βύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἤντο-
μόλησε ἐκ Περσέων.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ ¹
Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. ἀνθεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων ἐπε-
θύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό-
τεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν καὶ νικήσαντες μάχη
τοὺς ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἅνω Ἀσίης
ἦρξαν, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι ἔτεα δυὼν
δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέ-
βαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους·
οὗτοι γὰρ πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι ἦρχον τῆς Ἀσίης.
τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημίσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα
καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην
ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ
ἀντιουμένην σφίσι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην· αἱ γὰρ τῶν
Σκυθίων γυναῖκες, ὥς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον
πολλόν, ἐφοίτων παρὰ τοὺς δούλους. τοὺς δὲ δούλους ²
οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ
πίνουσι, ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὅσπερ
νοῦς, αὐλοῦσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐσθύντες ἐς

τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα φυσῶσι τοῖσι στόμασι,
 ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε
 εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσώ-
 μένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὐδάρ κατίεσθαι. ἐπεὶ δὲ
 ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα
 καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς δονέ-
 ουσι τὸ γάλα, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρνύ-
 σαντες ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον, τὸ δ' ὑπιστάμενον
 ἥσσον τοῦ ἐτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἄν-
 λάρωσι οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ
 3 ἀλλὰ νομάδες. ἐκ τούτων δὴ ὦν σφι τῶν δούλων καὶ
 τῶν γυναικῶν ἐπειράφη νεότης, οἳ ἐπεῖτε ἔμαθον τὴν
 σφετέρην γένεσιν, ἡντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν
 Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον
 ὀρυζάμενοι εὐρέαν κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν
 ὀρέων ἐς τὴν Μαιῆτιν λίμνην, τῇ πὲρ ἐστὶ μεγίστη·
 μετὰ δὲ πειρωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντι-
 κατιζόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις καὶ
 οὐ δυναμένων οὐδὲν πλεον ἔχειν τῶν Σκυθίων τῇ
 μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε· Οἶα ποιεῦμεν, ἄνδρες
 Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι αὐτοὶ τε
 κτεινόμενοι ἐλάσσονες γινόμεθα καὶ ἐκείνους κτείνοντες
 ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ
 αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ
 ἵππου τὴν μᾶστιγα ἰέναι ἄσπον αὐτῶν. μέχοι μὲν γὰρ
 ὦρων ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἳ δὲ ἐνύμιζον ὅμοιοί τε
 καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἴδωνται μᾶστιγας
 ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσὶ ἡμέτεροι δούλοι
 4 καὶ συγγινόντες τοῦτο οὐκ ὑπομενέουσιν. ταῦτα ἀκού-
 σαντες οἱ Σκύθαι ἐποίησαν ἐπιτελέα· οἳ δ' ἐκπλαγέντες

τῷ γινομένῳ τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μηδῶν κατήλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα.

Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων 5 εἶναι τὸ σφέτερον, τοῦτο δὲ γενέσθαι ᾧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ εὐρύῃ ἐρήμῳ τῷ οὐνομα εἶναι Ταργιτάον· τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν Ταργιτάον, τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Αἰπόξαν καὶ Ἀρπόξαν καὶ νεώτατον Κολάξαν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια ποιήματα, ἥροτρον τε καὶ ξυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον εἶναι βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν, τὸν δὲ χρυσὸν ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς ταῦτα ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι, τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καὶ μιν ἐκείνου κομίσαι ἐς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας τὴν βασιληὴν πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Αἰποξάιος γεγονέναι 6 τούτους τῶν Σκυθίων οἱ Ἀνχάται γένος καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάιος οἱ Κατίαροί τε καὶ Τράσπιδες καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν τοὺς βασιλέας, οἱ καλέονται Παραλάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην· Σκύθας

7 δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν, γεγονέναι μὲν νυν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι, ἔτεα δὲ σφίσι ἐπέιτε γεγόνασθαι τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας χιλίῳ οὐ πλέω ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλεῖς ἐς τὰ μάλιστα καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν σὺ διενιαντίζειν· δίδοσθαι δέ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵπῳ ἐν ἡμέρῃ μίῃ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρας ἐούσης μεγάλης τριφασίας τὰς βασιλῆας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑαυτοῦ καταστήσασθαι Κολάξαιν καὶ τούτων μίαν ποιῆσαι μεγίστην, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην [λέγουσι] ἄνεμον τῶν ὑπερ-οίκων τῆς χώρας οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν οὔτε διεξιέναι ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλιόντα τὴν ὕψιν.

8 Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τῆς κατύπερθε λέγουσι, Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες ὧδε. Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνας βοῦς ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην εἰδῶσαν ἐρήμην ἦντινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν ἔξω τοῦ Πόντου, κατοικημένον τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείοισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλέων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἐρξάμενον γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ὥς ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθικὴν χώραν

καλομένην (καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ
 κρυμόν), ἐπειρυσάμενον τὴν λεοντήν κατυπνώσαι, τὰς
 δὲ οἱ ἵππους [τὰς] ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὥς δ' ἔρεθ- 9
 ῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι, πάντα δὲ τῆς χώρας
 ἐπεξελθόντα τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλομέ-
 νην γῆν· ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὗρεῖν ἐν ἄντρον μισοπάρ-
 θερόν τινα ἐχιδναν διφυέα, τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν
 γλουτῶν εἶναι γυναικός, τὰ δὲ ἐνερθε ὄφιός. ἰδόντα
 δὲ καὶ θωμάσαντα ἐπειρέσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους
 πλανωμένας· τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν καὶ οὐκ ἀπο-
 δώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῇ· τὸν δὲ Ἡρακλέα μι-
 χθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβάλ-
 λεσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὥς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ τὸν κομισά-
 μενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δὲ ἀποδιδούσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν· Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐν-
 θάδε ἔσωσά τοι ἐγώ, σῶστροα δὲ σὺ παρέσχεσ'· ἔχω γὰρ
 ἐκ σέο παῖδας τρεῖς. τούτους, ἐπεὶ γένωνται τρόφιες,
 ὅ τι χροὴ ποιεῖν, ἐξηγέω σύ, εἴτε αὐτοῦ κατοικίξω
 (χώρας γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτῇ) εἴτε ἀποπέμπω
 παρὰ σέ. τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτῶν, τὸν δὲ λέγουσι
 πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ἐπεὶ ἀνδρωθέντας ἴδῃ τοὺς παῖ-
 δας, τάδε ποιεῦσα οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις· τὸν μὲν ἂν ὀρέξ-
 αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὥδε διατεινόμενον καὶ τῷ ξω-
 στήρι τῷδε κατὰ τάδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε
 τῆς χώρας οἰκήτορα ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων
 τῶν ἐντέλλομαι λείπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ
 ταῦτα ποιεῦσα αὐτῇ τε εὐφρανέαι καὶ τὰ ἐντεταλμένα
 ποιήσεις, τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον 10

(δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην, δόντα δὲ ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι· τοῦτο μὲν σφι οὐνόματα θέσθαι, τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν, Σκύθην δὲ τῷ νεωτάτῳ, τοῦτο δὲ τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἷους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκείμενον ἕκθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης, τὸν δὲ νεώτατον αὐτῶν Σκύθην ἐπιτελέσαντα καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων, ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης ἔτι καὶ ἐς τόδε φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. [τὸ δὴ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθην]. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκούντες λέγουσι.

- 11 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς πρὸςκειμαι· Σκύθας τοὺς νομάδας οἰκούντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξια ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην (τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὕτη λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων), τοὺς δὲ Κιμμερίους ἐπιόντων Σκυθέων βουλευέσθαι ὥς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου, καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην ὥς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη μηδὲ πρὸς πολλοὺς μένοντας κινδυνεύειν, τὴν δὲ τῶν βασιλέων διαμάχεσθαι

περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν
 πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον οὔτε τῷ
 δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βου-
 λεύεσθαι ἀμαχητὶ τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι,
 τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κεῖσθαι ἀπο-
 θανόντας μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ, λογιζαμένους ὅσα
 τε ἀγαθὰ πεπόνθασι καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρί-
 δος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνειν. ὥς δὲ δόξαι σφι
 ταῦτα, διαστάντας καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους μά-
 χεσθαι πρὸς ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας
 πάντας ὅπ' ἑωυτῶν θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων
 παρὰ ποταμὸν Τύρην (καὶ σφραῖον ἔτι δῆλός ἐστι ὁ
 τάφος), θάψαντας δὲ οὕτω τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς χώρας
 ποιέεσθαι, Σκύθας δὲ ἐπελθόντας λαβεῖν ἐρήμην τὴν
 χώραν. καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια ¹²
 τεύχεα, ἔστι δὲ πορθμῆμα Κιμμέρια, ἔστι δὲ καὶ χώρα
 οὖνομα Κιμμερίη, ἔστι δὲ Βόσπορος Κιμμέριος καλεό-
 μενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν
 Ἀσίην τοὺς Σκύθας καὶ τὴν χειρόνησον κτίσαντες, ἐν
 τῇ νῦν Σινώπῃ πόλις Ἑλλὰς οἰκηται. φανεροὶ δὲ εἰσι
 καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον, οἱ δὲ Σκύ-
 θαι ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες ἐδίωκον ἐς τὸ ἐσέ-
 βαλον ἐς τὴν Μηδικήν [γῆν], ἐς μεσόγραιαν τῆς ὁδοῦ
 τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ
 βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ¹³
 ὁ Καῦστροβίου ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπι-
 κέσθαι ἐς Ἴσσηδόνας φοιβόλαμπτος γενόμενος, Ἴσση-
 δόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μονοφθάλ-

μους, ὑπὲρ δὲ τούτων τοὺς χερσοφύλακας γρούπας, τούτων δὲ τοὺς Ὑπερβορέους κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων ἀρξάντων Ἀριμασπῶν αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι, καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσσηδόνας, ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων Σκύθας, Κιμμερίους δὲ οὐ κέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ ὑπὸ Σκυθῶν πιεζομένους ἐκλείπειν τὴν χώραν. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι.

- 14 Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα ποιήσας, εἰρη-
 ται· τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ
 καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν
 ἀστῶν οὐδενὸς γένος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κνα-
 φήιον ἐν Προκοννήσῳ ἀποθανεῖν, καὶ τὸν κναφῆα κατα-
 κληίσαντα τὸ ἐργαστήριον οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι
 προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου
 ἀνὰ τὴν πόλιν ὥς τεθνεὼς εἶη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισ-
 βασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν
 ἵκοντα ἐξ Ἀρτιάκης πόλιος, φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι
 ἐπὶ Κυζίκου καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτου μὲν
 ἐντεταμένως ἀμφισβαστεῖν, τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ
 νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφῆιον παρεῖναι ἔχοντας τὰ πρόσφορα
 ὥς ἀναιρησομένους. ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος οὔτε
 τεθνεῶτα οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ
 ἐβδόμῳ ἔτει φανέντα αὐτὸν ἐς Προκοννήσον ποιῆσαι
 τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέ-
 15 εται, ποιήσαντα δὲ ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα
 μὲν αἱ πόλεις αὗται λέγουσι, τάδε δὲ οἶδα Μεταποντί-
 νοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν
 τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκο-

σίοις, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὗρισκον. Μεταποντῖνοί φασι αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν χώραν κελεύσαι βωμὸν Ἀπόλλωνος ἰδρύσασθαι καὶ Ἀριστέῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστέναι· φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώραν, καὶ αὐτὸς οἱ ἔπεσθαι ὁ νῦν ἔων Ἀριστέης· τότε δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ· καὶ τὸν μὲν εἰπόντα ταῦτα ἀφανισθῆναι, σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας τὸν θεὸν ἐπειρωτῶν ὅ τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι, πειθόμενοι δὲ ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα ποιῆσαι ἐπιτελέα, καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέῳ παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστέασι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἴδρται. Ἀριστέῳ μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὅδε ὁ λόγος ὅρμηται λέγε- 16
σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅ τι τὸ κατύπερθε ἐστὶ· οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαιμένου δύναμαι πυνθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προ-
σώτερόν Ἰσσηδόνων ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων ἐφησε ἀπικέσθαι, ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσση-
δόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἐπὶ μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξι-
κέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεῖντέων ἐμ- 17
πορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πόσης τῆς Σκυθίης), ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδα

νέμονται ἔόντες Ἕλληνες Σκύθαι, ὑπὲρ δὲ τούτων ἄλλο
 ἔθνος οἷ Ἀλιζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλι-
 πίδααι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτ' Ἀλιζώνησι ἐπασκένουσι
 σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι καὶ σιτεύονται, καὶ κρόμνα καὶ
 σκόροδα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλιζώνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσι σπεύρουσι
 τὸν σῖτον ἀλλ' ἐπὶ πρήσι. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
 κέουσι Νευροί, Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον
 ἔρημος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ
 τὸν Ὑπανν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βο-
 18 ρυσθένεος. ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θα-
 λάσσης πρῶτον μὲν ἡ Ἰλαίη, ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω ἰόντι
 οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκούντες
 ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενεῖτας, σφέας
 δὲ αὐτοὺς Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι
 νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ,
 κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὐνομα κέεται Παντικίπης·
 τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα
 ἡμερέων ἑνδεκά· ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἔρημός ἐστι
 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
 ἔθνος ἕν ἰδιον καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τού-
 των κατύπερθε ἔρημος ἤδη ἀληθέως καὶ ἔθνος ἀνθρώ-
 19 πων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῶν
 γεωργῶν τούτων Σκυθέων διαβάντι τὸν Παντικίπην
 ποταμὸν νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπεύ-
 ροντες οὐδὲν οὔτε ἀροῦντες· ψιλὴ δὲ δεινδρέων ἡ πᾶσα
 αὕτη [γῆ] πλην τῆς Ἰλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ
 πρὸς τὴν ἡῶ ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται
 20 χώρην κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. πέρην δὲ
 τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα βασιλήϊά ἐστι καὶ

Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλείστοι καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι· κατήκουσι
 δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβροίην ἐς τὴν Ταυρικὴν, τὸ
 δὲ πρὸς ἡῶ ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν
 γενόμενοι ὥρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος
 τὸ ἐμπόριον τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατή-
 κουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς
 βορέην ἄνεμον τῶν βασιλῆων Σκυθίων οἰκέουσι Με-
 λαρχλαιοι, ἄλλο ἔθνος καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαρχλαί-
 ων δὲ τὸ κατύπερθε λίμναι καὶ ἔρημος ἐστὶ ἀνθρώ-
 πων, κατ' ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ ποταμὸν ²¹
 διαβάντι οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων
 Σαυροματέων ἐστί, οὗ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς
 Μαιήτιδος λίμνης νέμονται τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον,
 ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν ἑοῦσαν ψιλὴν καὶ
 ὑγρῶν καὶ ἡμέρων δενδρέων· ὑπεροικέουσι δὲ τούτων
 δευτέραν λάξιν ἔχοντες Βουδίνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν
 δασέαν ὕλη παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς ²²
 βορέην ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος ἐπ' ἡμερέων ἐπτα ὁδόν,
 μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώ-
 την ἄνεμον νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ
 ἰδίον· ζῶσι δὲ ἀπὸ θήρης, συνεχέες δὲ τούτοις ἐν
 τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα-
 κέται Ἰύρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζῶντες τρόφῳ τοι-
 ῷδε· λοχᾶ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς, τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ
 πᾶσαν τὴν χώραν· ἵππος δὲ ἐκάστῳ δεδιδαγμένος ἐπὶ
 γαστέρα κείσθαι ταπεινότητος εἵνεκα ἔτοιμός ἐστι καὶ
 κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου,
 τοξεύσας [καὶ] ἐπιβάς ἐπὶ τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων
 ἔχεται. ὑπὲρ δὲ τούτων τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι

οἰκέουσι Σκυθῆαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιλείων Σκυθῶν
 ἀποστάντες καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον.
 23 μέχρ' ἂν μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας ἐστὶ ἡ
 καταλεχθεῖσα πᾶσα πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγαιος, τὸ δ'
 ἀπὸ τούτου λιθώδης τέ ἐστι καὶ τρηχέα. διεξελθόντι
 δὲ καὶ τῆς τρηχέως χῶρον πολλὸν οἰκέουσι ὑπώρεαν
 ὄρεων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φα-
 λακροὶ ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλει
 ὁμοίως, καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα, φωνὴν
 δὲ ἰδίην ἰέντες, ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ, ζῶντες
 δὲ ἀπὸ δεινδρέων. ποτικὸν μὲν οὖνομα τῷ δεινδρέῳ
 ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ σκέην μάλιστα καὶ
 καρπὸν δὲ φορέει κυάμω ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει· τοῦτο
 ἐπεὶ γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοις, ἀπορρέει δὲ
 ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν, οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι
 ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο καὶ λείχουσι καὶ γάλακτι συμμίσγοντες
 πίνουσι, καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πα-
 λάδας συντιθεῖσι καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλὰ ἐστὶ· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι αἱ νομαὶ αὐ-
 τῷ εἰσί. ὑπὸ δεινδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκεται, τὸν μὲν
 χειμῶνα ἐπεὶ τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλῳ στεγνῷ
 λευκῷ, τὸ δὲ θέρος ἄνευ πύλου. τούτους οὐδεὶς ἀδι-
 κέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδὲ τι
 ἀρήριον ὄπλον ἐκτέεται. καὶ τοῦτο μὲν τοῖσι περιοικέ-
 ονσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες, τοῦτο δέ,
 ὅς ἂν φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδι-
 24 κέεται· οὖνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι. μέχρ' ἂν νῦν
 τῶν φαλακρῶν τούτων πολλὴ περιφανείῃ τῆς χώρας
 ἐστὶ καὶ τῶν ἔμπροσθε ἐθνέων· καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς
 ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πυνθίσθαι,

καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθένεος τε ἐμπορίου καὶ τῶν
 ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἷ ἂν ἔλθωσι
 εἰς αὐτούς, δι' ἐπὶ ἐρμηνέων καὶ δι' ἐπὶ γλωσσέων
 διαπρήσσονται. μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται, τὸ 25
 δὲ τῶν φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε
 φράσαι· ὕρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβρατα καὶ οὐδεὶς
 σφρα ὑπερβαίνει· οἱ δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκείν τὰ ὕρεα αἰγίποδας ἄν-
 ὄρας, ὑπερβάντι δὲ τούτους ἀνθρώπους ἄλλους οἷ τὴν
 ἐξέμῃνον κατεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι [τὴν]
 ἄρχην. ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἡῶ τῶν φαλακρῶν γινώ-
 σκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκούμενον, τὸ μὲντοι
 κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον οὐ γινώσκεται οὔτε τῶν
 φαλακρῶν οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τού- 26
 τῶν λεγόντων. νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγον-
 ται χρᾶσθαι· ἐπεὶ ἂν ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατήρ, οἱ προσή-
 κοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα καὶ ἔπειτα ταῦτα
 θύσαντες καὶ καταταμώντες τὰ κρέα κατατάμνουσι καὶ
 τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα, ἀναμίζαντες δὲ
 πάντα τὰ κρέα δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν
 αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες καταχρυσοῦσι καὶ
 ἔπειτα ἕτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπε-
 τείους ἐπιτελείοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰ
 περ Ἑλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι
 λέγονται εἶναι, ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι
 ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι, τὸ δὲ ἀπὸ 27
 τούτων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες τοὺς
 μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας
 γρυπας εἶναι, παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες
 λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν,

καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα
 28 γὰρ ἔν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ ὀφθαλμόν. δυσχε-
 μερος δὲ αὕτη ἢ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί
 ἐστὶ, ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος ὁλός
 γίνεται κρυμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας πηλὸν οὐ ποιή-
 σεις, πῦρ δὲ ἀνακαίων ποιήσεις πηλόν· ἢ δὲ θάλασσα
 πήγνυται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος, καὶ ἐπὶ
 τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι
 στρατεύονται καὶ τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς
 τοὺς Σίνδους. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατε-
 λέει χειμῶν ἐών, τοὺς δ' ἐπιλοίπους τέσσερας ψύχει
 αὐτόθι ἐστὶ. κενώρισταί δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρεῖς
 πούς πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χει-
 μῶσι, ἐν τῷ τὴν μὲν ὥραίην οὐκ ὕει λόγον ἄξιον
 οὐδέν, τὸ δὲ θέρος ὕων οὐκ ἀνιεῖ. βρονταὶ τε ἡμῶς
 τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρος
 δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς
 τέρας θωμάζεται· ὡς δὲ καὶ ἦν σεισμός γένηται, ἦν τε
 θέρος ἦν τε χειμῶνος, ἐν τῇ Σκυθικῇ τέρας νενομί-
 σται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦ-
 τον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται ἀρχὴν· τῇ δὲ
 ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἐστεῶτες ἀποσφακελίζουσιν,
 29 ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ τὸ
 γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρει
 αὐτόθι· μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος
 ἐν Ὀδυσσεΐῃ ἔχον ὧδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραιοὶ τελέθουσι,
 ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνε-
 σθαι τὰ κέρεια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει
 30 κέρεια τὰ κτήνεα ἀρχὴν ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα

μὲν νυν διὰ τὰ ψύχρα γίνεται ταῦτα· θωμάζω δέ (προσ-
 θήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίξητο) ὅτι ἐν
 τῇ Ἑλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δυνέεται γίνεσθαι ἡμίονοι,
 οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος οὔτε ἄλλου φανεροῦ
 αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἑλεῖοι ἐκ κατάρης τευ
 οὐ γίνεσθαι σφίσι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὰν προσίῃ ἡ ὥρη
 κνίσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιο-
 χώρους αὐτὰς καὶ ἐπειτὰ σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσει
 τοὺς ὄνους, ἐς ὃ ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἐπειτα
 δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. περὶ δὲ τῶν πτερῶν τῶν Σκύ- 31
 θαι λέγουσι ἀνάπλεον εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τούτων εἶ-
 νεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου
 οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτῶν γνώμην· τὰ κατ-
 ὑπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ
 τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἶκός· ἤδη ὦν
 ὅστις ἀγκύθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ
 λέγω· οἶκε γὰρ ἢ χιὼν πτεροῦσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα
 τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀνοίκητα τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ
 τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ εἰκάζοντας τὴν χιόνα
 τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν.
 ταῦτα μὲν νυν τὰ λέγεται μακρότατα εἰρηται.

Ὑπερβορέων δὲ πέρι ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι 32
 λέγουσι οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
 ὅρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι
 οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μου-
 νοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδω μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ-
 βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνουσι,
 εἰ δὴ τῷ ἐόντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.
 πολλῶ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν Δῆλιοι λέγουσι, φά- 33
 μενοι ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν ἐξ Ὑπερβορέων

φερόμενα ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας, ἀπὸ δὲ Σκυθῶν
 ἤδη δεχομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους κο-
 μίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτω ἐπὶ τὸν Ἀδρίην.
 ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτους
 Λαδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι, ἀπὸ δὲ τούτων κατα-
 βαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον καὶ διαπορεύεσθαι ἐς
 Εὐβοίαν, πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν μέχρι Καρύστου,
 τὸ δ' ἀπὸ ταύτης ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Καρυστίους γάρ
 εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον, Τηνίους δὲ ἐς Ἀήλον.
 ἀπικνέεσθαι μὲν νῦν οὕτω ταῦτα τὰ ἱρὰ λέγουσι ἐς
 Ἀήλον, πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας
 τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Ἀήλιοι εἶναι Ὑπερ-
 όην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἴ-
 νεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας
 πέντε πομπούς, τούτους οἳ νῦν Περφερέες καλέονται,
 τιμὰς μεγάλας ἐν Ἀήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερ-
 βορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν,
 δευνὰ ποιευμένους εἰ σφας αἰεὶ καταλάμπεται ἀποστέλ-
 λοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς
 οὖρους τὰ ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ τοῖσι
 πλησιοχώροισι ἐπισκήπτειν κελεύοντας προπέμπειν σφέα
 ἀπὸ ἐωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προ-
 πεμπόμενα ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Ἀήλον· οἶδα δὲ
 αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον προσφερέει,
 τὰς Θρηίσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι
 τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης
 34 ἐρδούσας τὰ ἱρὰ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτας οἶδα ποι-
 εύσας, τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων
 τελευτησάσῃσι ἐν Ἀήλῳ κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ
 παῖδες οἱ Ἀηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀπο-

ταμνόμεναι καὶ περὶ ὕψος αὐτῶν εἰλίξασθαι ἐπὶ τὸ σῆμα
 τιθεῖσι (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι
 ἀριστερῆς χειρὸς, ἐπιπέφυκε δὲ οἱ ἐλαίῃ), ὅσοι δὲ
 παῖδες τῶν Ἀηλίων περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν
 τριχῶν [προ]τιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὐταὶ μὲν
 δὴ ταύτην τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Ἀήλου οἰκητόρων,
 φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ τὴν Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν, 35
 ἐούσας παρθένους ἕξ Ὑπερβορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς
 τούτους ἀνθρώπους πορευομένας ἀπικέσθαι ἐς Ἀἴαντον
 ἐν πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν
 νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν
 ἐτάξαντο φῶρον ἀπικέσθαι, τὴν δὲ Ἀργὴν τε καὶ τὴν
 Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι καὶ
 σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων· καὶ γὰρ ἀγεί-
 ρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπανομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν
 τῷ ὕμνῳ τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ Ἀνκίος ἐποίησε, παρὰ
 δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας ὕμνεϊν
 Ὠπὶν τε καὶ Ἀργὴν ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας
 (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὕ-
 μνους ἐποίησε ἐκ Ἀνκίης ἐλθὼν τοὺς ἀειδομένους ἐν
 Ἀἴαντι), καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ
 τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τὴν Ὠπίος τε καὶ
 Ἀργῆς ἀναισιμονῆσαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐ-
 τέων ἐστὶ ὑπὸ σπυγῶν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμ-
 μένη, ἀρχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστυοτορίου.

Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ 36
 περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου
 οὐ λέγω, [λέγων] ὥς τὸν διῖτον περιέφερε κατὰ πᾶσαν
 γῆν οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἴσι ὑπερβόρεοί τινες
 ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων

γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη καὶ οὐδένα νόον
 ἔχοντως ἐξηγησάμενον. οἱ Ὁκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι
 πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὥς ἀπὸ τόρνου, καὶ
 τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεύντων ἴσην. ἐν ὀλίγοις
 γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἐκάστης αὐτέων καὶ οἷ
 τίς ἐστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

- 37 Πέρσαι οἰκεῦσιν κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν
 τὴν Ἐρυθρὴν καλομένην· τούτων δ' ὑπεροικέουσι
 πρὸς βορέῳ ἀνέμου Μῆδοι, Μήδων δὲ Σάσπειρες, Σά-
 σπείρων δὲ Κόλχοι κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορήνῃν θά-
 λασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσαρα
 38 ἔθνηα οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ
 τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀκταὶ διφράσαι ἀπ' αὐτῆς κατατεί-
 νουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγγέσομαι. ἐνθεν μὲν
 ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρα τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσις ἀρξαμένη
 παρατίθεται ἐς θάλασσαν παρὰ τε τὸν Πόντον καὶ τὸν
 Ἑλλήσποντον μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωικοῦ, τὰ δὲ πρὸς
 νότον ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μυριανθρικοῦ κόλ-
 που τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν
 μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ
 39 ἔθνηα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρα
 τῶν ἀκτέων, ἡ δὲ δι' ἑτέρα ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη
 παρατίθεται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, ἥ τε Περσικὴ
 καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη ἡ Ἀσσυρίη καὶ ἀπὸ Ἀσ-
 συρίης ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη, οὐ λήγουσα εἰ μὴ
 νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Λαρεῖος ἐκ
 τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινί-
 κης ἀπὸ Περσέων χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι, τὸ
 δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ
 ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συρίην τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἴ-

γυπτου, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μούνα.
 ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἐσπέρας τῆς Ἀσίης 40
 ἔχοντά ἐστι, τὰ δὲ κατόπερθε Περσέων καὶ Μήδων
 καὶ Σασπειρών καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον
 ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα,
 πρὸς βορέῳ δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα καὶ ὁ Ἀράξης
 ποταμός, ὧν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς
 Ἰνδικῆς οἰκέεται ἡ Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης ἔρημος
 ἦδη τὸ πρὸς τὴν ἡῶ, οὐδὲ ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἶον δὴ
 τι ἐστί. τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί, ἡ δὲ 41
 Αἰβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου
 Αἰβύη ἦδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἰγυπτου ἡ ἀκτὴ
 αὕτη στεινὴ ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν δέκα μυριάδες εἰσὶ ὁργυίων, αὗται
 δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στεينوῦ τοῦ-
 του κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἡ ἀκτὴ ἥτις Αἰβύη
 κέκληται.

Θωμάζω ὦν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων Αἰ- 42
 βύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ
 διαφέροντα αὐτέων ἐστί· μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέ-
 ρας παρήκει ἡ Εὐρώπη, εὖρεος δὲ πέρι οὐδὲ συμβέλλειν
 ἄξιον φαίνεται μοι εἶναι. Αἰβύη μὲν γὰρ δημοῦ
 ἑωυτὴν ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὕσον αὐτῆς πρὸς τὴν
 Ἀσίην οὐρίξει, Νεκῶ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρώτου
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν καταδέξαντος, ὃς ἐπεῖτε τὴν διώρυχα
 ἐπαύσατο ὁρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς
 τὴν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἔνδρας πλοί-
 υσι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλέων στηλέων
 διεκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορρῆν θάλασσαν καὶ οὕτω ἐς
 Αἶγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ

τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν
 ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἂν σπέ-
 ρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκαστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες
 γινοιάτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον· θερίζαντες δ' ἂν
 τὸν αἶτον ἔπλεον, ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων τρίτῃ
 ἔτει κάμψαντες Ἡρακλέας στήλας ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον.
 καὶ ἔλεγον ἑμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλω δὲ [δῆ] τεφ, ὡς
 περιπλέοντες τὴν Λιβύην τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιὰ.
 48 οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον, μετὰ δὲ Καρχη-
 δόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος
 ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτο πεμφθεὶς, ἀλλὰ δείσας τό τε μῆκος τοῦ πλόου
 καὶ τὴν ἐρημίην ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν
 ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου
 τοῦ Μεγαβύζου ἐβίβαστο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος
 αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ
 Ξέρξῳ βασιλέως ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος ἐοῦσα Δα-
 ρείου ἀδελφεῇ παραιτήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ξημίην
 ἐπιθήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γάρ οἱ ἀνάγκην ἔσε-
 σθαι περιπλέειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται περιπλέον αὐτὴν ἐς
 τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ
 τούτοισι ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον καὶ λα-
 βὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων ἔπλεε ἐπὶ Ἡρα-
 κλέας στήλας· διεκπλώσας δὲ καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτή-
 ριον τῆς Λιβύης τῷ οὐνομα Σολδοίς ἐστί, ἔπλεε πρὸς
 μεσαμβρίην, περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι
 μησί, ἐπεῖτε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω
 ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ
 βασιλέα Ξέρξην ἔλεγε φᾶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν ἐσθῆτι φοινικίῃ διαχρεωμένους,

οὐ ὅπως σφεῖς καταγοίατο τῇ νηὶ φεύγεσκον πρὸς τὰ ὄρεα καταλείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς αἴτιον τόδε ἔλεγε, τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐστι εἶναι προβαίνειν ἀλλ' ἐνίσχυσθαι. Ξέρξης δὲ οὗ [οἱ] συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἄεθλον ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦτον δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμιον, ἐπεῖτε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότην τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὖνομα ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη, ὅς 44 βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμόν, ὅς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῦ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ ὀρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυκῆς γῆς ἐπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν, διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες τριηκοστῶ μνηὶ ἐπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χώρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας τοὺς πρότερον εἶπα ἀπέστειλε περιπλέειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχράτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὅμοια παρεχομένη τῇ Λιβύῃ.

Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινω- 45 σκόμενη, οὔτε τὰ πρὸς ἡλίον ἀνατέλλοντα οὔτε τὰ πρὸς

βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκει δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρως παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτεν μὴ εἰούση γῇ οὐνόματα τριγάρσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαίητην καὶ Πορθμήϊα τὰ Κυμέρια λέγουσι), οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Αἰβύη μὲν ἐπὶ Αἰβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα γυναικὸς αὐτόχθονος, ἣ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τοῦτου μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος Αὐδοί, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ τοῦ Κότυος τοῦ Μάνεω κεκληῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἐπ' ὅτεν καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκληῆσθαι Ἀσιάδαι· ἣ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος ὥσπερ αἱ ἑτέραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται εἰσῆσθαι καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἣτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Λυκίην. ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρήσθω· τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτῶν χρησόμεθα.

- 46 Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο [ὁ] Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεα ἀμαθέστατα· οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι οὔτε

ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
 ἔθνεος καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
 τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων σοφώτατα
 πάντων ἐξεύρεται τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τὰ μέντοι ἄλλα
 οὐκ ἔγναι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρεται ὥστε
 ἔκφυγεῖν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ βουλο-
 μένους τε ἐξευρεθῆναι καταλαβεῖν μὴ οἶδον τε εἶναι·
 τοῖσι γὰρ μήτε ἔσται μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ
 φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες μὴ
 ἀπ' ἀρότου ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τέ σφι ἢ ἐπὶ
 ξυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπο-
 ροι προσμίσγειν; ἐξεύρεται δὲ σφι ταῦτα τῆς τε γῆς 47
 ἐούσης ἐπιτηδέης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμ-
 μάχων· ἢ τε γὰρ γῆ ἐούσα πεδιάς αὕτη ποιῶδης τε
 καὶ εὐνδρός ἐστι, ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῶ
 τῶ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων.
 ὅσοι δὲ ὀνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτῶν καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ
 θαλάσσης, τούτους ὀνομανέω. Ἰστρος μὲν πεντάστομος,
 μετὰ δὲ Τύρης τε καὶ Ὑπανίς καὶ Βορυσθένης καὶ Παν-
 τικάης καὶ Ὑπάκυρις καὶ Γέρος καὶ Τάναϊς· ῥέουσι
 δὲ οἷδε κατὰ τὰδε. Ἰστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν 48
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωντῶ ῥέει
 καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος, πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης
 τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέ-
 γονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ
 δὲ οἷδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες, διὰ μὲν γε τῆς Σκυ-
 θικῆς χώρας πέντε μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πό-
 ρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν, καὶ ἄλλος Τιά-
 ραντος καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις καὶ Ὀρδησσός. ὁ
 μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν μέγας καὶ πρὸς ἡῶ

ῥέων ἀνακοινοῦται τῷ Ἰστροῦ τὸ ὕδωρ, ὃ δὲ δεύτερος
 λεχθεὶς Τιάραντος πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον καὶ ἐλάτ-
 τω, ὃ δὲ δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησ-
 σὸς διὰ μέσου τούτων ἰόντες ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον.
 οὗτοι μὲν αὐθιγενέες Σκυθικοὶ ποταμοὶ συμπληθύνουσι
 αὐτόν, ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμ-
 49 μίσγεται τῷ Ἰστροῦ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν
 τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον ἐσβάλ-
 λουσι ἐς αὐτόν, Ἀτλας καὶ Αὔρας καὶ Τίβισις· διὰ δὲ
 Θρηίκης καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες Ἀθρὺς
 καὶ Νόης καὶ Ἀρτένης ἐκδιδούσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ ὄρεος Ῥοδόπης Σκίος ποταμὸς μέσον
 σχίζων τὸν Αἴμον ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς ἐσβάλλει ἐς
 πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν καὶ ἐς ποταμὸν Βρογγον, ὃ δὲ
 Βρογγος ἐς τὸν Ἰστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἰόντας με-
 γάλους ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρας
 Ὀμβρικῶν Κάρπις ποταμὸς καὶ ἄλλος Ἀλπις πρὸς βο-
 ρέην ἄνεμον καὶ οὗτοι ῥέοντες ἐκδιδούσι ἐς αὐτόν.
 ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰστρος, ἀρξά-
 μενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ
 Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ
 πάσης τῆς Εὐρώπης ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθικῆς ἐσ-
 50 βάλλει. τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων καὶ ἄλλων πολ-
 λῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ γίνεται ὁ Ἰστρος
 ποταμῶν μέγιστος, ἐπεὶ ὕδωρ γε ἔν πρὸς ἔν συμβάλ-
 λειν ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατέει· ἐς γὰρ δὴ τοῦτον
 οὔτε ποταμὸς οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐκδιδούσα ἐς πληθὺς
 οἷ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἐν τε θέρει καὶ χει-
 μῶνι ὁ Ἰστρος κατὰ τοιόνδε τι, ὥς ἐμοὶ δοκέει· τοῦ

μὲν χειμῶνός ἐστι ὅσος περ ἐστί, ὀλίγῳ τε μέζων τῆς
 ἑαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χει-
 μῶνος πάμπαν ὀλίγῳ, νιφετῷ δὲ πάντα χροῖται. τοῦ
 δὲ θέρους ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα
 ἀμφιλαφής, τηκομένη πάντοθεν ἐκδίδοι ἐς τὸν Ἰστρον.
 αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐκδιδούσα ἐς αὐτὸν συμπληθύνει καὶ
 ὕμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ
 θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἑαυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλ-
 κεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσοῦτῳ τὰ συμ-
 μισγόμενα τῷ Ἰστροῦ πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ
 περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα ἀντισήκωσις
 γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστι ὁ 51
 Ἰστρος, μετὰ δὲ τοῦτον Τύρης, ὃς ἀπὸ βορρᾶ μὲν
 ἀνέμον ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης
 ἢ οὐρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ
 δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται
 καλέονται. τρίτος δὲ Ἰπτανὶς ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν ἐκ 52
 τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης τὴν πέριξ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη
 αὕτη ὀρθῶς μῆτηρ Ἰπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων
 ὁ Ἰπτανὶς ποταμὸς ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
 βραχὺς καὶ γλυκὺς ἐτι, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς θαλάσσης
 τεσσέρων ἡμερέων πλόον πικρὸς αἰνῶς. ἐκδίδοι γὰρ
 ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή, οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρή, ἢ με-
 γάθει σμικρὴ ἐοῦσα κερνᾷ τὸν Ἰπανιν, ἔοντα ποταμὸν
 ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἐστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐροῖσι
 χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθίων καὶ Ἀλιζώνων· οὐ-
 νομα δὲ τῇ κρήνῃ καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ Σκυθιστὶ
 μὲν Ἐξαμπαῖος, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Ἰραὶ

ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ
 Ἵππυς κατὰ Ἀλιζῶνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἀποστρέψας
 53 ἑκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον. τέταρτος δὲ Βορυσθένης ποταμός, ὃς ἐστὶ μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τούτων καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας οὔτι μούνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γάρ οὐκ οἶά τέ ἐστι συμβαλεῖν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους, πίνεσθαι τε ἡδιστός ἐστι, ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι, σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται, ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἢ χώρη, βαθυτάτη. ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι πηγνυνται ἕπλετοι. κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρσχευσιν, ἄλλα τε πολλὰ θωμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γέρρου χώρον, ἐς τὸν τεσσαράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γινώσκειται ῥέων ἀπὸ βορρῆς ἀνέμου, τὸ δὲ κατ' ἑπερθε δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι· φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθίων τὴν χώραν· οὗτοι γάρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μούνον δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς, δοκέω δέ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀρχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵππυς ἐς τῶντ' ἕλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων ἐὼν ἔμβολον τῆς χώρας Ἰππόλεω ἄκρη καλεῖται, ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Διμήτρος ἐνίδρυσται· πέρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ἵππῳ Βορυσθενεῖται κατοικηνται.

ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν, μετὰ δὲ τοῦ- 54
 τους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος τῷ ὄννομα Παντικίπης·
 ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέα τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ
 μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένης νεμόνται οἱ
 γεωργοὶ Σκύθαι, ἐκδιδού δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην, παραμει-
 ψάμενος δὲ ταύτην τῷ Βορυσθένει συμμίσγεται. ἔκτος 55
 δὲ Ὑπάκυρις ποταμός, ὃς ὀρμᾷται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ
 μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων ἐκδιδού κατὰ
 Καρκινίτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην
 καὶ τὸν Ἀχιλλήιον δρόμον καλεόμενον. ἑβδομος δὲ 56
 Γέρρος ποταμός ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένης
 κατὰ τοῦτο τῆς χώρας ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης.
 ἀπέσχισται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου, ὄννομα δὲ
 ἔχει τό περ ὁ χώρος αὐτός, Γέρρος, ῥέων δὲ ἐς θά-
 λασσαν οὐρῶναι τὴν τε τῶν νομάδων χώραν καὶ τὴν
 τῶν βασιληίων Σκυθέων, ἐκδιδού δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν.
 ὀγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμός, ὃς ῥέει τἀνέκαθεν ἐκ 57
 λίμνης μεγάλης ὀρμώμενος, ἐκδιδού δὲ ἐς μέζω ἐτι
 λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ οὐρῶναι Σκύθας τε τοὺς
 βασιληίους καὶ Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλ-
 λος ποταμός ἐσβάλλει τῷ ὄννομά ἐστι Ὑργις. τοῖσι μὲν 58
 δὴ ὀνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκεν-
 ἔδεται, τοῖσι δὲ κτήνεσι ἣ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυ-
 θικῇ ἐστι ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστι σταθμώσασθαι ὅτι
 τοῦτο οὕτω ἔχει.

Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι, τὰ δὲ 59
 λοιπὰ νόμαια κατὰ τὰδε σφι διακέεται. θεοὺς μὲν μού-
 νους τοῦσδε ἱλάσκονται, Ἰστίην μὲν μάλιστα, ἐπὶ δὲ
 Δία τε καὶ Πῆν, νομίζοντες τὴν Πῆν τοῦ Διὸς εἶναι

γυναῖκα, μετὰ δὲ τούτους Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανὴν
 Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάν-
 τες Σκῦθαι νενομίκασι, οἱ δὲ [καλεόμενοι] βασιλῆοι
 Σκῦθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. ὀνομάζεται δὲ
 Σκυθιστὶ Ἰστίη μὲν Ταβιτί, Ζεὺς δὲ ὁρθότατα κατὰ
 γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος, Γῇ δὲ Ἀπὸ
 Ἀπόλλων δὲ Οἰτύσυρος, οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτῃ Ἀργίμ-
 πασα, Ποσειδέων δὲ Θαγμιασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ
 βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν πλὴν Ἄρεϊ
 60 τούτῳ δὲ νομίζουσι. θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε
 περὶ πάντα τὰ ἱερὰ ὁμοίως, ἐρδομένη ᾧδε· τὸ μὲν ἱερίον
 αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἕστηκε,
 ὃ δὲ θύων ὑπισθε τοῦ κτήνεος ἕστεως σπάσας τὴν ἄρ-
 χὴν τοῦ στρόφου καταβάλλει μιν, πίπτοντος δὲ τοῦ
 ἱερίου ἐπικαλεῖ τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ καὶ ἔπειτα βρόχῳ
 περὶ ὧν ἔβαλε τὸν ἀνχένα, σκυταλίδᾳ δὲ ἐμβαλὼν
 περιάγει καὶ ἀποπνίγει, οὔτε πῦρ ἀνακαύσας οὐδέ
 καταρξάμενος οὔτ' ἐπισπείσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀπο-
 61 δείρας τράπεται πρὸς ἔψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθί-
 κῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης ᾧδε σφι ἔς τὴν ἔψησιν τῶν
 κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἀποδείρωσι τὰ ἱερία, γυμνοῦσι
 τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὲ ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν
 τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λε-
 σβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλὰ μέ-
 ζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ
 ὀστέα τῶν ἱερίων· ἣν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ
 ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱερίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα
 καὶ παραμύξαντες ὕδωρ ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ
 αἰθεται κάλλιστα, αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως
 τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε

ἑαυτὸν ἐξέψει καὶ τᾶλλα ἱρήια ἑαυτὸ ἕκαστον. ἐπεὶ δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθε. θύουσι δὲ καὶ τὰ ἄλλα πρόβατα καὶ ἵππους μάλιστα.

Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι καὶ 62
ταῦτα τῶν κτηνέων, τῷ δὲ Ἄρει ὧδε· κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι ἐν τῷ ἀρχίῳ ἐσίδρυσταί σφι Ἄρεος ἱρὸν τοῖονδε· φρυγάνων φάκελοι συννευέαται ὅσον τε ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον. ἄνω δὲ τοῦτου τετραγώνον ἄπεδον πεποιήται, καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν ἐπιβατόν. ἕτερος δὲ ἑκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων. ἐπὶ τοῦτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἱδρυσταὶ ἀρχαῖος ἑκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τοῦτω δὲ τῷ ἀκινάκῃ θυσίας ἐπετίους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων, καὶ δὴ καὶ τοισίδ' ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους ἂν τῶν* πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἓνα θύουσι τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροῖῳ· ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἕγρος καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεω. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο, κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὥμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ ἐς τὸν ἡέρα λείψαι καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται· χεῖρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται καὶ χωρὶς ὁ νεκρός.

- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστᾶσι, ὅσι δὲ οὗτοι
οὐδὲν νομίζουσι οὐδὲ τρέφειν ἐν τῇ χώρῃ τὸ παράπαν
64 θέλουσι. τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ᾧδέ σφι διακίεσθαι
ἐπεὶ τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ
αἵματος ἐμπίνει· ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ
τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας
μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς ληΐης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λά-
βωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπον
τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβόμενος
τῆς κεφαλῆς ἐκσεῖει, μετὰ δὲ σαρκίσας βοὸς πλευρῇ
δέσσει τῇσι χερσὶ, ὀργάσας δὲ αὐτὸ ἅτε χειρόμακτρον
ἐκτιγται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς
ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ ἀγάλλεται· ὅς γὰρ ἂν
πλεῖστα [δέσματα] χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος
κίεσθαι. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδεσμάτων καὶ
χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ πη-
βαίτας· πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας
νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυξι καλύπτρας
τῶν φαριτρέων ποιεῦνται· δέσμα δὲ ἀνθρώπου καὶ
παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων πάντων
λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας
ἐκδείραντες καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἵππων πε-
65 ριφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται, αὐτὰς
δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων
ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας [ἕκαστος] πᾶν τὸ ἐνεργε τῶν
ὀφρύων ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν μὲν ἡ πένης, ὁ δὲ ἐξωθεν
ὠμοβοέην μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἦν δὲ [ἡ]
πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ κατα-
χρυσώσας οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ
ἐκ τῶν οἰκηίων, ἦν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦν ἐπι-

κρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεί. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόν-
των τῶν ἂν λόγον ποιήται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παρα-
φέρει καὶ ἐπιλέγει ὥς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσ-
εθήκοντο καὶ σφεων αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδρα-
γαθίην λέγοντες. ἔπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νο- 66
μάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἔωυτοῦ νομῷ κινῶν κρητῆρα
οἶνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθῶν τοῖσι ἄνδρες
πολίμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργα-
σμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἶνου τούτου, ἀλλ'
ἡτιμωμένοι ἀποκατέεται· ὄνειδος δὲ σφί ἐστι μέγιστον
τούτου· ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας
ἀραιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες
πίνουσι ὁμοῦ.

Μέντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοί, οἳ μαντεύονται 67
ῥάβδοις ἱετήρησι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὶ φασκέλους ῥάβδων
μέγλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ διεξειλίσσουσι αὐ-
τούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι,
ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω
καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν σφί ἡ μαν-
τικὴ πατρώϊη ἐστὶ, οἱ δὲ Ἑνάρεις οἱ ἀνδρόγυννοι τὴν
Ἀφροδίτην σφίσι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν
φλοιῷ μαντεύονται· ἐπεὶ τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ,
διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοις τοῖσι ἔωυτοῦ καὶ διαλύων 68
τοῦ. ἐπεὶ δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθῶν κάμη, μεταπέμ-
πεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας
μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέ-
γουσι οὗτοι ὥς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὥς τὰς βασι-
ληίας ἰστίας ἐπιώρηκε ὃς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἄστων
τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βασιληίας ἰστίας νόμος Σκυ-
θησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὁμνῦναι τότε ἐπεὶ τὸν μέγιστον

ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνῦναι. αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἔγ-
 ραι οὗτος τὸν ἄν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον δὲ
 ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὥς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ
 μαντικῇ τὰς βασιληίας ἰστίας καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ
 βασιλεύς· ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ
 δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μετα-
 πέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἦν μὲν καὶ
 οὗτοι ἰσορῶντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆ-
 σαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ
 χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων·
 ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεσσι
 μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι· ἦν ὧν οἱ πλεῖντες τὸν ἄνθρω-
 πον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων
 69 αὐτοῖσι ἀπολλυσθαι. ἀπολλῦσι δὴτα αὐτοὺς τρόπῳ
 τοιῷδε· ἐπεὶ ἄμαξαν φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποξεί-
 ξωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντιας καὶ χεῖρας ὁπίσω
 δῆσαντες καὶ στομώσαντες κατεργνῶσι ἐς μέσα τὰ φρύ-
 γανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπιδίσι φοβήσαντες τοὺς
 βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάντισι βόες,
 πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὶ αὐτῶν
 ὁ ὄρυμνος κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας κα-
 λέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασιλεύς, τούτων οὐδὲ
 τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ
 δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ.

70 Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε πρὸς τοὺς ἄν ποι-
 εῶνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγγέαντες
 αἶμα συμμίσχουσιν τῶν τὸ ὄρκιον ταμνομένων, τύψαν-
 τες ὑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος
 καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκην καὶ

οἰστοὺς καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὕρκιον ποιεῦμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστοι ἕξιοι.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσι, ἐς ὃ ὁ 71 Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὶ σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὕρνημα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετραγώνον, ἔτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρόν, κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυέρου κεκομμένου καὶ θυμὴματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀννήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλλα ἔθνος. οἱ δὲ ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρόν, ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆιοι Σκύθαι· τοῦ ὧτος ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ὄνα καταμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν τῇ ἀμάξῃ τοῦ βασιλέως τὸν νέκυν ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφι ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι καὶ ἔπειτα ῥιπὴ καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνέξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἶνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἱπποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιηφόρον καὶ ἵππους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς καὶ φιάλας χρυσείας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποι-

ἦσαντες χοῦσι πάντες χῶμα [μέγα], ἀμιλλώμενοι καὶ
 72 προθυμεύμενοι ὥς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περι-
 φερομένου αὐτῖς ποιεῦσι τοιόνδε· λαβόντες τῶν λοιπῶν
 θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδευτάτους (οἱ δὲ εἰσὶ Σκυθῶν
 ἑγγενεῖς· οὗτοι γὰρ θεραπεύουσι τοὺς ἀν' αὐτοὺς ὁ βα-
 σιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνηται δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θερά-
 ποιηται), τούτων ὧν τῶν διηκόνων ἐπεὶ ἀποπνίξωσι
 πεντήκοντα καὶ ἵππους τοὺς καλλιστευόντας πεντή-
 κοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην καὶ καθήραντες ἐμ-
 πιπλάσι ἀχύρων καὶ συρράπτουσι· ἀψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ
 δύο ξύλα στήσαντες ὑπτίον καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἐπὶ
 ὠπίδος ἐπ' ἕτερα δύο, καταπήξαντες τρόπο τοιούτῳ πολλὰ
 ταῦτα, ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεα ξύλα παχέα
 διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς
 ἐπὶ τὰς ἀψίδας· τῶν δὲ αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑπέ-
 χουσι τοὺς ὦμους τῶν ἵππων, αἱ δὲ ὀπισθε παρὰ τοὺς
 μηροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φύτερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια
 ἐμβalόντες ἐς τοὺς ἵππους κατατείνουσι ἐς τὸ πρόσθε
 αὐτῶν καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεη-
 νίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκα-
 στον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥδε ἀναβιβάζοντες
 ἐπεὶ νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν
 διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου· κάτωθεν δὲ ὑπερέχει
 τοῦ ξύλου τούτου τὸ ἐς τόρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου
 ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ
 73 σῆμα ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. οὕτω μὲν τοὺς
 βασιλέας θάπτουσι, τοὺς δὲ ἄλλους Σκυθῶν, ἐπεὶ ἀπο-
 θάνωσι, περιέρουσι οἱ ἀρχοτάτω προσήκοντες κατὰ
 τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους, τῶν δὲ ἕκαστος ὑπο-

δεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομένους καὶ τῷ νεκρῷ πάν-
των παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοισι· ἡμέρας δὲ τεσσε-
ρέκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται.
θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμη-
σάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι ποιεῦσι περὶ τὸ
σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλι-
μένα, περὶ ταῦτα πῖλους εἰρινέους περιτείνουσι, συμ-
ψράξαντες δὲ ὡς μάλιστα λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας
ἐπιβάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε
καὶ τῶν πέλων. ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ 74
χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάλτεος τῷ λίνῳ ἐμφερε-
στάτη. ταύτῃ δὲ πολλῶ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις. αὕτη καὶ
αὐτομάτῃ καὶ σπειρομένη φύεται, καὶ ἐξ αὐτῆς Θορήκες
μὲν καὶ εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοις ὁμοιότατα. οὐδ'
ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίῃ λίνου
ἢ καννάβιος ἔστι· ὅς δὲ μὴ εἰδέῃ κω τὴν κανναβίδα, λί-
νον δοκήσει εἶναι τὸ εἶμα. ταύτης ὧν οἱ Σκύθαι τῆς 75
καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ
τοὺς πῖλους καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
τοὺς διαφανέας λίθους [τῷ πυρὶ]· τὸ δὲ θυμιάται ἐπι-
βαλλόμενον καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην ὥστε Ἑλ-
ληνικὴ οὐδεμία ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃε. οἱ δὲ Σκύθαι
ἀγάμενοι τῇ πυρὶ ὠρύνονται· τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἔστι·
οὐ γὰρ δὴ λούονται ὕδατι τὸ παρῆπαν τὸ σῶμα· αἱ δὲ γυ-
ναῖκες αὐτῶν ὕδωρ παραχέουσαι κατασώχουσι περὶ λίθον
τρηχύν τῆς κυπαρίσσου καὶ κέδρου καὶ λιβάνου ξύλου, καὶ
ἔπειτα τὸ κατασώχόμενον τοῦτο παχὺ ἔον καταπλάσσουν-
ται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ
σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ
ἡμέρῃ τὴν καταπλαστὴν γίνονται καθαρά καὶ λαμπρά.

76 Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χαῖσθαι
 φεύγουσι, μήτε τέων ἄλλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥμισυ,
 ὥς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε καὶ δεύτερα αὐτίς Σκύλην.
 τοῦτο μὲν γὰρ Ἀναχάρσις ἐπεῖτε γῆν πολλήν θεωρή-
 σας καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν ἐκομι-
 ζετο ἐς ἥθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δὲ Ἑλλησπόντου
 προσίσχει ἐς Κύζικον, καὶ εὔρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν
 θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὁρτὴν [κάρτα] με-
 γαλοπρεπέως, εὔξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀναχάρσις, ἥν σῶς
 καὶ ὕγιᾳ ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταῦτα
 κατὰ ὥρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας καὶ παννυχίδα
 στήσειν. ὥς δὲ ἀπύκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς ἐς
 τὴν καλομένην Ὑαλὴν (ἣ δ' ἔστι μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλ-
 λῆιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δεινδρέων παν-
 τοίων πλὴν), ἐς ταύτην δὴ καταδύς ὁ Ἀναχάρσις τὴν
 ὁρτὴν ἐπετέλεε πᾶσαν τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ
 ἐκδησάμενός ἀγάλματα. καὶ τῶν τις Σκυθέων καταφρα-
 σθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ.
 ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος ὥς εἶδε τὸν Ἀναχάρσιν ποι-
 εῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἦν τις
 εἰρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὗ φασὶ μιν Σκύθαι γινώ-
 σκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ
 ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὥς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τύμνω
 τοῦ Ἀριαπείδεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου
 τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνού-
 ρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπείδεος. εἰ δὲ τούτης ἦν
 τῆς οἰκίης ὁ Ἀναχάρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀπο-
 θανῶν Ἰδανθύρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαῦλιος δὲ
 77 ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀναχάρσιν. καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα
 λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὥς ὑπὸ

τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς τῆς
 Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο, ὁπίσω τε ἀπονοστήσας φαίη
 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι
 ἐς πᾶσαν σοφίην πλὴν Λακεδαιμονίων, τοῦτοις δὲ εἶναι
 μόνουσι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δεῖξασθαι λόγον. ἀλλ'
 οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων,
 ὁ δ' ὢν ἀνὴρ ὥσπερ πρότερον εἰρέθη διεφθάρη. οὐ-
 τος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρηξε διὰ ξεινικά τε νόμια
 καὶ Ἑλληνικάς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὥστε 78
 θον Σκύλης ὁ Ἀριαπεΐθεος ἐπαθε παραπλήσια τούτῳ.
 Ἀριαπεΐθει γάρ τῳ Σκυθέων βασιλεὶ γίνεται μετ' ἄλλων
 παίδων Σκύλης· ἐξ Ἰστρινηῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γί-
 νεται καὶ οὐδαμῶς ἐγγωρίης, τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσ-
 σάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ χρόνῳ
 ὕστερον Ἀριαπεΐθης μὲν τελευτᾷ δούλῳ ὑπὸ Σπαργα-
 πεΐθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος, Σκύλης δὲ τὴν τε
 βασιληίην παρέλαβε καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ
 οὐνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀσθή, ἐξ ἧς ἦν
 Ὀρικος Ἀριαπεΐθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύ-
 λης διαίτη οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν
 πρὸς τὰ Ἑλληνικά μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παι-
 δεύσιος τῆς ἐπεπαίδεντο, ἐποίεε τε τοιοῦτο· εὐτε ἀγάγοι
 τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενεΐτεων ἄστν
 (οἱ δὲ Βορυσθενεΐται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι
 Μιλησίους), ἐς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν
 στρατιὴν καταλίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅπως
 ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος καὶ τὰς πύλας ἐγκλησίσειε, τὴν στολὴν
 ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα,
 ἔχων δ' ἂν ταύτην ἡγόραξε οὔτε δορυφόρων ἐπομένων
 οὔτε ἄλλου οὐδενός (τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσαν, μή τις

μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν), καὶ τὰλλα
 ἔχοντο διαίτη Ἑλληνικὴ καὶ θεοῖσι ἱερὰ ἐποίεε κατὰ νό-
 μους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεον
 τούτου, ἀπαλλάσσεται ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολὴν.
 ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις, καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βο-
 79 ρυσθένει καὶ γυναῖκα ἐγήμε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. ἐπεῖτε
 δὲ ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοι-
 ῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχεῖω τελεσθῆναι· μέλ-
 λοντι δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φάσμα
 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτῳ τῇ πόλει οἰκίης με-
 γάλῃς καὶ πολυτελέος περιβολῇ, τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον, τὴν περίξ λευκοῦ λίθου
 σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέ-
 σκηψε βέλος. καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν
 τούτου εἵνεκα ἦσσαν ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. Σκύθαι
 δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἑλλήσι δυνειδίξουσιν· οὐ γὰρ φασὶ
 οἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι
 ἐνάγει ἀνθρώπους. ἐπεῖτε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖῳ ὁ
 Σκύλης, διεδρήσεν τῶν τις Βορυσθενείτῳ πρὸς
 τοὺς Σκύθας λέγων· Ἡμῖν γὰρ καταγελάτε, ὦ Σκύθαι,
 ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος
 ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακ-
 χεύει τε καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε,
 ἔπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δέξω. εἶποντο τῶν Σκυθέων οἱ
 προεστέωτες, καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης
 λάθρῃ ἐπὶ πύργον κάτισε. ἐπεῖτε δὲ παρήκε σὺν τῷ
 θιάσῳ ὁ Σκύλης καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι,
 κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποίησαντο, ἐξελθόντες δὲ
 80 ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδοιεν. ὥς δὲ μετὰ
 ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἡθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι

προσθησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γε-
 γονότα ἐκ τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστάετο τῷ Σκύλῃ.
 ὁ δὲ μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ καὶ τὴν αἰτίην δι'
 ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος
 δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστορῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηίκες,
 μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάπτειν ἐπεμψε Σιτάλκης παρὰ
 τὸν Ὀκταμασάδην λέγων τοιάδε· Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων
 πιρῆσθαι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ
 μεν ἀδελφεόν. σὺ δέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ
 τὸν σὸν Σκύλῃν παραδίδωμι· στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κιν-
 δυνεύσης μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπε-
 κηρυκεύετο· ἦν γάρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς
 Σιτάλκῳ πεφευγὼς [τοῦτον]. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καται-
 νέει ταῦτα, ἐκδούς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ
 ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλῃν. καὶ Σιτάλκης μὲν παρα-
 λαβὼν τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγετο, Σκύλειω δὲ Ὀκταμασάδης
 αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. οὕτω μὲν περιστέλ-
 λουσι τὰ σφέτερα νόμια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακτω-
 μένοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

Πληθος δὲ τὸ Σκυθίων οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε-81
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀρι-
 θμοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναί σφεας καὶ
 ὀλίγους ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινον μοι
 ἐς ὅψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθένεος τε ποταμοῦ καὶ Ὑπά-
 νιος χῶρος, οὐνομα δέ οἱ ἔστι Ἐξαμπαῖος, τοῦ καὶ ὀλί-
 γω τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ
 κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπαρρέον
 τὸν Ὑπανιν ἄποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται
 χαλκήμιον, μεγάλῃ καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ στόματι τοῦ

- Πόντου κρητῆρος, τὸν Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέ-
 θηκε. ὅς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὥδε δηλώσω· ἑξακοσίους
 ἀμπορέας εὐπετέως χωρέει τὸ ἐν Σκυθήσι χαλκήιον.
 πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήϊον ἐστὶ δακτύλων
 ἑξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἄρδιων γενέσθαι.
 βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὐνόμα εἶναι
 Ἀριάνταν, [τοῦτον] εἰδέναι τὸ πλῆθος τὸ Σκυθέων κε-
 λεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιον ἕκαστον μίαν [ἀπὸ τοῦ
 οἴστοῦ] κομίσαι· ὅς δ' ἂν μὴ κομίση, θάνατον ἀπέλλε.
 κομισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιων καὶ οἱ δόξαι ἑξ
 αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ
 μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο καὶ ἀναθεῖναι ἑξ τὸν
 Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ Σκυ-
 82 θέων ἤκουον. θωμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει,
 χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους καὶ ἀριθμὸν
 πλείστους. τὸ δὲ ἀποθωμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν πο-
 ταμῶν καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου παρέχεται, εἰρήσε-
 ται· ἵχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ ἐνεόν, τὸ οἶκε
 μὲν βήματι ἄνδρός, ἐστὶ δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ
 τὸν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι, ἀνα-
 βήσομαι δὲ ἑς τὸν κατ' ἀρχαῖς ἦμα λέξων λόγον.
- 83 Παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας καὶ
 ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν
 στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ξενονύναι τὴν
 Θρηίκιον Βόσπορον, Ἀρτάβανος ὁ Τιστάσπεος, ἀδελφεὸς
 ἑὼν Δαρείου, ἐχρήριζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατιὴν ἐπὶ Σκυ-
 θας ποιεῖσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθέων τὴν ἀπορίην.
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλευόν οἱ χρηστά, ὁ μὲν ἐπέ-
 παντο, ὁ δέ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἑξή-
 84 λαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα τῶν Περσέων

Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου τριῶν ἐόντων οἱ παίδων καὶ πάντων στρατευομένων ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη ὡς φίλῳ ἐόντι καὶ μετρίῳ δεομένῳ πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατιῆς ἀπολελύσθαι, ὁ δὲ κελεύει τοὺς ἐπὶ τούτων ἐπεστεῶτας ἀποκτείνειν πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαι-
 85 γόντες αὐτοῦ ταύτῃ ἐλείποντο, Δαρεῖος δὲ ἐπεῖτε πο-
 ρεύμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἑλληνέες φασὶ εἶναι, ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ ἐθνεῖτο τὸν Πόντον, ἐόντα ἀξιοθῆντον· πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωμασιώτατος, τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι, τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωντοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα ἐστὶ εὖρος τέσσαρες στάδιοι, μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἰκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ· τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἢ δὲ Προποντίς, ἐοῦσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδότ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στενωπότητα μὲν ἐπὶ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδότ' δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηὺς ἐπί-
 86 παν μάλιστα κη κατανύει ἐν μακροημερίῃ ὀργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ ἑξακισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἑννέα πλόος ἐστὶ καὶ νυκτῶν

ὁπώ· αὗται ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται, ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τούτων στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θερμίσκυρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτερον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὗται δὲ τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιέων γίνονται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλησποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέεται καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι, παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος [οὗτος] ἐκδιδοῦσαν ἐς αὐτὸν οὐ πολλῶ τρω ἐλάσσω ἑωυτοῦ.

87 ἢ Μαιήτις τε καλεῖται καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δαρεῖος ὥς ἐθεήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος· θεησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον στήλας ἑστήσε δύο ἐπ' αὐτῷ λίθου λευκοῦ, ἑνταμῶν γραμμάτα ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε· τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι, νέες δὲ ἑξακόσiai συνελέχθησαν. τῆσι μὲν νυν στήλησι ταύτησι Βυζάντιοι κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χωρὶς τὸν ἔξενξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὥς ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱροῦ.

88 Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδώρησατο πᾶσι

δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψά-
μενος πᾶσαν τὴν ζεύξιν τοῦ Βοσπόρου καὶ βασιλέα τε
Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
τοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος ἀνέθηκε ἐς τὸ
Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδροκλέης Ἡρῇ μνημόσυνον σχεδίσας,

Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεῖς, Σαμίοισι δὲ κῦδος,

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο, Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα διέβαινε 89
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἰωσὶ παραγγείλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ, ἐπεὶ δὲ ἀπικνύνται
ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύοντας
τὸν ποταμόν· τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἰωνεῖς τε καὶ
Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς
τὰς Κυανέας διεκπλώσας ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἰστρου, ἀνα-
πλώσας δὲ ἀνὰ ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ
θαλάσσης τοῦ ποταμοῦ τὸν ἀνχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται
τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνυε. Δαρεῖος δὲ ὡς
διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδίνην, ἐπορεύετο διὰ
τῆς Θρηάκης, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς
πηγὰς ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρρος 90
λέγεται ὑπὸ τῶν περιόικων εἶναι ποταμῶν ἄριστος τὰ
τε ἄλλα (τὰ) ἐς ἅκσιν φέροντα καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι
καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ
δυῶν δέουσαι τεσσαεράκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέ-
ουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων εἰσὶ ψυχραί, αἱ δὲ θερμαί.
ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς

- παρὰ Περίνθῳ καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ
 πόντῳ, ὅντων ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδίδοι δὲ ὁ Τέαρὸς
 οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν, ὃ δὲ Κοντάδεσδος
 ἐς τὸν Ἀγριάνην, ὃ δὲ Ἀγριάνης ἐς τὸν Ἑβρον, ὃ δὲ
 91 ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῷ πόλι. ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν
 ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος ὡς ἐστρατοπεδεύσατο,
 ἡσθεῖς τῷ ποταμῷ στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα, γράμ-
 ματα ἐγγράψας λέγοντα τάδε· Τέαρου ποταμοῦ κεφαλαί
 ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον παρέχονται πάντων
 ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπύκετο ἐλαύνων ἐπὶ Σκύθας
 στρατὸν ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρώ-
 πων, Δαρεῖος ὁ Ὑστιάσπεος, Περσέων τε καὶ πάσης
 τῆς ἡπείρου βασιλεύς. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγράφη.
 92 Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς ἀπύκετο ἐπ' ἄλλον πο-
 ταμὸν τῷ ὀνόματι Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων
 ῥεῖ. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε
 τοιούδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ ἐκέλευε πάντα
 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξιόντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδε-
 γμένον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέ-
 λισε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλι-
 93 πὼν ἀπῆλκυε τὴν στρατιήν. πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ
 τὸν Ἰστρον, πρώτους αἰρᾷ Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας.
 οἱ μὲν γὰρ τὸν Σαλμυδησὸν ἔχοντες Θρηῖκες καὶ ὑπὲρ
 Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, κα-
 λεύμενοι δὲ Σκυρμιᾶδαι καὶ Νιφαῖοι, ἀμαχητὶ σφείας
 αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρεῖῳ· οἱ δὲ Γέται πρὸς ἀγνωμο-
 σύνην τραπόμενοι αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἐόν-
 94 τες ἀνδρηνότατοι καὶ δικαιοτάτοι. ἀθανατίζουσι δὲ
 τὸνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποδνήσκειν ἑαυτοὺς νομί-
 ζουσι ἵεναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζέλυοξιν δαί-

μονα. οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάξουσιν Γε-
 βελέξιν. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ
 σφέν αὐτῶν ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν,
 ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε δέωνται, πέμπουσι δὲ
 ὧδε· οἱ μὲν αὐτῶν ταχθέντες ἀκόντια τρία ἔχουσι,
 ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν
 Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες
 αὐτὸν μετέωρον ὀριπέουσιν εἰς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ
 ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἵλεος ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι·
 ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φά-
 μενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι, αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον
 ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐπὶ ζῶντι. οὗτοι
 οἱ αὐτοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν
 τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,
 οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτε-
 ρον. ὥς δὲ ἐγὼ πυρθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλησποντον 95
 οἰκούντων Ἑλλήνων [καὶ Πόντον], τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἔόντα ἄνθρωπον δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ, δουλεῦσαι δὲ
 Πυθαγόρῃ τῷ Μνησιάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γενό-
 μενον ἐλεύθερον χρήματα κτήσασθαι συχνά, κτησά-
 μενον δὲ ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἑωυτοῦ· ὥτε δὲ κακοβίων
 τε ἔόντων τῶν Θρηῖκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν
 Ζάλμοξιν τοῦτον ἐπιστάμενον δίαίταν τε Ἰάδα καὶ
 ἡθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρηῖκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμι-
 λήσαντα καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ
 Πυθαγόρῃ, κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, εἰς τὸν πανδο-
 κεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους καὶ εὐωχέοντα ἀνα-
 διδάσκειν ὥς οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ οὔτε
 οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἤξουσιν
 εἰς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἔξουσιν τὰ πάντα

ἐγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἶκημα ἐποιέετο. ὥς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη, καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἶκημα διατῆτο ἐπ' ἔτεα τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθεον τε καὶ ἐπένθεον ὥς τεθνεῶτα· τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ οὕτω πιθανὰ σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε [ὁ] Ζάλμοξις. ταῦτά
 96 φασὶ μιν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω οὔτε ὧν πιστεύω τι λήην, δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρῳ. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις ἄνθρωπος, εἴτε ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι ὥς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

97 Δαρεῖος δὲ ὥς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς (τε) Ἴωνας τὴν σχεδὴν λύσαντας ἔπεσθαι κατ' ἡπειρον ἑωντῷ καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰόνων λύειν καὶ ποιεῖν τὰ κελεύμενα Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἔων Μυτιληναίων, ἔλεξε Δαρεῖον τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι. Ὁ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι τῆς οὔτε ἀρηρομένου φανήσεται οὐδὲν οὔτε πόλις οἰκεομένη· σύ νυν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ χώρην ἰστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἱ περ μιν ἔξευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον προήξωμεν εὐρόντες Σκύθας, ἐστὶ ἄποδος ἡμῖν, ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐρεῖν δυνώμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής· οὐ γὰρ ἐδιδασά

καὶ μὴ ἐσσωθῆωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον
 μὴ οὐδ' οὐκ δυνάμενοι σφραγίσαι εὐρεῖν πάθωμέν τι ἀλώμενοι.
 καὶ τὰδε λέγειν φαίη τις ἂν με ἐμεωυτοῦ εἴνεκεν, ὥς
 καταμένω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν τὴν εὕρισκον ἀρίστην
 σοί, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω, αὐτὸς μέντοι ἐψομαί τοι
 καὶ οὐκ ἂν λειφθεῖην. κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δα-
 ρεῖος καὶ μιν ἀμείβετο τοισίδε· Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος
 ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως,
 ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς συμβουλῆς χρηστοῖσι ἐργοῖσι
 ἀμείψωμαι. ταῦτα εἶπας καὶ ἀπάσας ἄμματα ἐξήκοντα 98
 ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους
 ἔλεγε τὰδε· Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη
 ἐποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν μετείσθω μοι, ἔχοντες δὲ
 τὸν ἱμάντα τόνδε ποιέετε τάδε· ἐπεὶ ἂν ἐμὲ ἴδῃτε τά-
 χιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι
 τοῦ χρόνου λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστῃς ἡμέρῃς· ἦν δὲ ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 ἡμέραι τῶν ἁμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν αὐ-
 τῶν. μέγροι δὲ τούτου, ἐπεῖτε οὕτω μετέδοξε, φυλάσ-
 σετε τὴν σχεδίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε καὶ
 φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιέοντες ἐμοὶ μεγά-
 λως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας ἐς τὸ πρόσω
 ἡπείρετο.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν 99
 προκέεται. κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης ἡ Σκυ-
 θική τε ἐκδέκεται καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδίδοι ἐς αὐτήν, πρὸς
 εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ
 ἔρχομαι σημανέων τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς τῆς Σκυ-
 θικῆς χώρας ἐς μέτροσιν. ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἥδη (ἡ)
 ἄρχαίη Σκυθίη ἐστί, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον

ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος·
 τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν
 φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ προκειμένην
 τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος μέχρι χερ-
 σοινήσου τῆς τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασ-
 σαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ
 τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων ἐς θάλασσαν
 φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην καὶ τὴν πρὸς τὴν
 ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλήσια
 ταύτη καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὥς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο
 τὸν γουνῶν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον [τὴν
 ἄκρην] ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου
 δήμου. λέγω δὲ ὥς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλεῖν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτι-
 κῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω·
 ὥς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἰήπυγες ἀρξά-
 μενοι ἐκ Βρεντεσίον λιμένος ἀποταμοῖατο μέχρι Τά-
 ραντος καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα
 πολλὰ λέγω παρόμοια τοῖσι ἄλλοισι οἴκε ἡ Ταυρικὴ.
 100 τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς ἤδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε
 τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἡοίης νέ-
 μονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἐσπέ-
 ρης καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος μέχρι Τανάιδος
 ποταμοῦ, ὅς ἐκδιδότ' ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη
 ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν
 φέροντα ἀποκληίεται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγα-
 θύρων, μετὰ δὲ Νευρῶν, ἔπειτα δὲ Ἀνδροφάγων,
 101 τελευταίων δὲ Μελαρχλαίνων. ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς
 ὥς ἐούσης τετραγώνου, τῶν δύο μερέων κατηκόντων

ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον
καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βο-
ρυσθένεια δέκα ἡμερέων ὁδός, ἀπὸ Βορυσθένεος τε ἐπὶ
τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ
θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαῖνους τοὺς
κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους εἴκοσι ἡμερέων ὁδός.
ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίῃ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέ-
βληται μοι. οὕτω ἂν εἴῃ τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια
τετρακισχιλίων σταδίων καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσό-
γαιαν φέροντα ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν
γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαςτος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὥς οὐκ οἶοί τε 102
εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μῦνοι,
ἐπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ
δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὥς στρατοῦ
ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασι-
λεῖς Ταύρων καὶ Ἀγαθύρσων καὶ Νευρῶν καὶ Ἀνδρο-
φάρων καὶ Μελαγχλαίων καὶ Γελωνῶν καὶ Βουδίνων
καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοι- 103
σίδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναυ-
ηγροὺς καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντες τροφῇ
τοιῷδε· καταρξάμενοι ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλὴν.
οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὥς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ὠθέ-
ουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρυνται τὸ ἱρόν), τὴν δὲ
κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι, οἱ δὲ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν
ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ
κρημνοῦ λέγουσι ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα
ταύτην τῇ θύουσι λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν
τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν
χειρώσωνται ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν

- ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία, ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης· φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ
- 104 ἀπὸ λήϊης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ ἄβροτάτοι ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπικοινωνοῦν δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μῆξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ζῶσι καὶ οἰκήιοι ἔοντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτ' ἐχθεὶ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμοιαι
- 105 Θορήξι προσκεχωρήκασιν. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μὴ πρότερόν σφεας τῆς Δαρείου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῖντες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἐσωτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων ὡς ἔτεος ἑκάστου ἕπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας καὶ αὐτῖς ὀπίσω ἐς τὸν αὐτὸ κατίστανται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι, λέγουσι δὲ οὐδὲν
- 106 ἦσσαν, καὶ ὁμνῶσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθηα, οὔτε δίκην νομίζοντες οὔτε νόμῳ οὐδὲν χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι, ἀνθρωποφαγέουσι δὲ μῦνοι τούτων.
- 107 Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἅπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι, νόμοισι δὲ
- 108 Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἔον μέγα καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστί καὶ πυρρόν.

πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλλήνη, οὐνομα δὲ τῇ
 πόλι ἐστὶ Γελωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον
 ἑκαστον τριήκοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ καὶ πᾶν
 ξύλινον, καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι καὶ τὰ ἱερά. ἔστι
 γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά Ἑλληνικῶς κατε-
 σκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλλί-
 νοις, καὶ τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνέγουσι καὶ βακ-
 χεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνες,
 ἐκ τῶν δὲ ἐμπορίων ἐξαναστάντες οἰκήσαν ἐν τοῖσι
 Βουδῖνοις· καὶ γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλ-
 ληρικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ 108
 χρέωνται καὶ Γελωνοί, οὐδὲ δίαίτα ἡ αὐτή· οἱ μὲν γὰρ
 Βουδῖνοι ἐόντες αὐτόχθονες νομάδες τέ εἰσι καὶ φθει-
 νοτραγέουσι μῦνοι τῶν ταύτη, Γελωνοὶ δὲ γῆς τε
 ἐργάται καὶ σιτοφάγοι καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν
 τὴν ἰδέην ὅμοιοι οὐδὲ τὸ χροῖμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλή-
 νων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι Γελωνοί, οὐκ ὁρθῶς
 καλούμενοι. ἡ δὲ χώρα σφέων πᾶσά ἐστι δασέα ἰδησι
 παντοίῃσι· ἐν δὲ τῇ ἰδῇ τῇ πλείεστη ἐστὶ λίμνη μεγάλη
 τε καὶ πολλή καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ
 ταύτῃ ἐνύδριες ἀλίσκονται καὶ κάστορες καὶ ἄλλα θηρία
 τετραγωνοπρῦσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρνας
 παραρράπτεται, καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσί εἰσι χρήσιμοι ἐς
 ὑστερέων ἄκcesιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται. 110
 ὅτε Ἑλληνες Ἀμαξόσι ἐμαχέσαντο (τὰς δὲ Ἀμαξόνας
 καλέουσι Σκύθαι Οἰύρπατα, δύναται δὲ τὸ οὐνομα
 τοῦτο κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· οἶος γὰρ
 καλέουσι ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ κτείνειν), τότε λόγος τοῦς
 Ἑλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμάδοντι μάχῃ ἀπο-
 πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοις τῶν Ἀμαξόνων ὅσας

- ἐδυνέατο ζωορῆσαι, τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένους
 ἐκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκουσιν αὐτοὺς
 οὐδὲ πηδαλίοισι χρᾶσθαι οὐδὲ ἰστίοισι οὐδὲ εἰρεσίῃ·
 ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύμα
 καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος
 ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ εἰσι γῆς τῆς Σκυθίων
 τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων
 αἱ Ἀμαζόνες ὁδοιπόρουσιν εἰς τὴν οἰκομένην. ἐντυχοῦ-
 σαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ τοῦτο διήρπασαν καὶ ἐπὶ
 111 τούτων ἱπαζόμεναι ἐληγίζοντο τὰ τῶν Σκυθίων. οἱ δὲ
 Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα· οὔτε γὰρ
 φωνὴν οὔτε ἐσθῆτα οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν
 θώματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν, ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι
 ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς
 αὐτὰς ἐποιεῦντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν ἐκρά-
 τησαν οἱ Σκύθαι καὶ οὕτω ἐγνώσαν ἐούσας γυναῖκας.
 βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐδενί
 τρώπῳ ἐτι αὐτάς, ἑωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι
 εἰς αὐτάς, πληθὺς εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκείναι ἦσαν·
 τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων καὶ
 ποιεῖν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιεώσι· ἦν δὲ αὐτοὺς
 διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὶ δὲ
 παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρατοπεδεύεσθαι·
 ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι βουλόμενοι ἐξ αὐτέων
 112 καίδ' αὖ ἐκγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι
 ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ
 Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσει ἀπιγμένους, ἑὼν χαίρειν·
 προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ στρατόπεδον τῷ στρα-
 τοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ
 νεηνίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὄπλα

καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔξωον τὴν αὐτὴν ἐκείνησι,
 θηρεύοντές τε καὶ ληιζόμενοι. ἐποίουν δὲ αἱ Ἀμαζόνες 113
 ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποράδες κατὰ
 μίαν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλλήλων ἐς εὐμαρείην
 ἀποσκιδνόμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι ἐποίουν
 τὸν αὐτὸ τοῦτο. καὶ τις μουνωθισέων τινὶ αὐτέων ἐνε-
 χρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο ἀλλὰ περιεῖδε
 χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε (οὐ γὰρ συν-
 ἴεσαν ἀλλήλων), τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην
 ἔλθειν ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον καὶ ἕτερον ἄγειν, σημαίνουσα
 δύο γενέσθαι καὶ αὐτὴ ἐτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος
 ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς· τῇ δὲ
 ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος καὶ ἕτερον
 ἦρε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὴν ὑπομένον-
 σαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ
 αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ 114
 δὲ συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα οἴκεον ἑαυτοῦ, γυναῖκα
 ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ
 φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν οἱ ἄνδρες οὐκ ἔδυνάετο
 μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον.
 ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας
 τὰδε οἱ ἄνδρες· Ἡμεῖς εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσιες.
 νῦν ὧν μηκέτι πλεῖνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν,
 ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα· γυναῖκας
 δὲ ἔξομεν ὑμέας καὶ οὐδαμᾶς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα
 ἔλεξαν τὰδε· Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ
 τῶν ὑμετέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμοιαι ἡμῖν
 τε καὶ κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντί-
 ζομεν καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆα οὐκ ἐμάθο-
 μεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες τούτων μὲν οὐδὲν τῶν

- ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆα ἐργά-
 ζονται μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην
 ἰοῦσαι οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 νῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 ἡμέας καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες παρὰ τοὺς
 τοκέας ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος, καὶ ἔπειτα
 115 ἐλθόντες οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτῶν. ἐπείδοντο καὶ
 ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεῖτε δὲ ἀπολαχόντες
 τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον ἦλθον ὀπίσω παρὰ τὰς
 Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε· Ἡμέας
 ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως χρηὶ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ
 χώρῳ τοῦτο μὲν ὑμέας ἀποστρησάσας πατέρων, τοῦτο
 δὲ τὴν γῆν τὴν ὑμετέρεν δηλησαμένας πολλά. ἀλλ'
 ἐπεῖτε ἀξιούτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεέτε ἅμα
 ἡμῖν· φέρετε ἑξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε καὶ πε-
 116 ρήσαντες Τάναιν ποταμὸν οἰκέωμεν. ἐπείδοντο καὶ
 ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναιν ὁδοί-
 πόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ
 τοῦ Τανάιδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς
 Μαϊήτιδος πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς
 τοῦτον τὸν χώρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἰκῆσαν
 τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ
 τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπ'
 ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι καὶ χωρὶς τῶν
 ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσαι καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν
 117 τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται
 νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρ-
 χαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες·
 τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι διακέεται· οὐ γαμέται
 παρθένος οὐδεμία πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀπο-

κτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν
γήμασθαι, οὐ δύναμεναι τὸν νόμον ἐκπλήσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἔθνέων τοὺς 118
βασιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγε-
λοι ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὥς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
ξεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου διαβέβηκε ἐς τήνδε
τὴν ἡπειρον, διαβάς δὲ καὶ καταστρεψάμενος Θρηίκας
γεφυροὶ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα
ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὧν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ
τοῦ μέσου κατήμενοι περιίδητε ἡμέας διαφθαρέντας,
ἀλλὰ τῷ τὸ νοήσαντες ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα. οὐκ
ὧν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι ἢ ἐκλείψομεν
τὴν χώραν ἢ μένοντες ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ
πάθωμεν μὴ βουλομένων ὑμῶν τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ
οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον· ἦκει γὰρ ὁ Πέρ-
σης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ οὐ καὶ ἐπ' ὑμέας,
οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ ὑμῶν ἀπέ-
χεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέο-
μεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μόνους ἐστρατηλάτες ὁ Πέρσης
τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν
αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον ἵεναι οὕτω ἐπὶ
τὴν ἡμετέραν, καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὥς ἐπὶ Σκύθας
ἐλαύνει καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεῖτε τά-
χιστα διέβη ἐς τήνδε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν
γινομένους ἡμεροῦνται πάντας. τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει
ὑπ' ἑωυτῷ Θρηίκας καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλη-
σιοχώρους Γέτας. ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελιομένων 119
ἐβουλεύοντο οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνέων ἦκοντες,
καὶ σφραγὶς ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι. ὁ μὲν Γελωνὸς καὶ

ὁ Βουδίνος καὶ ὁ Σαυρομάτης κατὰ τὸν τὸ γινόμενον ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν, ὁ δὲ Ἀγάθυρσος καὶ Νευρὸς καὶ Ἀνδροφάγος καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίων καὶ Ταύρων τάδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο· Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας καὶ ἑρξάντες πολέμον, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὁρθά, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες τούτῳ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε εἰς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν ἄνευ ἡμέων ἐπεκρατέετε Περσέων ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου, καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφεας αὐτοὺς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. ἦν μὲντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἄρξην τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ περιοφόμεθα. μέλλοι δὲ τοῦτο ἰδῶμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι· ἦκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.

- 120 Ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἔβουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίαν ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτε δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγγίνοντο, ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες τὰ φρέατα τὰ παρεξίλειεν αὐτοὶ καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες. καὶ πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἦν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰδὼν Τανάνδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας, ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη ταύτην

τὴν ὁδὸν ἣ περ εἰρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιλῆων,
 τὴν τε μεγάλην τῆς ἡρχε Ἰδάνθυρσος καὶ τὴν τρίτην
 τῆς ἐβασίλευε Τάξαις, συνελθούσας ἐς τὸ αὐτὸ καὶ
 Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ
 τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων ὑπεξάγειν, ὑπ-
 όντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν
 νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων
 τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώ-
 σωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν
 πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι· μετὰ δὲ
 τοῦτο ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην καὶ ἐπιχειρεῖν,
 ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. ταῦτα οἱ Σκυθὰι βου- 121
 λευσάμενοι ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προδρο-
 μους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ ἀμάξας ἐν τῇσι σφι διαίετο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναικες παῖσαι καὶ τὰ πρόβατα [πάντα], πλὴν ὅσα σφι
 ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι τὰ ἄλλα
 ἅμα τῇσι ἀμάξεσσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ τὸ
 πρὸς βορέῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο, τῶν 122
 δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὥς εὔρον τοὺς Πέρσας ὅσον
 τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἰστροῦ,
 οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες ἡμέρης ὁδῶ προέχοντες
 ἐστρατοπεδεύοντο τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες.
 οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν Σκυθέων τὴν
 ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπαγόντων. καὶ ἔπειτα
 (πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἰθυσαν) οἱ Πέρσαι
 ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Ταναΐδος. διαβάντων δὲ
 τούτων τὸν Ταναῖν ποταμὸν οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες
 ἐδίωκον, ἐς ὃ τῶν Σαυροματέων τὴν χώραν διεξελ-
 θόντες ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ 123

χρόνον οἱ Πέρσαι ἤισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς
 Σαυρομάτιδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἀπὸ
 τῆς χώρας ἐούσης χέρσου· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὴν τῶν Βου-
 δίνων χώραν ἐσέβαλλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ
 ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδίνων καὶ κεκει-
 νωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο
 δὲ ποιήσαντες εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στίβον, ἐς
 ὃ διεξεληθάντες ταύτην ἐς τὴν ἐρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ
 ἐρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ
 ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, ἐοῦσα πληθος ἐπὶ ἡμέ-
 ρων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι,
 ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ
 Μαιητέων ἐκδιδούσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλομένην
 Μαιητιν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὅαρος,
 124 Τάναις, Σύργις. ἐπεὶ ὧν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἐρη-
 μον, παυσάμενος τοῦ δρόμου ἴδρυσεν τὴν στρατιὴν ἐπὶ
 ποταμῷ Ὁάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας ὁκτὼ τείχεα ἐτείχεε
 μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὥς ἐξή-
 κοντα μάλιστα κη, τῶν ἔτι ἐς ἡμῖν τὰ ἐρείπια σόα ἦν.
 ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκόμενοι
 Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε ὑπέστρεφον ἐς τὴν
 Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ παράπαν, ὥς
 οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα
 μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετήκε, αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦεν
 πρὸς ἐσπέρην, δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας
 125 εἶναι καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ
 τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν ὥς ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπί-
 κετο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρησι τῆσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων,
 ἐντυχὼν δὲ ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ οὐ
 γὰρ ἀνίει ἐπὶ τῶν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβου-

λευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην
 συμμαχίην, πρῶτην δὲ ἐς τῶν Μελαγχλαίων τὴν γῆν.
 ὥς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ
 οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων
 τοὺς χώρους, ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων ὑπῆγον ἐπὶ
 τὴν Νευρίδα, ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων ἦσαν ὑπο-
 φεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι
 δὲ ὄρωντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων
 καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐσβαλεῖν τοὺς Σκύθας
 πέμψαντες κήρυκα ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν
 τῶν σφετέρων οὖρων, προλέγοντες ὥς εἰ πειρήσονται
 ἐσβάλλοντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι
 μὲν προείπαντες ταῦτα ἐβοήθηον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νόῳ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας· Μελαγχλαῖνοι
 δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ ἐσβαλόντων τῶν Περ-
 σέων ἅμα Σκύθησι οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο ἐπιλα-
 θόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ
 ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν
 τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο, οἱ δὲ
 ἐκ τῆς Νευρίδος χώρας ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο
 τοῖσι Πέρσῃσι. ὥς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο καὶ οὐκ¹²⁶
 ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα παρὰ τὸν Σκυθίων
 βασιλέα Ἰδάνθυρσον ἔλεγε τάδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί
 φεύγεις αἰεὶ, ἔξου τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
 γὰρ ἀξιόχρεος δοκέεις εἶναι σεωντῶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
 γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ πανσάμενος πλά-
 νης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκειαι εἶναι ἡσσών, σὺ δὲ
 καὶ οὕτω πανσάμενος τοῦ ὀρόμου δεσπότη τῷ σὺ δῶρα
 φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ ἔλθῃ ἐς λόγους. πρὸς ταῦτα¹²⁷
 ὁ Σκυθίων βασιλεὺς Ἰδάνθυρσος ἔλεγε τάδε· Οὕτω τὸ

ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσαι· ἐγὼ οὐδένα καὶ ἀνθρώπων δέσας
 ἔφυγον οὔτε πρότερον οὔτε νῦν σὲ φεύγω· οὐδέ τι
 νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθεα
 ποιεῖν. ὅ τι δὲ οὐκ ἀντίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ
 τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα οὔτε γῆ πεφυτευμένη
 ἔστι, τῶν πέρι δαίσαντες μὴ ἄλλῳ ἢ καρῇ ταχύτερον
 συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην [ὑμῖν]· εἰ δὲ δεοί πάντως
 ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν
 εὐντες τάφοι πατρώιοι. φέρετε, τούτους ἀνευρόντες
 συγγέειν πειρᾶσθε αὐτούς, καὶ γνώσεσθε τότε εἴτε
 ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων εἴτε καὶ οὐ μαχί-
 σόμεθα. πρότερον δέ, ἣν μὴ ἡμέας λόγος αἰρέῃ, οὐ
 συμμίζοιμεν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρησθῶ,
 δεσπότης δὲ ἐμοὺς ἐγὼ Αἴα τε νομίζω τὸν ἐμὸν πρό-
 γονον καὶ Ἰστίην τὴν Σκυθίων βασιλείαν μόνους
 εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δῶρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα
 πέμψω τοιαῦτα οἷα σοὶ πρόπει ἐλθεῖν, ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι
 δεσπότης ἐφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. [τοῦτό ἐστι
 ἢ ἀπὸ Σκυθίων ῥῆσις]. ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἀγγε-
 128 λέων ταῦτα Δαρείῳ, οἱ δὲ Σκυθίων βασιλεῖς ἀκού-
 σαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὖνομα ὀργῆς ἐπλήσθησαν.
 τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς
 ἥρχε Σκώπασις, πέμπουσι Ἰωσι κελεύοντες ἐς λόγους
 ἀπικέσθαι, τούτοισι οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρου-
 ρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν
 μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι
 ἐπιτίθεσθαι. νομῶντες ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς
 Δαρείου ἐποίευν τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος
 τὴν ἵππον αἰεὶ τράπεσκε ἡ τῶν Σκυθίων, οἱ δὲ τῶν
 Περσέων ἱππῶται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν,

ὁ δὲ πεξὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες
 τὴν ἵππον ὑπέστρεφον, τὸν πεξὸν φοβεόμενοι. ἐποίε-
 οντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίως προσβολὰς οἱ
 Σκύθαι. τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ἦν σύμμαχον καὶ 129
 τοῖσι Σκύθησι ἀντίξουν ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρείῳ
 στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω, τῶν τε ὕων ἢ φωνῇ
 καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὕον οὔτε ἡμί-
 ονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδή-
 λωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παρά-
 παν οὔτε ὕνος οὔτε ἡμίονος διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρίζοντες
 ὦν οἱ ὕνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθίων. πολ-
 λάκις δὲ ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας μεταξὺ ὅκως
 ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὕων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό
 τε ὑποστρεφόμενοι καὶ ἐν θώματι ἔσκον, ὀρθὰ ἰστιάτες
 τὰ ὦτα, ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύ-
 τῆς οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρὸν
 τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς 130
 Πέρσας ἰδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα παραμένοιεν τε
 ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ καὶ παραμένοντες
 ἐνιψάτο τῶν πάντων ἐπιδεῖες ἔοντες, ἐποίεον τοιαύδε·
 ὅκως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν
 μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλανον ἐς ἄλλον
 χώραν· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες λάβεσκον τὰ πρό-
 βατα καὶ λαβόντες ἐπηείροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ.
 πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου τέλος Δαρεῖός τε ἐν 131
 ἑπορίῃσι εἶχετο καὶ οἱ Σκυθίων βασιλεῖς μαθόντες
 τοῦτο ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρεῖῳ φέροντα ὀρνιθὰ
 τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι
 δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν
 διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα

τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας
 ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἰσι, γινῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν.
 132 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι ἐβουλεύοντο. Δαρεῖον
 μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν Σκύθας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε
 αὐτοὺς καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, εἰκάζων τῇδε, ὥς μὲς
 μὲν ἐν γῇ γίνεται καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπων σιτέο-
 μενος, βάτραχος δὲ ἐν ὕδατι, ὕρσις δὲ μάλιστα οἴκε
 ἵππῳ, τοὺς δὲ ὕιστοὺς ὥς τὴν ἑωυτῶν ἀλλήν παραδι-
 δοῦσι. αὕτη μὲν Δαρεῖω ἀπεδέδεκτο ἡ γνώμη, συνε-
 στήκεε δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἡ Γαβρυέω, τῶν ἀνδρῶν
 τῶν ἐπὶ τὰ ἐνὸς τῶν τὸν μάγον κατελούντων, εἰκάζοντο·
 τὰ δῶρα λέγειν· "Ἦν μὴ ὕρσιδες γενόμενοι ἀναπτήσθαι
 εἰς τὸν οὐρανόν, ὧ Πέρσαι, ἢ μύες γενόμενοι κατὰ
 τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι εἰς τὰς λί-
 μνας ἐσπηδήσῃτε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω ὑπὸ τῶνδε
 133 τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ
 δῶρα εἰκάζον, ἡ δὲ Σκυθίων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα
 πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρεῖν,
 τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρον Ἰῶσι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ὥς
 ἀπύκτο ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε τάδε· "Ἄνδρες Ἴωνες,
 ἐλευθερίην ἤχομεν [ὑμῖν] φέροντες, ἦν πέρ γε ἐθέλητε
 ἐσακοῦειν. πυνθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν
 ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν γέφυραν,
 αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀπαλ-
 λάσσεσθαι εἰς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποι-
 εῦντες ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ
 πρὸς ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες τὸ
 ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι μὲν νυν ὑποδεξαμέ-
 νων Ἰόνων ποιήσειν ταῦτα ὀπίσω τὴν ταχίστην ἡπέ-
 134 γοντο, Πέρσῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρεῖω

ἀντετέχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ
 ἵπποισι ὥς συμβαλέοντες. τεταρμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
 θησι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήμξε· τῶν δὲ ὥς ἕκαστοι
 ὄρων τὸν λαγὸν ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυ-
 θέων καὶ βοῇ χρωμένων εἰρετο ὁ Δαρειὸς τῶν ἀντι-
 πολέμων τὸν θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφειας τὸν λαγὸν
 διώκοντας εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα
 λέγειν· Οὗτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι,
 καὶ μοι νῦν φαίνεται Γωβρύης εἰπεῖν περὶ τῶν Σκυ-
 θικῶν δώρων ὀρθῶς. ὥς ὢν οὕτω ἤδη δοκούντων καὶ
 αὐτῷ μοι εἶναι, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ ὅπως ἀσφαλῶς ἢ
 κομιδῇ ἡμῖν ἐστὶ τὸ ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γωβρύης
 εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 ταύτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην, ἐλθὼν δὲ μᾶλλον
 ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν
 μοι δοκέει, ἐπεὶ τὰ χίιστα νύξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ
 πυρὰ ὥς ἐώθαμεν καὶ ἄλλοτε ποιεῖν, τῶν στρατιω-
 τέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς ταιλαιπωρίας ἐξαπα-
 τήσαντας καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας ἀπαλ-
 λασσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθὺσαι Σκύθας
 λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἰωσι δόξαι τὸ ἡμέας
 οἶόν τε εἶσθαι ἐξεργάσασθαι. Γωβρύης μὲν ταῦτα συν-
 ἐβούλευε, μετὰ δὲ νύξ τε ἐγένετο καὶ Δαρειὸς ἐχρᾶτο 135
 τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν
 καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς
 ὄνους πάντας καταδήσας κατέλιπε αὐτοῦ ταύτῃ ἐν τῇ
 στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθε-
 νέας τῆς στρατιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν
 παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκεν
 κατελείποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδῇ, (ὥς) αὐτὸς

μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλου
 τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν
 χρόνον ἔνοιατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέ-
 μενος ὁ Δαρεῖος καὶ πυρὰ ἐκκαύσας τὴν ταχίστην
 ἠπείρετο ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὕνοι ἐρημωθέντες τοῦ
 ὁμίλου οὕτως δὴ μᾶλλον πολλῷ ἔεσαν τῆς φωνῆς, ἀκού-
 οντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὕνων πάγχυ κατὰ χώραν ἤλ-
 136 πιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες
 οἱ ὑπολειφθέντες ὥς προεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου,
 χεῖρας τε προετείνοντο τοῖσι Σκύθῃσι καὶ ἔλεγον τὰ
 κατήκοντα· οἱ δὲ ὥς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχίστην
 συστραφέντες, αἷ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθίων καὶ ἡ
 μετὰ Σαυροματέων καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον
 τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἰστρον. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ
 μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ καὶ τὰς ὁδοὺς
 οὐκ ἐπισταμένον ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ
 δὲ Σκυθικοῦ ἱππότεω καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπι-
 σταμένου ἀμαρτύντες ἀλλήλων, ἐφθησαν πολλῷ οἱ Σκύ-
 θαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες
 δὲ τοὺς Πέρσας οὕκω ἀπιγμένους ἔλεγον πρὸς τοὺς
 Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί· Ἄνδρες Ἴωνες, αἷ τε
 ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχηνται καὶ οὐ ποιεῖτε
 δίκαια ἔτι παραμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαί-
 νοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον τὴν ταχίστην
 ἔπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι
 εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότην
 ἡμεῖς παραστησόμεθα οὕτως ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἔτι
 137 ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύεσθαι. πρὸς ταῦτα Ἴωνες
 ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου, στρατη-
 γέοντος καὶ τυραννέοντος Χερσονησιτέων τῶν ἐν

Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη πείθεσθαι Σκύθῃσι καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην, Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίῃ ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτῶν τυραννεύει πόλις, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμιος καταρθείσης οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσσεσθαι ἄρχειν οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσεσθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολιῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου ἀντίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλιτιάδῳ αἰρεόμενοι. ἦσαν δὲ οὗτοι 138 οἱ διαφέροντές τε τὴν ψῆφον καὶ ἔοντες λόγου πρὸς βασιλέος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι Δάφνης τε Ἀβυδηνὸς καὶ Ἰπποκλὸς Λαμψακηνὸς καὶ Ἡρόφαντος Παμηνὸς καὶ Μητροδόωρος Προκοννήσιος καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς καὶ Ἀρίστιαν Βυζάντιος· οὗτοι μὲν [ἦσαν] οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου, ἀπ' Ἰωνίης δὲ Σιράττις τε Χίος καὶ Αἰάκης Σάμιος καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ ἣν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλιτιάδῳ. Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος. οὗτοι ὧν ἐπεῖτε τὴν Ἰστιαίου 139 αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσδεῖναι, τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἔοντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται, ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι ποιεῦντες μηδὲν καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι [καὶ βουλόμενοι] διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν, εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσί ἐστι ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ, μετὰ δὲ ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος τάδε λέγων· Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέ-

- ροντες καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ' ὑμῶν
 ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας
 ἐπιτηδεύς ὑπηρετέεται. ὥς γὰρ ὁρᾷτε, καὶ λύομεν τὸν
 πόρον καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι
 ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τὰδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς
 ἐστὶ δίζησθαι ἐκείνους, εὐρόντας δὲ ὑπὲρ τε ἡμέων
 καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι οὕτω ὥς κείνους πρόπει.
- 140 Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἰῶσι πιστεύοντες λέγειν ἄλη-
 θεὰ ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων καὶ ἡμάρ-
 τανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου
 αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς
 ταύτη διαφθείραντες καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες, εἰ
 γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἄν σφι, εἰ ἐβούλοντο,
 εὐπετέως ἐξευρεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκει
 ἄριστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι
 μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι
 καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες ἐδίξηντο τοὺς ἀντιπο-
 λέμους, δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπό-
 δρῆσιν ποιέεσθαι· οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑω-
 τῶν γενόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν καὶ
 οὕτω μόγις εὗρον τὸν πόρον. οἷα δὲ νυκτὸς τε ἀπ-
 κόμενοι καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες ἐς πᾶσαν
 ἀρρωδίην ἀπίκατο μὴ σφας οἱ Ἰῶνες ἔωσι ἀπολελοι-
- 141 πότες. ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος φωνέων
 μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον τὸν ἄνδρα καταστάντα
 ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ Ἰστροῦ ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν
 Ἰστιάϊον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα, Ἰστιάϊος
 δὲ ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι τὰς τε νέας ἀπά-
 σας παρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν καὶ τὴν γέ-
- 142 φυραν ἔξενξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι, Σκύ-

θαι δὲ διζήμενοι καὶ τὸ δεύτερον ἡμαρτον τῶν Περσέων, καὶ τοῦτο μὲν, ὥς ἔοντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων, τοῦτο δέ, ὥς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἐνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέροπιται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος ἀπίκετο 140
ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσῃν, τῷ Δαρεῖος κοτε ἔδωκε γέρας, τοιούδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος· ὀρμημένου Δαρείου ῥοιᾶς τρώγειν, ὥς ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ῥοιῶν, εἰρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος ὃ τι βούλουτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πληθὸς γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε Μεγάβαζον· ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα, τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος εἶπας τότε τὸ ἔπος ἐλίπετο 144
ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων· γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ ἐπύδατο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλχηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων, πυθόμενος δὲ ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἔοντας τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίξειν χώραν τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο.

Οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε, τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ- 145

τον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Αἰβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας
 στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγγέσομαι προδιηγέ-
 σάμενος πρότερον τάδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατείων
 παίδων παῖδες ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ
 Βραυρωνος ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ
 τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Αἰήμου οἴχοντο πλείοντες ἐκ
 Λακεδαιμόνα, ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋρέτῳ πῦρ ἀνέκαιον.
 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες ἄγγελον ἔπεμπον πενσόμενοι
 τίνες τε καὶ ὑπόθεν εἰσί· οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτῶντι
 ἔλεγον ὥς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐκ
 τῇ Ἀργοῦ πλεόντων ἡρώων, προσσχόντας δὲ τούτους
 ἐς Αἴημον φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκη-
 κοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες
 τὸ δεύτερον εἰρωτῶν τι θέλοντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν
 χώραν καὶ πῦρ αἶθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν ὑπὸ Πελασγῶν
 ἐκβληθέντες ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ
 εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι δὲ οἰκέειν ἅμα
 τούτοις μοιρᾶν τε τιμῶν μετέχοντες καὶ τῆς γῆς
 ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔαδε δέεσθαι τοὺς
 Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί. μάλιστα δὲ ἐνῆγγε
 σφεας ὥστε ποιέειν ταῦτα τῶν Τυνδαριδέων ἢ ναυτικῇ
 ἐν τῇ Ἀργοῦ. δεξιόμενοι δὲ τοὺς Μινύας γῆς τε μετέ-
 δοσαν καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν
 γάμους ἔγνησαν, τὰς δὲ ἐκ Αἰήμου ἤγοντο ἐξέδοσαν
 146 ἄλλοις. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος αὐτίκα οἱ
 Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταιτέοντες καὶ
 ἄλλα ποιεῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι
 ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι, συλλαβόντες δὲ σφεας κατέ-
 βαλον ἐς ἐρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λα-
 κεδαιμόνιοι νυκτός, μετ' ἡμέρην δὲ οὐδένα. ἐπεὶ ὦν

ἔμελλον σφραγ καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων, εἶναι τε καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρικτὴν καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφραγ παρήκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεῖτε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινυαὶ ἐνδύντες τὴν γυναικίην ἐσθῆτα ἅτε γυναῖκες ἐξήμισαν ἕξω, ἐκφυγόντες δὲ τρόπῳ τοιούτῳ ἴζοντο αὐτὶς ἐς τὸ Τηϋγετον. τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος ἔστειλλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος, γένος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι Ἀριστοδήμου παισὶ Εὐρυσθένει καὶ Προκλέϊ· ἐόντων δ' ἐτι τῶν παίδων τούτων νηπίων ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεῖτε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαίμονι ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλίου τοῦ Ποικίλεω ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος Εὐρώπῃ διζήμενος προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλομένην· προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων καὶ δὴ καὶ τῶν ἑαυτοῦ συγγενέων Μεμβλίου. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν

- 148 ἐκ Λακεδαιμόνος, ὁκτὼ ἀνδρῶν. ἐπὶ τούτους δὴ ἄν
 ὁ Θήρας λεὼν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων ἔστελλε, συνοι-
 κήσων τούτοισι καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς ἀλλὰ κάρτα
 οἰκηιεύμενος. ἐπεῖτε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδράντες ἐκ
 τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Τηϋγετον, τῶν Λακεδαιμονίων
 βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι παραιτέται ὁ Θήρας,
 ὅπως μήτε φόνος γένηται, αὐτὸς τε ὑπεδέκετό σφεας
 ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ
 τῶν Λακεδαιμονίων τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμ-
 βλιάρου ἀπογόνους ἐπλωσε, οὔτι πάντα ἔργων τοὺς
 Μινύας ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνες αὐτῶν
 ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεῖτας καὶ Καύκωνας, τούτους
 δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας
 διεῖλον, καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιν τάσδε ἐν αὐτοῖσι,
 Λέπρεον, Μάκιστον, Φοῖξας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον.
 τούτων δὲ τὰς πλεῖνας ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπόρθησαν.
 149 τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέῳ Θήρα ἡ ἐπωνυμία ἐγέν-
 ητο. ὁ δὲ παῖς οὗ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τῶν
 γαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν ὅτε ἐν λύκοις· ἐπὶ τοῦ
 ἔπεος τούτου οὖνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος
 ἐγένετο, καὶ κως τὸ οὖνομα τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύ-
 κῳ δὲ γίνεται Αἰγεύς, ἐπὶ οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται,
 φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ
 ἀνδράσι οὗ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδρῦσαντο ἐκ
 θεοπροπίου Ἐρινύων τῶν Λαῖον τε καὶ Οἰδιπόδεω
 ἱδόν. καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε τῶντὸ τοῦτο καὶ ἐν
 Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.
- 150 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι
 Θηραίοισι κατὰ ταῦτὰ λέγουσι, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μού-
 νοι Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίννος ὁ Αἰσανλίου,

ἔων Θήρα τούτου ἀπόγονος καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
 νήσου, ἀπῆκετο ἐς Δελφοὺς ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιτῶν
 καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἔων γένος Εὐφη-
 μίδης τῶν Μινυῶν. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βα-
 σιλεί τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων χρᾶ ἢ Πυθίῃ κτίξειν
 ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἐγὼ μὲν,
 ὦναξ, πρῆσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι·
 οὐδὲ τίνα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.
 ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον, τότε
 μὲν τοσαῦτα, μετὰ δὲ ἀπελθόντες ἀλογίην εἶχον τοῦ
 χρησθηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη οὔτε
 τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 ἐπὶ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔτι τὴν Θήρην, ἐν τοῖσι 151
 τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ πλὴν ἑνὸς ἔξαν-
 ῶνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ
 Πυθίῃ τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεῖτε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους διζημέ-
 νους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι ἀπῆκοντο καὶ
 ἐς Ἴτανον πόλιν, ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγονσι ἀνδρὶ πορ-
 φυρεῖ τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος, ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων
 ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην καὶ Λιβύης ἐς Πλα-
 τέαν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον ἐς Θή-
 ρην, ἐκ δὲ Θήρης ἐπλεον κατάσκοποι ἄνδρες τὰ πρῶτα
 οὐ πολλοί· κατηγνησαμένου δὲ τοῦ Κορώβιου ἐς τὴν
 νήσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν τὸν μὲν Κορώβιον λεί-
 πουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν, αὐτοὶ δὲ
 ἐπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
 νήσου. ἀποδημεδόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ 152

- συγκειμένου τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
 νηὺς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἐπὶ
 Αἰγύπτου ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατέαν ταύτην· πυθό-
 μενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
 λόγον σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι. αὐτοὶ δὲ ἀνα-
 χθέντες ἐκ τῆς νήσου καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου ἐπλεον,
 ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτη ἀνέμῳ, καὶ οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
 πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες ἀπίκοντο ἐς
 Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον
 τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον, ὥστε ἀπονο-
 στήσαντες οὗτοι ὀπίσω μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων
 τῶν ἡμεῖς ἀτρεκέην ἴδμεν ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ
 γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά-
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες ἕξ τάλαντα ἐποίησαντο
 χαλκήιον κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπου· πέριξ δὲ αὐτοῦ
 γρουπῶν κεφαλὰὶ πρόδροσσοὶ εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ
 Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κολοσσούς
 ἐπιταπήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηρησμένους. Κυρηναῖοι
 δὲ καὶ Θηραῖοι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου
 153 πρῶτα φιλίας μεγάλας συνεκρήθησαν. οἱ δὲ Θηραῖοι
 ἐπέιτε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ ἀπίκοντο ἐς
 τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νήσος ἐπὶ Αἰβύῃ
 ἐκτισμένη. Θηραῖοι δὲ ἕαδε ἀδελφεόν τε ἀπ' ἀδελ-
 φεοῦ πέμπειν πάλῳ λαγχάνοντα καὶ ἀπὸ τῶν χώρων
 ἀπάντων ἐπὶ ἐόντων ἀνδρας, εἶναι δὲ σφῶν καὶ ἡγε-
 μόνα καὶ βασιλέα Βάκτον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο
 πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατέαν.
 154 Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι, τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου
 συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναῖοις. Κυρηναῖοι γὰρ

τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὁαξὸς πόλις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς, ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἐργαίε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθούσα ἐδικαίου καὶ τῷ ἔργῳ εἶναι μητρυνὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη, καὶ τέλος μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἔργον οὐκ ὕσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισίων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὁαξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια ἔξορκοῖ ἢ μὲν οἱ διηκονήσῃν ὃ τι ἂν δεηθῇ. ἐπεῖτε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδιδόει τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισίων περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὕρκου καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην ἐποίησε τοιάδε· παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε, ὥς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήκε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπύσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν 155 Πολύμνηστος, ἑὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλαικεύετο. χρόνου δὲ περιόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχύφωτος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὥς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι, ὥς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἕλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη, ἐπεῖτε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπὸ τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος· Λίβυες γὰρ βασιλεῖα βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσιν τὴν Πινθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὥς βασιλεὺς ἔσται ἐν

Λιβύῃ. ἐπεῖτε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτῶντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίῃ τάδε·

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
 Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα,
 ὥσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· Ὡ βασιλεῦ,
 ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Ὡναξ, ἐγὼ
 μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς, σὺ δέ
 μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν·
 τέφ' δυνάμι, κοίῃ χειρὶ; ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε ἄλλα
 οἱ χρᾶν· ὥς δὲ κατὰ ταῦτ' ἐθέσπιξέ οἱ καὶ πρότερον,
 156 οἶχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. μετὰ
 δὲ αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνε-
 φέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ
 Θηραῖοι ἐπεμبون ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων
 κακῶν. ἡ δὲ Πυθίῃ σφι ἔχρησε συγκτίξουσι Βάττῳ
 Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον πρῆξειν. ἀπέστελλον μετὰ
 ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι.
 πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὃ τι
 ποιέωσι ἄλλο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην· οἱ
 δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ
 προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλέειν ἐκέλευον. οἱ δὲ ἀναγ-
 καζόμενοι ὀπίσω ἀπέπλεον καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
 βύῃ κειμένην τῇ οὐνομα, ὥς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
 Πλατέα. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
 ναίων πόλει.

157 Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν
 συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες οἱ λοιποὶ πάντες
 ἀπέπλεον ἐς Δελφοὺς, ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστή-
 ριον ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην καὶ

οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκέοντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι
πρὸς ταῦτα χρᾶ τάδε·

Αἰ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφου οἶδας ἄμεινον,

Μὴ ἐλθὼν ἐλθόντος, ἄγαν ἄγασμαι σοφίην σευ.

ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττου ἀπέπλεον
ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης,
πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ
ἐς τὴν νῆσον καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον ἔκτισαν αὐ-
τῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῷ οὐνομα
ἦν Ἀξιρις, τὸν νῆπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
κληίουσι καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. τοῦ- 158
τον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας ἔτεῖ
παραιτησάμενοι Αἰβυες ὡς ἐς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσιν,
ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν οἱ Αἰ-
βυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην, καὶ τὸν κάλλιστον
τῶν χώρων ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμ-
μετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης νυκτὸς παρήγον.
ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόντες δὲ
σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος εἶπαν·
ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐν-
θαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ἐπὶ μὲν νυν Βάττου 159
τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ τεσσεράκοντα
ἔτα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρχεσίλεω, ἄρξαντος ἐκ-
καίδεκα ἔτα, οἶκεον οἱ Κυρηναῖοι ἔοντες τοσοῦτοι ὅσοι
ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου,
Βάττου τοῦ εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας
ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν συνοικήσοντας Κυ-
ρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ
τῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ᾧδε ἔχοντα·

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

Γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά φαμι μελήσειν.
 συλλεχθέντος δὲ δμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην περι-
 ταυνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Αἴβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν τῷ ὄννομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης
 στερισκόμενοι καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων,
 πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφείας αὐτοὺς Ἀπρίῃ
 τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ συλλέξας στρατὸν Αἴγυ-
 πτίων πολλὸν ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρη-
 ναῖοι ἐστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χῶρον καὶ ἐπὶ κρή-
 νην Θέστιν συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι καὶ ἐνέ-
 κησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον
 [οἱ] Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων καὶ παραχρεώμενοι διεφθάρη-
 σαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν ἐς
 Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι καὶ ταῦτα ἐπιμεμ-
 160 φόμενοι Ἀπρίῃ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ τοῦ
 Βάττου παῖς γίνεται Ἀρκεσίλεως, ὃς βασιλεύσας πρῶτα
 τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφείοις ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπο-
 λιπόντες οἰχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Αἰβύης καὶ ἐπ'
 ἑωυτῶν βαλόμενοι ἔκτισαν πόλιν ταύτην ἣ τότε καὶ
 νῦν Βάρκη καλεῖται· κτίζοντες δ' ἕμα αὐτὴν ἀπιστάσι
 ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Αἴβυας. μετὰ δὲ Ἀρκεσίλεως
 ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Αἰβύων καὶ ἀποστάντας
 τοὺς αὐτοὺς τούτους ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Αἴβυες δει-
 σαντες αὐτὸν οἰχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν
 Αἰβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως εἶπετο φεύγουσι, ἐς ὃ ἐν
 Λεύκωνί τε τῆς Αἰβύης ἐγίνετο ἐπιδιώκων καὶ ἔδοξε
 τοῖσι Αἴβυσι ἐπιθῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνέκησαν
 τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας
 Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρωμα τοῦτο
 Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα

ὁ ἀδελφεὸς Λέαρχος ἀποπνίγει, Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειω δόλῳ κτείνει, τῇ οὖνομα ἦν Ἐρυξώ. διε- 161
 δέξατο δὲ τὴν βασιληήν τοῦ Ἀρκεσίλειω ὁ παῖς Βάτ-
 τος, χωλὸς τε ἔων καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι
 πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν ἐπεμπον ἐς Δελ-
 φούς ἐπειρησόμενους ὅτινα τρόπον καταστησάμενοι
 κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντι-
 νέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἴτεον
 ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδωσαν ἄνδρα τῶν
 ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Δημῶναξ. οὗτος
 ὦν ὠνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην καὶ μαθὼν ἕκαστα
 τοῦτο μὲν τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς·
 Θηραίῳ μὲν καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησέ,
 ἄλλην δὲ Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν, τρίτην δὲ νη-
 σιωτέων πάντων· τοῦτο δὲ τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα
 ἐξελὼν καὶ ἱρωσύνας τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον
 οἱ βασιλεῖς ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ- 162
 του τοῦ Βάττου οὕτω διετέλεε ἔοντα, ἐπὶ δὲ τοῦ τοῦ-
 του παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν
 ἐγένετο. Ἀρκεσίλειω γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ
 Φερετίμης οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ ὁ Μαντινεὺς Δη-
 μῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα.
 ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον, ἡ δὲ
 μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ
 Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς
 τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, ἔον ἀξιοθέτητον, ἀνέθηκε,
 τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ
 παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη ἐδέετο στρατιῆς ἢ κατάξει
 σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ
 στρατιὴν οἱ ἐδίδου· ἡ δὲ λαμβάνουσα τὸ διδόμενον

καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ
δοῦναί οἱ δεομένην στρατιήν· καὶ τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ
τῷ διδομένῳ ἔλεγε, τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ
Εὐέλθων ἄτρυκτον χρύσειον καὶ ἡλιακάτην, προσῆν δὲ
καὶ εἰριον· ἐπειπάσης δὲ αὐτῇ τῆς Φερετῖμης τῶντ'
ἔπος ὁ Εὐέλθων ἔφη τοιοῦτοις γυναικάς θωρέεσθαι
163 ἄλλ' οὐ στρατιῇ. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον
ἔων ἐν Σάμῳ συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀνα-
δασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ ἐστάλη ἐς
Δελφούς Ἀρκεσίλεως χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ
κατόδου. ἣ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε· Ἐπὶ μὲν τέσσερας
Βάττους καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὅκτ' ἄνδρων γενεάς
διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης· πλεον μέντοι
τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει. σὺ μέντοι ἥσυχος
εἶναι κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον
εὖρης πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας
ἄλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐρον· εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κά-
μινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυντον· εἰ δὲ μή, ἀπο-
164 θανέαι καὶ αὐτὸς καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων. ταῦτα ἡ
Πυθίη Ἀρκεσίλεω χρᾶ. ὁ δὲ παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς
Σάμου κατήλθε ἐς τὴν Κυρήνην καὶ ἐπικρατήσας τῶν
πρηγμάτων τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας
τοὺς ἀντιστασιώτας αἶτεε τῆς ἐωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ
οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς
δὲ τινὰς χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύπρον ἀπέ-
στείλε ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενει-
χθέντας πρὸς τὴν σφετέρην ἐρρύσαντο καὶ ἐς Θήρην
ἀπέστειλαν· ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων ἐς πύρ-
ρον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν ὕλην
περινήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξ-

εργασμένοιαι τὸ μαντήιον ἐὼν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη
 οὐκ ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτή-
 σαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς [τῶν] Κυρηναίων πόλιος, δειμαί-
 νων τε τὸν κεχροσμένον θάνατον καὶ δοκέων ἀμφίρ-
 ρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα
 ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τῶν Βαρκαίων τοῦ βασιλέως, τῷ
 οὐνομα ἦν Ἀλάξειρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται, καὶ μιν
 Βαρκαῖοί τε ἄνδρες καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς
 καταμαθόντες ἀγοράζοντα κτείνουσι, πρὸς δὲ καὶ τὸν
 πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλάξειρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε
 ἐκὼν εἴτε ἀέκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ ἐξέπλησε μοι-
 ραν τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, ἕως μὲν ὁ 165
 Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διαιτᾷτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ
 κακόν, ἡ δὲ εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ
 καὶ τὰλλα νεμομένη καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα. ἐπεῖτε
 δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα,
 φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ
 Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιη-
 μέναι· οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμ-
 βύσῃ ἔδωκε καὶ φόρον ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴ-
 γυπτον ἡ Φερετίμη Ἀρσάνδεω ἱκέτις ἵζετο, τιμωρῆσαι
 ἑωυτῇ κελεύουσα, προῖσχομένη πρόφασιν ὥς διὰ τὸν
 μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρσάνδης ἦν οὗτος 166
 τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεῶς, ὃς
 ὁστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισούμενος Δαρείῳ διεφθάρη.
 πυνθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνη-
 μόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἰη βα-
 σιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον, ἐς ὃ ἔλαβε τὸν
 μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπε-
 ψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον νόμισμα ἐκόψατο, Ἀρσάνδης

δὲ ἄρχων Αἰγύπτου ἀργύριον τῶντὸ τοῦτο ἐποίησ' καὶ νῦν ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρνανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ 167 ἄλλην ἐπενείκας ὥς οἱ ἐπανίσταται, ἀπέκτεινε. τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρνανδης κατοικτεῖρας Φερετίμην διδοὶ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ Ἀμασιν ἀπέδεξε ἄνδρα Μαράφιον, τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην ἐόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρατιήν, ὁ Ἀρνανδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ ὑπεδέκοντο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυνθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρνανδης οὕτω δὴ τὴν στρατιήν ἀπέστειλε ἕμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγίνετο, ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιή, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ἐστί, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα βασιλέος ἦν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

168 Οἰκέουσι δὲ κατὰ τὰδε Λίβνες. ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι πρῶτοι Ἀδυσμαχίδαι Λιβύων κατοίκηνται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἴην περ οἱ ἄλλοι Λίβνες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθείρας ἐπεὶ ἂν λάβωσι τοὺς ἑωυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται, καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γένηται, ὑπὸ

τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδρυ-
 μαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος τῷ ὄννομα Πλυ-
 νός ἐστι. τούτων δὲ ἔχονται Γιληγάμαι, νεμόμενοι 169
 τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν
 δὲ τῇ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἢ τε Πλατέα νήσος ἐπικέ-
 ται, τὴν ἐκτίσαν Κυρηναῖοι, καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενε-
 λάος λιμὴν ἐστὶ καὶ Ἄξιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκουν·
 καὶ τὸ σίλφιον ἔρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ
 Πλατέης νήσου μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλ-
 φιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι
 ἑτέροισι. Γιλιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης 170
 Ἀσβύσται· οὗτοι ὑπὲρ Κυρήνης οἰκεύουσι. ἐπὶ θά-
 λασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θά-
 λασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ
 ἦμιστα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ, νόμους δὲ τοὺς
 πλεῖντας μιμέσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυ- 171
 στέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀύσχισαι· οὗτοι
 ὑπὲρ Βάρκης οἰκεύουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ'
 Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκέ-
 ουσι Βάκαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασ-
 σαν κατὰ Τάυχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ
 τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐ- 172
 σχισέων δὲ τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμω-
 νες, ἔθνος ἐὼν πολλόν, οἳ τὸ θέρος καταλείποντες ἐπὶ
 τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα ἀναβαίνουνσι ἐς Αὐγίλα χῶρον
 ὀπωριεῦντες τοὺς φοῖνικας· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀμφιλα-
 φές πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀτ-
 τελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, ἀνήναντες πρὸς τὸν ἥλιον
 καταλέουσι καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες πίνουσι.
 γυναικας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος ἐπίκεινον

αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται τρόπῳ παραπλησίῳ τῷ καὶ
 Μασσαγέται· ἐπεὶ ἂν σκίπωνα προστήσονται, μίσγονται.
 πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς νόμος ἐστὶ τὴν
 νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξιελθεῖν τῶν δαι-
 τυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὥς ἕκαστός οἱ μιχθῇ, δι-
 δοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὀρκίοισι δὲ
 καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε· ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ
 σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους
 γενέσθαι, (ὀμνύουσι) τῶν τύμβων ἀπτόμενοι, μαντεύ-
 ονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα καὶ
 κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψι
 ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται· ἐκ
 τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει·
 ἣν δὲ μὴ ἔχωσι ὕγρον μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμᾶθαι σπο-
 173 δοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι
 Ψύλλοι. οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος
 σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύνηε, ἣ δὲ
 χώρα σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος ἦν ἄνυδρος· οἱ
 δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νό-
 τον (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Αἰβυες), καὶ ἐπεὶ τε
 ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχασέ σφας.
 ἐξαπολομένων δὲ τούτων ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασα-
 174 μῶνες. τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον ἐν
 τῇ θηριώδει οἰκέουσι Γαράμαντες, οἱ πάντα ἄνθρω-
 πον φεύγουσι καὶ παντὸς ὁμιλίην, καὶ οὔτε ὕπλον ἐ-
 175 κτέεται ἀρήιον οὐδὲν οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέεται. οὗτοι
 μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶνων, τὸ δὲ παρὰ
 τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι, οἱ λό-
 φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐ-
 ξεσθαι, τὰ δὲ ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χοῦ, ἐς δὲ

τὸν πόλεμον στρουθῶν καταγαίῳν δορὰς φορέουσι προ-
βλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίυνψ ποταμὸς ῥέει ἐκ λόφου
καλυμένου Χαρίτων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοί. ὁ δὲ λόφος
οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς
προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς· ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς
αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακῶν δὲ τούτων ἐχό- 170
μενοι Γινδᾶνές εἰσι, τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια
δεσμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ κατὰ τοιόνδε τι, ὥς λέ-
γεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα περισφύριον περι-
δέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι
ὥς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. ἀκτὴν δὲ προ- 177
έχουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν Γινδᾶνων νέμονται
Λωτοφάγοι, οἳ τὸν καρπὸν μῦνον τοῦ λωτοῦ τρώ-
γοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς ἐστὶ μέγαθος
ὅσον τε τῆς σχίνου, γλυκύτητα δὲ τοῦ φοίνικος τῷ
καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου
οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θά- 178
λασσαν ἔχονται Μάχλυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι
χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡσδόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατ-
ήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν τῷ ὄννομα Τρίτων ἐστί·
ἐκδιδοί δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ
αὐτῇ νῆσος ἐνὶ τῇ ὄννομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον
Λακεδαιμονίοισι φασι λόγιον εἶναι κτίσαι.

Ἔστι δὲ καὶ ὕδρε λόγος λεγόμενος, Ἰήσωνα, ἐπεὶ τε 179
οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῖω ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον ἐς αὐ-
τὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον
περιπλέειν Πελοπόννησον, βουλούμενον ἐς Δελφοὺς ἀπι-
κέσθαι. καί μιν, ὥς πλέοντα γενέσθαι κατὰ Μαλέην,
ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λι-
βύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι

λίμνης τῆς Τριτωνίδος, καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγήν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα καὶ κελεύειν τὸν Ἴησονα ἔωτοφ̃ δοῦναι τὸν τρίποδα, φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν καὶ ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειδομένου δὲ τοῦ Ἴησονος οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνά σφι καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἔωτοφ̃ τοῦ ἱρῶ ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι καὶ τοῖσι σὺν Ἴησони σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὥς ἔπειτ' αὖ τὸν τρίποδα κομίσηται τῶν τις ἐκγόνων τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπελούντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Αἰβύων κρῦψαι τὸν τρίποδα.

180 Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Ἀύσέες. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυνες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκόνουσι, τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομῶσι τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ Ἀύσέες τὰ ἔμπροσθε. ὁρτῇ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῇ θεῶ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέουмен. τὰς δὲ ἀποθνήσκουσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κυνέη τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἑλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὕπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημι ἀπ'

χθαι ἐς τοὺς Ἑλληνας, τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης, καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διί, τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι, μίξιν δὲ ἐπὶ κοινοῦ τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες κτηνηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὶ δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἄδρὸν γένηται, συμφοιτοῦσι ἐς τῶντ' οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν νομάδων Αἰβύων¹⁸¹ εἰρέεται, ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Αἰβύη, ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος ὄφρ' ἡ ψάμμου κατήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπ' Ἡρακλέας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὄφρ' ταύτῃ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ ἄλως ἐστὶ τρύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακουτίζει ἐκ μέσου τοῦ ἄλως ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ, περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷ γαλμᾷ ἐστὶ. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον εἶναι, τὸ τὸν μὲν ὕδθρον γίνεται χλιαρόν, ἀγορῆς δὲ πληθυνούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστὶ καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπέρκειται τοῦ ψυχροῦ, ἐς δ' ὀνείαται τε ὁ ἥλιος καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὼν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει, τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ

ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ. ἐπικλησιν δὲ αὕτη ἡ κορήνη καλέε-
 182 ται ἡλίου. μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς
 φάμμου δι' ἄλλων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἁλός
 ἐστὶ ὁμοίος τῷ Ἀμμωνίῳ καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ
 αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὖνομα Αὐργιλᾶ
 ἐστὶ. ἐς τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὁπωριεύντες
 183 τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. ἀπὸ δὲ Αὐργίλων διὰ δέκα
 ἡμερέων ἄλλων ὁδοῦ ἕτερος ἁλός κολωνός καὶ ὕδωρ καὶ
 φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
 ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὖνομα
 Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρὸς, οἱ ἐπὶ τὸν
 ἄλλα γῆν ἐπιφορέοντες οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον
 δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων
 ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι, ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες
 γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι
 κεκυφάτα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέον-
 τες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἶοί τε εἰσι προ-
 εμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερῶν. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο καὶ τὸ δέρμα
 ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαράμαντες δὲ οὗτοι τοὺς
 τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι·
 οἱ γὰρ τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώ-
 πων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομέ-
 νους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ τρωγλοδύται ὕφρις καὶ
 σαύρας καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν· γλῶσσαν δὲ οὐδε-
 μιῇ ἄλλῃ παρομοίῃν νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι κατὰ
 184 περ αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλων δέκα
 ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος ἁλός τε κολωνός καὶ ὕδωρ, καὶ ἄν-
 θρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτά-
 ραντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς

ἰόμεν· ἀλέσι μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐν
 δὲ ἐκάστῳ αὐτῶν οὖνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ
 ὑπερβάλλοντι καταρῶνται καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ
 αἰσχροῦ λοιδοροῦνται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτοὺς
 τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν χώραν αὐτῶν. μετὰ δὲ δι'
 ἄλλων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος κολωνὸς ἄλως καὶ ὕδωρ,
 καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλως
 τούτου ὄρος τῷ οὖνομᾶ [ἐστι] Ἀτλας. ἐστὶ δὲ στεινὸν
 καὶ κυκλοτερές πάντῃ, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται
 ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέ-
 κοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεια οὔτε θέρους οὔτε χει-
 μῶνος. τοῦτον κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώ-
 ριοι εἶναι. ἐπὶ τούτῳ τοῦ ὄρους οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
 ἐπάνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι οὔτε ἐνύπνια
 ὄρεῖν. μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων ἔχω τὰ 185
 οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρυῇ κατοικημένων καταλέξει,
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων οὐκέτι. διήκει δ' ὦν ἡ ὀφρυὴ μέχρι
 Ἡρακλέων στηλέων καὶ τὸ ἔξω τούτων. ἐστὶ δὲ ἄλως τε
 μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι
 οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν ἀλίγων χόν-
 δρων οἰκοδομεῖται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Αἰβύης ἀνομβρά
 ἐστὶ· οὐ γὰρ ἂν ἐδυνέετο μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἄλι-
 νοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος
 τὸ εἶδος ὁρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρυῆς ταύτης, τὸ πρὸς
 νότον καὶ ἐς μεσόγαιαν τῆς Αἰβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος
 καὶ ἄθηρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρα, καὶ
 ἱκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
 πτου νομάδες εἰσὶ κροσφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Αἰ-

βυες, καὶ θηλέων τε βοῶν οὔτι γεγόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν
θηλέων οὐδ' οἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέ-
σθαι διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νησιτίας αὐτῇ
καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· εἰ δὲ τῶν Βαρχαίων γυναῖκες
187 οὐδὲ ὕων πρὸς τῇσι βουσί γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω
ἔχει, τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι
νομάδες εἰσὶ Αἰβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώ-
μενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἶόν τι καὶ οἱ
νομάδες ἐώθασι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Αἰβύων νο-
μάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν,
ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφε-
τέρων, ἐπεὶν τετραέτεα γέννηται, οἷσπη προβάτων καί-
ουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας, μετεξέτεροι δὲ αὐ-
τῶν τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα ὥς μὴ σφεας
ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέου φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς
δηλέηται. καὶ διὰ τοῦτο σφεας λέγουσι εἶναι ὑγισροτά-
τους. εἰσὶ γὰρ ὥς ἀληθέως Αἰβυες ἀνθρώπων πάν-
των ὑγισρότατοι τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγισρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ
καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγέννηται, ἐξεύρηται σφι
ἄκος· τράγου οὐρον σπείσαντες ῥύονται σφεα. λέγω
188 δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰβυες. θύσται δὲ τοῖσι νο-
μάσιν εἰσὶ αἶδε· ἐπεὶν τοῦ ὥτος ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος,
ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον, τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἀπο-
στρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σε-
λήνῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Αἰβυες θύουσι,
ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμουντες τῇ Ἀθηναίῃ
189 μάλιστα, μετὰ δὲ τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι. τὴν
δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλαμάτων τῆς Ἀθη-

ναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες· πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθίης τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὕφιεσ εἰσι ἀλλὰ ἱμάντινοι, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὸντὸ ἐσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἢ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ Λίβυσσαι, κεχρημένους ἐρευθεδάνῳ, ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐπὶ ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι· κάρτα γὰρ ταύτη χρέωνται αἱ Λίβυσσαι καὶ χρέωνται καλῶς. καὶ τέσσερας ἵππους συζευγνύναι παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθηκάσι. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες 190 κατὰ περ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων· οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὶ ἀπιῇ τὴν ψυχὴν, ὥπως μὴν κατίσουσι μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνειρμένων περὶ σχοίνους ἐστί, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.

Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ Αὐσέων 191 ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες, οἱ τὰ ἐπὶ δεξιᾷ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ κείρουσι, τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἢ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην πολλῶ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἢ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, ἢ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἢ τῶν ἀροτήρων,

ὄρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης· καὶ γὰρ οἱ
 ὄφεις οἱ ὑπερμεγάρθεις καὶ οἱ λέοντες κατὰ τοὺτους εἰσὶ
 καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι καὶ ἄσπιδες τε καὶ ὄνοι
 οἱ τὰ κέρα ἔχοντες καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ οἱ ἀκέφαλοι
 οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὥς δὴ λέ-
 γονται γε ὑπὸ Λιβύων, καὶ οἱ ἄρκιοι ἄνδρες καὶ γυναί-
 κες ἄρκιαι καὶ ἄλλα πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα.
 192 κατὰ τοὺς νομάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδέν, ἀλλ' ἄλλα
 τοιάδε, πύγαργοι καὶ ξορκάδες καὶ βουβάλιες καὶ ὄνοι,
 οὐκ οἱ τὰ κέρα ἔχοντες ἀλλ' ἄλλοι ἄποτοι (οὐ γὰρ δὴ
 πίνουσι), καὶ ὕρρες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι φοίνιξι οἱ πῆ-
 χες ποιεῦνται (μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν
 ἐστὶ), καὶ βασσάρια καὶ ὕαιναι καὶ ὕστριχες καὶ κριοὶ
 ἄρκιοι καὶ δίκτυες καὶ θῶες καὶ πάνθηρες καὶ βόρρες,
 καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπῆχες χερσαῖοι, τῇσι σάν-
 ρησι ἐμφερέστατοι, καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι καὶ ὄφεις
 σμικροί, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι
 ἐστὶ θηρία καὶ τὰ περ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ
 ὕος ἄργιου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἄργιος ἐν Λιβύῃ πάμπαν
 οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένεα τριζὰ αὐτόθι ἐστὶ· οἱ μὲν δὲ-
 ποδες καλέονται, οἱ δὲ ξιγέριες (τὸ δὲ σὺννομα τοῦτο ἐστὶ
 μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν βουνοί),
 οἱ δὲ ἐχινέες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι,
 τῇσι Ταρτησοσίησι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία
 ἢ τῶν νομάδων Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροέοντες
 193 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων
 δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡμιό-
 194 χεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Γύξαν-
 τες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι πολλὸν μὲν μέλισσαι κατεργά-
 ζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται θημιοεργοὺς ἄνδρας

ποιεῖν. μιλιτοῦνται δ' ὧν πάντες οὗτοι καὶ πιθηκοφα-
 γέουσι· οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι ὕρεσι γίνον-
 ται. κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι 195
 νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυν', μῆκος μὲν διηκο-
 σίων σταδίων, πλάτος δὲ στεινὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἡπεί-
 ρου, ἐλαιέων τε μεστήν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ
 εἶναι, ἐκ τῆς αἰ' παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων πετεροῖσι ὄρ-
 νίδων κεχρημένοισι πίσσῃ ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέ-
 ρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθές οὐκ οἶδα, τὰ
 δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ
 ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτοὺς ἐγὼ
 ὤρων. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖνες αἰ' λίμναι αὐτόθι, ἥ δ' ὧν
 μεγίστη αὐτέων ἐβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ
 διόργγιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖσι ἐπ' ἄκρῳ μυρ-
 σίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρ-
 σίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα
 τῆς Περικλῆς πίσεως ἀμείνω· ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκου ὄρω-
 φυγμένον ἀργχοῦ τῆς λίμνης· ἐπεὶ δὲ ἀθροίσωσι συχνήν,
 οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ τι
 δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὼν ἀναφαίνεται
 ἐν τῇ θαλάσῃ· ἥ δὲ ἀπέχει ὥς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς
 λίμνης. οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Αἰβύῃ
 κειμένης οἰκότα ἐστὶ ἀληθεύειν. λέγουσι δὲ καὶ τὰδε 196
 Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Αἰβύης χωρὸν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἡρακλέων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶ
 ὑπὸ τῶν καὶ ἐξέλονται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς
 παρὰ τὴν κυματώγην, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα τύφειν κα-
 πνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους ἰδομένους τὸν καπνὸν ἰέναι
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυ-
 σὸν τιθέναι καὶ ἐξαναχωρεῖν πρὸς τὰ πλοῖα.

τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας σκέπτεσθαι, καὶ ἣν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται, ἣν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται, οἱ δὲ προσελθόντες ἕλλον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδετέρους. οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἔπτεσθαι πρὶν ἢν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἔπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσὸν λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνηα νέμεται αὐτὴν καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο οὐ, Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες αὐτόχθονες, οἱ μὲν τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκούντες, Φοίνικες δὲ καὶ
- 198 Ἕλληνες ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τῇ ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίᾳ τῇ ἀρίστη γέων Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν οὐδὲ οἶκός οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ· μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἐπυδρός πίδαξι, καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδὲν οὔτε ὕμβρον πλέω πιούσα δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης· τῶν δὲ ἐκφορέων τοῦ καρποῦ τὰ αὐτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐεσπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὶ αὐτὴ ἐωντῆς ἄριστα ἐνείκη, ἐκφέρει, ἢ δὲ ἐν
- 199 τῇ Κίνυπι ἐπὶ τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη

χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ νο-
μάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἑαυτῇ ἀξίας θώματος.
πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα
ἀμᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι· τούτων τε δὴ συγκεκομι-
σμένων τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα
συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι· συγκεκόμεναι τε
οὗτος ὁ μέσος καρπὸς καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεριτάτῃ τῆς
γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργα, ὥστε ἐκπέποται τε καὶ
καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς καὶ ὁ τελευταῖος συμ-
παράγινεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα
ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερεσίμης τιμωροὶ Πέρσαι ἐπέιτε ἐκ τῆς 200
Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ Ἀρυνάδεω ἀπίκατο ἐς τὴν
Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν ἐπαγγελλόμενοι ἐκδι-
δόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ
πάν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς
λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆ-
νας ἐννέα, ὀρύσσοντες τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα
ἐς τὸ τεῖχος καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ
μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκὸς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
ᾧδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος
προσῆσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα
ἔσκε κωφὰ πρὸς τὰ προσῆσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα
ἠχέεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἂν
ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἐκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυ-
χέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη, τὰς δὲ προσβο-
λὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνον δὲ δὴ πολλὸν 201
τριβομένων καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν καὶ οὐκ
ἦσσαν τῶν Περσέων Ἀμασις ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ
μηχανᾷται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους ὡς κατὰ μὲν

τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας σκέπτεσθαι, καὶ ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται, ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται, οἱ δὲ προσελθόντες ἄλλον πρὸς ὧν ἔθνησαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πεύθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδετέρους. οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἄπτεσθαι πρὶν ἢν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέος τοῦ Μήδων οὔτε νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τόσον δὲ ἐτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνηα νέμεται αὐτήν καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο οὐ, Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες αὐτόχθονες, οἱ μὲν τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες, Φοίνικες δὲ καὶ
- 198 Ἕλληνες ἐπήλυδες. δοκεῖ δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ ὄνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ ἀρίστη γέων Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν οὐδὲ οἶκον οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ· μελέγγαιός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἐπυδρος πίδαξι, καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδὲν οὔτε ὕμβρον πλέω πιούσα δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης· τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ τὰ αὐτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐεσπερεῖται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γάρ, ἐπεὰν αὕτῃ ἑωντῆς ἄριστα ἐνείκη, ἐκφέρει, ἢ δὲ ἐν
- 199 τῇ Κίνυπι ἐπὶ τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη

χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ νο-
μάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἑωυτῇ ἀξίας θώματος.
πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶ
ἁμᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι· τούτων τε δὴ συγκομι-
σμένων τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ
συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι· συγκομίσται τε
οὗτος ὁ μέσος καρπὸς καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεριότητι τῆς
γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾶ, ὥστε ἐκπέποται τε καὶ
καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς καὶ ὁ τελευταῖος συμ-
παράγινεται. οὕτω ἐπ' ὀκτῶ μηνας Κυρηναίους ὁπῶρη
ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι ἐπέιτε ἐκ τῆς 200
Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ Ἀρυσάνδεω ἀπίκατο ἐς τὴν
Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν ἐπαγγελλόμενοι ἐκδι-
δόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ
πάν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς
λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆ-
νας ἐννέα, ὀρύσσοντες τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα
ἐς τὸ τεῖχος καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ
μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκὸς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
ὥδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος
προσῆχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα
ἔσκε κωφὰ πρὸς τὰ προσῆχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα
ἠχέεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἀν-
ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἐκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυ-
χέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη, τὰς δὲ προσβο-
λὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνον δὲ δὴ πολλὸν 201
τριβομένων καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν καὶ οὐκ
ἦσπον τῶν Περσέων Ἀμασις ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ
μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους ὥς κατὰ μὲν

τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοί, ποιεῖν
 τοιάδε· νυκτὸς τάφρην ὀρύξας εὐρέαν ἐπέτεινε ξύλα
 ἄσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς, κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύ-
 λων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιεῶν τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον.
 ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρχαίους·
 οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ
 χρῆσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε· τινὰς
 ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια, ἔστ' ἂν ἡ
 γῇ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώρην, καὶ
 Βαρχαίους τε ὑποτελέειν φάναι ἄξιον βασιλεῦ καὶ Πέρ-
 σας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρχαίους. μετὰ δὲ τὸ
 ὄρκιον Βαρχαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις αὐτοὶ τε
 ἐξήρισαν ἐκ τοῦ ἕστεος καὶ τῶν πολεμίων ἔων παριέναι
 ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πάσας πόλεις ἀνοίξαν-
 τες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν
 ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα
 τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες
 τοῖσι Βαρχαίοις χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον ὅσον ἂν
 ἡ γῇ μένῃ κατὰ τότε εἴχῃ· καταρρήξασι δὲ οὐκέτι ἔμνε
 202 τὸ ὄρκιον κατὰ χώρην. τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν
 Βαρχαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεὶτε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρ-
 εδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τεύχεος, τῶν δὲ
 σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα περιέστιξε καὶ
 τούτοις τὸ τεῖχος· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρχαίων
 λήϊον ἐκέλευε θέσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτῶν
 ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τού-
 203 τοῖσι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. τοὺς δὲ νυν
 λοιποὺς τῶν Βαρχαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι
 ἀπῆλσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶτε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλει
 ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι δι-

ἐξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρα-
 τῆς Βάδρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς
 ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ οὐκ
 ἔα· ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα
 πόλιν· ἐς ὃ διεξεληθοῦσι καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ Αἰὸς Αὐ-
 καίου ὄχθον μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην.
 καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν, οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι οὐ περιώρων. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐδενὸς
 μαχομένου φόβος ἐνέπεσε, ἀποδραμόντες δὲ ὕσον ἐξή-
 κοντα στάδια ἴζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ
 ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυνάνδεω ἄγγελος ἀποκαλέων αὐ-
 τοὺς. οἱ δὲ Πέρσαι Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι
 δοῦναι ἔτυχον, λαβόντες δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο ἐς
 τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς
 Αἰβυες τῆς τε ἐσθιήτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς
 ὑπολειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσον, ἐς
 ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 204
 τῆς Αἰβύης ἐκαστιάτω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἠνδραποδίσαντα τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-
 πτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα· βασιλεὺς δὲ
 σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοι-
 κῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὖνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥ
 περ ἔτι καὶ ἐς ἡμῆς ἦν οἰκομένη ἐν [τῇ] γῇ τῇ Βακτρίᾳ.

Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὥς 205
 γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Αἰβύης τισαμένη τοὺς Βαρκαίους
 ἱπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ
 εὐλέων ἐξέξεσε, ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμα-
 ραίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ Φερετίμης
 τῆς Βάττου τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμαρξίη ἐγένετο ἐς
 Βαρκαίους.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Βιβλ. 22
Βιβλ. 22

HERODOTI

HISTORIARUM LIBRI IX.

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

EDITIO ALTERA.

CURAVIT

H. KALLENBERG.

το μν 22
VOL. II.

EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MCML.

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

PRAEFATIO.

Novae editionis criticae Herodoti quae apud Weidmannos sub finem proximi anni prodiit Steinius mihi tam mature mittendum curavit exemplar, ut ex ea ad verba huius editionis constituenda fructum capere mihi liceret; qua liberalitate me maxime sibi obligavit. Quas igitur lectiones illum virum doctissimum seu codicum auctoritatem secutum recepisse seu ut coniectura repertas proposuisse in sequentibus adnoto, eas ex illa editione petivi.

In indice qui hoc volumen claudit nonnullas res a Dietschio receptas delevi, multa correxi, plura etiam e Steinii indice addidi.

Berolini m. Mart. a. MDCCCLXXXV.

H. Kallenberg.

LIBER V.

1. *ἔπολεον* [of *Παίονες*] Cob. — τὸ *ἔργον* Pr(sv)z; τὸ om. cet. libri, Stein; fortasse recte. — 2. τὸν στρατὸν ὁ *Μεγάβας* Prsz, *Μεγ.* τὸν στρατὸν cet. libri; suspicor *Μεγ.* (ὁ *Μεγ.*) e margine irrepsisse. — *Θρηίκην* καταστρέφασθαι del. Mehler, Cob. — 3. [κατὰ] τὸντὸ Krueg. — κατὰ πάντα; Krueg. suspic. τὰ πάντα vel πάντα vel καὶ τὰ πάντα (rs). — 4. *ἐπιτελέουσι*, Cob. *ἐπιτηδεύουσι*. — ἀνηγόμενοι, Bek. ἀπηγ. — 6. δὲ et καὶ (bis) om. rsv, del. Gomperz, Cob. (conf. II 35); ὠνέονται [τὰς γυναῖκας] Stein. — πολέμον τε καὶ suspic. Stein (ed. IV). — 8. *χέαντες*, Naber *χώσαντες*. — 9. *ἔτι τῆς χώρας* Prsz; *τῆς χώρας ἔτι* cet. libri, Stein. — αὐτήν (post οἰκόντας) et verba τὰ πέριγν ἡδὴ τοῦ Ἰστροῦ (τὰ et ἡδὴ om. ABCd) secl. Stein. — *ἑσθῆτι δέ;* Prsz δὲ om., Gomperz del. — ἀπειρος; Bek. suspic. *ἄπορος*. — verba *σιγύννας* usque ad finem capitis damnat Wessel. — 11. Bek. *δημότης δέ.* — 12. *ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην* Pr(sv)z (conf. VII 33); *ἐς τὴν Ἀσίην ἐκ τῆς Εὐρώπης* cet. libri, Stein (conf. VII 174). — [ἦν] *Πίγρις* et [οἱ] *ἐπιέτε* Cob. — *πρὸς τῶν*; Stein. suspic. *πρὸς ἄλλων*. — *τῶν τινες* διαφόρων Krueg. suspic. — 13. *τίνες δέ* libri, *τίνες τε* Abicht. — *εἶησαν* in Pr(sv)z extat ante αὐτόθι, in cet. libris (Stein) post γυναῖκες. — 14. *γράφει γρ. Μεγαβάξω*, Prsz *γράφει γρ. πρὸς Μεγάβαξον*. — *τέκνα τε καὶ γυναῖκας* Pr(sv)z; τὰ τέκνα τε (B¹ds om. τε) καὶ τὰς γυν. cet. libri, Stein. — 15. *ἐσβάλλοντας* scripsi; *ἐμβάλλοντας* ABC, Stein; *ἐσβαλόντας* cet. libri. — *Μεγαβάξον* στρατὸν secl. Naber. — *Σιροπαῖονες* ra, *σειροπαῖονες* vel *-αῖονες* cet. libri; *Σιροπαῖονες* Holsten, Stein. — 16. *περὶ τε Πάγγαιον* ABCd, *περὶ τὸ π.* cet. libri; verba καὶ *Δόβηρας* κτλ. cum Steinio seclusi. —

κατοικημένων ἐξαιρέειν ὧδε; Abicht ἐξ. κατ. ὦ., Cob. κατ. ὦ.
 ἐξ. — καταπακτῆς; Reiske suspic. καταρρακτῆς, Wessael. κατα-
 πακτῆς, Stein. καταπακτῆς. — 17. πρῶτα Prsvz; πρῶτον cet.
 libri, Stein. — ὑπερβάντα libri, ὑπερβάντε Abicht. — 18. Δαρείω
 βασιλεῖ om. s, del. Gomperz; βασιλεῖ om. rv, quod solum de-
 leverim; neque minus offensionis habet Δαρείω β. in c. 17.
 Stein. paucis infra Δαρείω post βασιλεῖ secl. — ἡμῖν γὰρ νόμος
 Krueg. suspic. — 19. σὺ μὲν, ὦ πάτερ Prsvz; ὦ πάτερ, σὺ μὲν
 cet. libri, Stein. — πρήσσειν ABCd, Stein; πρήξειν cet. libri
 et edd. — 20. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος; ABd, Stein. ταῦτα
 εἶπας ὁ Ἀ. — τῷ λόγῳ (in Ppr. ante ὡς γυναικᾶ) in suspicionem
 vocat Valck. — 21. τῷ στρατηγῷ Valck., τῶν στρατηγῶν libri.
 — 22. [οὕτω] τυγχάνω Krueg. — ὡς εἶσι Ἕλληνες del. Cobet. —
 ἄγωνα Ἑλλήνων rsv; ἄγωνα Ἑλληνοδίκαι cet. libri, Stein. —
 23. ἐς Σάρδεις r(sv)z; ἐς τὰς Σ. cet. libri, Stein. — μισθὸν
 δωρεὴν libri; δωρεὴν aut ante μισθὸν collocandum aut delenda
 censent Dobree et Cob.; δωρεὴν secl. Gomperz, Stein. —
 κεινῷ τε ἔονται καὶ σφοῶ; — 24. ἄγγελον πέμψας Pr(sv)z, πέμψας
 ἄγγελον cet. libri; ἄγγελον nonne est delendum (conf. I 91;
 IV 80; V 72, 84; VI 37)? — ἀπικομένῳ δέ οἱ; ABCd om. οἱ,
 * γε pro οἱ; an ἀπικομένου δέ; — Krueg. suspic. καὶ σὲ ἐς
 λόγους μοι, Cob. καὶ ἐς λ. σοί. — 25. ἀνθρωπίνην Dind. (ἀν-
 θρωπῆν Pollux), ἀνθρωπηῆν libri. — 27. post τελευτᾶ aliquid
 intercidisse putat Valck.; μισεύμενοι ὑπὸ πάντων (Xen. Hell.
 I 7, 35) suppl. Cob. — τὸν post στρατὸν om. ABCd, del.
 Gomperz, Cob., Stein. — λιποστρατίου Cob. pro λιποστρατῆς.
 — 28. οὗτος μὲν νυν Pr(sv)z; οὗτος δὲ cet. libri, Stein. —
 ἀνεσις de la Barre, ἀνεως vel ἀνεος libri. — ἐν ἀνεστηκῆν
 Reiske; ἐν in libris deest; ἀνεστηκῆς τῆς χώρας suspic. Dietsch.
 — 29. εὐρόντες τοιοῦτους suspic. Stein. — τοὺς πρὶν στωαί-
 ζοντας del. Gomperz. — 30. τὸν Δαρείῳ ABCd, τὸν ὁ Δ. cet.
 libri, edd. — δύναιμι τινα, Cob. δύναιμι ἵνα [καί]. — ὑμῖν
 (post ἤγαγον) om. Pr(sv)z, plerique edd., servavit Stein. —
 31. φυγάδας ἐξ αὐτῆς; aut ἐξ αὐτῆς delendum (= Cob.) aut
 τοὺς adiciendum censet Krueg.; an φεύγοντας; — ταῦτα μὲν
 γὰρ δίκαιον, Pra ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια. — παρέχειν Prsvz;

παρέχειν ἐστὶ cet. libri, Stein. — *ἐξηγητὴς* libri, *ἐσηγητὴς* Madvig. — 33. *ἐκ Μιλήτου τὸν τε Ἀριστ.* Pr(sy), *τὸν τε Ἀριστ. ἐκ τῆς Μιλήτου* cet. libri; *ἐκ (τῆς) Μιλήτου* nonne delendum est? — *πρόφασιν μὲν* Naber. — *κεφαλὴν ποιῶντας*; Stein suspic. *κεφ. διέλκοντας*. — *ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρου* Pr(sy); τ. ε. ὁ Ἀρ. cet. libri, Stein. — 34. *οὐδὲν τι πάντως* suspic. Krueg. — *κατὰ τάχος* Dietsch; „*καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο* SPFa (= sBCP), *καὶ τεῖχος* Ald. et edd. seqq. quae qui defenderunt, ita explicaverunt, ut *καὶ σῖτα καὶ ποτὰ* cum *παρεσκευάσαντο* coniungerent, et *ἐσάξαντο* (ab *σάττειν* ductum) idem esse atque *ἐφράξαντο* dicerent, quod ipsam restituoendum censuit Hooger Actt. Mon. III p. 492 sq. at ei rationi id obstat, quod *σάττεισθαι* de refarciendo nusquam alibi dictum est (nam aliud est *ἀποσάττειν*, quod afferant Harporation, false Herodotī locum libri VI laudans, et Suidas), quare alii *καὶ* eiciendum censuerunt et *τὸ τεῖχος* cum *ἐσάξαντο* coniunxerunt, false id ab *ἐσάγειν* factum putantes, cum aor. I verbi *ἀγειν* apud antiquiores Graecos in usu non fuisse dudum demonstraverit Lob. ad Phryn. p. 287 (cfr. eiusdem Parerg. p. 736, Buttm. Gr. Gr. I p. 521, Bred. p. 351). iam cum *καὶ* ante *τὸ τεῖχος* omnes libri tueantur, nec tamen casu ortum videatur, cum Herodotus saepius *σιτία σάττεισθαι* dixerit (vid. Schweigh. Lex. s. v.), cum denique *σῖτα καὶ ποτὰ* plerumque coniungantur, non disiungantur (cfr. c. 65), equidem *κατὰ τάχος* emendandum censeo, quam coniecturam quondam probavit Hermannus. — 35. *ἀρρωδίων δέ;* nonne *δή?* — *σημῆναι* [ἀποστήναι] Gomperz. — 36. *βασιλεῖ τῷ Περσέων* Bek; β. *τῶν Π.* libri, Stein; *τῶν Π.* del. Gomperz. — *ναυκρατέες* [τῆς θαλάσσης] Krueg., *ναυκρατορες* [τ. θ.] Cob. — *τὴν δύναμιν τὴν Μιλ.* AB cod. Cantabr., *τὴν δ. τῶν Μ.* Csz; *τὴν δ. τὴν τῶν Μ.* cet. libri (auctt. Schweigh. et Gaisf.); *τὴν δ. τῶν Μ.* Stein variis lectt. non adnotatis. — *εἶχε ἐλπίδας*, Cob. *ἔχειν ἐλ.* — *τοῖσι χρήμασι* Stein; artic. in libris deest. — 39. *ἔξω* Schaefer, *ἐκ σῆα* vel *ἐκ σῆα* libri; *ἔξω* Eltz. — 41. post *ἀληθέει λόγῳ* addendum *ἐν γαστρὶ* aut *ἐχούσαν* mutandum in *κρούσαν* censet Cob. — *Κλεόμβροτόν τε* s; *τε* om. cet. libri, Stein. — [τῶ]

δεύτερον Stein; pro καὶ quod antecedit Krueg. ἡ suspic.; verba
 καὶ τὸ δ. ἐπ. γυνή del. Cob. — 42. ἐς Κίνυπα, Stein ἐς Λι-
 βύην; idem Κίνυπα ante ποταμὸν adiecit; Krueg. suspic. πο-
 ταμὸν Κίνυπα. — Μακίων τε Λιβύων Niebuhr, M. τε καὶ Λ.
 libri. — 44. χρηστὰ secl. Krueg. — ταῦτα δ' αὖ Bek., ταῦτα
 δὲ οὐχ vel οὐκ libri; ταῦτα δὲ Wessel., Stein; ταῦτα δὲ ὦν
 De la Barre, Schaefer; ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι Gomperz. —
 45. Κράθιν et Κραθίην Wessel., Κράστιν et Κραστήν libri. —
 48. ἐβασίλευσε Krueg., ἐβασίλευε libri. — 49. ἀρετῆς [πέρι]
 Krueg. — αὐτοὶ ἂν σχολήτε suspic. Stein. — ὑποκρινέσθαι et
 α. 50 ὑποκρίσιος Bek., ἀποκρ. libri. — 50. ἀγαγεῖν, Gomperz
 ἀναγαγεῖν. — 51. ἐς αὐ libri (ἐσοῦσα C), Stein; ἐς ὃ plerique
 edd. — 52. οὐραν τῶν Κιλικίων; nonne οὐρ. τ. Κιλικίων? —
 post σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες De la Barre suppl. καὶ τριήκοντα,
 παρασάγγαι δὲ ἑπτὰ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν; Stein verba ἐκ
 δὲ ταύτης [τῆς Ἀρμενίης] ἐσβάλλοντι ἐς τὴν Ματινηνὴν γῆν
 σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες una cum verbis a De la Barre suppletis
 transposuit post φυλακτῆριον ἐν αὐτοῖσι. — καὶ τῆς Ἀρμενίης
 (post Κιλικίης) om. sv, del. Gomperz; malim τε addere. —
 55. τῷ ἑωυτοῦ πάθει del. Jacobs, Gomperz, Stein, Abicht. —
 57. Φονίων secl. Stein. — οὐ ante πολλῶν addendum censet
 Madvig; ὀλέων postulant Scheibe, Cob. — 58. τῶν χώρων
 (χωρέων Cd, χωρῶν AB) delendum censet Krueg., secl. Stein;
 τῶν χωρίων Wessel. — μετέβαλλον ABd, Stein; μετέβαλον cet.
 libri. — οἱ ante Ἴωνες (om. Cdz) seclusi. — 59. τρισὶ Dobree,
 plerique edd.; τισι libri, Stein. — in hexametro ἰὼν libri, ἰὼν
 Bergler, ἰόντ' Valck., alii alia. — ἂν εἴη Pz; εἴη ἂν cet. libri,
 Stein — 61. Stein suspic. ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ. — τρίποδ' αὐτὸς
 Schweigh., τρίπ. αὐτὸν libri; τρίποδ' αὐτόθ' suspic. Stein. —
 Ἑγγελέας L. Dind., ἐγγέλεας libri. — 62. δεῖ δὲ Psz, δεῖ δὴ
 cet. libri; δεῖ δὲ δὴ suspic. Stein. — ἀτόδος libri, ἡ ἀτόδος
 Schaefer; κατ. delendum censet Krueg. — λειψύδιον, Cob.
 λειψύδιον. — τε (ante νῆδον) cum Kruegero seclusi. — συγκει-
 μένον, Krueg. et Cob. συγκεῖμενον. — 63. οἱ Ἀθηναῖοι, Schweigh.
 οἱ Λακεδαιμόνιοι. — προσφέρειν, Bek. προσφαίνειν. — ξείνους
 Schaefer (conf. Bred. p. 67); ξεινίους libri, Stein. — Γονναῖον

Wachsmuth, Abicht; Κοινῶν libri; Κυριῶν suspic. Stein. — ἐμμηχανῶντο Lhardy, ἐμμηχανέατο libri; ἐμμεμηχανέατο suspic. Matthiae, Stein. — ante Ἀγχιμαλίων Valck. suppl. τῶν δὲ Λακκοδαιμονίων vel τῶν δὲ ἄλλων, post Ἀγχ. Cob. καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ. — 65. ἐπὶ τοῦτον δὲ καὶ τὸ οὖνομα suspic. Stein. — 67. ἐβάλαι, Dobree et Cob. ἐκβάλλη. — κείνον δὲ λευστήρα Stein. — 69. Κλεισθένης (post Ἀθηναῖος) et post pauca Κλεισθένεα del. Cob. — τότε πάντων plerique libri (τότε πάντων κύριον A² marg., τότε πάντα s); πάντων, τότε Schaefer et Gomperz; τότε πάντως Bek.; τότε ἐπανιῶν Abicht; μεταδιδούς vel aliquid simile excidisse suspic. Stein. — δέκα δὲ delendum censent Madvig, Krueg.; καὶ δὴ pro δέκα δὲ Bake, Cob. — κατένευε, Stein et Cob. κατένευε. — 70. ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω; malim ἐκ δ. τῆς Ἰ. — 72. τῆς θεοῦ, Pd τοῦ θεοῦ. — κληδόνι Dind.; κληθρόνι libri, Stein. — Δελφὸν Paulmier, ἀδελφεὸν libri. — 73. πρὸς delevit Schweigh., retinuerat Dietsch. — κοῦ γῆς Stein. πῇ γῆς sv, ποῖ γῆς cet. libri. — αὐτοῖς (post ἀπαλλάσσεσθαι) om. sv, del. Gomperz. — 74. Ἰσαγόρην [βουλόμενος] Cob. — τὸν Ἀθηναίων Stein; τὸν Ἀθηναίων AB, τῶν Ἀθηναίων cet. libri. — 75. τὰ δίκαια, Stein δίκαια. — μετεβάλλοντο, Pz non male μετέβαλλον. — 76. post δεθῶς Abicht Nabernum secutus πρώτος adiecit; melius, ut opinor, Cob. γενόμενος πρώτος. — 77. στρατηγὴν; ABd στρατήν, fortasse recte. — βοηθοῖς rsv; Βοιωτοῖς cet. libri, Stein. — ἐν πέδαις A² rsv (ἐς πέδας cet. libri) in suspicionem vocat Krueg., secl. Stein; mea quidam sententia in verbis ἐς πέδας (ἐν πέδαις correctoris videtur) aliquid latet. — ἀντίον [δὲ] Krueg. — πρώτα εἰσόντι Prsv et πρώτον ἐσ. cet. libri, recentt. edd. (conf. c. 17). — 80. ἀγχιστῶν Pr(sv)z; ἀγχίστων cet. libri, Stein. — 81. εἰσίνοντο A²; εἰσινόντο A¹B¹, Stein; εἰσινέοντο cet. libri. — 82. ἐν Ἀθήνῃαι Pr(sv)z ἐν om., ABCd ἐν Ἀθήναις; glossema videtur; idem censet Cob. — ἔφερε AB¹Cd; ἔφερε καρπὸν cet. libri, Stein. — 83. ὥστε δὴ Pr(sv); δὴ om. cet. libri, Stein. — τῆς τε Λαμίας καὶ τῆς Αὐξηνσίης et paucis supra οἱ Ἀλγινῆται (post ἐλάμβανον) del. Cob. — κερτόμοισι Pr(sv)z; κερτομίοισι ABd (-ίησι C), Stein. — 84. οὐκ ἐπιτέλεον; Schweigh. οὐκέτι ἐτ.

Palm οὐκέτι ἐπειτ. — δίκαιοι Bek., alii; δίκαιον libri, Stein. —
 πησσεσθαι ἐκέλευον del. Cob. — 85. τούτους cum Kruegero
 seclusi; τριησούτους coniecit Abicht. — πεμφθέντες rsv, Gom-
 perz; ἀποπεμφ. cet. libri, edd.; locus est valde corruptus. pro μὴ
 legitur in rsv κή, pro τούτους in B² rsv τουτέων, pro ἐπειρώντο
 in AB¹ C^d πειρώ. — 86. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέ-
 σθαι Pr(sv)z (conf. I 21, 171, 181); νυν om. et γενέσθαι ante
 λέγουσι collocatum (= IV 150) cet. libri, Stein. — ἀπαμύνασθαι
 rsv; ἀπαμύνεσθαι cet. libri, Stein. — ἐς οὗ libri, Stein; ἐς
 δ plerique edd. — Αἰγινηται λέγουσι del. Cob. — 87. pro πν-
 θομένως δὲ τὰς γυν. B² rsv τὰς δὲ γυν. sine πνθου.; praeterea
 om, rsv ἀνδρῶν et καὶ ante κεντεύσας et τι post δεινότερον;
 quae omnia non desiderari concedendum est. — ὅκη vel ὅκη
 Prsz (οἴκη v); ὅκον cet. libri, Stein. — αὖ τῶν Ἀθ. γυναῖκες;
 artic. τῶν nonne est delendus (conf. c. 92 η)? — 88. [καὶ] πρὸς
 ταῦτα [ἔτι] τόδε ποιῆσαι Abicht; ἔτι τόδε ποιῆσαι sacl. Stein. —
 ἐκ τόσου Krueg.; ἐκ τότε s, ἐκ τε τόσου cet. libri. — 89. πρὸς
 Αἰγινητέων rsv; ὁπ. Αἰγ. cet. libri, Stein. — 90. ἔτι τε; Krueg.
 suspic. ἔτι δέ. — Ἀθηναίων ἀκροπόλιος? — καταλειφθέντας δὲ
 δ Κλ. ἀνέλαβε del. Gomperz. — 91. πειθαρχέσθαι, Cob. πει-
 θαρχεῖν. — ἂν γίνοντο rsvz; ἂν om. cet. libri, transposuit post
 ἰσόρροπον Stein. — μαθόντες [δὲ] Gomperz; δὲ om. B² Prsvz;
 μαθ. δὴ Krueg. — ἐς δ καταφ. οἱ Πεισ. del. Wessel. — ὥς γε
 ἐκμεμαθήκασι Abicht; ὥσπερ ἐκμ. Stein suspic. — σφείας ἅμα
 ὑμῖν ἀκεόμενοι B² rsv; σφείας in σφεία correxit Eltz, quod pro-
 bant Krueg., Cob., Gomperz; σφείας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τί-
 σασθαι cet. libri, Stein. — 92. Σωσικλέης B² Prsvz; Σωκλέης
 cet. libri, Stein (eadem varietas est in libris c. 93); utra forma
 sit praefenda, discerni non potest. — ἔλεξες τάδε; rs ἔλεγε
 τάδε, fortasse rectius. — 92 β. οὔτοι Βακχ.; Madvig suspic.
 οἱ B. vel οἱ τότε B. — 92 γ. Ἡεῖων Pr(sv)z; ὁ Ἥ. cet. libri,
 Stein. — τὸ παιδίον (post λαβόντα) om. rsv, Gomperz. —
 οὔτω δὲ διεξήλθε; in sv τε, in z δὴ (sic Stein 1884) extat pro
 δέ; hoc fortasse recte. — ἐγγινομένων; Stein suspic. ἐγγενο-
 μένων. — 92 δ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο sv; τὰ δὴ καὶ ἐγένετο cet.
 libri, Stein. — ἔσθλασθαι B² Prsvz, Cob.; ἐλθαῖ cet. libri,

Stein. — οἷά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein. — 92. ἀνὴρ
ἐγένετο B²Rsvz, ἦν ἀνὴρ ACd. — δέ τι Krueg.; δὲ ABd.
δ' ἔτι Pr(sv)z; Bek. suspic. δ' ἔτι πλείους vel πλεονας.
92η. ὑπεράχους s, Bred.; ὑπειράχους cet. libri, Stein. — ἑμαίτων;
Prsv, Cob. εἰμάτων. — 93. οἷά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein.
— 94. οὕτω μὲν ταῦτα Pr(sv); οὕτω μὲν τοῦτο cet. libri, Stein.
— ὁ Μακεδὼν rsv; ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς cet. libri, Stein.
[τόν] ἑωυτοῦ Stein. — ἐπὶ χρόνον συχνόν; z non male χρόνον
ἐπὶ συχνόν. — συνεπρήξαντο, Krueg. et Cob. συνεξεπρήξαντο. —
96. ἀποφ. Ἀθηναῖοι; ABd, Stein ἀποφ. οἱ Ἀθ. — 97. ταῦτα
Schweigh., ταῦτα libri. — πολλοὺς γάρ; Gomperz π. ἄρα. —
ἀρχὴ κακῶν, Prsvz ἀρχαὶ κακῶν; Cob. ἀρχέκακοι (Plut.). —
98. παῖδες καὶ γυναῖκες; fortasse rectius rsv τέκνα καὶ γυν.
99. τῶν ἄλλων ἀστῶν; ABCd, Stein τῶν ἀστῶν ἄλλον. — 100.
τῆς ὁδοῦ om. Pr(sv)z. — 101. ἔχοντες Wessel, ἔχοντος libri. —
τὸ Τρωῶλον καλ. z; τὸν Τ. καλ. libri, Stein. — 102. σκηπτόμενοι
Πέρσαι ABC; σκηπτ. οἱ Π. cet. libri, Stein. — 103. ἐπι-
καλεσμένου Gronov, ἐπικαλεσμένους libri. — τιμωρήσιν σφι
Stein („an σφι ἔτι?“), τιμ. σφίσι libri. — 105. ἐμπεπρησθῆναι
Prsz ἐμπερησθῆναι. — 106. τὸν δ' Δ. κατ. χρόνον ἤδη πολλόν
secl. Stein. — ἀπεστέρηκε rsv; ἀπεστέρησε cet. libri, Stein. —
τοιούτῳ τι ἐπρήχθη; Prav, Stein τούτων τι ἐπ. — ἐκδύσεσθαι
Naber, Cob., Krueg.; ἐκδύσασθαι libri, Stein. — 108. ταῦτα
Ὀνήσιλος ABCds; ταῦτα ὁ Ὀν. cet. libri, edd. — 109. ἡ Πέρ-
σῃ ἢ Φοίνιξι seclusi cum Cobeto et Gomperzio; om. rsv. —
111. ὁπῶν Dind.; ὁπῶν libri, Stein. — προσφερέστερον, s
πρροφερέστερον; Stein suspic. προσφορέστερον. — ἀξιοχρεῖν Stein,
ἀξιόχρεω libri. — 112. συνήλθαν rsv; συνήλθε cet. libri, Stein.
an συμπεσόντες? idem Stein (1884) suspic. — [αὐτὸν] τὸν Ἀρ-
τέβιον Gomperz; αὐτὸν om. rsv. — 113. μαχ. δὲ καὶ τῶν ἄλλων
ἐδ Gomperz. — ἐποίεον Prsv; ἐποίηε cet. libri, Stein. — 114.
ἐνέπλησε; s, Schaefer, Dietsch, Gomperz ἐνέπλησαν. — 117.
ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη AB²Cd, Stein, Abicht (ed. Tauchn.); idem
ex coniectura Krueg.; ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης B²Prsvz; ἐπ' ἡμέρῃ
ἐκάστην Madvig; μίαν excidisse suspic. Stein. — 118. ἀρίστη;
Krueg. suspic. ἡ ἀρίστη. — λογιζόμενος vel simile aliquid ante

δηλαδὴ excidisse suspic. Stein. — 119. τῶν Περσέων τὸν Μαίαν-
δρον rs, τὸν M. τῶν Il. cet. libri; τῶν Il. nonne delendum
est? — δὲ ὦν AB, τῶν C; ὦν cet. libri, Gomperz. — οὐότερα
[7] Gomperz. — 121. ἐν Πηδάσῳ H. Stephanus, Stein; ἐπὶ
Μολάσοισι Wessel.; ἐν πιδάσῳ AB¹, ἐμπιδάσῳ C, ἐπὶ δάσῳ
Pz, ἐπὶ λασοῖσι rsv. — ἐμπεισόντες; fortasse rectius r ἐσπεσόντες.
— 122. τὴν Μυσίην; nonne τῆς Μουσῆς? — αὐτὸς τε, Pravz
αὐτὸς μέν; Gomperz αὐτὸς γε μέν. — 124. ὅς in suspicionem
vocat Krueg. — ἄγοι (dz ἄγει), Dobree ἄγη. — 126. πλείστη
η̄ suspic. Stein. — αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης; sv ὁ om., Gom-
perz del. —

LIBER VI.

2. κατεργάσασθαι P; κατεργάσασθαι cet. libri, Stein. —
ἐς αὐτούς; R(sv)z ἐς ἑωυτούς. — ὡς πολέμιος εἶη βασιλεὺς del.
Cob. — 3. ἐδειμιάτου; Krueg., qui antea interpunxit ἐπιστεῖλαις,
οὐδέν, scripsit δειματῶν; Dobree del. ἐδειμ. τοὺς Ἴωνας. —
4. Ἀταρνείτω; ABCd, Stein Ἀταρνίτω; idem c. 29 Ἀταρνίτιδος
(AB). — 5. ἐγίνετο ταραχὴ τοιαύτη vel πολλή? — οἶά τε Rsv;
τε om. cet. libri, Stein — τῆς ἑωυτοῦ Stein; ἐκ τῆς ε̄, Pravz,
ἐκ ἑωτοῦ s. — 6. ναυτικός τε suspic. Stein. — τε post Κίλικες
om. ABCd, del. Cob. — 7. ἐστράτεον AB¹C; ἐστρατεύοντα
cet. libri, Stein. — μὴ συλλέγειν; B¹PRsz, Stein μηδένα συλλ.
— Μιλήτου Pr(sv)z; τῆς M. cet. libri, Stein. — 8. οἱ Λέσβον
B²P^mRsv, ὅσοι τὴν αἰολίδα γῆν cet. libri; ὅσοι Λέσβον Stein.
— Μνήσοι et Μνησίων libri, Stein; Μνούσοι et Μνουσίων
H. Stephanus, plerique edd. — πάντων δὲ τούτων ABCd,
Stein; πασέων δὲ τούτων B²PR(sv)z, plerique edd. — 9.
ἐλεγόν σφι; PRsz σφι om. — πείσονται τε; Krueg. suspic. τι
pro τε. — τάδε ἤδη; PR(sv)z ἤδη om. — καὶ ante κατέξει
suppl. Gomperz. — 10. ἐλεγον τάδε; PR(sv)z ἔλ. ταῦτα. —
ἑωυτοῖσι δὲ Stein; ἑων. τε PR(sv)z, plerique edd. — 11.
ἡγορόωντο; Lhardy ἡγορευόντο. — στρατηγὸς seclusi; om. cod.
Cantabr., Longin. — ἐλασσώσασθαι B²Pvz (ἐλάσσωσθαι s,
ἐλασσώσθαι R); ἐλασσώθησασθαι cet. libri, Stein. — 12. πέ-

αεσθαι PRsvz; *πείσασθαι* *εἶσι* cet. libri, Stein. — *οἷα στρατηγῆς* Krueg. suspic. *οἷως* pro *οἷα*, Dobree *οἷα ἐστρατηγῆς*; ceterum in B²Rs extat *στρατηγῆς*. — 13. *ταῦτα γινόμενα* B²Rsv, cod. Cantabr.; *ταῦτα τὰ γιν.* cet. libri, Stein. — *λόγους* *Ἀλέξανδρος* PRsz; *λόγους ὁ Ἀλ.* cet. libri, Stein. — Cob. transposuit verba *ἐδέκοντο τοὺς λόγους* post *Συλοσῶντος* deleto *λόγους* quod extat post *ἔπεμπε*. — *εὐ τε ἐπιστάμενοι* Rsvz (*εὐτε* P); δὲ pro *τε* cet. libri, *εὐ* [δὲ] Stein; *γε* suspic. Gomperz. — *τὸν Δαρειὸν* secl. Wessel., Stein; *τὸ Δαρειὸν* Eltz, *τοῦ Δαρειὸν* Reiske. — *ἄλλο σφι*; Krueg. suspic. *ἄλλ' ἄλλο σφι*. — *οὐ βουλευμένους* Stein; *ἀρτυμένους* Rsv, Valla, plerique edd. — *ἐδέκοντο αἱ Σάμιοι* Stein; *αἱ Σ.* om. PRsz. — 14. *ἢ ἀγαθοὶ* del. Cob. — *τὸ κοινὸν τὸ Σαμίων* Rsv; *τὸ κοινὸν τῶν Σ.* cet. libri, edd. — *τὰ αὐτὰ ταῦτα* del. Cob. — 15. *οὐ παρίχοντο μὲν* PRsz, Gomperz; *αἱ μὲν γὰρ παρ.* cet. libri, edd. — *τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν*; Schweigh. suspic. *αὐτοὶ* pro *αὐτῶν*, Gomperz *αὐτῶν* delendum censet. — *νεῶν* (post *σφετέρων*) om. ABCd, Stein. — 16. *νοκτός τε γὰρ*; Stein optime adiecit γὰρ et interpunxit *θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα*; in libris *θεσμοφορίων. ἐνθαῦτα*. — *αὐτοὶ μὲν νυν*; ABC, Stein *οὗτοι μὲν τοίνυν*. — 18. *καὶ ὅσοι ῥήσοις*; Rsv om. *καί*, fortasse recte. — 19. *ὅτε γε* Rsv, *ὅποτε* cet. libri, *ὁκότε* Stein. — *ὁ νηὶς* PR(sv)z; *καὶ ὁ νηὶς* cet. libri, Stein. — 20. *καλειμένη* om. ABCd. — 21. *Ἀἰὼν* Stein (Strab. p. 253), *λαὼν* vel *λαὸν* libri. — *τούτῳ τῷ δαμάματι*; Dobree *τῷ* delendum censet; Krueg. *μηδὲν* suspic. pro *μηδένα*. — 22. *τοῖσι τι ἔχουσι*, Rs *τοῖσι τε ἔχ.*; Krueg. aut *γε* pro *τι* aut cum Valek. *τοῖσι παχέσι* scribendum censet. — 23. *Σάμιοι τε* B²Rsv, Gomperz; *Σ.* γὰρ cet. libri, Stein; *Σάμιοι τε γὰρ* Bek. — *τότε*; Rsz *ὅστε*, P *ὥστε*; Abicht *ὥστε τότε*. — *τὴν πόλιν ἑωυτῶν*; om. *ἑωυτῶν* Rsv, Krueg., Gomperz. — *περὶ δῆσας*; Naber et Krueg. suspic. *ἐν πύδοις δῆσας*. — *Ἰννα* Stein, *Ἰνναον* libri. — *μεταλαβεῖν*, B²PRsz *λαβεῖν*. — 25. *τὴν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ* Reiske, *τῶν* pro *τῇ* libri; Stein del. *τῶν*. — 26. *περὶ Μίλητον*, Stein *περὶ τὴν Μίλητον*; artic. om. Steinio auctore ABCd, Schweigh. et Gaisf. auctt. cet. libri. — 28. *λιμναίου* Reiske, *δαιμναίου* libri. — *ἐκ τοῦ Ἀταρνέως*;

B²R⁸svz ἐς τοῦ Α., a Dietschio olim receptum. — 29. τό τε δῆ; CPz, Krueg. τότε δῆ. — μετῆς Rsv; μετῆς cet. libri, Stein. — συγκεντηθήσεσθαι; Krueg. suspic. συγκεντήσεσθαι. — μετῆς Rsz; μετῆς cet. libri, Stein. — 30. ἔχθη ἀγόμενος, Krueg. ἦλθε ἐγ., Dindorf et Cob. (ἀνήχθη Bred.) ἀνάχθη ἐγ. — 31. τινὲ τῶν; Krueg. suspic. τῶν τινα. — αἰρέοντες, Cob. αἴρεον. — 32. ἀντὶ εἶναι libri, Stein; ἀντὶ τοῦ εἶναι Valck., plerique edd. — τοῖσι post αὐτοῖσι del. Bek. — οὕτω δῆ z, οὕτω δὲ PR; οὕτω τε ABCd, Stein. — 33. αὐτοῖσι Πέρασσι ABCds; αὐτοῖσι τοῖσι Π. cet. libri, Stein. — εἰσὶ δὲ αἶ, PRsvz B corr. om. αἶ. — οἰκῆσαν, Schaefer οἰκίσαν. — προσσχόντες Schaefer, προσχόντες libri. — ἐσπλόον; Pz ἐσπλόον τούτου, B²Rs τούτου ἐσπλόον; cet. libri τούτου om. — 35. ἐδυνάστενέ τε ABCd; τε om. cet. libri, γε correxit Reiske. — πᾶν οἶ τὸ μαντ. B²Rsv; οἶ om. cet. libri, Stein. — ποιέαι Dietsch; ποιῶ Rsv, ποι εἴη d; ποιόη cet. libri, Stein; ποιῇ Dobree, ποιέη Dindorf. — ἔπεισε ὁ λόγος, Rs ὁ om. — 36. Ὀλυμπιάδα ἐναρξαιρηκώς? — 37. τὸ θάλει libri, Stein; τί θ. H. Stephanus, alii; εἶπαι Abicht; εἶναι libri, Stein. — [ἀπελλεε] ἐκτρέφειν Cob. — 38. παιδὶ seclusi cum Cobeto. — ἐγγίνεται; B², Cob. ἐκγίνεται. — 39. ἐπὶ Χερσονήσου; Stein. suspic. τὰ ἐπὶ X. — αὐτοῦ Κίμωνος Rsv, K. αὐτοῦ cet. libri; secl. Κίμωνος Stein et Cob. — κατ' οἶκον (vel κατοίκον) ABCd; κατ' οἶκους cet. libri, edd.; an κατ' οἶκον? — ἐπιτιμέων, Cob. πενθέων. — συλλυπηθησόμενοι, Cob. συλλυπησόμενοι. — τὴν ante θρυγέτρα om. Rsv, fortasse recte. — 40. οὗτος δέ; Krueg. suspic. οὗτος δῆ. — τῶν κατεχόντων PR(sv)z; τῶν καταλαβόντων cet. libri, Stein. — τρίτῳ μὲν γὰρ εἶπὶ τούτων libri; πρὸ ante τούτων Stein inseruit. — ἔφενγε Cd, ἔφενγε Χερσονήσου PRsz, Stein; ἔφ. ἀπὸ Χερσονήσου AB; iam Schweigh. Χερ. (ἀπὸ Χερ.) ex scholio irrepsisse suspicatus est. — καὶ μιν οἱ λόλογοι Rsv, καὶ ἐκείνον οἱ Δ. C; καὶ ἐκείνον Δ. AB, Stein. — 41. κατεῖλον διώκοντες; Krueg. suspic. εἶλον καταδιώκοντες. — κελύων secl. Cob., Krueg. — 42. δοσίδικοι; s. δωσίδικοι, quod probat Cob. — σφέων μετρήσας PR(sv)z; μετρήσας σφέων cet. libri, Stein. — τοὺς καλέουσι οἱ Π. τὰ τριήκοντα στάδια Naber expunxit; mihi artic. οἱ offensionem est.

— τὰ ante καὶ πρότερον deleuit Stein. — 43. τὸν στρατὸν τοῦτον Μαρκόνιος; in s τοῦτον om., in P post M. collocatum (lectio ex codice R a Steinio non allata est); nescio an Gomperz pronomen recte deleverit. — ἄλλῃσι om. Rsv, del. Gomperz. — ἀποδεκόμενοι; Naber ἐνδεκ., fortasse recte. — 44. λέγεται γὰρ κατὰ sv; γὰρ om. R; κατὰ om. cet. libri, Stein. — 45. Μαρκονίῳ δέ; nonne M. δέ τε? — οὐ μὲν οὐδὲ Rsv, Krueg. (conf. IV 205, VI 72); οὐ μέντοι οὐδὲ cet. libri, Stein. — περὶ τὸν Ἄθων z; fortasse recte. — 46. τὸ τεῖχος; Stein suspic. τὰ τε τεῖχος. — 47. ἐπὶ τοῦ Θάσου P¹Rsv; ἀπὸ τοῦ Θ. cet. libri, Stein. — τὰς πάσας; om. τὰς PRsvz, Gomperz. — 49. δοκούντες τε Stein; τε om. Pz, plerique edd. — ἔχοντας Pz, Eust., Stein; ἔχοντες R; ἐπέχοντας cet. libri, Abicht; ἔχοντα suspic. Krueg. — τῶν ante Αἰγινήτων (om. PRsz) seclusi. — 52. τότε ἔοντας; Krueg. suspic. τότε ἄρχοντας, Stein τότε ἐν τέλει ἔοντας. — λέγειν ταῦτα (ante βουλομένην) secl. Krueg; idem adnotat expectare se ἀρτινύμενην vel aliquid simile aut λέγειν δ' οὐ τι βουλομένην, εἰ; Cob. οὐ βουλομένην. — ἡγήσασθαι, Cob. στήσασθαι. — τὸν γεραίτερον; Stein suspic. τὸ γε. — ὁκότερον τῶν παιδίων Rsv; ὁκ. τῶν παιδων cet. libri, Stein. — καὶ θέλουναι ἔξευρεῖν spuria esse cens. Stein. — νεωτέρῳ B²R(sv)z; om. cet. libri, Stein; iam Schweigh. id ex scholio irrepsisse suspicatus est. — 53. γὰρ δὴ om. PRsz, Gomperz, Stein, Krueg. — μέχρι μὲν PR(sv)z; μ. μὲν δὴ cet. libri, Stein. — τοῦ θεοῦ ἀπειρότος del. Gomperz. — Ἀμφιτρώων, Cob. Ἀμφιτρώωνος. — τῶν Δωριέων; artic. delere malim (conf. Plut. mor. p. 857). — 55. κατελάβοντο, Cob. κατέλαβον. — 56. πόλεμόν γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — ἐξοδίῃσι, sz ἐξοδόισι; Cob. ἐξόδοισι. — ὁκόσοισι ἂν ᾧν Stein; ᾧν om. PRsz, plerique edd. — ἀπάντων PR(sv)z; πάντων cet. libri, Stein. — 57. θυσίῃ PR(sv) et δημοτελῆς B²PRsvz, θυσίῃν et δημοτελῇ cet. libri. — πρῶτον ἀρχεσθαι, Reiske et Gomperz πρῶτων ἀρχ. — δαιτυμόνεσι (AB σσ) libri, Stein; δαιτυμόσι Dindorf, alii. — ἐνὰ πάσας B²Ps v; ἐνὰ om. cet. libri (R quoque), Stein. — πατρύχον, Cob. παμούχον. — 58. τοῦ κοινοῦ τοῦ AB¹d; τοῦ κοινοῦ τῶν cet. libri, edd. — καταμαίνεσθαι,

Cob. κατατάμνεσθαι. — ἀριθμῶ, Gomperz ἀριθμόν. — καὶ
 αὐτῶν Σπαρτ. om. Rsv, Dietsch, Gomperz. — ταύτῃ δέ, Reiske
 τούτου δέ. — οὐκ ἴσταιται; Krueg. suspic. οὐ κατίσταιται. —
 59. συμφέρονται δὲ ἄλλο ABCd; συμφ. δὲ ἄλλο οὐτοι cet. libri,
 Stein. — 60. οὐ κατὰ λαμπ., Krueg. οὐδὲ κατὰ λαμπ. — 61.
 προεργαζόμενον Eltz, προσεργ. libri. — φθόνῳ τε καὶ suspic.
 Stein. — ἱσοῦ post Φοιβήλου susp. hab. Krueg. — φορέει
 (ABCD φέρει) post παιδίων del. Cob. — 62. ἔρας ABCd; ὁ
 ἔρας cet. libri, Stein. — 63. συμβαλλόμενος AB; συμβαλλ. cet.
 libri, Stein. — ὁ δὲ παῖς, Rs ὁ τε παῖς; fortasse ὁ δέ τε π. —
 ἔθετο οὐνομα αὐτῷ ABCd; αὐτῷ οὐν. ἔθ. cet. libri, edd. —
 64. δι' & Struve; διὰ τὸ Rs, διὰ τὰ cet. libri; διὰ τὰ...
 expleverim διὰ τοιήνδε (τινὰ) αἰτήν Stein. — 65. μάλιστα;
 Krueg. suspic. ἐς τὰ μάλ. — κατόμννται Δημαρήτῳ ABCd,
 Stein; κατ. Δημαρήτον PR(sv)z, plerique edd. — 66. ὁ Δη-
 μάρητος; Rs ὁ om. — ἀνοίστον B², ἀνωίστου cet. libri. —
 λέγεσθαι susp. hab. Stein. — 67. αὐτὸς seclusi; om. CPpr.sd,
 extat in AB post βασιλεύς, in P corr. Rz ante βασιλεύς. —
 68. λέγων τοιάδε; ABd, Stein τοιάδε λέγων (C τρία δὲ λ.). —
 69. ὁ μοι δοὺς PR(sv)z; μοι ὁ δοὺς cet. libri, Stein. — βούλει;
 Rsv, Cob. ἐβούλεο. — τῇ δέ σευ, Abicht τὰ δέ σευ. — ὡς αὐτὸς
 ὁ Ἀρίστων; Gomperz αὐτὸς ὁ (om. Rsv) del. — τοὺς δέκα μῆνας
 del. Gomperz, retinuit Stein. — καὶ αὐτὸς Ἀρίστων PRz, (sv καὶ
 om.); καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρ. cet. libri, Stein. — ἀνοίη libri, Stein;
 ἐγνοίη Valck., plerique edd. — sub finem capitis παῖδας secl.
 Naber, Mehler, Cob. — 70. τῷ λόγῳ φάς, Rsv τῷ λ. φήσας; an
 τὸν λόγον φήσας? — πορεύεται; Rs πορεύεσθαι, fortasse rectius;
 Cob. ὡς deleto infinitivum recipi iubet. — αὐτὸν ἀπαιρῶνται
 Rsv; αὐτοῦ ἀπ. cet. libri, Stein. — 71. ἐοῦσαν Μενίου μὲν
 B²PR(sv)z; τὴν. ἐοῦσαν Μενίου cet. libri, Stein; et τὴν et
 μὲν delendum censeo. — 72. χειρίδι (Cob. χειρῶδι) πλέη Wessell,
 χειρὶ διπλῇ libri. — ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην (ἐν Τεγέῃ Rsv); for-
 tasse ἔφηνγε δὲ ἐν Τεγέῃ. — ἐν ταύτῃ; Krueg. suspic. ἐνθαῦτα
 vel ταύτῃ. — 73. ὠδῶθη ABR, Stein; ὠρθῶθη s, Krueg;
 εὐδῶθη C, εὐωδῶθη P; εὐ ὠδῶθη Abicht. — ἐς γῆν τὴν
 Ἀττικήν; om. γῆν sv, Gomperz, Dietsch. — κατατίθενται PRs;

παραιτίθ. cet. libri, Stein. — 74. ἐξορκῶν A², Reiske; ἐξόρκον A¹B¹, ἐξόρκον d, ἐξορκῶν cet. libri. — ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ πόλῃ suspic. Stein. — λέγεται εἶναι τῶν Ἀρκάδων AB¹d, ὅπ' pro τῶν cet. libri; ὑπὸ τῶν Ἀρ. Wesscl., Stein (1884); τῶν Ἀρ. glossesma videtur. — 75. Λακεδαιμόνιοι Κλεομένης PR(sv)z; Κλεο. Λακεδ. cet. libri, Stein; Κλεο. nonne est delendum? — ἐς Σπάρτην (in s ἐν Σπάρτῃ idque ante δεικνύσας collocatum) seclusi cum Cobeto. — αὐτὸν post κατελθόντα δὲ om. Rsv; del. Gomperz. — μανίῃ (C μανίῃ), B²PRsz μανίης; Cob. μανίως. — τοῦ φυλάκον τὰ πρῶτα ABCd, τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκον (R τοῦ πρ. τ. φ.) cet. libri; seclusi τοῦ φυλάκον. — λυθίς B², plerique edd.; αὐτῆς CPz, Stein, αὐθῆς cet. libri. — ποιήσει Schweigh., ποιήσῃ(v) libri. — ἦν γὰρ; Stein suspic. ἦν δέ. — περὶ Δημόρητον; AB(C?), Stein περὶ Δημαρήτον. — γενόμενα λέγειν PR(sv)z, λέγειν γενόμενα AB (λ. γινόμενα Cd); seclusi γενόμενα cum Gomperzio (item Stein 1884). — Ἀθηναῖοι ABCd; Ἀθ. μῦθοι cet. libri, Stein. — 76. Στυμφλῆς Rsv; Στυμφαλίδος cet. libri, Stein; Στυμφηλίδος plerique recentt. edd. — ἀφανῆς, Cob. ἀχανῆς. — ἀπικόμενος ὦν PRsvz, Krueg., Gomperz; ἀπ. δ' ὦν cet. libri, Stein. — ταῦτα seclusi post μετὰ δέ; extat in Rs ante δέ, in cet. libris post δέ. — 77. Σήπεια Rsv, ἡσίπεια A, |||σίπεια B, ἡ σίπεια CPz; Χαίπεια Stein. — τοῦτω ante τῷ κείται del. Cob. — ἐπεσομένων; z, Cob. ἐπ' ἐσομένων. — τριέλκτος; AB¹Cd, Stein ἀέλκτος. — 78. ὁ κῆρυξ (post σημήνη) secl. Naber. — πολλῶ δ' ἐτι P(sv?)z; π. δέ τι R, Stein; π. δὲ cet. libri. — 81. βουλομενον δὲ αὐτὸν... ἀπηγόρευε; Cob. ἀπεύργε; fortasse scribendum est βουλομένον δὲ αὐτοῦ vel βουλομένον δὲ omisso αὐτοῦ. — 82. εἶλε P corr. Rsv; εἶλον cet. libri, Stein (1884). — πρίν γε δῆ; Krueg. suspic. πρίν ἤ. — ταῦτα λέγων ABCd; δέ, quod in cet. libris extat, cum Steinio deleui. — ἀπέφυγε PRsvz; διέφυγε cet. libri, Stein. — 84. ἐσβαλεῖν dz, ἐκβαλεῖν C; ἐμβαλεῖν cet. libri, Stein. — πειρᾶν ἐσβάλλειν; Krueg. suspic. πειρᾶν ex πειρᾶν ortum et ἐσβάλλειν delendum esse. — τοὺς Σκύθας post αὐτοὺς μὲν et τοὺς Σπαρτιάτας κελεύειν del. Cob.; κελεύειν Krueg. quoque in suspicionem vocat. — 85. Θεασίδης;

B², Cob. *Θεωρίδης*. — *ἀνὴρ δόκιμος* ex Rs recepi (conf. III 75, V 63, VI 88); *δόκιμος ἀνὴρ* cet. libri, Stein. — *βούλεσθε* CP², *βουλευέσθαι* B, *βουλευέσθε* ARsd, Stein. — *ἐσβάλωσι*, Csn ἐβ.; ABd, Stein ἐμβ.; Krueg. *ἐσβαλεῖσι*. — 86. *οἱ δ' Ἀθηναῖοι* ABC, Stein; δ' om. cet. libri. — *παραθήκη* in hoc capite quater constanter Rsv (B² ter, teste Stobaeo bis); *παρακατήκη* cet. libri, quod Stein recepit nisi quod, invitatus ut videtur, primo loco κατα- om. — 86α. *δικαιοσύνης βουλόμενος* PR(sv)z; *βουλ. δικ.* cet. libri, Stein. — 86β. *τάδε τὰ σύμβολα*; Gomperz *τὰ del.* — *οὔτε με*; Bek. et Krueg. *οὐδέ με*. — *βούλομαι τε*; Krueg. suspic. *βούλ. δέ*. — 86γ. *ποιούμενοι* PR(sv)z; *παισάμενοι* cet. libri, Stein. — *ἴσχειν* ABCd, Stob., Stein; *σχέειν* cet. libri, *ἔχειν* Cob. — 87. *πεντητηρῆς* B²Rsv, Schoemann ex coniectura; *πεντήρης* cet. libri. — *λαχίσαντες* [ὧν] Stein. — 88. *μηχανήσασθαι*, B²Rsv *μηχανᾶσθαι*; an *μηχανήσεσθαι*? — *προτίειν*; z, Krueg. *πρότερον*. — 89. *δαίνην* Rsv; *δαρεῖν* cet. libri, Stein. — 90. *οἰκῆσαι*; Naber *ἐνοικῆσαι*. — 91. *τὴν θεόν*; Rsv *τὸν θεόν*, fortasse recte. — *χειρὲς δὲ κείναι* B²PR(sv)z; *αἱ χειρὲς δὲ ἐκείναι* cet. libri, Stein. — *ἐπισπαστήρσι* B²PRsz; *ἐπισπάστροισι* AB¹d (*ἐπιπάστροισι* C), Stein. — 92. *σφέας αὐτούς*; PRsvz *αὐτούς* om., Gomperz *del.* — *τοὺς αὐτοὺς καὶ* Rs, Struve, Stein (1884); *τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ* cet. libri, plerique recentt. edd. — *διὰ δὴ ταῦτα* PRsz; *διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα* cet. libri, Stein. — *verba ἀνὴρ ᾧ ὄνομα* om. PRsz, reiecit Struve; item Stein (1884), qui ante *πεντάεθλον* inseruit *ἀνὴρ*. — *ἐπασκέων* corruptum videtur. — 93. *art. et ante Ἀθηναίοισι et ante ἀνδράσι* om. PR(sv)z, retinuit Stein. — 94. *ἀδελφιδέον δὲ ἑωυτοῦ* suspic. Stein. — 95. *ἐς τὰς νέας* om. B²Rsv, *del.* Gomperz. — *Ἰκάριον*, Gebhardt *Ἰκαρον* vel *Ἰκαρήν*; Stein suspic. *παρὰ τὸ* vel *παρὰ τε τὸ Ἰκάριον*. — *μέλλιστα* (post *δείσαντες*) om. P¹Rsv, fortasse recte. — *τῷ προτίειν* ἔτει, Dobree *τρίτῳ πρότερον* ἔτει. — 96. post *πρότερον* supplendum censet Stein *ἐπαθόν ὅπ' αὐτῶν, ἐνθαῦτα*. — 97. *πρὸς τὴν νῆσον*; B²PRsz, Stein *πρὸς τὴν Δῆλον*. — *καὶ ἔπιτε*, Cob. *κάτιτε*. — 98. *verba καὶ ἐν χρησμῷ* usque ad *ἰούσαν* om. AB¹Cd, reiecit iam Gronov; *verba sequentia* secl. Wessel,

alii, servavit Stein. — μέγας ἀρήιος; Bek. suspic. μέγα ἀρ. — 99. στρατεύεσθαι; Dobree, Naber, Cob. στρατεύσεσθαι. — 100. τοὺς ante κληρουχέοντας adiecit Krueg. — ὁ Νόθωνος; ABCd ὁ om., fortasse recte. — 101. Ταμύνας Valck., plerique edd.; Τέμενος libri, Stein. — Αἰγύπτια PR(sv)z, plerique edd.; Αἰγύπτια cet. libri, Stein; an Αἰγύπια? — ἐς ταῦτα τὰ χωρία PRsvz; ἐς om. cet. libri, Stein; nescio an verba ἐς ταῦτα τὰ χωρία delenda sint. — Κυνέω Dind., Bred.; Κυνέον libri, Stein. — 102. ὀλίγας ἡμέρας; fortasse rectius Rs ἡμέρας ὀλίγας. — ἐς τὴν Ἀττικὴν PR(sv)z(C?); ἐς γῆν τὴν Ἀ. cet. libri, Stein. — κατέργοντες; Dietsch κατοργέοντες, Madvig καταγρόντες; „an forte κατεργόντες (aut κατασπέργοντες cum ONitzschio) τε τὸν πλόνον?“ Stein. — artic. ante Μαργαθῶν deleui; om. Rsv, ὁ P corr. z. ἡ cet. libri. — χωρίον in suspicionem vocat Stein. — 103. τῷ Κίμωνι; om. τῷ Rsv, Gomperz. — Μιλτιάδεω Μιλτιάδης, Krueg. M. Μιλτιάδην (sic R). — 104. καὶ ὑπὸ δικαστήριον Rsv; καὶ om. cet. libri, Stein. — αὐτὸν ante ἀγαγόντες om. Rsv, Suidas, Gomperz. — 105. Φειδιππίδην; Rsv, Valla Φιλίππίδην, quam formam commendat Spengel. — ἡμεροδρόμον dsz; ἡμεροδρόμην cet. libri (v quoque), Stein. — αὐτός τε; Krueg. suspic. αὐτό γε. — ἤδη σφι Schaefer, ἤδη σφίσι vel σφίσι ἤδη libri; σφι ἤδη Stein. — καταστάντων σφι; Stein καταστ. σφίσι. — 106. εἰνάτη, εἰνάτη δέ; Cob. εἰνάτη, οἱ δέ (Plut. εἰνάτη om.). — 107. ἐν τῷ ὕπνῳ seclusi cum Gomperzio (item Stein 1884); haec verba om. ABCd, extant post τοιήνδε in Ppr., ante τοιήνδε in cet. libris. — Αἰγύπτια B²PR(sv)z; Αἰγύπτια cet. libri, Stein. — δέ τί μοι; Stein suspic. δ² ἔτι μοι. — 108. ἀναγραιέτο Bek.; ἀναιρέατο Rsv, ἀνερέοντο B¹, ἀνερέατο B², ἀναιρέοντο cet. libri. — paucis supra artic. ante Ἀθηναῖοι om. B²sv, Gomperz; artic. nonne etiam paucis infra ante Πλαταιέες delendus est? — κατὰ εὐνοίην PR(sv)z, κατὰ τὴν εὐνοίαν Ad; κ. τ. εὐνοίην O, Stein; κατὰ ||| εὐνοίαν B; an κατὰ εὐ. οὕτω τὴν Πλ.? — ἐστράτευον P¹Rs; ἐστρατεύοντο cet. libri, edd. — Ἀσωπὸν αὐτόν; nonne Ἀ. ποταμόν? — 109. Stem (1884) συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι) στρατιῇ τῇ Μήδων [συμβάλλειν]. — ἦν δὲ τότε; Bek. ἦν τε τότε. — λειπουσι secl. Stein.

Cob. — δέδεται B², ex coniectura Reiske, quem secuti sunt Eltz, Dietsch, Cob.; δέδοται libri, Stein. — ἐς σέ τοι Eltz, Dietsch, Stein; ἐς σέ τι libri. — τῶν μὲν κεινόντων συμβάλλειν (vel συμβαλεῖν, -εῖν), τῶν δὲ οὐ Dietsch, Bred., Krueg., Cob.; inf. συμβάλλειν sequitur κεινόντων in Rav, om. in cet. libris; post οὐ in omnibus libris συμβάλλειν vel ξυμβ. vel συμβαλεῖν legitur; Stein τῶν μὲν κελ., τῶν δὲ οὐ συμβάλλειν. — τὴν ante τῶν ἀποσπευδόντων Reiske adiecit; τῇ addendum et ἐλγ delendum Cob. censet. — 111. ἀπὸ ταύτης γὰρ; Stein γὰρ secl., δ' ἔρα Krueg. suspic. — ἐς τὰς πανηγύριαις ABCd, Stein; τὰς om. PRz; καὶ πανηγύριαις s, plerique edd. — 112. ἀνδρας τοὺς Krueg.; τοὺς ἀνδρας libri, Stein; τοὺς del. Cob.; ἀνδρας om. d. — 113. ἀμφοτέρω seclusi, om. PRsz. — ἐπὶ τὴν θάλασσαν PRsvz; ἐς τὴν θ. cet. libri, Stein. — 114. Καλλίμαχος R(sv)z; om. cet. libri, del. Stein. — ἐπιλαβόμενος PR(sv)z; ἐπιλαμβανόμενος cet. libri, Stein. — 115. αἰτίη B² Ravz, αἰτήν cet. libri, Plut.; ἔσχε B² Psvz, ἔσχον Plut., ἔσχεν cet. libri; ἐν ἀθηναίοισι ABd, ἐν om. cet. libri; αἰτήν δὲ ἔσχε ἐν Stein (1884); αἰτήν δὲ ἔσχε ἐν plerique edd. — 116. τάχιστα, quod iam Valck. in suspicionem vocavit, del. Mehler, Cob. — 118. νή, quod extat in PR(sv)z post Φοινίσση, in cet. libris ante Φ., seclusi; om. Suidas. — 119. ἀρύσσονται; L. Dind. ἀρύσσονται, Cob. ἀρύσσονται, Matthiae et Krueg. ἀρύονται. — τὸ δὲ ἔλαιον; Cob. „τὸ δὲ ἔλαιον . . . (ἔλαιον) of Πέρσαι; repetitum ἔλαιον peperit lacunam.“ in sz post ἔλαιον legitur συνάγουσι ἐν ἀγγείοις τὸ et post καλέουσι in eisdem libris τοῦτο omissum est. — cap. 122 om. AB¹ Cd¹, secl. plerique edd. — 123. τοὺς λοιποὺς (τ. ὑπολίπους R, τ. ὑπολοίπους Psz) iam Wessel. in suspicionem vocavit. — 124. ἔν γε ἄν; ABd ἄν om., Cob. ἔν γε δῆ. — 125. post καθάρους requiritur τε (sic Stein 1884) vel δέ. — πλησόμενοι χρυσοῦ PR(sv)z; πλ. τοῦ χρυσοῦ cet. libri; τοῦ χρ. secl. Stein. — καὶ πρὸς ἑτέρα διαφέρεται οὐκ ἐλάσω AB¹ Cd; κ. π. ἐτέρωσί μιν δωρ. οὐκ ἐλάσσοι cet. libri. — 126. ὁ Σικωνός cod. Cantabr., Schaefer, plerique edd.; ὁ Σικωνός cet. libri, Stein, quod si rectum est, vox τύραννος nonne est delenda? — πρότερον ἦν; om. ἦν

ABCD, fortasse recto. — 127. *verba οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰ. κόλπον* secl. Krueg.; *μοῦνος* addendum censet post *κόλπον* Stein; *δὴ* pro *δὲ* et hoc loco et infra (*οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης*) Gomperz postulat. — 128. *τῇ συνιστῇ* Bred.; *συνεστοῦ* Rv, *συνετοῦ* B¹, *συνέσει* s; *συνεστῇ* (vel *ξυνεστῇ*) cet. libri, Stein; *τῇσι* *ιστιή-σισι* L. Dind.; *τῇ συνιστῇσι* *ἐπειράτο* suspic. Stein. — *πάντα ἐποίησε*; Stein suspic. *πάντα τε ταῦτα ἐπ.*; Madvig post *ἐποίησε* suppl. *ἐπιστίους*. — *ἡρέσκοντο οἱ libri, ἡρέσκοντό οἱ οἱ Bek.* — 129. *κατέχων*, Madvig *καθελών*. — *ἀποστυνέων γαμβρόν* ABCd; *ἀπ. γαμ. ἄν* cet. libri, Stein. — 131. *κρίσι* P, *κρίσει* B²Rs; *κρίσιος* cet. libri, Stein. — *ἐδόκε δέ*; Krueg. suspic. *ἐδ. δὴ*. — 132. *μᾶλλον*; Stein suspic. *καὶ μᾶλλον*. — *ἐπιστρατεύεται* B (*στρατεύσεται* s), *ἐπιστρατεύεται* cet. libri. — *λέγων τοσαῦτα?* — *παρέδοσαν*, Cob. *ἔδοσαν*. — 133. *ὕπηρεων πρόταροι ἀδική-σασιν* suspic. Stein. — *τριῆρι* Rsv; *τριῆρει* cet. libri, Stein. — *λόγον* s, plerique add.; *λόγων* cet. libri, Stein. — *ἐς τὴν ἔκλει-* ABCd, Stein *ἐπ' ἣν ἐπ.* — *μή οἱ δῶσι* B²PRsvz; *μιν οὐ δῶσι* cet. libri, Stein, qui suspic. *μὲν οὐ δῶσι*. — *οὐκ ἀπανα-στήσειν* svz, *οὐκ ἀπανστήσειν* R, *οὐκ ἀπονστήσειν* cet. libri. — *ἀργυρίου οὐδὲ* ABCd, Cob., Stein; *ἀργυρίου οὐδὲν* cet. libri [*ἀργυρίου*] *οὐδὲ* Krueg. — *τοῦτο* (ante *ἐμῆχ.*) om. sv, del. Gomperz. — 134. *ἐς ὕψιν Μιλτιάδεω*; nonne *ἐς ὕψιν τὴν Μ.*? — *διερχόμενον* Stein, qui suspic. *διέρποντα*; *ἀπικόμενον* PRsz, plerique add. — *ἔρκος* libri, *τὸ ἔρκος* Schaefer. — *γενέσθαι*; Stein suspic. *γίνεσθαι*. — 135. *καταχρήσονται* BRs, Dobros, Stein; *καταχρήσονται* cet. libri, plerique add. — *τὴν ἐξηγη-σαμένην* ABCd, ὡς *ἐξ.* cet. libri. — 136. *ἔσχον*; Krueg. suspic. *εἶχον*. — *προκ. δὲ αὐτοῦ*; Cob. del. *αὐτοῦ*; *καὶ τὴν Ἀθήνων αἵρεσιν* del. Valck., Cob. — 137. *τὴν σφίσι(ν) αὐτοῖσι(ν)* libri, Stein; *αὐτοῖσι* del. plerique add.; *σφι* pro *σφίσι* Krueg. — *Πελαγοῖσι* suppl. post *ἔδοσαν* Stein. — *αὐτοὶ Ἀθηναῖοι*; Rsv *αὐτοὶ* om., Gomperz del. — *τε καὶ τοὺς παῖδας* om. s., plerique add. — *ἐπιχειρήσειν*; B², Reiske *ἐπιχείρησιν*. — *πάρειδν αὐτοῖσι* libri, *παρεῖδν ἑαυτοῖσι* Stein. — 138. *τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖ-κας*; nonne *τῶν* vel *τῶν Ἀθ.* est delendum? — 139. *δικάσωσι*, Cob. *δικαιῶσι*. — *πάντων*; Gomperz (Suidas) *παντοίων*. — *τοῦτο*

ἵππων PRsvz; om. cet. libri, Stein. — 140. τοσαῦτα PRsvz; τοιαῦτα cet. libri, Stein. — ἐν Ἑλλησπόντῳ Rsv; ἐπ' Ἑλλ. cet. libri, Stein. — artic. ante Πελασγοί (om. Rs) deleui.

LIBER VII.

1. ἡ ἀγγελίη dz; art. om. cet. libri, Stein. — παρῆχον Rs; παρέχειν cet. libri, Stein; an utrumque est delendum? — καὶ πλοῖα (om. ABCd), secl. Dietsch, retinuit Stein. — στρατευομένων Rsv, στρατενομένων cet. libri, secl. Stein. — 2. Γωβρέω θυγατρός; Stein δὲ excidisse suspic. — νομιζόμενον libri, Stein; νομιζόμενα B², Eust., plerique edd. — 3. βασιλεύοντί τε Stein suspic. — βασιλεύσαι ἂν Stein; ἐβασίλευσε(ν) ἂν Rsv; δοκέει pro δοκέειν CPz. — 4. Δαρεῖον secl. Stein; fortasse melius paucis supra Δαρεῖος (extat in CPz ante Δ., in cet. libris post Δ.) deletur. — 5. ἀλλ' εἰ ABCd, Stein; ἀλλὰ cet. libri. — ὁ λόγος; art. om. sv, del. Gomperz. — περικαλλῆς PRsvz; περικαλλῆς εἴη cet. libri, Stein. — 6. ἀνέπεισε Ξέρξης PRsvz, Ξέρξην idque post ποιεῖν ταῦτα cet. libri; suspicor μιν intercidisse, cuius loco Δ. in margine archetypi scriptum fuerat. — τῶν καὶ Ἀλενάδαι recepi ex PRs; τῶν καὶ οἱ Ἀ. cet. libri, edd. — Λήμνῳ Krueg., λήμνον libri. — ἀφανιζόλατο libri, ἀφανισιόλατο Naber, ἀφανισιόλατο Krueg. — σφάλμα; Stein suspic. ἐς σφάλμα. — 7. πᾶσαν om. PRs, del. Cob. — 8α. κατεργάσαντό τε Naber. — πατήρ τε ἐμὸς libri, Stein; πατήρ τε ὁ ἐμὸς Dion., plerique edd. — θρόνον τοῦτον Rs, Dion. (cod. Amb.), Stein; θρόνον, τοῦτο cet. libri. — κῦδος ἡμῶν Rs, Dion.; κῦδος ἡμῶν τε cet. libri, κ. τε ἡμῶν Stein. — 8β. Δαρεῖον ἰθύοντα Rsv, Dion.; quae in cet. libris antecedunt πατέρα τὸν ἐμὸν Stein recepit. — ἐξεγένετό οἱ s, Paris. 1634 et 2933 (conf. c. 4); ἐξ. αὐτῷ cet. libri, Stein. — ἀπικόμενοι om. Dion., secl. Krueg.; ἀπισταμένῳ Reiske. — ἐπίστασθε Dion., Krueg.; τὰ ἐπίστασθε libri, Stein. — 8γ. τούτων μέντοι libri, Dion.; τ. μὲν δὴ Bek., τ. μὲν Krueg., τ. μὲν τοίνυν Stein. — νέμονται χώρην, Krueg. suspic. v. τὴν χώρην. — 8δ. ἰδιοβουλεύειν Rs, Bred., Dietsch quondam, Cob.; ἰδιοβουλεύειν cet. libri, plerique

odd.; *ἰδίῃ βουλευεῖν* Lobeck. — 9. *γενομένων*; Stein suspic.
προγενομένων; idem paucis infra καὶ ὅτι Ἵωνας. — *δοῦλον*
ante ἔχομεν secl. Naber. — 9β. γε post καίτοι om. ABCd,
secl. Krueg. — *Μακεδονίης* Rs; *Μακ. γῆς* cet. libri, Stein. —
9γ. *προσφέρων* plerique libri, Stein; *προσφέρων* s, cet. odd. —
ἐγὼ τε Bek., *ἐγὼ* PRsz; *ἐγώγε* cet. libri, Stein. — 10. *πίσυνος*
ἑών, Krueg. π. ἦν. — 10α. *ἐλίσσθαι*, Madvig *ἔχεσθαι*. — ἡγού-
μενος, Cob. ἀπηγόρευον. — *Σκύθας τοὺς νομάδας* secl. Stein. —
πολλὸν ἔτι ἀμείνονας Rsv; *ἔτι* om. cet. libri, Stein. — 10β.
συνήντικέ σε Stein. — *Δάτι τε* Naber. — *ἐμβάλωσι*; Stein *συμβάλωσι*
susp. — 10γ. *πατήρ σός*; Bek. π. ὁ σός. — *ἡντιώθη* PRsz; *ἡντιώθη*
cet. libri, Stein. — 10η. *Μαρδόνι* secl. Naber. — *παρεόντος* PR,
παρεόντα s, *παρεόντων* v; *παρόντι*
cet. libri, Stein; *παρόντι ἐπηγορέων* Abicht. — 10θ. *ἀναβαλῆναι*,
Cob. ἀποβαλῆναι. — 11. *κακῶ τε καὶ* Rs; *τε* om. cet. libri,
Stein. — post *Ἀριαράμῳ τοῦ Τίσιπew* excidisse τοῦ *Καμ-
βύσεω* Stein suspic. — 13. *ἔλεγε* PRsz; *ἔλεξε* cet. libri, Stein.
— *ἀκούσαντι μέντοι* libri, *ἀκ. μὲν δὴ* Bek. suspic. — ἡ *χεῖρ*
del. Naber, secl. Stein. — 14. *ποιεῦμενος* Rsv; *ποιησάμενος*
cet. libri, Stein. — *ἀκούσας*; εἰς Stein interponxit. — 15. *Ἀρ-
τάβανον καλέοντα* PRsz; ἐπὶ Ἀρ. καὶ. cet. libri, Stein; *καλέοντα*
secl. Krueg. — *ἀπικομένῳ δέ οἱ*; PRsz om. of, fortasse recte;
an ἀπικομένῳ δέ? — *ἐφρόνεον* ABCd; *ἑσωφρόνεον* cet. libri,
Stein. — *ἔγνω δὲ* secl. Meller, Cobet. — *οὐκ ὦν*; Krueg.
susp. *οὐδ' ὦν*. — *συνέπαινον ἔδν* Rsv; *συνεπαινέον* cet. libri,
Stein. — 16. *τῷ πρώτῳ οἱ* Rsv; *τῷ et οἱ* om. cet. libri, Stein.
— 16α. *ἀναιρέο*, Cob. *αἰρέο*. — 16β. *ἔωντα*, Cob. *ἔων*. — *πέ-
πλανησθαι αὐταί* Reiske, π. *αὐταί* libri. — *τά τις*, Reiske *περὶ
τά τις*. — 10γ. *θεῖον* Schweigh.; *θεοῦ* libri, Stein. — *οὐ καὶ*
Schaefer, *οὐκ* vel *οὐκ* vel *οὐχ* libri. — *σὲ δὲ* Rs; *οὐδὲ* cet.
libri, Stein. — *ἤδη δεῖ ἐμὲ* Schaefer, *εἰ δὴ δεῖ ἐμὲ* Eltz, ἢ *δεῖ
ἐμὲ* Bek.; *ἤδη ἢ ἐμὲ* ABCd, *ἤδη ἱημι* (vel *ἱημι*) PRsz. — 17.
εἶπε τάδε PRsz; *τάδε* om. cet. libri, Stein. — *ἄρα* (om. sv)
σὺ δὴ; suspicionem movet *ἄρα*; Stein suspic. *εἶπε ἄρα* “σὺ δὴ.”
— 18. *ταῦτά τε δὴ* z; *δὴ* om. Rsv, Stein; *τε* om. ABCd; *τε*,
supra scr. *δὴ* P. — *τούτων λεχθέντων* PRsz; *τούτων δὲ* λ

cet. libri, Stein. — φθορή τις καταλ.; ABCd, Stein καταλ. τις
 φθορή. — συστρατευόμενος; Stein suspic. συστρατευσάμενος. —
 19. κρινάντων δὲ ταύτῃ R(sv)z (P²); κρ. δὲ ταῦτα cet. libri,
 Stein; conf. I 120. — 20. κατὰ τὰ λεγόμενα Krueg. in suspi-
 cionem vocat. — τὸ πρὸς μισαυβ. Bek., τοῦ π. μ. libri. — 21.
 οὐδ' ἔτιραι PR(sv)z; οὐδ' εἰ ἔτιραι cet. libri, Stein. — γενό-
 μεναι PR(sv)z; προσγενόμεναι cet. libri, Stein, qui suspic.
 προγ. — οὐκ ἄξια libri, Stein; οὐκ del. Cob., Gomperz. —
 μιν om. PRsz, secl. Valck. et Krueg. — ἅμα (om. ABCd)
 στρατευόμενοι, Madvig τοῖσι στρατ. — 25. ἄλλον ἄλλῃ Rsv;
 ἄλλα ἄλλῃ cet. libri, Stein. — τὸν δὲ ὧν πλείστον; Stein suspic.
 τὸν δὲ ὧν οἶτον οἱ μὲν ἔς. — 26. πόρον; Rsv πόρον, quod
 Cob. tuetur. — παρηγύοντο PR(sv)z; ἀπύοντο cet. libri, Stein.
 — ἐν τῇ πόλι secl. Valck. — 27. τὴν βασιλείας; Stein suspic.
 τὴν τε β.; idem τῇ τε πλατανίστῳ. — 28. αὐτὸς δεύτέρα, Krueg.
 αὐτὸς δ., Tournier αὐτὸν δ. — ἐξέμαθον, Stein ἐξεμάνθανον. —
 γεωπεδίῳ; Ps, Stein γεωπέδων (R γεοπέδων). — 30. αἰεὶ τὸ
 πρόσσω (= IV 123, IX 57); ABCd, Stein τὸ πρόσσω αἰεὶ. — τῶν
 Φρυγῶν καὶ Ἀνδῶν, Rsv τῶν λ. καὶ φρ.; Stein suspic. τε καὶ.
 — 31. μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρά; Cob. ἀνδρὶ del., Stein ἀθα-
 νάτῳ secl. — 32. ἀκριβέας Cob. del.; om. Rv (in s verba βου-
 λόμενος usque ad finem capitis desunt), ἀκριβῶς cet. libri. —
 33. παχέα Stein, qui suspic. πλατεά; Rsv (Valla) τραχέα, Tzetz.
 τραχέα, plerique edd. τρηχέα. — Ἀβύδῳ, Krueg. Ἀβύδου. —
 Ἀθηναίων libri, Ἀθηναῖοι Stein. — ἔργα om. ABC, Stein. —
 34. τὴν δὲ Rsv, Gomperz; τὴν δ' ἑτέρην cet. libri, edd. —
 35. ἐπικέσθαι corruptum videtur. — δὲ ὧν ABd, Bek. ex con-
 iectura; δὴ ὧν cet. libri. — θολερῶ Eldick, δολερῶ libri. —
 36. ἀνακωχεύῃ, Reiske ἀνακωχένωσι. — εἶδρον libri; ζεφύρον
 homo quidam doctus (Allgem. Litteraturz. a. 1802 p. 26),
 Stein. — καὶ τριχοῦ libri; καὶ τριηρέων τριχοῦ Petavius; καὶ
 τριηρέων Allgem. Litteraturz. a. 1802, Stein. — ἡ αὐτὴ Reiske;
 ἦν ἡ αὐτὴ A² marg., Stein; ἦν αὐτῇ libri; nescio an etiam in
 sequenti versu ἦν delendum sit (logitur in PR(sv)z post
 ἐμβρ., in cet. libris ante ἐμβρ.). — καὶ οἱ ἵπποι secl. Stein. —
 38. ἄν τι σεῦ Rs, Eltz, Stein; ἄν τι τεῦ (vel τί τεῦ) cet. libri;

ἄν τεο Suevern, plerique edd. — ἡ τό; Stein suspic. ἡ τό περ. —
 ἄγε PRsz; ἄγευ cet. libri, Stein. — 39. σέο, Krueg. σοῦ. —
 40. τοῦτο post τούτων om. ABCd, fortasse recte. — στρατός
 ABCd; σύμμικτος στρατός cet. libri, Stein. — οὐ διακινε-
 μένοι in suspicionem vocant Valek., Naber, Cob. — βασιλέ-
 secl. Krueg. — προηγέυντο μὲν δῆ; Psz, Stein πρ. μὲν γάρ.
 R πρ. μὲν. — verba ἐς τὴν γῆν ex c. 41 adiecta videntur
 (conf. c. 55); pro τρέφοντες Stein suspic. τράποντες. — ἀναβαίνει
 PR(sv)z; ἐπιβαίνει cet. libri, Stein. — παῖς ἀνδρός Πέρσεω
 PR(sv)z; ἀνδ. Π. π. cet. libri, Stein. — 41. διελέλιπτο
 Schweigh., διέλειπτο Schaefer; διέλειπε PRsz, Stein; διέλειπε
 τε ABd (διελέπιτε τε C). — 42. Καρήνην Steph. Byz., καρήνην
 vel κάρηνην libri. — 43. τὸν Σκάμανδρον Rsv, plerique edd.;
 ποταμὸν Σκ. cet. libri, Stein. — ἐνέπεσε, ABCd ἐσέπεσε. —
 'Ροῖτειον Pdз(sv?); 'Ροῖτιον cet. libri, Stein. — 44. ἐν Ἀβύδῳ
 μέσῃ; Rsv, Stob. om. μέσῃ; Stein „μέσῃ fortasse corruptum.“
 — αὐτῷ ταύτῃ, Abresch αὐτοῦ ταύτῃ. — 48. κατὰ τὸ πλῆθος
 (conf. I 77); ABRsv, Stein τὸ om. — 49. στρατὸν τούτου;
 Stein suspic. στρατοῦ τούτου. — τὸν λιμένα secl. Krueg. —
 ἀλλά; Stein suspic. ἀλλὰ πολλούς. — γῆ δῆ s, Wessel., Krueg.;
 γῆ δὲ cet. libri; γῆ Herold, Stein. — εὐπερηξέης δὲ Rsv, Stob.,
 Stein; εὐπρ. γὰρ cet. libri. — 50. παθεῖν; Krueg. suspic.
 ποιεῖν. — προηγάγοντο; Krueg. suspic. προήγαγον. — 51. Ἀθη-
 νίων (Valla) Schaefer, alii; Ἀθηναίων libri, Stein. — 52. ἡ
 περιποιῆσαι Naber. — τέκνα τε καὶ cod. Cantab., τε καὶ om.
 Rsz; τε om. cet. libri, Stein. — 53. γίνεσθαι PR(sv)z; γενέσθαι
 cet. libri, Stein. — τῶνδε δέ; Stein suspic. τῶνδε δῆ. — Περ-
 σίδα γῆν R(sv)z (usitatus Π. τὴν γῆν); Πέρσεας cet. libri,
 Stein. — 54. ἐθέλοντες Krueg. secl. — 56. ἐπείτε R(sv)z;
 ἐπεὶ cet. libri, Stein. — 57. τῇδε τοῦτο; PR(sv)z om. τοῦται;
 non desideratur. — ἀγανρότατα, Cob. γανρότατα; Naber τε καί.
 — 59. ἐξαριθμῆσαι; sv ἐναριθμῆσαι, quod tuentur Schaefer et
 Cob. — τελευταία, Stein τελευτᾶ. — 60. συναγρόντες Rv,
 συναγρόντο v, συνηγρόντο Pz, ξυνηγρόντο C; συνήγαγον τε
 AB, Stein. — συνάξαντες Reiske; συνάξαντες ABRsv, συν-
 (ξυν)άφαντες cet. libri. — 61. ante λεπίδος suppl. Biel καί

θώρηκας, Reiske ὃν ὑπεράνω ἐφόρεον θώρηκας ἀπό, Stein ὃν
 δὲ θώρηκας πεποιημένους. — τοῦτον δὲ Stein, τοῦτον δὲ libri.
 — 63. τῆσι Αἰγυπτίῃσι; Stein supplendum censet μαχαλῆσι
 (conf. c. 91). — καλῶνται; PR(sv)z ἐκαλέοντο. — τούτων δὲ
 μετ. Χαλδ. secl. Stein. — Ἀρταχάτω Stein, ἀρταχάτων libri. —
 64. ἀξίνας Wessel. suspect. hab., Naber del. — 67. ἔχοντες
 ἐνέπρεπον PR(sv)z (conf. c. 83); ἐνέπ. ἔχ. cet. libri, Stein. —
 Ἰθαμύτρεω Schweigh.; Ἰθαμύτρεω ABd, θαμύτρεω C, Ἰθαμύτρεω
 cet. libri. — 69. τόξα δὲ εἶχον; Krueg. secl. δέ; idem c. 65
 initio δὲ secl. — τὸ δὲ ἡμῖς scripsi; τὸ δὲ (vel δ') ἕτερον ἡμ.
 PR(sv)z; τὸ δὲ ἄλλο ἡμ. cet. libri, Stein. — Δαρεῖον τε καὶ
 σαρπί. Stein. — 72. ἐστρατεύοντο nonne est transponendum
 post κράνεα πεπλ. ἔχοντες? videtur in archetypo excidisse (om.
 Rsv). — ἀσπίδας δὲ et αἰχμὰς δὲ PR(sv)z, utroque loco τε cet.
 libri; δέ — τε Stein. — Σύριοι Bred., σύροι libri. — 73. ἐς
 Φρύγας delevi cum Gomperzio. — 76. lacunam esse primus co-
 gnovit Pauw; Πισίδας δὲ ἀσπίδας excidisse putat Stein. —
 λυκιοεργέας Athen. (XI p. 486) emendavit; λυκιοεργέας PRsvz,
 λυκιοεργέας cet. libri. — 81. ἤρχον μὲν; PRsvz μὲν om., for-
 tasse recte. — 82. καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω rectius infra
 post ἀνεπιολ legi Stein censet. — 83. ἐξέλιπε; Stein suspic.
 ἐλίπει. — 84. ἱππεύει; Stein suspic. ἱππευε. — μετεξέτεροι
 Wessel., plerique recentt. edd.; μετεξέτεροι ἔνιοι Rsv; ἔνιοι cet.
 libri, Stein. — 85. post φωνῇ adiciendum esse χρεώμενον Περ-
 σικῇ Stein censet. — ταύτησι πύσωνοι, PRs τῇσι πύσωνοι. —
 86. Κάσπιοι, Reiz Κάσπειροι, Larcher Κάσιοι, Stein Πάντες. —
 ταχυτήτα; PRaz, Coh. ταχυτήτι. — 88. περιέπεσε, PRsvz ἐποίησαν
 ὅς οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χώρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν
 δεσπότην (-κα z) ἀπαγαγόντες (ἀγαγόντες Rsv) σὺν τοῖσι γού-
 νασι. — 89. Σύριοι Bred., σαρδίοις libri. — τύκους CPd; τύ-
 χους cet. libri, Stein. — 90. Ἰσταλάτο Dobree; Ἰσταλάδατο
 Rsv, Eust.; Ἰσταλάδατο cet. libri. — κισθῶνας; Pauw κισθῶνας
 (Pollux X 163). — 91. λαισήϊά τε libri, λαισ. δὲ Stein; quod
 sequitur εἶχον post κεφαλῇσι transponendum mihi videtur;
 c. 79 post κερ. idem verbum videtur intercuisse. — καὶ κί-

θῶνας; Valck., Krueg. καὶ secl. — μὲν seclusi (om. Rs); Stein
 δέ. — Ἀμφιλόχω καὶ Κάλχατι; nonne τε adiciendum? — 92.
 δέσματ' αὐτῶν αἰωρούμενα PRsvz, Eust.; δέσματ' αἰωρούμενα
 cet. libri, Stein. — 95. verba κατὰ τὸν αὐτὸν usque ad Ἀθῆ-
 νῶν del. Gompertz. — λοιποὶ of Wessel., λοιποὶ libri. — 96.
 ἐπ' αἰῶνι v, Portus ex coniectura; ἀπ' αἰῶνι cet. libri. — στρα-
 τηγαὶ of sv, στρατ. γε of R, στρατ. τε of cet. libri; στρατ. of
 τε Stein suspic. — 97. οἶδε om. ABCd, del. Stein. — post
 ἐπαγωγὰ πλοῦα in Rs(v?) σμικρὰ, in cet. libris μικρὰ legitur;
 utrumque mihi suspicionem movet. — 98. of ὀνομαστότατοι
 cod. Cantabr., plerique edd.; of om. cet. libri, Stein. — Ματῆν
 BCd, ματῆν A, μάτην cet. libri. — 99. verba τῶν μὲν νῦν
 usque ad ἀνεγκαζόμενος suspectae originis videntur Steinio. —
 [της] μάλιστα Stein. — ἐστρατεύετο, Cob. συνεστρε. — 100.
 ἡριθμύθη Schaefer, ἡριθμύσε libri. — 101. χρήσωμαι AB, Bek.
 ex coniectura; χρήσομαι cet. libri. — 102. κελεύεις ABC, Stob.
 με κελεύεις cet. libri. — 103. οἶον, Krueg. κοῖον. — εἰρημένους
 PR(sv)z; λεγόμενος cet. libri, Stein. — 103. περὶ ἕνα, Valck.
 παρὰ ἕνα. — ἐλάσσονες ἴοντες; Krueg. suspic. ἐλ. ἴοντες.
 παρ' ἡμῖν ABCd, παρ' ἡμῖν μὲν μύνοισι cet. libri; Stein
 suspic. μύνοις μύνοισι. — 104. post ἐστοργῶς ἐκείνους inter-
 cidisse aliquid (velut δὲ μισέων vel δὲ ἀποστοργέων) suspic.
 Stein. — πατὴρ δὲ σός, Bek. π. δὲ ὁ σός. — ἑκατὸς φησὶ;
 Valck., alii ἕκ. φησι. — τᾶλλα (ABCd ἄμα), Reiske ἀλλά.
 νῦν δὲ PR(sv)z; νῦν τε cet. libri, Stein. — 105. μόνῳ om.
 ABCd, secl. Stein. — ἐν τῇ Θρηάκῃ; Stein suspic. ἐν τε Θ. —
 διὰ τοῦτο δέ, Stein διὰ τοῦτο δὴ. — 107. μάλιστα om. PRsvz.
 — αἰνῆς μεγάλης suspic. Krueg. — ὑπὸ Ἀθηναίων τε καὶ
 suspic. Stein. — 108. ἐσπέρης Stein; ἐσπέρην dz, ἐσπέρη vel
 ἐσπέρη plerique libri. — 109. Μαρωνεῖς τε suspicor. — ἐσ-
 εῖσι Schweigh., ἐσεῖσι libri. — Τραῦδος; Stein suspic. Τραῦδος.
 — ἰών; Stein suspic. Θασίων. — 115. τούτων τε ἑαυτοῦ
 suspic. Stein. — οἰκημένους secl. Krueg. — 116. ὁρῶν αὐτοῦ
 Rsv, ὁρ. καὶ τοὺς cet. libri; ὁρ. καὶ αὐτοῦς Reiske, Stein. —
 in fine capitis excidisse suspic. Larcher ἤδη γεγόμενον, Gom-
 perz σπεύδοντας, Stein ὡς ἐσπεύσαν ὥστε γενέσθαι; Krueg. del.

ἀκούων. — 118. δοκον γε PR(sv)z; γε om. cet. libri. — ὑποδοχὴς ἀραιρημένος suspic. Stein. — 119. ἐκ πολλοῦ τε Stein suspic. — παραπλησίως secl. Krueg. — ποιούμενων Stein ex libris, Madvig ex Siesybii coniectura; ποιούμενον PR(sv)z. — ἑστέον, Rsv σιτέουσιν. — ἔσκε seclusi (om. ABCd); Stein suspic. μέρεσκε. — ἀγάγοιεν, Naber διαγάγοιεν. — ἀλλ' ἅπαντα φερόμενοι suspic. Stein. — 121. ὅμως (Valla „tamen“) Reiske, ὁμοίως libri. — τὸν ναυτικὸν στρατὸν, Stein τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. — 122. ἀπείμενος; Krueg. suspic. ἀπειμένος. — Ἑλληνίδας τε ABRs, τε om. cet. libri; Ἑλλ. γε Stein. — 123. ναυτ. στρατ. ὁ Ξέρξῳ secl. Stein. — Καναστρατὸν R (κανάστρατον s); Καναστρατὴν cet. libri, Stein. — Αἰσαί, Stein Αἰσα. — 124. Ἐχειδωρον Is. Vossius, χεῖδωρον libri (c. 127 ἐχειδωρος Rsv, χεῖδωρος cet. libri); Χεῖδωρον (-ος) Stein. — διὰ Μνηδονίης τῆς χ.; — 127. ἀπὸ τε Θέρμης suspicor. — Ἀνδίσω, Cob. Αοιδίω. — ῥέειθρον seclusi (conf. c. 129). — ἀντέχρησε, Madvig ἀπέχρησε vel ἀντίσχε (item c. 187). — 128. ἐς Περραιβούς, AB ἔστε pro ἔς; Stein suspic. ἔστ' ἐπί; an ἐς τε (dz) est recipiendum? — 129. τὸ δὲ παλαιόν, Rsv τὸ δὲ πάλαι. — φαίνεται Rsv; φαίνεται cet. libri, Stein. — 130. ἥδε αὐτὴ Abresch, ἀλλ' ἡ αὐτὴ Matthiae, ἥδε αὐτὴ libri. — ἔξω, Schaefer ἔσω. — ὑπόβρυχα Rs; ὑποβρυχέα (B ὑποβρύχια) cet. libri, Stein; fortasse ὑποβρύχια (conf. I 189). — ἀπὸ παντός; Rsv, Cob. ὑπὸ παντός. — 132. ἀειράμενος, Naber ἀνταειράμενος. — 133. αἰτησιν κήρυκας, d κήρυκας αἰτησιν; s (solus?) om. κήρυκας, fortasse recte. — ἐσβαλόντες ABC; ἐμβ. cet. libri, Stein. — εἶπαι; ABd, Stein εἰπαί τι. — 134. Ταλθυβλίον Rsvz; om. cet. libri, Stein. — τίσαι, Rsv τίσειν. — τῶν Δαρείου Reiske, τῶ d, libri. — 135. εἴρετο λέγων Rsv; λέγων om. cet. libri, Stein. — ὀρᾷτε γάρ; Stein secl. γάρ. — 136. πρὸς αὐτῶν Rsv; ὑπ' αὐτῶν cet. libri, Stein. — οὐδ' ὠθεόμενοι Valek. — λέγουσι δὲ Krueg. — 137. Νικόλαν; Bred. Νικόλεων. — ἐκ τῆς μήνιος del. Gomperz. — οἱ [γὰρ] πεμφθέντες Gomperz, Stein (1884); γὰρ om. Rs. — 138. γῆν τε καὶ H. Steph.; τε om. libri, Stein. — 139. τὸ ἀληθές; PR(sv)z τάληθές; Schaefer, plerique edd. τάληθός. — τοῦτο (Rs τοῦ) τὸ Ἑλλ.; Cob. del.

τοῦτο. — 140. φεύγ', Reiske φύγ' ἐς. — ἄζηλα, Blomfield
 αἰδηλα. — ῥεούμενοι, Clem. Alex. ῥεούμενοι. — 141. ἱετηρέας
 Rsv; ἱετηρέην (vel -εν) cet. libri, Stein. — ταῦτα δέ; Krueg.
 ταῦτα δὴ (Rsz δὲ om., in A rasum). — ἔτι τοί; Stein suspic.
 ἔτι οί. — 142. αἶδε αἶ suspic. Krueg. — τῶν Ἀθηνέων Schaefer;
 τῶν Ἀθηναίων libri, Stein; del. Cob. — κατὰ τὸν φραγμὸν
 del. Gomperz, κατὰ solum Krueg. deletum volebat. — τὰ δύο;
 Stein suspic. ἔτια δύο. — 143. πᾶν ὁρθῶς; Krueg. suspic.
 πᾶνν ὁρθῶς. — ἰόντως Reiske, ἰόν πως libri. — ἐντὶ τοῦ Ὡ
 θείῃ Σ. del. Cob. — σύμπαν εἶπαι Gomperz, σύμπαν εἶναι
 libri. — 144. Krueg. interpunxit δραχμαῖς, τότε; Cob. ἕκαστος
 del. — ἔσωσε τότε PRz (s om.); ἔσωσε ἐς τὸ τότε cet. libri,
 Stein. — 145. τῶν Ἑλλήνων τῶν Schaefer, verba Ἑλλήνων
 τῶν, quae in libris post Ἑλλάδα extant, secl. Bek.; Ἑλλάδα
 Ἑλλήνων [τῶν] Valck., Stein. — βουλευομένοιαι αὐτοῖσι, R
 αὐτ. βουλ.; fortasse αὐτοῖσι delendum est. — ἐγκυκημένοι
 (vel ἐγκυκλισημένοι vel ἐγκυχοιμένοι) Reiske, ἐγκυκλισημένοι
 libri; ἐγγεγραμένοι Bek., ἐνηργημένοι Madvig. — πέμπειν (post
 ἄλλους) et φρονήσαντες del. Cob. — Ἑλληνικῶν τῶν; Krueg.
 suspic. Ἑλλ. ὄψεων. — 147. σφέας τὴν ἰδίην ἐλ.; Krueg. σφέων
 τὴν ἐλ. — τῇδε ἄλλη suspic. Schweigh., recepit Matthiae,
 plerique edd.; τῇ γε ἄλλη libri, Stein. — 148. γίνεσθαι PR;
 γενέσθαι cet. libri, Stein. — Λακεδαιμονίων τε καὶ suspic.
 Stein; melius fortasse ὑπὸ τε Α. καὶ. — μετὰ δέ; Stein suspic.
 τότε δέ. — 149. καὶ περ secl. Stein. — artic. ante Ἀργεῖοι se-
 clusi; om. ABCd. — 150. λέγεται (ante εἰπεῖν) del. Cob. —
 nonne γεγονότα δέ; — 151. ἐμμένει PR(sv)z; ἐμμένειν ἐθέλονσι
 ABCd; ἐμμένει ἐθέλονσι Stein. — 152. Ἀργεῖοι λέγουσι; Rsv
 om. λέγουσι, fortasse recte. — ἐγκύψαντες Rsv, Stob.; ἐγκ. P,
 ἔσκ. cet. libri. — ἐσηνέκοντο, Stein ἐσενεκαλάτο. — οὕτω οὐδ'
 Gomperz; οὕτω οὐκ Rsv, οὕτω δὴ οὐκ cet. libri; οὕτω δὲ οὐδ'
 Stein (οὐδὲ pro οὐκ iam Krueg.). — artic. ante Λακεδαιμονίους
 delevi; om. PRsz. — 153. ὁ ἐν Γέλῃ; Schaefer ἐὼν Γέλῃ;
 Reiske ἐν Γέλῃ; Stein suspic. ὁ οὐκ ἔτι γενομένου ἐν Γέλῃ. —
 Ἀντιφύμων Jos. Scaliger; ἀντιφύμων libri. — ἢ αὐτός; Krueg.
 suspic. ἢ εἰ (vel πῇ) αὐτός. — θῶμα μὲν ἂν κάρτα suspic.

Krueg. — artic. ante ἑπαντος secl. Valck., Krueg. — οὕτω
 μὲν νυν libri, οὗτος μὲν νυν Stein. — 154. post Ἰπποκράτειος
 aliquid intercidisse putant Valck., Bek., alii; ὅς del. Reiske;
 post Παταίκου supplendum Θήρωνος δὲ πατρὸς vel simplicius
 υἱός Stein censet. — τούτων πλήν; Rs, Valla πασέων πλήν;
 an τούτων πασέων πλήν? — ἀπέφυγε Eltz, πέφυγε libri, διέφυγε
 Stein. — 156. οἱ πάντα Reiske, ἅπαντα libri. — ἀνέβλαστον
 CPVZ, ἐκβλαστον Rs; ἔβλαστον AB, Stein. — ἀγαγὼν ἐς τὰς
 Σ. Bek., ἄγων ἐς τὰς Σ. libri. — 157. τε καὶ Ἀθηναῖοι Rs
 (V τε om.); om cet. libri, del. Stein. — τὸν γὰρ ἐπιόντα; Koen
 γὰρ post πάντως collocandum censet. — ἦκεις libri, γὰρ ad-
 iciendum Bek. suspic., Stein adiecit. — ἦκεις μεγάλως Reiske,
 ἦ. μεγάλης libri. — ἡμέων οἱ μὲν; ABCd, Stein οἱ μὲν ἡμέων.
 — 158. ἐπανρήσεις V (ἐπανρήσεις R, ἐπαρήσεις s), ἐπανρήσεις
 C; ἐπανρήσεις cet. libri, Stein. — καὶ ἀπύκται del. Cob. —
 159. σὺ δὲ μὴ βοηθέειν Rsv, βοηθεῖ pro βοηθέειν cet. libri;
 μὴ δὲ pro μὴ ABqz; σὺ δὲ μηδὲ βοηθεῖ Stein. — 160. initio
 ἡπεστραμμένος Valck. — πείσεις; Rsv, Stob. ἐπεισας, fortasse
 recte. — ἐπιῇ Stein, ἐπὶ libri. — 162. ἀμείβεται scripsi,
 ἀμείβετο libri. — verba οὗτος δὲ usque ad finem capitis
 damnant Wessel., alii; τὸ ἐθέλει λέγειν ceteris servatis eicienda
 censent Eltz, Stein; τὸ δὲ ὄημα vel τοῦτο δὲ ὄημα τόδε (sic
 Rs) ἐθέλει λέγειν scriptum fuisse suspic. Dietsch. — 163. το-
 σαῦτα PR(sv)z; τοιαῦτα cet. libri, Stein. — τῇ πεσέεται Strabo;
 ἡ libri, Krueg. xῇ pro τῇ; item c. 168. — 164. ἀλλὰ ἀπὸ ABCd,
 Thom.; ἀλλ' ὑπὸ cet. libri, fortasse recte. — μετὰ Σαμίον
 R(sv); παρὰ Σαμίον cet. libri, Stein; an μετὰ Σαμίους? —
 συνῆδεις ἐνεοῦσαν Naber. — κρατήσας γάρ; Herold γὰρ del. —
 ἅπαντα τὰ χρ. Schaefer; πάντα τὰ χρ. Rsv; ἀπὸ πάντα τὰ χρ.
 cet. libri, Stein. — 165. τῶν ἐν Σινελίῃ PR(sv)z; τῶν ἐν τῇ
 Σ. cet. libri, Stein. — Σαρδονίων Valck., σαρδόνων libri. —
 166. πυνθάνομαι del. Cob. — 167. οἰκόντι Koen, εἰκόνι vel
 εἰκῶνι libri. — ἐν τῇ Σιν. seclusi cum Cobeto; om. P^rRs. —
 ἐθόβετο καὶ secl. Abicht; καὶ ἐκαλλιερέετο secl. Krueg., Stein. —
 ὥς Κορχ. καὶ Συρ. seclusi cum Steinio; καὶ Συρ. om. PRsz. —
 ἐν πάσῃσι; Stein suspic. ἐν πολλῇσι. — 168. ἀπύκται Rsv;

ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — δουλεύουσιν, Cob. δουλεύειν. — ἀντιοῦσθαι Rv; ἐναντιοῦσθαι cet. libri, Stein. — 169. ἐπιμέμφεσθε (Rsv μέμφεσθε), Reiske οὐ τι μέμφεσθε. — Μενέλεω sv (μενέλεω R); Μενελάου cet. libri, Stein. — 170. nonne ἔητησιν τήν? — Θεοῦ σφείας cod. Cantabr., Reiske; θ. σφαι Stein; θ. σφε cet. libri. — αἰνῶσαι Schaefer, οἰκῆσαι libri. — ἀναγκαζόμενοι; Madvig ἀναχαζόμενοι vel φεύγειν ἀναγκαζόμενοι. — τρισχίλιοι οὕτω libri; οὕτω del. Reiske; οὗτοι suspic. Gomperz, ἀριθμῶ vel ἔντες Stein. — 171. ἀπὸ τούτων Rsv; ἀπὸ τ. cet. libri, Stein. — in fine capituli Stein suspic. νέμεσθαι. Κρήτας μὲν. — 172. οὐ γάρ τοι sz; οὐ γάρ τι cet. libri, Stein. — 173. μεταξὺ δὲ Ὁλ. κτλ.; aut ἔντα cum Steinio aut δὲ cum Kruegero excludendum est. — οὐ (ante τοῦ βασιλῆως) om. z, del. Cob. — verba σημαίνοντες usque ad νέας del. Naber. — 175. ἔμα μῖα Rsv; μῖα om. cet. libri, Stein, qui post ἔκοντων intercidisse putat χώρας καὶ μούνη. — 176. τοῦτα μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον interpunxit Stein. — τὸ (ante στενότερον) secl. Krueg. — τῆς ἄλλης; Stein suspic. τῆς Μηλίδος. — ὕψηλόν del. Valek. — ἐς τὴν χώραν Rsv; ἐπὶ τ. χ. cet. libri, Stein. — 177. ἄπαντα; ABCd, Stein πάντα. — 178. ὑπέρ τε ἔκοντων suspic. Stein. — 179. ὁ Ξέρξεω suspic. Krueg. — 180. τὴν πρόρην Rsv; τῆς προ. cet. libri, Stein. — διαδέξιον, Madvig ὀρνιθα δέξιον. — 182. ἐβολὰς Bek.; ἐμβ. Rsz, ἐβ. P, ἐσβ. cet. libri. — 183. λείποντες (λείπόντες C); Dulac, Cob. λιπόντες. — ἐπέπλεον, PRsv ἐπλεον. — πανήμεροι Krueg. — 184. εἰρέθη, z μοι εἰρέθη. — 185. οἱ ἐκ τῶν νήσων Stein. — 186. ἐκείνοισι om. s, ἐκείνησι z. — 188. ὄρμεον τὸ scripsi, ὠρμέοντο vel ὀρμέοντο libri. — 189. περὶ τὸν Ἄθων? — καὶ πρότερον τότε suspic. Stein. — ἀπελθόντες, Krueg. κατελθόντες. — 190. αὕτη ἐγένετο χρηστή Rs, ἐγένετο χρηστή αὕτη Ppr.; αὕτη om. ABCd, del. Abicht, retinuit Stein. — χρύσεια del. Valek. — 191. διασφαιρομένων secl. Stein. — βοῆσι Madvig, χοῆσι Reiske, γοῆσι Bek.; γόησι libri, Stein. — πρὸς τε Rsv πρὸς δέ. — 193. εἶτε, libri εἶτ'. — ἀπήσειν Dind.; ἀφήσειν libri, Stein. — Ἀφεται Dind.; Ἀφέται libri, Stein. — 194. ἔσεσθαι, Reiske περιέσεσθαι, Madvig ἦδεσθαι. — 195. ὁ Παφίαν

στρατηγὸς aut ὁ Πάριος [στρατηγὸς] scribendum videtur. — 196. ἀπίκοντο, Rsvdz ἀπίκτο. — τῶν τε ξωντοῦ Stein. — τῆς Θεσσαλίας; Bek. suspic. τῆς Θεσσαλικῆς. — ἐλείποντο Bek., ἐλείποντο libri. — 197. ὅς ἂν αἰεὶ Naber. — λήϊτον Valek., πρυτανήϊον libri. — artic. οἱ (ante Ἀχαιοί) seclusi; om. Rs. — ὅς τε ἔτι Borh.; ὡς τ' ἔτι Schaefer, Stein; ὥστε R, ὥστε τι vel ὡς τέ τι cet. libri. — artic. τῶν (ante μελλόντων) seclusi; om. Rv (τούτων om. s); τῶν μελλόντων τούτων P; τούτων τ. μ. cet. libri, Stein. — ἐστέλλοντο; Rs ἐσελθόντες. — ὡς θύεται τε ἐξηγέοντο; verba sunt corrupta; Krueg. [ὡς θύεται τε] ἐξήγοντο; idem ὡς (ante σὸν) secl. — 198. ἄβατα, Reiske ἔβατα τὰ. — Ἡρακλῆι PRsz; τῷ Ἡ. cet. libri (v quoque), Stein. — 200. μούνη μία PR, μία μούνη s; μία om. ABd, Valla, Stein. — Φοίνικὸς τε suspic. Stein. — 201. οἱ δὲ [δῆ] Stein. — νότον τε Naber. — 202. τῆς Ἀρκαδίας; suspicor τῆς Ἀρκαδικῆς. — Μυκηνέων Stein suspic., μυκηναίων libri. — 203. πρὸς τε τούτοις suspic. Stein. — τῶν ἐς; Stein suspic. τῶν ἑλλων τῶν ἐς. — ἂν (post πεσεῖν) Krueg. secl. — 204. κατὰ πόλιν, Rs κ. πόλιν; cet. libri, Stein κ. πόλιν. — ἐκάστων; Stein suspic. ἐκάστοις. — ὁ Λακεδαιμόνιος suspic. Stein. — Λεωβόττω Stein, Λεωβόττω libri. — 205. τῆς φροντίδος; malim φροντίδος τῆς. — ἰόντος, Naber περιέοντος. — τοὺς (ante κατεσπεύτας) seclusi cum Gomperzio. — 207. περισπερχθέντων Valek.; περισπερχέοντων libri, Stein; περισπερχέων ἰόντων Schaefer. — 208. ὀκόσοι (ABCD ὄσοι); qz ὀκόσοι τε, fortasse recte. — ἐκύρῃς Valek.; ἐνεκύρῃς libri, Stein. — 209. παρενεύαζοντο revocavi ex Rs(v?) pro παρεσκευάζοντο. — ἀπικόμενον δέ μιν; Rsv μιν om.; fortasse ἀπικόμενον δέ. — λέγοντα τῇ περ Wessel., λ. τὰ περ (R τὰ om.) libri; λ. κατὰ περ Reiske. — τὰ πρήγματα Krueg. — ἔχων οὕτω; PR(sv) οὕτω ἔχων, C. ἔχων om.; fortasse in archet. fuerat οὕτος. — τούτους γε, PR(sv)z τούτους τε. — βασιλήην τε καλλίστην Rs, Valla; βασ. τε καὶ καλλ. πόλιν cet. libri. — 210. παρῆκε(v) Rsv; παρεξήκε cet. libri, Stein. — ἀπήλυνον Rs; ἀπηλαύνοντο (vel ἀπείλ.) cet. libri, Stein. — 211. τε χώρῳ om. Rs, fortasse recte; idem Krueg. videtur sensisse. — 212. προσόδοις; Stein

suspic. περιόδοις. — εὗρισκον del. Madvig. — 213. ὡς μέγα
 libri, ὡς μέγα Stein; ὥστε μέγα Krueg. suspic. — τῶν Ἀμφικτυό-
 νων ἐς τὴν Π. συλλ. ex margine irrepsisse Reiske censuit;
 Ἀμφικτυόνων secl. Stein. — 214. verba τῶν Ἑλλήνων suspicionem
 movent. — φυγόντα Ἐπ. διὰ ταύτην suspic. Stein. — ἀτραπὸν
 Ὀνήτης, Cob. ἀτραπὸν τις; Reiske οὐκ ἔων pro ἔων μὴ. —
 215. artic. ante Ἐπιάλτης delevi; om. ABCd. — κατεργάσ-
 σθαι; BRsd, Stein κατεργάσασθαι. — οἱ ἐπιχώριοι οἱ Μ.
 suspic. Stein. — 216. τῷ τε ὀρεῖ suspic. Stein. — artic. ante
 Μηλιέων (om. PRsvz) seclusi. — Μελαμπύγον Leopardus,
 μελάμπυγον libri. — artic. ante στεινότετον secl. Krueg. —
 217. καὶ οἷ, Rs οἷ om. — εἴρηται ABCd, δεδηλώται cet. libri.
 — 218. οὐδέν σφι AB(C?); οὐδένα σφι cet. libri, Stein. —
 219. ἐπὶ δὲ Valck., ἐπεὶ δὲ libri. — 220. λέγεται δὲ καὶ Bek.,
 καὶ om. libri. — αὐτῷ δέ; nonne τε adiciendum est? — γνώ-
 μην (vel τὴν γν.) πλείστος Valck., Gomperz; τῇ γνώμῃ πλ.
 libri. — ἤσθετο libri, αἰσθετο Lhardy; ἐφράσθη suspic. Krueg.
 — ἐλείπετο, Krueg. ἐπείπετο. — ἐκέχρηστο z; ἐκέχρητο libri, for-
 tasse recte. — χρᾶ ἔχοντα ὧδε Schweigh.; in libris extat
 ἔχοντα (om. s) χρᾶ λέγοντα ὧδε (s τὰδε pro ὧδε); Stein χρᾶ
 λέγοντα ὧδε. — Ἡρακλῆος PRsvz; Ἡρακλέους cet. libri, Stein.
 — οὐρος; Stein suspic. οὐρον. — 221. τοῦτον τὸν Bek.; τοῦτον
 libri, Stein. — ἀπέλιπε PRs (κατέλιπε qz), ἀπέλιπετο ABC. —
 222. artic. οἱ (ante ἀποπεμπ.) seclusi; om. ABCd, Plut. —
 223. οἱ δὲ ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας; Stein „οἱ δὲ aptius post ἡμέρας
 legentur.“ — 224. ἀξίων damnabat Valck., Krueg., qui idem
 genetivum requirit; Stein suspic. ἀξίων λόγον vel ἀξιολόγον. —
 225. καὶ ὑπὲρ Schaefer, ὑπὲρ libri. — 226. ἀριστος ἀνὴρ PRsz;
 ἀνὴρ ἀριστος cet. libri, Stein. — τοσοῦτο; P τοσοῦτό τι, Valck.
 τοσοῦτο τό. — 228. ἢ ὑπό; Schaefer ἢ τοὺς ὑπό; Krueg. suspic.
 τοὺς οἰχομένους post οἴχεσθαι intercidesse. — κλεινοῖο, Rs
 κλειτυῖο. — ἡγεμόνας, Stein ἡγεμόνα. — verba ἔξω usque ad
 ἐπιγραμμα secl. Krueg. — 229. μερετιμένοι τε PRsz; μεμ. γῆ
 cet. libri, Stein. — ἄγειν ξωντὸν suspic. Krueg., recepit Stein.
 — λιποψυχέοντα AB, λειποψ. cet. libri, φιλοψυχ. Valck. — ἦν
 μῶνον libri, ἦ μῶνον Stein. — ἀλγήσαντα CPv; ἀλογήσαντα

ABR^s, Stein. — *νῦν δὲ* R^s, Krueg.; *νῦν δὲ* cet. libri, Stein. — 231. *Λακεδαιμόνα Ἀριστόδημος* PR^sz; *Λακ. ὁ Ἀρ.* cet. libri, edd. — *ὄνειδος τε εἶχε*; ABd, Stein *εἶχε ὄνειδος τε*; paucis infra Stein *ὄνειδος δέ*. — 233. *ἀναγκαίης [ἐχόμενοι]* utroque loco Cob. — *βασιλέϊ ὥστε*; Plut. ὥστε om., *βασιλέος τε* R^s; β. ὥς τε Bek. — 234. ὁ δὲ εἶπε; libri et edd. ὁ δ' εἶπε. — *μάλιστα αἱ αὐτοὶ* Schaefer. — 235. *Λάκαιναν χώραν, ἔστι [δὲ]* Krueg. — *μέζαν ἂν* Stein. — *οἶόν τοι* ABP, *οἶόν τι* cet. libri; an τι est recipiendum et post τοιοῦτο collocandum? — *ἐκ ταύτης*, R(sv)z *ἐκ ταύτης ὧν*. — *οἰκλήιον* ex margine videtur inrepsisse. — 236. *τῶν νέες* corruptum videtur; τῶ Valeck., τῶ γε vel τοῦ γε Dietsch, *ἐκ τῶν* Bähr., *τῇσι τοι νέες* vel *τῇσι τῶν νεῶν* Stein. — *τιθέμενος εὐ γνώμην ἔχε* (sic sz, plerique edd.); *ἔχων* PRz, *ἔχω* cet. libri; *τιθέμενον* et *ἔχω* Stein; suspicor τὰ σεντοντοῦ δὲ *τιθέμενος, εἰ γνώμην ἔχεις*, κτλ. — οὐδὲν (ABC οὐδὲ ἐν); Stein suspic. οὐ μή. — *ἀκύνται* Stein (*ἀκύνονται* Reiske), *ἀνιύνται* libri. — 237. *κακολογίης περί,* ABCd *περί κακ.*; Krueg., quem Stein secutus est, del. *περί*. — *ἔχουσιν* Rsv (*ἀπέχουσιν* A²), *περιέχουσιν* cet. libri; *περί,* *ἔχουσιν* Stein. — 238. *δήλα δέ μοι* suspic. Krueg. — 239. totum caput secl. Krueg. — *κυνῶν*, Naber *ἐκκυνῶν*.

LIBER VIII.

2. ἦσαν μὲν ὧν (PR οὖν); ABd, Stein om. ὧν. — *ὅσον πλήθος* Abicht (*ὅσον τὸ πλ.* Reiske); ὥς τὸ πλ. libri, Stein. — 3. *ἐπὶ συμμαχίην*, Rsv *ἐπὶ τὴν σ.*; an τὴν ἐπὶ συμμαχίην? — *μέγα τε πεπ.* suspic. Stein. — *διωσάμενοι* Bek.; δὴ ὥς. libri, Stein. — 4. *ἐβούλευον* Rsv, Plut.; *ἐβουλεύοντο* cet. libri, Stein; an *ἐβούλευον τὸν* vel *τά*? — 5. *Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν* scripsi; *Κορίνθιος στρατηγός* libri (τῶν λοιπῶν om. PRsv); ὁ *Κορίνθιος στρατηγός* τ. λ. Suid., Stein; *Κορινθίων στρατηγός* τ. λ. Schaefer. — *πληγέντες* Rs z; *πάντες* cet. libri, Stein. — *Ἀθηνέων* Bek., *Ἀθηναίων* libri. — in fine capitis τὰ χρήματα (om. R^s) seclasi. — 6. *ἐκφύξασθαι*; Stein suspic. *φεύξασθαι*. — 7. *ὀφθελήσαν* ABCd, *ὀφθέωσι* cet. libri. — 8. *ἕως τότε* Cob. pro ὥς

τάτε. — ἐσήμεινε PRsvd; ἐσήμηνε cet. libri, Stein. — 11. nescio an ἄνδρα (om. Rsv) delendum sit; ne τῶν βασιλέων quidem, in eisdem codicibus om., desideratur. — Ἀσχαίων ABsv, ἀσχεῖον cet. libri; Ἀσχεῖω Bred. — αὐτῷ seclusi cum Cobeto. — χώρον, Rs χώραν. — 12. ἐξεφορέοντο Rsv; ἐξεφέροντο cet. libri, Stein. — 13. ταυῦτη ἡ νῦν Schaefer, Stein. — ἐγένετο R(sv)z; ἐγίνετο cet. libri, Stein. — 15. δεινόν τε ποιησάμενοι? — οὕτω σφι, Rsv οὕτω σφείας. — τὰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας Rs (conf. VII 151), ταῖς αὐταῖς ἡμέραις plerique libri; τὰς αὐτὰς ἡμέρας v, Stein. — 16. ἀγωνιζόμενοι, Schweigh. ἀγωνισάμενοι. — 19. artic. ante Θεμ. (om. Rs) seclusi. — εἰησαν ἄν Werfer. — θάλασσαν, ταύτη Rs; θάλασσαν ταύτην cet. libri, Stein. — εἶναι σφι PRsz; σφι εἶναι cet. libri, Stein; an σφι delendum? — τὴν σφειτέρην στρατιὴν suspic. Stein. — τοῖσι ἑωυτοῦ ἑκαστον Cob.; idem paucis infra πρὸς ἀνακινώμενοι. — 20. προσεάξαντο R(sv)z; προσεάξαντο cet. libri, Stein. — 21. κατήγεσ [ἔτοιμον] Bak. — εἰ παλήσειε, Valck. εἰ τι παλάσειε. — Λεωνίδην τε? — 22. ἐπελέξαντο; Krueg. ἐπιλέγονται; idem suspic. ἔξεσθε pro ἔξεσθε. — ὁμῆς δὲ ἐν, PR(sv)z γε pro δέ. — 24. καὶ ἐλθόντα; Rs om. καί, fortasse recte. — 25. πάντας δὲ ἠπιστέετο τοὺς κειμένους εἶναι [πάντας] Cob. — νεκροὶ secl. Stein; idem suspic. μῦνοι. — τέσσαρες χιλιάδες del. Heraeus, retinuit Stein. — 26. τὸ ἀέθλον secl. Stein; an artic. solus est delendus? — αἰεὶ δοδόμενον Gompertz. — Τριτανταίχμης Rs, Valla; Τηροάνης cet. libri, Stein. — 27. ἐνέχοντες svz; ἔχοντες cet. libri, Stein. — 30. recepi ex Rs οἱ ταῦτα; cet. libri, edd. om. οἷ. — 32. οἰκημένην Stein, οἰκομένην libri. — 33. νῦν ἔστι Rsz, cod. Cantabr.; νῦν ἔτι cet. libri, Stein. — 34. ἐς Βοιωτοὺς καὶ Βοιωτῶν ἐς suspicor. — Βοιωτοὶ delendum censet Krueg. — 35. τὸ ἐν Δελφοῖσι moleste repetitum. — ἔλιπε; Krueg. suspic. ἐπιπλά. — 36. θεὸς σφεα suspic. Stein. — 37. ἀγχοῦ τε R(sv)dz; τε om. cet. libri, Stein. — κατέλαβον; Reiske, Stein κατέβαλον. — 38. ἔχοντας del. Reiske, ἔοντας pro ἔχοντας Koen; μέζονα ἢ κατ' ἀνθρώπον φύσιν ἔχοντας Wessel.; φύσιν ἔχοντας del. Cob. — 40. ποιήσεσθαι PR(sv)z; ποιήσασθαι cet. libri, Stein. — τὴν Πε-

ἰοπάννησον Schaefer, plerique edd.; καὶ τὴν π. R_s, ἐς vel εἰς
 τὴν π. cet. libri, ὡς τὴν Π. Stein. — 41. ὑπεκδέσθαι del.
 Gomperz. — καὶ δὴ καὶ ὡς R_{sv}; καὶ δὴ ὡς cet. libri, Stein. —
 μιλιτόεσσά ἐστι, R_s ἐστὶ μελιτ.; an ἐστὶ est delendum? — αὐτῇ
 δ' ἦ, Stein αὐτῇ δὴ ἦ. — Τροίξῃνα et c. 42 Τροίξῃνος C_d;
 Τροίξῃνα, -ος cet. libri, Stein. — 42. Εὐρυκλείδεω C_s; δ' Εὐρ.
 cet. libri, Stein. — γένεός γε R_{sv}; γε om. cet. libri, Stein. —
 43. τῶντ' Bred.; τὸ αὐτὸ libri, edd. (conf. c. 45). — τὸ καὶ ἐπ'
 Ἀστ. R_{(sv)z}, δ καὶ κτλ. cet. libri; τὸ om. Stein, fortasse rectius
 (conf. c. 45). — 44. ὀνομαζόμενοι δέ? — ἐκλήθησεν, R_{sv}
 ἔπεικλ. — 46. ὀνομαζόμενα intercidesse post πεπληρωμέναι νέας
 suspic. Stein, δέκα Cob. — γεγονότες seclusi. — Κύνθιοι
 Wessael; κύνθιοι vel κύνθιοι libri. — πρὸς δὲ τοῦτοις καὶ
 Σερίφιοι suspic. Stein. — 47. ὠσπρωτῶν τε? — 50. ἐληλύθε
 Werfer, ἐληλύθε libri. — 53. ἔξοδος Gomperz, ἔσοδος libri. —
 τὴν ἐν (R_{sv} ἐπὶ) τῇ ἡπείρῳ; nonne τὴν γε ἐν? — πρὸ om.
 R_{sv}, Cob.; fortasse recte. — κατὰ ταῦτα; Stein suspic. κατὰ
 τοῦτο. — καίτοι περ; seclusi cum Cobeto τοι (om. R_{sv}). —
 ἐπὶ (ἐς R_s) τὴν ἀκρόπολιν seclusi cum Cobeto. — 54. ἐνετέλ-
 λετο ταῦτα secl. Krueg. — 56. Ἀθηνέων Bek.; Ἀθηναίων libri,
 Stein. — ὥστε R_{sv}; ὡς cet. libri, Stein. — 57. οὐ τοι Bek,
 οὔτοι R_{sv}; οὐτ' cet. libri, Stein. — τὰς νέας (post ἀπαίρωσαι)
 secl. Stein. — οὐδὲ περὶ μίης Plut. — 58. κάρτα τε R_s, Stein;
 κάρτα δὴ z, κάρτα δὲ cet. libri; fortasse κάρτα τε δὴ (conf.
 I 189). — κοινόν τι; Krueg. suspic. κοινοῦντιά τι. — ἀνέγνωσθ
 μιν suspic. Stein. — 59. τὸν ante λόγον del. Cob., Gom-
 perz. — ἐν (ante τοῖσι λόγοισι) secl. Krueg. — Κορινθίων
 scripsi, κορίνθιος libri. — 60. ἡπίως [πρὸς] Krueg.; aut
 πρὸς spurium aut ἀμείψατο censet Stein. — λόγοισι ἀνα-
 ξιόξης Krueg., λέγουσι ἀν. libri. — ἐς τὸ (libri δ) ἥμισυ
 Struve; ἐς deletum volebat Krueg.; ἀνάγειν supplendum ante
 νέας Stein censet; idem βραδυτέρας suspic. pro βαρυτέρας,
 Matthiae βραχυτέρας. — ἅμα γὰρ libri, ἅμα δὲ Stein. — 60β.
 ἐκ τοῦ πολέμου secl. Stein. — 60γ. γίνεσθαι εὐ suspic. Krueg.
 — 61. Ἀδείμαντος secl. Stein. — 62. μὲν μενέειν Werfer. —
 63. ἐνεδιδάσκετο seclusi cum Cobeto. — ἀνάγη R_{sv}; ἀγάγη

cet. libri, Stein. — ταύτην δέ; Krueg. ταύτην δὴ (sic s); Stein
 suspic. τ. δὲ ὦν. — 65. μεταρσιωθέν, Col. μετάρσιον ἀρθέν. —
 ἐπὶ τὸ στρατ.; Rsv ἐς τὸ στρατ., fortasse rectius. — οὕτω δὲ
 Stein, οὕτω δὲ libri. — 66. ἀπικόμενοι (om. Rs) seclasi. —
 Θεοπιέων τε καὶ CP^hz; τε om. cet. libri, Stein. — ἐπεμνήσθη;
 ABC, Stein ἐπεμνήσθημεν. — 67. βασιλεὺς seclasi cum Co-
 beto. — 68 α. κακίστην γενομένην et ἀποδεξαμένην ABC. —
 ἀνδρῶν secl. Stein. — 68 β. Ἀθηνέων libri, Ἀθηναίων Plut. —
 69. ἔα Reiske, ἔα libri. — ἀγαυόμενοι; BCP^{pr}sv, Stein ἀγέ-
 μνοι. — ἀνακρίαι, Rsv κρίσει. — 71. τὰ δυνατὰ secl. Krueg.
 — ἐσεφορέοντο Rsv; ἐσεφέροντο cet. libri, Stein. — 73. νῦν
 τῇ Schaefer; νῦν τε libri, Stein, qui secl. οἴκεον. — γῆν ἄλλο-
 τήν suspic. Krueg. — Ἐρμιῶν (vel -ῶν) ABR; ἔρμιῶνη A²C,
 ἑρμιόνη Psv^hz. — ἀρχόμενοι del. Cob.; ὑπὸ ante τοῦ χρόνου
 inserendum censet Schweigh. — περίοικοι Rsv, οἱ περίοικοι
 cet. libri; καὶ οἱ περ. Stein secl. — 74. τὸν δρόμον Eust.,
 δρόμου libri; del. Lobeck, Stein. — τέως Reiske, ἕως libri. —
 ποιούμενοι; PRsvz, Cob. ποιούμενος. — τῶν αὐτῶν; Krueg.
 suspic. τῶν πράκτεων vel ποιητέων. — 75. ἔργων, Rsvz ἔργον.
 — οὐτ' ἔτι Schaefer; οὐτέτι R (οὐτέ τι sv); οὐτε cet. libri,
 Stein. — τοὺς τε τὰ ὑμέτερα suspic. Stein. — 76. Ψυττάλειαν
 seclasi cum Cobeto. — ἀπεβίβασαν Rsv; ἀπεβιβάσαντο cet.
 libri, Stein. — τῆς ante νανμαχίης (om. PRsvz) seclasi. — 77.
 totum caput seclasi cum Kruegero et Gomperzio. — πρήγματα;
 Stein suspic. ῥήματα. — πιθέσθαι AP, πείθεσθαι B, τίθεσθαι
 Cd, πνθέσθαι z (in R lacuna); πίεσθαι Düntzer. — ἐς τοιαῦτα
 μὲν ἐσβλέψας suspic. Stein; idem paucis infra τολμέω οὐτε τι
 vel τολ. οὐδέν. — 79. προακηκόε Matthiae, προακήκος libri. —
 80. τὰδε ποιούμενα suspic. Krueg. — ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα
 seclasi cum Kruegero. — 81. ταῦτα ἔλεγε; Krueg., Stein ἐν-
 θαῦτα ἔλεγε. — διεκπλῶσαι Naber. — 82. ἀνὴρ Τήνιος Krueg.,
 ἀνὴρ libri. — σὺν δὲ ὦν suspic. Krueg. — 83. ῥήμασι secl.
 Stein. — τε δὲ διέφαινε Wessel., τε δὲ ἔφαινε AB; τε διέφαινε
 cet. libri, Stein. — πάντα τὰ Dolree, Gomperz; τὰ om. libri,
 edd. — οὗτοι μὲν δὴ; Stein suspic. οὗτοί τε δὴ. — ἀπάσας οἱ
 Ἑλληνες sv(R?)z; οἱ om. ABC(P?), Stein. — 84. ἐπὶ secl. Bek.,

defendit Stein. — ἀνακρούσασθε Naber, (Valla). — 85. τοῦδε δὲ Reiske, τοῦδε vel τοῦ δὲ libri. — χάρη et πολλῇ P, χάρη et πολλῇ cet. libri; χάρη οἱ ἐδ. πολλῇ 2, non male. — 86. καὶ κατὰ τάξιν Stein; in libris καὶ deest. — οὔτε τεταγμ. Baier, οὐ τεταγμ. libri. — 87. μετεξέτερος secl. Stein. — ἀνδρῶν δὲ Καλονδέων? — ἔχω γε, s. ἔγωγε ἔχω. — 88. ὥστε διαφρυγῆν suspic. Stein. — 89. Ξέρξεω δὲ ἑών? — οἱ μὴ Krueg.; καὶ μὴ libri, Stein. — 90. τινες Φοινίκων H. Stephanus, τινες φοινίκας libri. — ἄτε δὲ P^m, Krueg.; ἄτε δὴ libri. — δέ τι Bek., δ' ἔτι vel δὲ ἔτι libri. — φίλος ἑών, Abresch φίλος Ἰώνων ἑών. — Ἰσχενάου H. Stephanus, ἰσχέρον libri. — 92. ἡ νηὺς ἡ Σιδ. Stein. — 93. verba ἦσαν δὲ καὶ usque ad finem capitis secl. Krueg. — 94. τὸν Κορινθίων Naber (Plut. mor. p. 870); τὸν Κορινθιον libri, Stein. — τὰ ἱστία; artic. secl. Krueg. — τῇδε δέ; Stein et Madvig suspic. τῇ δὴ. — ὡς αὐτοί; Stein suspic. καὶ ὡς αὐτοί. — ἐπικρατῆσαι libri, ἐπικρατήσαντες Stein. — τε post οἱ del. Cob. — 96. ἀποπλησθῆναι Stein, ἀποπλῆσθαι Buttmann, ἀποπεπλῆσθαι Abicht, ἀποπλῆσαι libri. — φρόξουσι Kuhn, φρίξουσι libri. — 97. εὐ secl. Krueg. — 98. ἦ ἡ Schaefer, ἡ libri. — κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον suspic. Krueg., in textum recepit Stein (Valla „aliud atque aliud“). — ἐν Ἑλλῃσι Stein. — 99. ὡς τάς τε; Cob. requirit ὥστε; an τε quod sequitur τάς transponendum est? — κατεργήσαντο, Cob. κατηγοίξαντο. — ἐπεσελθοῦσα Reiske, Stein; ἐπεξελθοῦσα libri. — Stein requirit καὶ ante βοῇ et τε post τοῦς; facilius fortasse βοῇ δέ τε. — 100. τὸν πάντα τὸν Krueg. — γινόμενον pro γενόμενον Bek.; γινόμενα suspic. Stein. — ποίει; R ποιεῖν (ποιεῖν 2), fortasse rectius. — ἐν Πέρσῃσι τοί τι Valck., ἐν π. τοῖσι libri (ἐν τοῖσι π. Rs); antea οὐδὲ γὰρ Stein, οὐδὲν γὰρ libri. — 101. ἐποκρινέσθαι Bred., ἀποκρινεῖσθαι libri. — νῦν τε; Krueg. τε in suspicionem vocat; Stein suspic. νῦν ἄγε. — 102. τοίειν λέγει suspic. Stein. — εὐ κειμένων Wessel. pro ἐκείνων. — περὶ οἶκον τὸν σὸν aut dele cum Steinio et Abichtio aut insere τῶν cum Kruegero. — 103. verba καὶ πᾶσαι suspecta videntur. — 104. verba οἱ δὲ Πηδασίης usque ad Ἐρμούτιμος ἦν del. Valck. — 105. κατεστήσαντο; Cob., Krueg. κατεκλήσαντο. — ἐκτάμνων,

Reiske *ἐκταμών*. — 106. *μὲν* seclusi (om. Rsv). — *τῶν ἐμῶν* τις Rsv, rectius fortasse *τῶν τις ἐμῶν*; cet. libri, Stein *τῶν ἐμῶν* τίς σε προγόνων. — *μέμψασθαι* Cob., Madvig; *μέμψασθαι* libri, add. — 107. *ἐκέλευε* Rsv; *ἐκέλευσε* cet. libri, Stein. — *πιπρόμενον* secl. Krueg. — *τῆς ἡπείρου ταύτης*; Rsv *τῆς ἡπείρου*, ταύτης; an *τῆς ἡπείρου ταύτης*? — 108. *σφεῖς* (sic z, σφέας Rsv; σφι cet. libri, Stein) *κακὸν* (sic Rsv; κακῶν cet. libri, Stein) *τὴν Ἑλλάδα* plerique add.; *ἐργασάμετα* Dind. (*ἐργάσατο* R, *-οιεντο* sz, *-οιτο* cet. libri, Stein). — *μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ*, Rs *ἐν τῇ Εὐρ.* μ.; verba *ἐν τ. Ε.* ex fine capitis addita videntur. — *τὸν Ἑλλήνων καρπὸν* scripsi; *τὸν τῶν Ἑ. κ.* AB, Stein; *τῶν Ἑ. κ.* cet. libri et add. — *ἔλθῃ*; ABCD, Stein *ἔλθοι*. — *ἐκέλευε* del. Cob. — 109. *ποιήσεσθαι*; BRs, Stein *ποιήσασθαι*. — 110. *οἱ ἐπειδὴ* PRsz; *οἱ ἐπεὶ* cet. libri, Stein. — *ὁ Ἀθηναῖος* seclusi; Θεμ. *ὁ Ἀθ. σοί* plerique libri, Stein; Θεμ. *τοῖ Ἀθ.* omisso *σοί* R(?)sv. — 111. *αἶ Ἀθῆναι*; artic. om. Rsv, fortasse rectius. — *εὐδαίμονες, αἱ καὶ* Stein. — *οὐδέποτε γὰρ ἂν* Dobree; in libris *ἂν* deest. — *οὐ δόντες χρήματα*; ABC, Stein *οὐ δ.* τὰ χρ. — 112. *χρεώμενοι τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα* ABCD, Stein; *χρ. λόγοισι τ. κ. π. ἄνδρῶν* cet. libri et add.; *χρεώμενοι* del. Cob., Madvig (Gronov). — 113. *ἀνωρίην* PRsvz; *ἀνωρίη* cet. libri, Stein; *ἀωρίη* Cob. — *καὶ τὴν ἵππον* Rsv; *καὶ τὴν ἄλλην ἵππον* cet. libri, Stein. — *ἐν δέ*; B²R, Stein *ἐν δέ* (AB¹ *ἐν δέ*). — *πλήθος μὲν* PR(sv)z; *τὸ πλήθος μὲν* cet. libri, Stein. — 115. *καὶ κατ' οὐσινας ἄνθρ.* secl. Krueg. — *τόν τε φλοιὸν* suspic. Stein. — verba *ταῦτα δ' ἐποίηον ὑπὸ λιμοῦ* mihi suspicionem movent. — *ἐπιλαβὼν*, Cob. *ὑπολαβὼν*. — *διέφθειρε* s, *ἐφθειρε* cet. libri, Stein. — 116. *Θρηξ* secl. Stein. — 117. *καὶ οὐδένα τε κόσμον* Stein; *καὶ* in libris deest; an *τε* quod extat post *σιτία* (om. PRsz) delendum et *οὐδένα* δὲ scribendum est? — 118. *ἐπ' Ἡϊόνα*; nomme *ἐς Ἡϊόνα*? — *χορσέω στεφάνῳ* Rsv; *χορσέῃ στεφάνῃ* cet. libri, Stein. — 119. *ἄλλως* R(sv?), *ἄλλος* cet. libri; *ὁ ἄλλος* suspic. Stein. — *ἐκ τοῦ κατώστρ.* Rsv; *ἐπὶ τοῦ κατώστρ.* cet. libri, Stein. — *ὅπως*, Madvig *ὡς*. — 120. *τοῦ τε Στρυμόνος*? sed et hoc caput et antecedens suspicionem movent magnam (conf. Krueg.). — 124. ante *Εὐρυβιάδῃ* sup

plendum ἀνδραγαθίης μὲν vel ex Plat. Thom. 17 ἀνδρηίης μὲν
 censet Stein. — καλλιστεύοντι Rsv; καλλιστεύσαντι cet. libri,
 Stein. — 127. Βοττιαῖοι of R(sv)z; of om. cet. libri, Stein. —
 128. περὶ τὰς γλυφίδας Valck. ex Aenea. — καταπλήξαι, Rs
 καταπλέξαι. — 129. καὶ τῆς πλημμυρίδος secl. Valck. — ἐς τοῦ
 Πασιδέωνος ex Rs recepi; τοῦ Π. ἐς cet. libri, add. — 130.
 ὁ περιγενόμενος Krueg.; ὁ om. libri, Stein. — Ἀρταχάτω Stein,
 Ἀρταχάου libri. — Ἰθαμύτης Wessel., ὁ Ἀμύτης vel ὁ Ἀμύτης
 libri; Ἀρταῦντεω αὐτοῦ suspic. Krueg. — 131. Χαρίλω Stein,
 χαρίλων vel χαρίλλου libri. — Πολυδέκτω Valck., πολυδέκτει
 libri. — Εὐρωπῶντος, Valck. Εὐρωπῶντος; post hoc nomen
 τοῦ Σώου inseruit Borh. (Meursius). — ἐπὶ δὲ pro δυνῶν Paul-
 mier, Stein. — 132. καταπλῶσαι; Stein suspic. ἀναπλῶσαι. —
 133. ἐχείμαζε; Krueg. suspic. ἐχειμήρισε. — Εὐρωπεία; Stein
 suspic. Εὐρωμεία. — 135. τότε δὲ Wessel.; τότε δὲ libri, Stein.
 — ἐλθεῖν γὰρ Gomperz. — ἐπισθαι δὲ of; Rsvz om. of. —
 ἐν θώματι ἐνέχεσθαι suspic. Krueg. — 136. τὸ ὄνομα τὸ μη-
 τροπέτορος PRsv. — Ἀλάβανδα, Steph. Byz. Ἀλάβαστρα. — ἄμα
 δὲ cod. Cantabr., Wessel.; ἄμα τε cet. libri. — post εὐεργέτης
 Reiske suppl. Ἀθηναίων; facilius Stein πρόξεινός τε σφι εἴη. —
 137. ἦσαν δὲ Rsv; ἦσαν γὰρ cet. libri, Stein, qui verba ἡ δὲ
 γυνή . . . ἐπίσσε ante ἦσαν γὰρ κτλ. transposuit. — ὀπρώη AB,
 ὀπιώτα cet. libri. — φέροι ἐς R(sv)z; om. ἐς cet. libri, Stein. —
 ἐκ γῆς τῆς ἑωντοῦ; Rsvd om. γῆς. — δέξας ἐς suspic. Stein. —
 138. τις τῶν παρέδρων; Krueg. suspic. τῶν τις π.; at verba
 τῶν παρ. suspicionem movent. — ἀπ' Ἀργεος aut delendum
 aut in ἀπ' ἀρχῆς mutandum censet Krueg. — 139. ἐγένετο,
 Rsvz ἐγγόνεε. — 140. Ἀλέξανδρος Apr. Rsvz; ὁ Ἄλ. cet.
 libri, Stein. — 140α. ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων, Rsvz ἐξ ἐκείνων ἐς
 ἐμὲ; an delendum est ἐξ ἐκείνων? — αἷτιον libri, ἀντίον Valck.
 — οὖν τι interpolavit Bek.; οὖν τι Stein. — ἀνταειρόμενοι
 R(sv)z; ἀειρόμενοι cet. libri, Stein. — καὶ νικήσητε del. Cob.
 — καταλύσασθαι secl. Stein. — 140β. ἐξαιρετον μεταχμῖον τε
 ABPRsv; ἐξαιρετον τι μετ. R; ἐξαιρετόν τι μετ. z. — ταῦτα
 ἔλεξε, Rsv τσαῦτα ἔλεξε. — 141. πυνθόμενοι τε; nonne δέ? —
 142. οὔτε γε (R γε om.), Werfer οὔτι γε. — ἀρχὴν Schaefer,

ἀρχῆς libri; ἀρχῆθεν Wessel., Stein. — τούτων ἀπάντων (Rsv πάντων); Krueg. suspic. τ. ἀπεόντων, Schaefer τ. ἀπαντώντων; Reiske suppl. ἀνευ, Stein suspic. πάρεξ vel χωρίς pro ἄλλως. — ὑμῖν δέ γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 143. ἐλευθεροῦς γλιχόμενοι, P^tRs(γ)z ἐλευθερίην σκεπτόμενοι. — ὡς Ἀθ. λέγουσι del. Cob. — ἦν τὴν περ Cob. — 144. ἐς (vel εἰς) ἡμέας ἔχουσαν Rsv; πρὸς ἡμ. ἐοῦσαν cet. libri, Stein. — ἐπειὰν Bred.; ἐπειδὴν libri, Stein. — ὁμέας καιρός ἐστὶ Wessel.

LIBER IX.

2. καὶ συνεβ. αὐτῷ del. Cob. — καταστρέφεται Steger, καταστρέφηται libri. — χαλεπά; Stein suspic. χαλεπούς. — ἅπαντα; ABCd, Stein πάντα. — βουλευμάτα ABCd; ἰσχυρὰ βουλευμάτα cet. libri, Stein; an σχίσεις pro ἔξεις? — 3. δεινός τις Rsv; τις om. cet. libri, Stein. — ὅς; Stein suspic. ὁ δέ; Krueg. aliquid intereidisse putat. — 4. προέχων; Krueg. suspic. προσδοκῶν. — ἐλπίσας Rsv; ἐλπίζων cet. libri, Stein. — Rsv πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ εὐρύσης ἥδη ὑπ' ἑαυτοῦ. — 5. ὧς of excerpt. Paris.; of om. libri, Stein. — προσφέρει Krueg.; προσφέρει libri, Stein. — 6. ἐσβαλόντα qz; εἰβ. P; εἰβ. cet. libri, Stein. — 7. καὶ ἥδη; Schaefer καὶ δῆ; Madvig τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ ἰ. ἐτείχετο. — ἀνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης secl. Stein. — τὸ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ suspic. Stein. — τὸν Πέρσην secl. clusi cum Kruegero. — ἐσβαλόντα; AB προσβαλόντα, Stein προσεσβαλόντα. — ἐμμαχέσασθαι Rsv; μαχέσασθαι cet. libri, Stein. — 8. ὑποκρινέσθαι Cob., ὑποκρίνεσθαι AB; ὑποκρίνασθαι cet. libri, Stein. — 9. τὸν δὲ of Ἀθ. ἔλεγον secl. Stein. — ἀκούσας δὲ ABCd; ἀκούσας δὲ ταῦτα cet. libri. — 10. ἐν φρενὶ λαβόντες Rsz. — καὶ ἑπτὰ . . . ἐλλώτων om. Rsv, del. Wessel. — μέν νυν Rsv; νυν om. cet. libri, Stein. — πολλὸν τινα χρόνον Rs, Cob.; π. χρ. τ. cet. libri, Stein, qui suspic. ἔτι χρ. — 11. ἐπὶ τὴν (Pz τῆς) ἑωυτοῦ ἕκαστος secl. Krueg. — τῇ ἂν s, Struve; ἐπὶ τὴν PRz, ἐπὶ ἣν ABCd, ἐπ' ἣν Stein. — ὥστε οὐκ εἰδότες suspic. Krueg. — τῶντὸ τοῦτο ἐποίεον suspecta hab. Stein; ὀπλῖται om. Rsv. — 13. τοῦ χρόνου om. s, del.

Cob. — πάντα λόγον ABC; τὸν π. λ. cet. libri. — καὶ ἀλλοίους R(sv)z; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἐν χώρῃ Schweigh.; ἐν in libris deest. — 14. πρόδρομον Schweigh., πρόδρομος libri. — θέλων (om. Paris. 1635 et 2933) del. Schaefer, Krueg., Cob. — 15. ἐχόμενος seclusi cum Cobeto; ἐχόμενος βουλόμενος P^mR(sv)z; ἐχόμενος sine βουλ. cet. libri, Stein. — στρατοπέδῳ; B²CP^δ, Stein στρατῶ. — τοῦτο ἐποιέετο del. Cob.; τὸντὸ [ἐποιέετο] suspic. Krueg., τὸντὸ τοῦτο ἐπ. Gomperz. — τεταγμένον, Reiske τεταμένον. — 16. κλῖναι, Reiske κλιθῆναι. — [τοῦς] περιγενομένους Cob. — τε ἄμα Rs; ἄμα τε cet. libri, Stein. — ἐστὶ (post ὁδύνῃ) seclusi; om. P^t, post ἀνθρώποισι extat in Rs. — τοῦ Ὀρχομενίου Θερασάνδρου R(sv)z; art. om. cet. libri, Stein. — 17. (ἐμῇδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι) οὐκ ἐκόντες Stein; idem ἤδη suspic. pro δῆ. Schweigh. σφόδρα delendum censet. καὶ οὗτοι οὐ σφόδρα, ἀλλ' ὅπ' ἀναγκαίης Gomperz. — ἱππίας seclusi; ἱππίας ὁ M. ἐκέλευε Rs; ὁ M. ἱππίας ἐκέλευσε cet. libri, Stein. — ὡς δὲ ἐποίησαν Rsv; ἐπεὶ δὲ ἐπ. cet. libri, Stein. — 18. ἐπεῖτε Rsv; ἐπεὶ cet. libri, Stein. — ἔτασαν Pz (ἔτασαν Cb); ἔστησαν ABRsv, Stein. — 19. Λακεδαιμονίων secl. Stein. — τῶν ἱρῶν secl. Krueg. — ἐκαλλιέρες, τὸ Suevern, ἐκαλλιερέετο libri. — φρασθέντες τε Schaefer. — 20. χρυσά-λινόν τε καὶ R(sv)z; τε om. cet. libri (P τε suprascr.), Stein. — προσβάλλοντες v, Eust., Stein; προσβαλόντες cet. libri. — 21. Μεγαρέες λέγουσι ὧδε suspic. Stein. — 22. τὸν γε νεκρὸν Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 23. ἀλλ' ἄμα πάντας Rsv; ἀλλὰ πάντας cet. libri, Stein. — δύο στάδια; Krueg. suspic. δέκα στάδια. — 25. ἐτίμων ἀποθανόντα Rs, ἀποθανόντα ἐτίμων cet. libri. — ἐθάρσθησαν Rsv; ἐθάρσθησάν τε cet. libri, Stein. — τῶν δὴ εἵνεκα καὶ [ταῦτα ἐποίουν] ἐκλείποντες Krueg. — εὐνδροότερος ἔων suspic. Krueg. — 26. πολλὸς ὠφισμὸς Rsv Pauprascr.; πολλῶν ὠφ. cet. libri, Stein. — νέαν; Krueg. suspic. νῦν; idem τότε δ' εὐρόμεθα. — ἀγορεύσασθαι, Grashof ἀγορήσασθαι. — κάτοδον τὴν ἐς Πε.τ — ἐν πάντων τῶν συμ. AB^δ, Stein; artic. om. cet. libri. — Φηγέος; Stein suspic. Κηφέος. — ἐν Πελοποννησίοις; ABC ἐν Πελοποννησίοις τε; Stein ἐν Π. γε. — 27. καὶ παλαιὰ suspic. Stein. — καὶ post

ἀνεγκαιώς et artic. ante Ἰσθμῷ requiro. — τούτους πρότερον Rs; τούτο μὲν τούτους πρ. cet. libri, Stein. — 28. ἔστασαν (vel ἔστασαν) bis PRsvz pro ἔστησαν. — 29. συνάπαντες Rsv; σύμπαντες cet. libri, Stein. — τῶν ἐπάντων τῶν μαχίμων Stein. — ὡς ἐόντων ἐπὶ περὶ ἕκαστον ἄνδρα delere malim. — 30. τοῖ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ Rsv, τοῦ δὲ συμπ. τοῦ Ἑλλ. cet. libri; τοῦ δὲ συμπ. σιγατοῦ τοῦ Ἑλλ. suspic. Stein. — 31. verba τὸν ταύτην ῥέοντα nonne sunt delenda? — καὶ τοὺς Τεγεῆτας Rs; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἦν αὐτῶν Pauw, ἦν αὐτοῦ libri. — Μηλίας καὶ PRsz; M. τε καὶ cet. libri, Stein. — 32. τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηύων Rs; τε καὶ Θ. καὶ M. cet. libri, Stein. — ἀπεικάσαι PRsd; ἰπεικάσαι cet. libri, plerique add. — 33. κατὰ τε ἔθνη Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — Κλυτιάδην del. Valck. — λεωσφέτερον (AB λεῶ σφέτερον); Reiske λεῶ σφέτερον, Cob. πολήτην σφετ., Naber νεωστὶ σφετ. — δεινὰ τε ἐπ. suspic. Stein. — 34. αἰτεόμενον Reiske, αἰτεόμενος Stein, αἰτεόμενος libri. — πολλῶ πλεῖνες τῶν γ. R(sv)z. — 35. πάντα συνεχώρειον Schaefer; πάντως συν. libri, Stein, qui suspic. μάντιος, συν. — Ἰσθμῷ Paulmier, Ἰσθμῷ vel τῷ Ἰσθμῷ libri. — ὅς τις δὲ ἔστ. κατ. τῶν π. ἀγώνων secl. Krueg. — 37. ἐπ' αὐτοῦ; malim πρὸς αὐτοῦ. — ταρσὸν ἔωντοῦ; Krueg. secl. ἔωντοῦ, Stein suspic. αὐτοῦ. — ὥστε φολασσόμενος Rsv; ὥς φυλ. cet. libri, Stein. — οὕτω ὥστε; ABC, Stein οὕτω ὡς. — συγκεκρημένον Reiske; συγκεχωρη(σ)μένον Rsv; συγκεκρημένον cet. libri, Stein. — 38. μὲν νυν Rs; μέντοι cet. libri, Stein. — 39. σὺ ante φειδόμενον om. Rsz, del. Cob. et Gomperz. — 41. πολλὸν δὲ καὶ (sic CPdz, καὶ om. cet. libri) ἄργυρόν τε (v om. τε) καὶ ἐκπ.; Stein suspecta hab. τε καὶ ἐκπώματα. — 42. αὐτὸς Μαροδ.; Rsv αὐτός τε M., Gomperz αὐτός γε M. — οὐδὲ ἀπολεόμεθα Gomperz. — 43. ἐστὶ post μάχην om. C (auctore Schweigh.), in z extat post Βάκιδι; del. Schweigh., Stein. — 45. λέγω δὴ ὦν suspic. Krueg. — οἱ βάρβαροι Rsv, οἱ βάρβ. ἐξάληνης Ppr.; ἐξ. οἱ β. cet. libri, Stein. — 46. πρόσφερετε Cob. — ἀλλὰ γὰρ Rs; γὰρ om. cet. libri, Stein. — 48. τάξιν ἐκλ. Rsv; στάσιν ἐκλ. cet. libri, Stein. — μούνοι μούνοισι Koen. — 49. ὑπεκρίνεται Rsv; ὑπεκρίνατο cet. libri, Stein. —

τοξεύοντες Rsv; τοξεύοντες cet. libri, Stein. — τοῦ Ἀσωποῦ, CP ἀπὸ τοῦ Α. — 51. μὴ ποιεύμενοι Rsv; μὴ om. cet. libri, Stein. — [ὁ] ποταμὸς Stein; verba vñsas δὲ usque ad τὸ αὐτὸ aecl. Krueg. — 52. ἐς τὴν δὴ Rsv; δὴ om. cet. libri, Stein. — 53. Πιτανήτω Κοen; Πιτανητέων libri, Stein. — ταῦτ' ἐναυρούμενον, Rsv ταῦτα νεωμένον. — 54. παρηγόρεον libri omnes, Stein. c. 55 παρηγόρεον PRsz, Cob.; παρηγορέοντο cet. libri, Stein. — 55. μόνους Λακεδαιμονίων Schaefer, μόνους λακεδαιμονίους libri. — ξέλους, ξέλους λέγων τοὺς βαρβάρους Rs; alterum ξέλους om. cet. libri, Stein; ξέλν. λ. τ. β. del. Werfer, alii. — τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ABC corr., Stein; idem supplementum suspic. τραπόμενος; Krueg. aecl. πρὸς τε et ὁ Πανσάνης. — 57. ἀρχὴν γε Schweigh., ἀρχὴν τε libri. — ἰδέη τέχνη; aut τέχνη delendum aut ἰδέη μὴ τέχνη scribendum censuit Madvig. — 58. ἔτι τί, Krueg. ἔτι τι. — καταρρωδίσαντά δὲ suspic. Krueg. — 59. κατὰ στίβον τὸν Ἑλλήνων? — ἕκαστος εἶχον R(sv)bz; ἕκαστοι εἶχον cet. libri, Stein; ἕκαστος εἶχε Cob. — 60. δέδοκται Cob.; δέδοκται libri, Stein. — 61. ἐπιπτον δὲ libri (δ' AB, δι' C), Stein; ἐπιπτόν τε vulgo. — 62. κατὲ ἐγένετο AB; κ. ἐγένετο cet. libri, Stein. — μάχη ἰσχυρῇ Ppr.Rs; ἡ μάχη ἰσχ. cet. libri, Stein (conf. c. 70). — ἀντίοι ἔτασαν suspic. Stein. — [πρὸς] ἀνεπιστήμονες ἦσαν Krueg.; malim ἦσαν delere. — 63. ἀγῶνα (Rs ἀγῶνας) ἐπαίεοντα; Stein suspic. τὸν ἀγῶνα ἐπ. — 64. τὸ τοῖσι Σπαρτιάταις Rs; fortasse excidit γένόμενον. — Ἀριμνήστον Rs, Plat. Arist. 19; Ἀριμνήστον cet. libri, Stein. — 65. ἐς τε τὸ στρατ. suspic. Stein. — ἐν τῷ βεβήλῳ; artic. fortasse est delendus (conf. Thuc. IV 97). — τὸ ἰσθμὸν del. Valek., ἀνάκτορον (P corr. Rsv ἀνακτόριον) del. Bred., utrumque retinuit Stein. — 66. ἐστρατήγεε Ἀγρέβατος ABC; ἐστρ. ὁ Ἀγρ. cet. libri, Stein. — verba ἀπὸ τῆς μάχης nonne delenda sunt? — κατηρημένως AB (-ος CPb), κατηρησιμένως R (-ος svv). — ξύλιον τεῖχος s; om. τεῖχος cet. libri, Stein; rectius abest τεῖχος, ut opinor, post Θηβαίων. — 67. ante καὶ τῶν ἄλλων Stein non interpunxit; Krueg. suspic. διαμαχεσόμενοι et ἀποδεξάμενοι. — 68. ὅτε καὶ τοὺς Πέρσας suspic. Stein. — 69. οἱ Θηβαίων ἱππότες Rs; οἱ τῶν Θ. ἱπ. cet. libri,

Stein. — 70. ἤρειπον dz; ἤρειπον cet. libri, Stein. — οὐδέ τις αὐτῶν ἀλκῆς Stein. — χώρῳ (C pr. R χρόνῳ) secl. Krueg. — 71. ἰσχυρότατον PRsz; ἰσχυρότερον cet. libri, Stein. — ὀνειδὲς τε καὶ suspic. Stein. — Σπαρτιῆται Krueg.; ὁ Σπαρτιήτης ABC, Stein, qui suspic. ὁ Πιτανήτης; σπαρτιήτης cet. libri. — ἐκ λιπόντα Rsv; ἐκλείποντα cet. libri, Stein. — 73. ἐὼν δῆμον Koen; ἐκ δῆμον libri (s om. ἐκ), Stein. — 74. ἀπικνεόμενοι ἐς μέχην suspic. Stein. — ἐπίσημον ἄγκυραν Rsv; ἐπίσημον om. cet. libri, Stein. — 75. ὅτε περικατημένων Rs, Krueg. ex conjectura; ὅτι περ. cet. libri, Stein. — 76. αἱ ἀμφίπολοι Reisk. — [ἐς] τόδε Krueg. — Stein adnot. ἐν Kō z, ἐκ κῶ R, ἐν κῶ ceteri; Schweigh. ἐκ Kō F (= C), ἐκ Kō Pb (= d) ἐν Kō ceteri; Gaisfordio auctore in s εἶχεν legitur ante ἐν Kō; si deleveris ἐν Kō, non repugno. — ταῦτα εἶπας sv(R?); ταῦτα δὲ εἶπας cet. libri, Stein. — τότε μὲν μιν suspic. Bek. — ἀπακέσθαι (om. Rs) seclusi cum Kruegero. — 77. μετὰ ταῦτα secl. Krueg. — 78. ὁ Πυθίῳ R(sv); ὁ om. cet. libri, Stein. — ἐὼν τὰ πρῶτα Cob., Stein; ἐὼν deest in libris. — τιτιμωρήσεται Suevern, τιτιμώρησαι libri. — 79. ταῦτά Bek.; ταῦτα libri, Stein. — τιτιμωρήσεται ψυχῇσιν γε Gomperz. — 80. οὐδέ τις Rsv; οὐδεὶς cet. libri, Stein. — 81. τὸν ἄρτυρον PR(sv)z; τὸν om. cet. libri, Stein. — τάλαρτα; Stein suspic. ἄρματα. — τε καὶ ἐδόθη om. Rsv, del. Cob.; forsitan recte. — 82. τὴν M. κατασκευήν, Athen. τὴν M. παρὰσκ.; Schweigh. suspic. τὴν M. σαγήνην. — ἀγοιόπους, Cob. ἀγοιόπους (Athen. ἀγοιόποιός). — καθὼς del. Abicht, Gomperz; καὶ Schaefer, κατὰ Bred., ὡς καὶ Stein. — τοῦ δεικνύου τὴν παρασκευήν R(sv) Athen.; τὴν om. cet. libri, Stein. — τὸν Πανσανίην (post εἰπεῖν) del. Cob. — τοῦ Μήδου Schaefer; τοῦ Μήδου ἡγεμόνος s; τοῦ Μήδων ἡγεμόνος cet. libri, Stein; τοῦ Μήδων βασιλῆος z; τοῦδε quod antecedit in plerisque libris om. Rs, Athen., retinuit Stein. — ἐς ἡμέας; suspicor ὡς ἡμέας; an ἀπαιρησόμενος est delendum? — 83. ἐπὶ τούτων Vulck., ἐπὶ τούτων libri; τούτων ἐπὶ τῶν νεκρῶν κτλ. Stein. — κατὰ τὸ ἄνω [τῆς γνάθου] et paucis infra τοὺς τε προσθίους καὶ γομφίους Stein; verba ἐφάνη δὲ καὶ τόδε usque ad (c. 84) τρύπῳ τοιοῦτῳ ἐφάνη secl. Krueg.

Gomperz). — 85. *ἱερέας et ἱερέας* Valek., *ἱεράς et ἱερέας* libri (AB). — *δαοις καὶ φαίνονται* suspic. Krueg. — *δεηθέντων Ἀγι-
νῶν* P R s z; *δεηθ. τῶν Ἀγ.* cet. libri, Stein. — 86. *στρατεύεσθαι,
ABC στρατεύειν.* — 87. *ἡμεῖς δὲ ἡμέας* Krueg. — 88. *διω-
θεῖσθαι, R διώσασθαι, Cob. σωθήσεσθαι.* — 89. *οἶστο* secl.
Cob. — *κατὰ τάχος τὴν scripsi, κατὰ τάχιστα s, κατὰ ταχίστην*
cet. libri, *κατὰ τάχος* Stein. — *κατὰ πόδας ἔμευ, Krueg. κ. π.*
μεν; fortasse ἔμευ (om. Rs) est delendum. — *Θρηνηκῶν τε*
R (sv); τε om. cet. libri, Stein. — 90. *τὸ ἐν Μινυαλίῃ* suspic.
Krueg. — *ἐπειδὴ γὰρ* P R s z; *ἐπεὶ γὰρ δὴ* cet. libri, Stein. —
91. *ὁ ξένος ὁ (CP ὁ om.) Σάμιος et θεοῦ ποιήντος* del. Gom-
perz. — *τί τοι τὸ οὐνομα;* Rs τὸ om., fortasse recte. — *τὸν
ἡγησιστράτον (sic Rs; τὸν ἡγησιστράτου cet. libri, Stein)* suspectu
hab. Valek., Naber, Gomperz, Cob. — 92. *οἱ μὲν δύο* suspic.
Bek.; „nec potius μὲν ἄλλοι: nī potius verba μετὰ — ποιούμενος
abicienda sunt“ Stein. — *τοῦ τὸν πατέρα* Rsv; *τούτου τὸν
πατέρα* cet. libri, Stein; *Εὐθύμιον* quod nomen sequitur nonne
melius abest? Stein transposuit *Εὐθύμιον κατέλαβε.* — 93. *παρὰ
Ῥῶνα ποταμὸν* Stein (ex Theognosto). — *χώρης* secl. Stein. —
κατακοιμίσαντας (s pr.) et κατακοιμίσαντα (R) Reiske. — *τὴν
φυλακὴν παρελθόντες* R (sv) P suprascr. — *ἀλλ' ὥς;* Krueg. *ἀλλ'*
secl. (s ὥς δέ); Stein suspic. *ἀλλὰ κως.* — *καρπὸν (om. Rs)*
exclusi cum Abichtio. — *ἐπέτε* Reiske, *ἐπειτα* libri. — verba
ἐπειτα usque ad *ἔφραζον* secl. Krueg.; *τοὺς προφήτας et οἱ δὲ
ἐντοαῖς ἔφραζον* secl. Stein; idem secl. paucis infra *καὶ δι-
αιτοῖ.* — *Εὐθύμιον (post προβάτων)* suspectum videtur. — *τελει-
όνων;* Stein suspic. *ἐπιτελ.* — 94. *προέθεσαν, Cob. προσέθεσαν.*
των ἀστῶν ἀνδράσι τρισὶ Gomperz. — *δώσειν* secl. Stein. —
ἐνθευθεν suspic. Krueg.; *ἐποίηε, τὸ ἐνθευθεν* Stein. — 96.
εὐλάμοισι Larcher ex Athenaeo; *λαμίοισι* Rs; *Καλαμίοισι* cet.
libri, Stein. — *Ἰανίην τε* R; fortasse aliquid intercidit. —
ἡμᾶ τε Stein. — 97. nonne melius *παρὰ τῶν Ποτινίων τὸ
ὄν?* — *Γαῖσωνά τε ποταμὸν* suspic. Stein. — *ἐστὶ ἱδὸν* Rsv;
et om. cet. libri, Stein. — *καὶ ὥς νικήσαντες κτλ.* secl.
Krueg.; γὰρ *παρεσκ.* secl. Stein. — 98. *ἐν ἀπορίῃ* Rsv; *ἐν om.*
t. libri, Stein. — *τὰ ἄλλα* Rsv; *τὰ om.* cet. libri, Stein. —

ἐπὶ τῆς Μυκάλης; malim ἐπὶ τὴν Μυκάλην vel ἐπὶ Μυκάλης. — ὅσοι Rsv; οὐ cet. libri, Stein. — Ἥρης Roscher; Ἥβης libri, edd. — ἐπακούσας Bek.; ἑσακούσας ABC, ἀκούσας cet. libri; paucis infra ἐπακούσαντος Rsv, Bek.; ἀκούσαντος cet. libri; Stein utroque loco praepositionem om. — ὡντὸς δὲ τούτου ἐὼν τυγχ. νόος τοῦ κηρύγματος suspic. Stein; verba ὡντὸς δὲ οὐτοῦ usque ad finem capituli seclusi cum Kruegero. — 99. ἐποίησαν δὲ τοῦτο τοῦδε suspic. Krueg., recepit Stein; verba ἐποίησαν usque ad finem enuntiatii del. Gomperz. — 100. παρεσκευάσας Reiske, Bek.; παρεσκευάδατο libri, Stein. — αὐτῆς secl. Krueg.; συμπίπτοντος pro συμπιπτούσης Reiske, alii. — 101. πρὶν ἢ Rsv. — ὡς τῶν Ἑλλήνων; Krueg. suspic. ὡς τῶν ἄλλων Ἑλλ. vel ὡς τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ἑλλ., Stein ἐκείνη vel ἄλλων sorplendum censet. — 102. ἔτι del. Schaefer, ante περιήσαν transponendum censet Steger. — ὄρθια, Stein ὀρθιά. — ἡμῶν τῶν τε; Krueg. suspic. οὐ δ' ἡμῶν τῶν. — οὕτω φερόμενοι Gomperz. — [συν]επισπόμενοι Cob. — 103. ὁ στρατηγὸς Περ. suspic. Krueg., Σικωνίων (vel ὁ Σικωνίος) στρατηγὸς Περ. Stein. — τῶν δὲ Σαμίων Rsv; τῶν τε Σ. cet. libri, Stein. — 104. ἐκ τῶν Περσέων Valck.; ἐκ deest in libris. — δὴ ἔφερον z, διέφερον libri. — κτείνοντες del. Gomperz.. — 105. Εὐθύνοιν AB εὐθύνον, Rε εὐθύνον. — 106. ἐμπόρια (ABCδ ἐμπορία), Stein ἐμπολαία; idem antea suspic. ἐγκρατέες εἶσαν. — οὐδὲ Πελοποννησίους Schweigh., οὐδὲ πελοποννησίοισι libri; „an daest προσήκειν?“ Stein. — ἐς τὸ συμμ. ἐσεποίησαντο suspic. Krueg.; idem ἢ μὲν ἐμμενέειν. — 107. τὰ ἄκρα τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — Ἀγαθύντω secl. Stein. — δορυφόροι Μασίσται R(sv)dz, fortasse rectius. — Κιλικίης; Krueg. suspic. Λυκίης. — 108. προσέφερε Rsv; προσεφέρετο cet. libri, Stein. — 109. αἰτήσαι ὑπισχνέτο, Rε αἰτήσεσθαι ὑπισχνέται; Cob. αἰτήσαν ὑπ.; Madvig πᾶν ἄν et αἰτήσαι. — εἰκαζούσῃ z; εἰκαζούσα libri, quod tuetur Gomperz. — 110. ἐν ἡμέρῃ Rsv, Athen.; ἐν om. cet. libri, Stein. — 111. σὺ γὰρ εἰς suspic. Stein. — 112. τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστῃ R(sv)z; τ. γ. τοῦ Μ. cet. libri, Stein; pro τοῦ Ξέρξεω malim cum Kruegero τοῦς Ξ. — 113. ἵστεργόν τε R(sv)dz; τε om. cet. libri, Stein. — 114. δια-

βαλόντες Rs; διαβάντες cet. libri, Stein. — 116. δεινός τε CRs; δεινός δὲ cet. libri, Stein; an δέ τε? — χρήματα τὰ ἐξ El. suspic. Stein; idem διέβαλε pro διεβάλετο et τῆς δίκης pro δίκης. — δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον seclusi cum Gomperzio. — ἀφυλάκτω sv (ἀφυλάκτω R); ἀφύκτως cet. libri, Stein. — 117. ἐπεὶ δὲ πολιορκέουσι suspic. Krueg. — ἥσχαλλον Rds; καὶ ἥσχαλλον cet. libri, Stein. — 118. τὸ ὀπισθε suspic. Stein. — πόλιν ἔσχον suspic. Krueg. — 119. ἐκφυγόντα Rsv; ἐκφεύγοντα cet. libri, Stein. — ἄλλω τρόπῳ del. Gomperz. — ὡς κατελαμβάνοντο z, edd. vett., Gomperz, Stein; καὶ ὡς κατ. libri. — 120. τίνεσθαι; v σίνεσθαι, Rs σινέεσθαι, Valek. τίνυσθαι. — ἄποινά οἱ τ. ἐθ. ἐπιθεῖναι; Pauw μοι pro οἱ; ABC ἐπιχθῆναι pro ἐπιθεῖναι, Eltz ὑποστήναι, Dietsch ἀντιθεῖναι, Krueg. ἀποτίσαι. — τῶν ἔλαβον χρημάτων suspic. Stein. — ὁ νόος z; ὁ om. libri, Stein. — πρὸς σανίδας Dobree, πρὸς deest in libris; σανίδι Reiske. — τοῦ Ἀρταῦντεω; fortasse αὐτοῦ Ἀρταῦντεω; an τοῖσι Ἀρτ.? — 121. ἐπὶ πλέον Werfer, ἔτι πλέον libri. — 122. κατελὼν Ἀστυάγεα del. Gomperz; pro σοι s, cod. Palat. 152 σύ. — σχόντες; Rsv, Gomperz ἔχοντες. — μαλακούς ἀνδρας Rsv; ἀνδρας om. cet. libri, Stein.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ἱ
 ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
 Περινθίους Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηκόους
 εἶναι Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθίνοντας πρότερον
 καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στυρμόνος
 Παῖονες χρησάντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περιν-
 θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνταί σφεας
 οἱ Περινθιοὶ ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν,
 ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν, ἐποίηον οἱ
 Παῖονες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων
 ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ
 προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ
 ἵππον ἵππῳ συνέβαλον καὶ κύνα κυνί. νικούντων δὲ
 τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὥς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες,
 συνεβάλοντο οἱ Παῖονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο
 εἶναι καὶ εἰπὼν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι· Νῦν ἂν εἴη
 ὁ χρησμὸς ἐπιτελούμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.
 οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ
 Παῖονες καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἔλιπόν σφεων
 ὀλίγους. τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα 2

ἔωδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευ-
θερίας γινομένων τῶν Περινθίων οἱ Πέρσαι τε καὶ
ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὥς δὲ ἐχειρώθη ἡ
Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς
Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκη-
μένων ἡμερουόμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο
ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἰνδοῦς
πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι
κατὰ τούτο, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη καὶ πολλῷ κράτιστον
πάντων ἐθνέων κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ
τοῦτο ἄπορὸν σφι καὶ ἀμήχανον μὴ κοτε ἐγγένηται·
εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενεῖς. οὐνόματα δ' ἔχουσι πολλὰ
κατὰ χώρας ἕκαστοι, νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι
πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν
- 4 καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. τούτων
δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηταὶ μοί·
Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτά τοις
ἄλλοισι Θρήιξι ἐπιτελέουσιν, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν
σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γενό-
μενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα
μιν δεῖ ἐπεῖτε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακά, ἀνηγεόμενοι
τὰ ἀνθρωπῆια πάντα πάθεα, τὸν δ' ἀπογενόμενον παί-
ζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων
- 5 κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς ἐστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. οἱ δὲ
κατύπερθε Κρηστωναίων ποιεῦσι τοιάδε· ἔχει γυναικας
ἕκαστος πολλὰς· ἐπεὰν ᾧ τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρείσς
γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπονδαὶ ἰσχυ-
ραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ
ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα

ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς τὸν τάφον
 ὑπὸ τοῦ οἰκησιότατου ἔωντις, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται
 τῷ ἀνδρί· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται·
 οὐκ οἶδ' ὅστις γὰρ σφί τοῦτο μέγιστον γίνεται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἐστὶ ὁδε νόμος· πω- 6
 λέουσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς [δὲ] παρθένους οὐ
 φυλάσσουνσι, ἀλλ' ἔωσι τοῖσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι
 μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουνσι. [καὶ]
 ὦνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων
 μεγάλων. [καὶ] τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ
 δὲ ἄστικτον ἀγεννές. ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ
 ἐργάτην ἀτιμώτατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληιστύος
 κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι
 εἰσὶ. θεοὺς δὲ σέβονται μούρους τούσδε, Ἄρεα καὶ 7
 Διόνυσον καὶ Ἄρτεμιν· οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν, πάρεξ
 τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἐρμῆν μάλιστα θεῶν
 καὶ ὁμνύουσι μῦθον τοῦτον καὶ λέγουσι γέγονέναι
 ὑπὸ Ἐρμῆω ἔωντούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν 8
 εἰσὶ αἷδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθεῖσι τὸν νεκρὸν καὶ
 παντοῖα σφάζαντες ἰρήνια εὐωχεῖνται, προκλαύσαντες
 πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως
 γῇ κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες ἀγῶνα τιθεῖσι παν-
 τοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον
 μουννομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αἷδε.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ ἔτι τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς 9
 ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἵτινές εἰσι ἄνθρωποι οἰκόντες
 αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἔρημος χώρα
 φαίνεται ἐοῦσα καὶ ὑπείρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-
 θέσθαι οἰκόντας πέρην τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους τοῖσι
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ.

- τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα,
ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, σμικροὺς
δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν, ζευγνυ-
μένους δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματηλατέειν
δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων
τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἑνετῶν τῶν ἐν τῇ Ἀδορίῃ. εἶναι
δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι· ὅπως δὲ οὗτοι
Μήδων ἄποικοι γεγύνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσαι
σθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. σιγύνουσ
δ' ὧν καλέουσι Αἴγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούν-
10 τες τοὺς καπήλους, Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα. ὥς δὲ
Θρήκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέραν τοῦ
Ἰστροῦ, καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προ-
σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν
οὐκ οἰκῶτα· τὰ γὰρ ξῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσκριτα·
ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκῆτα δοκεῖ εἶναι διὰ
τὰ ψύχρα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρα
λέγεται, τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος
Περσέων κατήκοα ἐποίησε.
- 11 Δαρεῖος δὲ ὥς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον
ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιάου τε τοῦ
Μιλησίου εὐεργεσίας καὶ τῆς παραινέσεως τοῦ Μυτι-
ληναίου Κώεω, μεταπεμψάμενος δὲ σφεας εἰς Σάρδεις
ἐδίδου αὐτοῖσι αἰρέειν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιάος, ἅτε τυραν-
νεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιᾶς προσ-
εχρήζε, αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἥδωνῶν, βουλόμενος
ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται,
ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἐὼν, αἰτέει
Μυτιλήνης τυραννεῦσαι, τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι
12 οὗτοι μὲν κατὰ εἶλοντο ἐτρόποντο, Δαρεῖον δὲ συνήνεικε

πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγα-
 βάζω Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐς τὴν Ἀσίην· ἣν Πίργης καὶ Μαντύης ἄνδρες
 Παίονες, οἱ ἐπεῖτε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ
 ἐθέλοντες Παίωνων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις,
 ἅμα ἀρόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλά-
 ξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον
 τὸ τῶν Αὐδῶν ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν
 ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον ἄγγος
 ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππου
 ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσιν λίνον. ὥς δὲ παρεξήιε ἡ
 γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ
 ἦν οὔτε Αὐδία τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε
 πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ
 ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι
 ὃ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνὴ. οἱ μὲν δὴ ὕπισθε
 εἶποντο, ἡ δὲ ἐπεῖτε ἀπῖκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἦρσε
 τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλη-
 σαμένη τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδαρ
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν
 ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. θωμάζων δὲ ὁ 13
 Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων καὶ τὰ
 αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὕψιν. ὥς
 δὲ ἔχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς οὐ κη πρόσω
 σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτῶντος δὲ τοῦ Δαρεῖου
 ὑποδαπὴ εἶη, ἔφασκαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες καὶ
 ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο, τίνες
 δὲ οἱ Παίονες ἀνθρώποι εἰσὶ καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι,
 καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις. οἱ δὲ οἱ
 ἔφραζον ὥς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς,

- εἷη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολι-
 σμένη, ὃ δὲ Στρυμῶν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου,
 εἶησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν
 δὴ ταῦτα ἕκαστα ἔλεγον, ὃ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πᾶσαι
 εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ
 τοῦτο ἔφασκαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὧν
 14 τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει
 γράμματα Μεγαβάζῳ, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρα-
 τηγόν, ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας
 καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ
 γυναῖκας αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν
 ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον, περαιοθεὶς δὲ διδοῖ τὸ
 βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὃ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβὼν
 ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιο-
 15 νίην. πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφείας
 ἰέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης, δο-
 κέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβάλλοντας.
 οἱ μὲν δὴ Παῖονες ἦσαν ἕτοιμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν
 ἐπιόντα ἐρύκειν, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι
 τοὺς Παίονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται,
 λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτῶν, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῆσι ἐπι-
 πεσόντες εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύ-
 θοντο ἐχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες
 κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο καὶ παρεδίδονσαν σφείας
 αὐτοὺς τοῖσι Πέρσησι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαϊονέες
 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. οἱ δὲ
 περὶ τε Πάγγαιον ὄρος [καὶ Δόβηρας καὶ Ἀργιᾶνας

καὶ Ὀδομάντους] καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα
οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ
καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν ὧδε·
ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε
τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ
γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι
ἱκρίοισι τὸ μὲν καὶ ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ
πολιῆται, μετὰ δὲ νόμῳ χωρῶμενοι ἰστάσι τοιῶδε· κομί-
ζοντες ἐξ ὅρου τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος κατὰ γυναῖκα
ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ
ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον,
κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν τῇ
διαίτῃ καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κἄτω
φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδιὰ δέουσι
τοῦ ποδὸς σπάρτεσθαι, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι
δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοις παρέχουσι χόρτον
ἰχθύς· τῶν δὲ πληθὺς ἐστὶ τοσοῦτο ὥστε, ὅταν τὴν
θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατιεῖ σχοίνῳ σπυ-
ρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον
ἐπισχίων ἀνασπᾷ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ
γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας.
Παίονων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, 17
Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει
ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἐπὶ Πέρσας, οἱ μετ'
αὐτὸν ἐκεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ.
ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρὰ Ἀμύντην αἰτήσοντες γῆν τε
καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἐστὶ δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος
λίμνης σύντομος κἄρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχειται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον ἐξ οὗ ὕστερον
τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης

- ἔφοίτα, μετὰ δὲ τὸ μέταλλον Δύσωρον καλούμενον
 18 ὕρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. οἱ ὧν Πέρσαι
 οἱ πεμφθέντες οὔτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὥς ἀπίκοντο,
 αἵτεον ἐλθόντες ἐς ὕψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ
 γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου καὶ σφραγ
 ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμενος δὲ δείπνον μεγα
 λοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὥς δὲ
 ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι
 τάδε· Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσησι,
 ἐπεὰν δείπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλ
 λακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναικὰς ἐσάγεσθαι παρέδρους·
 σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαι, μεγάλως δὲ
 ξεινίζεις, διδοῖς δὲ βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ,
 ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης·
 ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ
 κωρυίσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεῖτε δὲ ὑμεῖς ἐόντες
 δεσπόται προσχρηρίζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ
 ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς
 γυναικὰς. αἱ δ' ἐπεῖτε καλούμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀν
 τίας ἴζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόν
 μενοι γυναικὰς εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φά
 μενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον
 γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναικὰς ἢ ἐλθούσας
 καὶ μὴ παριζομένας ἀντίας ἴζεσθαι ἀλγυδόνας σφίσι
 ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρ
 ἵζειν· πειδομένων δὲ τῶν γυναικῶν ἀντίκα οἱ Πέρσαι
 μαστῶν τε ἔπτοντο οἷα πλεόνως οἰνωμένοι καὶ κού τις
 19 καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρῶν
 ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδευμαίνων
 τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεὼν τς

καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἔων καὶ κακῶν ἀπαθήs, οὐδαμῶs ἔτι κατέχειν οἶός τε ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρον εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε· Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίῃ ἀπίων τε ἀναπαύεο μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσι· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῇδε πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνιείς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήσσειν μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει· Ὡ παῖ, σχεδὸν γάρ σευ ἀνακαιομένου συνήμι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας, ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ ποιεύμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαι τοι. ὥς δὲ ὁ Ἀμύντης χρηίσας τούτων οἰχώκεε, λέγει 20 ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· Γυναικῶν τούτων, ὦ ξεῖνοι, ἔστι ὑμῖν πολλὴ εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὀκύσῃσι ὦν αὐτέων. τούτου μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν δέ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶs ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναικας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἔστί, ἅπετε λούσασθαι, λουσαμένους δὲ ὑπὶσσω προσδέκεσθε. εἰπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναικας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἄριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθίῃτι σκευάσας καὶ ἐργχειρίδια δοὺς παρῆγγε ἔσω, παρόρων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· Ὡ Πέρσαι, οἶκατε πανδαισίῃ τελέῃ ἰστυῆσθαι· τὰ τε γὰρ ἄλλα ὕσα εἶχομεν, καὶ πρὸς τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι, καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα

ὁμῖν, ὡς παντελέως μάθητε τιμώμενοι πρὸς ἡμέων
τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι
ἀπαγγείλητε ὡς ἀνὴρ Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ
ὁμῆας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας
Ἀλέξανδρος παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἀνδρα Μακεδόνα ὡς
γυναιῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δέ, ἐπεῖτε σφέων οἱ Πέρσαι ψάδευ
ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς.

- 21 Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μύθῳ διεφθάρησαν, καὶ
αὐτοὶ καὶ ἡ θεωρητὴρ αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ
ὁρήματα καὶ θεωρόποντες καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή·
πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι ἐκείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ
δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ζήτησις τῶν ἀνδρῶν
τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο, καὶ σφῆας
Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ
καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δοὺς
δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ,
τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν
νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς
22 ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περ-
δίκκω γεγονότας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε
οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὑπισθῆ
λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν
ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἐγνωσαν
εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ κατα-
βάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων
ἔξεργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι
τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ
ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα καὶ
ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα
μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον, ἐνθεῦτεν διαπεραιωθεὶς ἀπίκετο ἐς Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν [δωρεήν] φυλακῆς τῆς σχεδίνης, ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρομόνα ποταμόν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος, μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου, ὥς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἄνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμος ἐστὶ ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπῆες καὶ μέταλλα ἀργύρεα, ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλήνι περιοικεῖ, πολλὸς δὲ βάρβαρος, οἱ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκνῶ πολέμῳ συνέχῃ. τρόπον δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος παῦσαν· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν ὅπως μὴκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας ἀπίζεταί. ταῦτα λέγων 24 ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἐπειθε Δαρεῖον ὥς εὖ προσορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ πέμψας ἄγγελον ἐς τὴν Μύρκινον ὁ Δαρεῖος ἔλεγε τάδε· Ἰστιάε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει· ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι εἶναι οὐδένα σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον, τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπινοῶ γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικέῳ μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερδέωμαι. τούτοις τοῖσι ἐπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλεὺς σύμβουλος γενέσθαι ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε

Δαρείος τάδε· Ἰστιάτε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδ' αἵνεκα· ἐπεῖτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθίων καὶ σὺ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχείῃ ἐπεξήτησα ὥς σὲ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμωτάτου ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος, τὰ τοι ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρωθεν συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πράγματα τὰ ἐμὰ. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεώκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν, σὺ δέ μοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα ἔχε τὰ περ ὧν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ
 25 σύμβουλος. ταῦτα Δαρείος εἶπας καὶ καταστήσας Ἀρταφρόνεα ἀδελφεὸν ἐωυτοῦ ὁμοπάτριον ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυσε ἐς Σοῦσα ἅμα ἀρόμενος Ἰστιάων, Ὅτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιληίων δικαστήν, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπείην, σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἕζων ἐδίκασε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ
 26 μνησθῆναι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. οὗτος ὦν ὁ Ὅτάνης, ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάξω τῆς στρατηγίης Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους, εἶλε δὲ Ἀντανδρον τὴν ἐν τῇ Τροάδι γῆν, εἶλε δὲ Λαμπώνιον, λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Αἰμυόν τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφο-
 27 τέρας ἐτι τότε ὑπὸ Πελευγῶν οἰκομένης. οἱ μὲν δὴ

Ἀθήνιοι καὶ ἐμαχίσαντο εὖ καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν, τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Ἀνκάρητον τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Ἀνκάρητος ἔρχων ἐν Ἀθήνῃς τελευτᾷ. . . . αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντα ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκυθίας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν [τὸν] ἀπὸ Σκυθίων ὀπίσω ἐποχομιζόμενον.

Οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας, 28
μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἀνεσις κακῶν ἦν, καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἐσωτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα, κατύπερθε δὲ τούτων ἐπὶ δύο γενεάς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὐ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἴλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλλαξαν δὲ 29
σφρας ὥδε Πάριοι· ὥς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὥρων γὰρ δὴ σφρας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξιθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἄγρῳν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοντο τὸ οὖνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εὐρόντες τούτους, ὥς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὐρῶν τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφρας

ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων· τοὺς δὲ ἄλλους
 Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας τούτων ἔταξαν περὶ
 30 θέσθαι. Πάριοι μὲν νυν Μιλησίους οὕτω κατήρτισαν·
 τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι
 τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ
 τοῦ δήμου, φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ
 Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολ-
 παγόρεω, γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ
 Αὐσαγόρεω, τὸν Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατείχε. ὁ γὰρ
 Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν
 χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι
 πρὶν ἐόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν
 Μίλητον ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἰ κως αὐτοῖσι παρὰ-
 σχοι δύναιμι τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ
 ἐπιλεξάμενος ὥς, ἦν δι' αὐτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πό-
 λιν, ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην
 τὴν Ἰστιαίου, τὸνδε σφι λόγον προσέφερε· Αὐτὸς μὲν
 ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν παρασχεῖν τοσαύτην
 ὥστε κατέργειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Να-
 ξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἑσπίδα Ναξίοισι
 εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλὰ· μηχανήσομαι δὲ πᾶσαν
 σπουδὴν ποιεύμενος. ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἀρταφρένης
 μοι τυγχάνει ἔων φίλος· ὁ δὲ Ἀρταφρένης ὑμῖν Ἰστά-
 σπρος μὲν ἐστι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός,
 τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων,
 ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν
 δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χορίζωμεν. ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσ-
 σειν τῇ δύναιτο ἄριστα καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον
 καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ ὥς αὐτοὶ διαλύσοντας, ἐλπιδας

πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα
 ποιήσιν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ
 τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν
 Κυκλάδων οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ 31
 ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφρέ-
 ντα ὡς Νάξος εἴη νήσος μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως
 δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀρχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἐν
 πολλὰ καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν
 στρατηλάτεις, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐ-
 τῆς, καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἐστὶ ἔτοιμα παρ'
 ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ
 στρατῇ (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον ἡμέας τοὺς ἄγοντας
 παρέχειν), τοῦτο δὲ νήσους βασιλεῖ προσκτήσεται αὐτὴν
 τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον καὶ
 Ἀνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλευμένας. ἐνθεῦτεν
 δὲ ὀρμώμενος εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ
 τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα
 εὐπετέϊ αἰρεθῆναι. ἀποχωρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας
 πᾶσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοισίδε· Σὺ
 ἐς οἶκον τὸν βασιλέως ἐξηγητῆς γίνεαι πρηγμάτων ἀγα-
 θῶν καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν
 τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν διηκόσιαί τοι ἔτοι-
 μοι ἔσονται ἕκαστῳ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν
 βασιλεῖα συνέπαινον γίνεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης 32
 ὡς ταῦτα ἤκουσε, περιχαρὴς ἔων ἀπήιε ἐς Μίλητον, ὃ
 δὲ Ἀρταφρένης, ὥς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερ-
 θέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρειο λεγόμενα συνέπαινος καὶ
 αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας
 τριήρας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν
 ἄλλων συμμάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγα-

βάτην ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
 Δαρείου ἀνεψιόν, τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου Ἀκα-
 δαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γέ ἐστι ὁ λόγος, ὕστερῳ χρόνῳ
 τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος
 τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν
 Ἀρταφρένης ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀριστα-
 33 γόρην. παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης τὸν τε Ἀρισταγόρην
 ἐκ τῆς Μιλήτου καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους
 ἐπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου, ἐπεῖτε δὲ ἐγένετο ἐν
 Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Κανύκασα, ὥς ἐνθεῦτεν βορέη
 ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ
 τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιούδε συνη-
 νεῖχθη γενέσθαι· περιόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν
 νεῶν φυλακὰς ἐπὶ νεὸς Μυνδίνης ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσων·
 ὁ δὲ δεινὸν τι ποιησάμενος ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους
 ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν
 Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς
 κατὰ τοῦτο, ἔσω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ
 σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος ἐξαγγέλλει τις τῷ
 Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβά-
 τῆς δῆσας λυκαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρ-
 σην, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο αὐτοῦ ἐλθῶν
 ἔλυσε. πυθόμενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγα-
 βάτης καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· Σοὶ δὲ
 καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σε ἀπέστειλε
 Ἀρταφρένης ἐμὸ πείθεσθαι καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κε-
 λεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ
 δὲ θυμωθεὶς τούτοισι, ὥς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον
 πλοῖον ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρ-
 34 εόντα σφί πρήγματα. οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως

προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρηγνέσθαι.
ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσηγείκοντο τὰ ἐκ
τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορ-
κησόμενοι καὶ σῖτα καὶ ποτὰ κατὰ τάχος ἐσάξαντο. καὶ
οὗτοι μὲν παρεσκευάζοντο ὡς παρεσσομένου σφι πολέμου,
οἱ δ' ἐπέιτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς τὴν Νάξον,
πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο καὶ ἐπολιόρκειον μῆ-
νας τέσσερας. ὡς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ
Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρι-
σταγόρῃ προσαναισίσμωτο πολλά, τοῦ πλεῦνός τε ἐδέετο
ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων
οἰκοδομήσαντες ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν ἡπειρόν, κακῶς
πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν 35
τῷ Ἀρταφρénéϊ ἐκτελέσαι· ἅμα δὲ ἐπέξέ μιν ἡ δαπάνη
τῆς στρατιῆς ἀπαιτούμενη, ἀρρώδεε τε τοῦ στρατοῦ
πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος, ἔδοκεε
τε τὴν βασιλείην τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθῆσθαι. ἀρρω-
δέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλευέτο ἀπόστασιν· συν-
έπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπὶ χθαι
ἐκ Σούσων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι
Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος
τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν,
ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν
κεφαλὴν ἐστιξε καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας, ὡς
δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον ἐντειλά-
μενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν, ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται εἰς
Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς
τρίχας κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐση-
μαίνε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα

δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίεε συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γνώ-
μην πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν,
μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιούσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐ-
αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο.

- 36 Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοούμενος ἀπέπεμπε
τὸν ἄγγελον, Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρό-
νου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὦν μετὰ τῶν
στρασιωτέων, ἐκφήνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ
παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες
γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστα-
σθαι, Ἐκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλε-
μον βασιλεῖ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ
τε ἔθνηα πάντα τῶν ἤρχε Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν
αὐτοῦ· ἐπειτε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε
ποιεῖν ὅπως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως
μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο
(ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν
ἀσθενέα), εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ
τοῦ ἐν Βραγχίδησι, τὰ Κροῖσος ὁ Αὐδὸς ἀνέθηκε, πολ-
λὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης, καὶ οὕτω
αὐτοὺς τε ἔξειν (τοῖσι) χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολε-
μίους οὐ συλῆσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα,
ὥς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν
δὴ οὐκ ἐνίκᾳ ἢ γνώμῃ, ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι,
ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπε-
δον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, εἶον ἐνθαῦτα, συλλαμ-
βάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρα-
37 τηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο
καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλλιος Μυλασέα

καὶ Ἰστιάδων Τύμνῳ Τερμερέᾳ καὶ Κῶν Ἐρξάνδρῳ,
 τῷ Δαρεΐῳ Μυτιλήνῃν ἐδώρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν
 Ἡρακλείδῳ Κυμαῖον καὶ ἄλλους συγχρούς, οὕτω δὲ ἐκ
 τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ
 Ἰωνίῃ τῶντὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν
 τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν
 συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος
 ποιεῖσθαι τῇσι πόλεσι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν
 παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κῶν μὲν νυν Μυτι- 38
 ληναῖοι ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέ-
 λευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπήκαν· ὥς
 δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσκν. τυράννων μὲν νυν
 κατάπανσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλεις, Ἀρισταγόρης δὲ ὁ
 Μιλήσιος ὥς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς
 ἐν ἑκάστη τῶν πολιῶν κελεύσας ἑκάστους καταστήσαι,
 δευτέρα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγί-
 νετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευ-
 ρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδριδῆς μὲν ὁ Λέοντος οὐκ- 39
 ἐτι περιεὼν ἐβασίλευε ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε, Κλεομένης
 δὲ ὁ Ἀναξανδριδέω εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατ' ἀν-
 δραγαθίην σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδριδῆ γὰρ
 ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα καὶ ζούσης
 ταύτης οἱ καταθυμίας παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ
 τοιούτου ζόντος οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν·
 Εἰ τοι σὺ σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι
 οὐ περιοπτόν, γένος τὸ Εὐρυσθενέος γενέσθαι ἐξίτη-

λον. σὺ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεῖτε τοι οὐ τίττει
 ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα Σπαρτιητῶν
 ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο φᾶς τούτων οὐδέτερα ποιήσων,
 ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλευέειν παραινέοντας, τὴν
 ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάστιχτον ἑωυτῷ, ταύτην ἂν
 40 ἔντα ἄλλην ἐσκαργέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. πρὸς
 ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι προ-
 ἔφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενον
 σε ὄρωμεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις καὶ
 μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιόν περὶ σοῦ
 Σπαρτιῇται βουλευσῶνται, γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ
 προσδεόμενά σε τῆς ἐξέσιος, σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα
 ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσά-
 γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων συνεχώ-
 ρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ γυναῖκας ἔχων δύο διέξας
 41 ἰστίας οἶκεε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά. χρόνου δὲ
 οὐ πολλοῦ διελθόντος ἡ ἐσύτερον ἐπελθοῦσα γυνή
 τίττει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον
 βασιλέα Σπαρτιητῇσι ἀπέφαινε καὶ ἡ πρότερη γυνή τὸν
 πρότερον χρόνον ἔτοκος ἐοῦσα τότε κως ἐκύησε, συν-
 τυχή ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθείᾳ λόγῳ
 οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκῆιοι πυθόμενοι ὥχλεον,
 φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέ-
 σθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντά-
 μνοντος, ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίττουςαν τὴν γυναῖκα
 περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὥς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως
 ἴσχει Λεωνίδην καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμβρο-
 τον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον τε καὶ
 Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ [τὸ]
 δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητάδεω

τοῦ Δημαρχμένου, οὐκέτι ἔτιχτε τὸ δεύτερον. ὁ μὲν δὴ 42
 Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενίης ἀκρομανής
 τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικίων πάντων πρῶτος, εὖ
 τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς σχήσων τὴν βασι-
 λήην. ὥστε ὧν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρί-
 δης ἀπέθανε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ
 ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δω-
 ριεύς δεινὸν τε ποιούμενος καὶ οὐκ ἄξιῶν ὑπὸ Κλεομέ-
 νεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λεῶν Σπαρτιήτας ἤγε ἐς
 Ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος
 ἐς ἦντινα γῆν κτίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομι-
 ζομένων. οἳ δὲ βαρέως φέρον, ἀπείε ἐς τὴν Αἰβύην τὰ
 πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δὲ
 ἐς Κύνυπα οἰκισε χώρον κάλλιστον τῶν Αἰβύων παρὰ
 (Κύνυπα) ποταμόν. ἐξελασθεῖς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει
 ὑπὸ Μακέων τε Αἰβύων καὶ Καρχηδονίων ἀπίκετο ἐς
 Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης ἀνὴρ Ἐλεώνιος 43
 συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαῖου χρησμῶν Ἡράκλειαν τὴν
 ἐν Σικελίᾳ κτίζειν, φὰς τὴν Ἑρως χώρην πᾶσαν εἶναι
 Ἡρακλειδέων αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ ἀκούσας
 ταῦτα ἐς Δελφοὺς οἶχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
 αἰρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην· ἡ δὲ Πυθίῃ οἱ χρᾶ αἰ-
 ρήσιν. παραλαβὼν δὲ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς
 Αἰβύην ἤγε ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. τὸν χρόνον 44
 δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ
 Τῆλυν τὸν ἑωντῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρα-
 τεύεσθαι, τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεέας γενομένους
 δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέν-
 τας· συστρατεύεσθαί τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ
 συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι

- ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρῶτον Συβαριτάς πολέμου εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μῦντιν Ἥλειον μῦνον, καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ Τήλνους τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρει χρηστὰ.
- 45 θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δ' αὖ οὗτοι λέγουσι. μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε, Συβαριται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κραδίην, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέας λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραδίῃ, τοῦτο δὲ αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιεῶν διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίην χώραν καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνύσι Καλλίην μὲν τῷ Ἥλειῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιῆτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι, Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνουσι οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεύς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλῆσαι ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι, ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐ-
- 46 τῶν, τούτοις προσχωρεῖν. συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παρριβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων, οἳ ἐπεὶ ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἑσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγεσταιῶν· μῦνος δὲ Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθους, συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους

ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίῳ ἀποικίῃν καὶ συνελευ-
 θέρου Σελινουσίου τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρου. μετὰ
 δέ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σε-
 λινούντος καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γάρ
 μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα
 ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. συνέσπετο δὲ Δωριεὺ καὶ 47
 συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω Κροτωνιήτης ἀνὴρ,
 ὃς ἀρμολάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἐφυγε
 ἐκ Κρότωνος, ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἶχετο πλέων ἐς
 Κυρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὁρμώμενος συνέσπετο οἰκίῃ τε
 τριήρει καὶ οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνη, ἐὼν τε Ὀλυμπιονί-
 κης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ
 τὸ ἐωυτοῦ κάλλος ἠνεύκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς
 ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώιον ἰδρυσάμενοι
 θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπον 48
 τοιοῦτον ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ
 Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἄν
 Λακεδαιμόνος· οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεο-
 μένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄκαις, θυγατέρα μούνην λιπών,
 τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ.

Ἀπικνεύεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραν- 49
 νος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντας τὴν ἀρχήν·
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦγε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πύνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδου ἐνετέμνητο
 καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος
 δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε·
 Κλεομένεες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς
 ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἰώ-
 νων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ
 ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν

ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν πρὸς θεῶν
 τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας
 ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί·
 οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν
 πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη
 αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε, τόξα καὶ αἶχμη βραχέα· ἀναξυρίδας
 δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῆσι
 κεφαλῇσι. οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἐστὶ δὲ καὶ
 ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρου ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ
 τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι, ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυ-
 ρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγιά τε καὶ
 ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.
 κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὥς ἐγὼ φράσω,
 Ἴωνων μὲν τῶνδε οἶδε Αὐδοί, οἰκούντες τε χώραν
 ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε
 ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῇ
 πίναι ἐντεταμμένην. Αὐδῶν δέ, ἔφη λέγων ὁ Ἀριστα-
 γόρης, οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυ-
 προβατώτατοί τε ἐόντες πάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
 πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς
 ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις δὲ πρόσουροι Κίλικες,
 κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν τῇ ἦδε Κύπρος
 νῆσος κέεται· οὐ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέ-
 τειον φόρου ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται
 Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι, Ἀρμε-
 νίων δὲ Ματιηνοὶ χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
 τούτων γῆ ἦδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε
 Κοῦσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασι-
 λεὺς τε μέγας δίαιταν ποιεῖται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ
 θησαυροὶ ἐνθαυτὰ εἰσι· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν

θαρσύνοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ
 περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς
 καὶ οὖρων σμικρῶν χρεὸν ἐστὶ ὑμέας μάχας ἀνα-
 βάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλεῖας καὶ
 Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους, τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενον
 ἐστὶ οὐδὲν οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει
 προθυμίῃ μαχόμενον ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς
 Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;
 Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο
 τοισίδε· Ὡ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην 50
 ἡμέρην ὑποκρινέεσθαι. τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν·
 ἐπειτε δὲ ἡ κυρίῃ ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ὑποκρίσιος καὶ
 ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν
 Ἀρισταγόρην ὁκόσων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων
 ὁδὸς εἰη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐὼν
 σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκείνου εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν
 γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιῆτας
 ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν τριῶν μηνῶν
 φᾶς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον
 λόγον τὸν δ' Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ,
 εἶπε· Ὡ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης προ-
 δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέα λέγεις Ἀκα-
 δαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν
 ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας ἦε 51
 ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην ἦε ἐς
 τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω ἅτε ἱκετεύων ἐπ-
 ακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παι-
 δίον· προσεστῆκε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ,
 τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μοῦνον τέκνον
 ἐτύγγανε ἐὼν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης

δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἔρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντας δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ἠνθάξατο. Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἦν μὴ ἀποστῇς ἱγς. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἠσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦγε ἐς ἕτερον οἶκημα καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσειτο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγίνετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

- 52 Ἐχει γάρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔδω· σταθμοὶ τε πανταχῇ εἰσι βασιλῆιοι καὶ καταλύσεις κάλλιστα, διὰ οἰκομένης τε ἢ ὁδοῦ ἅπασα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσιν εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἡμισυ. ἐκδέκεται δὲ ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλυσ ποταμός, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἐπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπεραν τὸν ποταμόν, καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὐρῶν τῶν Κιλικίων σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὐροῖσι διξὰς τε πύλας διεξελᾶς καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν πορευομένῳ τρεῖς εἰσι σταθμοί, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἡμισυ. οὐρός δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμός νηυσιπέρητος, τῷ οὐνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα,

παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ, καὶ φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσιπέρητοι τέσσερες
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι
 ἔστι, πρῶτος μὲν Τίγρης, μετὰ δὲ δευτέρος τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς ὀνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν
 καταλεχθεὶς ἐξ Ἀρμενίων ῥέει, ὁ δ' ὕστερος ἐκ Ματι-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὖνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυγας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλονται ἐς τὴν
 Ματινὴν γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσερες ἐκ δὲ
 ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνουντι ἑνδεκα
 σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαεράκοντα καὶ
 ἥμισυ ἔστι ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον
 νηυσιπέρητον, ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι
 οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰ
 μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα
 ἀναβαίνουντι· εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασι- 53
 ληή τοῖσι παρασάγγῃσι καὶ ὁ παρασάγγης δύναται
 τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ
 Σαρδίων στάδια ἔστι ἐς βασιλίῃα τὰ Μεμνόνια καλεό-
 μενα πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια παρασαγγέων
 ἔοντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ
 καὶ ἑκατόν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη διεξιούσι ἀναισι-
 μούνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. οὕτω τῷ Μιλη- 54
 σίῳ Ἀρισταγόρῃ εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακε-
 δαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ
 βασιλείᾳ ὀρθῶς εἰρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τού-
 των ἔτι δίξεται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἕξ
 Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη.

καὶ δὴ λέγω σταδίου εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστρῳ καλεῖται) τεσσαεράκοντα καὶ τετρακισχίλιους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου εἰς Σάρδεις εἰσὶ τεσσαεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι, καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

- 55 Ἀπελευνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦε εἰς τὰς Ἀθήνας γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρως· ἐπεὶ Ἰππάρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῆω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου [τῷ ἑωυτοῦ πάθει] ἐναργεστῆτα κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἑόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον
56 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ. ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππάρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐεῖδέα κινίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δέ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερτιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονεῖς οἱ Ἰππάρχου, ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρχήν, ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κέδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων εἰς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην, οἴκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγραϊκὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες

ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥη-
τοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολήτας, πολλῶν
τεων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι. οἱ 58
δὲ Φοῖνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν
οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν
χώρην ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ
καὶ γράμματα, οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι ὥς ἐμοὶ δοκέειν,
πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοῖνικες· μετὰ
δὲ χρόνου προβαίνοντος ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλλον καὶ
τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφεας τὰ
πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες·
οὐ παραλαβόντες διδασχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμ-
ματα, μεταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα ἐχρέωντο, χρεώ-
μενοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε ἐσαγα-
γόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆα κεκληῆσθαι.
καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ
[οἱ] Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βίβλων ἐχρέωντο διφθέ-
ρησι αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ
πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι.
εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήα γράμματα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ 59
Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν
ἐπὶ τρίποσι τρισὶ ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὅμοια
ἔοντα τοῖσι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων
ἐπίγραμμα ἔχει

Ἀμφιτρούων μ' ἀνέθηκεν ἔων ἀπὸ Τηλεβοάων.
ταῦτα ἡλικίην ἄν εἴη κατὰ Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ
Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξῇ- 60
μέτρῳ τόνῳ λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γε ἐστὶ
ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τούτῳ οὐνομα ἔχων τῷ Ἴππο-
61 κόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Αἰίου. τρίτος
δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ.

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλῆς ἄγαλμα.
ἐπὶ τούτῳ δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἑτεοκλέος μουν-
ναρχέοντος ἐξανιστάται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων καὶ τρα-
πονται ἐς τοὺς Ἑρχελέας, οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολει-
φθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖν ἐς Ἀθήνας
καὶ σφι ἱρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν
μετὰ τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα
τῶν ἄλλων ἱρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Διήμητρος ἱρὸν
τε καὶ ὄργια.

62 Ἡ μὲν δὴ ὅψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου καὶ οἱ
Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου
φονεῖς, ἀπήρηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀνα-
λαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἦμα λέξων λόγον, ὥς τυράννων
ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππείῳ τυραννεύοντος καὶ
ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον
Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι καὶ φεύγοντες Πει-
σιστρατίδας, ἐπεῖτε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων
φυγάσι πειρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει
[κάτοδος], ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως πειρώμενοι κατ-
ιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ
ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι
πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι παρ' Ἀμφι-
κτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν
νῦν ἑόντα, τότε δὲ οὐκῶ, τοῦτον ἐξοικοδομησαί. οἷα
δὲ χρημάτων εὖ ἤκοντες καὶ ἑόντες ἄνδρες δόκιμοι

ἀνέκαθεν ἔτι, τὸν [τε] νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παρα-
 δείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ συγκειμένου σφι
 πωρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἐμπροσθε
 αὐτοῦ ἐξεποίησαν. ὥς ὢν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι. 63
 οἷτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειδον τὴν
 Πυθίην χρήμασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες
 εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν
 σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς
 σφι αἰεὶ τὸ αὐτὸ πρόφαντον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀρχι-
 μόλιον τὸν Ἀστέρος, εὐντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον,
 σὺν στρατῷ ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν,
 ὅμως καὶ ξείνους σφι εὐντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ
 θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμ-
 πουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ
 προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν στρατιὴν ἀπέβησε, οἱ δὲ
 Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα ἐπεκαλέοντο
 ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμα-
 χίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπ-
 ἐμψαν κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι χιλίην τε ἵππον καὶ
 τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην ἄνδρα Γονναῖον·
 τοὺς ἐπεῖτε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχα-
 νῶντο τοιαῦδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδῖον καὶ
 ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χώρον ἐπῆκαν τῷ
 στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους
 τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀρχι-
 μόλιον, τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας
 κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαιμόνος
 οὕτω ἀπῆλλαξε, καὶ Ἀρχιμόλιον εἰς ταφαὶ τῆς Ἀτι-
 κῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνο-
 σάργεϊ. μετὰ δὲ Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες 64

ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατῆς
ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδου,
οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ' ἡπειρον
τοῖσι ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσα-
λῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε καὶ οὐ μετὰ πολλὸν ἔτρα-
πετο, καὶ σφραγῶν ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας
οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλλάσσοντο ὥς εἶχον ἰδυῖς ἐπὶ
Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἔστυ ἤμα
Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐπο-
λιόρχεε τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελα-
65 στικῷ τείχεϊ, καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς
Πεισιστρατίδας οἱ Ἀακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην
ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ
ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέ-
ρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ
συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακῇ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ
αὕτη σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ
παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὥς
ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο,
παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι
ἐβούλουντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχω-
ρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον
τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ'
ἔτια ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἔόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν
Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ
οἱ ἐμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἳ πρότερον ἐπ'
ἡλυδες ἔόντες ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τοῦ-
του δὲ καὶ τῶντ' οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης
τῷ παιδὶ θίεσθαι τὸν Πεισιστράτην, ἐπὶ τοῦ Νέστορος
Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν

¹ Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἐπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος πρὶν ἢ Ἰουλίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου καὶ Ἀρισταγόρου τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρηῖσθαι σωέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλα- 66
χθεῖσαι τυράννων ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε ἀνὴρ Ἀλκίμεωνίδης, ὅς περ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης Τισάνδρου οἰκίης μὲν εἶναι δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσιν δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ θυνάμιος, ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δήμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ τετραφύλους εἶοντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἔξευρῶν δὲ ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων, πάρεξ Αἰάντος· τοῦτον δέ, ὅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον, ξείνον εἶντα προσέθετο. ταῦτα δέ, δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος 67
τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυνῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας τοῦτο μὲν ἡφαφδοὺς ἐπαυσε ἐν Σικυνῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἀργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δέ, ἡρώιον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυνωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης εἶντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς ἐχορηγητοῦντο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρήστον· ἢ δὲ Πυθίῃ οἱ χρᾶ φᾶσα Ἀδρήστον μὲν εἶναι Σικυνωνίων βασιλέα,

ἐκείνον δὲ λευστήρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γ' οὐ
 παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτῷ
 ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεσθαι. ὥς δὲ οἱ ἐξευρησθαι ἐδόκει,
 πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι
 Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπα-
 γαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον τέμενος
 οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανίῳ καὶ μιν ἵδρους ἐν-
 θαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάν-
 ιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι)
 ὥς ἔχθιστον ἔοντα Ἀδρήστῳ, ὃς τὸν τε ἀδελφεὸν οἱ
 Μηκιστέα ἀπεκτόνεε καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπει-
 δὲ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίᾳς τε καὶ ὀρίας Ἀδρή-
 στου ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώ-
 νιοι ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρηστον·
 ἡ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου, ὁ δὲ Ἀδρηστος ἦν
 Πολύβου θυγατροῦδός, ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν
 διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώ-
 νιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρηστον καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθη αὐτοῦ
 τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν Διόνυσον οὐ
 τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρηστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς
 μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην Με-
 68 λανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρηστον οἱ ἐπεποίητο, φυλᾶς
 δὲ τὰς Λωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυώ-
 νιοις καὶ τοῖσι Ἀργείοις, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα.
 ἐνθα καὶ πλείστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ
 γὰρ ὅς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς αὐτὰ
 τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἐωντοῦ φυλῆς· ταύτῃ
 δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἐωντοῦ ἀρχῆς ἔθηκε. οὗτοι
 μὲν δὴ Ἀρχέλαιοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Ὑᾶται, ἄλλοι
 δὲ Ὀνεᾶται, ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοις τοῖσι οὐνό-

μασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυνῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλει-
σθένεος ἄρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος ἔτι ἐπ' ἔτεα
ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες με-
έβαλον ἐς τοὺς Ἑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Λυμα-
νίας, τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρη-
στου παιδὸς Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκλη-
σθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιή- 69
κε, ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἔων τοῦ Σικυν-
νίου τούτου θυγατριδὸς καὶ τὸ οὖνομα ἐπὶ τούτου
ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ
σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον
Κλεισθέnea ἐμιμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων
δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντων πρὸς τὴν
ἰουτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλάς μετανόμασε
καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυ-
λάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς
δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε τὸν δῆμον
προσθέμενος πολλῶ κατ' ὑπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων.
ἐν τῷ μέρει δὲ ἰσσοῦμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνῆται 70
τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενό-
μενον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορ-
κίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ
Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ
Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα ἐξέβαλλε Κλεισθέnea
καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐνα-
γάας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς
τοῦ Ἰσαγόρεω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συστα-
σιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου, αὐτὸς
δὲ οὐ μετείχε οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δ' ἐναγέες 71

Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθη-
ναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκό-
μησε, προσποιησάμενος δὲ ἐταιρηθῆναι τῶν ἡλικιωτῶν
καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δυνάμενος δὲ
ἐπικρατῆσαι ἐκείτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τοὺτους
ἀνιστάσι μὲν οἱ προτάμιες τῶν ναυκράρων, οἳ περ
ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου
φρονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα
πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

- 72 Κλεομένης δὲ ὥς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένης
καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέχευ
μετὰ δὲ οὐδὲν ἦσσαν παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλε-
μένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἐπικόμενος δὲ ἀγρηλατεῖ
ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσα-
γόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας δεύτερα τὴν βουλὴν κατα-
λύειν ἐπειρᾶτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρῳ στα-
σιωτῆσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς
βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι ὃ τε Κλεομένης
καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβά-
νουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ
αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο·
τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι
ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεο-
μένει ἡ φήμη· ὥς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων
δὴ αὐτὴν κατασχῆσιν, ἤμε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὧς
προσερέων· ἡ δὲ ἱερὴ ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου πρὶν
ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμείψαι εἶπε· Ὡς ἔεινε Λακεδαί-
μονιε, πάλιν χώρει μηδὲ ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ
θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε· Ὡς
γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεὺς εἰμι ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ

τῇ κληθῶνι οὐδέν χρεώμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε
 πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ
 ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἐν δὲ
 αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν
 τε καὶ λήματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν
 νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν, Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα 73
 Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα
 ὑπὸ Κλεομένηος μεταπεμφάμενοι πέμπουσι ἀγγέλους ἐς
 Σάρδεις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρ-
 σας· ἠπιστέατο γάρ σφι [πρὸς] Λακεδαιμονίους τε καὶ
 Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγ-
 γέλων ἐς τὰς Σάρδεις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα
 Ἀρταφέρνης ὁ Τιστάσπεος Σαρδίων ὑπαρχος ἐπειρώτα
 τίνες εἶντες ἄνθρωποι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι δεοῖατο
 Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι, πυνθόμενος δὲ πρὸς τῶν
 ἀγγέλων ἀπεκορύφον σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ
 Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην
 σφι συνετίθετο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς
 ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι
 διδύναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσα-
 σθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑωυτῶν αἰτίας
 μεγάλας εἶχον.

Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιυβρίσθαι ἔπεισι καὶ 74
 ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοπον-
 νήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι
 δὲ ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρην
 βουλόμενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ
 οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ
 μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συν-
 δήματος Οἰνόην αἰρέουσι καὶ Τισιάς, δῆμους τοὺς ἐσχά-

τους τῆς Ἀττικῆς, Χαλκιδῆες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο
 ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίπερ
 ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσ-
 ὕστερον ἐμελλον μνήμην ποιήσεσθαι, Πελοποννησίοι
 75 δὲ ἐοῦσι ἐν Ἐλευσίνι ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. μελλόν-
 των δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην Κορίνθιοι
 μὲν πρῶτοι σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιέουσιν
 τὰ δίκαια μετεβállοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ
 δὲ Δημάργτος ὁ Ἀρίστιωνος, ἔων καὶ οὗτος βασιλεὺς
 Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ
 Λακεδαιμόνος καὶ οὐκ ἔων διάφορος ἐν τῷ πρόσθε
 χρόνῳ Κλεομένει. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης
 ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ μὴ ἐξεῖναι ἔπασθαι ἀμφοτέ-
 ρους τοὺς βασιλεῖς ἐξιούσης στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφώ-
 τεροι εἶποντο· παρκαλυόμενου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου
 καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ
 τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι ἐπὶ κλητοὶ σφι ἔόντες
 εἶποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρῳντες οἱ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων
 οὐκ ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν
 76 οἶχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι, τέταρτον δὴ ταῦτο
 ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Λωριῆς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-
 ναίων, πρῶτον μὲν ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν (οὗτος
 ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων ὀρθῶς
 ἂν καλέοιτο), δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ὅτε ἐπὶ Πεισι-
 στρατιδέων ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο,
 τέταρτον δὲ τότε ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων
 Πελοποννησίους ἐσέβαλε· οὕτω τέταρτον τότε Λωριῆς
 77 ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. διαλυθέντος ὧν τοῦ στόλου

τούτου ἀκλεῶς ἐνθάυτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι
 πρῶτα στρατηγὴν ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθεύουσι ἐπὶ τὸν Εὐβοίον. Ἀθη-
 ναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι
 Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρεῖν. συμβάλ-
 λουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλὰ
 ἐκράτησαν, κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες ἐπακοσίους
 αὐτῶν ἐξώρρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ
 Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακισ-
 χιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ λεί-
 πουσι· οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλ-
 κιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐξώρρησαν, ἅμα τοῖσι
 Βοιωτῶν ἐξωρρημένοις εἶχον ἐν φυλακῇ [ἐν πέδαις]
 ὀνείσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφεας δῖμνεως ἀποτιμη-
 σάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀν-
 ἐκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, αἷ περ ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλε-
 μένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου
 τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν
 δεκάτην ἀνέθηκαν ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ
 δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προ-
 πύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τὰδε·

Ἐθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

Παῖδες Ἀθηναίων ἐργασιν ἐν πολέμῳ

Δεσμῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἐσβεσαν ὕβριν·

Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠϋξήντο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν 78
 μῦθον ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὥς ἐστὶ χρῆμα σπου-
 δαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν οὐδαμῶν

- τῶν σφέας περιοικούντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνουσι
ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο
δηλοῖ ὧν ταῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκάκεον ὥς
δεσπότην ἐργαζόμενοι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἕκασ-
79 στος ἑαυτῷ προεθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν
νυν ταῦτα ἐπορήσων, Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεῶν
ἐπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυ-
θίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι
τίσιν, ἐς πολύφημον δὲ ἐξευρίκνυτας ἐκέλευε τῶν ἄρχι-
στα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν θεοπροπίων ἐξέφερον
τὸ χρηστήριον ἀλίην ποιησάμενοι· ὥς ἐπυνθάνοντο δι-
λεγόντων αὐτῶν τῶν ἄρχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι
ἀκούσαντες τούτων· Οὐκ ὧν ἄρχιστα ἡμέων οἰκίσουσι
Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιδεῖς; καὶ οὗτοι
γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι προθύμως συνδιαφέρουσι
τὸν πόλεμον. τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον
80 μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον. τοιαῦτα ἐπιλεγομένων
εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις· Ἐγὼ μοι δοκέω συνίεναι τὸ
θέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήριον. Ἀσωποῦ λέγονται γε-
νέσθαι θυγατέρες Θήβῃ τε καὶ Αἰγίνα· τούτων ἀδελ-
φῶν ἑοσέων δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν
θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι. καὶ οὐ γάρ τις
ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμ-
ψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλούμενοι κατὰ τὸ
χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὥς ἐόντων ἀρχιστέων, οἱ δὲ
σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
81 ἔφασαν. πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν
συνμαχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τροχέως περιεφθέντων
ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες τοὺς
μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσιν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.

Αἰγινῆται δὲ εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαεργθέντες καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι ἐπιπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν κατὰ μὲν ἔσσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλήης πολλοὺς δῆμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐσίνοντο.

Ἡ δὲ ἔχθρη ἣ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ 82 τῶν Αἰγινητέων ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἣ γῇ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἣ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Δαμῆς τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρύσασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεῖνται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου· ἣ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ῥωτάτας δὲ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὥς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατὰ χρόνον ἐκείνον ἢ ἐν Ἀθήνῃσι. οἱ δὲ ἐπὶ τοισίδε δώσειν ἔφασαν ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ῥα καὶ τῷ Ἑρεχθίδι· καταινέσαντες δὲ ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαυριοὶ τῶν τε ἐδέοντο ἔνυχον καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρυσαντο· καὶ ἣ τε γῇ σφι ἔφερε καὶ Ἀθηναίοισι ἐπιτέλεον τὰ συνέθεντο. τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ 83 Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νέας τε

πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι ἀπέστησαν ἀπὸ
 τῶν Ἐπιδαυρίων. ἅτε δὲ ἔόντες διάφοροι ἐδηλέοντο
 αὐτοὺς, ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἔόντες, καὶ δὴ καὶ
 τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Ἀνδρησίης
 ὑπαιρέονται αὐτῶν, καὶ σφεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύ-
 σαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἰή
 μὲν ἐστὶ οὖνομα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλεως
 ὡς εἴκοσι ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ
 θυσίῃσι τέ σφεα καὶ χοροῖσι γυναικῆίοισι κεστόμοιοι
 ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαι-
 μόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ
 ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἦσαν
 δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ αὐταὶ ἱεροεργαίαι· εἰσὶ δὲ
 84 σφι καὶ ἄρρητοι ἱεροεργαίαι. κλεψθέντων δὲ τῶνδε τῶν
 ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συν-
 ἔθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμπαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμψυ-
 νιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὥς
 οὐκ ἀδικέοιεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλ-
 ματα ἐν τῇ χώρῳ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο, ἐπεὶ δὲ
 ἐστερεῖσθαι αὐτῶν, οὐ δίκαιοι εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ
 τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον.
 πρὸς ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Αἰγίναν πέμπαντες ἀ-
 αίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε
 85 καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν
 νυν λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριήρει
 μὴ τῶν ἀστῶν [τούτους] οἱ πεμφθέντες ἀπὸ τοῦ
 κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἰγίναν τὰ ἀγάλματα ταῦτα
 ὥς σφετέρων ξύλων ἔοντα ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάρων
 ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ δυναμένους
 δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, περιβαλόντας

σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα, καὶ σφι ἔλκουσι βροντὴν
 τε καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ
 τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τούτων ἄλλοφρονῆσαι,
 παθόντας δὲ τοῦτο κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους,
 ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειψθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν
 ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέ- 86
 σθαι, Αἰγινῆται δὲ οὐ μὴ νηὶ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους
 (μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μίης, καὶ εἰ σφίσι
 μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως),
 ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφίσι ἐπὶ τὴν χώραν,
 αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι
 δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἥσσοιες συγ-
 γινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν.
 Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεῖτε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατ-
 ἴστατο, ἀποβάοντας ἀπὸ τῶν νεῶν τράπεσθαι πρὸς τὰ
 ἀγάλματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων
 αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς ὃ
 ἔλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντὸ ποιῆσαι, ἔμοι
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τεφρῇ ἐς γούνατα γὰρ
 σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον δια-
 τελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν,
 σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθόμενους τοὺς Ἀθη-
 ναίους ὥς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοίμους
 Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι
 ἐς τὴν Αἰγινάην καὶ παρεῖναι βοηθέοντας σφίσι τοὺς
 Ἀργείους καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς
 τὴν νῆσον καὶ οὐ προακηχοῦσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπι-
 πεσεῖν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν, ἅμα τε ἐν
 τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν

- 87 αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νῦν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγυπτίων τάδε, ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μόνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρώφῳ τοιαύτῳ κομισθεὶς ἄρα ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγελλε τὸ πάθος· πυθομένης δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κείνου μόνου ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀνὴρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι, Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθους δεινότερόν τι δοῦναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλω μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσῃσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησίω τάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ
- 88 περόνησι μὴ χρέωνται. ἔστι δὲ ἀληθεὶ λόγῳ χρεωμένοις οὐκ ἴδως αὕτη ἢ ἐσθῆς τὸ παλαιὸν ἀλλὰ Κάειρα, ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν ἢ αὐτὴ ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγυπνῆτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφίσι ἑκατέρωσι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεσπευτοῦ μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τούτων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας, Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ

χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι
 πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες
 ἐκ τόσου κατ' ἔριν τὴν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς
 ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

Τῆς δὲ ἑχθρῆς τῆς πρὸς Αἰγινῆτας ἐξ Ἀθηναίων 89
 γενομένης ἀρχὴ κατὰ εἰρηται ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων
 ἐπικαλεομένων προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενο-
 μένων ἀναμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβόηθησαν τοῖσι
 Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδήλουν τῆς Ἀττικῆς τὰ
 παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμημένοισι ἐπ' Αἰγι-
 νῆτας στρατεύεσθαι ἤλθε μαντήσιον ἐκ Δελφῶν ἐπι-
 σκόοντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα
 τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας
 ἔρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινῆτας πολέμου, καὶ σφι χωρή-
 σειν τὰ βούλονται· ἣν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται,
 πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι,
 πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν, τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.
 ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν
 Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς
 ἴδονται, τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἔνέσχοντο ἀκούσαντες
 ὅπως χρὸν εἶη ἐπισχεῖν πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων
 ἀνάσσια. ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι 90
 ἐκ Λακεδαιμονίων προῆγμα ἐγειρόμενον ἐμπόδιον ἐγέ-
 νετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλ-
 κμεωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα καὶ τὰ ἐκ
 τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας
 συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλὴν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους
 σφίσι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι
 ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς Ἀθη-
 ναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆργον σφεας οἱ χρησμοὶ

λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἔξ
 Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαεῖς, τότε δὲ
 Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκτῆ
 σατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλεως
 τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκτηντο μὲν πρότερον οἱ Πεισι-
 στρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱερῷ· κατα-
 91 λειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ ὥς ἀν-
 ἔλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς καὶ τοὺς
 Ἀθηναίους ὥρων ἀνδρομένους καὶ οὐδαμῶς ἐταίμους
 ἔοντας πείθεσθαι σφίσι, νόῳ λαβόντες ὥς ἐλεύθερον
 μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσούροπον τῷ ἔσονται
 ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς
 καὶ πειθαρχέσθαι ἔτοιμον, μαθόντες [δὲ] τοῦτων
 ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππῖην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι]. ἐπεῖτε δὲ σφι Ἰππῖης καλούμενος
 ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμαχῶν ἀγγέ-
 λους ἔλεγον σφι Σπαρτιῆται τάδε· Ἄνδρες σύμμαχοι,
 συγγινώσκωμεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπ-
 αερθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι ἄνδρας ξείνους
 ἔοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας
 παρέξουσιν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλά-
 σαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα δῆμῳ ἀχαρίστῳ
 παρεδώκαμεν τὴν πόλιν, ὅς ἐπεῖτε δι' ἡμέας ἐλευθε-
 ρωθεῖς ἀνέκλυσε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμῶν
 περιϋβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται, ὥστε
 ἐκμεμαθήκασιν μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ
 καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται
 ἀμαρτῶν. ἐπεῖτε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν
 πειρησόμεθά σφρα ἅμα ὑμῖν ἀκείμενοι· αὐτοῦ γὰρ

τούτου εἵνεκεν τόνδε τε Ἰππίην μετεπεμφάμεθα καὶ
 ἡμέας ἀπὸ τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ
 στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀποδῶμεν τὰ
 καὶ ἀπειλούμεθα. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, τῶν δὲ συμ- 92
 μάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν
 νῦν ἄλλοι ἡσυχίην ἤγρον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς
 ἔλεξε τάδε· Ἡ δὴ ὃ τε οὐρανὸς ἐνερθεῖ ἐστὶ τῆς γῆς α
 καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἄνθρωποι
 νομὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσιν καὶ ἰχθύες τὸν πρότερον
 ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας
 καταλύοντες τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις κατάγειν παρα-
 σκευάζεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικιώτερόν ἐστι οὐδὲν κατ'
 ἀνθρώπους οὔτε μισαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε
 δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
 πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοις διζήσθε κατ-
 ιστάναι· νῦν δὲ αὐτοὶ τυράννων ἀπειροὶ ἐόντες καὶ
 φυλάσσοντες τοῦτο δεινύτατα ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέ-
 σθαι, παραχρᾶσθε εἰς τοὺς συμμάχους· εἰ δὲ αὐτοὶ
 ἔμπειροὶ ἔατε κατὰ περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ
 γνώμας ἀμείνουσας συμβαλέσθαι ἢ περ νῦν. Κοριν-
 θίοις γὰρ ἦν πόλις κατάστασις τοιήδε· ἦν ὀλιγαρχία, β
 καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλούμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν,
 ἐδίδουσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων, Ἀμφίονι δὲ ἐόντι
 τούτων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὐνομα
 δὲ οἱ ἦν Ἀάβδα, ταύτην Βακχιάδων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε
 γῆμαι, ἰσχεῖ Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτης, δήμου μὲν ἑὸν ἐκ
 Πέτρης, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης.
 ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες
 ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν εἰς Ἀελφονὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα

δὲ αὐτὸν ἰθέως ἢ Πυθίῃ προσαγορεύει τοιοῦδε τοῖσι
ἔπεσι·

Ἡετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἔδοντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

Ἀνδράσι μουνάροισι, δικαιοῶσει δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι ἐξαγγέλλεται ὡς τοῖσι
Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστή-
ριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς τὸ αὐτὸ καὶ
τὸ τοῦ Ἡετίωνος καὶ λέγον ὧδε·

Αἰετός ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα

Καρτερόν ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε, Κορίνθιοι, οἳ περὶ καλὴν

Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

γ τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον γενόμενον
ἦν ἀτέκμαρτον, τότε δὲ τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὥς
ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἔδον συν-
ωδὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν
ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γίνεσθαι
ρόνον διαφθεῖραι. ὥς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμ-
πουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατ-
οίκητο Ἡετίων ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι
δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν ἀνλήν
τὴν Ἡετίωνος αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα εἰδυῖα
τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοῖατο καὶ δοκέουσα
σφρας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν φέρουσα
ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ'
ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον προσονδί-
σαι. ἐπεὶ ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν
ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρα-
σθέντα τοῦτο οἰκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι, κατοικτεῖρας

δὲ παραδιδόει τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ δι-
 ἐξήλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς
 βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ
 τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἕξω, ἑστεῶτες ἐπὶ
 τῶν θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο καταιτιώμενοι καὶ μάλι-
 στα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ
 δεδογμένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου ἔδοξε
 αὐτοῖς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν. ἔδει δ'
 δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆναι.
 ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς αὐτῇσι
 τῇσι θύρῃσι· οἰσάσα δὲ μὴ σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ δεύ-
 τερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατα-
 κρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς
 κυψέλην, ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν
 ἀκινεοῖατο, πάντα ἐρευνήσκειν μέλλοιεν· τὰ δὲ καὶ
 ἐγένετο. ἐσελθούσιν δὲ καὶ διζημένοισιν αὐτοῖσι ὥς οὐκ
 ἐφαίνετο, ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς
 ἀποπέμψαντας ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετεί-
 λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα· Ἡετίωνι
 δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ἠνύκνετο, καὶ οἱ διαφυγόντι
 τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην
 Κύψελος οὖνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μακτενο-
 μένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελ-
 φοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε
 Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὕδεν ἦν·

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου,
 Αὐτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 τὸ μὲν δὲ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννεύσας δὲ ὁ
 Κύψελος τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν

Κορινθίων ἐδίαξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῶ δέ τι πλείστους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρὸς, ἐπεῖτε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλου κήρυκα ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύνων ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθυτάτον διέφθειρε τρόπον τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι, θωμάζειν τε αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὥς παραπληγὰ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμωρον, ἀπηγεόμενος τὰ περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπευε.

η) Περίανδρος δὲ συμιεῖς τὸ ποιηθὲν καὶ νότῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φρονεῦειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ Κύπελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περίανδρός σφεα ἀπετέλεε, μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ

γυναῖκα Μελίσσαν. πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς
 ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκρομαντήριον
 παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς οὔτε σημαίνειν ἔφη ἡ
 Μελίσσα ἐπιφανείσα οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ
 ἢ παρακαταθήκη· ὄργοι τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν
 γὰρ οἱ συγκατέθαψε ἱματίων ὄφελος εἶναι οὐδὲν οὐ
 κατακαυθέντων· μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὥς ἀληθέα ταῦτα
 λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἱπνὸν Περιάνδρος τοὺς ἄρτους
 ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὥς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ
 (πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὅς νεκρῷ ἐούσῃ
 Μελίσσῃ ἐμίγη), ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα
 ἐποίησατο ἐς τὸ Ἑραιοὺν ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων
 γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ ὥς ἐς ὄρετὴν ἦσαν κόσμῳ τῷ
 καλλίστῳ χρεώμεναι, ὃ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους
 ἀπέδυσέ σφας πάσας ὁμοίως, τὰς τε ἐλευθέρους καὶ
 τὰς ἀμφιπόλους, συμφορήσας δὲ ἐς ὕρρυμα Μελίσσῃ
 ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ
 δεύτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἰδῶλον τὸ Μελίσσης
 ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην.
 τοιοῦτο μὲν ὑμῖν ἐστὶ ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι,
 καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμεῖς δὲ τοὺς Κορινθίους τό τε
 αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε ὅτε ὑμεῖς εἰδομεν μεταπεμπο-
 μένους Ἰππίνῃ, νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν
 λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθα τε ἐπικαλούμενοι ὑμῖν
 θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς
 τὰς πόλεις. οὐκ ὦν παύσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ
 τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππίνῃ· ἴστε ὑμῖν Κορινθίους
 γὰρ οὐ συναινέοντας.

Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε 93
 τὰδε, Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας

θεοὺς ἐκείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπι-
 ποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ καί-
 ραι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππῆς μὲν τούτοις ἀμεί-
 ψατο οἷά τε τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξέπι-
 στάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον
 ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς, ἐπεῖτε δὲ Σωσικλέος ἡμονάα
 εἰπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας
 αἶρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Λακεδαιμονίοισι
 τε ἐπεμαρτύροντο μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
 94 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη, Ἰππὴ δὲ
 ἐνθεῦτεν ἀπελευνομένῳ ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μαι-
 δῶν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερά αἶρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω ἐς
 Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιλη-
 ναίων, κρατήσας δὲ αὐτοῦ κατέστησε τύραννον εἶναι
 παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γεγονότα ἔξ
 Ἀργεῖης γυναικός, ὅς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρὰ λαβὴν
 παρὰ Πεισιστρατοῦ. ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλεῖον
 πόλιος ὀρμώμενοι καὶ Σιγείου ἐπὶ χρόνον συχνὸν Μυ-
 τιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν
 χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκόμενοι ἀποδει-
 κνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς
 Ἰλιάδος χώρας ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι
 Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς.
 95 πολεμούντων δὲ σφεων παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν
 τῇσι μάχησι, ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμ-
 βολῆς γενομένης καὶ νικούντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν
 φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἰσχυροὶ Ἀθηναῖοι καὶ
 σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ.
 ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτι-

λήμην εξαγγελλούμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος Μελανίπῳ
 ἄνδρϊ ἐταίρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατ-
 ἤλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ
 ἐπετράποντο· κατήλλαξε δὲ ᾧδε, νέμεσθαι ἑκατέρους
 τῇν ἔχουσι. Σίλγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθη- 96
 ναίοισι. Ἰππῖης δὲ ἐπεῖτε ἀπῖκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος
 ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνησε, διαβάλλων τε τοὺς
 Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφρένεα καὶ ποιεῖν ἅπαντα
 ὅπως αἱ Ἀθηναὶ γενοίαιτο ὑπ' ἑαυτῶν τε καὶ Δαρείῳ.
 Ἰππῖης τε δὴ ταῦτα ἐπρησσε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθό-
 μενοι ταῦτα πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἔδωτες
 τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φηγάσι. ὁ δὲ
 Ἀρταφρένης ἐκέλευε σφεας, εἰ βουλοίαιτο σοοὶ εἶναι,
 καταδέεσθαι ὀπίσω Ἰππῖην. οὐκ ᾧν δὴ ἐνεδέκοντο
 τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομέ-
 νοις δέ σφι ἐδέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι
 πολεμίους εἶναι.

Νομίζουσι δὲ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοις ἐς τοὺς 97
 Πέρσας ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀριστα-
 γόρης ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λακεδαιμονίου (ἐξελασθεὶς
 ἐκ τῆς Σπάρτης ἀπῖκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις
 τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον, ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν
 δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτά ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ)
 περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου
 τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι
 εἶπετές τε χειρωθῆναι εἰησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε
 (καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων
 εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἶκός σφεας εἴη θύεσθαι δυναμένους
 μέγα. καὶ οὐδὲν ὃ τι οὐκ ὑπίσχετο οἷα κάρτα δεό-
 μενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκς εἶναι

εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
 Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀνακεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀπο-
 στεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν
 εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα
 δόκιμον. αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλήσι
 98 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν οὐδεμίᾳ ἐμελλε ὠφελίῃ ἔσεσθαι (οὐδ' ὦν
 οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε ἀλλ' ὅπως βασιλέα Δαρεῖον
 λυπήσειε), ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοῖς
 Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρομόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους
 γενομένους ὑπὸ Μεγαβάξου, οἰκούντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χώρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν, ὃς ἐπειδὴ ἀπίκετο ἐς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Παῖονες, ἔπεμψέ με
 Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑποθησά-
 μενον ὑμῖν, ἣν περ βούλησθε πείθεσθαι, νῦν γὰρ
 Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει
 σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν· μέχρη μὲν θαλάσσης
 αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσαν-
 ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες κάρτα τε ἀσπαστὸν
 ἐποίησαντο καὶ ἀναλαβόντες παῖδας καὶ γυναῖκας ἀπ-
 ἐδίδρηνσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατ-
 ἔμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ οἱ Παῖονες
 ἀπίκοντο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν.
 ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ κατὰ πόδας ἐληλύθει Περσέων
 ἵππος πολλὴ διώκουσα τοὺς Παίονας· ὥς δὲ οὐ κατ-
 ἔλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι ὅπως
 ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς λόγους οὐκ

ἐνεδέκοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χίοι σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπίκοντο ἐς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο 99
 ἔκκοσι νηυσί, ἕμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες (οἱ γὰρ δὴ Μιλησιοὶ πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Καλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Καλκιδεῦσι ἀντὶα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθηον), οὗτοι ἂν ἐπεῖτε σφι ἀπίκοντο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρήσαν, ἐποιέετο στρατήην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἐρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες 100
 ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησσῷ τῆς Ἐφεσίδος, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεῖτε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σάρδεις οὐδενὸς σφι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρούετο αὐτὸς Ἀρταφρένης ἔχων ἀνδρῶν δύναμιν οὐκ ὀλίγην. τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας 101
 σφεας τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῖνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὼν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστυ πᾶν. καιόμενον δὲ τοῦ ἥστεος οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Πεοσέων

- ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε τὰ
 περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξ-
 ἡλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ
 ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, ὅς σφι ψῆγμα χροσσοῦ κατα-
 φορέων ἐκ τοῦ Τιῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ
 ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοί, ὃ δὲ ἐς θάλασ-
 σαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἀθροιζόμενοι οἱ τε Ἀυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο
 ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρῶντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους
 τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῷ προσφερο-
 μένους ἐξανεχώρησαν δεῖσαντες πρὸς τὸ ὕψος τὸ Τιῶλον
 καλεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ
 102 τὰς νέας. καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι
 καὶ ἱρὸν ἐπιχωρήσας θεοῦ Κυβήβης, τὸ σκηπτόμενοι
 Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμψασαν τὰ ἐν Ἑλλήσι ἱερὰ.
 τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλφειο ποταμοῦ νομοῦς
 ἔχοντες προπυθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβόη-
 θεον τοῖσι Ἀυδοῖσι, καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι
 ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον
 αἰρέουσιν αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ
 Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώσθησαν. καὶ πολ-
 λούς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φορεύουσι, ἄλλους τε ὀνομα-
 στούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδην στρατηγέοντα Ἑρε-
 τριέων, στεφανηφόρους τε ἄγωνας ἀναγαιρηνότα καὶ
 ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηρίου πολλὰ εἰνεθέντα. οἱ δὲ
 αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς
 πόλεις.
- 103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι
 μὲν τὸ παρόπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλομένους
 σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν

τιμωρήσειν σφι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
στερηθέντες (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρείον) οὐδὲν δὴ ἤσσουν τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον
ἐσκευάζοντο) πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλησποντον Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις πάσας τὰς ταύτῃ ὑπ'
ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλή-
σποντον Καρίης τὴν πολλὴν προσεκλήσαντο σφίσι σύμ-
μαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλο-
μένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις, τότε σφι
καὶ αὕτη προσεγένητο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονται σφι πάντες 104
προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ
οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ
Σαλαμινίων βασιλέως ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ
τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλδοντος παῖς. οὗτος ὦνῆρ πολ-
λάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορεῖτο ἀπ-
ίστασθαι ἀπὸ βασιλέως, τότε δέ, ὥς καὶ τοὺς Ἴωνας
ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὥς δὲ
οὐκ ἐπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαυτὰ μιν φυλάξας ἐξελθόντα
τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ
στασιώτῃσι ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ
στερηθεὶς τῆς πόλιος ἔφευγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ
ἤρχε Σαλαμῖνος καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συν-
απίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθου-
σίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι ἐπολιόρκεε
προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα, βασιλέϊ 105
δὲ Δαρείῳ ὥς ἐξαγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἱμπερησθαι
ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέ-
σθαι τῆς συλλογῆς ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν
Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὥς

ἐπύθτετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, ἐν
 εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρόδ' ἔχονται ἀποστάντες, εἰρέ-
 σθαι οὔτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυνθόμενον
 αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὀϊστον ἄνω
 πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλ-
 λοντα εἰπεῖν· ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσα-
 σθαι, εἰπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐν τῶν θεραπόντων
 δαίπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τοὺς ἑκάστοτε εἰπεῖν·
 106 Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων, προστάξας δὲ ταῦτα
 εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιάϊον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ
 Λαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· Πυνθάνομαι,
 Ἰστιάϊε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας,
 νεώτερον ἐς ἐμὲ πεποιημέναι πρήγματα· ἄνδρας γὰρ μοι
 ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι
 τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀνα-
 γνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι Σαρδίῳ με ἀπεστήρηκε.
 νῦν ὦν κῶς τοι ταῦτα φαίνεται ἔχειν καλῶς; κῶς δὲ
 ἄνευ τῶν σὼν βουλευμάτων τοιοῦτό τι ἐπρήχθη; ὅρα
 μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα
 Ἰστιάϊος· Βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέρξας ἔπος; ἐμὲ βουλευσά-
 πρηγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν
 ἀνασχίσειν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποίεοιμι ταῦτα, τεῦ
 δὲ ἐνδεὴς ἐών; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί, πάν-
 των δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι,
 ἀλλ' εἴ περ τι τοιοῦτο οἶον σὺ εἰρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς
 ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλόμενον πεποιη-
 κέναι. ἀρχὴν δὲ ἐγὼ γε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον,
 ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσ-
 σουσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἔρα τι τοιοῦτο
 ποιεῦσι καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, μάθε οἶον

πρῆγμα ἐργάσαιο ἐμέ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας.
 Ἴωνες γὰρ οἴκασι ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου
 ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν
 Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος
 ἅπες με πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα
 καταρτίσω ἐς τούτῳ καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον
 τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθεται παραδῶ. ταῦτα
 δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας θεοὺς ἐδόμνυμι τοὺς
 βασιληῖους μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσεσθαι τὸν ἔχων
 καθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ
 νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω. Ἰστιαῖος 107
 μὲν λέγων ταῦτα διέβαλλε, Δαρεῖος δὲ ἐπεΐθετο καί
 μιν ἀπείει, ἐντειλάμενος, ἐπεὶ τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιῆσθαι, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίῃ τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ 108
 βασιλέα ἀνῆκε καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας
 Ἰστιαῖφ ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τάδε· πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη-
 σίλῳ Ἀμαθουσίοις ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολ-
 λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον ἄνδρα Πέρσῃν προσ-
 δόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα
 Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλεῦ-
 μένος σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι
 ἤκουσιν πολλῷ στόλῳ. Ἴωνες τε δὴ παρήσαν ἐς τὴν Κύ-
 προν καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης
 ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα περὶ τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοί-
 νικες περιέπλεον τὴν ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληῖδες τῆς
 Κύπρου. τούτου δὲ τοιούτου γινομένου ἔλεξαν οἱ 109
 τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τους

στρατηγούς· Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν
 ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὁκότεροιςι βούλεσθε προσφέρεισθαι,
 [ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι]. εἰ μὲν γὰρ περὶ βούλεσθε
 ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὑμῖν
 ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι περὶ, ἡμέας δὲ ἐκ
 τὰς νέας ἐσβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευ-
 μένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶ-
 σθαι, ποιέειν χρεόν ἐστι ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τοῦ-
 των ἔλησθε, ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἴωνίῃ καὶ
 ἢ Κύπρῳ ἐλευθέρῃ. εἶπαν Ἴωνες πρὸς ταῦτα· Ἡμεῖς
 δὲ ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἴωνων φυλάξοντας τὴν
 θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοιςι τὰς νέας παρ-
 δόντες αὐτοὶ περὶ Πέρσῃσι προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν
 νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 στοί. ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε
 δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγα-
 110 θούς. Ἴωνες μὲν τούτοιςι ἀμείψαντο· μετὰ δὲ ἡκόντων
 ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων διέτασσον
 οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους
 κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμι-
 νίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀντέτασσον
 Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθε-
 111 λοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ
 Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὁπλίτην ἴστασθαι ὀρθόν.
 πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασπι-
 στῆς γένος μὲν Κέρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος
 καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον· Πυνθά-
 νομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰσάμενον ὀρθὸν καὶ ποσὶ
 καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενειχθῇ.
 σὺ ὦν βουλευσάμενος εἶπε αὐτίκα ὁκότερον βούλει

φυλάξας πληῖσαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον.
 εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπέων αὐτοῦ· Ὡ βασιλεῦ, ἔτοιμος
 μὲν ἐγὼ εἶμι ποιεῖν καὶ ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν
 καὶ πάντως τὸ ἂν σὺ ἐπιτάσῃς· ὥς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ
 εἶναι τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω.
 βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημι βασιλεῖ
 τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεισθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς
 ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἦν
 σὲ ἐκεῖνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρέου καὶ ἀπο-
 θανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέ-
 ροισί τε ὑπηρέτησι προσφέρεισθαι καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ
 σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς· ἐγὼ γὰρ τοι ὑπο-
 δέχομαι μὴ μιν ἄνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐν-
 αυτίαν. ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρα- 112
 τόπεδα πεζῇ καὶ νηυσί· νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι
 γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φοί-
 νικας, καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δέ, ὥς
 συνήλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ
 δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο· ὥς προσ-
 εφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου
 κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος κατὰ συνειδήκατο τῷ ὑπασπιστῇ
 καίει προσφερόμενον [αὐτὸν] τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος
 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
 ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πληῖξας ἀπαράσσει τοῦ ἵππου
 τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περ-
 σέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ· μαχομένων 113
 δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου,
 προδιδούτῃ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἐαυτὸν οὐ σμι-
 κρήν. οἱ δὲ Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων
 ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων αὐτίκα καὶ τὰ

- Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντὸ τοῖσι Κον-
 ριεῦσι ἐποίουν. γινομένων δὲ τούτων κατυπέτεροι
 ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ
 στρατοπέδου ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνή-
 σιλὸς τε ὁ Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν
 ἐπρῆξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος ὁ Φιλο-
 κύπρου, Φιλοκύπρου δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος
 ἀπικόμενος ἐς Κύπρου ἐν ἐπεσι αἶνεσε τυράννων μέλι-
 114 σται. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρ-
 κησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ἤδη εὐρύσης κοίλης ἐσμὸς μελισ-
 σέων ἐσδύς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου
 δὲ γενομένου τοιοῦτου (ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ
 Ἀμαθούσιοι) ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν κεφαλὴν κατ-
 ελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἦραι ἀνὰ πᾶν
 ἔτος, καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα ἄμεινον συνοίσεισθαι.
 115 Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐπόλεον ταῦτα καὶ τὸ μέχρι
 ἐμεῦ, Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες ἐπέιτε
 ἑμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ
 τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας
 πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γύργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ
 Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν
 Κύπρῳ πολιῶν ἐντέσχε χρόνον ἐπὶ πλείστον πολιορ-
 κευμένη Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος
 πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.
- 116 Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι
 αὐτοὶ ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων Δα-
 ρεῖου θυγατέρα καὶ Ὑμαίης τε καὶ Ὀτάνης, ἄλλοι

Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγα-
 τέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδεις στρατευσαμένους
 Ἰώνων καὶ ἐσαράξαντές σφας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ
 ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις
 ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν 117
 Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
 τε καὶ Περγάτην καὶ Αἰμψακὸν καὶ Παισὸν· ταύτας
 μὲν ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη αἶρεε, ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί
 οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη τοὺς Κῆρας τῶντὸ
 Ἰωσι φρονήσαντας ἀπεστιάσαι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέ-
 φας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ
 τὴν Καρίην. καὶ ὥς ταῦτα τοῖσι Κερσί ἐξαγγέλθη 118
 πρότερον ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ
 οἱ Κῆρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε στήλας καλεο-
 μένας καὶ ποταμὸν Μαρσύην, ὅς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος
 λώρης ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδότ. συλλεχθέντων δὲ
 τῶν Κερῶν ἐνθαῦτα ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ
 καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξωδάρου τοῦ
 Μανσώλου ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βασι-
 λέος Σουενέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς
 ἡ γνώμη ἔφερε διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κῆρας
 καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω συμβάλ-
 λειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κῆρες αὐτοῦ
 τε μένιν ἀναγκαζόμενοι γινοίατο ἔτι ἀμείνονες τῆς
 φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι
 Πέρσησι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μάλλον
 ἢ σφίσι, δηλαδὴ ἦν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται καὶ
 καὶ ἐσσωθῶσι τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς
 τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. μετὰ δὲ παρεόντων καὶ 119
 διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων ἐνθαῦτα ἐπὶ

- τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ
 Κῶρες καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον
 πολλόν, τέλος δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων
 μὲν δὴ ἐπισσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς
 μυρίους. ἐνθευτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλή-
 θησαν ἐς Ἀάβραυνδα ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε
 καὶ ἔργιον ἄλσος πλατανίστων. μῦνοι δὲ τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν Κῶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγονσι.
 κατειληθέντες δὲ ὧν οὗτοι ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο περὶ
 σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρ-
 σῃσι ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην ἔμεινον
 120 πρήξουσι. βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνον-
 ται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι.
 ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κῶρες ἐβουλευόντο
 μετήκαν, οἱ δὲ αὐτῖς πολεμέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο.
 καὶ ἐπιουσί τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι καὶ μαχε-
 σάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόν-
 των δὲ τῶν πάντων πολλῶν μάλιστα Μιλήσιοι ἐπλή-
 121 γησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρωμα ἀνέλαβόν τε καὶ
 ἀνιμαχέσαντο οἱ Κῶρες. πνυθόμενοι γὰρ ὡς στρα-
 τεύεσθαι ὁρμέεται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφέων,
 ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες
 οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ
 στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
 μάκης· σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύρω-
 τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβα-
 νώλλιος ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περ-
 122 σέων οὕτω διεφθάρησαν, Ὑραίης δὲ καὶ αὐτὸς ἑὼν
 τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους
 Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἴλε Κίον τὴν

Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὥς ἐπύθετο τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσιν καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ
 Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἤγε τὸν στρατόν, καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας
 ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιδας τοὺς ὑπο-
 λειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς τε Ὑμαίης
 αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνηα νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι.
 οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε, Ἀρταφρένης δὲ ὁ 123
 Σαρδίῳ ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς
 ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα
 στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενῶς αἰρέουσι,
 Αἰολέων δὲ Κύμην. ἀλισκομένων δὲ τῶν πολιῶν, ἦν 124
 γὰρ, ὥς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ
 ἄκρος, ὅς ταράξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγκερασάμενος
 πρήγματα μεγάλα δρησμὸν ἐβούλευε ὀρέων ταῦτα·
 πρὸς δὲ αἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Δαρεῖον ὑπερ-
 βαλέσθαι· πρὸς ταῦτα δὲ ὧν συγκαλέσας τοὺς συ-
 στασιώτας ἐβουλεύετο, λέγων ὥς ἄμεινον σφίσι εἶη
 κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ
 τῆς Μιλήτου, εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδίῳ ἐκ τοῦ τόπου
 τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδω-
 νῶν, τὴν Ἰστιάδος ἐτείχεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λα-
 βῶν. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν 125
 νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιου, τούτων μὲν
 ἐς οὐδετέρην στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ
 τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν
 ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμώ-
 μενον κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ 126
 Ἐκαταῖος συνεβούλευε, αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη
 γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ

Μίλητον ἐπιτράπει Πυθαγόρη ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δο-
κίμῳ, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλούμενον
ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπ' ἣν
ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμώμενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηί-
κων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ,
πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων
ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΡΑΤΩ.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας οὕτω 1
τελευτᾷ, Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος
ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν
ἐκ τῶν Σούσων εἶρετο Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος
κατὰ κοῖόν τι δοκέοι Ἰωνας ἀπεστάναι· ὁ δὲ οὔτε
εἰδέναι ἔφη ἐθώμαξέ τε τὸ γεγονὸς ὥς οὐδὲν δηθεῖν
τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρτα-
φρένης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
κείην τῆς ἀποστάσιος· Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ, 2
ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφρένης μὲν ταῦτα ἐς 2
τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε, Ἰστιαῖος δὲ δεισας ὥς συν-
ιέντα Ἀρταφρένεα ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα
ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρείον ἐξηπατηκῶς·
ὅς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργά-
σεσθαι ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς
Δαρείου πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέσθη ὑπὸ Χίων,
καταγνωσθεῖς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν πρήγματα
ἐς αὐτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν
πάντα λόγον, ὥς πολέμιος εἴη βασιλὲν, ἔλυσαν αὐτόν.

- 3 ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτώμενος ὑπὸ τῶν Ἰωνῶν ὁ Ἰστιαῖος
 κατ' ὅ τι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέως καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἴωνας
 ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ
 μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι ὥς βασιλεὺς Δαρείος
 ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ
 κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ, καὶ τούτων εὔτεκα
 ἐπιστείλειε. οὐδὲν τι πάντως ταῦτα βασιλέως βουλευ-
 4 σαμένου ἐδειμιάτου τοὺς Ἴωνας. μετὰ δὲ ὁ Ἰστιαῖος
 δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου ἀνδρὸς Ἀταρνεῖτεω
 τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἐπεμπε βιβλία ὥς
 προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρ-
 μιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ
 ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφρένει. ὁ δὲ μαθὼν ἅπαν
 τὸ γινόμενον ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ
 Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἁμολ-
 βαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ
 ἐωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν ἀ-
 5 ἔκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφρένης. περὶ
 Σάρδιδος μὲν δὴ ἐρίνετο ταραχή, Ἰστιαῖον δὲ ταύτης
 ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χίοι κατήγον ἐς Μίλητον,
 αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι
 ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ οὐδαμῶς πρόθυμοι
 ἦσαν ἄλλον τύραννον δέεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἳα τε
 ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ δὴ νυκτὸς γὰρ ἐούσης
 βίῃ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώ-
 σκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ
 ὥς ἀπωστὸς τῆς ἐωυτοῦ γίνεται, ἀκινέεται ὀπίσω ἐς
 τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δέ, οὐ γὰρ ἐπειθε τοὺς Χίους
 ὥστε ἐωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ

ἔπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεις ἐπλεον ἅμα Ἰστιάῳ ἐς Βυζάντιον, ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλεούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιάῳ ἔφρασαν ἔτοιμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἰστιάος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίουν ταῦτα· ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδύκιμος· συστραφέντες γάρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἤλαντον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰλλα πολίσματα περὶ ἐλλάσσοнос ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμότετοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν γὰρ δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον, Ἴωνες δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐπεμπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τεῖχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους, τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν ὑπολιπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην προναυμαχῆσοντας Μιλήτου· ἡ δὲ Λάδῃ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα πεπληρωμένοι τῇσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δὲ σφι καὶ Αἰολέων οὗ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡᾶ εἶχον κέρως αὐτοὶ Μιλησίοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα· εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνέες δυνάδεκα νηυσὶ καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσί, Μυησίων δὲ Τήιοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί, Τήϊων δὲ εἶχοντο χεῖροι ἑκατὸν νηυσί· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοι τε

ἐτάσσοντο καὶ Φωκαῖες, Ἐρυθραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας
 παρεχόμενοι, Φωκαῖες δὲ τρεῖς· Φωκαίων δὲ εἴχοντο
 Λέσβιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο
 ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας Σάμιοι ἐξήκοντα νηυσὶ.
 πάντων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τοῖς
 9 καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεις. αὗται μὲν
 Ἰώνων ἦσαν, τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν
 ἦσαν ἑξακόσιαι, ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπῆλθοσαν πρὸς τὴν
 Μιλησίην καὶ ὁ πεζὺς σφι ἅπας παρήν, ἐνθαῦτα οἱ
 Περσέων στρατηγοὶ πυνθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων
 νεῶν καταρρώδησαν μὴ οὐ δύνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέ-
 σθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν
 μὴ οὐκ εἶντες ναυκρότορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι
 κακὸν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συν-
 λέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀριστα-
 γόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων
 ἔφευγον εἰς Μήδους, ἐτύγγανον δὲ τότε συστρατεύο-
 μενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 παρεόντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε· Ἄνδρες
 Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασι-
 λέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολίητας
 πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προ-
 σχόμενοι δὲ ἐπαγγέλσασθε τάδε, ὥς πείσονται τε ἡμεῖς
 οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱερὰ οὔτε
 τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσιν οὐδὲν ἢ
 πρότερον εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ
 πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε ἤδη σφι λέγετε
 ἐπηρεάζοντες, τὰ περ σφέας κατέξει, ὥς ἐσσωθέντες τῇ
 μάχῃ ἐξανδραποδιεῦνται καὶ ὥς σφεων τοὺς παῖδας
 ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους εἰς

Βάκτρα, καὶ ὥς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν. οἱ 10
 μὲν δὲ ἔλεγον τάδε, τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι δι-
 έπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγελλόμενος.
 οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι,
 ἄγνωμοσύνη τε διεχρέωντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προ-
 δοσίην, ἑωυτοῖσι δὲ ἕκαστοι ἐδόκειον μύνουσι ταῦτα
 τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως
 ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο·
 μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην ἐγί- 11
 νοντο ἀγοραί, καὶ δὴ κού σφι καὶ ἄλλοι ἡγορόωντο,
 ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιεύς [στρατηγός] Διονύσιος λέγων
 τάδε· Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα,
 ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροις ἢ δούλοις, καὶ
 τούτοις ὥς δορητέῃσι· νῦν ὦν ὑμεῖς ἦν μὲν βούλησθε
 ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν
 ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐναντίους
 εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρή-
 σῃθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας
 δίκην βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε
 καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγώ, θεῶν
 τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμμίξιν τοὺς πολε- 12
 μίους ἢ συμμίσγοντας πολλὸν ἐλασσωσεσθαι. ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διο-
 νυσίῳ. ὁ δὲ ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρως τὰς νέας, ὅπως
 τοῖσι ἐρέτῃσι χρῆσαιτο διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ
 δι' ἀλλήλων καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς
 ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων, παρεῖχε τε τοῖσι
 Ἴωσι πύνον δι' ἡμέρης· μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἐπὶ
 ἐπείδοντό τε καὶ ἐποίουν τὸ κελευόμενον, τῇ δὲ ἐπὶ
 ταύτῃσι οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθείες ἐόντες πόνων τοιούτων

τετρουμένοι τε ταλαιπωρήσῃσι τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς
 ἑωυτοὺς τάδε· Τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀνα-
 πίμπλαμεν; οὔτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες
 ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φωκαίῃ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας
 τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν· ὁ δὲ παρα-
 λαβὼν ἡμέας λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι, καὶ δὴ
 πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπιτώκασι, πολλοὶ δὲ
 ἐπίδοξοι τῷτὸ τοῦτο πείσεσθαι· πρὸ τε τούτων τῶν
 κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθεῖν ἔστιν
 καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητήν ὑπομεῖναι ἥτις ἔσται, μάλ-
 λον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ
 μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ. ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα
 αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιῇ σκη-
 νὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκητροφέοντο καὶ ἐσ-
 βαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐδ' ἀναπειράσθαι.
 13 μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρα-
 τηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ
 Συλοσῶντος κείνους τοὺς πρότερον ἐπεμπε λόγους
 Αἰάκης κελευόντων τῶν Περσέων, δεδομένους σφενον ἐκ-
 λιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην, οἱ Σάμιοι ὧν ὀρώντες
 εἰσὶσαν ἅμα μὲν ἀταξίην πολλήν ἐκ τῶν Ἰώνων ἐδέ-
 χοντο τοὺς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύ-
 νατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπι-
 στάμενοι ὥς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο
 [τὸν Δαρεῖον], ἄλλο σφι παρέσται πενταπλήσιον. προ-
 φάσιος ὧν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεῖτε τάχιστα εἶδον τοὺς
 Ἰωνας οὐ βουλομένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδει
 ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱρὰ τὰ σφέτερά καὶ τὰ
 ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο
 [οἱ Σάμιοι], παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος·

τύραννος δὲ ἔδωκε Σάμου ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀριστα-
 γόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν κατὰ περ οἱ ἄλλοι τῆς
 Ἰωνίης τύραννοι. τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, 14
 οἱ Ἴωνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς
 δὲ καὶ ἀρχοῦ ἐγίνοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ
 ἐνδεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἷς τινες τῶν
 Ἰώνων ἐγίνοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμα-
 χίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. λέγονται δὲ
 Σάμιοι ἐνθαῦτα κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεια
 ἀειράμενοι τὰ ἱστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν
 Σάμον, πλὴν ἔνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι
 παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρα-
 τηροῖσι· καὶ σφι τὸ κοινὸν τὸ Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο
 τὸ πρῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν ὥς ἀνδράσι
 ἀγαθοῖσι γενομένοισι, καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ
 ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύ-
 γοντας τῶντ' ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ
 πλεῖνες τῶν Ἰώνων ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. τῶν δὲ 15
 παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ περιέφθησαν τρηχύ-
 τατα Χίοι ὥς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ
 ἐθελοκακέοντες· οἱ παρείχοντο μὲν, ὥσπερ καὶ πρό-
 τερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων
 ἄνδρας τεσσαρῶντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύον-
 τας· ὁρῶντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προ-
 διδόντας οὐκ ἐδίκαιεν γίνεσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν
 ὅμοιοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμυνωμένοι διεκ-
 πλέοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας
 συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων [νεῶν] τὰς πλεῖνας.
 Χίοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς
 τὴν ἑωυτῶν, ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ 16

- νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτη ἐποκαίλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπειδὴ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομίζομενοι οἱ Χίοι, νυκτὸς τε γὰρ ἀπίκατο ἐς αὐτὴν καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφεσίοι, οὔτε προακηκούτες ὥς εἶχε περὶ τῶν Χίων ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλώπας καὶ ἵεναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας ἐξεβοήθεον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους.
- 17 οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχησι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς ἐπεῖτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ προήματα διεφθαρμένα, νέας ἔλων τρεῖς τῶν πολεμίων ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὥς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίᾳ· ὁ δὲ ἰθέως ὥς εἶχε ἐπλεε ἐς Φοινίκην, γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ προήματα λαβὼν πολλὰ ἐπλεε ἐς Σικελίην, ὁρμώμενος δὲ ἐνθεῦτεν ληιστὴς κατεστήκει Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.
- 18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεῖτε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνίκων τοὺς Ἰώνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέρουντες αἰρέουσι κατ' ἄκρης ἕκτῳ ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρου· καὶ ἡνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστήριῳ τῷ ἐς
- 19 Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς σφετέρης ἐχρήσθαι ἐπίκουρον χρηστήριον, τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργεῖους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἐχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἔχον, ἐπεὶ ἀνὰ τοῦτο

γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι, τὰ δὲ τοῖσι
Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,

Πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,

Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις,

Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλευνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων
ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδρα-
πόδων λόγῳ ἐγίνοντο, ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ
νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο.
τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην
ἑτέρῳθι τοῦ λόγου ἐποίησάμην. ἐνθεῦτεν οἱ ζωοργη- 20
θέντες τῶν Μιλησίων ἦγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ
σφραγας Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατοίκισε
ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει,
παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων εἰς θάλασσαν ἐξελ-
τῆς δὲ Μιλησίων χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ
περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδῖον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν
Καρσοὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλη- 21
σίοισι πρὸς Περσέων οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβα-
ρίται, οἱ Λαόν τε καὶ Σκίδρον οἶκεον τῆς πόλιος ἀπεστε-
ρημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων
Μιλήσιοι πάντες ἠβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ
πένθος μέγα προσεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ
τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξενώθησαν. οὐδὲν ὁμοίως
καὶ Ἀθηναῖοι· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπερ-
αχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ καὶ
δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυγίῳ δρῶμα Μιλήτου ἄλωσιν καὶ
διδάξαντι εἰς δάκρυά τε ἐπεσε τὸ θέντρον καὶ ἐξημῖωσάν

- μιν ὥς ἀναμνήσαντα οἰκῆα κακὰ χιλήσῃ δραχμήσιν
καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.
- 22 Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἡγήμωτο· Σαμίων δὲ
τοῖσι τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐν τῶν στρα-
τηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἤρεσκε, ἐδόκει
δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ
σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς
ἀποικίην ἐκπλέειν μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει
δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπ-
εκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι
αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ
καλεομένη ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρρηνίην τε
τραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὦν ἐπικαλομένων οἱ
Σάμιοι μόννοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλη-
23 σίων οἱ ἐκπεφευγότες, ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεκε
γενέσθαι· Σάμιοί τε [γὰρ] κομιζόμενοι ἐς Σικελίην
ἐγένοντο ἐν Δοκροῖσι τοῖσι Ἐπιξεφυρτοῖσι καὶ Ζαγ-
κλαῖοι αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν
Σκύθης, περικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βου-
λόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηρίου τύραννος Ἀνα-
ξίλεως, τότε ἔων διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοσι, συμμῆξας
τοῖσι Σαμίοισι ἀναπείδει ὥς χρὸν εἶη Καλὴν μὲν
ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἔαν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην
σχεῖν, ἐοῦσαν ἔρημον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν
Σαμίων καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγ-
κλαῖοι, ὥς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβόη-
θρον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἰπποκράτεια τὸν Γέλης
τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεῖτε δὲ
αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἰπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων,

Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων ὡς ἀπο-
 βαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἴπποκράτης πεδήσας καὶ τὸν
 ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα ἐς Ἴνυκα πόλιν ἀπέπεμψε,
 τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολογησάμενος τοῖσι
 Σαμίοισι καὶ ὄρκους δοὺς καὶ δεξάμενος προέδωκε.
 μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάν-
 των τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα μετα-
 λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα
 Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῖντας τῶν
 Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας,
 τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι
 Σαμίοισι κατασφάξαι. οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν
 ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος ἐκ τῆς 24
 Ἴνυκος ἐκδιδρῆσκει ἐς Ἰμέρην, ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς
 τὴν Ἀσίην καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν
 ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι.
 ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἐαυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ
 παραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπῆκετο καὶ αὐτὶς
 ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς ὃ γήραϊ μέγα
 ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλ-
 λυθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην
 περιεβεβλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μι- 25
 λήτου γενομένην Φοίνικες κελευσάντων Περσέων κατ-
 ἦγον ἐς Σάμον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος ὡς πολλοῦ τε
 ἔξιον γενόμενον σφίσι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον·
 καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου
 διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τὴν ἐν τῇ ναυμαχίῃ οὔτε
 ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης
 αὐτίκα Κερύην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν
 πόλιων ὑποκυνψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο.

- 26 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐρίνετο, Ἰστιαίῳ δὲ τῷ Μι-
λησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς
Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου ἐξαγγέ-
λεται τὰ περὶ Μίλητον γινόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐλ-
λῆσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει Βισαλτῇ Ἀπολ-
λοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῶ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς
Χίον ἔπλεε, καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συν-
έβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρας. τοῦ-
των τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων,
οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιαῖος ἔχων
τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων δρομώ-
27 μενος. φιλέει δὲ κως προσημαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ
μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι
πρὸ τούτων σημήνια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι
πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηριέων ἑκατὸν δύο μοῦνοι
τούτων ἀπενύστησαν, τοὺς δὲ ὁκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα
αὐτῶν λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνευκε· τοῦτο δὲ ἐν τῇ
πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυ-
μαχίης, παισὶ γράμματι διδασκομένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη,
ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μοῦνος ἀπέφυγε
ταῦτα μὲν σφι σημήνια ὁ θεὸς προέδεξε, μετὰ δὲ ταῦτα
ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε, ἐπὶ
δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος Λεσβίους ἄγων.
κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν
28 ἐποίησατο. ἐνθευτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ
Θάσον ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικα-
τημένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀνα-
πλέουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθό-
μενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς
δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν.

ἐκ Λέσβου δὲ λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς πέρην δια-
 βαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμῆσων τὸν οἶτον τὸν τε
 ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν.
 ἐν δὲ τούτοις τοῖσι χωρίοις ἐτύγχανε εἶον Ἀρπαγος
 ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης, ὃς οἱ
 ἀποβάντι συμβαλὼν αὐτόν τε Ἰστιαῖον ξωγρήν ἔλαβε
 καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. ἐξωγρήθη 29
 δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρ-
 σῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν
 συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον
 ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι· τό τε δὴ ἔργον
 τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλή-
 νων ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασιλέος
 διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμαρτιάδα φιλοψυχίην τοιγύδε τινα
 ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς
 Πέρσεω καὶ ὡς κατατρεβόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγ-
 κεντηθῆσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετιεὶς καταμηνύει
 ἑωυτοῦ ὡς εἴη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς 30
 ἐξωγρήθη, ἔχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δαρείον, ὁ δὲ
 οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν δοκέειν ἐμοί, ἀπῆκέ τ' ἂν
 αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δὲ μιν αὐτῶν τε τούτων εἵνεκα
 καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν αὐτὸς μέγας παρὰ βασιλέϊ γένηται,
 Ἀρταφρένης τε ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος καὶ ὁ λαβὼν Ἀρ-
 παγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδεις, τὸ μὲν αὐτοῦ
 σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν
 ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν παρὰ βασιλέα Δαρείον ἐς
 Σούσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησά-
 μενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μιν οὐ ζῶντα ἀν-
 ἥγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου
 λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὐ ἐνετείλατο θάψαι

- ὥς ἀνδρὸς μεγάλως ἔωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτω.
- 31 τὰ μὲν περὶ Ἰστιαίων οὕτω ἔσχε· ὁ δὲ ναυτικὸς στρατός
 ὁ Περσέων χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἐταί
 ὥς ἀνέπλωσε, αἰρᾷ εὐπειρώς τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ
 ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως
 δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὥς ἐκάστην αἰρόντες οἱ
 βάρβαροι ἔσαγῆνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι
 δὲ τὸνδε τὸν τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς
 ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς ἐπὶ τὴν νοτίην διήκονσι καὶ
 ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες
 τοὺς ἀνθρώπους. αἶρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ
 πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ ταῦτά, πλὴν οὐκ ἔσαγῆνευον
- 32 τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τε ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων
 οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπίε-
 λησαν τοῖσι Ἰωσὶ στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι.
 ὥς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολιῶν, παῖδάς τε τοὺς
 εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ ἐποίευν ἀντί
 εἶναι ἐνόρχιας ἐννούχους καὶ παρθένους τὰς καλλι-
 στενοῦσας ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ
 ἐποίευν καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι
 ἰροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν,
 πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ
 Περσέων.
- 33 Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρα-
 τὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρε
 πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείριαι
 ἦν γεγονότα κατ' ἡπείρου. εἰσὶ δὲ αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσονήσός τε, ἐν τῇ πόλεις
 συχναὶ ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ
 Θρηάκης καὶ Σηλυμβρίῃ τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι

μέν νυν καὶ οἱ πέρηθε Καλχηδόνιοι οὐδ' ὑπέμειναν
 ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο ἀπολιπόντες
 τὴν σφετέρην ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον, καὶ ἐν-
 θάυτα πόλιν Μεσαμβρίην οἰκήσαν· οἱ δὲ Φοίνικες
 κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας
 τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον καὶ Ἀρτιάκην, πυρὶ δὲ
 καὶ ταύτας νείμαντες ἐπλεον αὐτῆς ἐς τὴν Χερσόνησον
 ἔξαιρήσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολιῶν, ὅσας πρό-
 τερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐ-
 δὲ ἐπλώσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον
 τοῦ Φοινίκων ἐσπλόου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλεῖ Οἰ-
 θάρει τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυλείῳ
 ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίας πόλιος, τὰς
 ἄλλας πάσας ἐχειρῶσαντο οἱ Φοίνικες.

Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ 34
 Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύ-
 την πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε·
 εἶχον Δόλογχοι Θρηῖκες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι
 ὧν οἱ Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων ἐς
 Δελφοὺς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου
 χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον ὅς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογχοι
 τὴν ἱερὴν ὁδὸν διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤμισαν· καὶ
 σφεας ὥς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων. ἐν 35
 δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηρικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος
 Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστενέ γε καὶ Μιλτιάδης ὁ
 Κυψέλου, ἔων οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν
 ἐπ' Αἰάνου τε καὶ Αἰγίνης γεγυνώς, τὰ δὲ νεώτερα
 Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἰάντος παιδός, γενομένον

- πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὄρσαν
 τοὺς Δολόγκους παριόντας ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγγωρίην
 καὶ αἰχμὰς προσεβόσαστο καὶ σφι προσελθούσι ἐπη-
 γείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ
 ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήριον,
 ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι.
 Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραντίκα ἔπεισε ὁ λόγος οἷα
 ἀχθόμενον τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλούμενον
 ἐκποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς ἐπειρησά-
 μενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιεῖοι τὰ περ αὐτοῦ οἱ Ἀόλογ-
 36 και προσεδέοντο. κελενούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω
 δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναραιρηκῶς πρό-
 τερον τούτων τεθρίπῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων
 πάντα τὸν βουλούμενον μετέχειν τοῦ στόλου ἔπλεε ἑμα-
 τοῖσι Δολόγκοις καὶ ἔσχε τὴν χώραν. καὶ μιν οἱ ἐπαγα-
 γόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπε-
 τείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίας πόλιος
 ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφεας οἱ Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι
 ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε
 καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου
 ἡ Χερσόνησος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρα-
 37 κοσίων τὸ μῆκος. ἀποτευχίσας ὦν τὸν ἀνχένα τῆς Χερ-
 σονήσου ὁ Μιλτιάδης καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιού-
 τῳ ὡσάμενος τῶν λοιπῶν πρώτοις ἐπολέμησε Λαμψα-
 κηνοῖσι. καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχίσαντες αἰρέουσι
 ζωγρίην. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Ἀνδρῷ ἐν γνώμῃ
 γεγωνώς· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα πέμπων προη-
 γόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ
 μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπέειλε ἐκτρίψειν. πλανωμέ-

νων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοις τὸ θέλει τὸ
 ἔπος εἶπαι τό σφι ἠπέιλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον
 ἐκτρίψειν, μόγῃς κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε
 τὸ ἔόν, ὅτι πίτυς μούνη πάντων δενδρέων ἐκκοπεῖσα
 βλαστὸν οὐδένα μετεῖ ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται.
 οἰσάντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον λύσαντες μετήκαν
 Μιλιτιάδεια. οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσου ἐκφεύγει, μετὰ 38
 δὲ τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παρα-
 δοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ [παιδί] ὁμομη-
 τρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι ὥς
 νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπι-
 στάσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι.
 πολέμου δὲ ἔόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς καὶ Στησαγόρην
 κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν
 πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν
 τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότερου τῷ ἔργῳ.
 τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρῃ τρόπῳ τοιῷδε, ἐν 39
 ταῦτα Μιλιτιάδεια τὸν Κίμωνος, Στησαγόρῃ δὲ τοῦ
 τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμφόμενον τὰ πρήγματα
 ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρει οἱ Πεισιστράτι-
 δαι, οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίουν εὖ ὥς οὐ συνει-
 δότες δῆθεν τοῦ πατρὸς [Κίμωνος] αὐτοῦ τὸν θάνατον,
 τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλιτιά-
 δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον εἶχε κατ' οἴκους,
 τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρην δηλαδὴ ἐπιτιμῶν. οἱ δὲ
 Χερσονησῖται πυρθανόμενοι ταῦτα συνελέχθησαν ἀπὸ
 πασέων τῶν πολίων αἱ δυναστεύοντες πάντοθεν, κοινῶ
 δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι ἐδέθησαν
 ὑπ' αὐτοῦ. Μιλιτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον πεν-
 τακοσίους βόσκων ἐπικούρους καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ

- 40 Θρηίκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἠγησιπύλην. οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν Χερσονήσον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων προηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτι (πρὸ) τούτων Σκύθας ἐκφεύγει· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἔφευγε [Χερσονήσον], ἐπὶ δὲ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Δόλοργοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον
- 41 ἐγεγύονε τῶν τότε μιν κατεχόντων, τότε δὲ πυκνυνόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων ἀπέπλεε εἰς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὁρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος, ἐπλεῖ διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσονήσον καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτοὺς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσαρσι τῶν νεῶν καταφεύγει εἰς Τυβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατέλιν διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἐν τῇ τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρὸς ἀλλ' ἐξ ἄλλης. καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἴλον οἱ Φοίνικες καὶ μιν πυκνόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδεω παῖς ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσθαι, ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἰωσὶ πεῖθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδὴν ἀποπλέειν εἰς τὴν ἑωυτῶν. Δαρεὺς δέ, ὥς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε καὶ Περσίδα

γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέ-
ται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν 42
ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρου Ἴωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους· Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος μεταπεμφάμενος
ἀγγέλους ἐκ τῶν πολλῶν συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς
Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν καὶ μὴ
ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε
ποιέειν καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας,
τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια, κατὰ
δὴ τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἱ κατὰ
χώρην διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ
ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ὥς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφρένεος· ἐτά-
χθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταῦτά τε καὶ πρότερον εἶχον.
καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν 43
ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος Μαρ-
δόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν
πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγύμενος, πολλὸν δὲ
νευτικόν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς
βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστην. ἄγων δὲ
τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπέιτε ἐγένετο ἐν τῇ
Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῇσι
ἑλλήσι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες
ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην
ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον
θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων Περσέων
τοῖσι ἐπὶ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι ὥς χρὸν εἶη
δημοκρατέεσθαι Πέρσας) τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώ-
νων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατ-

ἴστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας ἠπείγετο ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χοῆμα πολλὸν νεῶν
 συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες τὴν
 νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης
 41 ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. αὐτὰι μὲν
 ὦν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου, ἅτερ ἐν νόφ' ἔχον-
 τες ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται καταστρέφασθαι τῶν
 Ἑλληνίδων πολιῶν, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους
 οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ
 τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλοις
 προσεκτίσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάν-
 σφι ἦν ἤδη ὑποχείρια γερονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου δια-
 βαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἠπειρον ἐκομίζοντο μέγαν
 Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμώμενοι τὸν Ἄθων περι-
 βαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορέης ἄνεμος μέγαν
 τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περιέσπε πληθύνει πολλὰ
 τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὸ
 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριωδестаτὴν
 εἰσότης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ
 ἐπιστέατο κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει· ὁ μὲν
 46 δὴ κεντικὸς στρατὸς οὕτω ἐπρησσε, Μαρκονίῳ δὲ καὶ
 τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίᾳ νυκτὸς Βρύ-
 γοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφῶν πολλοὺς φονεύουσι
 οἱ Βρύγοι, Μαρκόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι. οὐ μὲν
 οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ
 δὴ πρότερον ἀπανεστὴ ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρκ-
 δόνιος πρὶν ἢ σφῶας ὑποχείριους ἐποίησατο. τούτων

μέντοι καταστρεψάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε
 τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βούρους καὶ τῷ
 ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος
 αἰσχροῦς ἀγωνισάμενος ἀπαλλέχθη ἐς τὴν Ἀσίην· (δευ- 46
 τέρω δὲ ἐτεῖ τούτων ὁ Δαρεῖος πρῶτα μὲν Θασίους
 διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἀπόστασιν
 μηχανώατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευε σφεας τὸ τεῖχος
 περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ
 δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκ-
 ηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων ἐχρέωντο
 τοῖσι χρήμασι νέας τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος
 ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδοδος σφι ἐγί-
 νετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν
 γε τῶν ἐκ Σκαπτῆς Ὑλῆς τῶν χρυσέων μετάλλων τὸ
 ἐπίπαιον ὀγδώκοντα τάλαντα προσήιε, ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε
 τὸ ἐπίπαιον Θασίοισι ἰούσι καρπῶν ἀτελέσι προσήιε ἀπὸ
 τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἐκάστου διη-
 κόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσήλθε, τριηκόσια.
 εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα, καὶ μακρῷ ἦν 47
 αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεύρον οἱ μετὰ
 Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ
 Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὖνομα ἔσχε. τὰ δὲ
 μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἐστὶ τῆς Θάσου μεταξὺ
 Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον
 δὲ Σαμοθρηίκης, ὅρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητῇσι.
 τοῦτο μὲν νῦν ἐστὶ τοιοῦτο, οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ 48
 κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον καὶ τὰς
 νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀβδηρα.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλή-

νων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμείν ἐωντῶ ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλῆϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωντοῦ θασμοφύρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων
 49 νέας τε μακράς καὶ ἱππεγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. οὗτοι τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι ἡμουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῖσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα ἰδέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες τε ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινῆτας δεδωκέναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται, καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντες τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγόρεον [τῶν] Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόν-
 50 τες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδew, βασιλεὺς ἔων Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἰγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ ἐγίνοντο αὐτῷ ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μέλιστα, ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινητέων· ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα, ὅπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γάρ ἂν μιν τῷ ἐτέρῳ βασιλῆϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημοκρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελευνόμενος ἐν τῆς Αἰγίνης εἶρετο τὸν Κριὸν ὅ τι οἱ εἴη τὸ οὖνομα· ὁ δὲ οἱ τὸ ἐὼν ἔφρασε. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν

ἔφη· Ἦδη νῦν καταχαλκοῦ, ὦ κριέ, τὰ κέρα, ὥς συν-
οισόμενος μεγάλην κακῶ.

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων 51
 Δημάργτος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἔων
 βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑπο-
 δεεστέρης, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης (ἀπὸ γὰρ
 τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι), κατὰ πρεσβυγενεὴν δὲ κως τε-
 τίμηται μᾶλλον ἢ Εὐρουσθέneos. Λακεδαιμόνιοι γὰρ 52
 ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδη-
 μον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βα-
 σιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν
 ἐκτέεται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ
 χρόνον οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναικα, τῇ
 οὖνομα εἶναι Ἀργεῖην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι
 εἶναι Ἀντισίωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερασίου τοῦ
 Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδάμτα δὲ
 τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα νοῦσφ' τελευτῶν. Λακεδαι-
 μονίους δὲ τοὺς τότε ἔοντας βουλευσάμενοι κατὰ νόμον
 βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ
 ὦν δὴ σφέας ἔχειν δοκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοῖον
 καὶ ἴσων ἔντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ
 πρὸ τούτου, ἐπειρωτῶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ αὐ-
 τὴν φάναι διαγινώσκειν· εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα
 λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ κως ἀμφοτέροι γε-
 νοιάτο βασιλέες. τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν,
 ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Δελφοὺς ἐπειρησόμενους ὅ-
 τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν
 σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμῶν
 δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά
 σφι ἀνελεῖν, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν

ἦσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέ-
σθαι ἄνδρα Μεσσήριον τῷ οὐνομα εἶναι Πανίτην·
ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαι-
μονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν πα-
δίων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ ταῦτα
φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ
δίξηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν, ἦν δὲ πλανᾶται καὶ
ἐκείνη ἐναλλάξ ποιεῦσα, δῆλόν σφι ἔσσεσθαι ὡς οὐδὲ
ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε, ἐπ' ἄλλην τε τραπέσθαι σφέας
ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας κατὰ τὰς τοῦ Με-
σηρίου ὑποθήκας φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστο-
δήμου παίδων λαβεῖν κατὰ ταῦτα τιμῶσαν τὸν πρό-
τερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἰν-
κεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον
πρὸς τῆς γειναμένης ὡς ἔον πρότερον τρέφειν ἐν τῷ
δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα, τῷ δὲ
[νεωτέρῳ] Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας αὐτοὺς τε
ἀδελφεοὺς ἔδοντας λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα
χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενο-
53 μένους ὡσαύτως διατελέειν. ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι
λέγουσι μόνον Ἑλλήνων, τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα
ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω, τούτους [γὰρ δὴ] τοὺς Λα-
ριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης, τοῦ
θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγόμενους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων
καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες· ἥδη γὰρ τημι-
καῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ μέχρι Περ-
σέος ταῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι
οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐδεμίᾳ πατρὸς θνητοῦ,
ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρυῶν· ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρῶ-
μένῳ μέχρι Περσέος ὀρθῶς εἰρηταί μοι· ἀπὸ δὲ Δανάης

τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐ-
 τῶν φαινοίατο ἂν ἔοντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες
 Αἰγυπτιοὶ ἰθαγενεές. ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνες λέ- 54
 γουσι γεγενεηλόγηται, ὥς δὲ ὁ παρὰ Περσέων λόγος
 λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεύς, ἔων Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἑλ-
 λην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου
 γε πατέρας ὁμολογούντας κατ' οἰκηιότητα Περσέϊ οὐ-
 δέν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰ-
 γυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω· 55
 ὅ τι δέ, ἔοντες Αἰγυπτιοὶ, καὶ ὅ τι ἀποδεξάμενοι ἔλα-
 βον τὰς Δωριέων βασιλείας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν
 εἴρηται, εἴσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο,
 τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γερεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δε- 56
 δώκασιν· ἱρωσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος καὶ Διὸς
 οὐρανίου, καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται
 χώραν, τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυ-
 τήν, εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄρει ἐνέχεσθαι· στρατευ-
 ομένων δὲ πρώτους εἶναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ
 ἑπαιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυ-
 λάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἑξο-
 δίῃσι ὁκόσοισι ἂν ὧν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θναμένων ἅπαν-
 των τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας.
 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια, τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ 57
 τάδε σφι δέδοται· ἣν θυσίην τις δημοτελὴς ποιήηται,
 πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ
 τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρω
 τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρ-
 χίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων τὰ δέρματα. νεο-
 μηνίας δὲ [ἀνὰ] πάσας καὶ ἐβδόμας ἵσταμένου τοῦ μη-

νὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱερῶν τέλειον ἑκατέρω
 ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέδιμνον ἀλφίτων καὶ οἶνον τεύχου-
 την Λακωνικὴν, καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας
 ἐξαιρέτους· καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τοῦτοισι προ-
 κείσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν καὶ Πυθίων
 αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἳ δὲ Πύθιοι εἰσι θεοπρόποι
 ἐς Δελφούς, σιτεύμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημοσία
 μὴ ἐλθούσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀπο-
 πέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοῖνικας
 ἑκατέρω καὶ οἶνου κοτύλην, παρεούσι δὲ διπλήσια πάντα
 δίδοσθαι· ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέν-
 τας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας
 τούτους φυλάσσειν, συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους·
 δικάζειν δὲ μούρους τοὺς βασιλέας τοσάδε μοῦνα· πα-
 τρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἢ
 αἷ περ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὁδῶν δημοσίων
 πέρι· καὶ ἢν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων
 ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρὶζειν βουλευούσι τοῖσι γέ-
 ρουσι, εἰούσι θυῶν δέουσι τριήκοντα. ἢν δὲ μὴ ἐλθῶσι,
 τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ
 τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην
 58 δὲ τὴν ἑωυτῶν. ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδο-
 ται ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῦ Σπαρτιητέων, ἀποθανούσι δὲ
 τὰδε· ἱππῆες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονός κατὰ πᾶσαν
 τὴν Λακωνικὴν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιου-
 σαι λέβητα κροτέουσι. ἐπεὶ δὲ τὸν τοῦτο γένηται τοιοῦτο,
 ἀνάγκη εἴς οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμαίνε-
 σθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο
 ζημίαι μεγάλαι ἐπιτίεσθαι. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
 κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὧντός καὶ τοῖσι

βαρβάροις τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὶ γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαιμόνος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος εἶναι· τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλώτων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὶ συλλεχθῶσι εἰς τὸν πόλεμον πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλῆτω, φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὲ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὶ δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερῶν οὐκ ἴσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. συμφέρονται δὲ 59 ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσησι· ἐπεὶ ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσησι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετιεῖ τῇσι πόλεσι πάσῃσι, συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοις Λακεδαιμόνιοι· 60 οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ ἀνλήται καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατριῶς τέχνας, καὶ ἀνλητῆς τε ἀνλητέῳ γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρου καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφανίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

ΤΟΤΕ δὲ τὸν Κλεομένεα ἔοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ 61 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον ὁ Δημόκριτος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος ὥς φθόνῳ

καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγύπτου ἐβούλετο τὸν Δημάρχου παῦσαι τῆς βασιλείης διὰ πρῆγμα τοιάνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμενος Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναίκας δύο παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ οὐ γὰρ συνεγενώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἷτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ. τῷ προσέκετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τοῦτο τῷ ἀνδρὶ ἐτόγγανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακρῶ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν, καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐκ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρας καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὠρῶσα τοὺς γονεῖς συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστο μαθούσα ἐπιφράζεται τοιάδε· ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱερὸν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ Θωράπῃ καλομένῃ, ὑπερθε τοῦ Φοιβίου ἱεροῦ· ὅπως δὲ ἐνεύκκει ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷγαλμα ἴστα καὶ ἐλίσσεται τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπειρέσθαι μιν ὅ τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φράσαι ὡς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεύσαι οἱ δέξαι, τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρησθαι γὰρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ἐπιδέξαι. ὠρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δέξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἶπαι ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμον ὥρην

ἰπικομένην Ἀγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνίξε ἄρα τῆς γυναι- 62
 κὸς ταύτης ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιαύδε· αὐτὸς τε τῷ
 ἑταίρῳ, τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δωτίην δώ-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἐν, τὸ ἂν αὐτὸς ἐκείνος ἔλη-
 ται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὥσαύτως τὴν
 ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί,
 ὁρέων ἑοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα·
 ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ αὐτὸς τε ὁ
 Ἀρίστων ἐδωκε τοῦτο, ὅ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κει-
 μηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην
 ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταί-
 ρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τοῦ-
 του μούνου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος
 μέντοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπει-
 ἀπάγεσθαι. οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα 63
 ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμπάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ
 ἐλάσσονι καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ
 αὐτῇ τίκει τοῦτον δὴ τὸν Δημόρητον. καὶ τίς οἱ τῶν
 οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγ-
 γέλλει ὥς οἱ παῖς γέρονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρό-
 νον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα καὶ ἐπὶ δακτύλων συμ-
 βαλόμενος τοὺς μῆνας εἶπε ἀπομόσας· Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.
 τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι, πρῆγμα μέντοι οὐδὲν
 ἐποιήσαντο τὸ παραντίκα· ὁ δὲ παῖς ἠῤῥετο, καὶ τῷ
 Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δη-
 μόρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμιζε εἶναι. Δημόρητον
 δὲ οὐνομα ἔθετο αὐτῷ διὰ τόδε· πρότερον τούτων παν-
 δημί Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὥς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γενο-

μένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο
 64 μὲν οἱ τὸ οὖνομα Δημάρετος ἐτέθη. χρόνου δὲ προ-
 όντος Ἀρίστων μὲν ἐπέθανε, Δημάρετος δὲ ἔσχε τὴν
 βασιληίην. ἔδρε δέ, ὡς οἶκε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα
 καταπαῦσαι Δημάρετον τῆς βασιληίης, δι' ἧς Κλεομένης
 διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ὁ Δημάρετος ἀπαρ-
 γῶν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ'
 Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος·
 65 ὁρμηθεὶς ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης συντίθεται
 Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἁγίος, ἐόντι οἰκίῃς τῆς
 αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βα-
 σιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ
 Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς
 διὰ πρῆγμα τοιούδε· ἄρμους αὐτοῦ Λευτυχίδεω Πέρκα-
 λον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρένου θυγατέρα ὁ Δη-
 μάρετος ἐπιβουλεύσας ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου.
 φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὰ ἡ ἐς τὸν Δη-
 μάρετον ἐγγόνεε, τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυ-
 μίης ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτῳ, φᾶς αὐτὸν
 οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα
 παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατομοσίην ἐδίωκε ἀνα-
 σῶζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε ὅτε οἱ
 ἐξηγγεῖλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλό-
 μενος τοὺς μῆνας ἀπόμωσε, φᾶς οὐκ ἑωυτοῦ μιν εἶναι.
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ θήματος ὁ Λευτυχίδης
 ἀπέφαινε τὸν Δημάρετον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα
 οὔτε ἰκνεομένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους
 μάρτυρας παρεχόμενος κείνους οἳ τότε ἐτύγχανον πά-
 ρεδροὶ τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.

τέλος δὲ ἐόντων περὶ αὐτῶν νεικέων ἔδοξε Σπαρτιῇ- 66
 τῇσι ἐπειρέσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι εἰ Ἀρί-
 στωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρετος. ἀνοίστου δὲ γενομένου
 ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένης ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα
 προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντον,
 ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέριστον, ὃ δὲ Κό-
 βων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης
 ἐβούλετο λέγεσθαι λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη ἐπειρω-
 τώντων τῶν θεοπρόπων ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι
 Δημάρετον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα
 ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ
 Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν 67
 δὴ Δημάρετου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιληΐας οὕτω
 ἐγένετο, ἔφευγε δὲ Δημάρετος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους
 ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληΐας τὴν κατάπαυ-
 σιν ὁ Δημάρετος ἦρχε αἰρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ
 γυμνοπαιδίαί, θεωμένου δὲ τοῦ Δημάρετου ὁ Δευ-
 τυχίδης, γεροντῶς ἤδη [αὐτὸς] βασιλεὺς αὐτ' ἐκείνου,
 πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλῳτι τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα
 τὸν Δημάρετον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασι-
 λεύειν. ὃ δὲ ἀλγήσας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε φᾶς αὐτὸς
 μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρησθαι, κεύνον δὲ οὐ, τὴν
 μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ
 μυρῆς κακότητος ἢ μυρῆς εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ
 εἰπας καὶ κατακαλυψάμενος ἦγε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ
 ἑωυτοῦ οἰκία, αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυσε τῷ
 Διὶ βοῦν, θύσας δὲ τὴν μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένη δὲ 68
 τῇ μητρὶ ἐσθλὴς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων κατι-
 κέτευε, λέγων τοιάδε· ὦ μητερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων
 καταπτόμενος ἱκετεύω καὶ τοῦ ἐρχείου Διὸς τοῦδε

φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μευ ἔστι πατήρ ὁρθῶ
 λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γάρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων
 κυεύουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἐλθεῖν παρὰ
 Ἀρίστωνα, οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες
 φασί σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφοροβόν
 καὶ ἐμὲ ἐκείνου εἶναι παῖδα. ἐγὼ σε ὦν μετέρχομαι
 τῶν θεῶν εἰπεῖν τῶληθές· οὔτε γάρ, εἴ περ πεποιήκας
 τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποιήκας, μετὰ πολλέων
 δέ· ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὥς Ἀρίστωνι σπέρμα
 69 τέρας γυναικας. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε, ἡ δὲ ἀμεί-
 βετο τοισίδε· Ὡ παῖ, ἐπεῖτε με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν
 τὴν ἀληθείην, πᾶν ἐς σὲ κατειρήσεται τῶληθές. ὥς
 με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς
 πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι, συν-
 ευνηθὲν δὲ τοὺς στεφάνους τοὺς εἶχε ἐμοὶ περιετίθεε.
 καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὥς
 δέ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἴη ὃ μοι
 δοῦς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκείνου· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο·
 ἐγὼ δὲ κατομνύμην, φασμένη αὐτὸν οὐ ποιεῖν καλῶς
 ἀπαρνεύμενον· ὀλίγω γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ
 συνευνηθέντα δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρῶν δὲ
 με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων ἔμαθε ὥς θεῶν εἴη τὸ
 προῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἐόντες
 ἐκ τοῦ ἥρωίου τοῦ παρὰ τῇσι θυρήσι τῇσι ἀδελείῃσι
 ἰδρυμένου, τὸ καλέουσι Ἀστροβάκου, τοῦτο δὲ οἱ μάν-
 τεις τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. οὕτω,
 ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν, ὅσον τι καὶ βούλειαι πυθέσθαι. ἡ
 γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καὶ τοι πατήρ ἔστι
 Ἀστροβάκος ὁ ἥρωος ἢ Ἀρίστων· ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ

ταύτῃ ἀναιρέομαι. τῇ δὲ σευ μάλιστα κατάπτονται οἱ ἑχθροί, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλθης γεγεννημένος, πολλῶν ἀκονούτων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶναι (τὸν χρόνον γάρ, [τοὺς δέκα μῆνας], οὐδέκω ἐξήκειν) ἀλδραίῃ τῶν τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέφριψε τὸ ἔπος. τίκτονσι γάρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ὠκήσας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιν αἱ γυναῖκες παῖδας. ἡ το μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε, ὁ δὲ πυνθόμενός τε τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπόδια λαβὼν ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν, τῷ λόγῳ φᾶς ὡς εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπηθέντες Δημάροτον δρησμῷ ἐπιχειροῦν ἐδίωκον. καὶ κως ἔφθῃ εἰς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάροτος ἐκ τῆς Ἥλιδος. ἐπιδιαιβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τε ἔπτοντο καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιροῦνται. μετὰ δέ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Λαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλῶσι καὶ γῆν τε καὶ πόλιας ἔδωκε. οὕτω ἐπῆκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάροτος καὶ τοιαύτῃ χρησόμενος τύχῃ, ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἐργοῖσί τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρόπῳ προσέβαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

- 71 *Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρκος Δημαρήτου καταπα-*
σθέντος διεδέξατο τὴν βασιληίην, καὶ οἱ γίνεται παῖς
Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιῶτες
ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον.
Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξίδημον γαμέει δευτέρην
γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου [μὲν] ἀδελφεῖν.
Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα, ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ, τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξί-
- 72 *δήμου γαμέει δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ*
Λευτυχίδης κατηγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε
τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι
ἐς Θεσσαλίην, παρεὼν δὲ οἱ πάντα ὑποχείρια ποιήσα-
σθαι ἐδωροδόκησε ἀργυρίου πολλόν. ἐπ' αὐτοφώρῳ
δὲ ἁλοῦς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
ρίδι πλήρῃ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ὑπὸ δικαστή-
ριον ὑπαχθεὶς, καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ
- 73 *ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ*
ἔγένετο χρόνῳ ὕστερον· τότε δὲ ὥς τῷ Κλεομένει
ᾧδῶθη τὸ ἐς τὸν Δημάρχον πρῆγμα, αὐτίκα παρα-
λαβὼν Λευτυχίδεα ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινα
σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ
οὔτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων
ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίευν ἐτι ἀντιβαίνειν, ἐκαῖνοί τε ἐπι-
λεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστον ἀξίους
καὶ πλούτῳ καὶ γένει ἦγον, καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ
Κριὸν τε τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστο-
κράτες, οἱ περ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαρόντες δὲ
σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν παραθήκην κατατίθενται ἐς
τοὺς ἐχθίστους Αἰγινῆται Ἀθηναίους.

Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεομένεια ἐπείστων γενόμενον 74
κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρτητον δαῖμα ἔλαβε Σπαρτιη-
τέων καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεύτεν δὲ ἀπικό-
μενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα ἐπρήσσε πράγματα,
συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε
ὄρκους προσάγων σφι ἥ μὲν ἔψεσθαι σφεας αὐτῷ τῇ
ἂν ἐξηγήνται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νάνακριν πόλιν πρό-
θυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων
ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
ται εἶναι τῶν Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ
ἔστι τοιούδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης
στάζει ἐς ἄγκος, τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιθέει
κύκλος. ἡ δὲ Νάνακρίς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
ἰοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. μαθόντες τῷ
δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεια ταῦτα πρήσσοντα κατήγον
αὐτὸν δεισάντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι [ἐς Σπάρτην] τοῖσι
καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ [αὐτὸν] ἀντίκα
ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργό-
τερον· ὅπως γὰρ τεῶ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέκραυε
ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιέοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα
καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ·
ὁ δὲ δεθείς τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων
αἰτέει μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα [τοῦ
φύλακου] διδόναι ἀπείλειε τά μιν λυθείς ποιήσει, ἐς ὃ
δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἰλώ-
των) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν
τὸν σιδήρον ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτὸν λωβώ-
μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προ-
έβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν
μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπάρας, ἐς ὃ ἐς τὴν

γαστέρα ἀπίκετο καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε
 τρόπῳ τοιούτῳ, ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων,
 ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρετον [γενό-
 μενα] λέγειν, ὥς δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευ-
 σίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν, ὥς δὲ
 Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς
 καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε καὶ
 76 αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. Κλεομένης
 γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρήσθη Ἄργος αἰρή-
 σειν. ἐπεῖτε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν
 Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίδος λίμνης
 (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν
 ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργει, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη
 τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλεῖσθαι), ἀπικόμενος
 ὧν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο
 αὐτῷ. καὶ οὐ γὰρ ἐκαλλιέρεε οὐδαμῶς διαβαίνειν μιν,
 ἔγκασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς
 πολιήτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς χαιρήσειν. μετὰ
 δὲ [ταῦτα] ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς
 Θυρέην, σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον πλοίοισι
 σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιρυνθίην χώραν καὶ Ναυπλίην.
 77 Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθειον πυνθανόμενοι ταῦτα ἐπὶ θαλάσσαν.
 ὥς δὲ ἀρχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν
 τούτῳ τῷ κέεται Σήπεια οὖνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα
 ἀπολιπόντες ἴκοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐν-
 θαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην
 οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ
 δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ
 ἐπίκουρα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοις
 λέγον ὧδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενά νικήσασα
 Ἐξέλῃσιν καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἔρηται,
 Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
 Ὡς ποτὲ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων·
 Δεινὸς ὕφης τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεύς.
 ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
 παρείχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κῆρυκι τῶν
 πολεμίων χρᾶσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίησεν τοιόνδε·
 ὅπως ὁ Σπαρτιήτης κῆρυξ προσημαίνει τι Λακεδαιμο-
 νίοισι, ἐποίησεν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῶντ' αὐτοῦ. μαθὼν 78
 δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ
 σφέτερος κῆρυξ σημήνει, παραγγέλλει σφι, ὅταν ση-
 μήνη ὁ κῆρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας
 τὰ ὅπλα χωρεῖν ἐς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο
 ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιευ-
 μένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο,
 καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῖ-
 νας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζόμενοι 79
 ἐφύλασσον. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίησε τοιόνδε·
 ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυκνανόμενος τούτων ἐξ-
 ἐκάλεε πέμπων κῆρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων
 τοὺς ἐν τῷ ἱσθμῷ ἀπεργμένους, ἐξεκάλεε δὲ φᾶς αὐτῶν
 ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δέ ἐστι Πελοποννησίοισι δύο
 μυρία τεταγμένα κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν.
 κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων ὥς ἐκάστους
 ἐκαλεούμενος ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα δέ κως γινό-
 μενα ἐλελήθει τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε
 γὰρ πυκνοῦ εόντος τοῦ ἄλσεος οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς
 ἐκτὸς ὅ τι ἔπραττον, πρὶν γε δὴ αὐτῶν τις ἀναβὰς
 ἐπὶ δένδρος κατείδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ὦν δὴ ἔτι

- 80 καλεόμενοι ἐξήρισαν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλωτῶν περιφέρειν ὕλην τὸ ἄλσος, τῶν δὲ πειθομένων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη ἐπύρετο τῶν τινα αὐτομόλων τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ ὥς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα εἶπε· Ὡς Ἄπολλον χρηστήριε, ἣ μεγάλως με ἠπάτηκας φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρη-
- 81 στηρίον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστέας ἦγε ἐς τὸ Ἡραϊον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱεὺς ἀπηγόρευε, φῶς οὐκ ὅσιον εἶναι ξένῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱερεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι καὶ αὐτὸς ἐθύσε· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπῆγε ἐς τὴν
- 82 Σπάρτην. νοστήσαντα δέ μιν ὑπήγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοῦς ἐφόρους, φάμενοί μιν θωροδοκῆσαντα οὐκ εἶναι τὸ Ἄργος, παρεὼν εὐπετέως μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, ἐπεῖτε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱερὸν εἴλετο, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν τοῦ θεοῦ χρησμόν· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεῖσθαι χρήσῃται καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδίδοι εἴτε οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε· καλλιερυνμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθῶν φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι, μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκείην, ὅτι οὐκ αἰσέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰσέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν, ἐκ τῶν στηθῶν δὲ λάμψαντος πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα λέγων πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

"Αργος δὲ ἀνδρῶν ἐξηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι 83
αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντες τε καὶ
διέποντες, ἐς δ' ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες.
ἔπειτ' ἄσπετος οὗτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς τὸ
"Αργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον
Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄσπετος ἐς ἀλλήλους,
ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
δρος, γένος ἑὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τού-
του δὴ πόλεμος σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς δ' ἡ
μόρις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μα- 84
νέντα ἀπολέσθαι κακῶς, αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι
δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου
μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεῖτε σφι Λα-
ρκεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι
μιν τίσασθαι, πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε
ποιέεσθαι καὶ συντίθεσθαι ὡς χρὸν εἴη αὐτοὺς μὲν
τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μη-
δικὴν ἐσβάλλειν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιῆτας κελεύειν
ἐξ Ἐφέσου ὁρμωμένους ἀναβαίνειν καὶ ἔπειτα ἐς τῶν τῶν
ἰππευτῶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι ἡκόντων τῶν Σκυθῶν
ἐπὶ ταῦτα ὁμιλέειν σφι μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον
τοῦ ἰκνεομένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν·
ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἐκ τε
τόσου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὶ ζωρότερον βούλονται
πιεῖν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρτιῆται τὰ
περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην
ὁ Κλεομένης Δημαρότῳ ἐκτίσαι.

85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος ὥς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβασσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι δμῆρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἐγνώσαν περιυβρίσθαι Αἰγινῆτας ὑπὸ Λευτυχίδεω, καὶ μιν κατεκρίναν ἐκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἶγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινῆτῶν τὸν Λευτυχίδα εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρόπεος, ἔων ἐν Σπάρτῃ ἀνὴρ δόκιμος· Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγινῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἐγνώσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μὴ τι ὑμῖν, ἣν ταῦτα προήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς, ὁμολογῆ δὲ ἐχρήσαντο τοιγδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας ἀποδοῦναι Αἰγινῆταισι τοὺς ἄνδρας. ὥς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐβόη τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παραθήμην, οἱ δ' Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλχον οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἔοντας βασιλέας παραθέσθαι καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι· οὐ φαιμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων ἐλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· Ὡς Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποιεέτε ὅσια καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων· ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνεύχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμόνῳ κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμῶ Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα φαρμὴν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα καὶ δὴ καὶ

ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης περὶ πάντων ὅσοι τὴν
 Λυκεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνευεχῆ-
 ναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν, ἄνδρα
 Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν
 ἐς λόγους, προῖσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος,
 ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπο-
 λεῦσαι. ὥς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσιν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα,
 ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος
 πολλός, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός
 ἐστι αἰεὶ κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλῶς
 ἰδρυμένη, καὶ διότι χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἐστι
 ὄραν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγόμενῳ καὶ βουλευο-
 μένῳ ἔδοξε μοι τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίας ἔξαργυ-
 ρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ, εἰ ἐξεπισταμένῳ ὧς μοι
 κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρή-
 ματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὅς δ'
 ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτήῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ μὲν δὴ β
 ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξείνος τσαῦτα ἔλεξε, Γλαῦκος δὲ
 ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου
 δὲ πολλοῦ διεληθόντος ἦλθον ἐς Σπάρτην τοῦτου τοῦ
 παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἐλθόντες δὲ ἐς
 λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα ἀπ-
 αῖτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέτο ἀντυποκρινόμενος
 τοιάδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα οὔτε με περιφέρει
 οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαί τε
 ἀναμνησθεῖς ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλα-
 βον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον,
 νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὦν
 ὑμῶν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ
 τούδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι ἀπ- γ

αλλάσσουντο ὥς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὄρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοιοῦτοι τοῖσι ἔπεσι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδεΐδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω ὄρκῳ νικῆσαι καὶ χρήματα λήσασθαι.

Ὅμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.

Ἄλλ' ὄρκου πάς ἐστίν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες

οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰς ὃ κε πᾶσαν

συμμάσφας ὁλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.

Ἄνδρός δ' εὐόρκον γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραίτετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ζηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἐφη τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι.

- 8 Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφόμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους ἀποδοιδῶσφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὃ Ἀθηναῖοι, ὁρμήθη λέγεσθαι εἰς ὑμέας, εἰρήσεται· Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονον ἔστι οὐδὲν οὐτ' ἰστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου, ἐκτέτριπται τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ
- 87 οὕτω ἐσήκουνον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο· οἱ δὲ Αἰγυνηταί, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας τῶν εἰς Ἀθηναίους ὕβρισαν Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιούντες ἀδικέσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντητηρὶς ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὧν τὴν θεωρίδα νέα

εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων, λαβόντες
 δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα 88
 πρὸς Αἰγινήτων οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν
 μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος
 Κνωϊθοῦ καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος
 μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἑαυτοῦ ἐξ-
 ἔλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χειρήσει καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡμετέραν δεήσει βοηθέοντας.
 μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει μὲν κατὰ συνεθήκατο Ἀθη-
 ναίοισι ὁ Νικόδρομος τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν,
 Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον 89
 εἶδουσαι νέες σφι ἄξιόμαχοι τῇσι Αἰγινήτων συμβαλεῖν.
 ἐν ᾧ ὡν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαι οφίσι νέας, ἐν
 τούτῳ διεφθάρη τὰ πράγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν
 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-
 ναίοισι διδοῦσι δεόμενοις εἰκοσι νέας, διδοῦσι δὲ
 πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτήνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ
 οὐκ ἔξῃν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι 90
 καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδόμημοντα νέας τὰς
 ἑκάστας, ἐπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίνα καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ
 μὴ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δέ, ὥς οἱ Ἀθηναῖοι 91
 ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκ-
 διδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
 Αἰγινήτων εἶποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι
 ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ ὁρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ
 ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον
 ἐγίνετο, Αἰγινήτων δὲ οἱ παχέες ἐπαναστάntος τοῦ 91
 δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ ἐπεκράτησαν, καὶ ἐπειτὰ

σφείας χειρωσάμενοι ἐξήγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτων
 δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἶοί τε
 ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες
 πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεον γενέσθαι τὴν
 θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγράφοντες
 ἐξήγον ὡς ἀπολέοντες, εἰς δέ τις τούτων ἐκφυγὼν τὸ
 δεσμὸν καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Διμήτρος θεομο-
 φόρου, ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο. οἱ
 δὲ ἐπέειπε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἶοί τε ἀπέλκοντες ἐγί-
 νοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω, χεῖρες
 92 δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. ταῦτα
 μὲν νυν σφείας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο, Ἀθη-
 ναίοισι δὲ ἤκουσι ἐνανμάχισαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα,
 ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς
 [τοὺς] καὶ πρότερον, Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν
 οὐκέτι βοηθεύουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνέγκη
 λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα
 χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι· συναπέβησαν
 δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ
 ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ξημὴ χίλια
 τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυῶνιοι μὲν
 νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι ὡμολόγησαν ἑκατὸν τάλαντα
 ἐκτίσαντες ἀξήμιοι εἶναι, Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώ-
 σκοντο ἡσάν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομέ-
 νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐτι ἐβόη-
 θεε, ἐθέλονταί δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς
 [ἀνὴρ ᾧ οὐνομα] Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκίνας
 τούτων οἱ πλεῖντες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτε-
 λεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρα-
 τηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίην ἐπασκείων τρεῖς μὲν

ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρ-
του Σωφάνεος τοῦ Δεκελῆος ἀποθνήσκει. Αἰγινῆ- 93
ται δὲ ἑοῦσι ἀτάκτοις Ἀθηναίοις συμβαλόντες τῇσι
νῆυσὶ ἐνίκησαν καὶ σφεων νέας τέσσαρας αὐτοῖσι ἂν-
δράσι εἶλον. 4 21 1970

Ἀθηναίοις μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγι-
νῆτας, ὃ δὲ Πέρσης τὸ ἑωυτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμινῆ- 94
σκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνήσθαι μιν τῶν
Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ
διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δα-
ρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι
τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
Μαροδόνιον μὲν δὴ φλαύρως προήξαντα τῷ στόλῳ παρα-
λβεῖ τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας
ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Αὐτὴν τε,
ἔοντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφρένεα τὸν Ἀρταφρένεος
παῖδα, ἀδελφιθιῶν ἑωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε
ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν ἀνάγειν ἑωυτῷ 95 4 D-1
ἐς ὕψιν τὰ ἀνδράποδα, ὥς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ
ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς
Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδῖον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν
στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρα-
τοπεδευόμενοι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς
ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοις, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππα- 490
γιστοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑωυτοῦ
δασμοφόροις Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἔσβαλόμενοι δὲ τοὺς
ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες
ἐς τὰς νέας ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην.
ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἡπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ
τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηήκης, ἀλλ' ἐν Σάμῳ

ὁρμώμενοι παρὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλῆθος
 ἐποιεῦντο, ὥς μὲν ἔμοι δοκέειν, δεισάντες μάλιστα τὸν
 περίπλοον τοῦ Ἀθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι
 ταύτη τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν. πρὸς δὲ
 καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἄλυσαν
 96 ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσ-
 ἔμιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπείχον
 στρατεῦσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον
 οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ἐπὶ
 ἐμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατ-
 ἔλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὴν πόλιν.
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνέγοντο.
 97 ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Ἀήλιοι ἐκλιπόντες
 καὶ αὐτοὶ τὴν Ἀἴλον οἴχοντο φεύγοντες εἰς Τήνον.
 τῆς δὲ στρατιῆς καταπλευούσης ὁ Δαίτις προπλώσας οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ
 πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ᾗσαν
 οἱ Ἀήλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευέ σφι τάδε· ἄνδρες
 ἱεροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες
 κατ' ἐμεῦ; ἔγω γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω
 καὶ μοι ἐκ βασιλέος ὥδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο
 θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν
 χώρην μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἔπιτε
 ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα
 μὲν ἐπεκηρυκέυσατο τοῖσι Ἀηλείοις, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ
 τριηρόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησι.
 98 Δαίτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἐπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ
 τὴν Ἐρετρίαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ
 Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα Ἀήλιος
 ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον Ἀήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα

μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα, καὶ τοῦτο μὲν κού τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἐσεσθαι κακῶν ἔφαινε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεάς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμούντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶς κινηθῆναι Δῆλον τὸ πρὶν εἶδσαν ἀκίνητον. [καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένου περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον ἀκίνητόν περ εἶδσαν.

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρτοξέρξης μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες καλέοιεν.] οἱ δὲ 99 βάρβαροι ὡς ἀπήειραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους, ἐνθευτέν δὲ στρατιὴν τε παρελάμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδασαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιας ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας), ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρχεον τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριεῖς δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρα- 100 τὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέονσαν Ἀθηναίων ἐδείκθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους (τούς) κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδίων τὴν

χώραν, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἑρε-
 τριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο
 μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διαφασίας ιδέας. οἱ μὲν
 γὰρ αὐτῶν ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἔκρη-
 τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἰδία κέρδεα προσκεν-
 μενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευά-
 ζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὥς εἶχε Αἰσχίνης
 ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει
 τοῖσι ἤκουσι Ἀθηναίων πάντα τὰ παριόντα σφι πη-
 γματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν
 σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπώλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 101 ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται. καὶ οὗτοι
 μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς. οἱ
 δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἑρε-
 τρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγί-
 λια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἴπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὥς προσοι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρετρίες ἐπεξελθόντι
 μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν, εἰ κως
 δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι πέρι ἐμελε-
 ἐπέτε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ
 γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἐπιπτου ἐπὶ τῇ
 ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων. τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορ-
 βός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέω ἀνδρες
 τῶν ἀστῶν δόκιμοι προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ
 δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱερὰ συλῆ-
 σαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατα-
 κανθέντων ἱσῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραπο-
 102 δίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. χεραιωσάμενοι δὲ
 τὴν Ἑρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας ἔπλεον ἐς

τὴν Ἀττικὴν, κατέρρουτες τε πολλὸν καὶ δοκέοντες
 ταῦτά τοὺς Ἀθηναίους ποιήσκειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρε-
 τρίας ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ Μαραθῶν ἐπιτηδεότατον
 χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀρχοτάτω τῆς Ἐρε-
 τρίας, ἐς τοῦτό σφι κατηγγέτο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου.
 Ἀθηναῖοι δὲ ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθηον καὶ αὐτοὶ 103
 ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφας στρατηγοὶ δέκα,
 τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα
 τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισι-
 στράτου τὸν Ἰπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμ-
 πιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν
 τὴν νίκην ἀνελόμενον μιν τῶντο ἐξενείκασθαι τῷ ὁμο-
 μητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμ-
 πιάδι τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν παραδιδούτῃ Πεισι-
 στράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην παρὲς τούτῳ
 κατήλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ ὑπόσπονδος. καὶ μιν ἀνελό-
 μενον τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέλαβε
 ἐποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περι-
 εόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν
 κατὰ τὸ πρυτανήιον νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέ-
 θηται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἔσπετος, πέρην τῆς διὰ
 Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι
 τεθάρφαται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι.
 ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἡδὴ τῶντο τοῦτο Εὐαγό-
 ρεω Λάκωνος, πλέω δὲ τούτων οὐδαμῇ. ὁ μὲν δὲ
 πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν
 τημικαῦτα παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν
 τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν
 Ἀθήνῃσι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσο-
 νήσου Μιλτιάδεω Μιλτιάδῃ. (οὗτος δὲ ὧν τότε) ὁ 104

Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου (καὶ ἐκπεφυ-
γὼς διπλὸν θάνατον) ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν
γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰου-
βρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν
παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους καὶ
ἐπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ δοκέοντά τε εἶναι ἐν σω-
τηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθευτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι
καὶ ὑπὸ δικαστήριον [αὐτὸν] ἀγαρόντες ἐδίωξαν τυ-
ραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τού-
τους στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθείς
ὑπὸ τοῦ δήμου.)

- 105 (Καὶ πρῶτα μὲν ἔοντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρα-
τηγοὶ ἀποπέμπονσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην.
Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ
τοῦτο μελετῶντα.) τῷ δὴ, ὥς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιπ-
πίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον
ὄρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει. βώσαντα δὲ
τὸ σῆνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα Ἀθηναίοισι
κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, δι' ὃ τι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπι-
μελείην ποιεῦνται, ἔοντος εὐνόου Ἀθηναίοισι καὶ πολ-
λαχῇ γενομένου σφί ἤδη χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἔσο-
μένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι καταστάτων σφί εἰ-
ῆδη τῶν προηγημάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα ἰδού-
σαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ
ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείουσι καὶ λαμπάδι
106 ἱλάσκονται. (τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ
Φειδιππίδης οὗτος,) [ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα
φανῆναι,] δευτεραίος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν
Σπάρτῃ, ἐπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε·
Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμῶν δέονταί σφίσι βοή-

θῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι
 Ἑλλήσι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρ-
 βάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἑρετρίά τε ἡνδράποδισται καὶ
 πόλι λογίμῳ ἢ Ἑλλάς γέγρονε ἀσθενέστερη· ὃ μὲν δὴ
 σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοή-
 θεῖν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραντίχα
 ποιέειν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν
 γὰρ Ἰσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξ-
 ελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου.)
 οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον, τοῖσι δὲ βαρ- 107
 βάροισι κατηγέετο Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μα-
 ραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν [ἐν τῇ
 ὕπνῳ] τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἰππίας τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ
 συνευνηθῆναι. συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὄνείρου κατ-
 ελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν
 τελευτήσῃ ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος
 συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ
 ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν
 Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν, τοῦτο δὲ καταγα-
 μένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὄρμιζε οὗτος, ἐκ-
 βάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
 ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
 ἢ ὥς ἐώθεε· οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρῳ ἐόντι τῶν ὀδόντων
 οἱ πλεῦνες ἐσειόντο. τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων
 ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπιδόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον
 αὐτοῦ ἐποιέετο σπουδὴν πολλὴν ἔξυρρεῖν. ὥς δὲ οὐκ
 ἐφαίνεται οἱ ὀδῶν, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παρα-
 στάτας· Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ οὐδέ μιν δυνησό-
 μεθα ὑποχειρίην ποιήσεσθαι· ὁκόσον δὲ τί μοι μέρος
 μετῇν, ὁ ὀδὼν μετέχει. Ἰππίας μὲν δὴ ταύτῃ τὴν 108

ὕψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τε-
ταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βοηθῶντες.
Πλαταιέες πανδημί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφῶας
αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους
ὑπὲρ αὐτῶν [οἱ] Ἀθηναῖοι συκνοὺς ἤδη ἀναραι-
ρίατο. ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε
τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφῶας αὐτούς.
οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε. Ἡμεῖς μὲν ἐκ-
στέρω τε οἰκούμεν καὶ ὑμῖν τοιγάρ τις γίνοιτ' ἂν
ἐπικουρίῃ ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἑξανδρα-
ποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευόμεν
δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
χώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.
ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ κατὰ εὐνοίην
οὕτω τῶν Πλαταιέων ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους
ἔχειν πόρους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον, οἱ δὲ οὐκ
ἠπίσστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰσὰ ποιούντων τοῖσι δυνά-
δεκα θεοῖσι ἰκέται ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν
σφῶας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστράτευσαν
ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας. Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελ-
λόντων δὲ συνάπτειν μάχην Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον,
παρατυχόντες δὲ καὶ καταλλάξαντες ἐπιτρεψάντων ἀμ-
φοτέρων οὐρίσαν τὴν χώραν ἐπὶ τοισίδε, ἔαν Θηβαίους
Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν.
Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο, Ἀθη-
ναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί, ἐπιθέμενοι δὲ
ἐσσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς
οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὐρούς, τοὺτους

ὑπερβάντες τὸν Ἀσώπον αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θη-
 βαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιᾶς. ἔδοσαν μὲν
 δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ
 εἰρημένῳ, ἤκουον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.
 τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ-
 μαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβάλλειν (ὀλίγους γὰρ εἶναι
 στρατιῇ τῇ Μήδων σὺμβάλλειν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω
 κελευόντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ εὐίκα ἡ χεί-
 ρων τῶν γνωμένων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφι-
 δοφόρος ὁ τῷ κνᾶμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν
 (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψῃφον τὸν πολέμαρχον
 ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ τότε πολέμαρχος
 Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἔλθων Μιλτιάδης
 ἔλεγε τάδε· Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἢ καταδου-
 λῶσαι Ἀθῆνας ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λι-
 πέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον οἷα οὐδὲ Ἀρμό-
 διος τε καὶ Ἀριστογείτων [λείπουσι]. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ
 οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον,
 καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύνωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται τὰ
 πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῆι, ἦν δὲ περιγένηται
 αὕτη ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστὶ πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πο-
 λίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷα τέ ἐστὶ γενέ-
 σθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει τῶν προηγημάτων
 τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἐρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρα-
 τηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν
 κελευόντων συμβάλλειν, τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νυν μὴ
 συμβάλωμεν, ἔλπομαι τίνα στάσιν μεγάλην διασεῖσαι
 ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μηδίσαι·
 ἦν δὲ συμβάλωμεν πρῖν τι καὶ σάθρὸν Ἀθηναίων μετ-
 ἑξετέροισι ἐγγενέσθαι, θιῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ

εἶμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς
 σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἤρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη
 τῇ ἐμῇ προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις
 πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων
 τὴν συμβολὴν ἔλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγα-
 110 θῶν τὰ ἐναντία. ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσ-
 κτᾷται τὸν Καλλίμαχον προσγενομένης δὲ τοῦ πολε-
 μάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ
 οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὥς ἐκά-
 στου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανική τῆς ἡμέρας, Μιλτιάδῃ
 παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὕτως συμβολὴν ἐποιέετο.
 111 πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανική ἐγένετο, ὥς δὲ ἐς ἐκεῖνον
 περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε οἱ Ἀθηναῖοι ὡς
 συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέετο ὁ πολέ-
 μαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι
 Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν.
 ἡγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμύμεντο αἱ
 φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο,
 ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς, ἀπὸ ταύτης
 γὰρ σφι τῆς μάχης Ἀθηναίων θυσίας ἀναγόντων ἐς
 τὰς πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένης
 κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι
 λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ
 τάσσοντων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγίνετο
 τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ
 στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις
 ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ
 112 δὲ κέρας ἐκότερον ἔρρωτο πλήθει· ὥς δὲ σφι διετέ-
 τακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπεί-
 θησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους.

ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν
 ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρῶντες δρόμῳ ἐπιόντας παρ-
 εσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι
 ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρῶντες αὐτοὺς ὀλίγους,
 καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρ-
 χούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρ-
 βαροι κατεΐκαζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείτε ἄθροοι προσ-
 ἔμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγον. πρῶτοι
 μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς
 πολυμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθ' ἡτὰ τε
 Μηδικὴν ὀρῶντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθ' ἡμένους·
 τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων
 φόβος ἀκοῦσαι, μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρό-
 νος ἐρίνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου
 ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσῃ τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι
 ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ
 ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρας ἐκά-
 τερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ
 τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι
 δὲ τὸ μέσον ῥήξαι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρα [ἀμ-
 φότερα] ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι, φεύγουσι δὲ
 τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς δ' ἐπὶ τὴν θάλασ-
 σαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν
 νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος
 [Καλλιμάχος] διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός,
 ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Σησίλως ὁ Θρασύλειος·
 τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβό-
 μενος τῶν ἀφλάστων νεός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει
 πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὄν-
 μαστοί. ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ἔπειτα μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρυφῶν

τοιαῦδε Ἀθηναῖοι, τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανα-
 κρουσάμενοι καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νῆσου ἐν τῇ ἔλπον-
 τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλεον Σούνιον, βου-
 λόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ.
 αἰτίην δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμεωνιδέων μηχανῆς
 αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους
 τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα εἶοσι ἤδη ἐν τῇσι
 116 νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον· Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον [τάχιστα] ἐβοήθηον ἐς τὸ ἄστυ, καὶ
 ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἴκων,
 καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν
 Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει· οἱ δὲ
 βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεράνωθηθέντες Φαλήρου (τοῦτο
 γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τοῦτον
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.
 117 ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρ-
 βάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἀνδράς·
 Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο· ἔπεσον
 μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶμα
 γενέσθαι τοιόνδε, Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 φαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινώ-
 μενον ἀγαθὸν τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πλη-
 γέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ τὸ
 λοιπὸν τῆς ζῆσης διατελέειν ἀπὸ τοῦτον τοῦ χρόνου
 εἶντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθεος
 ἤκουσα τοιόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην
 ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν
 σκιαζεῖν· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθῆναι,
 τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ
 Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δῶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν 118
 Ἀσίην, ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ
 ὕπνῳ. καὶ ἦτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται, ὁ δέ, ὡς
 ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν,
 εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ [νηί] ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυ-
 σμῆνον ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη, πυθό-
 μενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηί εἰς Δῆ-
 λον· καὶ ἀπῆκατο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν
 νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα καὶ ἐντέλ-
 λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ
 Θηβαίων· τὸ δ' ἐστὶ ἐπὶ θαλάσῃ Χαλκίδος καταντίον.
 Δῶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε, τὸν δὲ ἀν-
 δριάντα τοῦτου Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
 ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. } τοὺς δὲ τῶν Ἑρετριέων ἀνδραποδισμέ- 119
 νους Δῶτις τε καὶ Ἀρταφρένης, ὡς προσέσχον εἰς τὴν
 Ἀσίην πλείοντες, ἀνήγαγον εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ
 Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἑρε-
 τριάς, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης
 προτέρων τῶν Ἑρετριέων. } ἐπεῖτε δὲ εἶδέ σφεας ἀπ-
 αχθέντας παρ' ἐωυτὸν καὶ ἐωυτῷ ὑποχειρίους ὄντας,
 ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας
 χώρας κατοίκησε ἐν σταθμῷ ἐωυτοῦ τῷ οὐνομά ἐστι
 Ἀρδερικκα, ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους στα-
 δίους ἀπέχοντι, } πεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ
 παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ γὰρ ἑσφαλτον καὶ ἔλας
 καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέ-
 ται μὲν κηλωνήῳ, ἀντὶ δὲ γανλοῦ ἥμισυ ἄσκοῦ οἱ
 προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ ἀντλέει καὶ ἔπειτα
 ἐρχέει εἰς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης εἰς ἄλλο διαχεόμενον

τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἕλες πήγνυνται παρυντικά, τὸ δὲ ἔλαιον . . . οἱ Πέρσαι καλέουσι τοῦτο ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὁδὴν παρεχόμενον βαρέαν.) βένθαυτα τοὺς Ἑρετριεὺς κατοίκησε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἱ καὶ μέχοι ἐμὸ εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν.
 120 τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριεὺς ἔσχε οὕτω· Ἀλκεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν, οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθέσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

121 Ὡμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκμεωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἄσπινδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάρουσιν εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῇ· οὔτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου δὲ πατρί, φαίνονται μισοτύραννοι εἶντες. Καλλίης τε γὰρ μαῦνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τᾶλλα τὰ ἐχθίστα ἐς αὐτὸν
 122 πάντα ἐμηχανάτο. [Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλὰχοῦ μνήμην ἔστι πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλελεγμένα, ὥς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα, τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε· Ἰππῳ νικῆσας, τεθρίπῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερῶσθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας δαπάνῃσι μερίσσειν. τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγα-

τέρας εούσας τρεῖς οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ
 ἐγίνοντο γάμου ὥραιαι, ἔδωκέ σφι δωρεήν μεγαλοπρε-
 πιστάτην ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν
 Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐωυτῇ ἐκλέξασθαι,
 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ.] καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως¹²³
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου ἦσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν
 μοι καὶ οὐ προσέμειναι τὴν διαβολήν, τούτους γε ἀνα-
 δέξαι ἄσπινδα, οἵτινες ἐφευρόν τε τὸν πάντα χρόνον
 τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον
 Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας
 οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ περ
 Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὥς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν
 γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν Ἰπ-
 παρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν [τοὺς
 λοιπούς] τυραννεύοντας, Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως
 ἡλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν· οἱ τὴν
 Πυθίην ἀναπείσαντες προσσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι
 ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται.
 ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναῖοι τῷ δήμῳ¹²⁴
 προεδίδοσαν τὴν πατρίδα. οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφραων
 ἄλλοι δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες οὐδ' οἱ
 μᾶλλον ἐτιμιέετο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰσέει ἀναδεχθῆ-
 ναι ἐκ γε ἂν τούτων ἄσπινδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀν-
 εδέχθη μὲν γὰρ ἄσπινς, καὶ τοῦτο οὐκ ἐστὶ ἄλλως
 εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὅς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω
 προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

Οἱ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν¹²⁵
 λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνησι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος καὶ
 αὐτῆς Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο
 μὲν γὰρ Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυ-

δοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον
τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελέμ-
βανε προθύμως, καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Ἀν-
δῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑαυτὸν εὖ ποιῆειν
μεταπέμπεται ἐς Σάρδις, ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῶν
τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσά-
παξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τὴν δωρεήν, ἐοῦσαν τοιαύ-
την, τοιαύδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέ-
γαν καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος
κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔνυτας ὑποδησά-
μενος ἦε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσ-
πεσὼν δὲ ἐς σῶρον ψήγματος πρῶτα μὲν παρέσαξε
παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρειν οἱ κό-
θορνοι, μετὰ δὲ τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ
καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος
καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα ἐξήιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ
ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἴκῳ
μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ
πάντα ἐξώγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλωσ ἐσ-
ῆλθε, καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ καὶ πρὸς ἕτερα
δωρέεται οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ
οἰκίη αὕτη μεγάλως, καὶ ὁ Ἀλκμέων οὕτως οὕτω τε-
126 θριπποτροφήσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται· μετὰ δέ, γενεῇ
δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυνῶνος τύραννος
ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι
Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστω-
νύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ τῇ
οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων ἀπάν-
των ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι.
Ὀλυμπίων ὧν ἔόντων καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ

Κλεισθένης κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑαυτὸν
 ἄξιοι Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἤκειν ἐς ἐξηκοστὴν
 ἡμέρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυῶνα ὡς κυρώσοντας
 Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς
 ἄρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε
 αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνη-
 στῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην
 ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰτα-
 λίας ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς
 ἐπὶ πλείστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπείκετο (ἢ δὲ Σύ-
 βαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα), καὶ Σιρίτη
 Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι
 μὲν ἀπὸ Ἰταλίας ἦλθον, ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου
 Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ
 τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε Τιτόρμον τοῦ
 ὑπερφύντος τε Ἑλλήνας ἰσχύϊ καὶ φρυγόντος ἀνθρώ-
 πους ἐς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου
 τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου
 Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖ-
 δωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι
 καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξ-
 αναστήσας τοὺς Ἥλείων ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν
 Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα εἶθηκε, τούτου τε δὴ παῖς καὶ Ἀμίαν-
 τος Λυκούργου Ἀρκᾶς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀξὴν ἐκ
 Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου
 τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκόρους
 οἰκίοισι καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώ-
 πους, καὶ Ἥλειος Ὀνομαστὸς Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ
 ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον, ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀ-
 ἴκοντο Μερακλῆς τε ὁ Ἀλκμέωνος τούτου τοῦ παρὰ

Κροίσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἴπποκλείδης Τισάν-
 δρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ
 δὲ Ἑρετρίης ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον Λυσάνδης
 οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μόνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε
 τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κραννώνιος, ἐκ δὲ Μο-
 λοσσῶν Ἀλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστήρες·
 128 ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέραν
 ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπι-
 θετο καὶ γένος ἐκάστου, μετὰ δὲ κατέχων ἐνιαυτὸν
 διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς ὀργῆς
 καὶ παιδευσίως τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἴων ἐς
 συνουσίην καὶ συνάπασιν· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἑξαγ-
 νέων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ τό γε μέγιστον,
 ἐν τῇ συνιστῇ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον
 αὐτοῦς, τοῦτον πάντα ἐποίεε καὶ ἅμα ἐξείμιζε μεγαλο-
 προπέως. καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστῆρων ἠρέσκοντο
 οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴππο-
 κλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο
 καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν
 129 προσήκων. ὥς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς
 τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλει-
 σθέneos τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ
 Κλεισθένης εὐώχεε αὐτοῦς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ Σε-
 κυωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο, οἱ
 μνηστήρες ἔοιν εἶχον ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγο-
 μένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος κατέχων
 πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης ἐκέλευσέ οἱ τὸν
 αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμελεῖν, πειθόμενον δὲ τοῦ αὐλη-
 τέω ὠρχήσατο. καὶ κως ἐωντῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο,
 ὁ Κλεισθένης δὲ ὀρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπώπτευε.

μετὰ δὲ ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσέ τινα
 τράπεζαν ἐσενεῖλαι, ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης πρῶτα
 μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικά σχημάτια, μετὰ δὲ
 ἄλλα Ἀττικά, τὸ τρίτον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ
 τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης
 δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀπο-
 στυγέων γαμβρόν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλείδεα διὰ τὴν
 τε ὀρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην κατείχεε ἑωυτόν, οὐ
 βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι σκέ-
 λεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε·
 ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαυ γε μὲν τὸν γάμον. ὁ
 δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· Οὐ φροντὶς Ἴππο-
 κλείδῃ, ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ὀνομάζεται· Κλει- 130
 σθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος ἔλεξε ἐς μέσον τάδε·
 Ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστήρες, ἐγὼ καὶ πάντας
 ὑμέας ἐπαινέω καὶ πᾶσι ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη, χαρι-
 ζοίμην ἂν, μήτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μήτε
 τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἶά τέ
 ἐστὶ μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα πᾶσι κατὰ νόον
 ποιεῖν, τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ
 γέμου τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστω δωρεὴν δίδωμι τῆς
 ἁξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου
 ἀποδημίας, τῷ δὲ Ἀλκμέωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα
 τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φρα-
 μένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος ἐκεκύρωτο ὁ γάμος
 Κλεισθένει. ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστήρων τοσαῦτα 131
 ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμεωνίδαι ἐβῶσθησαν ἐνὰ τὴν
 Ἑλλάδα. τούτων δὲ συνοικησάντων γίνεται Κλεισθέ-
 νης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι
 καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος

τοῦ Σικωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλῆς καὶ Ἰπποκράτης, ἐκ δὲ Ἰπποκράτους Μεγακλῆς τε ἄλλος καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένης Ἀγαρίστη ἔχουσα τὸ οὖνομα, ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυρος ἐοῦσα εἶδε ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ· εἶδόμενος δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίπτει Περικλέα Ξανθίππου.

- 132 ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τραῦμα γενόμενον Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμῶν παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύσεται χώραν, ἀλλὰ φάς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονοῦν οἴσονται· λέγων τοιαῦτα αἶτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
- 133 τοῦτοισι ἐπαεργθέντες παρέδωκαν. παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφρασιν ἔχων ὥς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Πάριοισι διὰ Αὐσαγόρην τὸν Τισίεω, ἰόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκει Παρίους κατειλημένους ἐντὸς τεύχεος, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἶτεε ἑκατὸν τάλαντα, φάς, ἣν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσκειν τὴν στρατιὴν πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον οὐδὲ διανοεῖντο, οἱ δὲ ὅπως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμνηχανῶντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον

τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξηίρετο διπλήσιον τοῦ
 ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τοσοῦτα τοῦ λόγου οἱ πάντες 134
 Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέ-
 σθαι ὥδε λέγουσι· Μιλιτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς
 λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γέ-
 νος, οὖνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν, εἶναι δὲ ὑποζάκορον
 τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὕψιν Μιλ-
 τιάδεω συμβουλευσαι, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον
 ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ
 τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ διερχόμενον ἐπὶ τὸν κο-
 λωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἰόντα τὸ ἔρκος θεσμο-
 φόρου Δῆμητρος ὑπερθορεῖν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας
 ἀνοῖξαι, ὑπερθορόντα δὲ ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὃ τι
 δὴ ποιήσονται ἐντός, εἴτε κινήσουντά τι τῶν ἀκινήτων
 εἴτε ὃ τι δὴ κατεπρήξοντα· πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέ-
 σθαι καὶ πρόκατε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης ὀπίσω
 τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι, καταθρόσκοντα δὲ τὴν αἵμα-
 σίην τὸν μηρὸν σπασθῆναι. οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ
 προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλιτιάδης μὲν νυν φλαύρως 135
 ἔχων ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἔγων
 οὔτε Πάρον προσκτεσάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ
 καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ
 πυθόμενοι ὥς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλ-
 τιάδῃ κατηγγήσατο, βουλόμενοι μιν ἀντὶ τούτων τιμω-
 ρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὥς σφεας
 ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε· ἔπεμπον δὲ ἐπειρησο-
 μένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν
 τὴν ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν
 καὶ τὰ ἐς ἔρσενά γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφήνασαν Μιλ-
 τιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίῃ οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι

τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν
 μὴ εὖ, φανῆναι οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοιαι
 136 μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐν
 Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν σιόμασι,
 οἳ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρωνος, ὃς
 θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε
 τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς
 μὲν παρῶν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥστε
 σηπομένου τοῦ μηροῦ), προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
 Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν
 Αἴμνον αἵρεσιν, ὡς ἔλων Αἴμνον τε καὶ τισάμενος
 τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομέ-
 νου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θά-
 νάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα
 τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίσαντός
 τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾷ, τὰ δὲ πεντήκοντα
 τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137 Αἴμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε· Πε-
 λασγοὶ ἐπεῖτε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλή-
 θησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ
 οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν
 ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως
 ἐπεῖτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφι
 ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἑοῦσαν ἔδουσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ
 τεύχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλαμένου, ταύ-
 την ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν
 πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λα-
 βεῖν φθόρον τε καὶ ἕμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύ-
 νειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προἰσχομένους

τοὺς Ἀθηναίους. ὥς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δι-
 καίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς
 ὑπὸ τῷ Ὑμησῶ ἐνθεῦτεν ὀρωμένους ἀδικεῖν τάδε·
 φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας [τε καὶ τοὺς
 παῖδας] ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ
 εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι
 Ἑλλήσι οἰκέτας· ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελα-
 σγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφέας.
 καὶ ταῦτα μέντοι σφι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος
 καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτο-
 φώρῳ. ἐωντοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας
 ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὼν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πε-
 λασγοὺς, ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἔθε-
 λῆσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς
 δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ
 δὴ καὶ Αἴμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα
 δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Αἴμνον 138
 τότε νεμόμενοι καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμω-
 ρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς,
 πεντηκοντέρους κτησάμενοι ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυ-
 ρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐν-
 θεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τούτων πολλὰς οἴχοντο ἀπο-
 πλέοντες καὶ σφεας ἐς Αἴμνον ἀγαγόντες παλλακὰς
 εἶχον. ὥς δὲ τέκνων αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθη-
 σαν, γλῶσσαν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθη-
 ναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγε-
 σθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον,
 εἰ τε τύπτοιό τις αὐτῶν ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειον
 τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἔρχειν
 τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίουν καὶ πολλῶ ἐπεκρά-

τεον, μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἑωυτοῖσι λό-
 γους ἐδίδουσεν· καὶ σφι βουλευομένοισι δεινὸν τι ἐσ-
 ἔδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκουσιν σφίσι τε βοηθέειν οἱ
 παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας
 καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρῶ-
 θέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφι κτείνειν
 τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικῶν γυναικῶν. ποιεῖσθαι
 δὴ ταῦτα, προσμπολλύουσι δὲ σφρων καὶ τὰς μητέρας.
 ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων,
 τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας
 σφετέρους ἀποκτεῖναι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα
 139 τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Λήμνια καλέεσθαι. ἀποκτε-
 νασθαι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε
 καὶ γυναῖκας οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκας
 τε καὶ ποῖναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζό-
 μενοι δὲ λιμῷ καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἐπεμπον
 λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταν-
 τας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ
 εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανεῖῳ κλίνην στρώσαντες ὥς
 εἶχον κάλλιπτα καὶ τράπεζαν ἐπιπλήην ἀγαθῶν πέν-
 των παραθέντες ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν
 σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ
 ὑπολαβόντες εἶπαν· Ἐπεὶν βορρῇ ἀνέμῳ αὐτημερὸν
 ἕξανύσῃ νηὺς ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε
 παραδώσομεν, [τοῦτο εἶπαν] ἐπισταμενοι τοῦτο εἶναι
 ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται
 140 πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ

κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὥς ἡ Χερσόνησος
 ἢ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπὸ Ἀθηναίοισι, Μιλτιά-
 δης ὁ Κίμωνος ἐτησιέων ἀνέμων κατεσθηκότων νηλ
 κατανύσας ἐξ Ἑλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς τὴν
 Ἀἴμνον προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πε-
 λαsgοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον, τὸ
 οὐδαμὰ ἥλπισαν σφίσι Πελαsgοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαι-
 στιέες μὲν νυν ἐπείθοντο, Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγι-
 νωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν ἐπολιορ-
 κέοντο, εἰς ὃ καὶ οὗτοι παρέστησαν. οὕτω δὲ τὴν
 Ἀἴμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΥΤΜΝΙΑ.

- 1 ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶ τε δεινότερα ἐποίησε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλιν ἐτοιμάζειν στρατιήν. πολλῶ πλέω ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον [καὶ πλοῖα]. τούτων δὲ περιαγγελλομένων ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὥς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσῳ δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ
- 2 ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. στελλομένου δὲ Δαρεῖον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς δεῖ μιν ἀποδέξασθαι βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρεῖω καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικός,

Γωβρύεω θυγατρός, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς
Κύρου ἕτεροι τέσσαρες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέ-
σβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. εὐν-
τες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς ἐστασίαζον, ὁ μὲν Ἀρτο-
βαζάνης κατ' ὃ τι πρεσβύτατός τε εἴη πάντος τοῦ
γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
πων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ ὡς
Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρός καὶ ὅτι
Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθε-
ρίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην α
ἐτύγχανε κατὰ τῷτοῦ τούτοις καὶ Δημάρετος ὁ Ἀρί-
στωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν
Σπάρτῃ βασιλείης καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωυτῷ ἐκ
Λακεδαιμόνος. οὗτος ὥνῃρ πυνθόμενος τῶν Δαρείου
παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει,
Ξέρξη συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς
αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρεῖω ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι
τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἐτι ἰδιώτῃ ἐόντι
Δαρεῖω· οὐκ ὦν οὔτε οἶκός εἴη οὔτε δίκαιον ἄλλον
τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἐωυτοῦ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ,
ἔφη ὁ Δημάρετος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἦν
οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων
βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ
ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξιὴν τῆς βασιλείης γίνεσθαι. χρη-
σαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ γνοὺς ὁ
Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δο-
κεῖν δέ μοι, καὶ ἔνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦ-
σαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.
ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσησι Ξέρξην Δαρεῖος ὁρμάτο α
στρατεῦσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου

ἐπόστασιν τῷ ὑστερῶ ἔτεϊ παρασκευαζόμενον συνήναι
 αὐτὸν Δαρείον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔξ τε καὶ τριή-
 κοντα ἔτια, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τὸν
 ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι.
 ἀποθανόντος δὲ Δαρείου ἡ βασιληίη ἀνεχώρησε ἐς τὸν
 6 παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξην. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν
 τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρα-
 τεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἰγυπτίον ἐποιέτο στρατιῆς ἄγροισιν
 παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περ-
 σέων Μαρδόκιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξει μὲν ἐνε-
 φμός, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχeto,
 λέγων· Δέσποτα, οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργάσα-
 μένους πολλὰ δὴ κακὰ Πέρσας μὴ οὐ δοῦναι δίκην
 τῶν ἐποίησαν. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσεις τὰ
 περ ἐν χειρὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἰγυπτίον τὴν ἐξ
 υβρίσκεισιν στρατηλάτῃ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τῷ
 σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὕστερον φυ-
 λάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεῦσθαι. οὗτος μὲν
 οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός, τοῦδε δὲ τοῦ λόγου παρενθή-
 κην ποιέσκετο τήνδε, ὥς ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρα
 καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη-
 6 βασιλεὺς τε μούνη θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. ταῦτα ἔλεγε
 οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι καὶ θέλων αὐτὸς
 τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε
 καὶ ἀνέπεισε Ξέρξην ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ
 καὶ ἄλλα οἱ σύμματα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξην.
 τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδῶν
 ἀπικμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα πᾶσαν προθυ-
 μίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλευάδαι
 οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς), τοῦτο δὲ Πεισιστρά-

τιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων
 ἔχοντες τῶν καὶ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τοῦτοις
 εἰς πλέον προσωρέγοντό οἱ. ἔχοντες Ὀνομάκριτον,
 ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρη-
 σμῶν τῶν Μουσαίου, ἀνεβεβήκεισαν, τὴν ἐχθρὴν προ-
 ζηταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει-
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 ἑλὼς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν ὥς αἰ ἐπὶ Αἴγυψι ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ
 συναναβάς ὅκως ἀπίκαιτο ἐς ὕψιν τὴν βασιλέως, λεγόν-
 των τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέ-
 στατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε, τὸν τε Ἑλλήσποντον ὥς ξεν-
 χθῆναι χρεὼν εἶη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν
 ἐξηγεόμενος. αὐτὸς τε δὴ χρησμωδέων προσεφέρετο,
 καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας
 ἀποδεικνύμενοι. ὥς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύε-
 σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν εἰπὼ μετὰ
 τὸν θάνατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατιὴν ποιεῖται
 ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεφά-
 μενος καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὴν δουλοτέραν ποιήσας
 ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτράπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν
 ἰουτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπι-
 τροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνά-
 ρως ὁ Ψαμμητίχου ἀνὴρ Αἴβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ 8
 Αἰγύπτου ἄλωσιν ὥς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ
 στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητον

Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθη-
 ταί σφεων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. ὥς δὲ
 α συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τὰδε· Ἄνδρες Πέρσαι,
 οὐτ' αὐτὸς κατηγγίσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς
 παραδεξιμένους τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυν-
 θάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἡτρεμίσαμεν,
 ἐπεῖτε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων,
 Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἔργα
 καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ
 ἅμεινον. τὰ μὲν νυν Κύρος τε καὶ Καμβύσης πατὴρ
 τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκλήσαντο ἔθνη,
 ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἂν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεῖτε παρ-
 ἔλαβον τὸν θρόνον τοῦτον, ἐφρόντιζον ὅπως μὴ λεί-
 φομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε μηδὲ
 ἐλάσσῳ προσκλήσομαι δύνάμει Πέρσῃσι· φροντίζων δὲ
 εὐρίσκω ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν προσγινόμενον χώραν τε
 τῆς νῦν ἐκτῆμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτερεν-
 παμφοροτέρεν τε, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινω-
 μένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω
 β πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω ξεύξας τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 λάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι ὅσα δὴ πεποιήκασι
 Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὥρᾳτε μὲν νυν καὶ
 Δαρεῖον ἰδύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τού-
 τους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ
 τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλ-
 λων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω τε
 καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν
 ἐμόν ὑπῆρξαν ἄδικοι ποιεῦντες. πρῶτα μὲν ἐς Σάρδι-
 ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ

ἡμετέρω, [ἀπικόμενοι] ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσέα καὶ τὰ
 ἱρά· δευτέρα δὲ ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην
 ἀποβάντας, ὅτε Δαίτις τε καὶ Ἀρταφρένης ἐστρατήγεον,
 ἐπίστασθί· κού πάντες. τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνάρ- γ
 τημαὶ ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι, ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι
 τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
 τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος
 τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν, γῆν τὴν Περσίδα ἀπο-
 δέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσιν. οὐ γὰρ δὴ
 χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται ἥλιος ὁμουρον ἐοῦσαν
 τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν
 χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν, οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν
 οὐδεμίαν οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 κατέλεξα ὑπεξαφαιρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 ἔξουσιν δούλιον ζυγὸν οἱ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι δ
 τὰδε ποιεόντες χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν
 χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων
 χρήσει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρεσκευασμένον
 στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομί-
 ζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν ταυτὰ ἔστι
 οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλέειν ὑμῖν δοκίω, τίθημι τὸ
 πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλό-
 μενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἰπας ἐπαύετο. μετ' αὐτὸν 9
 δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τῶν
 γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων,
 ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπίκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα
 καὶ Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ
 ἑάσεις καταγελάσαι ἡμῖν εἰντας ἀναξίους. καὶ γὰρ

δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ
 Αἰθίοπας τε καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα τε ἔθνηα πολλὰ καὶ
 μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύναιμι προ-
 κτᾶσθαι βουλούμενοι, καταστρεφάμενοι δούλους ἔχομεν.
 Ἕλληνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τιμωρησόμεθα
 τί δαίσαντες; κοίην πλήθους συστροφήν; κοίην δὲ
 α χρημάτων δύναιμι; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην.
 ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναιμι εἶδεν ἀσθενέα· ἔχομεν
 δὲ αὐτῶν παῖδας καταστρεφάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ
 ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἴωνες τε καὶ Αἰολέες καὶ Δω-
 ρεῖες καλεῖνται. ἐπειρήθη δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελευ-
 νων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ
 κελευσθεῖς, καὶ μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι καὶ
 β ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι οὐδέ-
 ῃς ἠντιώθη ἐς μάχην. καίτοι [γε] ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς
 πυρθένομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἵστασθαι ὑπὸ τῇ
 ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλοισι
 πόλεμον προεῖπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον
 καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται, ὥστε σὺν
 κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν
 ἐσσομένων οὐδὲ λέγω ἀρχήν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνον-
 ται. τοὺς χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξι τε δια-
 χρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς
 καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολέ-
 μειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἴαι
 δυσχειρωτότατοι καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπον τοῖνον οὐ
 γ σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὃ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον
 προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ

νέας τὰς ἀπάσας; ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο
 θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ
 τε ψευθεῖν γνῶμη καὶ ἐκεῖνοι ἐπαερθέντες ἀβουλίῃ
 ἴλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς εἰμεν ἀνθρώ-
 πων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὧν μηδὲν ἀπέ-
 ρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα
 ἀνθρώποισι φιλεῖ γίνεσθαι.

Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλέψας τὴν Ξέρξῳ 10
 γνῶμην ἐπέπαυτο· σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων
 καὶ οὐ τολμώντων γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ
 προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπερος, πάτρως Ἵων
 Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος Ἵων ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ, α
 μὴ λεχθαισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ
 ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρη-
 μένῃ χρᾶσθαι, λεχθαισέων δὲ ἔστι, ὥσπερ τὸν χρυσὸν
 τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν,
 ἔπειτ' ἀνὴρ παρὰ τῷ ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν
 τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ
 ἐμῷ, Δαρείῳ ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας,
 ἄνδρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστει νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων
 Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ
 ἐπέθετο, στρατευσάμενός τε πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς
 στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, μέλ-
 λεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἔτι ἀμείνονας ἢ
 Σκύθας, οἳ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν
 λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμὲ σοι
 δίκαιόν ἐστι φράζειν. ζεύξας φῆς τὸν Ἑλλησποντον β
 ἑλάν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ
 δὴ καὶ συνήνεικε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν
 ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω· οἱ γὰρ ἄνδρες λέ-

γονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι,
 εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφρόνει
 ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μοῦνοι Ἀθηναῖοι
 διέφθειραν, οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν
 τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι
 ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν,
 γ τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιᾷ
 σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἷόν μοι
 ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατήρ σός
 ξεύξας Βάσπορον τὸν Θρηάκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν
 Ἴστρον διέβη ἐπὶ Σκύθας, τότε παντοιοὶ ἐγένοντο
 Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπ-
 ετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἴστρου, καὶ
 τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν
 ἑλλων τυράννων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἡντιώθη, διέργαστο
 ἂν τὰ Περσέων πρήγματα, καίτοι καὶ λόγῳ ἀκούσαι
 δ δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα
 γεγενῆσθαι, σὺ ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα
 τοιοῦτον ἀπικέσθαι μηδεμιᾷς ἀνάγκῃς ἐούσης, ἀλλὰ
 ἐμοὶ πείθευ· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον·
 αὐτίς δέ, ὅταν τοι δοκέῃ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεωντοῦ
 προαγόρευε τά τοι δοκέει εἶναι ἄριστα, τὸ γὰρ εὖ
 βουλευέσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἐόν· εἰ γὰρ καὶ
 ἐναντιωθῇναί τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδέν ἦσσαν
 εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βου-
 λευσάμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα
 εὖρηκε, ἦσσαν δὲ οὐδέν οἱ κακῶς βεβούλευται, ὁρᾷς
 τὰ ὑπερέχοντα ξῶα ὥς κεραινοῖ ὁ θεὸς οὐδὲ ἔξ φαν-
 τάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κινίξει· ὁρᾷς δὲ ὥς
 ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα

ὑποσκήπτει τὰ βέλεα. φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερ-
 ἔχοντα πάντα κολοῦειν. οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολλὸς
 ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιούνδε· ἐπεὶ ἂν σφι ὁ
 θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλη ἢ βροντήν, δι' ὧν ἐφθά-
 ρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐὰ φρονέειν μέγα ὁ
 θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα τ
 τίκει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνε-
 σθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παρὰ
 τίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἂν.
 σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω· σὺ δέ, ὦ η
 παῖ Γωβρύεω [Μαρδόνιε], παῦσαι λέγων λόγους μα-
 ταίους περὶ Ἑλλήνων οὐκ ἔόντων ἀξίων φλαύρας
 ἀκούειν. Ἑλληνας γὰρ διαβάλλων ἐπαίρεις αὐτὸν
 βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις
 μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή νυν οὕτω γένηται.
 διαβολὴ γὰρ ἐστὶ δεινότατον, ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ
 ἀδικέοντες, εἰς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλ-
 λων ἀδικεῖ οὐ παρεόντος κατηγορέων, ὁ δὲ ἀδικεῖ
 ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν
 τοῦ λόγου τάδε ἐν αἰτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε
 ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς
 εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας θ
 τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν
 ἡδέσι τοῖσι Περσέων μενέτω, ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων
 παραβαλλομένων τὰ τέκνα στρατηλάται αὐτὸς σὺ ἐπι-
 λεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιὴν
 ὁκάσῃ τινὰ βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀνα-
 βαίῃ βασιλεῖ τὰ πρῆγματα, κτεινέσθων οἱ ἔμοι παῖδες,
 πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δέ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπο-

νοστήσης. εἰ δὲ τὰντα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλησεις, σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαι τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων Μακρόνιον, μέγα τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφερεύμενον ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἤρῃ καὶ πρότερον κατ' ὁδόν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας ἀν- γινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα.

- 11 Ἀρτάβανος μὲν τὰντα ἔλεξε, Ξέρξης δὲ θυμωθείς ἀμείβεται τοισίδε· Ἀρτάβανε, πατρὸς εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελ- φεύς· τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προσ- τίθημι ἐόντι κακῷ τε καὶ ἄθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυ- ναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο ὅσα περ εἶπα ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος τοῦ Ἀρσάμεος τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Ἀχαιμένεος γεγωνῶς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εὖ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον στρατεύουσιν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρηὶ σταδμώσα- σθαι τοῖσι ὑπαργυμένοισι ἐξ ἐκείνων, αἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ ὦν ἔξανα- χωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ πα- θεῖν προκέεται ἄγων, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσιν ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμᾶς τιμωρέειν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γὰρ καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος·

κατεστρέφατο οὕτω ὥς καὶ ἐς τόδε αὐτοὶ τε ὠνθρώποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφαμένου καλέονται.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο, μετὰ δὲ εὐφρόνη 12
 τε ἐρίνετο καὶ Ξέρξην ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη·
 νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς πᾶρχῳ εὗρισκέ οἱ οὐ πρήγμα
 εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ
 οἱ αὐτὶς τούτων κατόπνωσε, καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ
 εἶδε ὕπνῳ τοιήνδε, ὥς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε
 ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα
 εἶπεν· Μετὰ δὴ βουλευεαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ
 ἄρειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἔλλειν Πέρσας στρα-
 τῶν· οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖς εὖ, οὔτε ὁ
 συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἄλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβου-
 λήσαιο ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν. τὸν μὲν ταῦτα 13
 εἰπόντα ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι, ἡμέρης δὲ ἐπι-
 λαμψάσης ὄνειρον μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο,
 ὁ δὲ Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε,
 ἔλεγέ σφι τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε
 ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμῶν-
 τοῦ πρῶτα οὐκῶ ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεόμενοι ἐκεῖνα
 ποιεῖν οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι μὲν-
 τοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης παραντίκα μὲν ἡ νεότης
 ἐπέξεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀποροῖσθαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρε-
 σβύτερον ἢ χρεόν· νῦν μέντοι συγγνωὺς χρήσομαι τῇ
 ἐκείνου γνώμῃ. ὥς ὦν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἡσυχοὶ ἔστε. Πέρσαι μὲν
 ὥς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον· νυκτὸς 14
 δὲ γενομένης αὐτὶς τῶντ' ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ κατυπνω-
 μένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεται

- ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπόμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ
 ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ ὥς παρ' οὐδενὸς
 ἰκούσας. εὖ νυν τόδ' ἴσθι, ἦν περ μὴ αὐτίκα στρα-
 τηλατέης, τάδε τοι ἔξ αὐτῶν ἀνασχήσει· ὥς καὶ μέγας
 καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτῳ καὶ ταπεινὸς
 15 ὀπίσω κατὰ ἰάχῃς ἔσσει. Ξέρξης μὲν περιδεὴς γενέ-
 μενος τῇ ὕψι ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης καὶ πέμπει
 ἄγγελον [ἐπὶ] Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ
 ἔλεγε Ξέρξης τάδε· Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν
 οὐκ ἐφρόνεον εἰπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα
 συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων,
 ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο.
 οὐκ ὦν δυνατός τοι εἶμι ταῦτα βουλούμενος ποιέειν·
 τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωνότι ἐπιφοιτέον ὄνειρον
 φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἔδν ποιέειν μέ-
 ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ ὦν θεὸς
 ἐστὶ ὃ ἐπιπέμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστὶ γενέ-
 σθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ
 σοὶ τῶντὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλό-
 μενον. εὐρίσχω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις
 τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν καὶ ἐνδύς μετὰ τοῦτο ἵξοιο ἐς
 τὸν ἐμὸν θρόνον καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώ-
 16 σειας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε, Ἀρτάβανος δὲ οὐ
 τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἄξιόν-
 μενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὥς ἡναγκα-
 α ζετο εἰπας τάδε ἐποίησε τὸ κελευόμενον· Ἴσον ἐκεῖνο,
 ὃ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ
 λέγοντι χρηστὰ εἰθέλειν πείθεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφό-
 τερα περιήκοντα ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίας σφάλλοναι
 κατὰ περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θά-

λασσαν πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμπίπτοντα οὐ περι-
 ορᾶν φύσι τῇ ἑαυτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς
 σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο
 προκειμένων Πέρσῃσι, τῆς μὲν ὕβριν αὐξανούσης, τῆς
 δὲ καταπαυούσης καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδά-
 σκειν τὴν ψυχὴν πλεον τι δόξῃσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ
 παρεόντος, τοιούτων προκειμένων γνωμέων ὅτι τὴν
 σφαλερωτέραν σεαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναιρέο. νῦν β
 ὢν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι
 τὸν ἐπ' Ἑλληνας στόλου ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τιμος
 πομπῇ, οὐκ ἔωντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ'
 οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ᾧ παῖ, θεῖα· ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς
 ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ δι-
 δάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἥν· πεπλανή-
 σθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὕπνιος τῶν ὀνειράτων,
 τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας
 ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 χείρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἐστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ,
 δεικνέω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ
 συλλαβὼν εἰρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοί, ὥς καὶ
 σοί, διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν,
 οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ ἢ οὐ καὶ
 ἐν τῇ ἐμῇ, εἰ πέρ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ
 γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ
 κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε
 δόξει ἐμὲ ὄρων σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον.
 εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιώσει
 ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν
 τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἔσται·

- εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. εἰ δέ ται οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ
- 17 γνώμῃ χρήσομαι. τοσαῦτα εἰπας Ἀρτάβανος, ἐλπίσαν Ξέρξην ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίησε τὸ κελευόμενον· ἐνδύς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα καὶ ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποίηστο. ἤλθε οἱ κατυπνωμένῳ τῶντ' ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ Ξέρξην ἐφοῖτα, ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε τάδε· Ἄρα σὺ δὴ κείνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξην στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ· ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νῦν καταπροΐξαι ἀποτράπων τὸ χρεὼν γενέσθαι, Ξέρξην δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδι-
- 18 λωται. ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπειλέειν καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλιν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς ἀμβύσας μέγα ἀνθρώσκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὕψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλὰ τε καὶ μεγάλα πεσόντα πράγματα ὑπὸ ἡσόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἰκείνῃ, ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ἐπιθυμεῖν, μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἐπρηξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατενόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ταῦτα γνώμην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίῃ τις γίνεται ὁρμή,

καὶ Ἕλληνας, ὥς οἴκε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεή-
 λατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τρέπομαι καὶ τὴν γνώμην
 μετατίθεμαι, σὺ δὲ σήμερον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ
 θεοῦ πεμπόμενα, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρῶ-
 τοισι προειρημένοισι ἐς τὴν παρασκευήν, ποίεε δὲ οὕτω
 ὅπως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.
 τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαερθέντες τῇ ὕψι, ὥς
 ἡμέρῃ ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα
 Πέρσῃσι καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
 μῦθος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν μετὰ ταῦτα 19
 τρίτῃ ὕψι ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάχοι ἐκριναν
 ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν δουλεύσειν τέ οἱ
 πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὕψις ἦν ἥδε· ἐδόκει ὁ Ξέρξης
 ἵσπεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
 κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι
 περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων
 δὲ ταύτῃ τῶν μάγων Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων
 αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐωντοῦ ἀπελάσας
 εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων
 αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης
 τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσθιν ποιεῖται, χώρον πάντα
 ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος ἐπὶ 20
 μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεια παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ
 τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπτω δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ
 ἑστρατηλάτῃ χειρὶ μεγάλη πλῆθους. στόλων γὰρ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο, ὥστε
 μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδένα
 φαίνεσθαι μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους
 διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐσβαλόντες σχεδὸν

- πάντα τὰ ἔνω τῆς Ἀσίας καταστρεφόμενοι ἐνέμοντο, τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρείος ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδέων ἐς Ἴλιον μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν γενόμενον, οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τε Θρήκας κατεστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόντον κατέβησαν μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὸ πρὸς 21 μεσαμβρίας ἤλασαν. αὐταὶ αἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε [οὐκ] ἕξιαι. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖτον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλειπε, πλήν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρ' εἶχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ὕπῳ προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἰππάργωρὰ πλοῖα ἅμα στρατευόμενοισι, τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν. 22 τοῖσι δὲ σιτὰ τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προὔπαισόντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἀθῶν, προειτοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἀθῶν· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὄρμεον τριήρεις ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενοι ὥρυσσον ὑπὸ μαστίρων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὥρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀθῶν κατοικημένοι. Βουβάργης δὲ ὁ Μεγαβάρου καὶ Ἀρταχιδίης ὁ Ἀρταίου ἄνδρες Πέρσαι ἐπεσιτάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἀθῶς ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ ὀνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὡς δυνάδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἐντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ

Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκηται, αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης,
 ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημένοι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώ-
 τιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὥρμητο ποιεῖν· εἰσὶ δὲ αἶδε,
 Διον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωον, Θύσσοις, Κλεωναί. πόλιες
 μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται, ὥρυσσον δὲ ἴδε· 23
 δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ
 Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι, ἐπεῖτε ἐγίνετο
 βαθέα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἔστεῳτες ὥρυσσον,
 ἔτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλ-
 λουσι κατῷπερθε ἔστεῳσι ἐπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκό-
 μνοι ἐτέροισι, ἕως ἀπίκοντο εἰς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι
 δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλουσι
 πλὴν Φοινίκων καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύ-
 γματος πόνον διπλήσιον παρεῖχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε
 ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμέ-
 νων ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσισθαι. οἱ δὲ Φοίνικες
 σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλουσι ἔργοισι ἀποδείκνυνται καὶ
 δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόδιον ὅσον αὐτοῖσι
 ἐπέβαλλε, ὥρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος
 ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα
 γενέσθαι, προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου συνήγον αἰεὶ
 κάτω τε δὴ ἐγίνετο καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλουσι τὸ ἔργον.
 ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο
 καὶ προηγήριον· σίτος δὲ σφι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς
 Ἀσίας ἀղηλεσμένος. ὥς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὐρί- 24
 σκειν μεγαλοφροσύνης εἵνεκεν αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν
 ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημό-
 συνα λιπέσθαι· παρεὼν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας
 τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώ-
 ρυχα τῇ θαλάσῃ εὖρος ὥς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ

ἐλασιρεομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσι περ καὶ
τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Σιτρομόνα ποταμὸν
25 ξεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίησε,
παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὕπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε
καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοῖνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι,
καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῇναι ἢ
στρατιῇ μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα
ἐπιτηδεύατον εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε
καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ
ῶν πλείστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης
ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περυνθίων, οἱ δὲ ἐς
Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἥϊονα τὴν ἐπὶ Σιτρομόνι, οἱ δὲ ἐς
Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο,
ἐν τούτῳ ὁ πεζὺς ἦπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ ἐπο-
ρεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν
Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα
τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευέ-
σθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατῶν κάλ-
λιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέως
ἐλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίειν
τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ ἐπεῖτε διαβάντες
τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὤμωσαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς
πορευόμενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀνα-
διδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος
ἢ Μαιάνδρου, τῷ ὄννομα τυγχάνει ἐὼν Καταρρήκτης,
ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων ἐς
τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδού· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ
Μαρσύεω ἀσκὸς [ἐν τῇ πόλει] ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ

Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρύντα ἀνα-
 κρεμασθῆναι. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄττος ἀνὴρ Λυδὸς ἐξείνισε τὴν βασιλεὺς στρατιὴν
 πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοις καὶ αὐτὸν Ξέρξην, χρήματά
 τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν.
 ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου εἶρετο Ξέρξης Περ-
 σέων τοὺς παρεόντας τίς τε ἔων ἀνδρῶν Πύθιος καὶ
 κόσα χρήματα ἐκτημένος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ
 εἶπαν· Ὡ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὅς τοι τὸν πατέρα Δα-
 ρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσῇ καὶ τῇ
 ἀμπέλῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν μετὰ σέ. θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ 28
 τελευταῖον Ξέρξης αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον ὁκόσα
 οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀπο-
 κρύψω οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωντοῦ
 οὔσιν, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεῖτε
 γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα
 τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον
 χρήματα ἐξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυρίου
 μὲν δύο χιλιάδας εἰσάρας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ
 τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας
 ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ
 δέ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ
 βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρη-
 μένοις εἶπε· Ξεῖνε Λυδέ, ἐγὼ ἐπεῖτε ἐξηλθον τὴν 29
 Περσίδα χώραν, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε ὅστις
 ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις
 ἐς ὅψιν τὴν ἐμὴν καταστάς αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πό-
 λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ.
 σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μέγας στρατὸν τὸν ἐμὸν καὶ

χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεται. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν
γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν τέ σε ποιεῦμαι ἑμὸν καὶ
τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω
πυρ' ἐμεωντοῦ δοῦς τὰς ἐπτὰ χιλιάδας, ἵνα μὴ τοι
ἐπιδαΐες ἴωσι αἱ τετρακόσκιαι μυριάδες ἐπτὰ χιλιάδων,
ἀλλὰ ἢ τοι ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη. ἔκτησθό
τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἔκτησαο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ
τοιούτους· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε ἐς τὸ παρὲν
οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.

- 30 Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο
αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
παραρμειβόμενος καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἄλγος γίνονται, ἀπ-
ίκετο ἐς Κολοσσέας πόλιν μεγάλην Φρυγίης· ἐν τῇ
Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται·
ἔπειτα διὰ σταδίων ὥς πέντε μάλιστα κη ἀναφανύ-
μενος ἐκδιδού καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ
Κολοσσέων ὁ στρατὸς ὁρμώμενος ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν
Φρυγῶν καὶ Αὐδῶν ἀπίκετο ἐς Κύδραρα πόλιν, ἐνθα
στῆλη καταπεπηγνύει, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, κατα-
31 μηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. ὥς δὲ ἐκ τῆς
Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Αὐδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ
καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς
δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι
τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ ἵεναι
παρὰ Καλλάτῃσιν πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλει
ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰδὼν ὁ Ξέρξης
τὴν ὁδὸν εὗρε πλατύνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
ἐπιτρέψας δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Αὐδῶν τὸ
32 ἕστυ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε

κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ
καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν
οὔτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακεδαιμόνα ἀπέπεμπε ἐπὶ
γῆς αἰτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ
δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότε-
ρον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πείμψαντι, τούτους πάρχῃ ἐδόκεε
τότε δεῖσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκ-
μαθεῖν [ἀκριβέως] ἔπεμπε.

Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἔλῳν ἐς Ἀβύδον. 30
οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς
Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς
ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύ-
του, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ κατ-
αντίον, ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ,
ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων,
Ἀρταύτην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον
ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὅς καὶ ἐς τοῦ
Πρωτεσίλεω τὸ ἱερὸν ἐς Ἐλαιούντα ἀγινεόμενος γυναῖ-
κας ἀθέμιστα [ἔργα] ἔρδεσκε. ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν 31
ἐξ Ἀβύδου ὑρῳόμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσέκειτο, τὴν
μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δὲ βυβλίνην Αἰγύπτιοι.
ἔστι δὲ ἐπὶ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ
δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας
συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε, ὡς δ' ἐπύθετο 35
Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε
τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς
τὸ πέλαγος πεδῆων ξυῖρος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ
στιγνὰς ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε σιέζοντας τὸν Ἑλλή-
σποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν ῥαπίζοντας λέγειν βάρ-
βαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· Ὡς πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης

τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲν
 πρὸς ἐκείνους ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν ^{ἑρξεν} ~~ἔρξεν~~
 διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλη ἦν τε μή· σοὶ δὲ
 κατὰ δίκην ἔρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὥς ἐόντι καὶ
 θολερῷ καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ. τήν τε δὴ θάλασσαν
 ἐνετείλλετο τοῦτοισι ζημιῶν καὶ τῶν ἐπεστεῶτων τῇ
 36 ζεύξει τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς. καὶ
 αἱ μὲν ταῦτα ἐποίηον τοῖσι προσέκειτο αὕτη ἡ ἄχαρι-
 τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεί-
 γνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήραας συν-
 θέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξί-
 κοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέραν τεσσαρεσ-
 καίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχέη τὸν
 τόνον τῶν ὀπλων· συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατήσαν
 περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρας τῶν
 ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἐσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἑτέ-
 ρης πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὗρου τε καὶ
 νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφανυσιν κατέλιπον τῶν
 πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν
 Πόντον ἔχη ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι καὶ
 ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον
 ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὄπλα, οὐκέτι
 χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δα-
 σάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίνων. πα-
 χύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ [ἦν]
 ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλκε-
 ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορυμνοὺς ξύλων κατα-
 πρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίνης τῷ εὗρει
 κόσμῳ ἐτίθεισαν κατῦπερθε τῶν ὀπλων τοῦ τόνου.

θέντες δὲ ἐπεξῆς ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεξεύγνυον. ποιή-
 σαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες
 καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπεφόρησαν, κατανάξαντες δὲ καὶ
 τὴν γῆν φραγμὸν παρείρυσαν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα
 μὴ φοβέται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα
 [καὶ οἱ ἵπποι]. ὥς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκέυα- 37
 στο καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στό-
 ματα τῆς διώρυχος, οἳ τῆς ῥηχίδος εἵνεκεν ἐποιήθησαν,
 ἵνα μὴ πύμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ
 αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐν-
 θαῦτα χειμερίσας ἄμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος δ
 στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίῳ ὀρμαῖο ἐλὼν ἐς Ἀβυδὸν.
 ὀρμημένῳ δέ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 ἑδρὴν ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρῆς τε
 τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρας τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ
 καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ
 εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα.
 οἱ δὲ ἔφραζον ὥς Ἑλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψῆν
 τῶν πολιῶν, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα,
 σελήνην δὲ σφέων. ταῦτα πυθόμενος ὁ Ξέρξης περι-
 χαρῆς ἔων ἐποιέετο τὴν ἔλασιν. ὥς δ' ἐξήλαυνε τὴν 38
 στρατιάν, Πύθιος ὁ Αὐδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ φάσμα ἐπαερόθεις τε τοῖσι δωρήμασι ἐλθὼν
 παρὰ Ξέρξην ἔλεγε τάδε· Ὡ δέσποτα, χρηίσας ἄν τι
 σεῦ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει
 εἶν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον. Ξέρξης δὲ
 πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρηίσειν ἢ τὸ ἐδειχθῆ, ἔφη τε
 ὑπουργῆσειν καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ
 δὲ ἐπείτε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· Ὡ δέ-
 σποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφείας

καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἦκοντα οἰκτείρας τῶν μοι παίδων ἕνα παράλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἥ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσαρας ἄγε ἔμασεωυτῶ καὶ πρήξας τὰ νοεῖς νοστήσειας ὀπίσω. καὶ τότε τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης καὶ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ καὶ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παίδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκτίρους καὶ φίλους μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἔων ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ σονέπεσθαι; εἰ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὥς ἐν τοῖσι ὡαῖ τῶν ἀνθρώπων οἰκείεῖ ὁ θυμός, ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τερψίος ἐμπιπλεῖ τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γάρ καὶ τοὺς τέσσαρας τῶν παίδων ῥύεται τὸ ξείνι· τοῦ δὲ ἑνός, τοῦ περιέχει μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσεται. ὥς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, ἀντίκα ἐκέλευε τοῖσι προστετάκτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ ταύτην
 40 διεξιέναι τὸν στρατόν. ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξήιε ὁ στρατός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτων στρατός παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμέναι· τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ

συνέμισγον οὗτοι βασιλείῃ. προηγείντο μὲν δὴ ἱππότεαι
 χίλιοι ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ
 αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι,
 τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ ἱροὶ
 Νησαῖοι καλούμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὥς κάλ-
 ιστα. Νησαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἐστὶ
 πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ ὀνόματι ἐστὶ Νήσαιον.
 τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον
 τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διδὸς
 ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ,
 ὅπισθε δὲ αὐτῶν ἵππων εἶπετο πεξῇ ἡνίοχος ἐχόμενος
 τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον
 ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὅπισθε αὐτὸς Ξέρξης
 ἐπ' ἄρματος ἵππων Νησαίων· παρεβέβηκε δὲ οἱ ἡνίο-
 χος τῷ ὀνόματι ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς ἀνδρὸς
 Πέρσεω.

Ἐξήλασε μὲν οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκ- 41
 βαίνεσκε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰετοί, ἐκ τοῦ ἄρματος
 ἐς ἄρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὅπισθε αἰχμοφόροι Περσέων
 οἱ ἀριστοὶ τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς
 λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων
 ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μυριοί. οὗτος πεξὸς ἦν· καὶ τού-
 των χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαρωτήρων
 ῥοιὰς εἶχον χρυσέας καὶ πέριξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους,
 οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἔοντες ἀργυρέας ῥοιὰς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἀρχιστα ἐπόμενοι Ξέρξει.
 τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη.
 μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους, καὶ

- 42 ἔπειτα δ' ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦγε ἀναμίξ. ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Κῆικον καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ Καϊκου ὁρμώμενος, Κῆικον ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος εἰς Καρὴνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτρωμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν εἰς ἀριστερὴν χεῖρα ἦγε εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρουνταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπέπιπτονσι καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον δι-
- 43 ἐφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεῖτε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πυνόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὥς ἀπύκετο Ξέρξης, εἰς τὸ Πριάμον Πέργαμον ἀνέβη ἡμερον ἔχων θεισασθαι. θεισάμενος δὲ καὶ πυνόμενος ἐκείνων ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσσε βοῦς χιλίας, χοάς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἔχραντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοιαι νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργαν Ῥοτείον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Ἀρδανον, ἣ περ δὴ Ἀβύδῳ ὁμοιότος ἐστὶ, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιθας Τευκρούς.
- 44 Ἐπεὶ δ' ἐγένετο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδεσθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέως), ἐνθαῦτα ὥς ἵζετο, κατορέων ἐπὶ τῆς ἡϊόνος ἐθνεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας, θηεύμενος δὲ ἰμέρθη τῶν νεῶν ἄμιλλαν γινομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δὲ

ἰγνέτο τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἦσθη τε τῇ
 ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὥς δὲ ὦρα πάντα μὲν τὸν 15
 Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας
 δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώ-
 πων, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης ἐωντὸν ἐμακάρισε, μετὰ δὲ
 τοῦτο ἐδάκρυσε. μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, 46
 ὅς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμ-
 βουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος
 ὦν ἡ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα εἶρετο τάδε· Ὡ
 βασιλεῦ, ὥς πολλὸν ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσασθαι
 νῦν τε καὶ ὀλίγω πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωντὸν
 δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε· Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατ-
 οικτεῖσθαι ὥς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ
 τούτων γε ἑόντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος
 περιέσται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἔτερα τούτου παρὰ
 τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βραχὲρ
 βίω οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπος ἑὼν εὐδαιμόνων πέφυκε,
 οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται
 πολλάκις καὶ οὐκ ἅπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον
 ἢ ζῶειν. αἳ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσιν καὶ αἱ
 νοῦσοι συνταράσσουσιν καὶ βραχὺν ἔοντα μακρὸν δο-
 κεῖν εἶναι ποιεῦσιν τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος
 μοχθηρῆς ζούσης τῆς ζόης καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 ἀνθρώπῳ γέγρονε, ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα
 φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκειται εἶναι. Ξέρξης δὲ ἀμεί- 17
 βετο λέγων· Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νῦν ἀνθρωπίνης
 πέρι, ζούσης ταιαύτης, οἴην περ σὺ διαιρέει εἶναι,
 πανσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα χρηστὰ ἔχοντες
 πρήγματα ἐν χερσὶ· φράσον δέ μοι τόδε· εἰ τοι ἡ
 ὕψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἴχεις ἂν

τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἔων με στρατεύεσθαι εἰς
 τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; φέρε τοῦτό μοι ἀτρεκέως
 εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ὡ βασιλεῦ, ὅψις μὲν
 ἐπιφανείσα τοῦ οὐνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφοτέρων
 τελευτήσῃ· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι
 ὑπόπλεος οὐδ' ἐντός ἐμεωυτοῦ, ἄλλα τε πολλὰ ἐσὼν
 λεγόμενος καὶ δὴ καὶ ὁρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάν
 48 των ἔοντα πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμεί
 βετο τοισίδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις
 εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μακ
 ρότερος κατὰ τὸ πλῆθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν σφόν
 τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου,
 ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων,
 καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτη φαίνεται
 ἐνδεέστερα εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἢ
 ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιέοιτο. ὁ δ' ἀμεί
 49 βετο λέγων· Ὡ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις
 γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆ
 θος. ἦν τε πλευνὰς συλλέξης, τὰ δύο τοι τὰ λέγω
 πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἐστὶ
 γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμὴν
 τοσοῦτος οὐδαμῶτι, ὡς ἐγὼ εἰκάσω, ὅστις ἐγειρομένου
 χειμῶνος δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικὸν φερέγγυνον
 ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ
 εἶναι [τὸν λιμένα], ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπείρου
 παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. οὐκ ὦν δὴ ἔόντων τοι λιμένων
 ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄσ
 χουσι καὶ οὐκ ὠνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ
 τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἐρχομαι
 ἐρίων. γῆ δὴ πολεμὴν τῇδε τοι κατίσταται εἰ θέλει

τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, τοσοῦτ' τοι γίνεται
 πολεμωτέρῃ ὅσῳ ἂν προβαίνῃς ἑκαστέρῳ, τὸ πρόσω
 αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
 οὐδ' ἐμὴ πλεθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς οὐδενὸς ἐναντιεν-
 μένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινο-
 μένην λιμὸν τέξασθαι. ἐνὶ οὗτῳ ἂν εἴῃ ἄριστος,
 εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πεί-
 σεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴῃ. ἀμείβεται
 ἑξέξῃς τοισίδε· Ἀρτάβανε, οἰκίῳς μὲν σὺ γε τούτων 50
 ἑκαστα διαιρεῖαι, ἀτὰρ μήτε πάντα φοβεό μήτε πᾶν
 ὁμοίως ἐπιλέγειν. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσ-
 φρομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιή-
 σεις ἂν οὐδ' αὐτὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσύνοντα
 ἡμῖν τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον ἢ πᾶν χρῆμα προ-
 δειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλε-
 σθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τού-
 τοισι λείξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπ' ἴσης ἔχει· εἰδέναι δὲ
 ἄνθρωπον ἔοντα κῶς χρῆ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδα-
 μῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιεῖν ὥς τὸ ἐπίπαν
 φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισί τε
 πάντα καὶ ὀκνέουσι οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περ-
 σέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοί-
 νυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γνώμῃσι
 ἐχρέωντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι
 τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ
 ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κιν-
 δύνους ἀναρριπτεύοντες ἐς τοῦτό σφεα προηγάροντο.
 μέγαλα γὰρ πρήγματα μέγαλοισι κινδύνουσι ἐθέλει κατ-
 αιρέσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι ἐκεῖνοισι ὥρην

τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα καὶ καταστρέφον-
 μενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπίσω, οἷον
 λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμῶτι οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν πα-
 θόντες. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερό-
 μενοι πορευόμεθα, τοῦτο δέ, τῶν ἐν κον ἐπιβέωμεν
 γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔξομεν· ἐπ' ἄρ-
 51 τῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει
 Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· Ὡ βασιλεῦ, ἐπεὶτε ἀρρωδέαν
 οὐδὲν ἔῃς πρῆγμα, σὺ δέ μευ συμβουλίην ἐνδεξά-
 αναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγματίων πλεῖστα
 λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος δὲ Καμβύσῃσι Ἰωνίην πᾶσαν
 πλὴν Ἀθηνῶν κατεστρέψατο δασμοφόρου εἶναι Περ-
 σησι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδε-
 μιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ
 τούτων οἳοί τε εἶμεν τῶν ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνε-
 σθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωται, δεῖ ἀδικωτάτους
 γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιο-
 τάτους συνελυθεροῦντας. ἀδικωτάτοι μὲν νυν γινώ-
 μενοι οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιο-
 τатоι δὲ γινόμενοι οἳοί τε δηλήσασθαι μέγας τὴν
 σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὦν βάλεν καὶ τὸ
 παλαιὸν ἔπος ὥς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν
 52 τέλος καταφαίνεσθαι. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης·
 Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλεται κατὰ
 ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἰωνας φοβέαι μὴ μεταβέλωσι
 τῶν ἔχομεν γνωμὰ μέγιστον, τῶν σὺ τε μάρτυς γίνεαι
 καὶ οἱ σὺ στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας
 ὅτι ἐπὶ τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο δια-
 φθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστό-
 τητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν

τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ
 χρήματα οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιῆσειν.
 οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν
 σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ
 γὰρ ἐγὼ μούρω ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρόπω.

Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σούσα 53
 δευτέρα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτά-
 τους· ἐπεὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι,
 τῶνδ' ἐγὼ ὑμῶν χρηρίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνε-
 σθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργα-
 σμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια,
 ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχω-
 μεν· ξυρὸν γὰρ πᾶσι τοῦτο ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε
 δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντετα-
 μένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρα-
 τευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἢν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις
 ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ
 διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οὗ Περσίδα γῆν
 λελόγχασι.

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν 54
 διάβασιν, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες
 ιδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμικήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν
 γεφυρέων καταρρίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν
 ὁδόν. ὥς δ' ἐπ' ἀνέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσῆς
 φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὐχετο πρὸς τὸν ἥλιον
 μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν παύσει
 καταστρέφασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι
 τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιά-
 λην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κρητῆρα καὶ
 Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ

ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς
 κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλή-
 σποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν
 56 ἔδωρξέτο. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, διέβαινον κατὰ
 μὲν τὴν εἰσέστην τῶν γεφυρῶν τὴν πρὸς τοῦ Πόντου
 ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ
 Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπνίη. ἡγρόντο δὲ πρῶτα
 μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ
 τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταῦτα
 τὴν μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ πρῶτοι
 μὲν οἱ τε ἱππῶται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες
 ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ οἱ τε ἵπποι οἱ
 ἱρσοὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρὸν, ἐπὶ δὲ αὐτός τε Ξέρξης
 καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππῶται οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ
 τούτοις ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νέες ἅμα ἀνήγοντο
 ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον δια-
 βῆναι βασιλέα πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεῖτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηέτο
 τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ
 στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρο-
 νησι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρ-
 ξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἀνδρὰ εἶπεν
 Ἑλλησπόντιον· ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ
 καὶ οὐνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξην θέμενος ἀνάστατον τὴν
 Ἑλλάδα θέλεις ποιῆσαι, ἔγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ
 γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὀρμημένοιςι τέρας
 σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησεν
 καίπερ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε μὲν

ἑλάν στρατιήν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα
 καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὁπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων
 ἤξειν ἐς τὸν αὐτὸν χώρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ
 τέρας ἔοντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον
 διὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος, τὰ δὲ θηλέης·
 κατ'ὑπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. τῶν ἀμφοτέρων 58
 λόγον οὐδένα ποιησάμενος τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν
 δὲ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλή-
 σποντον πλέων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν προήσ-
 σων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἐπλεε, ἐπὶ
 Σαρπηδονίης ἄκρης ποιούμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν
 αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπει-
 ρον στρατὸς πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο
 τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν
 Ἑλλῆς τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρ-
 δίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος τῇ
 οὐνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων
 τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα πο-
 ταμόν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον
 ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ
 καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἦγε πρὸς
 ἐσπέρην, Αἰνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα
 λίμνην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπύκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ 59
 Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηάκης αἰγιαλὸς τε καὶ πεδίων μέγα,
 διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἐβρος· ἐν τῷ τελὸς
 τε ἐδέδμητο βασιλῆιον τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται,
 καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο.
 ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι
 τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα.

τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον
 οἱ ναύαρχοι κελεύσαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ
 προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν, ἐν τῷ Σάλλῃ τε Σαρ-
 θρηκίῃ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη, τελευταία δὲ
 αὐτοῦ Σέρρειον ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος
 τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κα-
 σκόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελεύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ
 Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν
 60 ἐποιέετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρείχον πληθος ἐς
 ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ ἀτρεκές (οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων), σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πληθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν
 μυριάδες. ἐξηριθμήσαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συν-
 αγαγόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων καὶ συν-
 νάξαντες ταύτην ὥς μάλιστα εἶχον περιέγραψαν ἑξωθεν
 κύκλον· περιγράφαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους
 αἵμασιήν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν
 ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες ἄλλους
 ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρι οὗ πάντες
 τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαν. ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ
 ἔθνη διέτασσον.

61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἶδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν ὧδε
 ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας
 καλεομένους, πῖλους ἀπαγέας, περὶ δὲ τὸ σῶμα κ-
 θῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρῆς ὕψιν
 ἰχθυοειδέος, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ
 ἀσπίδων γέγρα· ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς
 δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀϊστοὺς δὲ καλα-
 μίνους, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν
 παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο

Ὀτάνεα τὸν Ἀμύστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός.
 ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ
 μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ
 δὲ Περσεύς ὁ Δανέης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὖνομα ἔθετο Πέρσην, τοῦτον
 δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγγανε γὰρ ἅπαις ἔων ὁ Κη-
 φεύς ἔρσερος γόνου. ἐπὶ τούτου δὴ τὴν ἐπωνυμίην
 ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἑστρα- 62
 τεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ καὶ οὐ Περ-
 σική. οἱ δὲ Μῆδοι ἔρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην
 ἄνδρα Ἀχαιμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων
 Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθη-
 νέων εἰς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ
 οὖνομα. αὐτοὶ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίς-
 σιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι
 ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῶν πύλων μιτρηφόροι ἦσαν. Κίς-
 σίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Τρκάνιοι δὲ κατὰ
 περ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγά-
 πανον τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα.
 Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι 63
 εἶχον χάλκεα τε κράνεια καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ
 βάρβαρον οὐκ εὐαπήρητον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ
 ἐγχειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον, πρὸς δὲ
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρακας.
 οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων καλέονται Σύριοι, ὑπὸ δὲ
 τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. [τούτων δὲ μεταξὺ
 Χαλδαῖοι.] ἦρχε δὲ σφείων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχάϊεω.
 Βάκριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχοτάτω τῶν 64
 Μηδικῶν ἔχοντες ἑστρατεύοντο, τόξα δὲ καλέμινα ἐπι-

- χώρια καὶ αἰχμὰς βρονχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι πρὸς
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβάσις ἐς ὅξυ ἀπηγμέναις ὀρθὰς
 εἶχον πεπηγυῖας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνεδεδύκεσαν, τόξα δὲ
 ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάραι
 εἶχον. τούτους δὲ ἔόντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας
 ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι
 Σάκας. Βακτριῶν δὲ καὶ Σακίων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ
 65 Δαρειῖον τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἴματα
 μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλὰ
 μίνα εἶχον καὶ ὀδοὺς καλαμίνας· ἐπὶ δὲ σίδηρος ἦν.
 ἐστειλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοί, προσεττάχατο
 66 δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάδῳ τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι
 δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ
 ἄλλα κατὰ περ Βάκριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης
 ὁ Ὑδάρνης. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σόργδοι τε
 καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες
 τὴν καὶ Βάκριοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε,
 Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαξος ὁ Φαρνάκης,
 Σόργδων δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου, Γανδαρίων δὲ καὶ Δα-
 67 δικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας
 τε ἐνδεδυκότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλὰ μίνα ἔχοντες καὶ
 ἀκινάκας ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο,
 ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελ-
 φεόν, Σαράγγαι δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες ἐν-
 ἔπρεπον, πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ
 καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης
 ὁ Μεγαβάξου. Πάκτυες δὲ σισυρνοφόροι τε ἦσαν καὶ
 68 χοντα παρείχοντο Ἀρταύνην τὸν Ἰθαμίτρεω. Οὗτοι
 δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν

κατὰ περ Πάκτυες. τούτων δὲ ἦρχον οὐδε, Οὐτίαν
 μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου, Παρικανίων
 δὲ Σιρομίτης ὁ Ολοβάξου. Ἀράβιοι δὲ χειρὰς ὑπέζω- 69
 μένοι ἦσαν, τόξα δὲ καλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ,
 μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμ-
 μένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα,
 μακρά, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσων, ἐπὶ δὲ καλαμίνους
 ὁλοτοὺς σμικροὺς, ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος ὀξὺς
 πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ
 αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ κέρας δορκάδος ἐπὶ ὀξὺ πεποιη-
 μένον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά.
 τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἡμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες
 ἐς μόχλην, τὸ δὲ ἡμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιό-
 πων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ
 Δαρείου (τε) καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρὸς, τὴν
 μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρείος εἰκὼ χρυσέην
 σφυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου
 Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης, οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου 70
 ἀνατολέων Αἰθίοπες (διεοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσ-
 ετεράχато τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν
 τοῖσι ἐτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον· οἱ μὲν
 γὰρ ἀπὸ ἡλίου Αἰθίοπες ἰδυότριχες εἰσι, οἱ δ' ἐκ τῆς
 Αἰβύης οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων.
 οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες τὰ μὲν πλέω κατὰ
 περ Ἰνδοὶ ἐσεσέχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον
 ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι σὺν τε τοῖσι ὥσι ἐκδεδαρμένα καὶ
 τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἢ λοφιῇ κατέχρα, τὰ
 δὲ ὦτα τῶν ἵππων ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Αἴβυες 71
 δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἤσαν ἔχοντες, ἰκοντίοισι δὲ

- ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μα-
 72 σάγην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο ἐπὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεια πεπλεγμένα ἔχοντες, ἀσπίδας
 δὲ σμικρὰς αἰχμὰς τε οὐ μεγάλας, πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ
 ἐγχειρίδια, περὶ δὲ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἐ-
 μέσθην κνήμην ἐνατείνοντα. Αἰγυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ
 καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύριοι τὴν αὐτὴν ἔχοντες
 Παφλαγόσι ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ
 Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν
 νυν καὶ Ματιητῶν Δῖωτος ὁ Μεγασιδρου ἦρχε, Μα-
 ριανδυνῶν δὲ καὶ Αἰγύων καὶ Συρίων Γαβρύνης δ
 73 Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω
 τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλέ-
 σοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκα-
 λέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπήιοι ἔοντες σύνοικοι
 ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ εἰς τὴν Ἀσίην ἅμα τῇ
 χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον [εἰς Φρύγας]. Ἀρμέ-
 νιοι δὲ κατὰ περὶ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἔοντες Φρυγῶν
 ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δα-
 74 ρείου ἔχων θυγατέρα. Αὐδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλλή-
 νικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Αὐδοὶ Μησίονες ἐκαλεῦντο
 τὸ πάλαι, ἐπὶ δὲ Αὐδοῦ τοῦ Ἰτιυος ἔσχον τὴν ἐπωνυ-
 μίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεια ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικ-
 ρὰς, ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ
 εἰσι Αὐδῶν ἄποικοι, ἀπ' Ὀλύμπου δὲ ὕρεος καλέονται
 Ὀλυμπιηνοί. Αὐδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφρένης
 ὁ Ἀρταφρένεος, ὃς εἰς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι.
 75 Θρήικες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἄλωπεκέας ἔχοντες
 ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας, ἐπὶ δὲ χειρῶν

περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ
 τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντιά τε καὶ
 πέλτας καὶ ἐργχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν
 εἰς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον
 ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στυρμόνιοι, οἰκέοντες
 ἐπὶ Στυρμόνι· ἐξαναστῆναι δὲ φασὶ ἐξ ἡθέων ὑπὸ
 Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηάκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου ἀσπίδας δὲ ὠμο- 76
 βοῦνας εἶχον σμικράς, καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας
 ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα·
 πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὦτά τε καὶ κέρεα προσῆν βοὸς
 χάλκεα, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι
 φοινικέοισι κατείλιχато. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι
 Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καθηλέες δὲ οἱ Μηλίονες, Αἰ- 77
 σόνιοι δὲ καλούμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν,
 τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ ἂν κατὰ τὴν Κιλικίων τάξιν διεξιὼν γένω-
 μαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας
 εἶχον καὶ εἵματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα
 μετεξέτεροι Λύκιοι, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθε-
 ρέων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βά-
 δρης ὁ Τσάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι 78
 κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς·
 λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες
 καὶ Μοσσύνοικοι κατὰ περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρα-
 τεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἶδε, Μό-
 σχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε
 παῖς καὶ Πάρμνος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας
 δὲ καὶ Μοσσυνοίκοις Ἀρταύκτης ὁ Χοράσμιος, ὃς Ση-
 στὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπεινε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ 79
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον,

- ἀσπίδας δὲ δερματινας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλῳ
 δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας
 δὲ ὠμοβούνας σμικρὰς κίχμας τε βραχέας, πρὸς δὲ καὶ
 μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλῳ ἦρχε Φαρνακὴς
 δάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρῶδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες καὶ
 περὶ Κόλῳ ὠπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μο
 80 σίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη
 τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἡ
 τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασι
 λεύς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα
 τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαροδόντης ὁ Βαράδου
 ὅς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύ
 τησε ἐν τῇ μάχῃ.
- 81 Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνη
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον μὲν οὗτοι οἱ περ εἰρέεσθαι καὶ οἱ διατάξαντες
 καὶ ἐξαριθμῆσαντες οὗτοι ἦσαν καὶ χιλιάρχας τε καὶ
 μυριάρχας ἀποδέξαντες, ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχους
 οἱ μυριάρχοι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι δο
 μάντορες. ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι οἱ περ εἰρέεσθαι ἔρχον
 82 τες, ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος
 στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαροδόνιος τε ὁ Γωβρόεω καὶ Τρι
 τανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρα
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω
 Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης δὲ
 ἐγίνοντο ἀνεψιοί, καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης παῖς καὶ Γέργις ὁ Ἀριάξου καὶ Μεγάβουτος
 83 ὁ Ζωπύρου. οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος
 πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων
 Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὀδάρνης

ὁ Τδάρνεος, ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὔτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθείς ἢ νοῦσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο, καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλείστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἢ περ εἰρη-
ται, χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλακάς καὶ θεραπνίην πολλήν τε καὶ εὐ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοι τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρ- 84
εἶχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα, Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σι-
δήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες 85
ἄνθρωποι, Σαγάρτιοι καλούμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐγχειριδίων, χρέωνται δὲ σει-
ρήσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων. ταύτῃσι πίσυνοι ἔρχον-
ται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε·
ἐπεὶ ἀν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμ-
παλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ τὴν περ 86
ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίςιοι ὥσαύτως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἥλαυνον

- δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Αἰβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὣς δ' αὐτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκεπὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ
- 87 πάντες καμῆλους ταχυτῆτα οὐ λειπομένους ἵππων. ταῦτα τὰ ἔθνηα μοῦνα ἱππεύει, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμῆλων καὶ τῶν ἄρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππῆες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα, Ἀράβιοι δὲ ἐσχατοὶ ἐπετετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὗτοι ἀνεχομένων τὰς καμῆλους ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ
- 88 φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. ἱππαρχοὶ δὲ ἦσαν Ἀρμαμίθρηξ τε καὶ Τίθαιος Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συν-ἱππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσῶν. ὥς γὰρ ὀρμῶντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν περιέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γάρ οἱ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προὐδὼν ἐφάβηθη τε καὶ στάς ὀρθὸς ἀπείσεισατο τὸν Φαρνούχην, πεσὼν δὲ αἰμά τε ἤμεε καὶ ἐς φθίσιν περιήλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν ὥς ἐκέλευε· ἀπαγαγόντες οἱ οἰκέται ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότην, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.
- 89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλια, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἶδε, Φοίνικες μὲν σὺν Σύροις τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκόσις, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι

κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεπονημένους τρόπον τὸν Ἑλλη-
 νικόν, ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ
 ἴτους οὐκ ἐχούσας εἶχον καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοί-
 νικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ
 Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίας
 οἴκουσιν τὸ παρὰ θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ
 χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν Παλαιστίνῃ καλε-
 ται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι
 δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτά,
 ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτους μεγάλας ἐχούσας, καὶ δό-
 ρατά τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὰ δὲ πλῆθος
 αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον.
 οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο, Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας 90
 πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν
 κεφαλὰς ἐλίχματο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, οἱ δὲ
 ἄλλοι εἶχον κιθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλληνες.
 τούτων δὲ τοσαύτε ἔθνεά εἰσι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος
 καὶ Ἀθηνέων, οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθνου,
 οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης, οἱ δὲ ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὥς αὐτοὶ
 Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας.
 οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, 91
 λαισήμια τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεπονημένα,
 καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια
 ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι
 μαχαίρησι πεπονημένα. οὗτοι [μὲν] τὸ παλαιὸν Ὑπα-
 χαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγῆνορος ἀνδρὸς
 Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριή-
 κοντα παρείχοντο νέας Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευα-
 σμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης
 ἀποσκευασθέντων ἄμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι 92

- δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔόντες καὶ κνημιδοφόροι, εἶχον δὲ τόξα κρανείνα καὶ διατούς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πῖλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Αἰνίοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες, ἐπὶ δὲ Αὐκού τοῦ Πανδίωνος
- 93 ἀνδρὸς Ἀθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Λωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικά ὅπλα καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Ἕλληνες ἐσταλμένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οὔτινες πρότερον ἐκαλέοντο,
- 94 ἐν τοῖσι πρῶτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὥς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιὴν καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Διὸν ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὥς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες, ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Διού-
- 95 θου Ἴωνες. νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὀπλισμένοι ὥς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος ὕστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκαπόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὥς Ἕλληνες καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὥς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηνῶν (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώραν μένουσι φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἴσαν ὥς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ Ἰώνων καὶ

Δωριέων ἄποικοι. ἐπεβάτευνον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν 96
 νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα
 πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες καὶ Φοινίκων Σι-
 δώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμέ-
 νοις αὐτῶν ἐπῆσαν ἐκάστοις ἐπιχώριοι ἡγεμόνες, τῶν
 ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον,
 οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπᾶξι
 ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις
 τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὥς οὐ στρα-
 τηγὸν ἄλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι, ἐπεὶ
 στρατηγὸν τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες
 τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέα-
 τὰ μοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἱστρατήγεον [οἶδε,] Ἀριαβί- 97
 γης τε ὁ Δαρείου καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ
 Μεγάβαξος ὁ Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου,
 τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγης ὁ
 Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυ-
 πτίων δὲ ἱστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμ-
 φοτέρων ἀδελφούς, τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἱστρατήγεον
 οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι καὶ κέρ-
 κουροι καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα σμικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν
 ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ 98
 γε τοὺς στρατηγούς οἶδε ἦσαν οἱ ὀνομασιότατοι, Σι-
 δώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Ματτήν Σι-
 ρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ
 Σύνεννης Ὁρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα,
 καὶ Κύπριοι Γόργος τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ ὁ Τι-
 μαγόρεω, καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πί-
 γρης ὁ Τσσελδώμου καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω.
 τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιάρχων ὥς 99

οὐκ ἀναγκαζόμενος, Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θῶμα
 ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός,
 ἣτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ τε ἔχουσα τὴν
 τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίῳ ὑπὸ λήμα-
 τὸς τε καὶ ἀνδρῆϊς ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ
 ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυ-
 γάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος, γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ
 τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ Κρήσση. ἡγεμόνευε
 δὲ Ἀλικαρνησσίῳ τε καὶ Κῶων καὶ Νισυρίων τε
 καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συνα-
 πάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας
 εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώ-
 μας ἀρίστα βασιλεὶ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πο-
 λίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἔν
 Ἀσσηνικόν, Ἀλικαρνησσίας μὲν Τροϊζηνίους, τοὺς δὲ
 ἄλλους Ἐπιδαυρίους.

100 Ἔς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται. Ξέθ-
 ξης δὲ ἐπεὶ ἡριθιμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός,
 ἐπεθύμησε αὐτὸς σφίεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ
 δὲ ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ
 ἔθνος ἐν ἑκάστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμ-
 ματισταί, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίνετο καὶ τῆς
 ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν
 νεῶν κατελυσθευσέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέθξης
 μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην ἵξετο ὑπὸ
 σκηνῇ χρυσῇ καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρόφρας τῶν
 νεῶν, ἐπειρωτέων τε ἑκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ
 ἀνεκώχευον, τὰς πρόφρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες

μεταπηδὸν καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὥς ἐς πό-
λεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν προφρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ
τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
νεός, μετεπέμψατο Δημόρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρα-
τευόμενου αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καλέσας δ' αὐτὸν
εἶρετο τάδε· Δημόρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ εἰρέ-
σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ ὥς ἐγὼ πυρθα-
νομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς
λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης οὔτ' ἀσθε-
νεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπο-
μένουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὥς ἐγὼ
δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς
ἐσπέρης οἰκόντες ἄνθρωποι συλλαχθείησαν, οὐκ ἀξιό-
μαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι.
θέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, δοκοῖόν τι λέγεις περὶ
αὐτῶν, πυθέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα, ὁ δὲ ὑπο-
λαβὼν ἔφη· βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσωμαι πρὸς
σὲ ἢ ἡδονῇ; ὁ δέ μιν ἀληθείῃ χρήσασθαι ἐκέλευε,
φᾶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. ὥς 102
δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημόρητος, ἔλεγε τάδε· Βασιλεῦ,
ἐπειδὴ ἀληθείῃ διαχρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα
λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώ-
σεται, τῇ Ἑλλάδι πενίῃ μὲν αἰεὶ κοτε σύντροφός ἐστι,
ἄρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη
καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένῃ ἢ Ἑλλὰς τὴν τε
πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν
νῦν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ ἐκείνους τοὺς Δωρι-
κοὺς χώρους οἰκημένους, ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ
πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων

μούνων, πρῶτα μὲν ὅτι οὐκ ἔστι δικως κοτὲ σοὺς δέ-
 ξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι, αὐτοὶ
 δὲ ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἑλ-
 ληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ περὶ μὴ
 πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί τ' εἶσι· ἦν
 τε γὰρ τύχωσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχήσου-
 νταί τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε καὶ πλεῦνας
 103 ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελάσας ἔφη· Ἀημάρητε, οἷον
 ἐφθέρξας ἔπος, ἀνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῆδε μαχή-
 σεσθαι. ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν
 βασιλεὺς αὐτὸς γενέσθαι. σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτῶνα
 μάλα πρὸς ἀνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολυ-
 τικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστι τοιοῦτο οἷον σὺ διαιρέεις, σὲ γὰρ
 τὸν κείνων βασιλέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντι-
 τάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων
 ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός
 ἐστι, σὲ δὲ γε διζήμεαι εἰκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω
 μὲν ὀρθοῦτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σέο εἰρημένος. εἰ δὲ
 τοιοῦτοί τε ἐόντες καὶ μεγάθεια τοσοῦτοι, ὅσοι σὺ τε
 καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, ἀυχέετε
 τοσοῦτο, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρη-
 μένος ᾗ. ἐπεὶ φέρε ἰδὼ παντὶ τῷ οἰκῷτι· κῶς ἂν
 δυναίατο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι
 ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ' ἐνόῳ
 ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῖ-
 νες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, ἐόντων ἐκά-
 νων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι
 κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίαντ' ἂν δειμαίνοντες
 τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ξωυτῶν φύσιν ἀμείνονες καὶ
 ἴοιεν ἀναγκασόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες

ἔδυντες· ἀνειμένους δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποιεῖοιεν
 τούτων οὐδέτερά. δοκέω δὲ ἔργω καὶ ἀνισωθέντας
 πλήθει χαλεπῶς ἂν Ἑλληνας Πέρσῃσι μύνουσι μάχε-
 σθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις, ἐστι
 ἢ μὲν οὐ πολλὸν ἀλλὰ σπάνιον· εἰσὶ γὰρ Περσέων
 τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἱ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι
 τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος πολλὰ φλυη-
 ρεῖς. πρὸς ταῦτα Δημάργητος λέγει· Ὁ βασιλεῦ, ἀρ- 103
 χῆθ' ἡπιστάμην ὅτι ἀληθεῖη χρεώμενος οὐ φίλα τοι
 ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς
 ἀληθεσιτάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καί-
 τοι ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἐστοργῶς ἐκείνους,
 αὐτοὺς μάλιστα ἐξεπίστεται, οἱ μὲ τιμὴν τε καὶ γέρεα
 ἀπελόμενοι πατρώια ἄπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι,
 πατήρ δὲ σὺς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἶκον
 ἔδωκε. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄνδρα τὸν σῶφρονα εὐνοίην
 φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ
 δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχε-
 σθαι οὔτε δυοῖσι, ἐκῶν τε εἶναι οὐδ' ἂν μονομα-
 χίοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαῖη εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων
 ἄγων, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνὶ τούτων τῶν
 ἀνδρῶν οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἕξιος εἶναι.
 ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἓνα μαχόμενοι
 οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν, ἄλλες δὲ ἄριστοι ἀν-
 δρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες οὐ πάντα ἐλεύ-
 θεροὶ εἰσιν· ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑπο-
 δειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι
 γὰρ τὰ ἂν ἐκείνος ἀνώγῃ· ἀνώγει δὲ τῷ αὐτῷ αἰεὶ, οὐκ
 ἐὼν φεύγειν οὐδὲν πληθὺς ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ
 μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατεῖν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ

δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τὰλλα σιγᾶν θέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἔτρεψε καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθεύτα καταπαύσας, ἐξήλαυσε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρη-
 106 κης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιούδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ [μοῦνῳ] Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε ὥς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους αὐτὸς κατέστησε ἢ Δαρείος ὑπάρχους, πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὧς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἐτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξαιρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ καὶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἳ τὰ δῶρα πέμπεται
 107 παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἱδιότος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο καὶ τοὺς περιέοντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα, ἐπεὶ καὶ ἄξιός αὐνοῦ μέγαλον ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἠθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι

βασιλεί, ἀλλὰ διεκαρτέρει ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν
 ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχει, συννήσας πυρὴν μεγάλην
 ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς
 καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ, μετὰ
 δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ
 τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα,
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω
 μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τούδε ὑπὸ Περ-
 σέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν 108
 Ἑλλάδα, τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδίων συστρα-
 τεύεσθαι ἠνάγκασε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν
 μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα καὶ ἦν ὑπὸ
 βασιλείᾳ δασμοφόρος, Μεγαβάξου τε καταστρεψαμένου
 καὶ ὕστερον Μικροδουίου. παρεμείβετο δὲ πορευόμενος
 ἐκ Δορίσκου πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίᾳ τείχεα, τῶν
 ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἐσπέρας πόλις τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβροίη. ἔχεται δὲ ταύτης Θασίῳ πόλις Στρώμη,
 διὰ δὲ σφειῶν τοῦ μέσου Αἰσὸς ποταμὸς διαρρέει, ὃς
 τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρατῷ
 ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο
 Γαλλαῖκή, νῦν δὲ Βοιωτική· ἐστι μέντοι τῷ δικαιο-
 τάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. διαβὰς δὲ τοῦ 109
 Αἰσίου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον πόλιας
 Ἑλληνίδας τάσδε παρεμείβετο, Μαρωνεῖαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήγε καὶ κατὰ ταύτας
 λίμνας ὀνομαστὰς τάσδε, Μαρωνεῖης μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ Δίκαιαν Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε
 καὶ Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα λίμνην μὲν οὐδε-
 μίαν εἰσοῦσαν ὀνομασίην παρεμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν

- δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς
 χώρας ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήιε, τῶν ἐν μὴ
 λίμνῃ ἱοῦσα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα
 κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἄλμυρῇ.
 ταύτην τὰ ὑποζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ
 δὲ πόλει ταύτῃ οὖνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ
 τὰς πόλεις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ
 110 εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήιε, ἔθνεα δὲ Θρηήκων
 δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο τοσάδε, Παῖτοι, Κί-
 κανες, Βίστορες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοί, Σάτραι.
 ταύτων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι
 νηυσὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκούντες
 καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλήν Σατρέων οἱ ἄλλοι
 111 πάντες περὶ ἀναγκαζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδε-
 νὸς καὶ ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν,
 ἀλλὰ διατελευσὶ τὸ μέχρη ἐμεῦ αἰεὶ ἔοντες ἐλεύθεροι
 μούνοι Θρηήκων· οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλά, ἰδησὶ
 τε παντοίησι καὶ χιόνι σννηροσφέα, καὶ εἰς τὰ πολέμια
 ἄκροι, οὔτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήδιον εἰσι ἔκτη-
 μένοι. τὸ δὲ μαντήδιον τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν ὀρέων
 τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰς οἱ προ-
 φητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρεώσα κατὰ περ
 ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.
- 112 Παράμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην δεύ-
 τερα τούτων παράμειβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν ἐπὶ
 Φάργης ἐστὶ οὖνομα καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτη μὲν
 δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς
 χειρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα τε καὶ
 ὑψηλόν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέταλλα, τὰ
 νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμεντοι καὶ μάλιστα Σάτραι.

ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάργαιον πρὸς βορρῶν ἀνέμου 113
 Παίονας Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιδὼν ἦιε πρὸς
 ἐσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ
 πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἐτι ζωὸς ἔων ἦρχε Βόγης, τοῦ περ
 ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ
 αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάργαιον ὄρος καλεῖται Φυλλίς, κατα-
 τείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην
 ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην
 τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα· ἐς τὸν οἱ Μάγοι
 ἐκαλλιερέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοῦς. φαρμακεύ- 114
 σαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς
 τούτοις ἐν Ἑννέα ὁδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο
 κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐξευγμένον.
 Ἑννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον κα-
 λέσθαι τοσοῦτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ παρθένους
 ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατώρυσσον. Περ-
 σικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμυστριν
 τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἐπὶ
 Περσέων παῖδας, ἐόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ὑπὲρ
 ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζε-
 σθαι κατορύσσουσαν. ὥς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπο- 115
 ρεύετο ὁ στρατός, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ
 αἰγιαλὸς ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα
 παρεξήιε· αὕτη δὲ καὶ ἡ κατ'ὕπερθε ταύτης καλεῖται
 Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ
 ἄριστερῆς χειρὸς ἔχων ἦιε διὰ Συλῆος πεδίου καλεο-
 μένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ
 ἀπίκετο ἐς Ἀκανθον, ἅμα ἐγόμενος τούτων ἕκαστον
 τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάργαιον ὄρος οἰκούν-
 των, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς μὲν

- παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατευο-
 μένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης περὶ ἐπομένους. τὴν
 δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν
 ἤλασε, οὔτε συγγένουςι Θρήικες οὔτ' ἐπισπεύρουσι, δι-
 βονται τε μέγας τὸ μέχρι ἐμεῦ. ὥς δὲ ἄρα ἐς τὴν
 116 Ἀκάνθιον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Ξέρξης τοῖσι Ἀκαν-
 θίοισι προεῖπε καὶ ἐδώρῃσατό σφεας ἐσθιῆτι Μηδικῇ
 ἐπαίνεέ τε, ὁρέων καὶ αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς τὸν
 117 πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἑαυτοῦ
 Ξέρξεω συνήνεικε ὑπὸ νόσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα
 τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ Ξέρξῃ
 καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάλει τε μέγιστον ἔοντα
 Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πηγέων βασιληῶν ἀπέλειπε
 τέσσαρας δακτύλους) φωνεοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων,
 ὥστε Ξέρξην συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην ἐξευέλαι
 τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόρε δὲ πᾶσα ἡ
 στρατιῇ. τοῦτ' ὁ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ
 θεοπροπίου ὥς ἤρωι, ἐπονυμάζοντες τὸ ὄνομα. βασι-
 λεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχαίῳ ἐποιέετο
 118 συμφορὴν· οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρα-
 τὴν καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην ἐς πᾶν κακοῦ ἀπίκετο.
 οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκῶν ἐγίνοντο, ὅκον γε
 Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πολιῶν τῶν σφετε-
 ρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασθαι
 Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ
 δόκιμος ὅμοια τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δειπνον τε-
 119 τρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὥς δὲ παρὰ
 πλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπ-
 εδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δειπνον τοιούδε τι
 ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ

πολλοῦ ποιευμένων. τοῦτο μὲν, ὥς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σίτον ἐν τῇσι πόλεσι οἱ ἄστοι ἄλευρά τε καὶ ἄλφριτα ἐποίουν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ κτήνεα ἐσίτευον ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο καὶ τᾶλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέσθαι πάντα. ταῦτα μὲν αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποιήτο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοιμὴ ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ [ἔσκε] ὑπαίθριος. ὥς δὲ δείπνου γένοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχουσιν πόνον, οἱ δὲ ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀνασπᾶσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες οὕτω ἀπελαύνουσιν, λείποντες οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι. ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῳ ἔπος εὔ¹²⁰ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰσθὰ ἕζεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν παραιτούμενους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὲ ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σίτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὅμοια τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.

121 Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὅμως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον, Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ ἀπῆκε ἀπ' ἐωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας, Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθανέτο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὥδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν [στρατὸν], μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν εἶναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαροδονίος τε καὶ Μασίστης, ἑτέρα δὲ τεταγμένη ἦν τοῦ στρατοῦ τριτημορις τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς Ξέρξης, ἦν μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ παρείχετο Σμερδομένεος τε καὶ Μεγάβρυζον.

122 Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἀθρῷ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσα πύλιν καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγρος καὶ Σάρτη οἰκηνται ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν στρατιῶν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπικέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον· κάμπτων δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην παραμύβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλεις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληφόν, Σερμύλην, Μηκύβεραν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη Σι-
123 θωνίη καλεῖται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραίου ἄκρην, τὸ δὴ πύκνους τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν

νίας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης καὶ Ἀφύτιος καὶ Νέης πόλιος καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβω καὶ Σκιώνης καὶ Μένδης καὶ Σόνης· αὐταὶ γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἐπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολιῶν τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαῖῳ κόλπῳ, τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Αἰπαξος, Κώμβρεια, Αἰσαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἰνεία. ἡ δὲ τούτων χώρα Κροσσαίη ἐτι καὶ ἐς τὸδε καλέσεται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἔγινετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην, πλέων δὲ ἀπῖκετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σίνδον τε πόλιν καὶ Χαλέστρην ἐπὶ τὸν Ἄξιον ποταμόν, ὃς οὐρῖζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν, στεῖνον χωρίον, πόλεις Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἄξιον 121 ποταμόν καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τούτων περιμένων βασιλεὺς ἐστρατοπεδεύετο, Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχρίδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας καὶ ἔξειτ' παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἄξιῳ ποταμῷ. πορευο- 125 μένων δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι· καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα ἄλλου μὲν

- οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οἷ
 δὲ τὰς καμήλους ἐκεράζον μούνας. θαυμάζω δὲ τὸ
 αἷτιον, ὃ τι κοτὲ ἦν τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπερ-
 μένους τοὺς λέοντας τῆσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι, τὸ
 μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίου μήτ' ἐπεπειράσθαι
 126 αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες
 πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρα ὑπερμεγέθη
 ἔστι τὰ ἐς Ἑλλήνας φοιτέοντα. οὗρος δὲ τοῖσι λέοντι
 ἔστι ὃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος καὶ ὃ
 δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν
 ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθε Εὐρώ-
 πης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας τοῦ Ἀρ-
 λῶον ἐν τῇ ἐπιλοιπῇ ἡπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τοῦ
 127 τῶν τῶν ποταμῶν γίνονται. ὥς δὲ ἐς τὴν Θέρμην
 ἀπικέτο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπείθην
 δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θά-
 λασσαν χώραν τοσὴνδε, ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος
 καὶ τῆς Μυγδονίης μέχρι Αὐδίᾳ τε ποταμοῦ καὶ
 Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζονσι γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε καὶ
 Μακεδονίδα, ἐς τῷντὸ [ῥέειθρον] τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες·
 ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι
 οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν
 ἐκ Κρηστωναίων ῥέων Ἐχρίδωρος μούνος οὐκ ἀν-
 ἔχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος ἀλλ' ἐπέλιπε.
 128 Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ὕρεα τὰ Θεσσα-
 λικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάθει τε
 ὑπερμήκεα ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στεινὸν
 πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων
 τε ταύτῃ εἶναι ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύ-
 μησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἐμελλε ἔλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν
κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον
πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς
δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίησε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην
νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο
ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήμιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι,
καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο
καὶ ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν
θάσματι μεγάλῳ ἐνέσχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγε-
μύνας τῆς ὁδοῦ εἶρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέ-
ψαντα ἐτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. τὴν δὲ Θεσσα- 129
λίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε
συγκεκλιμένην πάντοθεν ὑπερμήκεισι ὕδασι. τὰ μὲν
γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον ὕψος
καὶ ἡ Ὅσσα ἀποκληθεὶς συμμίσγοντα τὰς ὑπώρεας ἀλλή-
λοις, τὰ δὲ πρὸς βορέῳ ἀνέμου Ὀλυμπος, τὰ δὲ πρὸς
ἐσπέρῃ Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίῃ τε καὶ ἄνεμον
νότον ἡ Ὄθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων
ὁρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ ἐοῦσα κοίλῃ. ὥστε ὦν ποτα-
μῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε
δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ καὶ Ἀπι-
δανοῦ καὶ Ὀνοχώνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσου, οἱ
μὲν νυν ἐς τὸ πεδίου τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὁρέων
τῶν περικληιδόντων τὴν Θεσσαλίην ὀνομαζόμενοι δι'
ἐνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεينوῦ ἔκροον ἔχουσι ἐς
θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὸντό.
ἐπεὶ δὲ συμμιχθένωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πη-
νειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων ἀνωνύμους τοὺς ἄλ-
λους εἶναι ποιεῖ. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος
αὐτοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρούου τούτου, τοὺς ποταμοὺς

τούτους καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιω-
βηίδα λίμνην οὔτε ὀνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν ῥέειν
τε οὐδὲν ᾗσσαν ἢ νῦν, ῥέοντας δὲ ποιεῖν τὴν Θεσσα-
λίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νῦν Θεσσαλοὶ φασὶ
Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν ἀνλῶνα δι' οὗ ῥέει ὁ Πη-
νειός, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα
τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμῶν τοῦ
θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκείνο ἰδὼν φαίη Πο-
σειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμῶν ἔργον, ὥς ἐμοὶ
ἐφαίνεται εἶναι, ἢ διὰστασις τῶν ὀρέων.

- 130 Οἱ δὲ κατηγεόμενοι εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη
ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἄλλοι
κέως εἶπον· Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη
ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἦδε αὐτή· ὕρσι
γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη. Ξέρξην δὲ λέ-
γεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ
ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες καὶ
τᾶλλα καὶ ὅτι χώραν ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ τα-
χυκλίωτον· τὸν γὰρ ποταμὸν προῆγμα ἂν ἦν μόνον
ἐπεῖναί σφρων ἐπὶ τὴν χώραν, χώματι ἐκ τοῦ ἀνλῶνος
ἐκβιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέει-
θρων, ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν ὀρέων ὑπό-
βρυχα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεῦσιν
παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἰόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν
ἑαυτοὺς βασιλεῖ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφας
τοῦ ἔθνους ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ
θεησάμενος ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

- 131 Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς·
τὸ γὰρ δὴ ὅρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς
τριτημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπαντα ἡ στρατιὴ ἐς

Περραιβούς· οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς
 τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἰτήσιν ἀπύκατο οἱ μὲν κεινοί, οἱ
 δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα 132
 ἐγένοντο οἶδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραι-
 βοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιωταί
 καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλήν Θεσπιέων τε
 καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρ-
 κιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον
 ὧδε εἶχε, ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἕλ-
 ληνες ἑόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
 τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι· ἐς δὲ 133
 Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης ἐπὶ γῆς
 αἰτήσιν κήρυκας τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρεῖον πέμ-
 ψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας
 ἐς τὸ βάρβαρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες ἐκέλευον
 γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τού-
 των μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας.
 ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοις ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας
 συνήνεικε ἀνεδέλκτον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλήν
 ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο
 οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δὲ 134
 ὧν Λακεδαιμονίοις μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ
 Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυ-
 βίου ἱρόν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι [Ταλθυβίου] Ταλθυ-
 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης
 πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖσι Σπαρτιη-
 τησι καλλιερῆσαι θυομένοις οὐκ ἐδύνατο. τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμ-
 φορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλῆς τε πολλῆς

συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιούτῳ ποιευμένων, εἰ τις
 βούλοιο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικό-
 λεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται φύσι τε γερονότες εὖ καὶ
 χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν
 ποιήν τισαι Ξέρξῃ τῶν Λαρείου κηρύκων τῶν ἐν
 Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὥς
 135 ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὕτη τε ἡ
 τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη καὶ τάδε
 πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα
 ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν
 γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀν-
 θρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας ξείνια προθέ-
 μενος ἰστία, ξεινίζων δὲ εἴρετο [λέγων] τάδε· Ἄνδρες
 Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεὺς φίλοι γενέσθαι
 ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς
 τιμᾶν, ἐς ἐμὲ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες·
 οὕτω δὲ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεὺς
 (δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί),
 ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέως·
 πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ὑδάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου
 γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν
 γὰρ πεπειρημένος συμβουλευείς, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐὼν·
 τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστευται, ἐλευθερίας δὲ
 οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ οὐτ' εἰ μῆ. εἰ
 γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις
 136 ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέεσι. ταῦτα
 μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο· ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς
 Σοῦσα καὶ βασιλεὺς ἐς ὕψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν
 δορυφόρων κελευόντων καὶ ἀνάγκην σφί προσφερόντων

προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας οὐκ ἔφασαν ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσκειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφίσι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν οὔτε κατὰ ταῦτα ἡκεῖν· ὥς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγον τοιοῦδε ἐχόμενα·

Ὡ βασιλεῦ Μήδων, ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων ποιητὴν ἐκείνων τίσοντας, λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὅμοιος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα ἀποκτείναντας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσσει ταῦτα οὐ ποιήσκειν, οὐδὲ ἀνταποκτείνας ἐκείνους ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. οὕτω ἡ 137

Ταλθυβίου μῆνις καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητίων ἐπαύσατο τὸ παραντῖκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίδεω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίαν καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὥς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἄγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξηλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίδεω, ὃς εἶλε Ἀλίας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρει ἀνδρῶν, δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα [ἐκ τῆς μῆνιος]· οἱ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω Θρηάκων βασιλέος καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πυθίῳ ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἥλωσαν κατὰ

Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστιάς ὁ Ἀδεϊμάντου Κορίνθιος ἀνὴρ.

Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέως στόλου, ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον
 138 λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέως οὖνομα μὲν εἶχε ὥς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλλη-
 ληνες οὐκ ἐν ἡμοῖς πάντες ἐποιοῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι ἔχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δαίματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὐτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέκε-
 σθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀν-
 139 ἄπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως. ἐν-
 θαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέρομαι γνώμην ἀποδεξασθαι ἐπὶ φθονου μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δέ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχίσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρροδῆσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξ-
 ἔλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μεί-
 ναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γέ ἂν τὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κισῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννη-
 σίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμ-
 μάχων οὐκ ἐκόντων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς, κατὰ πόλιν ἀλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν, μουνωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξά-
 μενοι ἔργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν

ἐπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὁρῶντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας μηδίζοντας ὁμολογήῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρω ἡ Ἑλλὰς ἐρίνετο ὑπὸ Πέρσῃ. τὴν γὰρ ὠφελήν τὴν τῶν τειχεῶν τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυνθίσθαι ἥτις ἂν ἦν βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναίους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές· οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπόν, ὅσον μὴ ἐμύδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοῦς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρό- 140
πους χρηστηριάξεσθαι ἦσαν ἔτοιμοι· καὶ σφι ποιή-
σασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον
ἐσελθόντες ἴζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὐνομα ἦν Ἀρι-
στονίκη, τάδε·

ὦ μέλεσι, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νείατοι οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει· κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὄξος Ἄρης, Συριγγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοῦ τὸ σὺν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἱ πον νῦν ἰδρῶτι ῥεοῦμενοι ἐσθήκασι,

Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 Αἶμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάρκας.

Ἄλλ' ἵτον ἕξ ἀδύτοιον, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.
 141 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι συμ-
 φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας
 αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου Τίμων ὁ Ἀν-
 δροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὅμοια τῷ μάλο-
 στα, συνεβούλευε σφί λικτηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐτίς
 ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὥς ἱκέτας. πειθομέ-
 νοις δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι· Ὡνάξ,
 χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθῆναι
 τὰς λικτηρίας τάσδε τάς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ
 τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν
 ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν, ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρό-
 μαντις χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Αἰ' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 Δισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μῆτιδι πυκνῇ.
 Σοὶ δὲ τόδ' αὐτίς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
 Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
 Ἐντὸς ἔχει κευθμών τε Κιθαιφῶνος ζαθέοιο,
 Τείχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
 Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 Μηδὲ σὺ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
 Πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἵσχυρος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 Νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίος ἔσση.
 Ὡ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
 Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν
 καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς
 Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἐπήγγελλον

ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ γίνονται διζη-
μένων τὸ μαντήιον καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλιστα
τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφίσι
τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἡ γὰρ
ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχρῶ ἐπέφρακτο.
οἱ μὲν δὴ [κατὰ τὸν φραγμὸν] συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ
ξύλινον τείχος εἶναι, οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαί-
νειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ
ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ
ξύλινον τείχος ἐσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα
ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὡ θεΐη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν φαιμέ-
νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τείχος εἶναι· οἱ γὰρ χρησμο-
λόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμίνα δεῖ
σφρας ἐσσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους. ἦν 143
δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παρ-
ιών, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεο-
κλῆος ἐκαλέετο. οὗτος ὠνήρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς
χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, εἰ ἐς Ἀθη-
ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω
μιν δοκέειν ἢ πῶς χρῆσθῆναι, ἀλλὰ ὥδε Ὡ σχετλίη
Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ Ὡ θεΐη Σαλαμίς, εἰ πέρ γε ἐμελλόν
οἱ οὐκ ἠτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς
πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρηστήριον συλλαμ-
βάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρα-
σκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχίῃσοντας συνεβούλευε,
ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστο-
κλῆος ἀποφαινομένου Ἀθηναῖοι ταῦτα σφίσι ἐγνώσαν

αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶπαι οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. ἐτέρῃ τε Θεμιστοκλέϊ γνώμῃ ἐμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρώστευσσε, ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετᾶλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Αὐαρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὄρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους τῆς διαιρέσεως ταύτης παυσάμενους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιοιθεῖσαι ὑπῆρχον, ἐτέρως τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημέϊ, τῷ θεῷ πειδομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι.

145 Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνε· συλλεγομένων δὲ ἐς τὸντὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τὰ ἀμείνω φρονούντων καὶ δυνόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους· ἦσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὃ δὲ ὦν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι μετὰ δὲ πυνθανόμενοι Ξέρξην σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν

Ἀσίην τῶν βασιλέος προηγημάτων, ἐς Ἄργος τε ἀγ-
 γέλους ὁμαιχιμὴν συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην,
 καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν
 Δεινόμενος, ἐς τε Κέρκυραν κελεύσοντας βοηθῆειν
 τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ πως
 ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τὸν
 πρῆσσοιεν πάντες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι
 Ἑλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο
 εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. ὥς 146
 δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἑχθρας πρῶτα
 μὲν κατασκοπούς πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς.
 οἱ δὲ ἀπικόμενοι τε ἐς Σάρδις καὶ κατακαθύντες τὴν
 βασιλέος στρατιήν, ὥς ἐπαΐστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες
 ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπήγοντο ὥς
 ἀπολεόμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος, Ξέρξης
 δὲ ὥς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν
 γνώμην πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος,
 ἵν᾽ καταλάβωσι τοὺς κατασκοπούς ζῶντας, ἄγειν παρ'
 ἑωυτόν. ὥς δὲ ἔτι περιέδοντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ
 ἤγον ἐς ὕψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος
 ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσέ σφας τοὺς δορυφόρους περι-
 ἄγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν
 καὶ τὴν ἵππον, ἐπεὶ δὲ ταῦτα θηγέμενοι ἔωσι πλήρεις,
 ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἁσπινέας.
 ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τὸνδε ταῦτα ἐντελλέτο, ὥς εἰ 147
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατέσκοποι, οὗτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἔοντα λόγου μέζω,
 οὗτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα εἰσίναντο ἄνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα
 δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ

πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδῶσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἷκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇδε ἄλλη· ἔων γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλέοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἔτοιμοι ἦσαν αἰρεῖν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς ὕκῃ πλείοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ᾧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Οὐκ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;

Οἱ μὲν νυν κατὰσκοποι οὕτω θεησάμενοί τε καὶ 148 ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκοπῶν δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἄργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γε-
νέσθαι ὧδε· πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγείρομενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυθόμενοι δὲ καὶ μαθόντες ὥς σφεας οἱ Ἕλληνες πε-
ρῆσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους, ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιέουσι γίνεσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἐξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τῶν δὲ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὰ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο
 Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σώσει.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὡς
 ἔλθειν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ
 τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα, τοὺς δὲ
 πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἔτοιμοί εἰσι Ἄρ-
 γεῖοι ποιεῖν ταῦτα τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισά-
 μενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ
 πάσης τῆς συμμαχίας· καίτοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνε-
 σθαι τὴν ἡγεμονίην ἐόντων, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν
 κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν 149
 βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ
 χρηστήριου μὴ ποιεῖσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμ-
 μαχίην. σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριη-
 κοντοετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα
 δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθῶσι ἐν τούτοις τοῖς ἔτεσι.
 μὴ δὲ σπονδέων ἐουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας
 καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγνονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς
 τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι.
 τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥη-
 θέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοισίδε, περὶ μὲν
 σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμο-
 νίης αὐτοῖσι ἐντετάλλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν
 σφίσι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ
 ὦν δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παύσαι
 τῆς ἡγεμονίης, μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον
 τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ [οἱ] Ἀρ-
 γεῖοί φασι οὐκ ἀνασχεῖσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν
 πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων

ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι, προσιπεῖν τε
 τοῖσι ἀγγέλοισι πρὸ θύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ
 τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μή, περιέψεσθαι ὥς πολέ-
 150 μίους. αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέ-
 γουσι· ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα,
 ὥς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περ
 ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ
 τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς
 Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν
 εἶναι ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ
 Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφείας θυγατρὸς Ἀνδρο-
 μέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε
 ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρα-
 τεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρόντας· ἡμῖν ἀντι-
 ξόους γίνεσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας
 κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γέννηται κατὰ νόον, οὐδαμῶς
 μέζοντας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγε-
 ται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχορῆμα μὲν οὐδὲν
 ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν, ἐπεὶ δὲ σφας παραλαμ-
 βάνειν τοὺς Ἑλληνας, οὕτω δὲ ἐπισταμένους ὅτι οὐ
 μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι μεταίτεειν, ἵνα
 151 ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοις
 καὶ τὸνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι
 ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοισι
 τοῖσι Μερωνίοισι ζόντας ἑτέρου πρῆγματος εἵνεκα
 ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἰππολίκου καὶ
 τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας, Ἀργεῖους δὲ τὸν αὐτὸν
 τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγ-
 γέλους εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξεω εἰ σφι ἐτι
 ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξην φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ

νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξην μάλιστα ἐμμένειν φάναι καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεος φιλιωτέραν. εἰ μὲν νυν Ξέρξης 152 τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργος καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξην περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκῆμα κακὰ ἐς μέσον συνενεύκαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσθηνείκοντο. οὕτω οὐδ' Ἀργείοισι αἰσχίστα πεποιήται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ παντάπασι ὀφείλω, καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἔχέτω ἐς πάντα λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύτης.

Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται· ἐς δὲ τὴν Σικε- 153 λίην ἄλλοι τε ἀπῆκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμιζοντες Γέλωνι καὶ δὴ καὶ ἀπὸ Λακεδαιμονίων Στάγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ὁ ἐν Γέλῃ, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Αἰνδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου καὶ Ἀντιφήμεου οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἔοντες, Τηλένεω ἑνὸς τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων

στάσι ἐσσωθέντες. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε
 εἰς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλὰ ἰσὰ
 τούτων τῶν θεῶν. ὕθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκλή-
 σατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δ' ὦν πίνυ-
 νος ἐὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἰσο-
 φάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶμά μοι ὦν καὶ τοῦτο
 γέγονε πρὸς τὰ πυθάνομαι, κατεργάσασθαι Τηλίνην
 ἔργον τοσοῦτα· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς [τοῦ]
 ἄπαντος ἀνδρὸς νερόμικτα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς
 τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρείης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς
 τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπερναντία τούτων
 πεφυκέναι θηλυδρείης τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω
 154 μὲν νυν ἐκτίσαστο τοῦτο τὸ γένος· Κλεάνδρου δὲ τοῦ
 Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε
 μὲν Γέλης ἐπὶ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου
 ἀνδρὸς Γελῶου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μουναρχίην
 Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντας δὲ
 Ἰπποκράτες τὴν τυραννίδα ὁ Γέλων, ἐὼν Τηλίνεω
 τοῦ ἰσοφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνι-
 σιδήμον τοῦ Παταΐκου ὃς ἦν δορυφόρος Ἰπποκρά-
 τεος... μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἄρετὴν ἀπ-
 ἐδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος· πολιορκέοντας
 γὰρ Ἰπποκράτες Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους καὶ πρὸς Συρηκοσίους
 τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνούς ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τού-
 τοις τοῖσι πολέμοις ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν
 δὲ εἶπον πολίων τούτων πλὴν Συρηκουσέων οὐδεμία
 ἀπέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἰπποκράτες. Συρηκοσίους
 δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἐσσω-
 θέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ· ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ

τοισίδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧ τε Ἰπποκράτει Καμαρίναν
 Συρηκοσίους παραδοῦναι. Συρηκοσίων δὲ ἦν Καμά- 155
 ρινα τὸ ἀρχαῖον. ὥς δὲ καὶ Ἰπποκράτεα τυραννεύ-
 σαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀπο-
 θανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλη, στρατευσάμενον ἐπὶ τοῖς
 Σικελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι
 Ἰπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βου-
 λομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ,
 ὥς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτοὺς ἀπο-
 στερήσας τοὺς Ἰπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ
 εὔρημα τοὺς γαμβροὺς καλεομένους τῶν Συρηκοσίων
 ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δού-
 λων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν
 τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος εἰς τὰς Συρηκούσας ἔσχε
 καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ἐπιόντι 156
 Γέλωνι παραδιδού τὴν πόλιν καὶ ἑαυτόν. ὁ δὲ ἐπεῖτε
 παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέων λόγον
 ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ
 ἑαυτοῦ, ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν οἱ
 πάντα αἱ Συρηκονσαι. αἱ δὲ παραντίκα ἀνὰ τ' ἔδρα-
 μον καὶ ἀνέβλαστον· τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους
 ἅπαντας εἰς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολίητας ἐποίησε,
 Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε, τοῦτο δὲ Γελῶν
 ὑπερημίσεας τῶν ἄστων τῶντὸ τοῖσι Καμαριναίοισι
 ἐποίησε· Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὥς πολιορκε-
 μενοι εἰς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν
 παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδο-
 κῶντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν εἰς τὰς Συρη-
 κούσας πολίητας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ

προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ
 τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ
 Σικελίης. τούτῳ δὲ τούτῳ καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σι-
 κελίῃ ἐποίησε διακρίνας, ἐποίησε δὲ ταῦτα τούτους
 ἀμφοτέρους νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώ-
 τατον. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγερόνεε μέγας
 157 ὁ Γέλων· τότε δ' ὥς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον
 τάδε· Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι [τε καὶ Ἀθη-
 ναῖοι] καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμφομένους ὅς
 πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 πάντως κοινὴν πυρθάνειν, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει ξεύξας
 τὸν Ἑλλησποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρατὸν
 ἐκ τῆς Ἀσίας στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρό-
 σχημα μὲν ποιούμενος ὥς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ
 δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐωυτῷ ποιήσασθαι.
 σὺ δὲ δυνάμιός τε (γὰρ) ἦκεις μεγάλως καὶ μοῖρ' αὖτε
 τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντί γε Σικελίης.
 βοήθει τε τοῖσι ἔλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα καὶ συνελεν-
 θέρον. ἀλλῆς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεῖρ
 μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιούσι·
 ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπραδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι
 τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἤ ὀλίγον.
 τούτῳ δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς.
 μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἣν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης
 μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκ ἦξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ
 τούτου φύλαξαι· βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ τιμωρέεις·
 158 τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν
 χρηστική ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον,
 Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιαύδε· Ἄνδρες

Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολμήσατε ἐμὲ
 σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν.
 αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ
 συνεπάφασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συν-
 ἦπτο, ἐπισκίπτοντός τε τὸν Λωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω
 πρὸς Ἑγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε
 τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 λῖαι τε καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα
 ἤλθετε βοηθήσοντες οὔτε τὸν Λωριέος φόνον ἐκπρη-
 ξόμενοι, τό τε κατ' ὑμέας τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβάρ-
 ροισι νέμεται. ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον
 κατέστη. νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
 ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέρονε.
 ἀτιμής δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν,
 ἀλλ' ἐτοιμός εἰμι βοηθεῖν παρεχόμενος διηκοσίας τε
 τριήρεας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας καὶ δισχιλλήν ἵππον
 καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ
 δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς· σίτον τε ἀπάσῃ τῇ
 Ἑλληνῶν στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι
 παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ
 στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς
 τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι
 οὔτ' ἂν ἄλλους πέμπωμι. ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἡνέσχετο 169
 ὁ Σύναρχος εἶπέ τε τάδε· Ἡ κε μέγ' οἰμώξεις ὁ Πελο-
 πίδης Ἀγαμέμνων πυθόμενος Σπαρτιατίας τὴν ἡγεμο-
 νίην ἀπαραιρηθῆναι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων.
 ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν
 ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλει βο-
 θεῖν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.

160 πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους
 τοὺς λόγους τοῦ Σακάρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε
 ἐξέφαινε λόγον· Ὡς ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὄνειδεα κατιόντα
 ἀνθρώπων φιλέει ἱκανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι
 ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὐ με πείσεις
 ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω
 περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἶκός καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔόντα πολλαπλησίης ἡγεμόνα
 καὶ νεῶν πολλὸν πλεύνων. ἀλλ' ἐπεῖτε ὑμῖν ὁ λόγος
 οὕτω προσόντης κατίσταιται, ἡμεῖς τι ὑπέλξομεν τοῦ
 ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεσοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε,
 τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θά-
 λασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεσοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἡ τού-
 τοισι ὑμέας χρεόν ἐστι ἀρκέεσθαι ἢ ἀπιέναι συμμάχων
 τοσῶνδε ἐσθήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετίειτο,
 161 φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων
 ἀμείβετό μιν τοισίδε· Ὡς βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ
 ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε ἡμέας πρὸς σέ,
 ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ ὅπως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ
 ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις, ὥς δὲ στρα-
 τηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ
 Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέεο ἡγέεσθαι, ἐξήραες ἡμῖν τοῖσι
 Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὥς ὁ Λάκων
 ἱκανός τοι ἐμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπο-
 λογεύμενος· ἐπεῖτε δὲ ἀπάσης ἀπελανυνόμενος δέξει τῆς
 ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ' ἦν ὁ Λάκων ἐπὶ
 τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ ἐστι
 αὕτη γε μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τού-
 τοῖσι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν,
 ἄλλω τε παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν

ὥδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν ἐκτη-
 μένοι, εἰ Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν
 τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι,
 μῦνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ
 Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
 ἀπικέσθαι τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν. οὕτω
 οὐκ ὕνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ταῦτα. ἀμείβεται 162
 Γέλων τοισίδε· Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν
 ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ
 τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν
 φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγ-
 γέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ
 ἐξαφαίρηται. [οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει
 λέγειν· δηλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκι-
 μώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἑαυτοῦ
 στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ
 συμμάχης εἰκάζεε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαφαιρη-
 μένον εἴη.]

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ 163
 Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα
 δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δύνωνται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν
 τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἶχετο· ἐπεὶ γὰρ τά-
 χιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσπον-
 τον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κᾶδμον τὸν Σκυ-
 θεῷ ἄνδρα Κῶον ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ
 καὶ φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην τῇ πε-
 σέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα

αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων,
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὕτως
 πρότερον ταύτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τυραν-
 νίδα Κῶων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ
 ἐπιόντος οὐδενὸς ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης ἐς μέσον Κῳοῖσι
 καταθεῖς τὴν ἀρχὴν οἶχετο ἐς Σικελίην, ἐνθα μετὰ Σα-
 μίων ἐσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσ-
 σήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὖνομα. τοῦτον δὴ ὁ Γέλων
 τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον διὰ δικαιο-
 σύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ζοῦσαν, ἐπεμπε-
 ὤς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμέ-
 νοις καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλίπετο· κρατήσας
 γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο,
 παρεὶν κατασχέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες
 ἐπικράτησαν τῇ ναυμαχίῃ καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελάν-
 των, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπῆκετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα
 165 τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν
 Σικελίᾳ οἰκημένων, ὥς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι,
 εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀχραγαντίνων
 μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίπ-
 πον, τύραννος ἑὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον
 τοῦτον Φοινίκων καὶ Αἰβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Αἰγύων
 καὶ Ἑλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρναίων τριήκοντα
 μυριάδας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος,
 Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα, κατὰ ξεινίην τε τὴν
 ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας καὶ μάλιστα διὰ τὴν
 Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὥς Ῥηγίου ἑὼν
 τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς δαμῆρους Ἀμίλκα ἐπ-
 ῆγε ἐπὶ τὴν Σικελίην τιμωρέων τῷ πενθερῷ Τηριλλῶν

γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππη.
 οὕτω δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα
 τοῖσι Ἑλλήσι ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα.
 πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης 166
 ἐν τε τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκῳ
 τὸν Καρχηδόνιον καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἑλληνας τὸν
 Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκῳ, Καρχηδόνιον ἔοντα πρὸς
 πατρός, μητροθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε
 κατ' ἀνδραγαθήν Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε
 ἐγένετο καὶ ὡς ἐσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυρθά-
 νομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδα-
 μοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα.
 ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὅδε λόγος λεγόμενος, 167
 οἰκότητι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βέρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι
 [ἐν τῇ Σικελίᾳ] ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξάμενοι μέχρι
 δαίλης ὀψίης (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν
 σύστασιν), ὃ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ [ἐθύετο καὶ] ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς
 μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν
 ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι,
 ὥσε ἑωυτὸν εἰς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ κατακαυνθέντα ἀφα-
 νισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκῳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ
 ὡς Φοῖνικες λέγουσι, εἴτε ἑτέρῳ, [ὡς Καρχηδόνιοι
 καὶ Συρηκόσιοι], τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνη-
 ματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλιν τῶν ἀποικί-
 δων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ
 Σικελίης τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἄγγε- 168
 λοις τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον
 οἱ αὐτοὶ οἳ περ εἰς Σικελίην ἀπῆλθον, λέγοντες τοὺς

αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὥς οὐ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόρις δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταΐναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχενον τὰς νέας, καρδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον τῇ πεσέεται, ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἑλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος· ἐποίευν ὦν ἐπίτιδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιάδε· Ὁ βασιλεῦ, ἡμεῖς παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον ταῦτον, ἔχοντες δυνάμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἠθελήσαμεν τοι ἀντιοῦσθαι οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες ἠλπίζον πλεόν τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἑλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτω, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθειον, ἔφρασαν πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλεῖν Μαλέην οὐκ οἰοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα καὶ οὐδεμὴ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἑλληνας.

169 Κρήτες δέ, ἐπεῖτε σφέας παρελάβανον οἱ ἐπὶ τοῦ-
τοις ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες

κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτων εἴ
 σφι ἄμεινον τιμωρέουσι γίνεται τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ
 Πυθίῃ ὑπεκρίνατο· Ὡ νῆπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὕσα ὑμῖν
 ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμψε μηνίων
 δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν
 ἐν Καμικῷ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ ἐκείνοισι τὴν
 ἐκ Σπάρτης ἀρπασθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυ-
 ναῖκα. ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν,
 ἔσχοντο τῆς τιμωρῆς. λέγεται γάρ Μίνων κατὰ ξή- 170
 τησιν Δαιδάλου ἐπικόμενον ἐς Σικανίην τὴν νῦν Σι-
 κελίην καλεομένην ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ
 χρόνον Κρήτας θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν
 Πολιχιτιέων τε καὶ Πραισίων, ἐπικομένους στόλῳ με-
 γάλῳ ἐς Σικανίην πολιορκεῖν ἐπ' ἕτεα πέντε πόλιν
 Καμικόν, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο. τέλος
 δὲ οὐ δυναμένους οὔτε ἔλειν οὔτε παραμένειν λιμῷ
 συνεστέωτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰηπυ-
 γίην γενέσθαι πλέοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα
 μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν· συναραχθέντων δὲ τῶν
 πλοίων (οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαί-
 νεσθαι), ἐνθαῦτα Ἰρίην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναι τε
 καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἰήπυγας
 Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας ἡπειρώτας. ἀπὸ
 δὲ Ἰρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι
 χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες προσέπταισαν με-
 γάλως, ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένε-
 το πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων
 καὶ Ρηγίνων, οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζό-
 μενοι τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνουσι
 ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ

ἐπὶ ἄριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκίτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο, οὗτος ὅς περ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδιον οἰκήσας ἀνέθηκε 171 ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὥς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἕλληνας, τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωικά, ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας Κρητάς τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δὲ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρητάς. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα ἔδωκε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

172 Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκῆς τὸ πρῶτον ἐμῆδισαν, ὥς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλενάδαι ἐμῆχανῶντο. ἐπεῖτε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολλῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον· ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἔτοιμοί εἰμεν συμφυλάσσειν, πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμᾶς στρατιὴν πολλήν, ὥς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμᾶς ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γὰρ τοι προκατημένους τοσοῦτο

πρὸ τῆς ἑλλης Ἑλλάδος μούνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἁ-
 ολέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν
 οὐδεμίαν οἰοί τε ἔστε προσφέρειν· οὐδὰμὰ γὰρ ἄδυ-
 νασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔσθι. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα
 αὐτοὶ τινα σωτηρίην μηχανώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ
 Θεσσαλοί. οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο 173
 ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν
 φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός,
 ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἐς
 Ἄλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ
 καταλιπὼν, καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν
 ἣ περ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει
 παρὰ ποταμὸν Πηνειὸν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὕδατος
 ἑόντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν
 Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται συλλεγέντες, καὶ σφι
 προσῆν ἡ Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγῃε δὲ Λακεδαι-
 μονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμέων
 ἡραρημένος, γένεος μέντοι ἑὼν οὐ τοῦ βασιληίου, Ἀθη-
 ναίων δὲ Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας
 ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάν-
 δρου τοῦ Ἀμύντεω ἀνδρὸς Μακεδόνα συνεβούλευόν
 σφι ἀπαλλάσσεσθαι μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ κατα-
 πατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος, σημαίνοντες
 τὸ πλῆθος τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί
 σφι ταῦτα συνεβούλευον (χρηστὰ γὰρ ἐδόκειν συμ-
 βουλεύειν, καὶ σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδών),
 ἐπέειποντο. δοκέειν δέ μοι, ἄρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον,
 ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς
 κατὰ τὴν ἑνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον
 πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω.

καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας ὀπίσω ἐπο-
 174 ρεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσα-
 λίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν
 Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ.
 Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων οὕτω δὴ ἐμψύχων
 προθύμως οὐδ' ἐπὶ ἐνδοικστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρῆ-
 175 γμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἔοντες χρησιμώτατοι.
 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἰσθμόν,
 ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου τῇ τε
 στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἴοισι χώροισι. ἡ νι-
 κῶσα δὲ γνώμη ἐρίνετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν
 φυλάξαι· στεινότερη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐς Θεσσα-
 λίην καὶ ἅμα μία ἀγχοτέρη τε τῆς ἐαυτῶν. τὴν δὲ
 ἀτραπὸν, δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικό-
 μενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπόθοντο Τρηχινίων. ταύτην
 ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν μὴ παρ-
 ιέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν
 στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰσθμιαῖοτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον.
 ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ ὥστε πυνθάνεσθαι
 τὰ κατὰ ἑκατέρους ἔοντα, οἳ τε χῶροι οὕτω ἔχουσι·
 176 τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρη-
 κίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν ἔοντα τὸν πόρον
 τὸν μεταξὺ νήσου τε Σικιάδου καὶ ἡπείρου Μαγνησιῆς·
 ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον
 δέκεται αἰγυαλός, ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱερόν. ἡ δὲ αὖ
 διὰ Τρηχίνος ἑσόδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ τῇ στειρο-
 τάτῃ ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γε ἐστὶ τὸ
 στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθὲ τε
 Θερμοπυλίων καὶ ὀπισθε, κατὰ τε Ἀλπηνούς, ὀπισθε

ἰόντας, εὐῶσα ἀμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθε κατὰ
 Φοίνικα ποταμὸν ἀρχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἄλλη ἀμα-
 ξιτὸς μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέ-
 ρης ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκημνον, ὑψηλόν, ἀνα-
 τεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ
 θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγρεα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσοδῷ
 ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρον καλέουσι οἱ ἐπιχώ-
 ριοι, καὶ βωμὸς ἰδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέ-
 δμητο δὲ τείχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς, καὶ τό γε
 παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τείχος
 δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκή-
 σοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐντέεται. ἅτε
 δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-
 μὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἐσοδον, ὥς ἂν χαρὰδρωθεῖν
 ὁ χῶρος, πᾶν μηχανώμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν
 οἱ Θεσσαλοὶ ἐς τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τείχος τὸ
 ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ
 ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο· τοῖσι δὲ αὐτῖς ὀρθώσασι
 ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρ-
 βαρον. κώμη δὲ ἐστὶ ἀρχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ
 οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἑλ-
 ληνες. οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἑλλησι εἶναι 177
 ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι· ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ
 ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρ-
 βαροι οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπ-
 ἰόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην
 ἔοντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐστρα-
 τεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας περὶ, ἄλλοι δὲ
 κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

- 178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθηον δια-
ταχθέντες, Δεῖλφοι δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθησά-
ζοντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρω-
δικότες, καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους
γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δεῖλφοι
δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι
βουλομένοισι εἶναι ἔλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρη-
σθέντα αὐτοῖσι, καὶ σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν
βάρβαρον ἐξαγγείλαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο·
μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δεῖλφοι τοῖσι ἀνέμοισι βωμὸν τε
ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς
Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν
ἑπωνυμίην ἔχει, καὶ θυσίῃσι σφεας μετήσαν. Δεῖλφοι
μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἐτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους
ἰλάσκονται.
- 179 Ὁ Δὲ ναυτικός Ξέρξης στρατὸς ὁρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι
δέκα ἰθὺ Σκιαῶθου, ἐνθα ἦσαν προφυλάσσουνσαι νέας
τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀρ-
τική. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων ἐξ
180 φυγὴν ὥρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἡγε-
Προξένος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι·
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαρύντες ἐπὶ τὴν πρῶτην τῆς νεὸς ἔσφαξαν, διαδύ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ
κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν
181 Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. ἡ
δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτριηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι
θύρουβον παρέσχε Πυθίῳ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύον-
τος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέραν· ὅς

ἐπειδὴ ἡ νηὺς ἡλίσσμετο ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος ἐς
 ὃ κατεκρεουργήθη ἄπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε
 ἀλλ' ἦν ἔμπροσς, οἱ Πέρσαι, οἳ περ ἐπεβάτευον ἐπὶ
 τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιήσαί μιν
 περὶ πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ
 ἔλκεα καὶ σινδόνης βυσσίης τελαμῶσι κατελλίσσοντες·
 καὶ μιν, ὥς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωυτῶν στρατό-
 πεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ,
 περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ
 ταύτῃ περιεῖπον ὥς ἀνδράποδα. αἱ μὲν δὴ δύο τῶν 182
 νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν· ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐπιμηράρχεε
 Φόρμος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἑξοκέλλει ἐς τὰς
 ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν
 οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα
 ἐπώκειλαν τὴν νεῶν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ
 Θηεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. ταῦτα 183
 οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδεύόμενοι πυν-
 θάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ
 κατασφωδήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς
 Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὐβοῖον, λείποντες δὲ
 ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ
 δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπήλασαν περὶ τὸ ἔρμα
 τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον
 δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου
 ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ
 ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγερόνει καθαρόν, ἐπ-
 ἔπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσί, ἐνδεκα ἡμέρας παρέντες
 μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα
 σφι κατηγήσατο ἐὼν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύ-
 ριος. πανημερὸν δὲ πλείοντες οἱ βάρβαροι ἐξανόουσι

τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγια-
λὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Ση-
πιάδος ἀκτῆς.

- 184 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυ-
λέων ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός, καὶ πλῆθος ἦν
τηνικαῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τῶν
μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, ἑορσέων ἑπτὰ
καὶ διηκοσίων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
τῶν ἐθνέων ἔοντα ὅμιλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας
καὶ πρὸς χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκο-
σίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτενον
δὲ ἐπὶ ταύτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τριή-
κοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι
καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ πρὸς διηκόσιοι τε καὶ δέκα. προσ-
θήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ
τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅ τι πλεον ἦν αὐτῶν ἢ
ἐλάσσον, ὡς ὀρθῶς κοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη
δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερον εἰρέθη, τρισχίλια.
ἦδη ὦν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες
καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν
ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες
δὲ ἔπεισι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἑξ
καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
ριάδες ἐγένοντο, τῶν δὲ ἱππέων ὀκτὼ μυριάδες. προσ-
θήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας
Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας
δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ
τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιοι τε
μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία καὶ πρὸς χιλιάδες ἑπτὰ

καὶ ἑκατοντάδες ἑξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἑξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίης στρατεύμα ἐξαναχθέν εἴρηται, ἕνευ τε τῆς
 θεραπείης τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 184
 ἐρχόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν
 νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν
 ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκα-
 τόν. ἐκ μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισ-
 χίλιοι καὶ διςμύριοι γίνονται. περὶ δὲ τὸν Θρηίκης
 παρείχοντο καὶ Παίονες καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ
 τὸ Χαλκιδικὸν γένος καὶ Βούροι καὶ Πίερες καὶ Μα-
 κεδόνες καὶ Περαραιβοὶ καὶ Ἐνιῆρες καὶ Δόλοπες καὶ
 Μέρνιτες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παρα-
 λήν νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας
 δοκέω γενέσθαι. αὐταὶ δὲ αἱ μυριάδες ἐκείνησι προσ-
 τεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν
 αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσ-
 σeres, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκατάδεκα καὶ
 δεκάς. τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἕντος ἀριθμὸν τοσού· 185
 του τὴν θεραπείην τὴν ἐπομένην τούτοις καὶ τοὺς
 ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνάτοις ἕντας καὶ μάλα ἐν τοῖσι
 ἄλλοις πλοίοις τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τού-
 τους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας
 ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφας ποιεῶ ἴσους ἐκείνοις
 εἶναι καὶ οὔτε πλεῦνας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισού-
 μενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριά-
 δας ἐκείνοις. οὕτω πεντακοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι
 καὶ ὀκτὼ καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ
 δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι

187 Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. οὗτος μὲν δὴ τοῦ συν-
 ἄπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός, γυναικῶν
 δὲ σιτοποιῶν καὶ παλλακέων καὶ εὐνούχων οὐδείς ἂν
 εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν
 ἄλλων κτηνέων τῶν ἐχθοφόρων καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν
 τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθους οὐδείς
 ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται
 προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἐστι ὧν, ἀλλὰ
 μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά μοι μυριάδι
 τοσαύτησι. εὐρίσκω γάρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίρικα
 πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλέον,
 ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελομένους ἐπ' ἡμέρῃ ἑκά-
 στη καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ
 τεσσαράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑπο-
 ζυγίοισι καὶ κυσὶ οὐ λογίζομαι. ἀνδρῶν δ' ἐουσέων
 τοσούτων μυριάδων κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάρους
 οὐδείς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν
 τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεῖτε ὁρμηθεὶς ἐπλεε
 καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν
 μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος
 ἁκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὄρμεον πρὸς γῆν
 ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ὅτε γὰρ τοῦ αἰγια-
 λοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου πρόκροσσαι ὄρμεον τὸ ἐς πόρτον
 καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω,
 ἅμα δὲ ὕρθρῳ ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας τῆς θα-
 λάσσης ξυσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμὼν τε μέγας καὶ πολ-
 λὸς ἄνεμος ἀπηνιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι, ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν
 αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε

ὄμοιον, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπᾶσαντες τὰς
 νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας
 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
 Ἰπνοὺς καλειμένους τοὺς ἐν Πηλῖῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν
 αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον,
 αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξ-
 εβράσσοντο. ἦν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον.
 λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεο- 189
 προπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστη-
 ρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ
 κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὁρεῖ-
 θιαν τὴν Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, ὡς φάτις ὁρμηται, συμβαλλόμενοι σφίσι τὸν
 Βορέην γαμβρὸν εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν
 Χαλκίδι ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα ἢ καὶ πρὸ
 τούτου, ἐθύνοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορέην
 καὶ τὴν Ὁρεῖθιαν τιμωρῆσαι σφίσι καὶ διαφθεῖραι
 τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων.
 εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι ὁ
 Βορέης ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι
 σφίσι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον καὶ
 τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι, καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω
 ἰδρύναντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ 190
 νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσίων
 οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους χρημάτων τε
 πληθὺς ἄφθονον· ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνῳ ἀνδρὶ
 Μέγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ἢ ναυηγίῃ
 [αὐτῇ] ἐρένετο χρηστή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια
 ὑστέρω χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύ-
 ρεα, θησαυροὺς τε τῶν Περσέων εὖρε, ἄλλα τε [χρύσεια]

ἄφρατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τὰλλα οὐκ
 εὐτυχέων εὐρημασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις
 191 καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. σιτα-
 γωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
 μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός, ὥστε δειδόντες οἱ στρατηγοὶ
 τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μὴ σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται
 οἱ Θεσσαλοί, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβά-
 λοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχειμάζε τρεῖς· τέλος δὲ ἔντομά-
 τε ποιεῦντες καὶ καταείδοντες βοῆσι οἱ Μάγοι τῷ
 ἀνέμῳ, πρὸς τε τοῦτοισι καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηίδαι θύοντες ἔπαυσαν τετάρτη ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κῶς
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθνον πυνθόμενοι
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθεὶν ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιάς
 192 ἐκεῖνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 τάρτη ἡμέρῃ ἐπέπαιτο· τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι
 ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ
 ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ὁ πρῶτος ἐγένετο, ἐδήμεινον
 πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο,
 Ποσειδέωνι σωτήρι εὐξάμενοι καὶ σπονδὰς προχέαντες
 τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον,
 ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας.
 οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον
 ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτήρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τού-
 193 του ἔτι καὶ ἐς τούδε νομίζοντες· οἱ δὲ βάρβαροι, ὥς
 ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπά-
 σαντες τὰς νέας ἔπλεον παρὰ τὴν ἡπειρον, κάμψαντες
 δὲ τὴν ἄκρην Μαγνησίης ἰθὺσαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον
 τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ
 κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα

καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων
 ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὔτε ἐπὶ τὸ κῶας
 ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον
 ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀπήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ
 χρόνῳ οὖνομα γέγονε Ἀφεται. ἐν τούτῳ ὧν ὄρμον οἱ
 Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τούτων 194
 ἔτοχόν τε ὑστάται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι καὶ κως κατ-
 εἶδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίᾳ τῶν Ἑλλήνων νέας. ἔδοξάν
 τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι καὶ πλείοντες
 ἐσέπεισον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ
 Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίου,
 τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ
 τοιῇδε λαβὼν ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληῶν δικα-
 στίων. ὁ Σανδῶκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε.
 ἀνεκφεμασθέντος ὧν αὐτοῦ λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὗρε
 οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον
 τὸν βασιλῆιον· εὗρων δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος καὶ γινὼς
 ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε.
 βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι
 περιῆν, τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας ἔμελλε
 οὐ τὸ δευτέρον διαφυγὼν ἔσεσθαι· ὡς γὰρ σφείας
 εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν
 γινομένην ἁμαρτίαν ἐπαναχθέντες εὐπετίως σφείας
 εἶλον. ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος 195
 Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ, ἐν ἑτέρῃ δὲ ὁ Πάφιος
 στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Ἀημονόου, ὃς ἦγε μὲν δυώ-
 δεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφείων τὰς ἑνδεκα
 τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιῶδα, μὴ τῇ περι-
 γενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμισίον ἦλω. τούτους οἱ
 Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ

τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων ἰσθμόν.

- 196 Ὁ μὲν δὴ νηυτικὸς ὁ τῶν βασιλέων στρατός, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδώκεια στρατηγέειν, ἀπίκοντο ἐς Ἀφειάς. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἐσβεβληκὸς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιάς, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωντοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὥς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἐνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν Ὀνόχωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ῥεόντων οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέδχε
- 197 εἰ μὴ φλαύρως. ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῃ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέσθαι ἕλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἶρὸν τοῦ Λαφυστιοῦ Διός, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηχανήσατο Φοῖβῳ μύρον σὺν Ἴνοϊ βουλεύσας, μετέπειτα δὲ ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε· ὅς ἂν ἡ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ λήτου αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι (λήτιον δὲ καλέουσι τὸ πρυντανήιον [οἱ] Ἀχαιοί)· ἣν δὲ ἐσέλεθ, οὐκ ἐστὶ ὅπως ἔξεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὥς τε ἐτι πρὸς τούτοις πολλοὶ ἤδη τούτων [τῶν] μελλόντων θύσεσθαι δέσσαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες ἦν ἀλίσκωνται ἐστέλλονται ἐς τὸ πρυντανήιον· ὡς θύεται τε ἐξηγέοντο στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεὶς ταῦτα

δὲ πάσχουσι αἱ Κυτισσώρου τοῦ Φοῖβου παῖδός ἀπο-
γονοί, διότι καθαυτὴν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν
ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου καὶ μελλόντων
μὴν θύειν ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς
Κολχίδος ἐρρύσατο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενο-
μένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης
δὲ ταῦτα ἀκούσας ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγίνετο, αὐτὸς
τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε, τῶν
τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκὴν ὁμοίως καὶ τὸ
τέμενος ἐσέβετο.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαίῃ· 198
ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦγε εἰς τὴν Μηλίδαν παρὰ
κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίῃ ἐνὰ
πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον
ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα
στεινός· περὶ δὲ τὸν χῶρον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα
περικληθεὶς πᾶσαν τὴν Μηλίδαν γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι
καλούμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἔστι ἐν τῷ κόλπῳ
ἰόντι ἀπὸ Ἀχαΐης Ἀντικύρη, παρ' ἣν Σπερχεῖος πο-
ταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων εἰς θάλασσαν ἐκδίδοι. ἀπὸ δὲ
τούτου διὰ εἰκοσὶ κου σταδίων ἄλλος ποταμὸς τῷ
οὐνομα κέεται Δύρας, τὸν βοηθέοντα Ἡρακλεῖ καλο-
μένῳ λόγος ἔστι ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου δι' ἄλ-
λων εἰκοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἔστι ὃς καλεῖται
Μέλας. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου 199
ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν
ἔστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων εἰς θά-
λασσαν, κατ' ἃ Τρηχίς πεπόλισται· διςχίλιά τε γὰρ
καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἔστι. τοῦ δὲ ὄρεος
τὸ περικληθεὶς τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην ἔστι διασφάξ

- πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ὅρει παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ ὕψους. 200 ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τούτων ὅρων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδίδοι. κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στενωτότατόν ἐστι· ἁμαξίτος γὰρ μούνη [μία] δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἔστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικος (τε) ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλῆων κώμη τε ἔστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κέεται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θέλασσαν ἐκδίδοι, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἴδονται καὶ ἔδραν εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερὸν.
- 201 Βασιλεὺς μὲν ~~αὖ~~ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ ~~δὲ~~ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἔχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον (τε) καὶ μεσαμβρίην φερόντων
- 202 τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου. ἦσαν δὲ οἷδε Ἕλληνας οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεις ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων, ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηνέων ὀρθόκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιδέων τε ἑπτακόσιοι καὶ

Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τοῦτοις ἐπικλήτοι ἐγέ- 203
 νοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φω-
 κέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέ-
 σαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὥς αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν
 προδρομοὶ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων
 προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην, ἥ θάλασσά τε σφι
 εἴη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρουμένη καὶ
 Αἰγινήτων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέν-
 των, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι
 τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἄλλ' ἀνθρώπον, εἶναι δὲ
 θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινο-
 μένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτῶν μέγιστα·
 ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἔοντα θνητόν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν [ἄν]. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανό-
 μενοι ἐβόηθον ἐς τὴν Τρηχίνα, τοῦτοις ἦσαν μὲν 204
 νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων, ὁ δὲ
 θαυμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
 ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρί-
 δεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ Ἀναξάνδρου
 τοῦ Εὐρυκράτεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ
 Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Λογύσσου
 τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Ἐχέστράτου τοῦ Ἡμίου τοῦ Εὐρυ-
 σθένεος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεο-
 δαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασι-
 λειήν ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου διῶν γὰρ οἱ ἔον- 205
 των πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεος τε καὶ Δω-
 ρίου, ἀπελήλατο τῆς φρουρίδος περὶ τῆς βασιλείης.
 ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσηνος γόνου,
 Δωριέος τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ
 τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

βασιλῆϊ, καὶ διότι πρότερος ἐργόνους Κλεομβρότου
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα.) ὥς τότε ἦμε ἐς Θερμο-
 πύλης ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε [τοὺς] κατεστέωτας τριη-
 κοσίους καὶ τοῖσι ἐτίγχανον παῖδες ἔοντες. περιλαβὼν
 δὲ ἀπῆκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισά-
 μενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου
 τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης
 μούτους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως
 κατηγόρητο μηδίξειν· παρεκάλεσεν ὦν ἐς τὸν πόλεμον
 θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ
 τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλο-
 206 φρονέοντες ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους
 ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ
 οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυρθάνωνται ὑπερβαλλο-
 μένους· μετὰ δέ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλόν
 ὁρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ
 τάχος βοηθεῖν πανδημεῖ. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
 συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν·
 ἦν γὰρ κατὰ τὸντὸ Ὀλυμπίας τούτοις τοῖσι πρήγμασι
 συμπεσοῦσα· οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω δια-
 κριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον
 τοὺς προδρόμους.

207 Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσιν· οἱ δὲ
 ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς
 ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρροωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ
 ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις
 ἐδόχε ἐλθούσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἴσθμὸν ἔχειν ἐν
 φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ Φωκίων καὶ Λοκρῶν περισπερ-

χθόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο
 πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι
 ἐπιβοηθεῖν, ὡς ἔοντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν
 Μήδων ἀλέξασθαι ταῦτα βουλευομένων σφέων ἐπέμπε 208
 Ξέρξης κατάσκοπον ἱππεία ἰδέσθαι, ὅκοσοι εἰσὶ καὶ ὅ
 τι ποιοῖεν. ἀκήκοε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ ὡς ἀλι-
 σμένη εἴη ταύτῃ στρατῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας
 ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λαωνίδης, ἔων γένος 209
 Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρα-
 τώπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὗ τὸ στρατό-
 πεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορ-
 θώσαντες εἶχον ἐν φυλάκῃ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι·
 ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ
 ὕπλ' ἐκεῖτο. εἰνυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
 μόνιοι ἔξω τεταγμένοι, τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
 τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τῆς κόμης κτενιζομένους, ταῦτα
 δὴ θεώμενος ἐθάμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε, μαθὼν
 δὲ πάντα ἄτρεκέως ἀπήλανε ὑπίσω κατ' ἡσυχίαν·
 οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελ-
 θὼν τε ἔλεγ' πρὸς Ξέρξην τὰ περ ὑπώπεε πάντα·
 ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἔόν, ὅτι 209
 παρεσκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ
 δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν,
 μετεπέμψατο Δημόκριτον τὸν Ἀρίστωνος, ἔντα ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ, ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα
 τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακε-
 δαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· Ἦκουσας μὲν καὶ πρότερόν μιν,
 εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τού-
 των· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθεν λίγοντα τῇ περ ὥρων
 ἐκβησόμενα πράγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην

ἄσκέειν ἀντία σεῦ, βασιλεῦ, ἄγων μέγιστός ἐστι. ἄκου-
 σον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχησόμενοι
 ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτά παρασκευάζονται. νόμος
 γάρ σφι ἔχων οὕτως ἐστί· ἐπεὶ ἐμέλλωσι κινδυνεύειν
 τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεύονται. ἐπίστασο δέ,
 εἰ τούτους γε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι
 ἐστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπο-
 μενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιληήν
 τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσιν προσφέρειαι καὶ ἄνδρας
 ἀρίστους, κάθια τε δὴ. Ξέρξης ἅπιστα ἐφαίνετο τὰ λεγό-
 μενα εἶναι καὶ δευτέρῃ ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι
 ἐόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατῇ μαχήσονται. ὁ δὲ εἶπε· ὦ
 βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὥς ἀνδρὶ ψεύστη, ἣν μὴ ταῦτά
 210 τοι ταύτῃ ἐκβῇ τῇ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθε
 τὸν Ξέρξην. τέσσαρας μὲν δὴ παρήκε ἡμέρας, ἐλπίζων
 αἰεὶ σφῆας ἀποδρῆσθαι· πέμπτῃ δέ, ὥς οὐκ ἀπαλ-
 λάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδεῖν τε καὶ ἀβουλίῃ
 διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε
 καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφῆας ζωγρή-
 σαντας ἄγειν εἰς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὥς δ' ἐσέπεσον
 φερόμενοι εἰς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί,
 ἄλλοι δ' ἐπεσήσαν καὶ οὐκ ἀπήλαινον, καίπερ μεγά-
 λως προσπταίνοντες, δῆλον δ' ἐποίησαν παντὶ τῷ καὶ
 οὐκ ἥμισυ αὐτῶ βασιλέϊ ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρώποι
 ἵεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέ-
 211 ρης. Χέπειτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα
 οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπλησαν,
 τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἥρχε Ἰθάκης,
 ὥς δὴ οὗτοι γε εὐπετέως κατεργασόμενοι, ὥς δὲ καὶ
 οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλήσι, οὐδὲν πλέον ἐφείροντο

τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν σται-
 νοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ ὁδρασί βραχυτέροισι
 χρεώμενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει
 ληίσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγον,
 ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι
 ἐκπισταμένοι, καὶ ὅπως ἐντρέφειν τὰ νῶτα, ἀλῆες
 φεύεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὁρῶντες φεύοντας
 βοῇ τε καὶ πατόρῳ ἐπήρισαν, οἱ δ' ἂν καταλαβανόμενοι
 ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρε-
 φόμενοι δὲ κατέβαλλον ^{καὶ πάλιν} πληθεὶ ἀναριθμήτους τῶν Περ-
 σῶν· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα
 ὀλίγοι, ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρ-
 σαι τῆς ἐσόδου πιερώμενοι καὶ κατὰ τέλεια καὶ παν-
 τοίως προσβάλλοντες, ἀπήλανον ὀπίσω. ^{καὶ καλεῖται} ταύτῃσι 212
 τῇσι προσοδοῖσι τῆς μάχης λέγεται βασιλεὺς θηνύμενον
 τοῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δαίσαντα περὶ τῇ
 στρατῇ, τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ
 οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἀμείνον ἀνέλεον, ἅτε γὰρ ὀλίγων
 ὄντων, ἐλπιδαντές σφρας κατατετροματίσθαι τε καὶ
 οὐκ οἴους τε εἶσεσθαι ἐν χεῖρας ἀνταείρασθαι ^{συνέ-}
 βαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξιν τε καὶ κατὰ ἐθνῆα
 κικοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν
 Φωκῶν· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὕψος ἐτάχθησαν ^{καὶ} ἐμάχοντες
 τὴν ἀτραπὴν, ὥς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιούτερον οἱ
 Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλανον. ἀπορῶν- 213
 τος δὲ βασιλέος ὃ τι χρήσεται τῷ παρόντι πρήγματι,
 Ἐπιδάλτης ὁ Εὐρυδῆμου ἀνὴρ Μηλιεύς ἦλθε οἱ ἐς
 λόγους ὥς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴεσθαι,
 ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὴν τὴν διὰ τοῦ ὕψους φέρονσαν
 ἐς Θερμοπύλιν καὶ διέφθιξε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας

Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγον
 ἐς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων
 (τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων) ἀρ-
 γύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατήλθε γὰρ
 ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηναίῳ ἀνδρὸς Τρηλ-
 νίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάτην
 δι' ἑλλήν αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὕπισθε λόγοισι
 σημαίνω, ἐτιμῆθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν
 ἦσσαν. Ἐπιάτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.
 214 ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὥς Ὀνήτης τε ὁ Φα-
 νεγόρεω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς
 εἰσι οἱ εἰπαντες πρὸς βασιλεῖα τούτους τοὺς λόγους καὶ
 περιγηγησάμενοι τὸ ὕρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε
 πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρή σταθμώσασθαι, ὅτι
 οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκηρύξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνή-
 τη τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάτῃ τῷ
 Τρηκινίῳ, πάντως κοινὸν τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι.
 τοῦτο δὲ φεύγοντα Ἐπιάτην ταύτην τὴν αἰτίην οἶδα-
 μιν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς ταύτην
 τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμικηκὼς εἴη.
 ἀλλ' Ἐπιάτης γὰρ ἔστι ὁ περιγηγησάμενος τὸ ὕρος
 215 κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ἐξέρχεται
 δέ, ἐπεὶ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο Ἐπιάτης κατεργάσεσθαι,
 αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρεα καὶ τῶν
 ἐστρατήγεε Ὑδάρεως. ὁμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφ' ὧς
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύρον
 μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι
 κατηγγέσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκεῖς φρά-
 ξαντες τεῖχεϊ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέ-
 μου. ἔκ τε τούτου δὴ κατεδέδεκτο εὐδῶσα οὐδὲν χρηστῇ

Μηλιέσσι· ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἄτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν 216
 ὑπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέ-
 οντος, οὖνομα δὲ τῷ ὕρει τούτῳ καὶ τῇ ἄτραπῳ τούτῳ
 κέεται, Ἀνόπαια· τέλνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥέχιν
 τοῦ ὕρεος, λήγει δὲ κατὰ τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην
 εὐδσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς [τῶν] Μηλιέων, καὶ κατὰ
 Μελαμπύγου τε καλούμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων
 ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότητόν ἐστι. κατὰ ταύτην δὲ 217
 τὴν ἄτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν
 διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιᾷ μὲν
 ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων.
 ἡὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ
 τοῦ ὕρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὕρεος ἐφύλασσαν, ὥς
 καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Φωκέων χίλιοι ὀπλῖται,
 ῥυόμενοι τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν
 ἄτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν
 εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὕρεος ἄτραπὸν ἐθέλονται Φω-
 κέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσαν. ἔμαθον δὲ 218
 σφας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ
 ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος πᾶν ἐὼν δρυὼν ἐπίπλεον.
 ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὥς
 οἰκὸς ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνὰ
 τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐ-
 τῖκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυ-
 μένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπίενοι γὰρ οὐδὲν
 σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα
 Ἰθάρης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαι-
 μόνιοι, εἶρετο Ἐπιάλτην ὑποδαπὸς εἶη ὁ στρατός, πυθό-
 μενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην.
 οἱ δὲ Φωκέες ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι

HEROD. II.

ἡ γὰρ αἰφύνην ἔχουσα φωνή
 ἐξόφει χρηματίζεσθαι

ἡ γὰρ αἰφύνην ἔχουσα φωνή
 ἐξόφει χρηματίζεσθαι

τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρεος τὸν
 κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφέας ὁρμήθησαν ἀρχήν,
 καὶ παρεσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα
 ἐφρόνουν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιδάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι
 Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον
 219 τὸ ὄρος κατὰ τάχος· τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι
 Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεριστίης ἐσιδὼν ἐς
 τὰ ἱερὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἐσεσθαι ἅμα ἡοὶ σφι
 θάνατον. ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγέλλαντες
 τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς
 ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες
 ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα
 ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνώ-
 μαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ
 ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλ-
 λάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτρά-
 220 ποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρ-
 σκευάδατα. λέγεται δὲ καὶ ὥς αὐτὸς σφεας ἀπέπεμψε
 Λεωνίδῃς, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρ-
 τιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν
 τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ
 μᾶλλον γνώμην πλείστὸς εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε ἦσθετο
 τοὺς συμμάχους ἔοντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλον-
 τας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι,
 αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένουσι δὲ αὐτοῦ
 κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ
 ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρ-
 τιητῇσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαιμονὰ ἀνάστατον
 γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφέων

ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χορᾷ
ἔχοντα ὥδε·

Τρῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,

Ἡ μέγα ἔστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεΐδῃσι
Πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.

Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων

Ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἔφηρι

Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον
κλέος καταθέσθαι μούων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμη διενειχθέντας οὕτω
ἰκνύμενος οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. ~~μνηστῆριον~~ ^{μνηστῆριον} δέ μοι 221
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέρονε, ὅτι καὶ
τὸν μάρτιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν
Ἀκαρνηῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμ-
ποδος, τοῦτον τὸν εἰπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά
σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων,
ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς
μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, εὐντα
οἱ μονογενέα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι [οἱ] 222
ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπείθοντο Λεω-
νίδῃ, Θεσπίες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μούνοι πα-
ρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες
ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε γὰρ σφρας Λεωνί-
δης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος), Θεσπίες δὲ ἐκόντες
μάλιστα, οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες
συναπέθανον. ἐστρατήγες δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Δια-
δρόμεω.

223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιή-
 σατο, ἐπισχὼν χρόνον ἐς ἀγορῆς κού μάλιστα πληθύν-
 ρην πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπικλά-
 τεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ ὕψους ἡ κατάβασις συντομωτέρη
 τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ περὶ ἡ περιό-
 δός τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρ-
 ξην προσήσαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὥς
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι, ἤδη πολλῶ μᾶλλον
 ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ ἀνέχοντος.
 τὸ μὲν γὰρ ἔρσμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ
 τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμά-
 χοντο. τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στείνων ἐπιπτον
 πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὕπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες
 τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα,
 αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέ-
 πιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο,
 πολλῶ δ' ἔτι πλεῖνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων.
 ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε γὰρ ἐπιστά-
 μενοι τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν
 περιόντων τὸ ὄρος, ἀπεδείκνυντο θώμης ὅσον εἶχον
 μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ
 224 ἀτέοντες. δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τημι-
 καῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ
 τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι
 μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὥς ἀν-
 δρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθό-
 μην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ Περσέων
 πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, ἐν
 δὲ δὴ καὶ Δαρτείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ

ὑπεράνδρης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης
γεγονότες Δαρεῖω. ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρεῖου μὲν τοῦ
βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος
παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρεῖω τὸν οἶκον
πάντα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μόνου οἱ εἰσῆς ταύ-
της τέκνον. **Ξ**έρξεω τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πί- 223
πτουσι μαχόμενοι (καὶ) ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω
Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολ-
λός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν
καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνε-
στήκει μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγέροντο. ὥς δὲ
τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη
ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ
ἀνεχώρεον ὀπίσω καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόν-
τες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι
πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκον
νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ
σφῆας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν
ἐτύγχανον ἐτι περιοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατ-
έχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας
ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες,
οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν. **ΤΣΗ**

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενο- 226
μένων ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιή-
της Διηνέκης· τὸν τότε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ
συμμίξαι σφῆας τοιοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τε
τῶν Τρηχινίων ὥς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπίεωσι τὰ το-
ξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὀιστῶν ἀπο-
κρύπτουσι· τοσοῦτο πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ
ἐκπλαγέντα τούτοις εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ

Μήδων πλῆθος, ὥς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος
 ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν
 ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ
 ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἑπ' αὐτοῖς
 Διηγήκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.
 227 μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι
 δύο ἀδελφεοί, Ἀλφειὸς τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντου
 παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμειε μάλιστα τῷ οὐνόμα
 228 ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδew. θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ
 ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασιν
 ἢ ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγρα-
 πται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρ-
 τήτησι ἰδίῃ·

Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε

Κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνήμα τόδε κλεινοῦ Μεριστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπέρχειόν ποταμὸν κτείναν ἀμειψάμενοι,

Μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἶδώς

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-
 τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσὶ σφεας οἱ ἐπικοσμή-
 σαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεριστίew Σιμωνίδης ὁ
 Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράφας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν
 τε καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῶ
 λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην.

ὥς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδῳ καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἰ γε μὴ ἐβούλυντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι, παρὲν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν οὐκ ἐθέλησαι ὁμοφρονεῖν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτον μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύοντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἰλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὥπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποψυχέοντα λειψθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγῆσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφῶν ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἔν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθέλησαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνησθαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέ- 230
γουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξῆδ' αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθέλησαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα Ἀριστό- 231
δημος ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιᾷδε ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδὲς ἔνανε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδος τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλούμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον 232
ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων

τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντίτην· νο-
 στήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάρξα-
 233 σθαι. οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατηγέ-
 τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων εἶντες ἐμάχοντο ὑπ'
 ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέως στρατιήν· ὥς
 δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρή-
 γματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγο-
 μένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χειρὰς
 τε προέειπεν καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων, λέγοντες
 τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίξουσι καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ
 ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίετο καὶ ἀν-
 αῖτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλέως. ὥστε
 ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσα-
 λούς τούτων τῶν λόγων μάρτυρας. οὐ μέντοι τὰ γε
 πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι
 ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας,
 τοὺς δὲ πλεῖντας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἐστιζον
 στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεον-
 τιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα
 ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων
 τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγώ-
 νισαντο, Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρτην εἰρώτα ἀρξά-
 μενος ἐνθύνδε· Δημάρτε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
 ρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη
 οὕτω. νῦν δὲ μοι εἶπέ, κύσοι τινὲς εἰσι οἱ λοιποὶ
 Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
 μια, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, πλῆθος
 μὲν πολλὸν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πόλις

πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
 Λακεδαιμόνι Σπάρτῃ πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μά-
 λιστα, καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὅμοιοι τοῖσι ἐνθάδε μαχε-
 σαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοις μὲν
 οὐκ ὅμοιοι, ἄγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δη-
 μάρετε, τέφ' τρώψω ἀπονγητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων
 ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς
 διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος.
 ὁ δ' ἀμείβετο· ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευέαι μοι 235
 προθύμως, δίκαιόν με σοὶ ἔστι φράζειν τὸ ἄριστον.
 εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλεις
 ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπι-
 κειμένη τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα, τὴν Χίλων ἀνὴρ παρ'
 ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος κέρδος μέζον ἔφη εἶναι
 Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυνέκναι μᾶλλον
 ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 σθαι οἷόν τοι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν στόλον
 προειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν
 στόλον. ἐκ ταύτης τῆς νήσου ὀρμώμενοι φοβεόντων
 τοὺς Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος
 οἰκίῳ οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος
 ἐκλισκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθέωσι ταύτῃ. κατα-
 δουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀσθενὲς ἤδη τὸ
 Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιήης,
 τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 νησίων συναροσάντων ἐπὶ σοὶ μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας
 τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιή-
 σαντι ἀμαχητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσ-
 χωρήσουσι. λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός 236

τε ἔων Ξέρξῳ καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός·
 παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ
 Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα· Ὁ βασιλεῦ, ὁρῶ σε ἄνδρὸς
 ἐνδεκόμενον λόγους ὅς φθονεῖ τοι εὖ πρήσσοντι ἢ
 καὶ προδιδότ' πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρό-
 ποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε
 εὐτυχέειν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ'
 ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες νεναυηγῆκασι
 τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀπο-
 πέμψεις· περιπλέειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί-
 νονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλλῆς δὲ ἔων ὁ ναυτικὸς στρατὸς
 δυσμεταχειρίστος τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ
 ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ
 ἀρήξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ
 δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσεαι ἐκείνοισι χρήσιμος οὔτε
 ἐκεῖνοί σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ γνώμην ἔχε
 τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε
 στήσονται τὸν πόλεμον τὰ τε ποιήσουσι ὅσοι τε πλῆθος
 εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυτῶν πέρι φρον-
 τίξιν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι
 δὲ ἦν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν
 237 τρωμα ἀκεῦνται· ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε· Ἀχαίμενες,
 εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημόκριτος
 δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μὲν-
 τοι ἔσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι
 ὅπως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγο-
 μένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος καὶ τῷ ἐόντι,
 ὅτι πολίτης μὲν πολίτη εὖ πρήσσοντι φθονεῖ καὶ
 ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ, οὐδ' ἂν συμβουλευομένου του
 ἁπλοῦ πολίτη ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι

ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δὲ
 εἰσι οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξείνῳ εὖ προήσσουντί ἐστι
 εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμ-
 βουλεύσεις τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς
 ἐς Δημόρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαι τινα τοῦ
 λοιποῦ κελεύω. ταῦτα εἰπας Ξέρξης διεξῆκε διὰ τῶν νεκρῶν
 καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρώσαι. δὴλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ἦκιστα γέγονε,
 ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθν-
 μῶθι ζῶντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν
 ταῦτα παρενόμησε, ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
 ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
 μια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.
 ἄνειμι δὲ ἐκείσε τοῦ λόγου τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέλιπε.
 ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον
 τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἐνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ
 ὀλίγῳ πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωμασίῳ.
 Δημόρητος γὰρ ὁ Ἀρίστινος φυγῶν ἐς Μήδους, ὡς
 μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκος ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν
 εὖνοος Λακεδαιμονίοις, πάρεστι δὲ εἰκάζειν εἴτε εὐνοίῃ
 ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων· ἐπεὶ γὰρ Ξέρξῃ
 ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοις·
 ὁ Δημόρητος καὶ πνθόμενος ταῦτα ἠθέλησε Λακεδα-
 μονίοις εξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι·
 ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθεῖν· ὁ δὲ μηχανᾶται
 τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξ-
 ἔκνησε καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν

βασιλέος γνώμην, ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπῖκετο ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφι, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ Γοργῶ ὑπέθετο ἐπιφρασθεῖσα αὐτή, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.]

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΟΙ ΔΕ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ¹
ἦσαν οἷδε, Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ
εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλα-
ταῖες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἔοντες, συνεπλήρουν τοῖσι
Ἀθηναίοισι τὰς νέας, Κορίνθιοι δὲ τεσσαράκοντα νέας
παρείχοντο, Μεγαρές δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλή-
ρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγι-
νῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυῶνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακε-
δαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδάυριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ
ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυράες δὲ δύο καὶ Κήιοι δύο
τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δέ σφι οἱ Ὀπούν-
τιοι ἐπεβοήθεον πεντεκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν ²
μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἰρηται
δέ μοι καὶ ὅσον πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο.
ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισῶν νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον
ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομή-
κοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος
ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται Εὐρυβιάδην Εὐρυκλεί-
δεω· οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων
ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ

3 λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. ἐγένετο γὰρ
 κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ
 συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἶη ἐπι-
 τράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ
 γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπ-
 ολέσται ἡ Ἑλλάς, ὀρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος
 πολέμου ὁμοφροπέοντος τοσοῦτῳ κἀκίον ἐστὶ ὅσῳ πό-
 λεμος εἰρήνης· ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀν-
 ἔτεινον ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν,
 ὥς διέδεξαν· ὥς γὰρ διωσάμενοι τὸν Πέρσῃν περὶ τῆς
 ἐκείνου ἡδὴ τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παν-
 σανίῳ ὕβριν προδοχόμενοι ἀπέλουντο τὴν ἡγεμονίην
 τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγέ-
 4 νετο· τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίον Ἑλλήνων
 ἀπικόμενοι ὥς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς
 τὰς Ἀφειὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι
 παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ
 ὥς αὐτοὶ κατεδόκειον, καταρρωδήσαντες δρησμὸν ἐβού-
 λεον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες
 δὲ σφεας οἱ Εὐβοῆες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο
 Εὐρυβιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἕστ' ἂν αὐτοὶ
 τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δ' οὐκ
 ἐπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πεί-
 5 θουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι,
 ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται
 τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας ἐπι-
 σχεῖν ὥδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων
 μεταδιδοὶ πέντε τάλαντα ὥς παρ' ἑαυτοῦ διδόν·
 ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο (Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου

Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μῦθος, φάμενος ἀποπλεύσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμένειν), πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· Οὐ σὺ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέξω δῶρα δώσω ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μῆδων πέμπειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειαμάντου τέλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι ἀναπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐνεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέκδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ [τὰ χρήματα]. + + +

Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίᾳ καὶ ἐναυμά- 6
χισαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεῖτε δὴ ἐς τὰς Ἀφειτὰς περὶ δειλὴν πρωίην γινομένην ἀπύκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμισίον ναυλο-
χεῖν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἰ κως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλέειν οὗ κῶ σφι ἐδόκεε τῶνδε εἵνεκα, μὴ κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλέοντας ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν φεύγοντάς τε εὐφρόνῃ καταλαμβάνῃ· καὶ ἐμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδει δὲ μὴδὲ πυρφό-
ρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι· πρὸς 7
ταῦτα ὧν τὰδε ἐμηχανῶντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀπο-
κρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαθον, ὡς ἂν μὴ ὀφθειήσαν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσai Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐριπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσιν ὁδόν, σφεῖς

δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπὲρ-
 πεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ
 ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλήσι ἐπιθήσεσθαι,
 οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἐμελλε φανήσεσθαι,
 παρὰ τῶν περιπλεόντων ὡς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ
 περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀρτεμῖσι
 8 ἐποίευντο ἄριθμόν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ οὐτοῖ
 ἄριθμῳ ἐποιεῦντο τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατο-
 πέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δούτης τῶν τότε ἀν-
 θρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίᾳ τῇ κατὰ Πη-
 λιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι
 Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος ὁ
 Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομο-
 λήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέδχε ὡς
 τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπῖκετο ἐς
 14 τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως, θαυμάζω δὲ
 εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα· λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀρτε-
 μίων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν
 ἢ ἀπῖκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη
 τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών.
 λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἴκελα περὶ τοῦ
 ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα· περὶ μέντοι
 τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι
 ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπῖκετο, αὐτίκα ἐσήμανε
 τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην ὡς γένοιτο καὶ τὰς
 9 περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. Χτοῦτο δὲ
 ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν.
 πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοὺς
 μέναντας τε καὶ ἀντισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσσην
 παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλεούσῃσι

τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλεε, δέλην ὀψέην γινόμενῃ τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανεπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὄρωντες δὲ σφεας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ 10 ἑρξέω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλέοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πύργῳ σφι μανίην ἐπενείκοντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότες κέρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὄρωντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐσωτῶν πλήθει τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλεούσας. καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκκλονῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἑλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὄρωντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοι δὲ καὶ ἡδόμενοι αὐτῷ ἦν τὸ γινόμενον, ἔμιλλαν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται· Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλείστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα· τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὥς ἐσημῆνε, πρῶτα μὲν ἀντί- 11 πρῶροι τοῖσι βαρβάροις γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον, δευτέρᾳ δὲ σημήναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα, ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίου βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλέονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἰς ἀνῆρ Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Αἰσχραίου, καὶ τὸ ἀριστήιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ

- ἑτεροακλέως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ
 μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλειον, οἱ δὲ
 βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφειάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγων-
 σάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Ἀθήμιος
 μούνος τῶν σὺν βασιλείῃ Ἑλλήνων ἐόντων αὐτομολεῖ
 12 ἔδωκεν [αὐτῷ] χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. ὥς δὲ εὐφροσύνη
 ἐργάσασθαι, ἣν μὲν τῆς ὥρης μέσου θέρος, ἐγίνετο δὲ
 ὕδωρ τε ἥπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ
 βροῦνται ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια
 ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφειάς, καὶ περὶ τε τὰς προφύρας
 τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν
 κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα
 ἐς φόβον κατιστάετο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ἐς
 οἷα κακὰ ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφας ἐκ
 τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ
 Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμα-
 χίης ὕμβρος τε λάβρος καὶ θεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν
 13 ὀρμημένα βροῦνται τε σκληραὶ καὶ τοῦτοισι μὲν τοιαύτη
 νύξ ἐγίνετο, τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλέειν Εὐβοίαν
 ἢ αὐτὴ περὶ εὐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἐτι ἀγριοτέρα, το-
 σούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγει φερόμενοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ
 τέλος σφί ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι
 χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο εὐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα
 τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ
 ἐφέροντο ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως ἂν ἐξισῶθειν τῷ Ἑλληνικῷ τὸ
 14 Περσικὸν μηδὲ πολλῶ πλέον εἴη. οὗτοι μὲν νυν περὶ
 τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφειῇσι
 βάρβαροι, ὥς σφί ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας

τε εἶχον τὰς νέας καὶ σφι ἀπεχρᾶτο καθὼς πρήσσουσι
 ἡσυχίην ἄρειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ἐπ-
 εβόηθηον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί
 τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίῃ
 ἔλθοῦσα ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν
 πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χει-
 μῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην πλέοντες ἐπ-
 έπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραντες,
 ὡς εὐφρόνη ἐρίνετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμί-
 σιον. τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρα- 16
 τηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας ὅττω σφι δόλγας λυμαίνε-
 σθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν
 ἔτι τοὺς Ἑλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι
 κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ
 ὥστε τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας τὰς τε ναυμαχίας γίνε-
 σθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι.
 ἦν δὲ πᾶς ὁ ἄγων τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ
 Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν
 φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅπως μὴ παρή-
 σουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως τὸ
 Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρα-
 τήσουσι. ὥς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ 16
 Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ
 βάρβαροι μηνσείδεις ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο,
 ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπαν-
 έπλεον τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ
 παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατός
 ὑπὸ μεράδεός τε καὶ πλήθους αὐτοῦ ἐπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτε,
 ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ
 ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντείχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ

χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπε-
σθαι. πολλὰ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο,
πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν
βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν
χωρὶς ἑκάτεροι.

- 17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω
στρατιωτῶν ἡρίστευσαν, οἳ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα
ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας
πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην
ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης δ' Ἀλκι-
βιάδεω, ὅς δαπάνην οἰκήνῃν παρεχόμενος ἐστρατεύετο
ἀνδράσι τε διηκοσίοις καὶ οἰκήνῃ νηί.

- 18 Ὡς δὲ διέστησαν, ἕσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπεί-
γοντο. οἳ δὲ Ἕλληνες ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμα-
χίης ἀπῆλλαχθήσαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων
ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιέφθέντες, καὶ οὐκ ἥκιστα
Ἀθηναῖοι τῶν αἰ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν,
19 ὀρησμοὺν δὴ ἐβούλευον ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόον δὲ
λαβὼν [ὁ] Θερμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ
βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φύλον καὶ τὸ Καρικόν, οἳοί
τε εἴησαν τῶν λοιπῶν κατ' ὑπερθεῖ γενέσθαι, ἐλαυνόν-
των τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτῃ
συλλέξας τοὺς στρατηγούς ἐλεγέ σφι ὡς δοκεῖ ἔχειν
τινὰ πάλ᾽ αὖν τῇ ἐλπίδι τῶν βασιλέος συμμάχων ἐπο-
στήσειν τοὺς ἀρίστους. **Χ**ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο
παρεγγυμένου, ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε
ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε, τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊ-
κῶν καταθύειν ὅσα τις ἐθέλοι (κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν
στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους), παρὰ νῆε τε προ-
σιπεῖν τοῖσι ἐσυντῶν ἑκάστους πῦρ ἀνακαίειν κομιδῆς

διὰ δὲ τῶν ἑσπερίων

ὁ δὲ πέρι τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν ὥστε ἁσινέας ἀπικέ-
σθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιεῖν καὶ
αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ προί-
βατα. οἱ γὰρ Εὐβοῆες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος 20
χρησμόν ὥς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν
οὔτε προεσάξαντο ὥς παρεσομένου σφι πολέμου, περι-
πέτεια τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βά-
κιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

Φράζεο, βαρβαρόφωνος ὅταν ξυρὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἴγας.
τούτοισι οὐδὲν τοῖσι ἐπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε
παρεοῦσι τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι παρῇν σφι
συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα 21
ἐπρήσσαν, παρῇν δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος. ἦν
μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίᾳ κατάσκοπος Πολύτας, γένος
Ἀντικυρεὺς, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες
ἔτοιμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατός, σημαίνειν
τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι· ὥς δ' αὐτως ἦν Ἀβρώ-
νιχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἔτοιμος
τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίᾳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν
τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὢν ὁ
Ἀβρώνιχος ἀπικόμενος σφι ἐσήμεινε τὰ γεγονότα περὶ
Λεωνίδην καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο
ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν,
ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι,
ὑστατοὶ δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα 22
πλεούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ
τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοις γράμματα,
τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
μίσιον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· Ἄνδρες

Ἴωνες, οὐ ποιεῖτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλοῦμεν. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέβρυχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῳ, ἑπεὶν συμμίσγωμεν, ἔθελοκαίετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γέγονατε καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἐχθρὰ πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρω νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ ἐπεὶτε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξην, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐνέγραψε· τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοῖω ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαίεὺς ἀγγέλλων τὸν ὀρησμὸν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατοφόμενας· ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπέπλεε ἄλλῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλεον ἐς Ἰστιαιήν. ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίνης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας.

21 κώμας πάσας ἐπέδραμον. ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν

Θερμοπύλῃσι (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες), ὑπολιπό-
 μενος τούτων ὡς χίλιους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυ-
 ξάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμη-
 σάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ.
 ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιάϊν ὁ κῆρυξ, σύλλογον ποιη-
 σάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· "Ἄνδρες
 σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμῶν παρα-
 δίδοι ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θεήσασθαι ὅπως
 μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἥλπισαν
 τὴν βασιλέως δύναμιν ὑπερβαλέσθαι. ταῦτα ἐπαγγει- 25
 λαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγένετο πλοίων σπικνω-
 τερον· οὕτω πολλοὶ ἠθέλουν θεήσασθαι. διαπεραιω-
 θέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες
 δὲ ἠπιστάτο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαι-
 μονίους καὶ Θεσπιάας, ὄρῳντες καὶ τοὺς εἰλωτας. οὐ
 μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα
 προήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἐωντοῦ· καὶ γὰρ δὴ
 καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κεί-
 μενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἄλλες συγκεκομισμένοι ἐς
 τὸντὸ χωρίον [τέσσερες χιλιάδες]. ταύτην μὲν τὴν
 ἡμέρην πρὸς θῆν ἐτράποντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ οἱ μὲν
 ἀπέπλεον ἐς Ἰστιάϊν ἐπὶ τὰς νέας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην
 ἐς ὁδὸν ὀρμέατο. **†** ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' 26
 Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές, βίου τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ
 βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὕψιν τὴν
 βασιλέως ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων
 τί ποιεοίεν· εἰς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων
 αὐτοὺς ταῦτα. οἱ δὲ σφι ἔλεγον ὡς Ὀλύμπια ἔγρουσι
 καὶ θεωροῖεν ἄγωνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ
 ἐπείρετο ὃ τι [τὸ ἔεθλον] εἴη σφι κείμενον περὶ ὅτεν

ἀγωνίζονται· οἱ δὲ εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον
 στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τρι-
 ταυταίχμης ὁ Ἀρταβάνου δειλίην ὥφλε πρὸς βασιλέος.
 πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἔθλον ἐὼν στέφανον ἀλλ' οὐ
 χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν εἰπέ τε ἐς πάντας τάδε·
 Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἡγαγες μαχησο-
 μένους ἡμέας, οἱ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται
 27 ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο· ἐν δὲ
 τῷ διὰ μέσον χρόνῳ, ἐπεῖτε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρώμα
 ἐγγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φω-
 κέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὕστα-
 του τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ παν-
 στρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν
 ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης
 τῆς βασιλέος στρατηλασίης ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φω-
 κέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεῖτε γὰρ κατειλή-
 θησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μέντιν
 Τελλίην τὸν Ἥλειον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφί-
 ζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσκας ἄνδρας ἑξακοσίους
 τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους καὶ
 τὰ ὗπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι,
 προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἰδωνται,
 τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσ-
 σαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἕλλο τι
 εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακάς αὐτῇ ἡ στρατιῇ
 οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπί-
 δων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἀβας ἀνέθεσαν,
 τὰς δὲ ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐρένετο τῶν χρημά-
 των ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ
 περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ

ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβησσι ἀνακείσθαι.
 ταῦτα μὲν νυν τὸν περὶ ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν 28
 οἱ Φωκέες πολιורκέοντας ἑαυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς
 τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως.
 ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἣ ἐστὶ κατὰ Τάμπολιν, ἐν ταύτῃ
 τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν
 κατέθηκαν, χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες
 τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας.
 οἱ δὲ ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φερόμενοι ἐσ-
 ἔπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα
 διεφθάρησαν· τούτων δὲ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἐγ- 29
 κοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἠγόρευον τάδε·
 ὦ Φωκέες, ἦδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὅμοιοι
 ἡμῖν. πρόσθε τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον
 ἐκεῖνα ἡμῖν ἤνδανε, πλεον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα,
 νῦν τε παρὰ τῷ βαρβέρῳ τοσούτο δυνάμεθα ὥστε ἐπ’
 ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς ἐστερηθῆναι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι
 ὑμέας· ἡμεῖς μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικακέομεν,
 ἀλλ’ ἡμῖν γενέσθω ἀντ’ αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα
 ὀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν
 χώραν ἀποτρέψειν. ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσ- 30
 σαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μόνον τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων
 οὐκ ἐμῆδιζον, κατ’ ἄλλο μὲν οὐδέν, ὥς ἐγὼ συμβαλ-
 λόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν. εἰ
 δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἠϋξον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν,
 ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες· οὐ ταῦτα ἐπαγγελλομένων
 Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα παρέχειν τέ
 σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μῆδιζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο·
 ἀλλ’ οὐκ ἐσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος.
 ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ 31

Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι ἐγένοντο ἡγε-
 μόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχί-
 νης εἰς τὴν Λωρίδα ἐσέβαλον· τῆς γὰρ Λωρίδος χώρας
 ποδῶν στενὸς ταύτῃ κατατείνει, ὥς τριήκοντα στα-
 δίων μάλιστα κῆ εὐρος, κείμενος μετὰ τῆς τε Μη-
 λίδος καὶ Φωκίδος χώρας, ἥ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυο-
 πῖς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Λωριέων τῶν
 ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Λωρίδα γῆν οὐκ
 ἐσύναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ
 32 καὶ οὐκ ἐδύκεε Θεσσαλοῖσι. ὥς δὲ ἐκ τῆς Λωρίδος
 εἰς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας
 οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκῶν εἰς τὰ ἄκρα
 τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξα-
 σθαι ὁμίλον τοῦ Παρνησσοῦ ἢ κορυφή, κατὰ Νέωνα
 πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς, Τιθορέα οὖνομα αὐτῇ, εἰς
 τὴν δὴ ἀνηνείκοντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν)· οἱ δὲ πλεῖντες
 αὐτῶν εἰς τοὺς Ὀξόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, εἰς Ἀμ-
 φισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκη-
 μένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον
 τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν·
 ὁκάσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ
 33 εἰς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ εἰς τὰ ἱερά. πορευόμενοι
 γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισὸν ποταμὸν ἐδηρίουν πάντα,
 καὶ κατὰ μὲν ἔκασταν Δρυμὸν πόλιν, κατὰ δὲ Χαρά-
 δραν καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώνιον καὶ Ἀμφίκαιαν καὶ
 Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ
 Ῥάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἄβας, ἐνθα ἦν ἱερὸν
 Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι
 πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν
 ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν συλήσαντες

ἐνέπρησαν. καὶ τινες διώκοντες εἶλον τῶν Φωκίων
 πρὸς τοῖσι ὕρεσι, καὶ γυναῖκας τινες διέφθειραν μισγό-
 μενοι ὑπὸ πλήθους. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι 34
 οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἦδη
 διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεί-
 στον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἄμα αὐτῷ Ξέρξῃ
 πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς, ἐς γῆν
 τὴν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλήθος ἐμῆδιζε,
 τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι
 ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ
 τῇδε, δῆλον βουλόμενοι ποιεῖν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μῆδων
 Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ
 ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὁρμήατο 35
 ἐπὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησδὸν
 ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος,
 πάντα ἐσυναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν
 ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο
 δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε
 εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι βα-
 σιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἡπί-
 στατο τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ὅσα λόγον ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς
 ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε,
 πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ
 Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι 36
 ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἐπίατο, ἐν δείματι δὲ με-
 γάλῳ κατέστεῳτες ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱερῶν χρημά-
 των, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι
 ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφείας οὐκ ἔα κινεῖν, φὰς
 αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἔωντοῦ προκατήσθαι. Δελφοὶ
 δὲ ταῦτα ἀκούσαντες σφείων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον.

τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πύρην εἰς τὴν Ἀχαιίην
 διέπεμψαν, αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν εἰς τοῦ
 Παρνησσοῦ τὰς κορυφὰς καὶ εἰς τὸ Κωρύκιον ἄντρον
 ἀνηγειράντο, οἱ δὲ εἰς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπέξ-
 ῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
 37 πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ
 ἀρχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρων τὸ
 ἱερὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκίρατος,
 ὅρᾳ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ
 μεγάρου ἐξενηνευγμένα ἱερά, τῶν οὐκ ὕσιον ἦν ἅπτε-
 σθαι ἀνθρώπων οὐθενί. ὁ μὲν δὴ ἦε Δελφῶν τοῖσι
 παροῦσαι σημανέων τὸ τέρας· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ
 ἐγύνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Προνηΐδος Ἀθη-
 ναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενό-
 μένου τέρεος. θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστί,
 ὅπλα ἀρήμια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ
 νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ
 διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θαμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ
 γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς
 Προνηΐδος Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ
 κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ
 ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ
 εἰς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνούς σφρων, ἐκ δὲ τοῦ
 ἱεροῦ τῆς Προνηΐδος βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο.
 38 συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων φόβος τοῖσι βαρβά-
 ροῖσι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς
 σφρας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πληθὸς τι αὐτῶν. οἱ
 δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἐφρευγον. ἔλεγον δὲ οἱ
 ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 ὥς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα· δύο γὰρ

ὅπλιτας μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν [ἔχοντας] ἐπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. τούτους δὲ 39
 τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας,
 Φυλάκον τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ
 τὸ ἱερόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε
 τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐδος, Αὐτονόου δὲ πέλας τῆς Καστα-
 λῆς ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ
 τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι ἐτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι,
 ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐδος Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς
 τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων
 μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ
 γίνεται.

Ο ΔΕ Ἑλλήνων ναυτικός στρατός ἀπὸ τοῦ Ἀργε- 40
 μιδίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς
 νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν
 πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ
 γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ
 βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι
 κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἐμελλον ποιήσεσθαι ὥς
 ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοπον-
 νησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν
 βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν εἶναι, οἱ δὲ ἐπυνθά-
 νοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόν-
 νησον περὶ πλείστον τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ
 ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα
 πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφωὶν σχεῖν
 πρὸς τὴν Σαλαμίνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν 41
 Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν
 ἄπιξιν κήρουγμα ἐποίησαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται
 σῶζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν

πλείστοι ἐς Τροίξηνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἶγιναν,
 οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι
 τῷ χρηστήριῳ τε βουλούμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ
 τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἤμιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὅφιν μέγαν
 φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαυτᾶσθαι ἐν τῷ ἱερῷ. λέγουσι
 τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὥς εἶναι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι
 προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσα ἔστι. αὕτη δ'
 ἢ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη
 τότε ἦν ἄφαντος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης
 μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν
 πόλιν ὥς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρόπολιν,
 ὥς δέ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον.
 42 ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς
 νέας, συνέρρει καὶ ὁ λοιπὸς πυρθανόμενος ὁ τῶν Ἑλ-
 λήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίξηνος· ἐς γὰρ Πάργονα
 τὸν Τροίξηνιων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συν-
 ελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 ἐναυμάχουν καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μὲν
 νυν ἐπὶν αὐτὸς ὅς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης
 Εὐρυκλείδew ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε
 τοῦ βασιλῆου ἑών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ
 43 ἄριστα πλεούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Χέστρατεύοντο
 δὲ οἶδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Αἰακεδαιμόνιοι ἑκαίδεκα
 νέας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρ-
 εχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυνῶνιοι δὲ πεντε-
 καίδεκα παρείχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροι-
 ξήνιοι δὲ πέντε, Ἐρμιονέες δὲ τρεῖς, ἰόντες οὗτοι πλὴν
 Ἐρμιονέων Ἀωρικὸν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρι-
 νεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Ἀρνοπίδος ὕστατα ὀρη-
 θέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος

τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωριίδος καλεομένης χώρας
 ἔξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐστρα- 44
 τεύοντο, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν πρὸς
 πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας ὀγδῶκοντα καὶ
 ἑκατόν, μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνενανμάχησαν
 Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι προῆγμα· ἀπαλ-
 λασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὥς
 ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς
 τὴν περσικὴν τῆς Βοιωτίας χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν ἐιρά-
 πουτο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες
 ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἔχόντων
 τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοί, ὀνομα-
 ζόμενοι Κραναοί, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐκλήθησαν
 Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθίδος τὴν ἀρχὴν Ἀθη-
 ναῖοι μετωνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Διούθου στρα-
 τάρχῃ γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου
 Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρείχοντο καὶ 45
 ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπτά νέας ἔχοντες
 ἐπεβοήθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς, ἔθνος ἔοντες οὗτοι
 Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριή- 46
 κοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρω-
 μέναι νέες, ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἐωυτῶν ἐφύλασσαν,
 τριήκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναν-
 μάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριεῖς ἀπὸ Ἐπιδαύρου·
 τῇ δὲ νήσῳ πρότερον ὄνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ
 Αἰγινῆτας Χαλκιδεῖς τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἰκοσι παρεχό-
 μενοι καὶ Ἐρετριεῖς τὰς ἐπτά· οὗτοι δὲ Ἴωνες εἰσι.
 μετὰ δὲ Κῆιοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἔον Ἴωνι-
 κὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας,
 ὑποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιτηῶν,

- κατὰ περ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐν-
τολέων ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας Δημοκρίτου σπεύ-
σαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηραρ-
χέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπὸ Ἀθηνέων [γεγονότες].
Στυρές δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νέας τὰς περ ἐπ'
Ἀρτεμισίῳ, Κύθνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες
συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες, καὶ Σερίφιοί τε καὶ
Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδο-
σαν μούνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
47 οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ
Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι
ὁμοουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Αευκαδίοισι, οἳ ἐξ ἐσχά-
των χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκη-
μένων Κροτωνιῆται μούνοι ἦσαν οἳ ἐβοήθησαν τῇ
Ἑλλάδι κινδυνεούσῃ μιῇ νηί, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς
πυθιονίκης Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.
48 οἱ μὲν τὴν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο,
Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερίφιοι πεντηκοντέρους.
Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Αακεδαίμονος, δύο παρ-
είχοντο, Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ'
Ἀθηνέων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς
τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσiai καὶ
ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.
49 Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ
ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο, προθέντος
Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον,
δικου δοκέει ἐπιτηδεύεσθαι εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι
τῶν αὐτοῖ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπεῖτο
ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γνώμαι δὲ
τῶν λεγόντων αἱ πλείσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν

Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχεῖν πρὸ τῆς Πελοποννήσου,
 ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὥς εἰ νικηθῶσι τῇ ναυ-
 μαχίᾳ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἔόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ,
 ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανῆσεται, πρὸς δὲ τῷ
 Ἰσθμῷ ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται. ταῦτα τῶν ἀπὸ 50
 Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων ἐληλύθει ἀνὴρ
 Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἵκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν
 καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν
 τραπόμενος στρατὸς ἄμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων
 τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπότεων ἐς Πελοπόννησον καὶ
 τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἥκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ
 πάντα ἐκεῖνα ἐδηρίον. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ
 Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμῆδιζον. ἀπὸ 51
 δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ξυθεν πορεύεσθαι
 ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα,
 ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι
 μηνσὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιᾷδεω ἄρχοντος Ἀθη-
 ναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἔρημον τὸ ἄστυ καὶ τινες ὀλί-
 γους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας,
 ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἳ φραξά-
 μενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσί τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο
 τοὺς ἐπιόντας, ἄμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχω-
 ρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρη-
 κέναι τὸ μαντήιον τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον
 τεῖχος ἀνάλωτον εἶσεσθαι· αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρη-
 σφόρυετον κατὰ τὸ μαντήιον καὶ οὐ τὰς νέας. οἳ δὲ 52
 Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν κατακτίον τῆς ἀκροπόλιος
 ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πᾶγον, ἐπολιόρ-
 κειον τρόπον τοιόνδε· ὅπως στυπτεῖον περὶ τοὺς ὀλιστοὺς
 περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα

Ἀθηναίων οἱ πολιορκούμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ
 ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προ-
 δεδωκότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσ-
 φερόντων περὶ δημολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ
 ἄλλα τε ἀντεμνηχανῶντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν
 βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὁλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥστε
 Ξέρξην ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορήσι ἐνέχεσθαι οὐ
 53 δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων
 ἐφάνη δὴ τις ἐξοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ
 τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκρο-
 πόλιος, ὕπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ
 οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε μὴ κοτέ τις κατὰ
 ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ
 τὸ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καὶ [τοί]
 περ ἀποκρήμνου ἑόντος τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον αὐτοὺς
 ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι [ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν], οἱ μὲν
 ἐρρίπτεον ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθέ-
 ροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περ-
 σέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς
 πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἱκέτας ἐφόνεον·
 ἐπεὶ δέ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱερὸν συλήσαντες
 54 ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. σχῶν δὲ παντελέως
 τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα
 Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην.
 ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγ-
 καλίσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῶ δὲ ἐπομέ-
 νους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῆναι τὰ ἱερὰ ἀνα-
 βάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὅψιν τινὰ ἰδὼν
 ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθυμίῳ οἱ ἐγένετο

ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων
ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα· τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπ-
εμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρε- 55
χθεὺς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῳ
τε καὶ θάλασσᾳ ἐνι, τὰ λόγος παρὰ Ἀθηναίων Ποσει-
δέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας
μαρτύρια θεῶσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἕμα τῷ ἄλλῳ
ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευ-
τέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρησίας Ἀθηναίων οἱ θύειν
ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ὥς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὧρων
βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδο-
μηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξαγγέλθη 56
ὥς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηνέων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον
δόρυβον ἀπίκοντο ὥστε ἐνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ
κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον προῆγμα, ἀλλ' ἐς τε
τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία αἶριοντο ὥς ἀποθευσό-
μενοι· τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ
τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχεῖν. νύξ τε ἐρίνετο καὶ οἱ δια-
λυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας,
ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέαν εἶρετο 57
Μνησίφιλος ἀνὴρ Ἀθηναῖος ὃ τι σφι εἴη βεβουλευ-
μένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὥς εἴη δεδογμένον
ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν καὶ πρὸ τῆς Πε-
λοποννήσου ναυμαχεῖν, εἶπε· Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαεί-
ρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι
πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφον-
ται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται
οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι
τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλήσι. ἀλλ'

εἴ τις ἔστι μηχανή, ἴθι καὶ πειρῶ διαχεῖν τὰ βεβου-
 λευμένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδην μετα-
 58 βουλευσασθαι ὥστε αὐτοῦ μένειν καὶ κάρτα τε τῷ Θεμιστο-
 κλέϊ ἦρεσε ἡ ὑποθήκη καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος
 ἦε ἐπὶ τὴν νέαν τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη
 ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὃ δ' αὐτὸν ἐς
 τὴν νέαν ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα
 ὁ Θεμιστοκλῆς παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε
 πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ
 ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηλίζων ἐκ τε
 59 τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ
 συνέδριον. ὥς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυ-
 βιάδην προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς
 στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοισι
 οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορινθίων
 στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστόκλεες,
 ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὃ δὲ
 ἀπολνόμενος ἔφη· Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στε-
 60 φανοῦνται. τότε μὲν ἡπίως [πρὸς] τὸν Κορίνθιον ἀμεί-
 ψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἔτι
 οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὥς ἐπεὶ ἀπαίρωσι
 ἀπὸ Σαλαμῖνος διαδρῆσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμ-
 μάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὃ δὲ
 α ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ
 σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ
 μένων ποιέεσθαι μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι
 ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ
 ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων
 ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς τὸ ἥκιστα
 ἡμῶν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν

ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μίγαρα
 καὶ Αἰγίναν, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἕμα
 γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός,
 καὶ οὕτω σφέας αὐτοὺς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον,
 κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω β
 ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα
 μὲν ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολ-
 λὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνη, πολλὸν
 κρατήσωμεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχεῖν πρὸς ἡμέων
 ἔστι, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτίς δὲ Σαλαμίς
 περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπεκκείται τέκνα τε καὶ γυ-
 ναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ
 περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προαν-
 μαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ, οὐδέ
 σφας, εἰ περ εὐ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόν-
 νησον. ἦν δὲ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νική- γ
 σωμεν τῇσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται
 οἱ βάρβαροι οὔτε προβήσονται ἑκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς,
 ἀπίαςί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν
 περιεοῦσι καὶ Αἰγίνη καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ
 λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα
 μὲν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὥς τὸ ἐπίπαι
 ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ
 ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν πρὸς τὰς ἀνθρωπείας
 γνώμας· ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος αὐτίς ὁ Κορίν- 61
 θιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ
 ἔστι πατρὶς καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἔδν ἐπιψηφίζειν ἀπόλ-
 ἀνδρί· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω
 ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ πρόεφερε,
 ὅτι ἡλώχεσάν τε καὶ κατεῖχοντο Ἀθηναί. τότε δὴ ὁ

Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἰωυτοῖσί τε ἰδήλου λόγῳ ὥς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἢ περ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσῃαι νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων
 62 αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι· σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες, ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο, εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσης, ἡμεῖς μὲν ὥς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίριον τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἣ περ ἡμετέρῃ τέ ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἐτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμαχῶν τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν
 63 ἐμῶν λόγων, ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκειτο Εὐρυβιάδης· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους [ἀνεδιδάσκειτο], μὴ σφεας ἀπολίπωσι, ἦν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί, ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας
 64 διανανυμαχέειν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα ἐπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρσκευάζοντο ὥς ναυμαχῆσοντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἄρα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὖξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμαχούς. ὥς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα· εὖξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Ἀλκντὰ τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

Ἔφη δὲ Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, 65
 φηγὰς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον
 τὸν χρόνον, ἐπεῖτε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ
 πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἔρημος Ἀθηναίων,
 τυχεῖν τότε ἔων ἅμα Δημαρῆτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν
 τῷ Θριασίῳ πεδίῳ, ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπ'
 Ἐλευσίνος ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κη τρισμυρίων, ἀπο-
 θωμάζειν τὴν σφεας τὸν κονιορτὸν ὕεων κοτε εἴη ἀν-
 θρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι
 τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἱακχόν. εἶναι δ' ἁδαή-
 μονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίνι γινομένων τὸν Δη-
 μάρητον, εἰρέεσθαι τε αὐτὸν ὅτι τὸ φθεγγόμενον εἴη
 τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἰπεῖν· Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ
 μέγα τι σῖνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ
 ἀριδὴλα, ἐρήμον ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θείον τὸ
 φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσίνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθη-
 ναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατα-
 σκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ
 καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται, ἦν δὲ ἐπὶ τὰς
 νέας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν
 κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην
 ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ
 Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλούμενος καὶ τῶν ἄλλων
 Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις ἐν ταύτῃ
 τῇ ὁρτῇ ἱακχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον·
 Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἰπῆς. ἦν
 γὰρ τοι ἐς βασιλέα ἀνευειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀπο-
 βαλέεις τὴν κεφαλὴν, καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσα-
 σθαι οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος,
 περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. τὸν μὲν δὴ

ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὴ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

- 56 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνος θεησάμενοι τὸ τῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλεον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ [ἀπικόμενοι], ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθῆσθαι γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίᾳ ναυμαχίῃσι τοῦσδε τοὺς τότε οὐκᾶ ἐπομένους βασιλεῖς, Μηλιάς καὶ Λωριάς καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλᾳ Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης,
- 67 τοσούτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. ἐπεὶ ὧν ἀπύκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ ἐκαρὰδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πυνθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προῖξετο, παρήσαν

μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι
 καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἵζοντο ὡς σφι βασι-
 λεὺς ἐκάστω τιμὴν ἐδεδώκει, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος
 [βασιλεὺς], μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὄλλοι. ὡς δὲ
 κόσμῳ ἐπέξῃς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαροδόνιον εἰρώτα
 ἀποπειρώμενος ἐκάστου εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. ἐπεὶ 68
 δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαροδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ
 Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὸ αὐτὸ γνώμην ἐξεφέ-
 ροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ
 τάδε ἔφη· Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαροδόνιε, ὥς α
 ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίστη γενομένη ἐν τῇσι ναυ-
 μαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη.
 δέσποτα, τὴν δὲ εὐσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀπο-
 δείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρή-
 γματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω, φείδεο τῶν νεῶν
 μηδὲ ναυμαχίην ποιέο· οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν
 κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν ὅσον ἄνδρες
 γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι ἀνακιν-
 δυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα
 ὀρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα;
 ἐμποδῶν δέ τοι ἴσταιται οὐδεὶς· οἱ δέ τοι ἀντέστησαν,
 ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς κείνους ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω β
 ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο
 φράσω· ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιούμενος,
 ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων ἢ καὶ προ-
 βαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα,
 χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἰοί τε πολλὸν
 χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφρας δια-
 σκεδᾶς, κατὰ πόλιν δὲ ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ
 σίτος πάρα σφι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,

οὔτε αὐτοὺς οἶκος, ἣν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλάν-
 νης τὸν πεζὸν στρατόν, ἀτρεμιεῖν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν
 ἦκοντας, οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηνέων ναυμα-
 γ χεῖν. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχεῖν, δειμαίνω μὴ
 ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς τὸν πεζὸν προσδηλῆσεται.
 πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεν, ὥς
 τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φι-
 λέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ
 ἔόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσὶ, οἳ ἐν
 συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἔοντες Αἰγύπτιοί τε
 καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὕφελός
 69 ἔστι οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι
 μὲν ἦσαν εὐνοοὶ τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο
 τοὺς λόγους ὥς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος,
 ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἳ δὲ ἀγαιόμενοί τε
 καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἔτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ
 πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνικρίσει ὥς
 ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνώμαι
 ἐς Ξέρξην, κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῇ Ἀρτεμισίῃς,
 καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλῶ
 μᾶλλον αἴνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε,
 τὰδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακέειν
 ὥς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο
 θεήσασθαι ναυμαχεύοντας.

70 Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλέειν, ἀνῆγον τὰς νέας
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες
 κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη
 ναυμαχίην ποιήσασθαι· νύξ γάρ ἐπεγένετο· οἳ δὲ
 παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας
 εἶχε δέος τε καὶ ἄρρωδίη, οὐκ ἦμιστα δὲ τοὺς ἀπὸ

Πελοποννήσον· ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλα-
μῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν
μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορ- 71
κῆσονται, ἀπέντες τὴν ἐσυντῶν ἀφύλακτον. τῶν δὲ βαρ-
βάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ
τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχά-
νητο ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι.
ὥς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ
Λεωνίδαην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδρα-
μόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο, καὶ σφι
ἐπὶ στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεω-
νίδew δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ
συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὥς σφι
ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ
τείχος. ἅτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς
ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι
καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις
ἔσεφορέοντο, καὶ ἐλίννον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθή-
σαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. οἱ δὲ 72
βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἑλ-
λῆνων, Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ
Ἡλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Ἐπιδάυριοι
καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὗτοι
μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ
Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννη-
σίοισι ἐμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρ-
οιχώκεε ἡδῃ.

Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἐπτά. τούτων 73
δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔοντα κατὰ χώραν ἴδρυται
νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι·

ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαικὸν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑσπερίας, οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνη τῶν ἐπὶ τὰ τέσσαρα ἐπὶ πλὴν ἐστὶ, Δωριεῖς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Ἀργυοὶ καὶ Ἀἰγυῖοι. Δωριέων μὲν πολλαὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἡλις μούνη, Ἀργυῶν δὲ Ἐρμιῶν τε καὶ Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ, Αἰγυῶν δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες εἰσὶν, δοκέουσι μόνοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίευνται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, εἰσὶν Ὀρνείται καὶ Περίοικοι. τούτων ὦν τῶν ἐπὶ τὰ ἔθνη αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου κατέετο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμμενοι ἐμῆδιζον.

- 74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τοιοῦτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη (τὸν) δρόμον θέοντες καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδουν, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξεργάγῃ ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρὸν εἶη ἀποπλέειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγυῖται καὶ
- 75 Μεγαρεῖς αὐτοῦ μένοντες ἀμύνεσθαι. ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς ὥς ἔσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖον,

ἐντείλαμενος τὰ λέγειν χρεόν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σί-
κιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστο-
κλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων
Θεμιστοκλέης Θεσπία τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ
Θεσπίες πολίτας, καὶ χρήμασι ὕβριον. ὃς τότε πλοῖον
ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων
τάδε· Ἐπεμφέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος
καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνε-
σθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσσοντα ὅτι οἱ
Ἕλληνες δρησμὸν βουλευόνται καταρρωδηκότες, καὶ
νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργά-
σασθαι, ἣν μὴ περιύδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε
γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται
ὑμῖν, πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας
τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν
ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδὼν ἀπαλλάσσεται· τοῖσι δὲ το
ὥς πιστὰ ἐρίνεται τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν
νησίδα τὴν [Ψυττάλειαν] μεταξὺ Σαλαμῖνος τε κει-
μένην καὶ τῆς ἡπείρου πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβί-
βασαν· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐρίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον
μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλα-
μῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνό-
σουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα
τὸν πορθμὸν τῆσι νηυσί. τῶνδε εἵνεκα ἀνῆγον τὰς
νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγεῖν ἔξῃ, ἀλλ' ἀπο-
λαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτε-
μισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττά-
λειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε
εἵνεκα, ὥς ἐπεὰν γίνηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα

ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ [τῆς] ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρῳσι. ἐποίησεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυρθενοίκατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

- 77 [Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὥς οὐκ εἶδὼ ἀληθείης, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειραῶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαῦδε πράγματα ἐσβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορου ἱερὸν ἀκτὴν νηυσὶ γεφυρώσωσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, διὰ Δίῃ σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ὑβριος υἱόν, δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῖντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι. Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἷματι δ' Ἀρης πόντον φοινίζει. τότε ἑλεύθερον Ἑλλάδος ἡμᾶς εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν περὶ οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέχομαι].

- 78 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἦδεσαν δὲ οὐκ ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι.
- 79 συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Ἀνσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυρθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦν ἦρ' ὅστις ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἔοντα μὲν ἑωυτῷ

οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάλῃ τῶν παρόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκάλετο, θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόες δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θερμστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· Ἡμεῖς στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμέων πλεῖα ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δὲ τοι ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλοῦ τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος ὅτι νῦν οὐδ' ἦν θέλωσι Κορίνθιοι τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμερον. ὁ δ' ἀμείβετο αὖ τοισίδε· Κάριτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγεϊλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκει. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἤθελον εἰς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἡγγεϊλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμερον αὐτὸς παρελθὼν ὥς ἔχει. ἔπειδ' ἂν δὲ σήμενης, ἦν μὲν πείθονται, [ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα,] ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται· οὐ γὰρ ἔτι διαδρῆσονται, εἰ περ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὥς σὺ λέγεις. ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀρι- 81
στείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν

Ξέροξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλεξησομέ-
 νους, καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστήκεε, τῶν δὲ αὐτῶν
 ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρα-
 82 τηγῶν οὐκ ἐπέιθοντο τὰ ἐσαγγελθέντα. ἀπιστεόντων
 δὲ τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα,
 τῆς ἦρχε ἀνὴρ (Τήνιος) Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἣ
 περ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο
 τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Ἀελφοῖσι ἐς τὸν
 τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ
 ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα καὶ
 τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Ἀθηναίῃ ἐξεπληροῦτο
 τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλήσι ἐς τὰς ὁγδώκοντα καὶ τριη-
 κοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν
 ἀριθμόν.

83 Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν
 τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχί-
 σοντες. ἡὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπι-
 βατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ
 πάντων Θεμιστοκλῆς. τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα (τὰ)
 κρέσσω τοῖσι ἥσσοσι ἀντιτιθέμενα, ὅσα δὴ ἐν ἀνθρώ-
 που φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται· παραινέσας δὲ τού-
 των τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν,
 ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσ-
 βαινόν, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς
 Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας
 84 οἱ Ἕλληνες. ἀναγομένοισι δέ σφι οὐτίκα ἐπεκέατο οἱ
 βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες [ἐπὶ] πρύμνην
 ἀνεκρούοντο καὶ ὠκελλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλ-
 ληνεὺς ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει. συμ-
 πλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι,

οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον.
 Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι
 τὴν ἄρχην, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπο-
 δημήσασαν ἐς Αἰγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν.
 λέγεται δὲ καὶ τὰδε, ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη,
 φανείσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι
 τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὄνειδίσασαν πρότερον
 τὰδε· Ὡ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνα-
 κρούεσθε;

Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοῖνικες (οὗτοι 85
 γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας),
 κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς
 τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν
 κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες
 οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων κατα-
 λέξει τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι
 οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ
 Φυλάκου τοῦ Ἰσθιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ
 εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστῳ μὲν
 διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐντυράννευσε καταστησάν-
 των τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος
 ἀνεγράφη καὶ χώρα ἐδωρήθη πολλῇ. οἱ δ' εὐεργέται
 βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. περὶ μὲν νυν 86
 τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ
 Σαλαμῖνι ἐκεραῖζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθει-
 ρόμεναι, αἱ δὲ ὑπ' Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν
 Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων (καὶ) κατὰ τάξιν,
 τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ
 ποιεόντων οὐδέν, ἐμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷον
 περ ἀπέβη. καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν

ἡμέρην μακροῦ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ·
 πᾶς τις προθυμεύμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην, ἐδόκει
 87 τε ἕκαστος ἑωυτὸν θείσασθαι βασιλέα. κατὰ μὲν δὴ
 τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξέτερους εἰπεῖν ἀτρεκέως ὥς
 ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ
 δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον
 ἔτι παρὰ βασιλεῖ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπύκτετο
 τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ
 Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα
 διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φί-
 λαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε
 ἐοῦσα, ἐδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήμεικε ποιη-
 σάσῃ· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε
 νηὶ φίλῃ ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος
 τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τε
 νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεσθε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἑόν-
 των, οὐ μέντοι ἔχω γὰρ εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίας
 αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων
 κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς, ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ
 κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὴν
 ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος ὥς
 εἶδεν μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας
 τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτομο-
 λείειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀπο-
 88 στρέψας πρὸς ἄλλας ἐτάραπτο. τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ
 συνήμεικε γενέσθαι διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι,
 τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων
 αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ
 βασιλέα θηγέμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δὴ
 τινα εἰπεῖν τῶν παρῶντων· Δέσποτα, δροῦς Ἀρτεμισίην

ὥς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσσε;
καὶ τὸν ἐπειρέσθαι εἰ ἀληθῶς ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ
ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς
ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστάετο εἶναι
πολεμίην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε
ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς
νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην
δὲ εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες
γερόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. ταῦτα
μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ἐν δὲ τῷ πότῳ τούτῳ ἀπὸ 89
μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξῃ
ἑὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοὶ
Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι
δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων· ἕτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι
αἱ νέες διεφθείροντο, οἱ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύ-
μενοι ἐς τὴν Σαλαμίνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων
οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπι-
στάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτρέποντο,
ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὑπισθε
τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρώ-
μενοι ὥς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ,
τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον. ἐγένετο 90
δὲ καὶ τὸδε ἐν τῷ θορόβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοινί-
κων, τῶν αἱ νέες διεφθάρησαν, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα
διέβαλλον τοὺς Ἰωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοῖατο αἱ
νέες, ὥς προδόντων. συνήνεικε ὧν οὕτω ὥστε Ἰώνων
τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι Φοινίκων τε τοὺς
διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα
λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηκικῇ νηὺς. ἥ
τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναιή

νηὺς κατέδυσσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν τὴν νέαν. ἅτε δὲ
 εἶοντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηϊκεῖς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ
 τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβη-
 σάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας
 ἐρρούσατο· ὥς γὰρ εἶδέ σφας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργα-
 σαμένους ἐτρόπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας οἷα ὑπερλυπεό-
 μενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφῶν ἐκέλευσε
 τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι
 τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινα ἰδοὶ Ξέρξης
 τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ,
 κατήμενος ὑπὸ τῷ ὕρει τῷ ἀντίῳ Σαλαμῖνος, τὸ κα-
 λέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ
 γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ
 τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος ἑὸν
 Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τούτου τοῦ Φοινι-
 κίου πάθους.

- 91 Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτρόποντο· τῶν
 δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων
 πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ
 ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν
 τῷ θορύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς
 φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας·
 ὅπως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι
 92 ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνθαῦτα συνεκύρεον
 νέες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέαν, καὶ ἡ Πολυ-
 κρίτου τοῦ Κριοῦ ἀνδρὸς Αἰγινήτεω νηὶ ἐμβαλοῦσα
 Σιδωνίῃ, ἥ περ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ
 τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθίης ὁ Ἴσχενόου, τὸν
 οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ
 ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὲ περιάγουσα ἄμα τοῖσι Πέρσησι

ἦλω νηὶς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βῶσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἰγινήτων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βέρβαροι τῶν αἰ νέες περιερένοντο φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυ- 93
μαχίᾳ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινήται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς, ὅς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαί, ὅς ἂν μιν ζωὴν ἔλῃ· δεινὸν γὰρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς πρότερον εἰρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἰ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθίων στρατηγὸν λέγουσι 94
Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὡς συνέμισγον αἰ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὥσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θεῖη πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδούσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ

ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν
 τάδε· Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν
 ὁρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἑλλήνας· οἱ δὲ καὶ δὴ
 νικῶσι ὅσον αὐτοὶ ἠρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν.
 ταῦτα λεγόντων ἐπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτὸς
 τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὁμηροὶ
 ἀποθνήσκειν, ἣν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες.
 οὕτω δὴ ἀποστρέψαντα τὴν νέα αὐτόν τε καὶ τοὺς
 ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον.
 τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων, οὐ
 μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσιν, ἀλλ' ἐν πρώ-
 τοις σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι·
 95 μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ
 Λυσιμάχου ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον
 τούτων ἐπεμνήσθην ὥς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ
 θορόβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίησε
 παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτῶν οὐ παρετετάχατο
 παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρας, γένος εὐντὲς
 Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων,
 αἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφύ-
 νευσαν πάντας.

96 Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς
 τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ
 ἐτύγχανε ἔτι εἶντα, ἔτοιμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην,
 ἐλπίζοντες τῇσι περιουσίησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασι-
 λέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ξέφυρος
 ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡϊόνα καλεομένην Κωλικίδα,
 ὥστε ἀποπλησθῆναι τὸν χρησμὸν τὸν τε ἄλλον πάντα
 τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ
 Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενει-

χθόντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων
ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναῖω ἀνδρὶ χρησμολόγῳ,
τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναικες ἐρετμοῖσι φρυξοῦσι.
τοῦτο δὲ ἐμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας 97
μή τις τῶν Ἰώνων ὑποθῇται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοῖ
νοήσωσι πλέειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γε-
φύρας καὶ ἀπολαμφθεῖς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κινδυνεύσῃ
ἀπολέσθαι, δρησμὸν ἐβούλευε· θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος
εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ ἐς τὴν
Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν, γαύλους τε Φοινι-
κήλους συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδῆς ἔωσι καὶ τείχεος,
ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησό-
μενος. ὁρῶντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσ-
σονται εὖ ἠπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται
μένων πολεμήσειν· Μαργδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάν-
θανε ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου διανοίης.
ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας
ἀγγελέοντα τὴν παρεούσάν σφι συμφορὴν. τούτων δὲ 98
τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θᾶσσον παραγίνεται
θνητὸν ἐόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρεται τοῦτο.
λέγουσι γάρ ὡς ὕσων ἂν ἡμερέων ἧ ἡ πᾶσα ὁδός, το-
σοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην
ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς
οὔτε νιφετός, οὐκ ὕμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἐργεῖ μὴ
οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον αὐτῷ δρόμον τὴν ταχί-
στην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδόι τὰ ἐντεταλ-
μένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐν-
θεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατὰ

περὶ Ἑλλήσι ἡ λαμπαδηφορίῃ τὴν τῷ Ἱφαιστῷ ἐπι-
 τελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρ-
 99 σαι ἄγγραγιον. ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίῃ
 ἀπικομένη, ὥς ἔχοι Ἀθίνας Ξέρξης, ἔτερεψε οὕτω δι-
 τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας ὥς τάς τε ὁδοὺς μνη-
 σίνη πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα καὶ
 αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθείῃσι· ἡ δὲ δευ-
 τέρῃ σφι ἀγγελίῃ ἐπεσελθοῦσα συνέχεε οὕτω ὥστε
 τοὺς κισθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ
 ἐχρέωντο ἀπλῆτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ
 οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἐχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι
 ἐποίουν ὥς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες.

100 Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ
 χρόνον γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφίεας ἀπικό-
 μενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ ὁρέων μὲν Ξέρξην συμ-
 φορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, ὑπο-
 πτεύων δὲ αὐτὸν θρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων
 φροντίδας πρὸς ἑαυτὸν ὥς δώσει δίκην ἀναγνώσας
 βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον
 εἶη ἀνακινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ
 αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων αἰσρω-
 θέντα· πλεον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι
 τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὧν ταῦτα προσέφερε τὸν
 λόγον τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο μήτε συμφορὴν
 μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ γερονότος εἵνεκα
 πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγῶν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ
 ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις
 τούτων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκούντων κατεργάσθαι
 ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι οὔτ' ἐκ
 τῆς ἡπίρου τῆσδε· οἱ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδοσαν

δίκας· εἰ μὲν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελο-
 πονήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιεῖν
 ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύνει· οὐ γὰρ ἔστι Ἑλλήσι οὐδεμία
 ἐκδυσίς μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ
 πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα
 ποιεε· εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται αὐτὸν ἀπελεύοντα
 ἰπάρχειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλὴν.
 σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέ-
 σθαι Ἑλλήσι. οὐδὲ γὰρ ἐν Πέρσῃσί τοι τι δεδήληται
 τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἐρέεις ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες
 κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Κύπριοί
 τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας
 τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι
 τοι αἰτιοὶ εἰσι, ἐμοὶ πείθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ παρα-
 μένειν, σὺ μὲν ἐς ἡθὺς τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε τῆς στρα-
 τῆς ἀπάγων τὸ πολλόν, ἐμὲ δέ σοι χρητὴν Ἑλλάδα
 παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρα-
 τοῦ ἀπολεξάμενον. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὥς ἐκ κακῶν 101
 ἐχάρη τε καὶ ἡσθη, πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος
 ἔφη ὑποκρινέεσθαι ὁκότερον ποιήσει τούτων. ὥς δὲ
 ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξε οἱ
 καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλὴν μεταπέμψασθαι, ὅτι πρό-
 τερον ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ
 ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους,
 τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους,
 ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα
 αὐτοῦ πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι
 Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πά-
 θεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπό-
 δεξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει

τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρὰ
 σχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην, αὐτὸν δὲ με
 κελεύει ἀπελεύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ εἰς ἡῖθα τὰ
 ἑμέα. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ
 συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔῴσα ποιέεσθαι, νῦν
 τε συμβούλευσον ὑκότερα ποίεων ἐπιτύχω εὖ βουλευ-
 102 σάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο, ἡ δὲ λέγει
 τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τὴν
 χεῖν τὰ ἄριστα εἰπασαν, ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι
 πρήγμασι δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελεύνειν ὀπίσω,
 Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιή-
 σειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν
 γάρ, ἣν καταστρέψῃται τὰ φησι θέλειν καὶ οἱ προχω-
 ρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὺν τῷ ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνε-
 ται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δέ, ἣν τὰ
 ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμ-
 φορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν
 προηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σὺν. ἣν γὰρ σὺ τε περιῆς
 καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλὰκις ἀγῶνας δραμέονται
 περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἣν τι
 πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλ-
 ληνες νικῶσι, δοῦλον σὺν ἀπολέσαντες· σὺ δέ, τῶν
 εἵνεκα τὸν στόλον ἐποίησας, πυρώσας τὰς Ἀθήνας
 103 ἀπελᾶς. ἦσθι τε δὴ τῇ συμβουλῇ Ξέρξης· λέγουσα
 γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ
 πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμμενε ἂν
 δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν
 Ἀρτεμισίην ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ
 παῖδας εἰς Ἑφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδες οἱ συν-
 104 εἶποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμό-

τιμον, γένος μὲν ἰόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ
 δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ. [οἱ δὲ Πηδα-
 σέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδά-
 σοισι ταῦτοισι τοιόνδε συμφέρεται προῆγμα γίνεσθαι·
 ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτυόσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι
 τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν,
 τότε ἢ ἱρεῖν αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πῶγωνα μέγαν.
 τοῦτο δὲ σφι δις ἤδη ἐγένετο. ἐκ τούτων δὴ τῶν 105
 Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν] τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδι-
 κηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ
 αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος
 ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιω-
 τάτων· ὥπως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἰδεος ἐπαρμένους,
 ἐκτάμων ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἐφεσον
 χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβέροισι τιμιώ-
 τεροί εἰσι οἱ εὐνούχοι πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης τῶν
 ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολ-
 λούς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ζόην, καὶ δὴ καὶ
 τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος,
 ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων
 δώρων, χρόνου δὲ προϊόντος πάντων τῶν εὐνούχων
 ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὥς δὲ τὸ στρατεύμα τὸ 106
 Περσικὸν ὄρμα βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔων ἐν Σάρ-
 δισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι προῆγμα ὁ Ἑρμό-
 τιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι [μὲν] νέμονται,
 Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐν-
 θαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ
 φιλοὺς λόγους, πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς
 δι' ἐκείνον ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος
 ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσει, ἣν κομίσας τοὺς

οἰκέτας οἰκίῃ ἐκείνῃ, ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· Ὁ πάντων ἀνδρῶν ἡδὴ μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, εἰ σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σὲ ἢ τῶν σὼν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι· ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμῆχανῶ τότε· οἱ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψεσθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἰσομένην δίκην. ὥς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθάντων τῶν παίδων ἐς ὅψιν ἠναγκαζέτο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωυτοῦ παίδων, τεσσέρων ἐόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν, ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίησε ταῦτα· αὐτοῦ τε ὥς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τέ τισις καὶ Ἑρμότιμος.

- 107 ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὥς τοὺς παῖδας ἐπέτρεψε Ἀρτεμισίῃ ἀπάγειν ἐς Ἑφεσον, καλέσας Μαροδόνιον ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιεῖν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὅμοια. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, τῆς δὲ νυκτὸς κελεύσαντος βασιλέος τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπήγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀρχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλείοντες οἱ βέρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἐδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἐφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκο-
- 108 μίζοντο. ὥς δὲ ἡμέρην ἐγίνετο, ὄρῶντες οἱ Ἕλληνες

κατὰ χώραν μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἡλπίζον
καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον, ἐδόκειόν τε ναυμα-
χῆσιν σφέας παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξισόμενοι. ἐπεὶ
δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκνίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
ἐδόκει ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω
στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι Ἀνδρου, ἐς δὲ
τὴν Ἀνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλευόντο. Θεμιστοκλῆς μὲν
νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ
ἐπιδιώξαντας τὰς νέας πλέειν ἰδέως ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
σποντον λύσοντας τὰς γεφύρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν
ἐναντίην ταύτην γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι
τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν
τὴν Ἑλλάδα ἐργασαίαιτο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεὶς ἀπο-
λαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρωτό
ἂν ἡσυχίην μὴ ἔχειν, ὡς ἄρουντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε
τι προχωρεῖν οἶδόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων οὔτε τις
κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιὴ δια-
φθερέσεται, ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῶ καὶ ἔργον ἐχομένῳ
πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρήσαι
κατὰ πόλεις τε καὶ κατὰ ἔθνηα, ἦτοι ἀλίσκομένων γε ἡ
πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφήν τε ἔχειν σφέας τοῖ
ἐπέτειον αἰεὶ τὸν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ
νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενεῖν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν
Πέρσην· ἐατέον ὦν εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων
ἐς τὴν ἑσπερίαν τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέε-
σθαι ἤδη τὸν ἄρῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς
γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.
ὥς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλέειν ἐς 109
τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους (οὔτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφηνότων

περιημέκτεον, ὁρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλέειν
 καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι, εἰ ὅλλοι μὴ βου-
 λοίατο) ἔλεγε σφι τάδε· Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρ-
 εγευόμην καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι.
 ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας νενικημένους ἀνα-
 μάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα.
 ἡμεῖς δέ (εὐρύημα γὰρ εὐρύηκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ
 τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι)
 μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς
 κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν
 ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεύσαι
 εἶντα ἀνρόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ τε ἰσθὰ καὶ τὰ
 ἰδία ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων
 τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμα-
 στίργωσε πέδας τε κατήκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ
 παρεὸν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας
 ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ
 τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρον ἀνακῶς ἔχέτω.
 παντελέως ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι
 καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε
 ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσῃν, ἵνα ἦν
 ἄρα τί μιν καταλαμβάνῃ πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ
 110 ἀποστροφὴν· τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς
 μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο·
 ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη
 ἔων ἀληθέως σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἔτοιμοι
 ἦσαν λέγοντι πεῖθεσθαι. ὥς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι
 ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπ-
 έπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευσε σιγᾶν ἐς πᾶσαν
 βᾶσανον ἀπικνεομένοισι τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλέν

φράσαι· τῶν καὶ Σίκιυνος ὁ οἰκέτης αὐτῆς ἐγένετο· οἷ
ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον
ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιυνος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξην ἔλεγε
τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς
μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄρι-
στος καὶ σοφώτατος, φράσσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλῆς
[ὁ Ἀθηναῖος] σοὶ βουλούμενος ὑπουργεῖν ἔσχε τοὺς
Ἕλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν
Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην
πολλὴν κομίζεο. οἱ μὲν ταῦτα σημῆναντες ἀπέπλεον 111
ὀπίσω· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε σφι ἀπέδοξε μὴτ' ἐπι-
διώκειν ἔτι προσωτέρῳ τῶν βαρβάρων τὰς νέας μῆτε
πλέειν ἐς τὴν Ἑλλησπόντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν
Ἄνδρου περικατέατο ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ
Ἄνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλῆος χρή-
ματα οὐκ ἔδωσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλῆος
λόγον τόνδε, ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες
δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω
τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς
ταῦτα λέγοντες ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθηναί
μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες καὶ θεῶν χρηστίων ἤκοιεν
εἰ, ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπεύνας ἐς τὰ μέγιστα
κνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρηστους οὐκ ἐκλείπειν
σφέων τὴν νῆσον ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρεῖν, Πενίην τε
καὶ Ἀμνηχανίην, καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἔδοντας
Ἀνδρίους οὐ δῶσειν χρήματα· οὐδέποτε γὰρ (ἂν)
τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι
κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ
δόντες χρήματα ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλῆς δέ, οὐ 112
γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας

νήσους ἀπειλητηρίους λόγους αἴτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων [χρεώμενος λόγοισι] τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ἐχρήσατο, λέγων ὥς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκίαν ἐξαίρῃσει. λέγων ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὥς πολιορκέοιτο διότι ἐμῆδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὥς εἴη ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δεισαντες ταῦτα ἐπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσκον νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ τινὰς καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ τούτους μούνοους· καὶ τοὶ Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νῦν ἐξ Ἄνδρου ὁρμώμενος χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτατο λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

- 113 Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξην ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλανον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαροδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν, χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαροδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν τοὺς Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ (οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος), μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτροίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμέχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι

εἰδὲά τε ὑπῆρχε διαλέγων καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν
 συνῆδες πεποιημένον· ἐν δὲ πλείστον ἔθνος Πέρσας
 αἵρετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους,
 ἐπὶ δὲ Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες
 ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἴσσαντες ὥστε σύμπαντας
 τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. ἐν δὲ 114
 τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαργδόνιος τε τὴν στρατιὰν
 διέκρινε καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον
 ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξην αἰτέειν
 δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου
 δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρ-
 τιῆται, ὅς ἐπειδὴ κατέλαβε εὐῶσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρα-
 τιὰν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὕψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε
 τάδε· ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ
 Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι
 σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ἑνόμενον τὴν Ἑλλάδα.
 ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ
 ἐτύγγανε παρεστῶς Μαργδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε·
 Τοιγάρ σφι Μαργδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἷας
 ἐκείνοισι πρόπει. ὁ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ρηθὲν ἀπαλ- 115
 λάσσετο, Ξέρξης δὲ Μαργδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν
 αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ
 ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ
 τεσσαράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν
 μέρος ὥς εἰπεῖν. ὅκον δὲ πορευόμενοι γινοίατο καὶ
 κατ' οὔστινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπά-
 ζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὗροιεν, οἱ δὲ
 τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφνομένην καὶ τῶν δεν-
 δρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα κατα-
 δρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν

ἀγροίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ.
 ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίῃ
 κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν
 κατέλειπε, ἐπιτάσσων τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοντο
 ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσσαλίῃ τέ
 τινας καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ.
 ἔνθα καὶ τὸ ἱερὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες
 οἱ Παίονες τοῖσι Θρηῖξι ἀπαιτέοντος Ξέρξεω ἔφασαν
 νεμομένας ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν
 116 περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρομόνος οἰκημένων. ἔνθα καὶ
 ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς
 Θρηῖξ ἔργον ὑπερφυῆς ἐργάσατο· ὅς οὔτε αὐτὸς ἔφη
 τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς
 τὸ ὄρος τὴν Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ
 στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ
 ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον,
 ἐστρατεύοντο ἄρμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν
 ἄσινέες πάντες ἐξ ἐόντες, ἐξώρνευε αὐτῶν ὁ πατήρ τοὺς
 117 ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν
 τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον· οἱ δὲ Πέρσαι ὥς ἐκ τῆς
 Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόν-
 μενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἀβυδὸν·
 τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὔρον ἔτι ἐντεταμένας ἀλλ' ὑπὸ
 χειμῶνος διαλελυμένας. ἔνθαυτα δὲ κατεχόμενοι σιτία
 τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον
 ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες ἀπέθνησκον τοῦ
 στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἄρμα Ξέρξῃ
 118 ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὕδρ' λόγος
 λεγόμενος, ὥς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελάυνων ἐξ Ἀθηνέων

ἰππικὸν ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθευτέν οὐκέτι
 ὁδοιπορήσει διερχοῦτο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ἰθάκῃ
 ἐπιτάττει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ
 νεὸς Φοινίσσης ἐπιβάς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλείοντα
 δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυμα-
 τήν. καὶ δὴ μᾶλλον γὰρ τι χειμάνεσθαι γεμούσης
 τῆς νεὸς ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν
 Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαυτα ἐς δαίμα
 πεσόντα τὸν βασιλέα εἰρέεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτην
 εἰ τις ἔστι σφι σωτηρία. καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ
 ἔστι οὐδεμία, εἰ μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν
 πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξην λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα
 εἰπεῖν· Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμῶν βασι-
 λέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε εἶναι ἐμοὶ ἡ σωτη-
 ρία. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας
 ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέαν ἐπικουφισθεῖσαν
 οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὥς δὲ ἐκβῆναι
 τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξην, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν
 ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῳ στε-
 φάνῳ τὸν κυβερνήτην, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπ-
 ὠλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. οὗτος δὲ ἄλλος 119
 λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε
 πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ
 γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέεθη ἐκ τοῦ κυβερνήτου πρὸς
 Ξέρξην, ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουν
 μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ
 καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κολήν νέαν, ἔοντας
 Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἑρετέων
 ἑόντων Φοινίκων ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρ-
 σῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ

πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ
 120 στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τόδῃ
 μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσῳ κομιδῇ
 ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος
 καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῳ καὶ τήρῃ
 χρυσοπάστῳ. καὶ ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες
 ἔμοιγε οὐδαμῶς πιστά, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην
 φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ ἔων. τὰ δὲ
 Ἀβδηρα ἴδρυται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ
 Στρυμόνος καὶ τῆς Ἱώονος, ὅθεν δὴ μὲν φασὶ ἐπι-
 βῆναι ἐπὶ τὴν νέαν.

121 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν
 τὴν Ἀνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηιώσαντες
 αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτον
 μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ
 τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι,
 ἥ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ
 τῷ Αἰάντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδά-
 σσαντο τὴν λήην καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελ-
 φούς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρω-
 τήριον νεός, ἔων μέγαθος δυνώδεκα πηχέων· ἔστηκε δὲ
 122 οὗτος τῇ περ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πέμ-
 ψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφούς ἐπειρώτων
 τὸν θεὸν κοινῇ εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκρο-
 θίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν,
 παρὰ Αἰγινητέων δὲ οὐ, ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀρι-
 στῆμα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθό-
 μενοι ἀνέθεσαν ὥστέρας χρυσεύς, οἳ ἐπὶ ἱστοῦ χαλ-
 κέου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου
 123 κρητῆρος. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήης ἔπλεον οἱ

Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀριστήρια δώσοντες τῷ ἀξιώ-
 τῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς
 δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διένεμον τὰς ψήφους ἐπὶ
 τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύ-
 τερον κρίνοντας ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν
 ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἔκρι-
 στος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμισ-
 στοκλέα κρίνοντας. οἱ μὲν δὴ ἔμουνούντο, Θεμιστο-
 κλῆς δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οὐ βου-
 λόμενων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ'
 ἀποπλεόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως
 Θεμιστοκλέης ἐβῶσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν
 Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ
 νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχη-
 σάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαιμόνα ἀπύκετο
 θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν
 ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήρια μὲν νυν
 ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ
 δεξιότητος Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης·
 ἐδώρησαντὸ τέ μιν ὄχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστευόντι.
 αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπλέοντα τριηκόσιοι
 Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἳ περ ἱππῆες καλέονται,
 μέχρι οὖρων τῶν Τεγεατικῶν. μῦνον δὴ τοῦτον πάν-
 των ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Σπαρτιῆται προέπεμψαν.
 ὥς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἀπύκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, 125
 ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν
 Θεμιστοκλέος ἐόν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν,
 φθόνῳ καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς
 Λακεδαιμόνα ἀπῆλιν προφέρων, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας
 ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι'

ἑαυτόν. ὁ δέ, ἐπεῖτε οὐκ ἐπαύετο λέγων ταῦτα ὁ
Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ ἔων Βέλ-
βινίτης ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων, οὐτ' ἂν σύ,
ῶνθρωπε, ἔων Ἀθηναῖος.

- 126 Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτάβαζος δὲ
ὁ Φαρνάκειος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε
ἔων, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιικῶν καὶ μᾶλλον ἐτι γενόμενος·
ἔχων ἕξ μυριάδας στρατοῦ τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο,
προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν
ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλ-
λήνην ἐγίνετο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ
Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην καὶ οὐδέν κω κατεπέ-
γοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου
ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαίησι μὴ οὐκ ἐξανδραπο-
δίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαῖηται, ὥς βασιλεὺς
παρεξηληλάκει καὶ ὁ ναυτικός τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκει
φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν
ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὥς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλ-
127 λήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκει τὴν
Ποτιδαίαν. ὑποπτέουσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστα-
σθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκει· εἶχον δὲ
αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαν-
αέντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἴλε πολιορ-
κέων, κατέσφαξε ἐξαγῶν ἐς λίμνην, τὴν δὲ πόλιν
παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ
Χαλκιδικῷ γένει, καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον.
128 ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντετα-
μένως προσεῖχε, προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται
προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός,
δυντα μὲν τρόπον ἀρχήν, ἐγῶγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐ

γὰρ ὧν λέγεται), τέλος μέντοι τοιαῦτα ἐγένετο· ὅπως
 βιβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον
 πέμψαι ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ
 τὰς γλυφίδας περιελίξαντες καὶ πτερῶσαντες τὸ βιβλίον
 ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάλστος δὲ ἐγένετο
 ὁ Τιμόξεινος προδιδούς τὴν Ποτιδαίαν· τοξεύων γὰρ
 ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτῶν τοῦ χωρίου
 τούτου βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαίητεω τὸν ὦμον, τὸν δὲ
 βληθέντα περιέδραμε ὕμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν
 πολέμῳ, οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς ἔμαθον
 τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρὴν δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίῃ. τοῖσι δὲ στρατη-
 γοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον
 τῆς προδοσίης ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προ-
 δοσίῃ τῆς Σκιωναίων πόλις εἵνεκα, μὴ νομιζοίαιτο
 εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προ-
 δόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάλστος ἐγεγόνει·
 Ἀρταβάξω δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς 129
 μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον
 ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον
 παρήισαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοῖρας
 διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελ-
 θόντας χρῆν εἶναι ἔσω ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημ-
 μυρίς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω, ὥς οἱ
 ἐπιχώριοι λέρουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν
 αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπιστα-
 μένους οἱ Ποτιδαῖηται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν.
 αἴτιον δὲ λέρουσι Ποτιδαῖηται τῆς τε φηγῆς [καὶ τῆς
 πλημμυρίδος] καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε,
 ὅτι ἐς τοῦ Ποσειδέωνος τὸν νηὸν καὶ τὸ ἔγαλμα τὸ

ἐν τῷ προκατείῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων οἱ περ
καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο
λέγοντες εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομέ-
νους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον.

- 130 Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἐπρηξαν.
ὁ δὲ ναυτικός ὁ Ξέρξης (ὁ) περιγενόμενος, ὥς προσ-
έμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμίως καὶ βασιλέα τε καὶ
τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπύρρμευσεν ἐς Ἄβυδον,
ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἕαρος δὲ ἐπιλάμψαντός πρώως
συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν
αὐτοῦ· Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖνες ἐπεβάτευν.
στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίων
καὶ Ἀρταῦντης ὁ Ἀρταχάειος· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ
ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου Ἰθαμίτρης.
αἱτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήρισαν ἀνωτέρω τὸ
πρὸς ἐσπέρας, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδεὶς, ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ
κατήμενοι ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νέας
ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριημοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσ-
εδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην ἀλλ'
ἀποχωρήσειν σφι τὴν ἐωυτῶν φυλάσσειν, σταθμύμενοι
ὅτι σφέας οὐκ ἐπέδιωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμίως ἀλλ'
ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν
ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, περὶ δὲ ἐδόκεον πολλῷ
κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἔόντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα
μὲν ἐβουλεύοντο εἰ τι δυναίετο κακὸν τοὺς πολεμίους
ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούσκειν ὅκη πεσέεται τὰ Μαρ-
131 δονίου πρήγματα. τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἕαρος γινό-
μενον ἡγείρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἑών. ὁ μὲν
δὴ περὶ οὕτω συνελέγετο, ὁ δὲ ναυτικός ἀπίκετο ἐς
Αἴγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ

καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος τοῦ Ἠγη-
σίλειω τοῦ Ἱπποκρατίδew τοῦ Λευτυχίδew τοῦ Ἀνα-
ξίλειω τοῦ Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδριδew τοῦ Θεοπόμ-
που τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλειω τοῦ Εὐνόμου τοῦ
Πολυδέκειω τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυφῶντος τοῦ Προ-
κλέους τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου
τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέους, ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν
βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ τῶν μετὰ Λευ-
τυχίδew πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ἐγέ-
νοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος
ὁ Ἀρίφρουος. ὥς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Ἀγιναν πᾶσαι 132
αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν
Ἑλλήνων, οἳ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων
ἀπικόμενοι ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν
Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληίδew ἦν· οἱ στα-
σιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι
τῷ Χίου τυράννῳ, ἔοντες ἀρχὴν ἐπὶ τῷ ἐπιβουλεύοντι
δὲ ὥς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν
ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἔξ ἔοντες
ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ
δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Ἀγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι
καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγῃς
μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι
Ἑλλησι οὔτε τῶν χώρων εἶναι ἐμπείροισι, στρατιῆς
τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο
δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε
δὲ τοιοῦτο ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρας
ἠνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρρωδη-
κότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας χρημίζοντων Χίων τὸ πρὸς τὴν
ἡῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε

- 133 σφεων. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλεον ἐς τὴν Ἀῆλον·
 Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν
 δὲ ὁρμώμενος ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα
 γένος, τῷ οὖνομα ἦν Μῦς, ἐντεϊλάμενος πανταχῇ μιν
 χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι.
 ὃ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων
 ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται
 δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων προηγμάτων καὶ
- 134 οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβιά-
 δειαν φαίνεται ἀπικόμενος καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπι-
 χωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἄβας
 τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ
 ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ
 Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δὲ κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῳ
 ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι), τοῦτο δὲ ξεινόν τινα
 καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκοίμησε ἐς Ἀμ-
 φιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι
 διὰ τόδε· ἐκέλευσέ σφας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων
 ποιεύμενος δόκτερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἑωντῷ
 ἢ ἅτε μάντι χρᾶσθαι ἢ ἅτε συμμάχῳ, τοῦ ἑτέρου ἀπ-
 εχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ
 τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατα-
- 135 κοιμηθῆναι. τόδε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι
 λέγεται ὑπὸ Θηβαίων, ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν,
 περιστροφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ
 Πτόου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν κα-
 λέεται μὲν Πτόον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς
 Κωπαίδος λίμνης πρὸς ὕρεϊ ἀγχοτάτῳ Ἀκραιφίης πό-
 λις. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεῖτε παρελθεῖν τὸν καλούμενον
 τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαι δὲ οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας

τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὥς ἀπογραφομένους τὰ θεσπιεῖν
 ἐμελλε, καὶ πρόκατε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση
 χρᾶν. καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θώ-
 ματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλά-
 δος, οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρῆσονται τῷ παρεόντι πρήγματι·
 τὸν δὲ Εὐρώπέα Μῦν ἐξαρκάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν
 ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γρά-
 φειν ἐς αὐτήν, φάναι δὲ Καρή μιν γλώσση χρᾶν,
 συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπίοντα ἐς Θεσσαλίην.
 Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὃ τι δὴ λέγοντα ἦν τὰ 136
 χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας
 Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν
 ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλέξανδρον γὰρ
 ἀδελφεὴν Γυναίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης
 ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν
 τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μητροπάτορος, τῷ δὴ
 ἐκ βασιλέως τῆς Φρυγίας ἐδόθη Ἀλάβανδρα πόλις μεγάλη
 νέμεσθαι), ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος πυνθόμενος ὅτι πρό-
 ξεινός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος ἔπεμπε. τοὺς
 γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκλήσεσθαι,
 λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἔλκιμον, τὰ τε
 κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα κατ-
 εργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τούτων
 δὲ προσγενομένων κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης
 κρατήσειν, τὰ περ ἂν καὶ ἦν, περὶ τε ἐδόκεε πολλῶ
 εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατ' ὑπερθεῖ οἱ τὰ
 πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ
 τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμ-
 μαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιεέσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος
 ἔπεμπε.

- 137 ΤΟΤ ΔΕ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ Περδίκης ἐστὶ ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρώπῳ τοιῶδε· ἔξ Ἀργεος ἔφυγον εἰς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκης, ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες εἰς τὴν ἄνω Μακεδονίην ἀπίκοντο εἰς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτενον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτῇ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶν, ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητός, Περδίκῃ, διπλήσιος ἐρίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο ἐρίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσηλθε αὐτίκα ὥς εἴη τέρας καὶ φέροι εἰς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θήτας προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ περὶ ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην εἰς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβὴς γενόμενος “Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι”, δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἕστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὥς ἤκουσαν ταῦτα· ὁ δὲ παῖς, ἐτύγγανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε “Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς”, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον, περιγράφας δέ, εἰς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, 138 ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ’ ἐκείνου. οἱ μὲν δὴ ἀπῆσαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων

οἶόν τι χοῆμα ποιήσῃε ὁ παῖς καὶ ὥς σὺν νόῳ κείνων
ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας
καὶ ὄξυνθεις πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας.
ποταμὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τού-
των τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεὸς ἀπόγονοι σωτήρι. οὗτος,
ἐπεῖτε διεβήσαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρῶν ὥστε
τοὺς ἱππέας μὴ οἶους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ
ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἴκησαν πέλας
τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορ-
δίω, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἔν εκαστον ἔχον
ἐξήκοντα φύλλα, ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων.
ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλω, ὥς λέγε-
ται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὕψος κέεται
Βέρμιον οὐνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ
ὀρμώμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν
ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περγάκεω 139
Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος,
Ἀμύντης δὲ Ἀλκέτεω, Ἀλκέτεω δὲ πατήρ ἦν Ἀέροπος,
τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περ-
γίκακος ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐγγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω 140
ὥς δὲ ἀπικεῖτο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μα- α
δονίου, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαργόνιος τάδε
λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέος λέγουσα οὕτω·
Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενο-
μένας πάσας μετήμι. νῦν τε ὧδε, Μαργόνιε, ποίεε·
τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς
ταύτην ἐλέσθων αὐτοί, ἦντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτό-
νομοι. ἰρὰ τε πάντα σφι, ἦν δὴ βούλονται γε ἐμοὶ
ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τούτων

- 137 ΤΟΤ ΔΕ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστὶ ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρώπῳ τοιῶδε· ἐξ Ἀργεος ἔφυγον ἐς Ἴλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γανάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης, ἐκ δὲ Ἴλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτενον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοὺς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτά τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μούνον ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτῇ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. οὕτως δὲ ὀπτῶν, ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητός, Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτός ἐωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἐωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσηλθε αὐτίκα ὡς εἴη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἐωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἣν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβὴς γενόμενος “Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι”, δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γανάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἕστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα· ὁ δὲ παῖς, ἐτύγγανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε “Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς”, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον, περιγράφας δέ, ἐς τὸν κόλπον τρὶς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου,
- 138 ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ’ ἐκείνου. οἱ μὲν δὴ ἀπήμισαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων

οἷόν τι χρῆμα ποιήσῃε ὁ παῖς καὶ ὥς σὺν νόφ κείνων
ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας
καὶ ὕξυνθεις πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας.
ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τού-
των τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεὸς ἀπόγονοι σωτῆρι. οὗτος,
ἐπεῖτε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρῦν ὥστε
τοὺς ἱππέας μὴ οἶους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ
ἐπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἴκησαν πέλας
τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορ-
δίεω, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκαστῷ ἔχον
ἐξήκοντα φύλλα, ὕμῃ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων.
ἐν τούτοις καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλω, ὥς λέγε-
ται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κέεται
Βέρομιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ
ὀρμώμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν
ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω 139
Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος,
Ἀμύντης δὲ Ἀλκέτεω, Ἀλκέτεω δὲ πατήρ ἦν Ἀέροπος,
τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περ-
δίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐργάνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω 140
ὥς δὲ ἀπῖκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρ- α
δονίου, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε
λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέος λέγουσα οὕτω·
Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενο-
μένας πάσας μετήμι. νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, ποίεε·
τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς
ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί, ἥντινα ἂν ἰθέλωσι, ἐόντες αὐτό-
νομοι. ἰσά τε πάντα σφι, ἣν δὴ βούλωνται γε ἐμοὶ
ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τούτων

δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιεῖν ταῦτα, ἣν μὴ τὸ ὑμέτερον αἷτιον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τὰδε νῦν· τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρούμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλαισθε οὔτε οἷοί τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἣν ἡμέας ὑπερβάλησθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς εἰ περ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παριστούμενοι βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι βασιλέος ταύτῃ ὀρηγμένου. ἐστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

β Μαροδόnius μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε), προσχρηρίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαροδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμεῖν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτευνόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετον μεταίχμιόν τε τὴν γῆν ἐκτεμνένων. ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπιεῖς ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα

ἔλεξε· Λακεδαιμόνιοι δὲ πυνθόμενοι ἤκειν Ἀλέξανδρον 141
 ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθη-
 ναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὥς σφεας χρεόν
 ἔστι ἕμα τοῖσι ἄλλοισι Λωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελο-
 ποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε
 ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα
 τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε
 ὁμοῦ σφεων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· ἐπανέμειναν γάρ
 οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον
 Λακεδαιμόνιοι πένσεσθαι ἤκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου
 ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ, πυνθόμενοι τε πέμψειν κατὰ
 τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὦν ἐποίηυν, ἐνδεικνύμενοι
 τοῖσι Λακεδαιμονίοις τὴν ἐωυτῶν γνώμην. ὥς δὲ 142
 ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ
 ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· Ἡμέας δὲ ἐπεμψαν Λακεδαιμό-
 νιοι δεησομένους ὑμέων μήτε νεώτερον ποιεῖν μηδὲν
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ
 βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς οὔτε κόσμον
 φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ
 δὴ καὶ διὰ πάντων ἡκιστα πολλῶν εἵνεκα· ἡγεῖρατε
 γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς οὐδὲν ἡμέων βουλομέ-
 νων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆν ὁ ἀγὼν ἐγένετο·
 νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε
 τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι
 Ἑλλησι Ἀθηναίους οὐδαμῶς ἀνασχετόν, οἵτινες αἰεὶ καὶ
 τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων.
 πιεξευμένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν
 ἐστερηθήτε διξῶν ἤδη καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον
 ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοι τε
 καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικῶς τε καὶ τὰ ἐς

πόλεμον ἄχρηστα οἴκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείνας τὸν Μακρονίου λόγον. τοῦτ' ἂν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· τύραννος γὰρ ἔων τυράνῳ συγκατεργάζεται· ὑμῖν δέ γε οὐ ποιητέα, εἰ περ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι ὡς βαρβάροισι ἐστὶ οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν.

143 ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι ἀμυνεύμεθα οὕτω ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα, ὁμολογήσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπεῖθαι οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελλε Μακρονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἦν τῇ περ καὶ νῦν ἔρχεται, μήποτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι ἡρώσι, τῶν ἐκείνας οὐδεμίαν ὕπιν ἔχων ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑποურγέειν ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γὰρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν,

144 εἴντα προὔξεινόν τε καὶ φίλον. πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τάδε· Τὸ μὲν δεῖσαι Ἀκαδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ κάττα ἀνθρωπήιον ἦν. ἀτὰρ αἰσχυρῶς γε οἴκατε ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρωδησαι, ὅτι οὔτε χροσός ἐστι γῆς οὐδαμῶθι τοσοῦτος οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα,

τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλομεν ἂν μηδίσαντες καταδου-
λῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ
τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν μηδ' ἢν ἐθέλωμεν,
πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ
τὰ οἰκήματα ἐμπεπορημένα τε καὶ σνγκεχωσμένα, τοῖσι
ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρῆειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον
ἢ περ ὁμολογῆειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ, αὐτὶς δὲ τὸ
Ἑλληνικόν, ἐόν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν
ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι ἡθεῖά τε ὁμότροπα, τῶν
προδύτας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπί-
στασθί τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστά-
μενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμο-
λογήσαντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν
προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προεῖдете ἡμέων
οἰκοφθορημένων οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων
τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται,
ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν
λυπέοντες ὑμέας. νῦν δέ, ὥς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν
ὥς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὥς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ
ἐκὰς χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
τέραν, ἀλλ' ἐπεὶν τάχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην ὅτι
οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν
ὦν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς
ἐστὶ προβοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην. οἱ μὲν ταῦτα
ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

- 1 ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δέ, ὥς οἱ ἀπονουστήσας Ἀλέξανδρος
τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας
ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὅκου δὲ
ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσ-
σαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετ-
έμελε οὐδὲν πολλῶ τε μᾶλλον ἐπήγον τὸν Πέρσην, καὶ
συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Αἰοισαῖος Ξέρξην φεύγοντα
καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν
2 Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν
Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον
καὶ συνεβούλευον αὐτῷ λέγοντες ὥς οὐκ εἴη χῶρος
ἐπιτηδεότερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων
ιέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν ὅκως ἁμα-
χητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. κατὰ μὲν γὰρ
τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἱ περ καὶ πάρος
ταῦτ' ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασι
ἀνθρώποισι· Εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινόμεν,
ἐφάσαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βου-
λεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας
ἐν τῇσι πόλεσι, πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις·

ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ῥηιδίως μετὰ
 τῶν στασιαστέων καταστρέφει. οἱ μὲν ταῦτα συνεβού- 3
 λευον, ὁ δὲ οὐκ ἐπέειθετο, ἀλλὰ οἱ δεινὸς τις ἐνέστακτο
 ἡμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα εἰλεῖν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνω-
 μοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλέϊ
 δηλώσειν ἔντι ἐν Σάρδισι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὅς οὐδὲ
 τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους,
 ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι
 ἐν τε τῇσι νηυσί, κίρρει τε ἔρημον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ
 βασιλέος αἰρεσίς ἐς τὴν ὑστέρην τὴν Μαρδονίου ἐπι-
 στρατήην δεκάμηρος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι 4
 ἐγένετο ὁ Μαρδόنيος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην
 ἄνδρα Ἑλλησπόντιον φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς
 καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπύρ-
 ϑμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστελλε προέχων μὲν
 τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίσας δὲ σφας
 ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης ὥς δοριαλώτου ἐούσης τῆς
 Ἀττικῆς χώρας καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. τούτων μὲν
 εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα· ὁ δὲ ἀπικό- 5
 μενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν
 δὲ βουλευτέων Ανκίδης εἶπε γνώμην ὥς οἱ ἐδόκεε
 ἄμεινον εἶναι δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουρυ-
 χίδης προσφέρει ἐξερεῖται ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ
 ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος
 χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἐάνδανε·
 Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς
 βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὥς ἐπύθοντο, περιστάντες Αν-
 κίδην κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον
 Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν ἄσινέα. γενομένου δὲ δορύ-
 βου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Ανκίδην, πυνθάνονται

τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσά-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Ἀν-
 κίδεω οἰκίην ἦσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν
 α αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. ἐς δὲ τὴν Σαλα-
 μῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο
 ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι,
 οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά
 τε καὶ σχολαίτερα ἐποίουν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ
 Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε
 πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα, ἐς Λακεδαί-
 μονά τε ἔπεμπον ἄγγέλους ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι
 Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα τὸν βάροβρον
 ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἠντίασαν ἐς τὴν
 Βοιωτίην, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ
 Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε ὅτι εἰ μὴ
 ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὐρή-
 7 σονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον
 τὸν χρόνον καὶ σφι ἦν Ἑρκίνθια, περὶ πλείστου δ'
 ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι,
 τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ εἰείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξις ἐλάμβανε·
 ὥς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ'
 Ἀθηνέων, ἅμα ἀρόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἄγγέλους καὶ
 ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφό-
 α ρους· Ἐπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
 λεὺς ὁ Μήδων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδίδοι, τοῦτο
 δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι
 ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν
 πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς
 δὲ Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα
 δευνὸν ποιούμενοι προδοῦναι οὐ καταινέσαμεν ἀλλ'

ἀπειπάμεθα, καίπερ ᾠδικέμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα-
 προδιδόμενοι ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι
 ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν
 οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ'
 ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.
 ὡμεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμο- β
 λογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεῖτε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον
 φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν
 τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέ-
 σθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν [τὸν Πέρσῃ] ἀντιώσεσθαι
 ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιεϊδέτε τε ἐσβαλόντα
 ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νυν τὸ παρεὸν
 Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι· οὐ γὰρ ἐποίησατε ἐπιτηδέως.
 νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας
 ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ·
 ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρας 8
 ἐπιτηδεοτάτον ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδῖον.
 ὥς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
 τὴν ὕστεραίην ὑποκρινέεσθαι, τῇ δὲ ὕστεραίῃ ἐς τὴν
 ἑτέραν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέ-
 ρης ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ
 τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες
 Πελοποννήσιοι, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλος. οὐδ' ἔχω εἰπεῖν
 τὸ αἷτιον διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακε-
 δόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίησαντο μὴ
 μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποίησαντο οὐδε-
 μίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο καὶ
 ἐδόκεον Ἀθηναίων εἶτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ Ἀλέξαν-
 δρος ἀπῆκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὐκ ἔπειτετείχιστο,

- ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας·
 9 τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιη-
 τέων ἐγένετο τρόπος τοιούσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης
 καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι Χίλεος ἀνὴρ Τεγεήτης,
 δυνάμενος ἐν Λακεδαιμόνι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων
 ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον·
 ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὐτῶ ἔχει
 ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίσων,
 τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ
 Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου κρατεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀνα-
 πεπτάται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐδ-
 ακούσατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα φέρον
 10 τῇ Ἑλλάδι. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ φρονί-
 λαβόντες τὸν λόγον αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι
 ἀγγέλοισι τοῖσι ἐπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολιῶν, νυκτὸς
 ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων καὶ ἐπὶ
 περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων, Πανσανίῃ τῷ
 Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν νυν
 ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν
 ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός·
 Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξαν-
 δρίδεω δὲ παῖς οὐκέτι περιῆν, ἀλλ' ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δέμασαν μετὰ
 ταῦτα οὐ πολλόν τινα χρόνον βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε
 δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ
 τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη
 ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ Πανσανίης
 Εὐρυνάκτα τὸν Λωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς
 αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Πανσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω
 11 Σπάρτης· οἱ δὲ ἄγγελοι, ὥς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν

εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν
 τῷ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν
 ἑωυτοῦ ἑκάστος· ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς
 μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες Ὑακίνθιά
 τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμαχούς·
 Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἀδικούμενοι ὑπὸ ὑμῶν χήτε· τε συμ-
 μάχων καταλίθονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὥκως ἂν δύνων-
 ται. καταλυσόμενοι δέ, δηλα γὰρ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος
 γινόμεθα, συστρατευσόμεθα τῇ ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται.
 ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε ὁκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ
 αὐτοῦ ἐκβαίῃ. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ ἑφοροὶ
 εἶπαν ἐπ' ὄρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεσθείῳ
 στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς
 βαρβάρους. οἱ δὲ ὡς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτων τὸ λεγό-
 μενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ εἶναι, ὥστε ἐν
 θώματι γενόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες·
 σὺν δὲ σφι τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες
 πεντακισχίλιοι ὀπλῖται τῷ τούτῳ ἐπόλεον.

Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπειλούντο· Ἀργεῖοι δὲ 12
 ἐπεῖτε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐξελη-
 λυθότας ἐν Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμερο-
 δρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν,
 πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι στήσειν τὸν
 Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι· ὃς ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθή-
 νας, ἔλεγε τάδε· Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι φρά-
 σοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξελήλυθε ἡ νεότης,
 καὶ ὡς οὐ δύναται αὐτὴν ἰσχεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν μὴ οὐκ
 ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος. ὁ μὲν
 δὴ εἰπας ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, Μαρδόνιος δὲ 13
 οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς

- ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι ἀνεκώχενε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι, καὶ οὔτε ἐπήμεινε οὔτε εἰσέμετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπειθε, πυθόμενος πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐσβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλαυνε δὲ τῶνδε εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἱππασίμῃ ἢ χώρῃ ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἴ τε νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν ὅτι μὴ κατὰ στεινόν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλευέτο ὦν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας συμβαλεῖν
- 14 πρὸς πόλιν τε φιλίῃ καὶ (ἐν) χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε, ἥδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίῃ πρὸδρομον ἄλλην στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρά, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλευέτο, [θέλων] εἴ πως τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρά· ἡ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίον
- 15 δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπῆκετο. μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίῃ ὥς ἄλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Σεκελῆς· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων, οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγραν. ἐν Τανάγραν δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος καὶ τραπομένοσ τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σικῶλον ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔκειρε τοὺς χώρους,

οὔτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης [ἐχόμενος], βουλόμενος ἔρυνθ' τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐμβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρῶν παρὰ Ὑσιᾶς, κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσούτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα καὶ μέτωπον ἕκαστον.

Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγίνος ὁ Φρύωνος ἀνὴρ Θηβαῖος παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαργδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οὗτοι εἶποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβῃσι. τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου 16 ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θερσάνδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφεων οὐ χωρὶς ἐκτέρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαίων ἐν κλίνῃ ἑκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα εἰρέσθαι αὐτὸν ὑποδαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομενίος. τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδώς αὐτὸς περὶ σεαυτοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὕψαι ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος

ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. ταῦτά τε ἄμα τὸν Πέρσῃν λέγειν καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων· αὐτὸς δὲ θωμάσας τὸν λόγον εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεόν ἐστι λέγειν καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνουν ἐν αἴνῃ εἶναι Περσέων; τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεῖς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδὸν [ἐστὶ] τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατεῖν. ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

- 17 Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευόμενον οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων, μῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ὑπὲρ τὴν ἐς Θήβας ὕστερον ἦλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμोकύδης ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος [ἱππέας] ἐκέλευέ σφας ἐπ' ἐαυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ὥς δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῇν ἵππος ἢ ἄπασα. μετὰ δὲ ταῦτα διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὥς κατακοντιεῖ σφας, διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκέων τῶντὸ τοῦτο. ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμोकύδης παραίνεε λέγων τοιάδε· ὦ Φωκέες.

πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι
 προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσα-
 λῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάξω· νῦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν
 χρεόν ἐστι γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ ποιεῦντάς
 τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα ἢ περ παρ-
 ἔχοντας διαφθαρήναι αἰσχίστῳ μύθῳ, ἀλλὰ μαθέτω
 τις αὐτῶν ὅτι ἔόντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλήσι ἀνδράσι
 φόνον ἔρραψαν. ὁ μὲν ταῦτα παραίνεε· οἱ δὲ ἱππείες 18
 ἐπεῖτε σφέας ἐκκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες,
 καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπῆσοντες, καὶ κοῦ-
 τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστασαν, πάντῃ συστρέ-
 ψαντες ἑαυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα
 οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπήλαυνον ὑπίσω. οὐκ ἔχω
 δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς
 Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸς ἀλέ-
 ξησιν τραπομένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται
 τρώματα, οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὑπίσω (ὡς γὰρ σφι ἐν-
 τεύιλτο Μακρόνιος) οὔτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέ-
 λησε εἴ τι ἀλκιῆς μετέχουσι, ὡς δὲ ὑπίσω ἀπήλασαν
 οἱ ἱππῶται, πέμψας Μακρόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε·
 Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἔόντες ἀγα-
 θοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως
 φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίησι γὰρ οὐ νικῆ-
 σετε οὔτ' ὦν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. τὰ περὶ Φωκέων μὲν
 ἐς τοσοῦτο ἐγένετο· Λακεδαιμόνιοι δὲ ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν 19
 ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο, πυνθανόμενοι δὲ
 ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάν-
 δανε, οἱ δὲ καὶ ὄρωντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ
 ἐδικαίουν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου [Λακεδαιμονίων], ἐκ δὴ
 ὦν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων [τῶν ἱρῶν] ἐπορεύοντο

πάντες καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλιέρεε, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσίνῃ. ὥς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτῆς ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρώνος. Μαρδόνιος δέ, ὥς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχου Μασίστιος εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσησι, τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων Νησαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα, προσβάλλοντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναικῶς σφραγὶς ἀπεκάλεον.

21 κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ πρόσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὦν τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· Μεγαρέες λέγουσι· Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἴμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἑστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρετὴν ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μὴ τινες ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμῶς ἐκλείφοντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγελλε, Πανσανίης δὲ ἀπεπειρώτο τῶν Ἑλλήνων εἰ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἵναι τε ἐς τὸν χώρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι οὐ βουλομένων

δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο καὶ Ἀθηναίων οἱ
 τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχῆγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Ἀάμ-
 πωνος. οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν 22
 ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες,
 τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφειων ἐπὶ
 χρόνον τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· πρόσβαλλούσης
 τῆς ἵππου κατὰ τέλεια ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων
 ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγήσας δὲ ἵστα-
 ταί τε ὀρθὸς καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι
 δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ
 ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτεί-
 νουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσχεύαστο γὰρ οὕτω·
 ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ
 τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες
 δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίευν οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθῶν
 τις τὸ ποιεῦμενον παῖει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω
 δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε, ταῦτα δὲ κως γινόμενα
 ἐλελήθει τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν
 εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχω-
 ρήσιός τε γινόμενης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ
 γινόμενον. ἐπεῖτε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὥς
 σφεας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσω· μαθόντες δὲ τὸ γεγονός,
 διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὥς ἂν
 τὸν γε νεκρὸν ἀνελοῖατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι 23
 οὐκέτι κατὰ τέλεια προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας ἄλλ'
 ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβίασαντο. ἐν ᾧ
 δὲ ὁ πεξὸς ἅπας ἐπεβιοῖθαι, ἐν τούτῳ μάχῃ ὀξέα περὶ
 τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μοῦνοι ἦσαν οἱ τριη-
 κόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ὑπέλιπον·
 ὥς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβιοῖθαι, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ

ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν
 ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσεπώλεσαν
 τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια
 ἐβουλευόντο ὅ τι χρεὸν εἴη ποιεῖν· ἐδόκεε δέ σφι
 24 ἀναρχίης ἐούσης ἀπελεύειν παρὰ Μαρδόνιον. ἀπικο-
 μένης δὲ τῆς ἱππου εἰς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιή-
 σαντο Μασιστίον πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος
 μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἱπποὺς
 καὶ τὰ ὑποξύγια οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἅπασαν
 γὰρ τὴν Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχὼ ὥς ἀνδρὸς ἀπολομέ-
 νου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρ-
 σησι καὶ βασιλεί.

Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀπο-
 25 θανόντα ἐτίμων Μασίστιον· οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς τὴν
 ἱππον ἐδέξαντο προσβάλλουσιν καὶ δεξάμενοι ὤσαντο,
 ἐθάρσυνον πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν εἰς ἄμαξαν
 ἐσθιέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ
 νεκρὸς ἦν θείης ἄξιος μεγάλθεος εἵνεκα καὶ κἀλλεος·
 τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίουν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις
 ἐφοίτων θνησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ ἔδοξε σφι ἐπι-
 καταβῆναι εἰς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνεται πολλῷ
 ἐὼν ἐπιτηδεότερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαται-
 κὸς τοῦ Ἑρμυθραίου τά τε ἄλλα καὶ εὐνδροτέρος. εἰς
 τοῦτον δὴ τὸν χῶρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργα-
 φίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ εἰοῦσαν ἔδοξε σφι χρεὸν
 εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι.
 ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπωρέης τοῦ
 Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς εἰς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικό-
 μενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνηα πλησίον τῆς τε κρήνης
 τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος

τοῦ ἥρωος διὰ ὅχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδον χω-
 ρίον. ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς 26
 ὠθισμὸς Τεγεαίων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίουν γὰρ
 αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ
 παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται
 ἔλεγον τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς
 τάξεως ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἐξοδοὶ
 κοινὰ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ
 τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε Ἡρακλεῖδαι
 ἐπειρώδοντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες
 εἰς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ προῆγμα
 τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ὄντων
 ἐν Πελοποννήσῳ ἐκβοηθήσαντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἰξό-
 μεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ὑλλῶν
 ἀγορεύσασθαι ὥς χρεὸν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ
 μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα, ἐκ δὲ τοῦ Πελοπον-
 νησίου στρατοπέδου τὸν ἂν σφείων αὐτῶν κρένῃσι
 εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μουννομαχῆσαι ἐπὶ διακειμέ-
 νοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι
 ποιητέα καὶ ἔταμον ὄρκιον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἦν μὲν
 Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίῳν ἡγεμόνα, κατιέναι
 Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια, ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν
 Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν
 ἑκατὸν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον εἰς Πελοπόννησον.
 προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντῆς Ἐχε-
 μος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγὸς τε ἔων καὶ
 βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμουννομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε
 Ὑλλῶν. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν Πελοπον-
 νησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ δια-
 τελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἐτέρου αἰεὶ

ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν,
 ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἶρεσιν
 ὁκοτέρου βούλεσθε κέρους ἔρχειν παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑτέ-
 ρου φασὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν κατὰ περ ἐν τῷ
 πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηρημένου ἔργου
 ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν·
 πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδεσθαι, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς
 ἄλλους. οὕτω ὦν δίκαιον ἡμέας ἔχειν τὸ ἕτερον κέρως
 ἢ περ Ἀθηναίους· οὐ γὰρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν
 27 κατεργασμένα, οὗτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά. οἱ μὲν
 ταῦτα ἔλεγον, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο
 τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα
 συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ
 δὲ ὁ Τεγεάτης προσέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ
 ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ,
 ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας ὅθεν ἡμῖν
 πατρώϊόν ἐστι ἐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ πρότοισι εἶναι μᾶλλον
 ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδης, τῶν οὐτοί φασι ἀποκτεῖναι τὸν
 ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους
 ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοῖατο φεύγοντες
 δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μόνον ὑποδεξάμενοι τὴν
 Εὐρύσθεος ὕβριν κατεῖλομεν, σὺν ἐκείνοισι μάχῃ νική-
 σαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀρ-
 γεῖους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας,
 τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρα-
 τευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους ἀνελέσθαι τε τοὺς νε-
 κρούς φασιν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσίνι.
 ἐστὶ δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας τὰς
 ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κατὰ ἐς γῆν τὴν

Ἀττικὴν· καὶ ἐν τοῖσι Τρωικοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλεί-
 πόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμεμνη-
 σθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἔοντες ὧντοὶ νῦν ἂν
 εἶεν φλαυρότεροι καὶ τότε ἔοντες φλαυροὶ νῦν ἂν εἶεν
 ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν
 δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλά
 τε καὶ εὖ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ
 κέρας ἔχειν καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ, οἵτινες μούνοι Ἑλ-
 λήνων δὴ μουνόμαχῆσαντες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ το-
 σούτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγεγόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν
 ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσαρὰκοντα. ἄρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν
 ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔργου;
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα στασιάξειν
 πρόπει, ἄρτιοί εἰμεν πεῖθεσθαι ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 ἵνα δοκέει ἐπιτηδεότατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ'
 οὐστυνας· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι
 χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς πεισομένων. οἱ μὲν ταῦτα 28
 ἀμείβοντο, Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρα-
 τόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας
 ἢ περ' Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερ-
 ἐβάλουντο τοὺς Τεγεῆτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε
 καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας
 εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντα-
 κισχιλίους ἔοντας Σπαρτιῆτας ἐφύλασσον φιλοὶ τῶν
 ἐλλώτων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκα-
 στον ἐπὶ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἵλοντο ἐστά-
 ναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεῆτας καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ
 ἀρετῆς· τούτων δ' ἦσαν ὀπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι·
 παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πανσανίῳ ἐστάναι Ποτι-
 δαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκο-
 σίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομέ-
 νιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυνῶνιοι τρισχίλιοι. τούτων
 δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους
 Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι
 Αἰπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τι-
 ρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι
 χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἐρμιονέες τριηκό-
 σιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε
 καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρα-
 κόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ
 τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστησαν,
 τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκό-
 σιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτά-
 χθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρις-
 χίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευ-
 ταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες
 τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀρι-
 29 στείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ
 ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συν-
 ἅπαντες ἔόντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ
 χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλίται μὲν οἱ πάντες
 συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, φιλῶν
 δὲ πλῆθος ἦν τόδε, τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεν-
 τακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὡς ἔόντων ἑπτὰ περὶ
 ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς ἐς
 πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων
 ψилоί, ὡς εἰς περὶ ἕκαστον ἑὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι

καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ
 τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες
 καὶ ἑνὲα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε, τοῦ δὲ σύμ- 30
 παντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σύν
 τε ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες
 ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν κατα-
 δέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεούσι ἐξεπληροῦντο
 αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ
 χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον.

Οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρα- 31
 τοπεδεύοντο· οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι ὥς ἀπ-
 ἐκίδενσαν Μακίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἑλ-
 ληνas εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν
 τὸν ταύτη ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὡς ἐπὶ
 Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας.
 καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλήθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ
 τε τάξεις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπεῖχον καὶ τοὺς
 Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὃ τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνα-
 τώτατον πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων,
 τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας.
 ταῦτα δ' ἐποίεε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θη-
 βαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι
 δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας καὶ Ὀρχο-
 μενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε
 Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροι-
 ξηνίους καὶ Αἰπρεῆτας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκη-
 ναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε
 Ἰνδοὺς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας
 καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους

- Σάκας ἔταξε, οἳ ἐπέσχον Ἀμπρακιώτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰρινήτας. Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠὔξον περὶ τὸν Παρνησὸν κατελιγμένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμώμενοι ἔφερον τε καὶ ἦγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἑόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς
- 32 περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἔθνέων τὰ μέγιστα ὠνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τὰ περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἔθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηάκων τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιροφόροι, οἳ περ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἔων ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο, ἑόντας ἐπιβέτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἷδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν (οὐ γὰρ ὧν ἡριθμῆθησαν), ὥς δὲ ἀπεικᾶσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.
- 33 Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέροι. Ἑλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ

θνύμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ
 μάντις· τὸν ἰόντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων
 [Κλυτιάδην] Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον.
 Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου
 ἀνεῖλε ἡ Πυθίη ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι
 πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε
 γυμνασίοισι ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας, ἑσκέων
 δὲ πεντάεθλον παρὰ ἔν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμ-
 πιάδα, Ἰερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀρηίους
 ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπει-
 ρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλει-
 δέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ
 ὁρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον
 αὐτὸν προσθίεσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀνέτιμα, σημαίνων
 σφι ὡς ἦν μιν πολικήτην σφέτερον ποιήσονται τῶν
 πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ
 δ' οὐ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ
 ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τὸ παράπαν,
 τέλος δὲ δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσι-
 κοῦ τούτου στρατεύματος καταίνεον μετιόντες. ὁ δὲ
 γνούς τετραμμένους σφέας οὐδ' οὕτω ἔτι ἔφη ἀρκέε-
 σθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι τὸν ἀδελφεὸν
 ἕωντοῦ Ἡγήν γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι
 λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος 34
 ἐμίμετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι βασιληῆν τε καὶ
 πολιτήν αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους
 τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανεισέων, ὥς μιν οἱ Ἀργεῖοι
 ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναικας
 τῆς νούσου, μισθὸν προτείνατο τῆς βασιληΐης τὸ

- ἡμῖν. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἀπίον-
των, ὥς ἐμαίνοντο πλεῖνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ
ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο ἦσαν δώ-
σοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται ὁρέων
αὐτοὺς τετραμμένους, φάς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ
Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιλείης, οὐ
ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπειληθέντες
35 ἐς στεινὸν καταινέουσι καὶ ταῦτα. ὥς δὲ καὶ Σπαρ-
τιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως
συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν
Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶ-
νας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλειος, γενόμενος
Σπαρτιήτης, συγκαταίρει. μῦθοι δὲ δὴ πάντων ἀν-
θρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ
πέντε ἀγῶνες οἷδε ἐγένοντο, εἰς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος
ὁ ἐν Πλαταιῇσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεάτας τε
καὶ Ἀργεῖους γενόμενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς
Ἀρκάδας πάντας πλην Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσση-
νίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ ὁ ἐν Τανάργῃ πρὸς
Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος· οὗτος δὲ ὕστατος
κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγῶνων.
- 36 Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὁ Τισαμενὸς ἀγόν-
των τῶν Σπαρτιητέων ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι.
τοῖσι μὲν νυν Ἑλλήσι καλὰ ἐρίνετο τὰ ἱερὰ ἀμυνομέ-
νοισι, διαβᾶσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὗ·
- 37 Μαρδονίῳ δὲ προθυμωμένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτήδεα
ἐρίνετο τὰ ἱερὰ, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ
γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱεροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων
Ἠγησίστρατον, ἄνδρα Ἥλειόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων
ἐόντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρ-

τῇται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ ὥς πεπονθότες
 πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ
 κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε
 τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον
 ἐργάσατο μέζον λόγου. ὥς γὰρ δι' ἑδέδετο ἐν ξύλῳ
 σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε,
 αὐτίκα δὲ ἐμμηχανῆτο ἀνδρηιότατον ἔργον πάντων τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν· σταδμησάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται αἱ
 τὰ λοιπὸν τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ.
 ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων,
 διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας
 πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ
 ἀνιζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζη-
 μένων τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν
 θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὁρῶντας τὸ
 ἡμίτομον τοῦ ποδός κείμενον κέκλεινον οὐ δυναμένους
 εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους κατα-
 φεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίνην Λακεδαιμονίοισι
 τοῦτον τὸν χρόνον· ὕμνης δὲ γενόμενος καὶ προσποιη-
 σάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰσθμῆς Λακε-
 δαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἐς γε τέλος οἱ συνήνεικε
 τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκρημένον· ἦλῳ γὰρ
 μαντενόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. ὁ 38
 μὲν νυν θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν
 Πλαταιικῶν, τότε δὲ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαργονίῳ μεμι-
 σθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ
 τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὥς
 δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι
 οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ
 καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἰππόμαχον Λευκάδιον

- ἄνδρα), ἐπιρροεύοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων
 πλευνῶν Τιμηγευίδης ὁ Ἑρπυος ἀνὴρ Θηβαῖος συνεβού-
 λευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρωνος φυλάττειν
 λέγων ὡς ἐπιρροέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην
 39 καὶ ὡς ἀπολάμβοιτο συχνούς. ἡμέραι δὲ σφι ἀντι-
 κατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὅστω, ὅτε ταῦτα ἐκείνος
 συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν
 εὖ ἔχουσαν, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς
 τὰς ἐκβολὰς Κιθαιρωνίδας αὐτὴν ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσαι
 τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς κεφαλὰς καλέουσιν, Ἀθηναῖοι
 δὲ Δρυὸς κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἵπποται οὐ
 μάτην ἀπίκοντο· ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον λαμβά-
 νουσι ὑποξυγία τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελο-
 ποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους οἳ εἶποντο
 τοῖσι ξυγγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι
 ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποξυγίου
 οὔδενος οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες,
 τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἡλαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρ-
 40 δονίῳ καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον
 ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι
 μάχης ἔρξαι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήρισαν οἱ
 βάρβαροι πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέ-
 τεροι. ἡ μὲντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό
 τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ὅτε μη-
 δίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ
 αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παρα-
 δεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσκον οἳ ἀπεδεί-
 κνυντο ἀρετάς.
- 41 Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐδὲν ἐπὶ πλεῶν
 ἐγένετο τούτων· ὡς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντι-

κατημένοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ
 πλεῦνες ἐγεγόνεσαν καὶ Μαρδόνιος περιημέκτεε τῇ
 ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γω-
 βρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοις
 Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων
 δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γνώμαι, ἥ μὲν Ἀρταβάξου ὥς χρεὸν
 εἶη ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν
 ἵεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σιτόν τε σφι
 ἐσσηνείχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοις, κατ'
 ἡσυχίην τε ἱζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε·
 ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ
 ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τού-
 των φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας,
 Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστέωτας ἐν τῇσι πό-
 λιςι, καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην,
 μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν ἡ αὐτὴ
 ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότες πλεῦν τι
 καὶ τούτου, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμο-
 νεστέρῃ καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη· δοκεῖν τε γὰρ
 πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλλη-
 νικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλ-
 λεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων, τὰ τε
 σφέγια τὰ Ἡγησιστράτου ἔαν χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι,
 ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. τού- 42
 του δὲ οὕτω δικαιοῦντος ἀντέλεγε οὐδεὶς, ὥστε ἐκράτεε
 τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ
 βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμενος ὦν
 τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἐωντοῦ
 ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς εἰρώτα εἴ τι εἶδεν
 λόγιον περὶ Περσέων ὥς διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι.

σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότεων τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδότεων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτοὺς Μαρδόνιος ἔλεγε· Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὥς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὥς χρεόν ἐστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν, ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὖνοοι ἐόντες Πέρσῃσι, ἴδεσθε τοῦδε εἵνεκα ὥς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτά σφι εἶπας δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιεῖσθαι ὥς ἅμα ἡμέρῃ
 43 τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμόν, τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἴλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἑγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐς ταύτην τὴν μάχην [ἐστὶ] πεποιημένα,

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίη

Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ἰνγὴν,

Τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε

Τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει
 44 μεταξὺ Τανάγρας τε καὶ Γλίσαντος. μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὥς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν

ὑπὸ τῇ τῆς αὐτῆς προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς
 τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγὸς τε
 ἔων καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατη-
 γοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες
 παρέμενον, οἱ δ' ἔθιον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς, ἐλθόντες
 δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἦκαι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρα-
 τοπέδου τοῦ Μῆδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ
 ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους
 ἐλθεῖν. οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς 46
 τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε·
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκη ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθε-
 μαι, ἀπόρρητα ποιούμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας
 ἄλλον ἢ Πανσανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ
 ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μέγας ἐκηδόμεν συνάπασης τῆς
 Ἑλλάδος. αὐτὸς τε γὰρ Ἕλληνα γένος εἰμὶ τῶρχαίον καὶ
 ἂν ἐλευθέρῃς δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄρα
 τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὡς Μακρονίῳ τε καὶ τῇ
 στρατῇ τὰ σφάλματα οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι·
 πάσαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν
 σφάλματα εἶναι χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ συμ-
 βολὴν ποιέσθαι· καταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῖνες συλ-
 λεχθῆτε, ὥς ἐγὼ εὐιάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν
 δὲ ἄρα ὑπερβλήται τὴν συμβολὴν Μακρόνιος καὶ μὴ
 ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερῶν
 λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον
 τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος
 πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἐργα-
 σμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλώσαι τὴν διά-
 νοιαν τὴν Μακρονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρ-
 βαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος

ὁ Μακεδών. ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλκυσε ὀπίσω ἐς
 46 τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν· οἱ δὲ στρατηγοὶ
 τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον
 Πανσανίῃ τὰ περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ
 τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ
 τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεόν ἐστι
 τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ
 κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμέ-
 νους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκα· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς
 Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσά-
 μενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τέ εἰμεν καὶ ἀδάεες τούτων
 τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μή-
 δων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἰμεν.
 ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὕπλα χρεόν ἐστι ἵεναι ὑμέας μὲν
 ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς δὲ
 ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλα
 ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς
 Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς
 φθάνετε προφέρειτε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωθέομεν μὴ ὑμῖν
 οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνή-
 σθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι καὶ ἔτοι-
 47 μοί εἰμεν ποιεῖν ταῦτα. ὥς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι
 ταῦτα, ἡῶς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις.
 γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσιν
 Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναί καὶ
 αὐτὸς ἐπειρᾶτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακε-
 δαιμονίους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον ὁ
 Πανσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἤγε τοὺς
 Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ
 48 Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς

τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνι' ἔχουσι χρᾶ-
 τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε· Ὁ Λακεδαιμόνιο ὥσπερ
 δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε' τε ἐπειὰν
 πῶν, ἐκπαγλεομένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου· τοὶ
 τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους
 ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές·
 πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέ-
 σθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας
 εἰδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιουμένους
 αὐτοὺς τε ἀντὶα δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους.
 ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον
 δὴ ἐν ὑμῖν ἐψευσθήμεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος
 ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλύμενοι καὶ
 βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες
 ποιεῖν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν
 ἀλλὰ πτώσσοιτας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς
 ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ
 οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξασθε
 εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς ἴσοι πρὸς
 ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκέη καὶ
 τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων
 ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀπο-
 χρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσώμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων
 νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν 49
 ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν
 ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσεται ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμεινε
 Μαρδόνι' τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος
 καὶ ἐπαερόεις ψυχρῇ νίκη ἐπῆκε τὴν ἵππου ἐπὶ τοὺς
 Ἑλληνας. ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππότες, ἐσίνοντο πᾶσαν
 τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ

ἔστοξεύοντες ὥστε ἵπποτοξόται τε ἔοντες καὶ προσφέρει-
σθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς
ὑδρεύετο πᾶν τὸ στρατεύμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν
καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακε-
δαιμόνιοι τεταγμένοι μοῦνοι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλήσι
ἢ μὲν κρήνη πρόσω ἐρίνετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμέ-
νοι, ὃ δὲ Ἀσωπὸς ἀρχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ τοῦ Ἀσωποῦ
οὔτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτων· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὑδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἱππέων
καὶ τοξευμάτων.

- 50 Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων
στρατηγοί, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρα-
τιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν
περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Παν-
σανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ. ἄλλα γὰρ τούτων τοιού-
των ἔόντων μᾶλλον σφεας ἐλύπεε· οὔτε γὰρ σιτία
εἶχον ἔτι, οὔ τ' ἐσφρων ὀπέωνες ἀποπεμφθέντες ἐς
Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιεύμενοι ἀποκεκληίατο ὑπὸ τῆς
ἵππου, οὐ δύναμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.
- 51 βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἦν ὑπερ-
βάλωνται ἐκείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ
ποιέμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἢ δέ ἐστι ἀπὸ τοῦ
Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἧς ἔστρα-
τοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς
Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὔτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῳ·
σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρωνος ῥέει
κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα
ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τῶντ'·
οὖνομα δέ οἱ Ὁερὸν. θυματέρα δὲ ταύτην λέγουσι
εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον

ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶ-
 σθαι ἀφθόνῳ καὶ οἱ ἱππεὲς σφέας μὴ σινοίατο ὥσπερ
 κατιθὺ ἑόντων· μετακινέεσθαι τε ἐδόκεε τότε ἔπει-
 τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοίαιτο οἱ
 Πέρσαι ἔξορῳμένους καὶ σφεας ἐπόμενοι ταράσσοιεν
 οἱ ἱππότες. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν
 δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὀρεοῇ περισχίζεται ῥέονσα ἐκ τοῦ Κιθαι-
 ρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀπο-
 στέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὥς
 ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέωνας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομέ-
 νους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. ταῦτα 52
 βουλευσάμενοι κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκει-
 μένης τῆς ἵππου εἶχον πόνον ἄτρυνον· ὥς δὲ ἡ τε
 ἡμέρῃ ἔληγε καὶ οἱ ἱππεὲς ἐπέπαινον, νυκτὸς δὴ γινο-
 μένης καὶ ἐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνέκειτό σφι
 ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀεσθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσ-
 σοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο οὐκ ἐν νόφ
 ἔχοντες, οἱ δὲ ὥς ἐκινήθησαν, ἔφρουρον ἄσμενοι τὴν
 ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπ-
 κινέονται ἐπὶ τὸ Ἡραϊον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλεως ἐστὶ
 τῆς Πλαταιέων, εἰκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς
 Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ
 τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραϊον ἐστρατοπεδεύοντο, 53
 Πανσανίης δὲ ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ
 στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀνα-
 λαβόντας τὰ ὅπλα ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προΐον-
 τας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθί-
 καντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιαρχῶν
 περὶεσθαι Πανσανίῃ, Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω λο-
 χηγέων τοῦ Πιτανήτεω λόχον οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους

φεύξεσθαι οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην,
 ἐθώμαξέ τε ὀρέων τὸ ποιεύμενον ἅτε οὐ παραγενόμενος
 τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ
 δεινὸν μὲν ἐποיעῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον σφίσι
 δεινότερον δὲ ἐτι κείνου ταῦτ' ἀναινομένου ἀπολιπεῖν
 τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες
 τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπο-
 λειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.
 ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ
 Λακωνικὸν καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὥς οὐ χρεὼν
 54 εἶη ταῦτα ποιεῖν. καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφά-
 ρετον μῦθον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεατέων λελειμ-
 μένον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιαύδε· εἶχον ἀτρέμας
 σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακε-
 δαιμονίων φρονήματα ὥς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα
 λεγόντων. ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμπον
 σφέων ἱππέα ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν
 οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῖνται
 ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπειρέσθαι τε Πανσανίην τὸ χρεὼν
 55 εἶη ποιεῖν. ὥς δὲ ἀπῆκετο ὁ κῆρυξ ἐς τοὺς Λακεδαι-
 μονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ
 ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὥς γὰρ
 δὴ παρηγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρυάναξ καὶ
 ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μῦθους Λακε-
 δαιμονίων, οὗ κως ἐπειθον, ἐς ὃ ἐς νεῖκεά τε συμ-
 πεσόντες ἀπῆκατο καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό
 σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει
 πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν
 τῶν Πανσανίειω ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ
 φεύγειν τοὺς ξείνους[, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους].

ὁ δὲ μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκείνον
 πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐν-
 τεταλμένα λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα
 σφί προήγματα, ἐχορήξέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρήσαι
 τε πρὸς ἑωυτοὺς καὶ ποιεῖν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ
 ἂν καὶ σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθη- 56
 ναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς
 ἦώς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ
 Πανσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι
 τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἱποστειχόντων, τὰ δὴ καὶ
 ἐγένετο, σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολιουῶν τοὺς λοι-
 ποὺς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ
 ταχθέντες ἤσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν
 γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ
 Κιθαιρώνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ κάτω
 τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν τε 57
 οὐδαμὰ δοκέων Πανσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν
 περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προ-
 τερεύοντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς
 ἰδέη τέχνη ἀπολείπειν αὐτόν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον
 τὰ ὄπλα ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος. τὸ δὲ ἀπ-
 ελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν Ἀμομφάρετον
 λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν
 τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης
 ἱρὸν ἦσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα ἦν μὴ ἀπο-
 λείπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἔτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε
 καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ'
 ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγί-
 νοντό σφί καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο
 πᾶσα. οἱ γὰρ ἱππότει ἐποίηεν οἶον καὶ ἐώθεσαν

ποιεῖν αἰεὶ, ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτε-
τάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἤλαυνον
τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἄμα καταλαβόντες
προσεκιάτῳ σφι.

- 58 Μαροδόμιος δὲ ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιο-
μένους ὑπὸ νύκτα εἶδε τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας
τὸν Ἀθηναῖον Θῶρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ
Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήμιον ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλεῦσσι
ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρῶντες ἔρημα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλη-
σιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης,
ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρότους· τοὺς πρότερόν
τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἰδετε, νῦν τε ὑπὸ τῇν
παροιομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὁρῶμεν διαδράντας·
διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρί-
στους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα
ἔόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ
ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἐκ γε ἐμεῦ
ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσι τι καὶ
συνηδέατε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην
τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντά
τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὥς χρεὸν εἶη ἀνα-
ξεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἵεναι ἐς τὸ Θηβαίων ἔστυ
πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύ-
σεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ
ἐκείνοισι ταῦτα ποιεύσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διω-
κτέοι εἰσὶ ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ
59 ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας. ταῦτα εἶπας ἦγε τοὺς
Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν Ἀσωπὸν κατὰ στίβον
τῶν Ἑλλήνων ὥς δὴ ἀποδιδρυσκόντων, ἐπιτέχε τε ἐπὶ
Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεάτας μούρους· Ἀθηναίους

γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ
 κατώρα. Πέρσας δὲ ὀρῶντες ὀρμημένους διώκειν τοὺς
 Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες
 αὐτίκα πάντες ἤειραν τὰ σημήια καὶ ἐδίωκον ὥς ποδῶν
 ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέντες οὔτε
 τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήισαν ὥς
 ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Πανσανίης δέ, ὥς προσ- 60
 ἔκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα
 λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μερίστου προ-
 κειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα,
 προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροιχομένην
 νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδεκται τὸ ἐνθευτεν τὸ
 ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμει ἀριστα
 περιστέλλειν ἄλλήλους. εἰ μὲν νῦν ἐς ὑμέας ὤρμησέ
 ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμῶν
 τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεῆτας βοηθέειν ὑμῖν·
 νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοι ἐσθε
 ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυ-
 νέοντες ἵεναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε
 ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας
 ἀποπέμψαντες χάριν θίσεθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ
 τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν προθυμο-
 τάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἰσακούειν. ταῦτα οἱ Ἀθη- 61
 ναῖοι ὥς ἐπύθοντο, ὀρμέατο βοηθέειν καὶ τὰ μάλιστα
 ἐπαμύνειν· καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντι-
 ταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων,
 ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν
 σφας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι
 καὶ Τεγεῆται, εἶντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν

πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ
 οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιά-
 ζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ
 παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάλγια χρη-
 στά, ἐπιπτον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ
 καὶ πολλῷ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ
 γέρεα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφει-
 δέως, οὕτω ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ
 τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσα-
 νίην πρὸς τὸ Ἥραιον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι
 τὴν θεόν, χρηρίζοντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς
 62 ἐλπίδος. ταῦτα δ' ἐτι τούτου ἐπικαλομένου προεξ-
 αναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρ-
 βάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν
 εὐχὴν τὴν Πανσανίῳ ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάλγια
 χρηστὰ. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι
 ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες.
 ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρεα μάχη. ὥς δὲ ταῦτα
 ἐπιπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δη-
 μήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθι-
 σμόν· τὰ γὰρ δύρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ
 βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἦσσαν οἱ
 οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ εἶντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες
 ἦσαν καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοις σοφίην. προ-
 εξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα καὶ πλεῦνες τε καὶ
 ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας
 63 καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἔων Μαρδύ-
 νιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ
 ἱωντὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ
 δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν

χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνό-
 μενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὥς δὲ
 Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον,
 ἔον ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτρά-
 ποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλείστον γάρ
 σφεας ἐδήλέετο ἢ ἐσθής, ἔρημος ἐοῦσα ὑπλων· πρὸς
 γὰρ ὀπλίτας ἔοντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. ἐνθαῦτα 64
 ἢ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρηστή-
 ριον τοῖσι Σπαρτιήτεσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο καὶ
 νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν
 Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδριδέω. τῶν
 δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἰρηται ἐς
 Λεωνίδην· αὐτοὶ γάρ σφι τυγχάνουσι ἔοντες. ἀπο-
 θνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀριμνῆστου ἀνδρὸς ἐν
 Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ
 ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ
 πολέμου ἔοντας Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπ-
 ἔθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι 65
 ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα
 κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος
 τὸ ξύλινον τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι. θῶμα
 δέ μοι ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων
 οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος
 οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ
 βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων προη-
 γμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέκετο
 ἐμπρήσαντας [τὸ ἱρὸν] τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον.

Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο· Ἀργά- 66
 βαζος δὲ ὁ Φαρνάκης αὐτίκα τε οὐκ ἠρξέσκειτο κατ'
 ἀρχὰς λειπομένον Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέως, καὶ τότε

παλλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦνυε, συμβάλλειν οὐκ ἔδωκ'
 ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι
 προήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρα-
 τήγει Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἀλλὰ
 καὶ ἐς τέσσαρας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑωυτόν),
 τούτους, ὅπως ἢ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος
 τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτη-
 μένως, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ λέναι πάντας τῇ ἂν
 αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὁρῶσι σπουδῆς ἔχοντα.
 ταῦτα παραγγείλας ὥς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν·
 προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς
 Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο,
 ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον
 τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέ-
 67 λων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ
 δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων
 τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακούντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι
 ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν
 Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχό-
 μενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι
 αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθη-
 ναίων· ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον ἐς τὰς
 Θήβας, οὐ τῇ περ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμ-
 μάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε
 68 τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ
 προήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε
 οὗτοι πρὶν ἢ καὶ συμμῖξαι τοῖσι πολεμίοισι ἔφευγον, ὅτι
 καὶ τοὺς Πέρσας ὥριον. οὕτω τε πάντες ἔφευγον πλὴν
 τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆος· αὕτη δὲ
 τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν

πολεμίων ἄρχιστα ἐοῦσα ἀπέργουσά τε τοὺς φίλους
 φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες
 εἶποντο τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε καὶ φονεύοντες· ἐν 69
 δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι
 Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἥραιον καὶ ἀπο-
 γενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέρονε καὶ νικῶεν
 οἱ μετὰ Πανσανίῳ· οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα
 κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο
 διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρονσαν ἄνω
 ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε
 καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν.
 ἐπεῖτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες
 καὶ Φλιασίοι, ἀπιδύοντες σφέας οἱ Θηβαίων ἱππῶται
 ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς
 ἵππους, τῶν ἱππάρχες Ἀσωπύδωρος ὁ Τιμάνδρον, ἐσ-
 πεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ
 λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι
 μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ 70
 ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὥς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος,
 ἐφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς
 Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο
 ὥς ἡδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν
 Λακεδαιμονίων κατεστήκεε σφι τειχομαχίῃ ἐρρωμενε-
 στέρη. ἔως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύ-
 νουντο καὶ πολλῷ πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε
 οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὥς δὲ σφι Ἀθηναῖοι
 προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρῇ ἐρίνετο τειχομαχίῃ καὶ
 χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ
 ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ
 ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται

ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων, εὐῶσαν χαλκὴν πᾶσαν καὶ θύῃς ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸ αὐτό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσθῆνικαν τοῖσι Ἑλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποίησαντο πεσόντος τοῦ τεύχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμύνητο ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰ μυριάδες κατειλημένοι ἀνθρώπων. παρὴν τε τοῖσι Ἑλλησι φρονεῦειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἐφφυγε, τῶν λοιπέων μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνενήκοντα, Τεγεητέων δὲ ἐκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

- 71 Ἡρίστευσεν δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακίων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος· Ἑλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντα ἄρειῃ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆσθαι (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐαυτοὺς ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνείχθησαν καὶ τούτων ἐκρέτησαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύν καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιῆται. καίτοι γενομένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ

τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα
 τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα, Ποσειδώνιον δὲ
 οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν·
 τοσοῦτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ
 φθόνῳ ἂν εἴποιεν· οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες,
 πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ
 μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο, Ἀριστόδημος δὲ βουλόμενος ἀπο-
 θανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην οὐκ ἐτιμῆθη. οὗτοι 72
 μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομασιτότατοι ἐγένοντο. Καλλι-
 κράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλ-
 λιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μοῦνον
 αὐτῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων·
 ὅς, ἐπειδὴ ἐσφαριάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ
 τάξι ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ
 μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηριγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ
 ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον ἄνδρα Πλαταιέα οὐ μέλειν οἱ
 ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρή-
 σατο τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδέν ἐστὶ οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον
 ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευμένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων 73
 δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἑὼν
 δήμου Δεκελεῖθεν, Δεκελέων δὲ τῶν κοτε ἐργασαμένων
 ἔργον χορήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθη-
 ναῖοι λέγουσι. ὥς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κοι-
 δὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν
 στρατοῦ πλήθει καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες
 ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελείας,
 οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι
 καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγη-
 σάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα κατηγγίσασθαι ἐπὶ τὰς
 Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακός, ἑὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοί

Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τοῦ-
 του τοῦ ἔργου ἀτελείῃ τε καὶ προεδρίῃ διατελεῖ ἐς
 τὰδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον
 τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθη-
 ναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἑλλην
 74 Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελὴς ἀποσχέσθαι. τοῦτον
 τοῦ δήμου ἔων ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθη-
 ναίων διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν ὡς ἐκ
 τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκὴν ἀλύσι δεδε-
 μένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν ὅπως πελάσειε ἀπικνεό-
 μενος τοῖσι πολεμίοισι βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμοι
 ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος μετακινήσαι μὴ δυναίατο· γι-
 νομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων ἐδέδοκτο τὴν ἄγκυραν
 ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται, ὁ
 δ' ἕτερος τῶν λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβα-
 τέων λέγεται, ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ
 οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ
 75 οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν. ἔστι δὲ καὶ
 ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτε περι-
 κατημένων Ἀθηναίων Αἰγίνακ Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον,
 ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόρνευσε. αὐτὸν δὲ
 Σωφάνεια χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε ἄνδρα γενό-
 μενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Δεάγροφ
 τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἰδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ
 τῶν μετᾴλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον.

76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωοντο
 οἱ βάρβαροι, ἐνθαυτὰ σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἢ
 ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας
 τοὺς Ἑλλήνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεά-
 σπιοι ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ

αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης ἐχώρει ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἔοντας, ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων ἔλεγε τάδε· Ὁ βασιλεῦ Σπάρτης, ὄυσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τὸδε ὤνησας τοῦσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἑγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβεται τοισίδε· Γύναι, θάρσει καὶ ὥς ἱκέτις καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἑγητορίδεω τοῦ Κῶου, ὃς ἐμοὶ ξείνος μάλιστα τυγχάνει ἔων τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χρόνους οἰκημένων. ταῦτα εἰπας τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεῶσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε [ἀπικέσθαι]. μετὰ δὲ τὴν 77 ἔπιξεν τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἤκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάξου φεύγοντας, τοὺς ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἤκον Ἥλειοι, καὶ ὡσαύτως οἱ Ἥλειοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἥλείους τοσαῦτα·

- 78 ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Αἰάμων ὁ Πυθίω, Αἰγινητέων (έων) τὰ πρῶτα ὅς ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἴετο πρὸς Πανσθενίην ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· Ὁ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυῆς μέγαθός τε καὶ κάλλος, καὶ τοι θεὸς παρέδωκε ὑψάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἰδμεν· σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσων, ὅπως λόγος τέ σε ἔξη ἔτι μέζων καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποίεων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν· τῷ σὺ τὴν δομῇν ἀποδιδούς ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτίς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας τιμιωρήσεται ἐς πατρῶν τὸν σὺν Λεωνίδην· ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε, ὁ δ' ἀνταμείβετο
- 79 τοισίδε· Ὁ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν εὐνοέειν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαί σε, γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς· ἐξαίρας γὰρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων νεκρῷ λυμᾷνεσθαι, καὶ ἦν ταῦτα ποίεω, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροις ποιεῖν ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινῆτῃσι ἄδοιμι μήτε τοῖσι ταῦτά ἀρέσκειται, ἀποχρᾶ δέ μοι Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποίειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δέ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημι μέγας τε τιμιωρῆσθαι, ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι

τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιούδε μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε μήτε συμβουλευέσῃς, χάριν τε ἰσθι ἐὼν ἀπαθήs.

Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο· Πανσανίης 80 δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἅπτεσθαι τῆς ληΐης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηναὺς κατασκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρυσούς καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσέους καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξίων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνέοντες χρύσειοι τε καὶ ἀργύρεοι· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκόλευον ψέλια τε καὶ στρεπτοὺς καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἑόντας χρυσέους, ἐπεὶ ἰσθιήτις γε ποιικίλης λόγος ἐγένετο οὐδὲ εἰς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτῶν οὐκ οἶά τε ἦν κρύφαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν ἕτε ἑόντα χαλκὸν δῆθεν παρὰ τῶν εἰλωτῶν ὠνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα καὶ δεκάτην ἐξελόντες 81 τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέτεθῆκε ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὕψους τοῦ χαλκίου ἐπεστεῶς ἀγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυν χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρον καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. Ὅσα μὲν νυνὶ ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύουσι αὐτῶν ἐν Πλαταιῇσι

ἔδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ
πρὸς τοῖσι δαῖτῃσι. Πανσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη
 τε καὶ ἔδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὧς
 82 δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τὰδε
 γενέσθαι, ὥς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρ-
 δονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ. Πανσα-
 νίην δὲ ὄντων τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε
 καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπιτάσμασι ποικίλοισι κατεσκευα-
 σμένην κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀφο-
 ποιούς κατὰ ταῦτα [καθὼς] Μαρδονίῳ δεῖπνον παρα-
 σκευάζειν. ὧς δὲ κελεύόμενοι οὗτοι ἐποίησαν ταῦτα,
 ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δεί-
 πνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ κελεῦσαι ἐπὶ
 γέλῳτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Ἀκω-
 νικὸν δεῖπνον. ὧς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολ-
 λὸν τὸ μέσον, τὸν Πανσανίην γελάσαντα μεταπέμψα-
 σθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, συνελθόντων δὲ
 τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην
 τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν. Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε
 εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ
 Μήδου τὴν ἀφροσύνην δέξαι, ὅς τοιήνδε δίκαιαν ἔχων
 ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω διζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.
 ταῦτα μὲν Πανσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρα-
 83 τηγούς τῶν Ἑλλήνων· ὕστερόν μέντοι χρόνῳ μετὰ
 ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον συχνοὶ θήκας χρυ-
 σοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη
 δὲ καὶ τότε ὕστερον εἶτι τούτων. τῶν νεκρῶν περι-
 ψιλωθέντων τὰς σάρκας (συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ

Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον) εὐρέσθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα
 ῥαφήν οὐδεμίαν ἀλλ' ἐξ ἑνὸς ἐοῦσα ὁστέον· ἐφάνη δὲ
 καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας
 μουνοφυέας, ἐξ ἑνὸς ὁστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας
 καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπλήχεος ἀνδρὸς ὁστέα
 ἐφάνη. ἐπεῖτε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς 81
 ἠφάνιστο, ὅπ' ὅτε μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω
 εἰπεῖν, πολλοὺς δὲ τινὰς ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα
 θάψαι Μαρδόκιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
 πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ
 τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός
 τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι
 ἀτρεκέως πυνθίσθαι. ἔχει δὲ τινα φάτιν καὶ Διονυσιο-
 φάνης ἀνὴρ Ἐφέσιος θάψαι Μαρδόκιον. ἀλλ' ὁ μὲν 82
 τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη· οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι
 τὴν λήϊν διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωυτῶν χωρὶς ἑκα-
 στοί. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριζᾶς ἐποίησαντο θήκας·
 ἐνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος
 καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλι-
 κράτης. ἐν μὲν δὴ ἐν τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες, ἐν
 δὲ τῷ ἑτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ
 εἰλωτες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ χωρὶς
 πάντας ἀλέας, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωυτῶν ὁμοῦ, καὶ
 Μεγαρέες τε καὶ Φιλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου δια-
 φθαρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο
 οἱ τάφοι· τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλα-
 ταιῇσι ἑόντες τάφοι, τούτους δέ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 ἐπαισχυννομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης ἐκάστους χῶ-
 ματα χῶσαι κεινὰ τῶν ἐπιγινομένων εὔνεκεν ἀνθρώ-
 πων, ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος

τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα δεηθέντων Αἰγινητέων χάσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἔοντα αὐτῶν.

- 86 Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἑξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Ἀτταγῖνον, οἳ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δέ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρχεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδύναι τοὺς ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδύναι τὴν τε γῆν αὐτῶν
- 87 ἑταμον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι παλιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἴνεκα γῆ ἢ Βοιωτὴ πλῆω μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηρίζοντες πρόσχημα ἡμέας ἑξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμνηδίσαμεν οὐδὲ μούνοι ἡμεῖς), εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι παλιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐξ ἀντιλογίην παρῆχομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν καὶ ἐς καιρόν, αὐτίκα τε ἐπεκηρυκένοντο πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι θέλοντες ἐκδιδύναι
- 88 τοὺς ἄνδρας. ὥς δὲ ὁμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἕστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ

ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδό-
κεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποί-
θεσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὥς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα
ὑπονοέων τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἔπασαν
ἠπῆκε καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβησι γενόμενα· 89
Ἀρτάβαξος δὲ ὁ Φαρνάκεος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ
δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δὲ μιν οἱ Θεσσαλοὶ
παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτων περὶ
τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν
Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαξος γινούς τι, εἰ
ἐθέλει σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν,
αὐτὸς τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ
στρατὺς (ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυν-
θανόμενον τὰ γεγονότα), ταῦτα ἐκλοριζόμενος οὔτε
πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδὲν πρὸς τε τοὺς Θεσ-
σαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὥς
ὄρατε, ἐπείγομαι τε κατὰ τάχος τὴν ἔλων ἐς Θρηίκην
καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ
στρατοπέδου μετὰ τῶνδε· αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων
προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες
φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μετα-
μελήσει. ταῦτα δὲ εἰπας ἀπήλαυνε σπουδῇ τὴν στρα-
τιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺς τῆς Θρηίκης,
ὥς ἀληθέως ἐπειγόμενος καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων
τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ
στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε κατα-
κοπέντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῷ συστάντας καὶ καμάτῳ·
ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι.

- 90 Οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην· τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τραῦμα ἐγένετο, συνεκύρηνθη γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἡλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρῳ, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάτρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τυράννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφῶν ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε Ἠγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥς ἦν μῦθον ἰδῶνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὐρεῖν ἂν αὐτούς· θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτραιπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἑνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τάς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσιν μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἔτοιμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ
- 91 τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὅμηροι εἶναι. ὥς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιέοντος· Ὁ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε· Ἠγησίστρατος. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἠγησίστρατος, εἶπε· Δέχομαι τὸν οἶκόν [τὸν ἡγησίστρατον], ὃ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποιεε ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσειαι καὶ οἱ σὺν σοὶ ἔοντες οἶδε, ἥ μὲν Σαμίους ἡμῖν

προθύμους ἔσεσθαι συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἡγό- 92
ρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· ἀντίκα γὰρ οἱ Σάμιοι
πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς
τοὺς Ἑλλήνας.

Ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων
γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἠγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα
ποιεῦμενος· οἱ δὲ Ἑλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην
τῇ ὕστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Διηφόνου
τοῦ Εὐθήνιου ἀνδρὸς Ἀπολλωνιῆτεω, Ἀπολλωνίης δὲ
τῆς ἐν Ἰουίῳ κόλπῳ, τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐθήνιον
πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου 93
πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκειται παρὰ ποταμόν,
ὅς ἐκ Λάκμονος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης [χώρης]
ἐς θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ἀραι-
ρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένει δοκιμώτατοι
τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος· περὶ
πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα
ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός· ἐν δὲ αὐτῷ ἀνλίζονται
ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκάς. ἐνθα δὴ τότε ὁ Εὐθήμιος οὗτος
ἀραιρημένος ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμί-
σαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ αὐτρον
διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἐξήκοντα. ὁ δὲ ὡς ἐπῆισε,
εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικατα-
στήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολ-
λωνιῆτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγα-
γόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὡς τὴν φυ-
λακὴν κατακοιμίσαντα, τῆς ὕψιος στερηθῆναι. ἐπεῖτε
δὲ τὸν Εὐθήνιον ἐξετύφλωσαν, ἀντίκα μετὰ ταῦτα οὔτε
πρόβατά σφι ἔτικτε οὔτε γῇ ἔφερε ὁμοίως [καρπόν].
πρόφαντα δέ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι

ἐγένετο [ἔπειτα ἐπειρώτων τοὺς προφήτας τὸ αἶτιον
 τοῦ παρεόντος κακοῦ, οἳ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον] ὅτι ἀδί-
 κως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς
 ὕψιος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορηῆσαι τοὺς λύκους,
 οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρόντες ἐκείνῳ πρὶν ἢ
 δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἔλῃται
 καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελεομένων αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ
 94 ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη, οἳ δὲ
 Ἀπολλωνιῆται ἀπόροῦντα ποιησάμενοι προέθεσαν τῶν
 ἄστων ἀνδράσι διαπρήξαι. οἳ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε·
 κατημένον Εὐηνίου ἐν θώκῳ ἐλθόντες οἳ παροῖοντο
 καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυ-
 πεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες εἰρώτων τίνα
 δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑπο-
 στῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὃ δὲ οὐκ ἀκηκοὺς τὸ
 θεοπρόπιον εἴλετο εἶπας εἰ τίς οἱ δοίῃ ἄγρους, τῶν
 ἄστων ὀνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο
 κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἴκησιν πρὸς τού-
 τοῖσι τὴν ἥδее καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει
 τούτων δὲ ἔφη ἐπήβολος γενόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμή-
 νιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην.
 καὶ ὃ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἳ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπο-
 λαβόντες· Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς
 ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενό-
 μενα. ὃ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν
 πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθεῖς· οἳ δὲ
 πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτεμνένων διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο.
 καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
 95 καὶ ὀνομαστὺς γενέσθαι. τούτου δὴ ὁ Διήφορος ἐὼν

παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόντων Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα ὡς ὁ Αἰλίφορος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἔων Εὐηνίου παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς ἐκαλλιέργησε, ἀνῆγον τὰς νέας 96 ἐκ τῆς Αἴλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἥραιον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην, οἱ δὲ Πέρσαι πνυθόμενοι σφεας προσπλέειν ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γάρ σφι ἰδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἰδόκεον ὅμοιοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα ἐν τῇ Μυκάλλῃ, ὅς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πληθὸς μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνείρυσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος ἔρυμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον. ταῦτα 97 βουλευσάμενοι ἀνῆγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινέων ἱκόν τῆς Μυκάλλης ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπύοντα, τῇ Αἰμῆτρος Ἐλευσινίης [ἰστὶ] ἱκόν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νεῖλεφ τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι [καὶ ὡς νικῆσοντες· ἐπ' ἀμφότερα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζετο].

- 98 Οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρ-
 βάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὥς ἐκπεφυγόντων ἐν
 ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται
 ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ
 ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιεῖν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ
 τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ
 ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυ-
 κάλης. ἐπεὶ δὲ ἀρχοῦ τε ἐρίνοντο τοῦ στρατοπέδου
 καὶ οὐδείς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὥρων νέας
 ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρα-
 κεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν
 ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγγρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μά-
 λιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἰωσι
 λέγων· Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπ-
 ακοῦντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συν-
 ήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἂν συμ-
 μίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων
 πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἡρῆς. καὶ τάδε ἴστω
 καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος.
 [ὧντος δὲ οὗτος ἔων τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ
 ὁ Θεμιστοκλέης ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· ἢ γὰρ δὴ λαθόντα
 τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν,
 ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν
 99 ἀπίστους.] Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένον δευτέρα
 δὴ τάδε ἐποίει· οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νέας
 ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο,
 αἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομέ-
 νους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἰωσι παραινέσαντας, τοῦτο
 μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν
 ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι ἀπικομένων

Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξης, τοὺτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦμιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὥς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τοὺτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἔν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρεα ἔρκας εἶναι σφίσι. ὥς δὲ ἄρα παρεσκεύαστο 100 τοῖσι Ἕλλησι, προσήισαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκῆιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διῆλθε σφι ὧδε, ὥς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικᾶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν προηγημάτων, εἰ καὶ τότε τῆς [αὐτῆς] ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε 101 γενόμενον, Δημήτρος τεμένεια Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρως τὰς συμβολὰς εἶναι· καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγίνετο, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὥσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πανσάνειω Ἑλλήνων ὁρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα·

τὰ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρὸς ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλῃν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μὴνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμνησάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὗτι περὶ σφέων αὐτῶν οὕτω ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς. ὥς μέντοι ἢ κληδὼν αὐτῇ σφι ἐσέπιπτο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσδοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἐσπενδον ἐς τὴν μάχην, ὥς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἕθλα προέκειτο.

- 102 Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι μέχρι κοῦ τῶν ἡμισέων ἢ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι κατὰ τε χαράδραν καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ κέρει [ἔτι] καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσησι ὄρθια ἦν τὰ γέρεα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργον εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἥδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρεα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἄλλες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχρὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφενγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὕτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) [συν]επισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιόητο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἑλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι πρὸς φυγὴν τε

ὁρμήατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι. Ἀρταύτης μὲν καὶ Ἰθαμίτης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι, Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν 103 Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχίριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυνῶνιοι καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἵκντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὥς εἶδον αὐτίκα κατ' ἄρχας γινομένην ἑτερακλέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνάετο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποσιάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν (ἐκ) τῶν 104 Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν σωτηρίας εἵνεκά σφι, ὥς ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλησίοι τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεοιεν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίησαν, ἄλλας τε κατηγεόμενοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. ἐν 105 δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων Ἐρμόλυκος ὁ Εὐθόινον, ἀνὴρ παγκράτιον

ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυνκον κατέλαβε ὕστερον
τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι
ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστής χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ
κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι
καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυνῶνιοι ἡρίστευσαν.

- 106 Ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς,
τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρ-
βάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν
λήϊν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυρούς
τινας χρημάτων εὗρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ
τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλ-
ληνες ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ
ὅκῃ χρεὸν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι τῆς αὐτοὶ ἐγκρα-
τέες ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεῖναι τοῖσι βαρβάροισι·
ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνεται ὅτι εἶναι ἐωυτούς τε Ἰώνων προ-
κατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἐωυτῶν
μὴ προκατημένων Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαί-
ροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα
Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἑοῦσι ἐδόκεε τῶν
μηδισάντων ἔθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξανα-
στήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσὶ ἐνοικῆσαι, Ἀθη-
ναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γευέσθαι ἀνά-
στατον οὐδὲ Πελοποννησίους περὶ τῶν σφετέρων ἀπ-
οικιέων βουλεύειν· ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως
εἶξαν οἱ Πελοποννησίοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ
Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ
ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμα-
χικὸν ἐποίησαντο, πίστι τε καταλαμβάνοντες καὶ ὀρκίοισι
ἑμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ κατα-
λαμβάνοντες ὀρκίοισι ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι

γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένους εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' 107
 Ἑλλησπόντου ἔπλεον· τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων
 ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων
 οὐ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ
 κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει
 τῷ γερονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην ἔλεγε πολλά τε
 καὶ κακά, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐτὸν εἶναι
 τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ
 τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρ-
 σῃσι γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ
 δὲ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιούμενος σπᾶται ἐπὶ
 τὸν Μασίστην τὸν ἀκινέκην, ἀποκτεῖναι θέλων. καί
 μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλεω ἀνὴρ
 Ἀλικαρνησσεύς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἄρ-
 πάξει μέσον καὶ ἐξαείρας παῖει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν
 τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω προέστησαν. ὁ δὲ
 Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο χάριτα αὐτῷ τε Μασίστη
 τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκεί-
 νου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης
 ἤρξε δύντος βασιλέος. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων
 οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς
 Σάρδεις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἔων βασιλεὺς
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεῖτε ἐξ Ἀθηνέων προσ-
 πταίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγῶν ἀπίκετο.

TOTE δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἔων ἄρα ἦρα τῆς Μα-108
 σίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δὲ
 οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ
 βίην προσέφερε προμηθεύμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασί-
 στην (τῶντ' οὐδὲν τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὐ γὰρ
 ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη), ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης

ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ
 παιδί τῷ ἑαυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς
 ταύτης καὶ Μασίστew, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψε-
 σθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα
 ποιήσας ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίκετο
 καὶ ἠγάγετο ἐς ἑαυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὲ
 τῆς Μασίστew μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο, ὃ δὲ διαμειψά-
 μενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς,
 Μασίστew δὲ θυγατρὸς· οὖνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ
 109 ἦν Ἀρταῦντη. χρόνου δὲ προϊόντος ἀνάπυστα γίνεται
 τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφίνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ
 φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θύης ἄξιον διδοῖ Ξέρξῃ.
 ὃ δὲ ἡσθεὶς περιβάλλεται τε καὶ ἐρχεται παρὰ τὴν Ἀρ-
 ταῦντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι
 ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργη-
 μένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς
 γὰρ ἔδδε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ·
 Δώσεις μοι τὸ ἔν σε αἰτήσω; ὃ δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων κείνην αἰτῆσαι ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ ὡς
 ὤμοσε ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ παντοίως
 ἐγίνετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν,
 φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ
 τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσσω· ἀλλὰ πόλις τε
 ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον καὶ στρατόν, τοῦ ἐμελλε
 οὐδεὶς ἄρξειν ἄλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὃ
 στρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε, διδοῖ τὸ φᾶρος.
 ἡ δὲ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δῶρῳ ἐφόρεε τε καὶ ἀγάλ-
 110 λετο. καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσιν· μα-
 θοῦσα δὲ τὸ ποιούμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ
 εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι

αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστῳ γυναικὶ ἐβούλενε ὕλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλῆιον δεῖπνον προτιθέμενον (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὖνομα δὲ τῷ δεῖπνῳ τούτῳ Περσιστὶ μὲν τυκτά, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν τέλεον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μούνον βασιλεὺς καὶ Πέρσας δωρέεται), ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστροῖς χρηρίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστῳ γυναικα. ὃ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναικα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι ἐκείνης τε λιπα- 111
ρεούσης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχῆσαι τὸν χρηρίζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλῆιον δεῖπνον προκειμένου, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει καὶ παραδόνς ποιεῖ ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται, ὃ δὲ μεταπεμφάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεός, πρὸς δ' ἔτι τούτοισι καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις μὴ συνοίκεε, ἀλλὰ τοι αὐτ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναικα. ὃ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα λέγει τάδε· ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἔχρηστον, κελεύων με γυναικα, ἐκ τῆς μοι παῖδες τε νεηνῖαι εἰσὶ καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ σεωυτοῦ ἡγάγεο γυναικα, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῖσθαι ἀξιεύμενος

θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερά·
 σὺ δὲ μηδαμῶς βιώῃ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ
 τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν
 ἥσσω, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν
 δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
 τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται· οὔτε γὰρ ἂν τοι
 δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλεῦνα
 χρόνον συνοικήσεις, ὥς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.
 ὁ δὲ ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε ἐχώρεε ἔξω· Δέ-
 112 σποτα, οὐ δὴ κού με ἀπώλεσας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ
 μέσῳ χρόνῳ, ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ
 Ἄμνηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω
 διαλυμαίνεται τὴν γυναικα τὴν Μασίστειω· τοὺς τε μα-
 ζοὺς ἀποταμοῦσα κοτὶ προέβαλε καὶ ρίνα καὶ ὦτα καὶ
 χεῖλεα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει
 113 διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν καὶ ἀκηκοὺς
 τούτων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ
 ἐς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναικα, αὐτίκα
 μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ ἐπορεύετο
 ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού
 τισι καὶ ἄλλοισι ὥς ἀποστήσω νομὸν τὸν Βάκτριον
 καὶ ποιήσω τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα. τὰ περ ἂν
 καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, εἰ περ ἔφθη ἀναβὰς ἐς
 τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ
 μιν καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης
 πυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα πέμψας ἐπ' αὐτὸν
 στρατὸν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνον καὶ
 τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατὸν τὴν ἐκείνου.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασί-
 114 στειω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο· οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης

ὄρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν
περὶ Λεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐν-
θεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδὸν καὶ τὰς γεφύρας εὗρον
διαλελυμένας, τὰς ἐδόκειον εὐρήσειν ἐτι ἐντεταμένας,
καὶ τούτων οὐκ ἤκιστα εἵνεκεν ἐς τὸν Ἑλλησπόντου
ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἄμφι Λευτυχίδην Πελοπου-
νησίοισι ἐδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθηναίοισι
δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας
πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον, Ἀθη-
ναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβαλόντες ἐς τὴν Χερσό-
νησον Σηστὸν ἐπολιόρκεον. ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, 115
ὥς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτη, συνηλθον, ὥς
ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλησπόντου,
ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρ-
δίας πόλιος Οἰόβαζος ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυ-
ρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κειομικῶς. εἶχον δὲ ταύτην
ἐπιχώριοι Αἰολεῖς, συνησαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν
ἄλλων συμμάχων συχνὸς δμιλος. ἐντυράννευε δὲ τοῦ- 116
του τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν
Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύ-
νοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ
Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἑλαιοῦντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ
Ἑλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε
καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ
φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεαι καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς
καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε βασιλέος
δόντος. λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξην διεβάλετο· Δέσποτα,
ἐστὶ οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῇν τὴν
σὴν στρατευσάμενος δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου
μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῇν τὴν σὴν

μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀνα-
 πείσειν Ξέρξην [δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον], οὐδὲν ὑποτοπή-
 θέντα τῶν ἐκείνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέως
 στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε νοέων τοιάδε· τὴν
 Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ
 αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη, τὰ χρήματα ἐξ
 Ἑλαιοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε
 καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅπως ἀπύκοιτο ἐς Ἑλαιοῦντα, ἐν
 τῷ ἁδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο, τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ
 Ἀθηναίων οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὔτε
 προσδεκόμενος τοὺς Ἑλλήνας· ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ
 117 ἐπέπεσον. ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισιν ὅσιν φθινώπωρον
 ἐπεγίνετο, ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν
 ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἔξελειν τὸ τεῖχος,
 ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπάγοιεν σφέας ὀπίσω·
 οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων
 κοινόν σφέας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ
 118 παρεόντα. οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ
 ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν
 κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπεῖτε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον,
 οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἴχοντο ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι
 καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τεύχεος
 καταβάντες, τῇ ἣν ἐρημύτατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ
 ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσή-
 μηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γερονὸς καὶ τὰς πύλας
 ἀνοιξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν
 119 πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν
 Θρηάκην Θρήακες Ἀψίνθιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλειστώρῳ
 ἐπιχωρίῳ θεῷ τρόπῳ τῷ σφετέρῳ, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου
 ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην

ὑστεροὶ ὀρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον
 ἔοντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ
 θυγνόν οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν.
 καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἤγαγον εἰς Σηστόν,
 μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταῦκην δεδεμένον αὐτόν τε καὶ
 τὸν παῖδα αὐτοῦ. καὶ τῶν φυλασσόντων λέγεται 120
 ὑπὸ Κερσονησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι
 τοιούδε· οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε
 καὶ ἡσπαιρον ὅπως περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν
 περιχυθέντες ἐθώμαζον, ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὡς εἶδε τὸ
 τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη· Ξεῖνε
 Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ
 πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἑλαιούνῃ Πρωτεσί-
 λεως ὅτι καὶ τεθνεὺς καὶ τάριχος ἔων δύναμιν πρὸς
 θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἔποινά οἱ
 τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι, ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ, ἀντὶ
 δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διη-
 κόσια Ἀθηναίοισι περιγενόμενος. ταῦτα ὑπισχόμενος
 τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε· οἱ γὰρ Ἑλαιού-
 σιοι τῷ Πρωτεσίλῳ τιμωρέοντες ἐδέοντό μιν κατα-
 χρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος
 ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν εἰς τὴν ἑκτὴν εἰς τὴν
 Ξέρξης ἐξευξε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν
 τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, πρὸς στανίδας προσπασσαλεύ-
 σαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ
 Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον 121
 εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ
 τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων ὡς ἀναθήσαντες εἰς τὰ ἱερά. καὶ
 κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἐπὶ πλεονούτων ἐγένετο.

- 122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταϋντεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον τὸν ἐκείνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοί, ἀνδρῶν δὲ σοί, Κύρῃ, κατελὼν Ἀστυάρεα, φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέαν, μεταναστώντες ἐκ ταύτης ἄλλην σχῶμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλὰ μὲν ἀστυγεῖτονες, πολλὰ δὲ καὶ ἐκαστέρω, τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωμαστότεροι. οἶκός δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιεῖν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κύρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα, οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων παρασκευάζεσθαι ὥς οὐκέτι ἄρχοντας ἀλλ' ἀρξομένους· φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γάρ τι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θωμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποσπάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

INDEX.

- Abae I, 46; VIII, 27, 33, 134.
 Abantes I, 146.
 Abaris IV, 36.
 Abdera I, 168; VI, 46, 47; VII, 109, 126; VIII, 120. Abderitae VII, 120; VIII, 120.
 Abrocomes VII, 224.
 Abronichus VIII, 21.
 Abydus V, 117; VII, 33, 34, 37, 43, 44, 147, 174; VIII, 117, 130; IX, 114. Abydeni VII, 44, 95.
 Acanthus VI, 44; VII, 115—117, 121, 124. Acanthii VII, 22, 116, 117.
 Acarnania II, 10; VII, 126.
 Acephali IV, 191.
 Aceratus VIII, 37.
 Aces III, 117.
 Achaei I, 145, 146; VIII, 47; IX, 26. pop. Achaicus VIII, 73. Achivi II, 120.
 Achaei Phthiotae VII, 132, 185, 197.
 Achaea Ceres V, 61.
 Achaemenes, auctor regiae Persarum stirpis, III, 75; VII, 11.
 Achaemenes, Darii Hystaspis f., III, 12; VII, 7, 97, 236, 237.
 Achaemenidae I, 125; III, 65.
 Achaeus II, 98.
 Achaia VII, 94; VIII, 36.
 Achaia Phthiotis VII, 173, 196—198.
 Achelous II, 10; VII, 126.
 Acheron V, 92 η; VIII, 47.
 Achilleus cursus, ὁ Ἀχιλλεύς ὁδός, IV, 55, 76.
 Achilleum V, 94.
 Acraephia VIII, 135.
 Acrisius, Danaës p., VI, 53, 54.
 Acrothoon VII, 22.
 Adicran IV, 159.
 Adimantus, Corinthius, VII, 137; VIII, 5, 59, 61, 94.
 Adrastus, Phryx, I, 35—45; Sicyonius, V, 67, 68.
 Adria I, 163; IV, 33; V, 9.
 Adyrmachidae IV, 168.
 Aea I, 2; VII, 193, 197.
 Aeaces, Polycratis p., II, 182; III, 39, 139; VI, 13. Sylosontis f., Sami tyrannus, IV, 138; VI, 13, 14, 22, 25.
 Aeacidae V, 80; VIII, 64, 83, 84.
 Aeacus V, 89; VI, 35.
 Aega VII, 123.
 Aegae I, 145.
 Aegaeae I, 149.
 Aegaeum mare II, 97, 113; IV, 85; VII, 36, 55.
 Aegaleus VIII, 90.
 Aegaeus, Pandionis f., I, 173; Oeolyei f., IV, 149.
 Aegialees Pelasgi VII, 94. Sicyoniorum tribus, V, 68. Aegialeus V, 68.
 Aegicores V, 66.
 Aegidae IV, 149.
 Aegilea VI, 107.

- Aegilia VI, 101.
 Aegina, nympa, V, 80.
 Aegina et Aeginetae II, 178;
 III, 59, 131; V, 80—89; VI,
 35, 49, 50, 61, 64, 73, 85,
 87—94; VII, 144, 145, 147,
 203; VIII, 41, 46, 60, 64, 74,
 79, 81, 83, 84, 86, 91—93,
 122, 131, 132; IX, 28, 31, 76,
 76, 78—80, 85.
 Aegion I, 145.
 Aegira I, 145.
 Aegiroessa I, 149.
 Aegli III, 92.
 Aegos Potamoi IX, 119.
 Aegyptii et Aegyptus I, 1, 2,
 6, 30, 77, 105, 135, 140, 182,
 193, 198; II, 1—III, 47,
 61—65, 88, 91, 97, 126, 129,
 139, 140, 160; IV, 39, 41—44,
 47, 152, 159, 165—168, 180,
 186, 200, 203—205; VI, 6,
 53—55, 60; VII, 1, 2, 4, 5,
 7, 8, 25, 34, 69, 89, 97; VIII,
 17, 68, 100; IX, 32.
 (Aeimnestus IX, 64?)
 Aenea VII, 123.
 Aenesidemus VII, 154, 165.
 Aenus IV, 90; VII, 58.
 Aenya VI, 47.
 Aeoles I, 6, 26, 28, 141, 149—152,
 157, 171; II, 1, 178; III, 1,
 90; IV, 89, 138; V, 94, 122,
 123; VI, 8, 28, 98; VII, 9,
 95; IX, 115. Aeolis V, 123;
 VII, 176.
 Aeolidarum oppidum VIII, 35.
 Aeolus VII, 197.
 Aëropus, Temeno natus, VIII,
 137. Macedo, VIII, 139. Te-
 geata, IX, 26.
 Aesanius IV, 150.
 Aeschines Eretriensis VI, 100.
 Aeschraeus VIII, 11.
 Aeschrionia III, 26.
 Aeschylus II, 156.
 Aesopus II, 134.
 Aethiopes et Aethiopia II, 11,
 22, 28—30, 42, 100, 104, 110,
 137—140, 146, 161; III, 17—26,
 30, 94, 97, 101, 114; IV, 183,
 197; VII, 9, 18, 69, 70, 90;
 IX, 32.
 Aëtion I, 14; V, 92.
 Aetolia VI, 127. Aetoli VIII, 73.
 Aetolus VI, 127.
 Agaenus VI, 127.
 Agamemnon I, 67; IV, 103;
 VII, 159.
 Agarista, Clisthenis f., VI,
 126—131. Periclis mater,
 VI, 131.
 Agasicles I, 144.
 Agathoergi I, 67.
 Agathyrsi IV, 48, 100, 102,
 104, 125. Agathyrsum rex
 IV, 119.
 Agathyrus IV, 10.
 Agbalus VII, 98.
 Agbatana, Mediae opp., I, 98,
 110, 153; III, 64, 92. Syriae
 opp., III, 62, 64.
 Agenor IV, 147; VII, 91.
 Agesilaus, Doryssi f., VII, 204;
 Hippocratidae f., VIII, 131.
 Agetus VI, 61, 62.
 Agis, Spartae rex, VII, 204;
 Menaris p., VI, 65.
 Aglaurus VIII, 53.
 Aglomachus IV, 164.
 Agora, opp., VII, 58.
 Agrianes, fl., IV, 90.
 Agrianes, pop., V, 16.
 Agrigentini VII, 166, 170.
 Agron I, 7.
 Agyllaei I, 167.
 Ajax Telamonius V, 66; VIII,
 64, 121. Philaei p., VI, 35.
 Alabanda, Phrygiae opp., (Ala-
 bastra?) VIII, 136.

- Alabanda, Cariae opp., VII, 195.
 Alalia I, 165, 166.
 Alarodii III, 94; VII, 79.
 Alazir IV, 164.
 Alizonas IV, 17, 52.
 Albae columnae (αἱ λευκαὶ στῆλαι) V, 118.
 Alcaeus, Herculis f., I, 7; poeta, V, 95.
 Alcamenes VII, 204.
 Alcenor I, 82.
 Aleetes VIII, 139.
 Alcibiades VIII, 17.
 Alcides VI, 61.
 Alcimachus VI, 101.
 Alceon I, 59; VI, 125, 127.
 Alceonidae I, 61, 64; V, 62—71, 90; VI, 115, 121—125, 131.
 Alcmena II, 43, 145.
 Alcon VI, 127.
 Alea, Minervae cognom., I, 66; IX, 70.
 Aleius campus (τὸ Ἀλῆιον πεδῖον) VI, 95.
 Alenadae VII, 6, 130, 172; IX, 58.
 Alexander, Priami f., I, 3; II, 113—120. Macedo, V, 17—22; VII, 173, 175; VIII, 121, 136—144; IX, 1, 4, 8, 44—46.
 Alilat I, 131; III, 8.
 Alopecae V, 63.
 Alpeni VII, 176, 229. Alpenus VII, 216.
 Alpheus, Spartanus, VII, 227.
 Alpis, fl., IV, 49.
 Alus VII, 173, 197.
 Alyattes I, 6, 16—25, 73, 74, 92, 93; III, 48; VIII, 35.
 Amasis, Aegypti rex, I, 30, 77; II, 43, 145, 154, 162—III, 4, 10, 14, 16, 40—47, 125. Persa, IV, 167, 201, 203.
 Amathus V, 105, 114. Amathusii V, 104, 108, 114, 115.
 Amazonas IV, 110—117. Amazonides IX, 27.
 Amestris VII, 61, 114; IX, 109—112.
 Amiantus VI, 127.
 Aminias VIII, 84, (87), 93.
 Aminocles VII, 190.
 Ammonii II, 32, 42; III, 17, 25, 26; IV, 181, 182.
 Ammonis oraculum I, 46; II, 18, 32, 55; (IV, 181).
 Amompharetus IX, 53—57, 71, 85.
 Amorges V, 121.
 Ampa VI, 20.
 Ampelus VII, 122, 123.
 Amphiarus III, 91. eius oraculum I, 46, 49, 52, 92; VIII, 134.
 Amphicaea VIII, 33.
 Amphicrates III, 59.
 Amphictyon VII, 200.
 Amphictyones II, 180; V, 62; VII, 200, 213, 228.
 Amphictyonis, Ceres, VII, 200.
 Amphiloehus III, 91; VII, 91.
 Amphilytus I, 62.
 Amphimnestus VI, 127.
 Amphion V, 92.
 Amphissa VIII, 32, 36.
 Amphitruo II, 43, 44, 146; V, 59; VI, 53.
 Ampraciota VIII, 45, 47; IX, 28, 31.
 Amun II, 42.
 Amyntas, Macedo, V, 17—20, 94; VII, 173; VIII, 136, 139, 140. Persa, VIII, 136.
 Amyrgii VII, 64.
 Amyris VI, 127.
 Amyrtaeus II, 140; III, 15.
 Amythaon II, 49.
 Anacharsis IV, 46, 76, 77.

- Anacreon III, 121.
 Anactorii IX, 28, 31.
 Anagyrasius (Eumenes) VIII, 93.
 Anaphes VII, 62.
 Anaphlystus IV, 99.
 Anaua VII, 30.
 Anaxander VII, 204.
 Anaxandrides, Theopompi f., VIII, 131. Leontis f., I, 67; III, 148; V, 39—42, 64; VI, 50, 108; VII, 148, 158, 204, 205; VIII, 71; IX, 10, 64.
 Anaxilaus, Spartanus, VIII, 131.
 Rhegii tyrannus, VI, 23; VII, 165, 170.
 Anchimolius V, 63.
 Andreas VI, 126.
 Andrii VIII, 66, 111.
 Androbulus VII, 141.
 Androcrates IX, 25.
 Androdamas VIII, 85; IX, 90.
 Andromeda VII, 61, 150.
 Androphagi IV, 18, 100, 102, 106, 119, 125.
 Androsphinges II, 175.
 Andrus IV, 33; V, 31; VIII, 108, 111, 112.
 Aneristus, Sperthiae p., VII, 134. Sperthiae f., VII, 137.
 ἀγγαρίων (III, 126); VIII, 98.
 Angiles VII, 113.
 Angrus IV, 49.
 anguilla in Aegypto sacra II, 72.
 anguis in arce Athenarum VIII, 41.
 animarum migrationes II, 123.
 annuli signatorii I, 195; III, 41.
 Anopaea VII, 216.
 antacaci IV, 53.
 Antagoras IX, 76.
 Antandrus V, 26; VII, 42.
 Anthela VII, 176, 200.
 Anthemus V, 94.
 Anthylla II, 97, 98.
 Antichares V, 43.
 Anticyra VII, 198, 213.
 Antidorus VIII, 11.
 Antiochus IX, 33.
 Antipater VII, 118.
 Antiphemus VII, 153.
 Anysis, rex Aegypti, II, 137, 140. urbs, II, 137. praefectura, II, 166.
 Anysus VII, 98.
 Aparytae III, 91.
 Apaturia I, 147.
 Aphetae VII, 193, 196; VIII, 4—14.
 Aphidnae IX, 73.
 Aphrodisias IV, 169.
 Aphthitana II, 166.
 Aphytis VII, 123.
 Api, dea Scytharum, IV, 59.
 Apidanus VII, 129, 196.
 Apis, deus Aegyptiorum, II, 153; III, 27—29, 33, 64. urbs II, 18.
 Apollo I, 50, 52, 69, 87, 90—92, 144 (182); II, 83, 144, 155, 156, 159, 178; III, 52; IV, 15, 59, 158, 163; V, 59—61; VI, 57, 80, 97, 118; VII, 26; VIII, 33, 36, 134, 135.
 Apollonia, opp. ad Pontum Euxinum, IV, 90, 93. opp. ad sinum Ionium, IX, 92—94.
 Apollophanes VI, 26.
 Apries II, 161—172; IV, 159.
 Apsinthii, VI, 34—37; IX, 119.
 Arabes et Arabia I, 131, 198; II, 8, 11, 12, 15, 19, 30, 73, 75, 124, 141, 158; III, 4, 7—9, 88, 91, 97, 107, 109—113; IV, 39; VII, 69, 86, 97, 184. Arab. sinus II, 11, 102, 158; IV, 39, 42, 43.
 Aradius (Merbalus) VII, 98.
 Ararus IV, 48.
 Araxes I, 201—216; III, 36; IV, 11, 40.

- Arcades et Arcadia I, 66, 67, 146; II, 171; IV, 161; V, 49; VI, 74, 83, 127; VII, 202; VIII, 26, 72, 73; IX, 27, 28, 35.
 Arcesilaus I. IV, 159. — II, 181; IV, 160. — III, IV, 162—165, 167, 200.
 Archander II, 98.
 Archandri urbs II, 97, 98.
 Archelai Sicyonii V, 68.
 Archelaus VII, 204.
 Archesistratidas IX, 90.
 Archias III, 55.
 Archidamus, Anaxandridae f., VIII, 131. Zeuxidami f., VI, 71.
 Archidice II, 135.
 Archilochus I, 12.
 Ardericca, vicus Assyriae, I, 185. vicus Cissiae, VI, 119.
 Ardys I, 15, 16, 18.
 Areopagus VIII, 52.
 Argadas V, 66.
 Argaeus VIII, 139.
 Arganthonius I, 163, 165.
 Arge IV, 35.
 Argia VI, 52.
 Argilus VII, 115.
 Argimpasa IV, 59.
 Argiopium IX, 57.
 Argippaei IV, 23.
 Argivi I, 31, 61, 82; III, 131; V, 49, 57, 61, 67, 68, 86—89, 113; VI, 19, 75—84, 92, 127; VII, 148—152; VIII, 73; IX, 12, 27, 34, 35.
 Argo IV, 145, 179; VII, 193.
 Argolici crateres IV, 152.
 Argolis I, 82; VI, 92.
 Argonautae IV, 145, 179.
 Argos I, 1, 5, 82; V, 67; VI, 76, 80—83; VII, 145—152; VIII, 137, 138; IX, 34.
 Argus, heros, VI, 75, 78, 80, 82.
 Ariabignes VII, 97; VIII, 89.
 Ariantas IV, 81.
 Ariapithes IV, 76—78.
 Ariaramnos VIII, 90. Teispis f., VII, 11.
 Ariazus VII, 82.
 Aridolis VII, 195.
 Arii III, 93; VII, 62, 66.
 arima IV, 27.
 Arimaspea IV, 14.
 Arimaspi III, 116; IV, 13, 27.
 Arimnestus, Spartanus, IX, 64.
 Plataeensis, IX, 72.
 Ariomardus, Caspiorum dux, VII, 67. Darii f., VII, 78.
 Arion I, 23, 24.
 Ariphron VI, 131, 136; VII, 33; VIII, 131.
 Arisba I, 151.
 Aristagoras, Cymaeus, IV, 138; V, 37, 38. Cyzicenus, IV, 138.
 Milesius, V, 30—38, 49—51, 54, 55, 65, 97—100, 124—126; VI, 1, 5, 9, 13, 18; VII, 8. Samius, IX, 90.
 Aristaeas, Corinthius, VII, 137.
 Proconnesius, IV, 13—16.
 Aristides VIII, 79—82, 95; IX, 28.
 Aristocrates VI, 73.
 Aristocyprus V, 113.
 Aristodemus, Heraclida, IV, 147; VI, 52; VII, 204; VIII, 131. ὁ τελευτῶν, VII, 229—231; IX, 71.
 Aristodiceus I, 158, 159.
 Aristogiton V, 55; VI, 109, 123.
 Aristolaïdes I, 59.
 Aristomachus VI, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Ariston, Byzantius, IV, 138.
 Spartanus, I, 67; V, 75; VI, 51, 61—66, 68, 69; VII, 3, 101, 209, 239.
 Aristonice VII, 140.
 Aristonymus VI, 126.
 Aristophantus VI, 66.

- Aristophilides III, 136.
 Arizanti I, 101.
 Armenia et Armenii I, 180,
 194; III, 93; V, 49, 52; VII, 73.
 Armenius mons I, 72.
 Arpoxais IV, 5, 6.
 Arsamenes VII, 68.
 Arsames, p. Hystaspis, I, 209;
 VII, 11, 224. f. Darii, VII, 69.
 artaba I, 192.
 Artabanus IV, 83, 143; VII,
 10—12, 15—18, 46—53, 66,
 (67), 75, 82; VIII, 26.
 Artabates VII, 65.
 Artabazus VII, 66; VIII, 126
 —129; IX, 41, 42, 58, 66, 70,
 77, 89.
 Artace IV, 14; VI, 33.
 Artachaeus VII, 22, 117.
 Artachaeus, Otaspis p., VII, 63.
 Artayntae p., VIII, 130. (Artachaeus?)
 Artaei VII, 61.
 Artaeus, Artachaeis p., VII, 22.
 Azanis p., VII, 66.
 Artanes, Darii fr., VII, 224.
 Artanes, fl. Thraciae, IV, 49.
 Artaphrenes, Darii fr., V, 25,
 30—33, 35, 73, 96, 100, 123;
 VI, 1, 4, 30, 42. Artaphrenis
 f., VI, 94, 119; VII, 8, 10, 74.
 Artayctes VII, 33, 78; IX,
 116—122.
 Artaynta IX, 108, 109.
 Artayntes, Artachaeis f., VIII,
 130; IX, 102, 107. Ithamitris
 f., VII, 67.
 Artembares, Medus, I, 114—116.
 Persa, IX, 122.
 Artemisia VII, 99; VIII, 68, 69,
 87, 88, 93, 101—103, 107.
 Artemisium VII, 175—177, 182,
 192—195; VIII, 2, 4—6, 8,
 11, 14, 16, 21—23, 40, 42, 45,
 46, 66, 76, 82.
 Artiscus IV, 92.
 Artobazanes VII, 2, 3.
 Artochmes VII, 73.
 Artontes, Bagaai p., III, 128.
 Mardonii f., IX, 84.
 Artoxerxes VI, 98; VII, 106,
 151, 152.
 Artozostra VI, 43.
 Artybius V, 108, 110—113.
 Artyphius VII, 66, 67.
 Artystona III, 88; VII, 69, 72.
 Aryandes IV, 165—167, 200, 203.
 Aryenis I, 74.
 Asbystae IV, 170.
 Ascalon I, 195.
 aschy IV, 23.
 Asia, Promethei uxor, IV, 45.
 Asia I, 4, 6, 15, 16, 27, 72, 95,
 102—108, 130, 177, 192, 209;
 II, 16, 17, 103; III, 67, 88,
 90, 94, 96, 98, 115, 117, 137;
 IV, 1, 4, 11, 12, 36, 37, 40—45,
 143, 198; V, 12, 15, 17, 30,
 49, 50, 96, 97, 119; VI, 24,
 43, 45, 58, 70, 116, 118, 119;
 VII, 1, 9, 11, 20, 21, 25, 33,
 70, 73, 75, 93, 107, 135, 137,
 145, 146, 157, 174, 184, 185;
 VIII, 109, 118, 119, 136; IX,
 89, 116, 122.
 Asiae, tribus Sardica, IV, 45.
 Asias, f. Cotyis, IV, 45.
 Asine VIII, 73.
 asmach II, 30.
 Asonides VII, 181.
 Asopii IX, 15.
 Asopodorus IX, 69.
 Asopus, deus, V, 80; IX, 51.
 Asopus, Boeotiae fl., VI, 108;
 IX, 15, 19, 30, 31, 36, 38, 40,
 43, 49, 51, 59. Trachinae fl.,
 VII, 199, 200, 216, 217.
 Aspathines III, 70, 78; VII, 97.
 Assa VII, 122.
 Assesus I, 19, 22.

- Assyria et Assyrii I, 95,
 102—106, 131, 178, 185, 188,
 192—194, 199; II, 17, 30, 141,
 150; III, 92, 155; IV, 39;
 VII, 9, 63. literae Ass. IV, 87;
 merces Ass. I, 1. *Ass. λόγοι*
 I, 184.
 Astacus V, 67.
 Aster V, 63.
 Astrobacus VI, 69.
 Astyages I, 46, 73—75, 91,
 107—130, 162; III, 62; VII, 8.
 Asychis II, 136.
 Atarantes IV, 184.
 Atarbechis II, 41.
 Atarneus I, 160; VI, 28, 29;
 VII, 42; VIII, 106.
 Athamas VII, 58, 197.
 Athenades VII, 213.
 Athenagoras IX, 90.
 Athenae et Athenienses passim.
 Athos VI, 44, 45, 95; VII, 22,
 37, 122, 123, 189.
 Athribitana, praefectura Aegy-
 pti, II, 166.
 Athrys IV, 49.
 Atlantes IV, 184, 185.
 Atlanticum mare I, 202.
 Atlas, fl., IV, 49. mons, IV, 184.
 Atossa III, 68, 88, 133, 134;
 VII, 2, 3, 64, 82.
 Atramyttium VII, 42.
 Atridae VII, 20.
 Attaginus IX, 15, 16, 86, 88.
 Attica passim.
 Atya, Manis f., I, 7, 94; VII,
 74. Croesi f., I, 34—45.
 Pythii p., VII, 27.
 Auchatae IV, 6.
 Augila IV, 172, 182, 183.
 Auras IV, 49.
 Auschisae IV, 171.
Ἀούσις IV, 180, 191.
 Autesion IV, 147; VI, 52.
 Autodicus IX, 85.
 Autonus VIII, 39.
 Auxesia V, 82, 83.
 Axius VII, 123, 124.
 Axus, vid. Oaxus.
 Azanes VII, 66.
 Azen (Laphanes) VI, 127.
 Aziris IV, 157, 169.
 Azotus II, 157.
 Babylon et Babylonii I, 77,
 93, 153, 178—200; II, 109;
 III, 92, 150—160; VII, 62.
baculi Babyl. I, 195.
 Babylonia I, 106, 192, 193;
 IV, 198.
 Babylonium talentum III, 89,
 95.
 Bacales IV, 171.
 Bacchus I, 150; II, 29, 42, 47,
 49, 52, 123, 144—146, 156;
 III, 8, 97, 111; IV, 67, 79,
 87, 108; V, 7, 67; VII, 111.
 Bacchanalia IV, 79, 108.
 Bacchantium vox VIII, 65.
 Bacchica instituta II, 81.
 Bacchiadae V, 92.
 Bacis VIII, 20, 77, 96; IX, 43.
 Bactra VI, 9; IX, 113.
 Bactria (III, 92) IV, 204; IX, 113.
 Bactrii I, 153; III, 102; VII,
 64, 66, 86; VIII, 113; IX,
 31, 113.
 Badres, Pasargada, IV, 167, 203.
 Hystanis f., VII, 77.
 Bagaeus, Artontis f., III, 128.
 Mardontis p., VII, 80; VIII, 130.
 barathrum Athen. VII, 133.
 barbasacerdotis Minervae apud
 Pedasenses I, 175; VIII, 104.
 Barcaei III, 13; IV, 164, 167,
 186, 200—205.
 Barce, opp., III, 91; IV, 160,
 165, 167, 171, 200, 263. vicus
 Bactriae, IV, 204.
 Bares, vid. Badres.

- baris II, 96.
 Basilides VIII, 132.
 Bassaces VII, 75.
 Battiadæ IV, 202.
 battus IV, 155.
 Battus I. IV, 150, 153—157, 159. — II. II, 181; IV, 159, 160. — III. IV, 161, 162, 205.
 Beatorum insula III, 26.
 becos II, 2.
 Belbina VIII, 125.
 Belides portæ III, 155, 158.
 Belus, deus, I, 181; III, 158. Nini p., I, 7. Cephei p., VII, 61.
 Bermius VIII, 138.
 Bessi VII, 111.
 Bias Priensis I, 27, 170. Melampodis fr., IX, 34.
 Bisaltæ VIII, 116.
 Bisaltes VI, 26.
 Bisaltia VII, 115.
 Bisanthe VII, 137.
 Bistones VII, 110.
 Bistonis lacus VII, 109.
 Bithyni I, 28; VII, 75.
 Biton I, 31.
 Boebeis VII, 129.
 Bocoti I, 92; V, 57, 59, 61, 74, 77, 81, 89, 91; VI, 34, 108; VII, 132, 202; VIII, 34, 38, 50, 66, 113; IX, 1, 31, 39, 46, 47, 67, 68, 100. Boeotarchæ IX, 15. Boeoticae soleæ I, 195.
 Boeotia II, 49; V, 57; VIII, 40, 44, 144; IX, 6, 7, 17, 19, 24, 87.
 Boges VII, 107, 113.
 Bolbitinum ostium II, 17.
 Boreas VII, 189.
 Borysthenes, fl., IV, 18, 47, 53, 54, 56, 81, 101. deus, IV, 5.
 Borysthenitæ eorumque urbs, IV, 17, 18, 24, 53, 78, 79.
 Bosporus Cimmerius IV, 12, 28, 100. Thracius IV, 83, 85—89, 118; VII, 10, 20.
 Bottiaca VII, 123, 127.
 Bottiaci VII, 185; VIII, 127.
 Branchidæ I, 46, 92, 157—159; II, 159; V, 36.
 Brauron IV, 145; VI, 138.
 Briantica regio VII, 108.
 Briges VII, 73.
 Brongus IV, 49.
 Brundisium IV, 99.
 Bryas VII, 72.
 Brygi VI, 45; VII, 185.
 Bubares V, 21; VII, 22; VIII, 136.
 Bubastis, dea, II, 59, 137, 156. urbs, II, 59, 60, 67, 137, 154, 158, 166. præfectura, II, 166.
 Bucolicum ostium II, 17.
 Budii I, 101.
 Budini IV, 21, 22, 102, 105, 108, 109, 119—123, 136.
 Bulis VII, 134, 137.
 Bura I, 145.
 Busæ I, 101.
 Busiris, urbs, II, 59, 61. præfectura, II, 165.
 Butacides V, 47.
 Buto II, 59, 63, 67, 75, 83, 111, 133, 152, 155, 156; III, 64.
 Bybassia I, 174.
 Byzantium IV, 87, 144; V, 103; VI, 5, 26, 33; IX, 89. Byzantii IV, 87, 144; V, 26; VI, 33.
 Cabalii III, 90.
 Cabelenses VII, 77.
 Cabiri II, 51; III, 37.
 Cadmea victoria I, 166.
 Cadmeæ litteræ V, 59.
 Cadmei I, 56, 146; V, 57, 61; IX, 27.
 Cadmus, heros, II, 49, 145; IV, 147; V, 57—59. Cous, VIII, 163, 164.

- Cadytis II, 159; III, 5.
 Caenides V, 92.
 Caicus, campus, VI, 28. II,
 VII, 42.
 Calami IX, 96.
 Calantiae (Callatinae) III, 38, 97.
 Calasiries II, 164, 166, 168;
 IX, 32.
 calasiris II, 81.
 Calchas VII, 91.
 Callatebus VII, 31.
 Calliades VIII, 51.
 Callias, Eleus, V, 44, 45. Hip-
 ponici f., VII, 151. Phaenippi
 f., VI, 121, 122.
 Callierates IX, 72, 85.
 Callimachus VI, 109—114.
 Calliphon III, 125.
 Callipidae IV, 17.
 Callipolitani VII, 154.
 Callista IV, 147.
 Calydnii VII, 99.
 Calyndenses I, 172; VIII, 87.
 Camarina VII, 154, 156.
 Cambyses, Cyri p., I, 46, 73,
 107, 111, 122, 124, 207; III,
 69; VII, 11. Cyri f., I, 208;
 II, 1, 181; III, 1—69, 73, 75,
 80, 88, 97, 120, 122, 126, 139,
 140; IV, 165, 166; V, 25;
 VII, 1, 8, 18, 51.
 Camicus VII, 169, 170.
 Camirus I, 144.
 Campsa VII, 123.
 Κάμψα ὄρος VII, 42.
 Canastraum VII, 123.
 Candaules, Lydorum rex, I,
 7—13. Damasithymi p., VII, 98.
 Canobicum ostium II, 17, 113,
 179.
 Canobus II, 15, 97.
 Caphareum VIII, 7.
 Cappadoces et Cappadocia I,
 71—73, 76; V, 49, 52; VII,
 26, 72.
 Car, progenitor Carum, I, 171.
 Carcinitis IV, 55, 99.
 Cardamyle VIII, 73.
 Cardia VI, 33, 36; VII, 58;
 IX, 115.
 Carene VII, 42.
 Carenus VII, 173.
 Cares et Caria I, 28, 142, 146,
 171—175; II, 61, 152, 154,
 163; III, 11, 90; V, 103,
 117—122; VI, 20, 25; VII,
 31, 93, 97, 98, 195; VIII, 19,
 22. lingua Car. VIII, 135.
 vestis Car. V, 88.
 Carnea VII, 206; VIII, 72.
 Carpathus III, 45.
 Carpis IV, 49.
 Carthaginienses et Carthago
 I, 166, 167 (II, 32); III, 17,
 19; IV, 43, 195, 196; V, 42;
 VII, 158, 165—167.
 Caryanda IV, 44.
 Carystus et Carystii IV, 33;
 VI, 99; VIII, 66, 112, 121;
 IX, 105.
 Casambus VI, 73.
 Casius mons II, 6, 158; III, 5.
 Casmena VII, 155.
 Caspatyrus III, 102; IV, 44.
 Caspii III, 92, 93; VII, 67, 86.
 Caspium mare I, 202, 203;
 IV, 40.
 Cassandane II, 1; III, 2, 3.
 Cassiterides III, 115.
 Castalia VIII, 39.
 Casthanaea VII, 183, 188.
 Catadupa II, 17.
 Catarractes VII, 26.
 Catiari IV, 6.
 Caucasa V, 33.
 Caucasus I, 104, 203, 204; III,
 97; IV, 12.
 Caucones I, 147; IV, 148.
 Caunii et Caunus I, 171, 172,
 176; V, 103.

- Caystrius V, 100.
 Caystrobis IV, 13.
 Cecrops VII, 141; VIII, 44, 53.
 Celaenae VII, 26.
 Celeas V, 46.
 Celtæ II, 33; IV, 49.
 Centum insulae (ἑκατὸν νῆσοι)
 I, 151.
 Cei IV, 35; VIII, 1, 46. Ceus
 VIII, 76.
 Cephallenia IX, 28.
 Cephene VII, 61.
 Cepheus VII, 61, 150.
 Cephissus VII, 178; VIII, 38.
 Ceramicus sinus I, 174.
 Cercasorum II, 15, 17, 97.
 Cercopes VII, 216.
 Ceres II, 59, 122, 123, 156,
 171; IV, 53; V, 61; VI, 91,
 134; VII, 141, 142, 200; IX,
 57, 62, 65, 69, 97, 101. Δή-
 μητρος καπρός I, 193; IV, 198.
 Chalcedonii IV, 85, 144; V, 26;
 VI, 33.
 Chalcidicum genus (in Thr.)
 VII, 185; VIII, 127.
 Chalcis VII, 183, 189; VIII, 44.
 Chalcidenses V, 74, 77, 91, 99;
 VIII, 1, 46, IX, 28, 31.
 Chaldaei I, 181, 183; VII, 63.
 Chald. portae III, 155.
 Chalestra VII, 123.
 Chalybes I, 28.
 champsa II, 69.
 Charadra VIII, 33.
 Charaxus II, 135.
 Charilaus III, 145.
 Charilaus, Eunomi f., (Cha-
 rillus ?) VIII, 131.
 Charopinus V, 99.
 Chemmis II, 91 (165). insula,
 II, 156.
 Cheops II, 124—129.
 Chephren II, 127.
 Cherasmis VII, 78.
 Chersis V, 104, 113; VII, 98;
 VIII, 11.
 Chersonesus Thracia IV, 143;
 VI, 33—41, 103, 104, 140;
 VII, 22, 33, 58; IX, 114, 116.
 Chersonesitæ IV, 137; VI, 38,
 39; IX, 118, 120. Chers. aspera
 IV, 99.
 Chii et Chius I, 18, 142, 160—165;
 II, 135, 178; V, 33, 34, 98;
 VI, 2, 5, 8, 15, 16, 26, 27, 31;
 VIII, 106, 132; IX, 106.
 Chileos IX, 9.
 Chilo I, 59; VII, 235. Demar-
 meni f., VI, 65.
 Choaspes I, 188; V, 49, 52.
 Choereae VI, 101.
 Choereatae, tribus, V, 68.
 Choerus VII, 170.
 Chorsumii III, 93, 117; VII, 66.
 Chromius I, 82.
 Chytri (Χύτροι) VII, 176.
 Cicones VII, 59, 108, 110.
 Cilices I, 28, 72; II, 17; III, 90,
 91; V, 49, 52, 118; VI, 6; VII,
 77, 91, 98; VIII, (14) 68, 100.
 Cilicia II, 17, 34; III, 90;
 V, 52, 108; VI, 43, 95; IX,
 107.
 Cilix VII, 91.
 Cilla I, 149.
 Cimmeria IV, 11, 12.
 Cimmerii I, 6, 15, 16, 103;
 IV, 1, 11—13; VII, 20. Cim-
 merium castellum (Κιμμέρια
 τείχεα) IV, 12. Cimmerium
 portorium (πορθμῖα Κ.) IV,
 12, 45. Cimmerius Bosphorus
 IV, 12, 28, 100.
 Cimon, Miltiadis p., VI, 34,
 38, 39, 103, 137, 140. Mil-
 tiadis f., VI, 136; VII, 107.
 Cineas V, 63.
 Cinyps, fl., IV, 175; V, 42.
 regio, IV, 198; V, 42.

- Cissia terra III, 91; V, 49, 52;
 VI, 119. Cissiae portae III,
 155, 158. Cissii III, 91; VII,
 62, 86, 210.
 Cithaeron IX, 19, 25, 39.
 Cius V, 122.
 Claves Cypri (*Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου*) V, 108.
 Clazomenae I, 16, 142; II, 178;
 V, 123. Claz. thesaurus I, 51.
 Cleades IX, 85.
 Cleander, Phigalensis, VI, 83,
 Hippocratis f., VII, 155. Pan-
 taris f., VII, 154, 155.
 Cleobis I, 31.
 Cleodaenus VI, 52; VII, 204;
 VIII, 131.
 Cleombrotus IV, 81; V, 32,
 41; VII, 205; VIII, 71; IX, 10,
 64, 78.
 Cleomenes III, 148; V, 39, 41,
 42, 48—51, 64, 70—76, 90, 97;
 VI, 50, 51, 61, 64—66, 73—85,
 92, 108; VII, 148, 205, 239.
 Cleonae VII, 22.
 Clinias VIII, 17.
 Clisthenes, Atheniensis, V, 66,
 69, 70, 73; VI, 131. Sicyonius,
 V, 67, 69; VI, 126—131.
 Clytiadarum familia IX, 83.
 Cnidii et Cnidus I, 144, 174;
 II, 178; III, 138; IV, 164.
 Cnoethus VI, 88.
 Cobon VI, 66.
 Codrus I, 147; V, 65, 76; IX, 97.
 Coebrya VI, 47.
 Coës IV, 97; V, 11, 37, 38.
 Colaens IV, 152.
 Colaxais IV, 5, 7.
 Colchi et Colchis I, 2, 104;
 II, 104, 105; III, 97; IV, 37,
 40; VII, 79.
 Colias VIII, 96.
 Colophon I, 14, 16, 142. Colo-
 phonii I, 147, 150.
 Colossae VII, 30.
 Combrea VII, 123.
 Compsatus VII, 109.
 Contadesdus IV, 90.
 Copais VIII, 135.
 Corcyra III, 48—53; VII, 145,
 154, 168.
 Coressus V, 100.
 Corinthii et Corinthus I, 14,
 23, 24, 50, 51; II, 167; III,
 48—53; IV, 162; V, 75, 76,
 92, 93; VI, 89, 108, 128;
 VII, 154, 195, 202; VIII, 1,
 21, 43, 45, 61, 72, 79, 94;
 IX, 28, 31, 69, 88, 95, 102, 105.
 Corobius IV, 151—153.
 Coronaei V, 79.
 Corsica I, 165—167; VII, 165.
 Corycium antrum VIII, 36.
 Corydallus VII, 214.
 Corys III, 9.
 Cos I, 144; IX, 76. Coi VII,
 99, 164.
 Cotys IV, 45.
 Cranaspes III, 126.
 Cranaei VIII, 44.
 Crathia Minerva V, 45.
 Crathis I, 145; V, 45.
 Cratines, Rheginus, VII, 165.
 Magnes, VII, 190.
 Cremni IV, 20, 110.
 Creston I, 57; Crestonaei eorum-
 que terra V, 3, 5; VII, 124,
 127; VIII, 116.
 Creta et Cretenses I, 65, 171—173;
 III, 44, 59; IV, 45, 151, 154,
 161; VII, 92, 145, 169—171.
 Crinippus VII, 165.
 Crisaeus campus VIII, 32.
 Critalla VII, 26.
 Critobulus, Cyrenaens, II, 181.
 Toronaeus, VIII, 127.
 Crius VI, 50, 73; VIII, 92.
 Crobyzi IV, 49.
 Crocodilorum urbs II, 148.

- Croesus I, 6, 7, 26—56, 59, 65, 69—92, 95, 141, 153, 155, 156, 207, 208, 211; III, 14, 34, 36, 47; V, 36; VI, 37, 125, 127; VII, 30; VIII, 35, 122.
 Crophii II, 28.
 Crossaea VII, 123.
 Croton III, 131, 136—138; V, 44—47; VI, 21; VIII, 47.
 Cuphagoras VI, 117.
 Curium V, 113.
 Cyaneae insulae IV, 85, 89.
 Cyaxares I, 16, 46, 73, 103, 106.
 Cybebe V, 102.
 Cyberniscus VII, 98.
 Cyclades V, 30, 31.
 Cydippa VII, 165.
 Cydonia III, 44, 59.
 Cydrara VII, 30.
 Cyllyrii VII, 155.
 Cylon V, 71.
 Cyma et Cymacil, 149, 157—160; V, 38, 123; VII, 194; VIII, 130.
 Cynegirus VI, 114.
 Cyneas (Cyneus?) VI, 101.
 Cynesii = Cynetes II, 33; IV, 49.
 Cyniscus VI, 71.
 Cynocephali IV, 191.
 Cynosarges V, 63; VI, 116.
 Cynosura VIII, 76, 77.
 Cynurii VIII, 73.
 Cypria carmina II, 117.
 Cyprus I, 72, 105, 199; II, 79, 182; III, 19, 91; IV, 162, 164; V, 9, 31, 49, 104—116; VI, 6; VII, 90; VIII, 68, 100.
 Cypri claves, vid. Claves.
 Cypselus, Atheniensis, VI, 35, 36.
 Corinthius, I, 14, 20, 23; III, 48; V, 92. Cypselidae VI, 128.
 Cyranis IV, 195.
 Cyrenaei et Cyrena II, 32, 33, 161, 181, 182; III, 13, 91, 131; IV, 152, 154—165, 169—171, 186, 199, 203.
 Cyrenus, heros, I, 167. opp., IX, 105. insula, vid. Corsica.
 Cyrus, avus regis Persarum, I, 111. rex Pers., I, 46, 54, 71—80, 84, 86—91, 95, 108—130, 141, 152—157, 160, 162, 169, 177, 178, 188—191, 201—214; II, 1; III, 1—3, 34, 36, 44, 61, 63, 64, 68, 69, 74, 75, 88, 89, 120, 133, 139, 152, 159, 160; V, 52; VII, 2, 8, 11, 18, 51, 64, 69, 78; IX, 122.
 Cythera I, 82, 105; VII, 235.
 Cythnus VII, 90; VIII, 67.
 Cythnii VIII, 46.
 Cytissorus VII, 197.
 Cyziceni et Cyzicus IV, 14, 76; VI, 33.
 Dadicae III, 91; VII, 66.
 Daedalus VII, 170.
 Dai I, 125.
 Damasithymus VII, 98. alius, VIII, 87.
 Damasus VI, 127.
 Damia V, 82, 83.
 Danaë II, 91; VI, 53; VII, 61, 150.
 Danaus II, 91, 98; VII, 94. filiae eius II, 171, 182.
 Daphnae Pelusiae II, 30, 107.
 Daphnis IV, 138.
 Dardanii I, 189.
 Dardanus, urbs, V, 117; VII, 43.
 darici IV, 166; VII, 28.
 Daritae III, 92.
 Darius, Hystasp. f., I, 183, 187, 209, 210; II, 158; III, 12, 38—VI, 119 passim; VII, 1—11, 14, 18, 20, 27, 32, 52, 59, 64, 69, 72, 73, 78, 82, 97, 105, 106, 133, 186, 194, 224; VIII, 89; IX, 107, 108, 111.
 Xerxis f., IX, 108.
 Dascyleum III, 120, 126; VI, 33.
 Dascylus I, 8.

- Datis VI, 94, 97, 98, 118; VII, 8, 10, 74, 88.
 Datum IX, 75.
 Dauli VIII, 35.
 Daurises V, 116—118, 121, 122.
 Decelea IX, 15, 73.
 Decelus, heros, IX, 73.
 Deioeces I, 16, 73, 96—103.
 Deiphonus IX, 92, 95.
 Delii et Delus I, 64; II, 170; IV, 33—35; VI, 97—99; VIII, 132, 133; IX, 90, 96.
 Delium VI, 118.
 Delphi I, 13, 14, 19, 20, 25, 46—55, 65—67, 85, 92, 167, 174; II, 135, 180; III, 57; IV, 15, 150, 156, 157, 161—163, 179; V, 42, 43, 67, 82, 89, 92; VI, 19, 27, 34, 35, 52, 57, 66, 70, 76, 86, 135, 139; VII, 111, 132, 139, 140, 148, 163, 165, 239; VIII, 27, 35, 82, 114, 121, 122; IX, 33, 42, 81, 93. *cives* I, 14, 20, 51, 54, 55; II, 134, 180; VII, 141, 178, 179; VIII, 36—39.
 Delta II, 13, 15—18, 41, 59, 97, 179.
 Demaratus V, 75; VI, 50, 51, 61—67, 70—75, 84; VII, 3, 101—104, 209, 234—237, 239; VIII, 65.
 Demarmenus V, 41; VI, 65.
 Democedes III, 125, 129—137.
 Democritus VIII, 46.
 Demonax IV, 161, 162.
 Demonous VII, 195.
 Demophilus VII, 222.
 Dersaei VII, 110.
 Derusiaei I, 125.
 Deucalion I, 56.
 Diactorides, Crannonius, VI, 127; Spartanus, VI, 71.
 Diadromes VII, 222.
 Diana I, 26; II, 59, 83, 137, 155, 156; III, 48; IV, 33, 87; V, 7; VI, 138; VII, 176; VIII, 77. *Artemisium* IV, 34, 35.
 Dicaea VII, 109.
 Dicaeus VIII, 65.
 Dictyna III, 59.
 Didymis oraculum VI, 19.
 Dieneces VII, 226.
 Dindymene I, 80.
 Dinomenes VII, 145.
 Διομήδεος ἀριστεία II, 116.
 Dionysius VI, 11, 12, 17.
 Dionysophanes IX, 84.
 Dioscuri II, 43, 50, 146; VI, 127.
 Dipaeenses IX, 35.
 Dithyrambus VII, 227.
 dithyrambus I, 23.
 Dium VII, 22.
 Doberes V, 16; VII, 113.
 Dodona I, 46; II, 52, 58; IX, 93. *Dodonaei* II, 55, 57; IV, 33.
 Dolonci VI, 34—36, 40.
 Dores I, 6, 28, 56, 57, 139, 144, 146, 171; II, 178; III, 56; V, 68, 72, 76; VI, 53, 55; VII, 9, 93, 99; VIII, 31, 43, 46, 66, 73. *vestis Dor.* V, 87, 88.
 Dorieus V, 41—48; VII, 158, 205; IX, 10.
 Doris VIII, 31, 32, 43.
 Doriscus V, 98; VII, 25, 58, 59, 105, 106, 108, 121.
 Dorus I, 56.
 Doryssus VII, 204.
 Dotus VII, 72.
 Δρόμος Ἀχιλλέως V, 55, 76.
 Dropici I, 125.
 Drymus VIII, 33.
 Dryopes et Dryopis I, 56, 146; VIII, 31, 43, 46, 73.
 Δρυὸς κεφαλαί IX, 39.
 Dymnatae V, 68.

- Dyme I, 145.
 Dyrras VII, 198.
 Dysorum V, 17.

 Ecbatana, vid. Agb.
 Echecrates V, 92.
 Echedorus VII, 124, 127.
 Echemus IX, 26.
 Echestratus VII, 204.
 Echinades II, 10.
 Edoni V, 11, 124; VII, 110, 114; IX, 75.
 Eetion, vid. Aëtion.
 Egestani V, 46; VII, 158.
 Eion VII, 25, 107, 113; VIII, 118, 120.
 Elaëus (Ἐλαίους) VI, 140; VII, 22, 33; IX, 116, 120.
 Elatea VIII, 33.
 Elbo II, 140.
 Elei et Elis II, 160; IV, 30, 148; VI, 70, 127; VIII, 72, 73; IX, 77.
 Elisyci VII, 165.
 Eleonius V, 43.
 Elephantine II, 9, 17, 18, 28—31, 69, 175; III, 19, 20.
 Eleusis I, 30; V, 74, 76; VI, 64, 75; VIII, 65, 85; IX, 19, 27, 65.
 Ellopia VIII, 23.
 Elorus VII, 154.
 Enarees I, 105; IV, 67.
 Enchelees V, 61; IX, 43.
 Eneti I, 196; V, 9.
 Enianes VII, 132, 185, 198.
 Enipeus VII, 129.
 Enneacrunos VI, 137.
 Ἐννέα ὁδοί VII, 114.
 Eordi VII, 185.
 Epapthus II, 38, 153; III, 27, 28.
 Ephesii et Ephesus I, 26, 92, 142, 147; II, 10, 106, 148; V, 54, 100, 102; VI, 16, 84; VIII, 103, 107.
 Ephialtes VII, 213—218, 223, 225.
 Epicydes VI, 86.
 Epidanus, vid. Apid.
 Epidauros III, 50, 52; V, 83; VIII, 46. Epidaurii I, 146; V, 82—84; VII, 99; VIII, 1, 43, 72; IX, 28, 31.
 Epigoni Homeri IV, 32.
 ἐπισκόθισον VI, 84.
 Epistrophus VI, 127.
 Epium IV, 148.
 Epizelus VI, 117.
 Epizephyrii VI, 23.
 Erasinus VI, 76.
 Erechtheus V, 82; VII, 189; VIII, 44, 55.
 Eretria I, 61, 62; V, 57; VI, 43, 94, 98, 99, 102, 106, 107, 115, 127. Eretrienses V, 99, 102; VI, 99—102, 119; VIII, 1, 46; IX, 28, 31.
 Eridanus III, 115.
 Erineus VIII, 43.
 Erinyes IV, 149.
 Erochus VIII, 33.
 Erxander IV, 97; V, 37.
 Erycina V, 43, 45.
 Erythea IV, 8.
 Erythrae, Boeotiae opp., IX, 15, 19, 22, (25); Ioniae opp., I, 142; Erythraei I, 18, 142; VI, 8.
 Ἐρυθρὴ βῶλος II, 111.
 Eryxo IV, 160.
 Etearchus, Ammonius, II, 32, 33. Cretensis, IV, 154.
 Eteocles V, 61.
 Euaenetus VII, 173.
 Euagoras VI, 103.
 Eualcidas V, 102.
 Euboea I, 146; IV, 33; V, 31, 77; VI, 127; VII, 176, 183, 189; VIII, 4, 6, 8, 20, 68, 69, 86. Euboeenses VIII, 4, 5, 19, 20. τὰ ἄκρα, VI, 100; VII, 192; τὰ Κοῖλα, VIII, 13, 14.

- Euboenses in Sicilia VII, 156.
 Euboicum talentum III, 89, 95.
 Euclides VII, 155.
 Euelthon IV, 162; V, 104.
 Euenius IX, 92—95.
εὐεργέται ap. Spartanos I, 67.
 ap. Persas III, 154; VIII, 85.
 Euhesperides IV, 171, 204.
 Euhesperitae IV, 198.
 Eumenes VIII, 93.
 Eunomus VIII, 131.
 Eupalinus III, 60.
 Euphemidae IV, 150.
 Euphorbus VI, 101.
 Euphorion, Aeschyli p., II, 156;
 VI, 114. Laphanis p., VI, 127.
 Euphrates I, 180, 184—186,
 191, 193; V, 52.
 Euripus V, 77; VII, 173, 183;
 VIII, 7, 15, 66.
 Europa I, 4, 103, 209; II, 16,
 26, 33, 103; III, 96, 115, 116;
 IV, 36, 42, 45, 49, 89, 143,
 198; V, 1, 12; VI, 33; VII,
 5, 8—10, 20, 33, 50, 56, 126,
 148, 174, 185; VIII, 51, 97, 108,
 109; IX, 14. Europaei VII, 73.
 Europa, Tyria, I, 2, 173; IV,
 45, 147.
 Euryanax IX, 10, 53, 55.
 Eurybates VI, 92; IX, 75.
 Eurybiades VIII, 2, 4, 42, 49,
 57—64, 74, 79, 108, 124.
 Euryclides VIII, 2, 42.
 Eurycrates VII, 204.
 Eurycratides VII, 204.
 Eurydame VI, 71.
 Eurydemus VII, 213.
 Euryleon V, 46.
 Eurymachus VII, 205. eius
 nepos, VII, 233.
 Euryphon VIII, 131.
 Eurypylus IX, 58.
 Eurysthenes IV, 147; V, 39;
 VI, 51, 52; VII, 204.
 Eurystheus IX, 26, 27.
 Eurytus VII, 229.
 Euthoenus IX, 105.
 Eutychides IX, 73.
 Euxinus pontus I, 6, 72, 76,
 110; II, 33, 34; III, 93; IV,
 46, 90; VI, 33. Pontus IV,
 8, 10, 38, 46, 81, 85—87, 89,
 95, 99; VI, 5, 26; VII, 36,
 55, 95, 147.
 Exampaeus IV, 52, 81.
 Gades IV, 8.
 Gaeson IX, 97.
 Galepsus VII, 122.
 Gallaica VII, 108.
 γάμοποι VII, 155.
 Gandarii III, 91; VII, 66.
 Garamantes IV, 174, 183, 184.
 Gargaphia IX, 25, 49—52.
 Gananes VIII, 137.
 Gebeleizis IV, 94.
 Gela et Gelenses VI, 23; VII,
 153—156.
 Geleon V, 66.
 Gelo VII, 145, 153—166, 168.
 Geloni IV, 102, 108, 109, 119,
 120, 136.
 Gelonus IV, 10.
 Gephyraei V, 55, 57, 58, 61, 62.
 Geraestus VIII, 7; IX, 105.
 Gergis VII, 82.
 Gergithae V, 122; VII, 43.
 Germanii I, 125.
 Γέρμορες I, 65; VI, 57.
 Gerrhi IV, 71.
 Gerrhus, fl., IV, 19, 20, 47, 56.
 regio, IV, 53, 56.
 Geryones IV, 8.
 Getae IV, 93—96, 118; V, 3, 4.
 Gigonus VII, 123.
 Giligamae IV, 169.
 Gillus III, 138.
 Gindanes IV, 176, 177.
 Glaucón IX, 75.

- Glaucus, Chius, I, 25. Spartanus, VI, 86. Lycius, I, 147.
 Glisas IX, 43.
 gnomon II, 109.
 Gnurus IV, 76.
 Gobryas III, 70, 73, 78; IV, 132, 134; VI, 43; VII, 2, 5, 10, 82, 97; IX, 41. Darii f., VII, 72.
 Gonnus VII, 128, 173.
 Gordias I, 14, 35, 45. Midæ p., VIII, 138.
 Gorgo, Cleomenis f., V, 48, 51; VII, 239.
 Gorgonis caput II, 91.
 Gorgus V, 104, 115; VII, 98; VIII, 2, 11.
 Graeci et Graecia passim.
 Gratiarum collis IV, 175. cultus II, 50.
 Grinnus IV, 150.
 Grynea I, 149.
 grypes III, 116; IV, 13, 27, 79, 152.
 Gygadas I, 14.
 Gygaen, Macedonia, V, 21; VIII, 136. palus, I, 93.
 Gyges, rex Lydorum, I, 8—15 (91). Myrsi p., III, 122; V, 121.
 Gymnopaediae VI, 67.
 Gyndes I, 189, 190, 202; V, 52.
 Gyzantes IV, 194.
 Haemus IV, 49.
 Haliacmon VII, 127.
 Halicarnassus I, 144, 175; II, 178; VII, 99; VIII, 104. Halicarnassenses VII, 99.
 Halienses (Ἀλιεῖς) VII, 137.
 Halys I, 6, 28, 72, 75, 103, 130; V, 52, 102; VII, 26.
 Hamilcar VII, 165—167.
 Hannō VII, 165.
 Harmamithres VII, 88.
 Harmatides VII, 227.
 Harmocydes IX, 17.
 Harmodius V, 55; VI, 109, 123.
 Harpagus, Medus, I, 80, 108—113, 117—120, 123, 127, 129, 162—169, 171—177. Persæ, VI, 28, 30.
 Hebae tessera (σύνθημα Ἡβῆς) IX, 98 (?).
 Hebrus IV, 90; VII, 59.
 Hecataeus II, 143; V, 36, 125, 126; VI, 137.
 Ἑκατὸν νῆσος, vid. centum ins.
 Hector II, 120.
 Hegesander V, 125; VI, 137.
 Hegesicles I, 65.
 Hegesipyla VI, 39.
 Hegesistratus, Eleus, IX, 37.
 Sanius, IX, 90—92. Sigeensis, V, 94.
 Hegetoridas IX, 76.
 Hegias IX, 33.
 Helena I, 3; II, 112—120; V, 94; VI, 61; IX, 73.
 Helice I, 145.
 Heliconius (Ποσειδέων) I, 148.
 Heliopolis II, 3, 7—9, 59, 63.
 Heliopolitæ II, 3, 73.
 Helisyci, vid. Elisyci.
 Helle VII, 58.
 Hellen I, 56.
 Hellenium II, 178.
 Hellespontias ventus VII, 188.
 Hellespontus I, 57; IV, 38, 76, 85, 86, 95, 137, 188; V, 11, 13, 14, 23, 33, 91, 103, 117, 122; VI, 26, 33, 43, 95, 140; VII, 6, 8, 10, 33—36, 45, 54, 56, 58, 78, 106, 137, 147, 163; VIII, 51, 87, 107—120; IX, 66, 98, 101, 106, 114, 115. Hellespontii III, 90; IV, 89, 138, 144; V, 1; VII, 95.

- Helotae VI, 58, 75, 80, 81;
 VII, 229; VIII, 25; IX, 10,
 28, 80, 85.
 Hephæstienses VI, 140.
 Heraclea V, 43.
 Heracidae I, 7, 13, 14, 91;
 V, 43; VIII, 114; IX, 26,
 27, 33.
 Heracles, Car, V, 121. Cu-
 manus, I, 158. alius Cumanus,
 V, 37.
 Heraeum oppidum IV, 90.
 Hercules I, 7; II, 42—45, 83,
 113, 145, 146; IV, 8—10, 59,
 82; V, 43; VI, 53, 108, 116;
 VII, 176, 193, 198, 204, 220;
 VIII, 43, 131.
 Herculis columnae II, 33; IV,
 8, 42, 43, 162, 181, 185, 196;
 VII, 132.
 Ἑρμῆος πόλις II, 67.
 Hermione VIII, 73. Hermio-
 nenses III, 59; VIII, 43, 72;
 IX, 28, 31.
 Hermippus VI, 4.
 Hermolycus IX, 105.
 Hermophantus V, 99.
 Hermotimus VIII, 104—106.
 Hermotybiea II, 164—168;
 IX, 32.
 Hermus I, 55, 80; V, 101.
 Herodotus, Halicarnassensis,
 I, 1. Basilidae f., VIII, 132.
 Herophantus IV, 138.
 Herpys IX, 38.
 Hesiodus II, 53; IV, 32.
 Hexapolis I, 144.
 Hiero VII, 156.
 Hieronymus IX, 33.
 Himera VI, 24; VII, 165.
 Hipparchus V, 55, 56, 62; VI,
 123; VII, 6.
 Hippas I, 61; V, 55, 62, 91—96;
 VI, 102, 107—109, 121.
 Ἰπποβόται V, 77.
 Hippoclidus VI, 127—129.
 Hippoclus IV, 138.
 Hippocoon V, 60.
 Hippocrates, Gelae tyr., VI, 23;
 VII, 154, 155; Megachia f.,
 VI, 131. Pisistrati p., I, 59;
 V, 65; VI, 103. Sybarita,
 VI, 127.
 Hippocratides VIII, 131.
 Ἰππόκλειος ἔκρη IV, 53.
 Hippolochus I, 147.
 Hippomachus IX, 38.
 Hipponicus, Calliae p., VII, 151.
 Calliae f., VI, 121.
 Histiaea (Histiaeotis) Euboeae
 VII, 175; VIII, 23—25, 66.
 Histiaeotis Thessaliae I, 56.
 Histiaeus, Milesius, IV, 137—
 141; V, 11, 23—25, 30, 35, 36,
 106—108, 124; VI, 1—6, 26—31,
 46. Samius, VIII, 85. Terme-
 rensis, V, 37; VII, 98.
 Homerus II, 23, 53, 116, 117;
 IV, 29, 32; V, 67; VII, 161.
 Hoples V, 66.
 Hyacinthia IX, 7, 11.
 Hyampeus, vertex Parnassi,
 VII, 39.
 Hyampolis VIII, 28, 33.
 Hyatae V, 68.
 Hybla VII, 155.
 Hydarnes, unus e septem, III,
 76 (VI, 133 ?). Sisamnis p.,
 VII, 66. Asianae orae praef.,
 VII, 135; immortalium dux,
 VII, 83, 211 (215, 218 ?);
 VIII, 113, 118.
 Hydrea III, 59.
 Ὑδρεῖς III, 90.
 Hylaea IV, 9, 18, 19, 54, 55, 76.
 Hylleis V, 68.
 Hyllus, Herculis f., VI, 52;
 VII, 204; VIII, 131; IX, 26,
 ff., I, 80.
 Hymeas V, 116, 122.

- Hymettus VI, 137.
 Hypachaei VII, 91.
 Hypacryis IV, 47, 55.
 Hypanis IV, 17, 18, 47, 52, 53, 81.
 Hyperanthes VII, 224.
 Hyperborei IV, 13, 32—36.
 Hypernotii IV, 36.
 Hyperoche IV, 33—35.
 Hyrcanii III, 117; VII, 62.
 Hyrgis IV, 57.
 Hyria VII, 170.
 Hydroades I, 84.
 Hysiae V, 74; VI, 108; IX, 15, 25.
 Hysseldomus (?) VII, 98.
 Hystanes VII, 77.
 Hystaspes, Darii p., I, 183, 209, 210; III, 70, 140; IV, 83, 91; V, 30, 73; VI, 98; VII, 1, 10, 11, 224. Darii f., VII, 64.
 Iacchus VIII, 65.
 Iadmon II, 134.
 Ialysus I, 144.
 Iamidæ V, 44; IX, 33.
 Iapyges et Iapygia III, 138; IV, 99; VII, 170.
 Iardanus I, 7.
 Iason IV, 179; VII, 193.
 Iatragoras V, 37.
 Ibanollis V, 37, 121.
 Iberia I, 163. Iberi VII, 165.
 ibis II, 65—67, 75.
 Icarium mare VI, 95.
 Ichnæ VII, 123.
 ichneumon II, 67.
 Ichthyophagi III, 19—25, 30.
 Ida I, 151; VII, 42.
 Idanthyrus IV, 76, 120, 126, 127.
 Idrias V, 118.
 Ienysus III, 5.
 Ilias II, 116, 117.
 Iliissus VII, 189.
 Iithyia IV, 35.
 Ilium I, 5; II, 10, 117—120; VII, 20, 161. Iliaca terra V, 94, 122; VII, 42.
 Ilyrii I, 196; IV, 49; VIII, 137; IX, 43.
 Imbrus V, 26; VI, 41, 104.
 Inachus I, 1.
 Inarus III, 12, 15; VII, 7.
 Indi (India) I, 192; III, 38, 94, 97—106; IV, 40, 44; V, 3; VII, 9, 65, 86; VIII, 113; IX, 31. Ind. canes I, 192; VII, 187.
 Indus IV, 44.
 Ino VII, 197.
 Intaphrenes III, 70, 78, 118, 119.
 Inyx VI, 23, 24.
 Io I, 1, 2, 5; II, 41.
 Iolcus V, 94.
 Ion V, 66; VII, 94; VIII, 44.
 Iones et Ionia I, 6, 18, 28, 56, 74, 76, 139, 141—174; II, 1, 15—17, 69, 106, 152, 154, 163, 178; III, 39, 90, 122; IV, 35, 89, 97, 98, 128, 133—142; V, 28—31, 37, 49, 50, 58, 69, 97—122; VI, 1—33, 41—43, 86, 95, 98; VII, 9, 10, 51, 94, 95, 191; VIII, 10, 22, 46, 48, 73, 85, 90, 97, 109, 130, 132; IX, 26, 90, 98, 99, 103—106, vestis Ion. V, 87.
 Ionium mare VII, 20.
 Ionius sinus VI, 127.
 Iphichus IX, 116.
 Iphigenia IV, 103.
 Iphii VII, 188.
 Irasa IV, 158, 159.
 irenes IX, 85.
 Is I, 179.
 Isagoras V, 66, 70—72.
 Ischenous VII, 181; VIII, 92.
 Isis II, 40, 41, 59, 61, 156; IV, 186.

- Ismaris VII, 109.
 Ismenius Apollo I, 52, 92; V, 59; VIII, 134.
 Issedones I, 201; IV, 13, 16, 25—27.
 Ister I, 202; II, 26, 33, 34; IV, 47—53, 80, 89, 93, 97, 99—101, 118, 122, 133—136, 139; V, 9, 10; VII, 10.
 Isthmus Cor. VII, 139, 172—177, 207, 235; VIII, 40, 49, 56, 57, 60, 63, 71—74, 79, 121, 123; IX, 7—15, 19, 26, 27, 81.
 Chersonesi VI, 36. Cnid. I, 174.
 Istria II, 33.
 Italia I, 24, 145; III, 136, 138; IV, 15; V, 43; VI, 127; VII, 62.
 Itanus IV, 151.
 Ithamitres VII, 167. alius VIII, 130; IX, 102.
 Ithome IX, 35.
 Iuno I, 31; II, 50, 178, 182; IV, 88 (IX, 98); *Ἥραιον* I, 70; III, (60), 123. IV, 152; V, 92; VI, 81, 82; IX, 52, 53, 61, 69, 96.
 Iuppiter I, 44, 65, 89, 131, 171, 181—183, 207; II, 7, 13, 29, 42, 45, 54—56, 74, 83, 116, 136, 143, 146, 178; III, 124, 125, 142, 158; IV, 5, 59, 127, 180, 181, 203; V, 46, 66, 119; VI, 56, 67, 68; VII, 40, 56, 61, 141, 197, 220; VIII, 77; IX, 7, 81, 122. conf. Ammon.
 Iyrcae IV, 22.
 Καλή ἀκτὴ VI, 22, 23.
 κίκι II, 94.
 Κοῖλα, vid. Cava.
 Κοῖλη VI, 103.
 κυλλήστis II, 77.
 Κυνώ I, 110, 122.
 Labda V, 92.
 Labdacus V, 59.
 Labraunda V, 119.
 Labynetis I, 74. eius f, I, 77, 188.
 labyrinthus II, 148.
 Lacedaemon et Lacedaemonii passim.
 Lacmon IX, 93.
 Lacrines I, 152.
 Lada VI, 7, 11.
 ladanum III, 112.
 Ladice II, 181.
 Laius IV, 149; V, 43, 59, 60. *λαμπαδηφορέη* VIII, 98.
 Lampito VI, 71.
 Lampo, Aegineta, IX, 78. Atheniensis, IX, 21. Samius, IX, 90.
 Lamponius V, 26.
 Lampsacus V, 117. Lampsaceni VI, 37, 38.
 Laodamas, Aegineta, IV, 152. Eteoclis f, V, 61. Phocaeensis, IV, 138.
 Laodice Hyperborea IV, 33, 35.
 Laphanes Azen VI, 127.
 Larisae I, 149.
 Lasonii III, 90; VII, 77.
 Lasus VII, 6.
 Latona II, 59, 83, 152, 155, 156.
 Laurium VII, 144.
 Laus VI, 21.
 Leager IX, 75.
 Learchus IV, 160.
 Lebadea VIII, 134.
 Lebaea VIII, 137.
 Lebedus I, 142.
 Lectus IX, 114.
 λήτορ VII, 197.
 Leleges I, 171.
 Lemnus IV, 145; V, 26, 27; VI, 136—140. Lemnii V, 27; VIII, 73.
 Leo, Spartanus, I, 65; V, 39; VII, 204. Troezenus, VII, 180.

- Leobotes I, 65; VII, 204.
 Leocedes VI, 127.
 Leonidas V, 41; VII, 204—239;
 VIII, 15, 21, 71, 114; IX, 10,
 64, 78, 79.
 Leontiades VII, 205, 233.
 Leontini VII, 154.
 Leoprepes, Spartanus, VI, 85.
 Simonidis p., VII, 228.
 Leotychides, Anaxilai f., VIII,
 131. Menarei f., VI, 65, 67,
 71—73, 85—87; VIII, 131; IX,
 90—92, 98, 99, 114.
 Lepreum IV, 148. Lepreatae
 IX, 28, 31.
 Leros V, 125.
 Lesbii et Lesbus I, 23, 24,
 151, 160, 202; III, 39; V, 26,
 98; VI, 5, 8, 26—28, 31;
 IX, 106.
 Leucadii VIII, 45, 47; IX,
 28, 31.
 Lence Acte VII, 25.
 Leucon IV, 160.
 Libya et Libyes I, 46; II, 8,
 12, 15—33, 50, 54—56, 65,
 77, 91, 99, 150; III, 12—17,
 91, 96, 115; IV, 29, 41—45,
 145, 150—160, 167—199,
 203—205; V, 42, 43; VII, 70,
 71, 86, 165, 184. Libycus
 mons II, 8. *Αἰθ. λόγοι* II,
 161.
 Liches I, 67, 68.
 Lida I, 175.
 Ligyres V, 9; VII, 166. Asia-
 tici, II, 72.
 Limeneum I, 18.
 Lindus I, 144; II, 182; III, 47.
 Lindii VII, 153.
 Linus II, 79.
 Lipaxus VII, 123.
 Lipoxais IV, 5, 6.
 Lipsydrium V, 62.
 Lisae VII, 123.
 Lisus VII, 108.
 Locri VII, 132; VIII, 66; IX,
 31. Epiz. VI, 23. Opunt.
 VII, 203, 207; VIII, 1. Ozol.
 VIII, 32.
 Lotophagi IV, 177, 178, 183.
 lotos II, 92, 96; IV, 177.
 Lucina IV, 35.
 Luna I, 131; II, 47; IV, 188;
 VII, 37.
 Lycaretus III, 143; V, 27.
 Lycia et Lycii I, 28, 171, 173,
 176, 182; III, 4, 90; IV,
 35, 45; VII, 92. Lyc. arcus
 VII, 77.
 Lycidas IX, 5.
 Lycomedas VIII, 11.
 Lycopas III, 55.
 Lycophron III, 50, 53.
 Lyeurgus, Spartanus, I, 65, 66.
 Arcas, VI, 127. Atheniensis,
 I, 59, 60.
 Lycus, fl. Phryg., VII, 30.
 fl. Scyth., IV, 123.
 Lycus, Atheniensis, I, 173;
 VII, 92. Scythia, IV, 76.
 Lydi et Lydia I, 7, 10, 13,
 18, 27—29, 34—37, 45, 47—50,
 53—55, 69—94, 103, 141,
 142, 153—157, 171; II, 187;
 III, 90, 127; IV, 45; V, 12,
 49, 101; VI, 32, 125; VII,
 30, 31, 42, 74.
 Lydias VII, 127.
 Lydus I, 7, 171; VII, 74.
 Lygdamis, Halicarnassensis,
 VII, 99. Naxius, I, 61, 64.
 Lynceus II, 91.
 Lysagoras, Milesius, V, 30. Pa-
 rius, VI, 133.
 Lysanias VI, 127.
 Lysicles VIII, 21.
 Lysimachus VIII, 79, 95; IX,
 28.
 Lysistratus VIII, 96.

- Macae IV, 175, 176; V, 42.
 Macedni I, 56; VIII, 43.
 Macedones et Macedonia V, 17,
 18, 20; VI, 44, 45; VII, 25,
 73, 128, 173, 185; VIII, 34,
 115, 126, 127, 137, 138; IX,
 31, 89.
 Machlyes IV, 178, 180.
 Macistius, vid. Masist.
 Macistus IV, 148.
 Macrones II, 104; III, 94; VII, 78.
 Mactorium VII, 153.
 Madyes I, 103.
 Madytus VII, 33; IX, 120.
 Maeander II, 29; III, 122; V,
 118, 119; VII, 26, 30. Mae-
 campus I, 18, 161; II, 10.
 Maeandrius III, 123, 142—148;
 V, 27.
 Maeones, Cabelenses, VII, 77;
 Lydi, I, 7; VII, 74.
 Maeotae IV, 123.
 Maeotes (Tanais) IV, 45.
 Maeotis palus I, 104; IV, 3,
 20, 21, 57, 86, 100, 101, 110,
 116, 120, 123.
 Magdolus II, 159.
 Magi I, 101, 107, 108, 120,
 128, 132, 140; VII, 19, 37,
 43, 113, 191. vid. Smerdis.
 Magnesia VII, 176, 183, 188,
 193. ad Maeandr., I, 161; III,
 122, 125.
 Magnetes VII, 132, 135. ad
 Maeandr., III, 90.
 Μαγνησία III, 79.
 Malea I, 82; IV, 179; VII, 168.
 Malena VI, 29.
 Males VI, 127.
 Maliaca et Malienses VII, 132,
 196—216; VIII, 31, 43, 66;
 IX, 31.
 Maliacus sinus IV, 33.
 Mandane I, 107, 108, 111 (122).
 Mandrocles IV, 87, 88.
 Maneros II, 79.
 Manes I, 94; IV, 45.
 Mantinea et Mantinenses IV,
 161; VII, 202; IX, 35, 77.
 Mantyas V, 12.
 Maraphii I, 125.
 Marathon I, 62; VI, 102—136;
 VII, 1, 74; IX, 27, 46.
 Mardi I, 125.
 Mardonius VI, 43—45, 94;
 VII, 5, 9, 10, 82, 108, 121;
 VIII, 26, 68, 69, 97, 99—102,
 107, 113, 126, 129, 131—143;
 IX, 1—84, 100, 101.
 Mardontes VII, 80; VIII, 130;
 IX, 102.
 Marea II, 18, 30.
 Mares III, 94; VII, 79.
 Mariandyni I, 28; III, 90; VII, 72.
 Maris IV, 48.
 Maron VII, 227.
 Maronea VII, 109.
 Mars II, 59, 63, 83; IV, 59—62;
 V, 7; VII, 76, 140; VIII, 77.
 Marsyas, fl., V, 118, 119. Silen.,
 VII, 26.
 Mascames VII, 105, 106.
 Masistes VII, 82, 121; IX,
 107—113.
 Masistius VII, 79; IX, 20—25,
 31.
 Maspui I, 125.
 Massages VII, 71.
 Massagetae I, 201, 204—216;
 III, 36; IV, 11, 172; VII, 18.
 Massilia V, 9.
 Mater Deorum I, 80; IV, 76.
 Matieni montes I, 189.
 Matieni I, 72, 202; III, 94; V,
 49, 52; VII, 72.
 Matten VII, 98.
 Mausolus V, 118.
 Maxyes IV, 191.
 Mazares I, 156, 157, 160, 161.
 Mecistes V, 67.

- Mecyberna VII, 122.
 Medea I, 2, 3; VII, 62.
 Medi et Media I, 16, 55, 56,
 72—74, 95—130, 134, 162,
 185, 206; III, 65, 92, 126;
 IV, 1, 4, 12, 37, 40; V, 9;
 VI, 9, 22, 24, 84, 109, 112,
 120; VII, 20, 40, 62, 210;
 VIII, 113; IX, 31, 40, 43, 44,
 46, 77. Med. vestis I, 135; III,
 84; V, 9; VI, 112; VII, 80,
 116. Med. equi III, 106.
 Megabates V, 32—35.
 Megabazus IV, 143, 144; V, 1,
 2, 10—26, 98. alius VI, 33;
 VII, 22, 67, 97.
 Megabyzus, unus e septem,
 III, 70, 81, 82, 153, 160, IV,
 43. Zopyri f., III, 160; VII,
 82, 121.
 Megacles, Alemeonis p., VI, 125.
 Alm. f., I, 59, 61; VI, 127, 130,
 131. Hippocratis f., VI, 131.
 Megacreon VII, 120.
 Megadostes VII, 105.
 Megapanus VII, 62.
 Megara et Megarenses I, 59;
 V, 76; VIII, 1, 45, 60, 74;
 IX, 14, 21, 28, 31, 69, 85.
 Megarenses in Sicil. VII, 156.
 Megasidrus VII, 72.
 Megistias VII, 219, 221, 228.
 Melampus II, 49; VII, 221; IX, 34.
 Melampygi lapis VII, 216.
 Melanchlaeni IV, 20, 100—102,
 107, 119, 125.
 Melanippus, Thebanus, V, 67.
 Mytilenaeus, V, 95.
 Melanthius V, 97.
 Melanthus I, 147; V, 65.
 Melas, fl. Thessaliae, VII, 198,
 199. fl. Thraciae, VII, 58.
 Melas sinus VI, 41; VII, 58.
 Meles I, 84.
 Meliboea VII, 188.
 Melii VIII, 46, 48.
 Melissa III, 50; V, 92.
 Membliarus IV, 147, 148.
 Memnon II, 106.
 Memnonia V, 53, 54; VII, 151.
 Memphis II, 3, 8, 10, 12—14,
 97, 99, 112, 114, 115, 119,
 150, 153, 154, 158, 175, 176;
 III, 6, 13, 14, 16, 25, 27, 37,
 91, 139.
 Menares VI, 65, 71; VIII, 131.
 Menda VII, 123.
 Mendes II, 42, 46 (146).
 Mendesia praefectura II, 42,
 46, 166.
 Mendesii II, 42, 46.
 Mendesium Nili ostium II, 17.
 Menelaus portus IV, 169.
 Menelaus II, 113—119; V, 94;
 VII, 169, 171.
 Menius VI, 71.
 mensa solis III, 17, 18, 23.
 Merbalus VII, 98.
 Mercurius II, 51, 138, 145;
 V, 7.
 Mernnadae I, 7, 14.
 Meroë II, 29.
 Mesambria IV, 93; VI, 33;
 VII, 108.
 Messana VII, 164.
 Messapii VII, 170.
 Messenii III, 47; V, 49; IX, 35, 64.
 Metapontini IV, 15.
 Methymnaei I, 151.
 Metiochus VI, 41.
 Metrodorus IV, 138.
 Miccythus VII, 170.
 Midas Phryx I, 14, 35. Midas
 horti VIII, 138.
 Milesii et Miletus I, 14—22, 25,
 46, 92, 142, 143, 146, 157,
 169; II, 33, 159, 178; IV, 78,
 137; V, 24, 28—37, 97, 120;
 VI, 1, 5—11, 18—31, 77, 86;
 VII, 10; IX, 97, 99, 104.

- Milo III, 137.
 Miltiades, Cypseli f., VI, 34—38, 103. Miltiades, Cimonis f., IV, 137, 138; VI, 34, 39—41, 103, 104, 109, 110, 132—137, 140; VII, 107.
 Milyae et Milyas I, 173; III, 90; VII, 77.
 Min II, 4, 99.
 Minerva I, 19, 22, 60, 62, 66, 92, 160, 175; II, 28, 59, 83, 169, 170, 175, 182; III, 59; IV, 180, 188, 189; V, 45, 77, 82, 95; VII, 43, 141; VIII, 37, 39, 55, 94, 104; IX, 70.
 Minoa V, 46.
 Minos I, 171, 173; III, 122; VII, 169—171.
 Minyae I, 146; IV, 145, 146, 148, 150.
 Mitra I, 131.
 Mitradates I, 110, 111, 121.
 Mitrobates III, 120, 126, 127.
 Mnesarchus IV, 95.
 Mnesiphilus VIII, 57, 58.
 Moeris II, 13, 101.
 Moeridis lacus II, 4, 69, 148, 149; III, 91.
 Moloeis IX, 57.
 Molossi I, 146.
 Molpagoras V, 30.
 Momemphis II, 163, 169.
 Mophi II, 28.
 Moschi III, 94; VII, 78.
 Mossynoeci III, 94; VII, 78.
 Munychia VIII, 76.
 Murichides IX, 4, 5.
 Musaeus VII, 6; VIII, 96; IX, 43.
 Mycale I, 148; VI, 16; VII, 80; IX, 90, 96—101, 104, 107, 114.
 Mycenaeci VII, 202; IX, 27, 28, 31.
 Mycerinus II, 129—134, 136.
 Myci III, 93; VII, 68.
 Myconus VI, 118.
 Myecphoritana praefectura II, 166.
 Mygdonia VII, 123, 124, 127.
 Mylasa I, 171.
 Mylitta I, 131, 199.
 Myndia navis V, 33.
 Myrcinus V, 11, 23, 24, 124, 126.
 Myriandricus sinus IV, 38.
 Myrina I, 149. Myrinaeci VI, 140.
 Myrmex VII, 183.
 Myron VI, 126.
 Myrsilus, Candaules I, 7.
 Myrsus, Candaulis p., I, 7.
 Gygis f., III, 122; V, 121.
 Mys VIII, 133—135.
 Mysi et Mysia I, 28, 36, 37, 160, 171; III, 90; V, 122; VI, 28; VII, 20, 42, 74; VIII, 106; IX, 32.
 Mysus I, 171.
 Mytilenaei et Mytilene I, 160; II, 135, 178; III, 13, 14; IV, 97; V, 11, 37, 38, 94, 95; VI, 5.
 Myus et Myusii I, 142; V, 36; VI, 8.
 Naparis IV, 48.
 Nasamones II, 32, 33; IV, 172, 173, 182, 190.
 Natho II, 165.
 naucrari V, 71.
 Naucratis II, 97, 136, 178, 179.
 Nauplius VI, 76.
 Naustrophus III, 60.
 Naxii et Naxus I, 64; V, 28—36; VI, 96; VII, 146. Nax. Siciliae VII, 154.
 Neapolis Aegypti II, 91. Neap. Pallenae VII, 123.
 Necos, Psammitichi p., II, 162.
 Psammitichi f., II, 158, 169; IV, 42.
 νεκρομαρτήριον V, 92.
 Neleus IX, 97.
 Nelidae V, 65.

- Neocles VII, 173.
 Neon VIII, 32, 33.
Néon τεῖχος I, 149.
 Neptunus I, 148; II, 43, 50;
 IV, 59, 180, 188; VII, 129,
 192; VIII, 55, 123, 129; IX, 81.
 Nereides II, 50; VII, 191.
 Nesaei equi et Nesaeus campus
 III, 106; VII, 40; IX, 20.
 Nestor V, 65.
 Nestus VII, 109, 126.
 Neuri IV, 17, 51, 100, 102, 105,
 119, 125.
 Nicander VIII, 131.
 Nicandra II, 55.
 Nicodromus VI, 88—91.
 Nicolaus, Bulidis p., VII, 134;
 Bulidis f., VIII, 137.
 Nilus II, 10—34, 72, 93, 97,
 99, 113, 124, 138, 149, 150,
 154, 155, 158, 179; III, 10;
 IV, 39, 42, 45, 50, 53.
 Ninia porta III, 155.
 Ninus, opp., I, 102, 103, 106,
 178, 185, 193; II, 150. Nin-,
 rex, I, 7; II, 150.
 Nipsaei IV, 93.
 Nisaea I, 59.
 Nisyrii VII, 99.
 Nitetis III, 1, 3.
 Nitocris, Aegyptia, II, 100. Ba-
 bylonia, I, 185, 187; II, 100.
 Noë's IV, 49.
 Nonacris VI, 74.
 Nothion VI, 100.
 Notium I, 149.
 Novem-fontes VI, 137.
 Novem-viae VII, 114.
 Nudium IV, 148.
 Nymphodorus VII, 137.
 Nysea II, 146; III, 97.
 Oarizus VII, 71.
 Oarus IV, 123, 124.
 Oasis III, 26.
 Oaxus IV, 154.
 Oceanus II, 21, 23; IV, 8, 36.
 Octamasades IV, 80.
 Ocytus VIII, 5, 59.
 Odomanti V, 16; VII, 112.
 Odrysaë IV, 92.
 Odyssea II, 116; IV, 29.
 Oea V, 83.
 Oebares III, 85—88. Megabazi
 f., VI, 33.
 Oedipus IV, 149; V, 60.
 Oenoth V, 74.
 Oenone VIII, 46.
 Oenotria I, 167.
 Oenussae I, 165.
 Oeobazi Persae tres IV, 84;
 VII, 68; IX, 115, 119.
 Oeolycus IV, 149.
 oeor, oeorpata IV, 110.
 Oëroë IX, 51.
 Oeta et Oetaci montes VII,
 176, 217.
 Oetosyrus IV, 59.
 Olbiopolitae IV, 18.
 Olen IV, 35.
 Olenus I, 145.
 Oliatus V, 37.
 Olophyxus VII, 22.
 Olorus VI, 39, 41.
 Olympia II, 160; V, 22; VI,
 127; VII, 170; VIII, 134; IX,
 81. Iudi I, 59; II, 160; V, 22;
 VI, 126, 127; VII, 206; VIII,
 26, 72. victoria VI, 36, 70,
 103, 126; IX, 31. *Ὀλυμπιο-
νείκης* V, 47, 71.
 Olympias VII, 206.
 Olympiodorus IX, 21.
 Olympieni VII, 74.
 Olympus, Mysiae mons, I, 36,
 43, VII, 74. Thessaliae, I, 56;
 VII, 128, 129, 173. Ol. fauces,
 VII, 172.
 Olynthus VII, 122; VIII, 127.
 Oneatae V, 68.

- Onesilus V, 104—114.
 Onetas VII, 214.
 Onochonus VII, 129, 196.
 Onomaeritus VII, 6.
 Onomastus VI, 127.
 Onuphitana praefectura II, 166.
 Ophryneum VII, 43.
 Opis, Hyperborea, IV, 35.
 Opis, opp., I, 189.
 Opoea IV, 78.
 Opuntii, vid. Locri.
 Orbelus V, 16.
 Orchomenii, Arcades, IX, 28.
 opp., VII, 202. Boeotii, VIII, 34. opp., IX, 16. Minyae, I, 146.
 Ordessus IV, 48.
 Orestes I, 67, 68.
 Orestheum IX, 11.
 Orgeus VII, 118.
 orgia Cereris V, 61.
 Oricus portus IX, 93.
 Oriens Scythia IV, 78.
 Orithyia VII, 189.
 Orneatae VIII, 73.
 Oroetes III, 120—129, 140.
 Oromedon VII, 98.
 Oropus VI, 101.
 orosangae VIII, 85.
 Orotalt III, 8.
 Orphica instituta II, 81.
 Orsiphantus VII, 227.
 Ὀρσίου νόμος I, 24.
 Orthocorybantes III, 92.
 Orus II, 144 (83, 155).
 Osiris II, 42 (47, 48, 123), 144—146, 156.
 Ossa I, 56; VII, 128, 129, 173.
 Otanes, Pharnaspis f., III, 68—72, 80, 83, 88, 141, 144, 147, 149; VI, 43. Xerxis socer, VII, 40, 61, 62, 82.
 Otanea, Sisamnis f., V, 25, 26, 116, 123.
 Otaspea VII, 63.
 Othryades I, 82.
 Othrys VII, 129.
 Ozolae, vid. Locri.
 Pactolus V, 101.
 Pactya VI, 36.
 Pactyes, Lydus, I, 153—161.
 Pactyes et Pactyica III, 93, 102; IV, 44; VII, 67.
 Padacii III, 99.
 Paeaniensis pagus I, 60 (V, 62?).
 Paeones et Paeonia IV, 49; V, 1, 2, 12—17, 23, 98; VII, 113, 124, 185; VIII, 115; IX, 32. Pae. mulieres IV, 33.
 Paeoplae V, 15; VII, 113.
 Paesus V, 117.
 Paeti VII, 110.
 Paeum VI, 127.
 Pagasae VII, 193.
 Palaestina et Syri Palaestini I, 105; II, 104, 106; III, 5, 91; IV, 39; VII, 89.
 Palenses IX, 28, 31.
 Pallena VII, 123; VIII, 126.
 Pamisus VII, 129.
 Pammon VII, 183.
 Pamphyli I, 28; III, 90; VII, 91; VIII, 68.
 Pamphyli Sicyonii V, 68.
 Pan II, (42), 46, 105, 106, 145, 146; VI, 105, 106.
 Panathenaea V, 56.
 Panaetius VIII, 82.
 Pandion I, 173; VII, 92.
 Pangaens mons V, 16; VII, 112, 113.
 Panionia I, 148.
 Panionium I, 141—143, 148, 170; VI, 7.
 Panionius VIII, 105, 106.
 Panites VI, 52.
 Panopenses VIII, 34, 35.
 Panormus I, 157.

- Pantagnotus III, 39.
 Pantaleon I, 92.
 Pantares VII, 154.
 Panthialaei I, 125.
 Panticapes IV, 18, 19, 47, 54.
 Pantimathi III, 92.
 Pantites VII, 232.
 Papaeus Iuppiter IV, 59.
 Paphlagones I, 6, 28, 72; III, 90; VII, 72.
 papraces V, 16.
 Papremis II, 59, 63; III, 12.
 Papremitana praefectura II, 71, 165.
 Paraebates V, 46.
 Paralatae IV, 6.
 Parapotamii VIII, 33.
 parasanga II, 6; V, 53; VI, 42.
 Paretaceni I, 101.
 Paricanii Medi III, 92; VII, 68, 86. alii III, 94.
 Parii et Purus V, 28, 29, 31; VI, 133—136; VIII, 67, 112.
 Par. lapis III, 57; V, 62.
 Paris, vid. Alexander.
 Parium V, 117.
 Parmys III, 88; VII, 78.
 Parnassus VIII, 27, 32, 35—39; IX, 31.
 Paroreatae IV, 148; VIII, 73.
 Parthenius fl. II, 104.
 Parthenius mons VI, 105.
 Parthi III, 93, 117; VII, 66.
 Pasargadae I, 125.
 Pasicles IX, 97.
 pata IV, 110.
 Pataici III, 37.
 Pataicus VII, 154.
 Patara I, 182.
 Patarbemis II, 162.
 Patiramphes VII, 40.
 Patizeithes III, 61, 63.
 Patrenses I, 145.
 Patumus II, 158.
 Pausanias IV, 81; V, 32; VIII, 3; IX, 10—101 passim.
 Pausicae III, 92.
 Pausiris III, 15.
 Pedasenses et Pedasus I, 175; V, 121; VI, 20; VIII, 104.
 Pedienses VIII, 33.
 Pelasgi I, 56—58, 146; II, 50—52; IV, 145; V, 26; VI, 136—140; VII, 94, 95; VIII, 44. Pelasgia II, 56. Pelasg. murus Athenis V, 64.
 Peleus VII, 191.
 Pelius mons IV, 179; VII, 129, 188; VIII, 8, 12.
 Pella VII, 123.
 Pellena I, 145.
 Peloponnesii et Peloponnesus I, 56, 61, 68; II, 171; III, 56, 59, 148; IV, 77, 161, 179; V, 42, 74, 76; VI, 79, 86, 127; VII, 93, 94, 137, 147, 163, 168, 202, 228, 235; VIII, 31, 40, 43, 44, 49, 50, 57, 60, 65, 68, 70—75, 79, 100, 141; IX, 6, 8, 9, 19, 26, 27, 39, 50, 73, 106, 114.
 Pelops VII, 8, 11.
 Pelusium Nili ostium II, 17, 154; III, 10. opp., II, 15, 141. *ταρχήνα* II, 15.
 Penelope II, 145, 146.
 Peneus VII, 20, 128—130, 173, 182.
 Pentapolis Doriensium I, 144.
 Penthylus VII, 195.
 Percalos VI, 65.
 Percote V, 117.
 Perdiccas V, 22; VIII, 137—139.
 Pergamum Priami VII, 43.
 Pergamus Pierum VII, 112.
 Perialla VI, 66.
 Periander I, 20, 23, 24; III, 48—53; V, 92, 95.
 Pericles VI, 131.

- Perilans IX, 103.
 Perinthii et Perinthus IV, 90.
 V, 1, 2; VI, 33; VII, 25.
 perioeci VI, 58 (VII, 234); IX, 11.
 Perpherees IV, 33.
 Perphaebi VII, 128, 131, 132,
 173, 185.
 Perses VII, 61, 150.
 Perseus II, 91; VI, 53, 54;
 VII, 61, 150. Persei specula
 II, 15.
 Persidae I, 125.
 Persis I, 126; III, 97; IV, 39;
 VII, 8, 29, 53. Persae passim.
 lingua Pers. VI, 29; VIII, 85;
 IX, 110.
 Petra V, 92.
 Petrae Trachiniae VII, 198.
 Phaedyma III, 68, 69.
 Phaenippus VI, 121.
 Phagres VII, 112.
 Phalerum V, 63, 81, 85; VI,
 116; VIII, 66, 67, 91, 93, 107,
 108; IX, 32. Phalerenses V, 63.
 Phanagoras VII, 214.
 Phanes III, 4, 11.
 Pharandates VII, 79; IX, 76.
 Pharbaethitana praefectura II,
 166.
 Pharenses I, 145.
 Pharnaces VII, 66; VIII, 126;
 IX, 41, 66, 89.
 Pharnaspes, Cyri socer, II, 1;
 III, 2. Otanis p., III, 68.
 Pharnazathres VII, 65.
 Pharnuches VII, 88.
 Phaselis II, 178.
 Phasis, I, 2, 104; II, 103; IV,
 37, 38, 45, 86; VI, 84.
 Phaylus VIII, 47.
 Phegeus IX, 26.
 Pheneus VI, 74.
 Pherendates VII, 67.
 Pheretima IV, 162, 165, 167,
 202, 205.
 Pheron II, 111.
 Phidippides VI, 105, 106.
 Phidon VI, 127.
 Phigalensis VI, 83.
 Philaeus VI, 35.
 Philagrus VI, 101.
 Philaon VIII, 11.
 Philes III, 60.
 Philippus, Crotoniata, V, 47.
 Macedo, VIII, 139.
 Philistus IX, 97.
 Philitis II, 128.
 Philocyon IX, 71, 85.
 Philocyprus V, 113.
 Phila IV, 178.
 Phlegra VII, 125.
 Phlius VII, 202. Phliasii VIII,
 72; IX, 28, 31, 69, 85.
 Phocaea et Phocaeenses I, 80,
 142, 152, 162—168; II, 106,
 178; VI, 8, 17.
 Phocenses et Phocis I, 46, 146;
 VI, 34; VII, 176, 203, 207,
 212, 215, 217, 218; VIII, 27—35,
 134; IX, 17, 18, 31, 66, 89.
 Phoebeum templum VI, 61.
 Phoenices et Phoenicia: I, 1,
 2, 5, 105, 143; II, 44, 49, 54,
 56, 79, 104, 112, 116; III, 5,
 6, 19, 37, 91, 107, 111, 136;
 IV, 38—45, 147; V, 57, 58,
 108, 109, 112; VI, 3, 6, 14,
 17, 25, 28, 33, 41, 47, 104;
 VII, 23, 25, 34, 44, 89, 90,
 96; VIII, 90, 97, 100, 119;
 IX, 96. Carthaginienses II,
 32; IV, 197; V, 46; VII, 165,
 167.
 phoenix avis II, 73.
 Phoenix fl. VII, 176, 200.
 Phormus VII, 182.
 Phraortes, Deiocis p., I, 96;
 Deiocis f., I, 73, 102, 103.
 Phrataguna VII, 224.
 Phriconis I, 149.

- Phrixae IV, 148.
 Phrixus VII, 197.
 Phronima IV, 154.
 Phryges et Phrygia I, 14, 28, 35, 72; II, 2; III, 90 (127); V, 49, 52, 98; VII, 26, 30, 31, 73; VIII, 136; IX, 32.
 Phrynichus VI, 21.
 Phrynon IX, 15.
 Phthiotae et Phthiotis I, 56; VII, 132.
 Phthius II, 98.
 Phya I, 60.
 Phylacus, heros, VIII, 39. Samius, VIII, 85.
 Phyllis VII, 113.
 Pieres et Pieria VII, 112, 131, 177, 185. Pieria pix IV, 195.
 Pigres, Car, VII, 98. Paeon, V, 12.
 Pylorus VII, 122.
 Pindarus III, 38.
 Pindus, opp., I, 56; VIII, 43. mons, VII, 129.
 Pirene V, 92.
 piromia II, 143.
 Pirus I, 145.
 Pisa II, 7.
 Pisistratidae V, 62—65, 70, 90, 91, 93; VI, 39, 94, 123; VII, 6; VIII, 52.
 Pisistratus, Hippocratis f., I, 59—64; V, 55, 65, 71, 91, 94; VI, 35, 102, 103; VII, 6. — Pisistratus, Nestoris f., V, 65.
 pistrix Croesi I, 51.
 Pistyrus VII, 109.
 Pitana, opp. Aeol., I, 149. opp. Lac., III, 55.
 Pitantes λόγος IX, 53.
 Pithagoras V, 46.
 Pittacus I, 27.
 Pixodarus V, 118.
 Placia I, 57.
 Plataeae et Plataeenses VI, 108, 111, 113; VII, 132, 232, 233; VIII, 1, 44, 50, 66; IX, 7, 15, 16, 25—90, 100, 101.
 platanus aurea VII, 27.
 Platea IV, 151—153, 156, 169.
 Plinthinetes sinus II, 6.
 Plistarchus IX, 10.
 Plistorus IX, 119.
 Plynus portus IV, 168.
 Poeciles IV, 147.
 Poeni, vid. Carthag.
 Pogon VIII, 42.
 Poliades IX, 53.
 Polichne VI, 26.
 Polichnites VII, 170.
 Polyas VIII, 21.
 Polybus V, 67.
 Polycrates II, 182; III, 39—46, 54, 56, 57, 120—126, 128, 131, 132, 139—142.
 Polycriti duo VI, 50, 73; VIII, 92, 93.
 Polydamna II, 116.
 Polydectes VIII, 131.
 Polydorus, Spartanus, VII, 204. Thebanus, V, 59.
 Polymnestus IV, 150, 155.
 Polynices IV, 147; VI, 52; IX, 27.
 ponticum arbor IV, 23.
 Porata s. Pyretus IV, 48.
 porinus tapis V, 62.
 Posideum Ciliciae III, 91. Thraciae VII, 115.
 Posidoniata I, 167.
 Posidonius IX, 71, 85.
 Potidaea et Potidaeenses VII, 123; VIII, 126—129; IX, 28, 31.
 praesepe Mardonii IX, 70.
 Praesii VII, 170, 171.
 Prasias V, 15—17.
 Praxilaus IX, 107.
 Praxinus VII, 180.

- Prexaspes III, 30, 34, 35, 62, 63, 65, 74—76, 78. alius VII, 97.
 Priamus I, 4; II, 120; VII, 43.
 Priene et Prienenses I, 15, 142, 161; VI, 8.
 Prinetas V, 41.
 Procles, Epidaurius, III, 50—52. Eurysthenis fr., IV, 147; VI, 52; VIII, 131.
 Proconnesus IV, 14, 15; VI, 33.
 Promenia II, 55.
 Prometheus IV, 45.
 Propontis IV, 85; V, 122.
 Proserpina VIII, 65.
 Prosopitis II, 41, 165.
 Protesilaus VII, 33; IX, 116, 120.
 Proteus II, 112—116, 118, 121.
 Protothyes I, 103.
 prytanes naucrarorum V, 71.
 Prytanis VIII, 131.
 Psammenitus III, 10, 14, 15.
 Psammis II, 159—161.
 Psammitichus I, 105; II, 2, 28, 30, 151—154, 157, 158, 161. alius VII, 7.
 Psylli IV, 173.
 Psyttalea VIII, 76, 95.
 Pteria I, 76.
 Ptoum VIII, 135.
 Pylae, vid. Thermop.
 Pylaea VII, 213.
 Pylagori VII, 213, 214.
 Pylis I, 147; V, 65.
 Pylus, Elidis opp., IX, 34. Lac. opp., VII, 168.
 pyramides II, 8, 124—128, 134, 136, 148.
 Pyrene II, 33.
 Pyretus IV, 48.
 Pyrgus IV, 148.
 Pythagoras, Milesius, V, 126. Samius, IV, 95, 96.
 Pythagorica instituta II, 81.
 Pytheas, Abderita, VII, 137.
 Aegineta, VII, 181; VIII, 92. alius IX, 78.
 Pythermus I, 152.
 Pythia I, 13, 19, 47, 48, 55, 65—67, 85, 91, 167, 174; III, 57, 58; IV, 15, 150, 151, 155—164; V, 43, 63, 66, 67, 79, 82, 90, 92; VI, 34, 35, 52, 66, 75, 77, 86, 123, 135, 139; VII, 140—142, 148, 169, 171, 220; VIII, 51; IX, 33.
 Pythii Lacedaemoniorum VI, 57.
 Pythius VII, 27—29, 38, 39.
 Pytho I, 54.
 Pythogenes VI, 23.
 rhadinace VI, 119.
 Rhampsinitus II, 121, 122, 124.
 Rhagini et Rhegium I, 166, 167; VI, 23; VII, 170, 171.
 Rhenea VI, 97.
 Rhodope IV, 49; VIII, 116.
 Rhodopis II, 134, 135.
 Rhodus II, 178; VII, 153. mare Rhodium I, 174.
 Rhoeceus III, 60.
 Rhoeteum VII, 43.
 Rhypes I, 145.
 Rubrum mare I, 1, 180, 189, 202; II, 8, 11, 158, 159; III, 9, 30, 93; IV, 87, 39—42; VI, 20; VII, 80, 89.
 Sabaco II, 138, 139, 152.
 Sabyllus VII, 154.
 Sacae I, 153; III, 93; VI, 118; VII, 9, 64, 184; IX, 31, 71, 113.
 Sadyattes I, 16, 18, 73.
 Sagartii I, 125; III, 93; VII, 85.
 Sais II, 28, 59, 62, 130, 152, 163, 165, 169, 170, 172, 175, 176; III, 16. Saiticum ostium Nili II, 17.

- Sala VII, 59.
 Salamis ins. VII, 90, 141—143, 166, 168; VIII, 11, 40—97, 121, 122, 126, 130; IX, 3—6, 19.
 Salamis, opp. Cypri, et Salamini IV, 162; V, 104, 108, 110, 113, 115; VIII, 11.
 Salmydessus IV, 93.
 Samii et Samus I, 70, 142, 148; II, 148, 178, 182; III, 39, 40, 43—49, 54—60, 120—125, 131, 139, 140, 142—150; IV, 43, 95, 152, 162—164; V, 99, 112; VI, 8, 13, 14, 23—25, 95; VIII, 130, 132; IX, 90, 92, 96, 99, 103, 106.
 Samius III, 55.
 Samothracae et Samothracia II, 51; VI, 47; VIII, 90. Samothracia castella VII, 108.
 san I, 139.
 Sana VII, 22, 123.
 Sanacharibus II, 141.
 sandalium Persei II, 91.
 Sandanis I, 71.
 Sandoces VII, 194, 196.
 Sapaeci VII, 110.
 Sappho II, 135.
 Sarangae III, 93, 117; VII, 67.
 Sardanapalus II, 150.
 Sardes I, 7, 15, 69, 70, 73, 77—80, 84, 86, 141, 152—157; II, 106; III, 5, 48, 49, 126—129; IV, 45; V, 11—13, 23, 24, 31, 53, 54, 73, 96, 99—102, 105, 106, 108, 116, 122, 123; VI, 1, 4, 5, 30, 42, 101, 125; VII, 1, 8, 11, 26, 31, 32, 37, 41, 43, 57, 88, 145, 146; VIII, 105, 106, 117; IX, 3, 107, 108.
 Sardi et Sardinia I, 170; V, 106, 124; VII, 165.
 Sardonium linum II, 105. mare I, 166.
 Sarpedon I, 173.
 Sarpedonium VII, 58.
 Sarta VII, 122.
 Saspire I, 104, 110; III, 94, IV, 37, 40; VII, 79.
 Sataspes IV, 43.
 Satrae VII, 110—112.
 Sattagydae III, 91.
 Saulius IV, 76.
 Sauromatae IV, 21, 57, 102, 110, 116—123, 128, 136.
 Scaeus V, 60.
 Scamander V, 65; VII, 43.
 Scamandronymus II, 135.
 Scaptosyle VI, 46.
 schoenus II, 6.
 Sciathus VII, 176, 179, 183; VIII, 7, 92.
 Scidrus VI, 21.
 Sciona VII, 123. Scionaei VIII 128.
 Scironis via VIII, 71.
 Sciton III, 130.
 Scius IV, 49.
 Scolopoeis IX, 97.
 Scoloti IV, 6.
 Scolus IX, 15.
 Scopadae VI, 127.
 Scopasis IV, 120, 128.
 Scylace I, 57.
 Seylas IV, 76—80.
 Scylax, Caryandensis, IV, 44. Myndius, V, 33.
 Scyllias VIII, 8.
 Seyrius (Pammon) VII, 183.
 Scyrmiaadae IV, 93.
 Scythia IV, 10.
 Scythae et Scythia I, 15, 73, 103—106, 130; II, 103, 110, 167; III, 134; IV, 1—142; V, 24, 27; VI, 84; VII, 52, 64.
 Scythes Zancleus VI, 23, 24; VII, 163.
 Sebennytica praefectura II, 166.
 Sebennyticum ostium Nili II, 17.

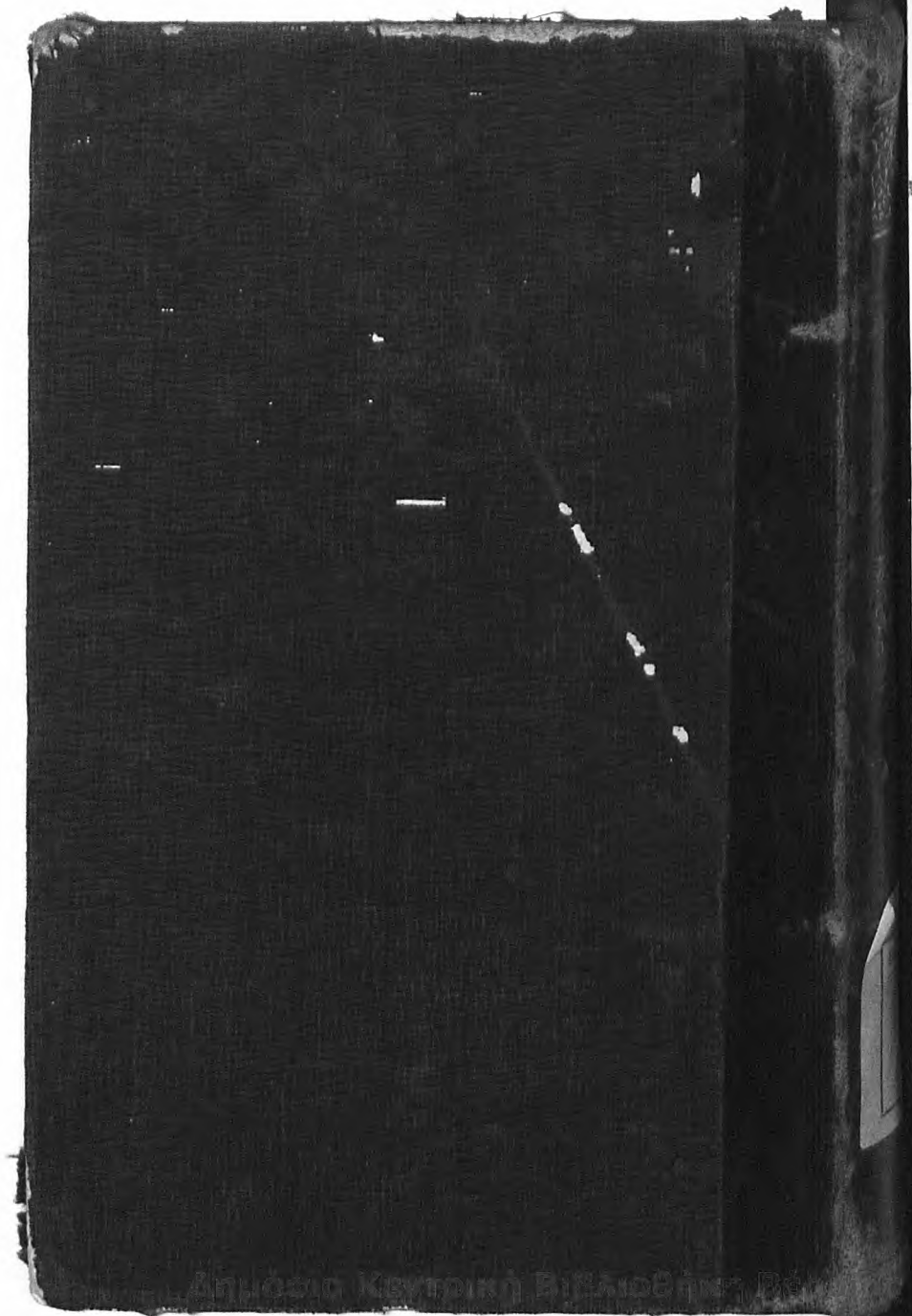
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΚΑ

Α

711=124.
234=869

Εθνικό Κεντρικό Βιβλιοθήκη